Mambu ya Nzambi

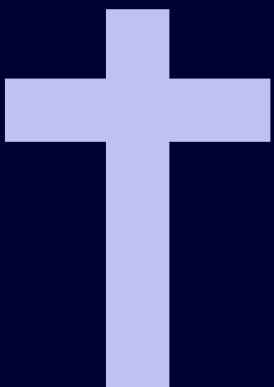

The Holy Bible in the Kitoba language of Congo

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea

Contents

Matayi 1
Make 87
LUKE 141
Yowane 231
Bisalu 295
Loma 379
1 Kolinto 417
2 Kolinto 453
Ngalatiya 476
Efeso 489
Filipe 502
Kolose 512
1 Tesalonika 521
2 Tesalonika 529
1 Timote 534
2 Timote 545
Tite 553
Filemoni 558
Ba-Ebeleyo 561
Zaki 589
1 Pyele 598
2 Pyele 609
1 Yowane 616
2 Yowane 625
3 Yowane 627
Yude 629
Luzabusu 633

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na MATAYI NKOTOLO

Bantu ke tubaka ti kisoniki ya Nsangu ya Mbote yayi kele mu-Zwife mosi na nkumbu Matayi. Yandi vwandaka kilokoti-mpaku, mpe mosi na kati ya bantumwa kumi na zole ya Yesu. Yawu ke na kutalana ti kisoniki ya dibuku yayi vwandaka na nsatu ya kulutila ya kusonika mambu yayi, samu na ba-Zwife yina kumaka bilandi ya Yesu. Yandi vwandaka zola kulakisa bawu ti: Mambu mingi yina kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Ngwisani ya Ntama, yina mimbikudi bikulaka, yawu vwandaka me lungisama na Yesu.

Mambu mingi yina kele na kati ya Nsangu ya Mbote yayi kele mpe na kati ya Nsangu ya Mbote ya Make. Kasi na bikapu ya ntete mpe ya zole, beto lenda kutanga mambu yina me tadila dikanda ya Yesu katuka bankooko ya ntete tii na mbutukulu ya Yesu, mpe bumwana ya Yesu. Na kati ya bikapu zole yina mpe, Kisoniki ke na kulakisa yimeni ti Yesu kele Ntinu, Muvuukisi mpe Masiya yina Nzambi pesaka nsilulu. Kasi yandi kele mpe Emanwele: Ya zola kutuba ti Nzambi kele na beto.

Na kati ya dibuku ya yandi, kisoniki ke na kuvukisa ban-dongosolo ya Yesu mpe binzonzi tanu ya nene:

- Malongi na zulu ya mongo, yawu kele malongi ya kyese yina ke na kuzabisa kifwani ya nkadulu ya kukwikama yina fwana kuvwanda na bilandi ya Yesu (Mat 5–7).
- Malongi ya Yesu na sika ya bilandi yina fwana kwenda zabisa nkwizulu ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 10).
- Ndongosolo ya Kimfumu ya Mazulu na kati ya bingana: Kimfumu ya Mazulu kele ya kubumbama, kasi yawu ke talana na pwelele nyonso na ntangu yina Nzambi zengaka (Mat 13).
- Mutindu ya kuzinga ya bantu yina fwana kukota na kati ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 18).
- Mutindu ya kuvingila nkwizulu ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 24–25).

Na kati ya Nsangu ya Mbote yayi, Yesu ke na kutalana mutindu Ntinu yina me kwiza banda luzingu ya malu-malu ya Kimfumu ya Mazulu na kati ya yinza. Yandi ke na kupesa na sika ya bayina ke na kukota na kati ya Kimfumu yayi ya Mazulu, ndongosolo yina ke na bawu nsatu, samu na kuvwanda bambangi na sika ya bantu ya nkaka.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bankooko ya Yesu (Mat 1.1-17).
- Mbutukulu mpe bumwana ya Yesu (Mat 1.18–2.23).
- Mambu yina Yowane Mubotiki zabisaka (Mat 3.1-12).
- Mbotokolo ya Yesu mpe bantontolo ya Satana (Mat 3.13–4.11).

Kisalu yina Yesu salaka na kizunga ya Ngalili kisika yandi longaka, longisaka bankonga ya bantu, mpe belusaka bambevo (Mat 4.12–18.35).

- Nzyetolo ya Yesu na Yelusalemi (Mat 19–20).
- Bilumbu ya nsuka ya Yesu na Yelusalemi (Mat 21–28):
- Nzengolo ya lufwa ya yandi
- Lufwa ya yandi
- Mvumbukulu ya yandi na lufwa
- Mutindu Yesu vwandaka talana dyaka na bantu
- Yesu fidisaka bilandi ya yandi samu na kwenda samuna Nsangu ya Mbote.

Bankooko ya Yesu
(Lke 3.23-38)

1 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Yesu-Klisto: Davidi kele nkooko ya Yesu-Klisto, mpe Abalayami kele nkooko ya Davidi.

2 Abalayami butaka Isaki. Isaaki butaka Yakobi, mpe Yakobi butaka Yuda na baleki ya Yuda.

3 Yuda butaka Falese mpe Zala (mama ya bawu vwandaka Tamale). Falese butaka Esome, mpe Eselome butaka Alame.

4 Alame butaka Aminadabe. Aminadabe butaka Nasone, mpe Nasone butaka Salemone.

5 Salemone butaka Bowaze, mpe Layabe vwandaka mama ya Bowaze. Bowaze butaka Obede, mpe Lute vwandaka mama ya Obede. Obede butaka Yisayi,

6 mpe Yisayi butaka ntinu Davidi.

Davidi butaka Salomoni. (Ni mama ya yandi vwandaka ntete kento ya Uli).

7 Salomoni butaka Lobowame. Lobowame butaka Abya, mpe Abya butaka Asa.

8 Asa butaka Yosafate. Yosafate butaka Yolame, mpe Yolame butaka Ozyase.

9 Ozyase butaka Yotame. Yotame butaka Akaze, mpe Akaze butaka Ezekyase.

10 Ezekyase butaka Manase. Manase butaka Amone, mpe Amone butaka Yozyase.

11 Yozyase butaka Yekonya na baleki ya yandi na ntangu ba nataka bantu ya yinsi ya Isayeli na mbanza Babilone.

12 Ntangu bawu vwandaka bankole na mbanza Babilone, Yekonya butaka Salatyele, mpe Salatyele butaka Zolobabele.

13 Zolobabele butaka Abiwude. Abiwude butaka Elyakime,
mpe Elyakime butaka Azole.
14 Azole butaka Sadoke. Sadoke butaka Akime, mpe Akime
butaka Elyude.
15 Elyude butaka Eleyazale. Eleyazale butaka Matane, mpe
Matane butaka Yakobi.
16 Yakobi butaka Yosefi bakala ya Maliya. Maliya kele
mama ya Yesu yina ba ke bokilaka Masiya.
17 Bambandu kumi na yiya lutaka katuka mbutukulu ya
Abalayami tii na mbutukulu ya Davidi. Bambandu kumi na
yiya lutaka mpe katuka mbutukulu ya Davidi tii na ntangu
yina ba nataka bantu ya Isayeli na ngolo samu na kunata
bawu na mbanza Babilone, mpe dyaka, bambandu kumi na
yiya lutaka katuka ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka
bankole na mbanza Babilone tii na mbutukulu ya Masiya.

Mbutukulu ya Yesu-Klisto
(Lke 2.1-7)

18 Yesu-Klisto butukaka mutindu yayi: Maliya, mama ya
yandi kuzwaka nsilulu ya makwela na sika ya Yosefi. Kasi
ntete bawu zinga kintwadi, Maliya vwandaka me kuma na
kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo.
19 Yosefi yina pesaka yandi nsilulu ya makwela, vwandaka
muntu ya kudedama, mpe zolaka ve na kutalisa yandi nsoni
na meso ya bantu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukabik-
isa makwela na mansweki.
20 Ntangu yandi vwandaka banza mambu yina, mbazi mosi
ya Mfumu talanaka na yandi na ndosi, mpe tubaka: «Yosefi,
mwana ya dikanda ya Davidi, kutala boma ve na kukwela
Maliya, samu ti yandi me kuzwa kivumu na lulendo ya
Mpeve ya Longo.
21 Yandi ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu
Yesu*. Ya tsyelika, ni yandi ke vuukisa bantu ya yandi na
masumu ya bawu.»
22 Mambu nyonso yayi salamaka mutindu Mfumu zabisaka
yawu na yinwa ya mumbikudi ya yandi:
23 «Ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke kuzwa kivumu,
yandi ke buta mwana ya bakala ba ke bokila yandi
Emanwele yina zola kutuba: “Nzambi ke na beto”.»
24 Ntangu Yosefi vumbukaka, yandi salaka mutindu mbazi
ya Mfumu tumisaka yandi, mpe yandi bakaka Maliya na
yinzo ya yandi.
25 Kasi bawu vukisaka ntete ve mfulu tii ntangu Maliya
butaka mwana ya bakala yina Yosefi pesaka nkumbu Yesu.

---

* **1:21** *Yesu,* ya zola kutuba «Muvuukisi». **1:23** Esa 7.14

2

Bantu ya ndwenga kwizaka tala Yesu

1 Yesu butukaka na mbanza Betelemi na kizunga ya Zude,
ntangu Elode vwandaka ntinu. Na manima ya mbutukulu ya
yandi, bantu ya ndwenga katukaka na esete mpe kwizaka na
Yelusalemi.
2 Bawu yufulaka: «Wapi kisika kele ntinu ya ba-Zwife yina
me butuka? Beto me tala mbwetete ya yandi me basika na
esete, mpe beto me kwiza samu na kusiika yandi.»

3 Ntangu ntinu Elode kuwaka mambu yina, ntima ya yandi
vwandaka dyaka ve na kizunu, mutindu mosi mpe bantu
nyonso ya Yelusalemi.
4 Yandi vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi na mi-
longisi ya Misiku, mpe yandi yufulaka bawu: «Wapi kisika
Masiya fwana kubutuka?»
5 Bawu vutulaka: «Masiya fwana kubutuka na Betelemi
na kizunga ya Zude samu ti na dibuku ya mimbikudi ba
sonikaka mutindu yayi:
6 «“Nge Betelemi, mbanza ya Yude.
Nge kele ve mbanza yina me lutila fyoti
na kati ya bambanza ya Zude,
samu ti nge ke basisa mfumu
yina ke twadisa dikanda ya munu,
bantu ya yinsi ya Isayeli.”»
7 Na yina, Elode bokilaka bantu ya ndwenga yina na man-
sweki, mpe yufulaka bawu samu na kuzaba mbote wapi
ntangu mbwetete talanaka.
8 Na manima, yandi fidisaka bawu na Betelemi, mpe zabisaka
bawu: «Beno kwenda mpe beno sosa na kuzaba mbote-mbote
mambu me tadila mwana yina. Ntangu beno ke tala yandi,
beno kwiza kuzabisa munu yawu samu ti munu mpe, mu
kwenda siika yandi.»

9 Na manima ya kuwa mambu ya ntinu, bawu kwendaka.
Bawu talaka mbwetete yina bawu talaka ntete na esete. Yawu
vwandaka kwenda na mantwala ya bawu, mpe ntangu yawu
kumaka na kisika yina vwandaka mwana, yawu kangamaka.
10 Bawu kumaka na nsayi ya kulutila na kutala mbwetete
yina kuna. 11 Bawu kotaka na yinzo, mpe talaka mwana na
mama ya yandi, Maliya. Bawu fukamaka samu na kusiika
yandi. Na manima, bawu zibulaka bankutu ya bawu, mpe
bawu pesaka yandi makabu yayi: wolo, maaka ya nsunga ya
mbote, mpe mananasi ya mile.

2:6 Mka 5.1

12 Na manima, Nzambi lwengisaka bawu na ndosi na ku-
vutuka ve na sika ya Elode. Na yina, bawu bakaka nzila ya
nkaka samu na kuvutuka na yinsi ya bawu.

Yosefi na Maliya kimaka na mwana na yinsi ya Ngipiti

13 Ntangu bantu ya ndwenga kwendaka, mbazi mosi ya
Mfumu kwizaka talana na Yosefi na ndosi, mpe zabisaka
yandi mutindu yayi: «Telama, baka mwana na mama ya
yandi, mpe beno kima na yinsi ya Ngipiti. Beno vwanda kuna
tii ntangu mu ke zabisa nge na kuvutuka, samu ti Elode ke na
kusosa mwana samu na kufwa yandi.»
14 Yosefi telamaka mpe bakaka mwana na mama ya
mwana, mpe yandi kwendaka na bawu na yinsi ya Ngipiti na
mpimpa.
15 Yandi zingaka kuna tii ntangu Elode kufwaka. Ni
mutindu yina salamaka mambu yina Mfumu zabisaka na
dibuku ya mimbikudi: «Mu me bokila Mwana ya munu na
kubasika na yinsi ya Ngipiti.»
16 Ntangu Elode zabaka ti bantu ya ndwenga vunaka yandi,
yandi kumaka na nkele ya kulutila. Na yina, yandi pesaka
muswa na kufwa na Betelemi mpe na bambanza ya pene-
pene, bana nyonso ya babakala yina vwandaka me luta ntete
ve bamvula zole. Yandi zengaka bamvula zole, samu ti yawu
fwananaka na ntangu yina lutaka katuka mbwetete basikaka
mutindu bantu ya ndwenga zabisaka yandi.
17 Na yina, mambu yina mumbikudi Zelemi zabisaka sala-
maka. Mambu ya yandi vwandaka tuba:
18 «Bantu me kuwa makelele na mbanza Lama.
Ya ke bidilu mpe manyongo ya kulutila ya Lasele
yina ke na kudila bana ya yandi.
Yandi ke na kuzola ve ti ba bomba yandi,
samu ti bawu me kufwa.»

Yosefi na Maliya vutukaka na mwana na yinsi ya Isayeli

19 Na manima ya lufwa ya Elode, mbazi mosi ya Mfumu
kwizaka talana na Yosefi na ndosi na yinsi ya Ngipiti,
20 mpe yandi tubaka na Yosefi: «Telama, baka mwana na
mama ya yandi, mpe vutuka na yinsi ya Isayeli samu ti bayina
vwandaka sosa kufwa mwana, bawu me kufwa.»
21 Na yina, Yosefi telamaka. Yandi bakaka mwana na mama
ya mwana, mpe bawu vutukaka na yinsi ya Isayeli.
22 Kasi yandi kuwaka ti Alekelawuse kumaka ntinu ya Zude
na sika ya tata ya yandi Elode. Na yina, Yosefi vwandaka na
boma ya kukwenda na Zude. Mfumu lwengisaka yandi na
ndosi, mpe Yosefi kwendaka na kizunga ya Ngalili.

2:15 Ose 11.1 **2:18** Yel 31.15

23 Yandi kwendaka zinga na mbanza Nazaleti. Na yina,
mambu nyonso salamaka mutindu mimbikudi zabisaka:
«Bantu ke bokila yandi muntu ya Nazaleti.»

3

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki
(Mke 1.1-8; Lke 3.1-18; Yne 1.19-28)

1 Na ntangu yina, Yowane Mubotiki bandaka na kulonga na
yinsi ya kuyuma kuna na Zude.
2 Yandi vwandaka samuna na kwendaka tuba: «Beno soba
nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-
pene.»
3 Yowane kele muntu yina mumbikudi Esaya zonzilaka
ntangu yandi tubaka:
«Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!»
4 Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na
mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo. Yandi vwandaka
mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka
kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda.
5 Bantu ya mbanza Yelusalemi, ya kizunga nyonso ya Zude,
mpe ya kizunga nyonso ya nzadi ya Yolodani vwandaka
kwenda na sika ya yandi.
6 Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya
bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati
ya nzadi ya Yolodani.
7 Yowane talaka ti ba-Falisye mpe ba-Saduse mingi vwan-
daka kwiza na sika ya yandi samu na kuzwa mbotokolo. Na
yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya bampidi!
Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima lufundusu ya
Nzambi yina me kuma pene-pene?
8 Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba
nkadulu ya beno.
9 Beno vwandaka kaka ve na mabanza ya kutubaka ti:
“beto kele bana ya Abalayami.” Ya tsyelika, mu ke na kuz-
abisa beno, Nzambi lenda kukitula matadi yayi samu ti yawu
kuma bana ya Abalayami!
10 Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bay-
inti kisika kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina
ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na
tiya.»
11 «Mu ke na kubotika beno na maza samu na kulakisa ti
beno me soba nkadulu. Kasi muntu yina ke na kukwiza na
manima ya munu, yandi me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya

3:3 Esa 40.3

kulunga na kukatula yandi mapapa. Ni yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya.
12 Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo na diboko samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.»

Mbotokolo ya Yesu
(Mke 1.9-11; Lke 3.21-22)
13 Ni na ntangu yina, Yesu katukaka na Ngalili, mpe kumaka na nzadi ya Yolodani. Yandi kwendaka na sika ya Yowane samu ti Yowane botika yandi.
14 Kasi Yowane vwandaka zola ve na kubotika Yesu. Yandi tubaka na Yesu: «Ni munu fwanaka kwiza na sika ya nge samu na kuzwa mbotokolo, kasi ni nge me kwiza na sika ya munu!»
15 Kasi Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, ndima yawu salama mutindu yina. Ya tsyelika, ni mutindu yayi beto fwana kusala mambu nyonso yina Nzambi ke lombaka.» Na yina, Yowane ndimaka.
16 Ntangu Yesu manisaka na kuzwa mbotokolo, yandi basikaka na maza. Kaka na ntangu yina, zulu zibukaka. Yandi talaka Mpeve ya Nzambi yina kulumukaka mutindu dibembe, mpe kwizaka tentama na yandi.
17 Katuka na mazulu, ndinga mosi wakanaka mutindu yayi: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.»

4

Satana tontaka Yesu na yinsi ya kuyuma
(Mke 1.12-13; Lke 4.1-13)
1 Na manima ya mbotokolo ya Yesu, Mpeve ya Nzambi nataka Yesu na yinsi ya kuyuma samu ti Satana kutonta yandi.
2 Na manima ya kulutisa bilumbu makumi yiya mpimpa na ntangu ata kudya kima, Yesu kumaka na nsatu.
3 Satana kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa matadi yayi na kukituka mampa.»
4 Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve, kasi muntu ke zingaka na nyonso yina ke basikaka na yinwa ya Nzambi.»
5 Na yina, Satana nataka Yesu na Yelusalemi, Mbanza ya Longo. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi,

4:4 Mus 8.3

6 mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na
yisi samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«“Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge,
mpe bawu ke yamba nge na maboko ya bawu,
samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi.”»
7 Yesu tubaka na yandi: «Ya kele mpe ya kusonama na Dibuku
ya Nzambi: Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.»
8 Satana nataka dyaka Yesu na zulu ya mongo ya yinda.
Yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya yinza mpe nkembo ya
yawu,
9 mpe yandi tubaka: «Mu ke pesa nge bima nyonso yayi
kana nge fukama na ntwala ya munu, mpe nge siika munu.»
10 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Katuka pene-pene ya
munu Satana! Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nge
fwana kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge
fwana kubondila.»
11 Na mbala yina, Satana bikaka yandi. Bambazi kwizaka
pene-pene ya Yesu, mpe bandaka na kusadila yandi.

Yesu bandaka kisalu ya yandi na Ngalili
(Mke 1.14-15; Lke 4.14-15)

12 Ntangu Yesu kuwaka ti ba tulaka Yowane na boloko,
yandi kwendaka na Ngalili.
13 Yandi kwendaka vwanda ve na mbanza Nazaleti, kasi
na mbanza Kapenawume yina kele pene-pene na dyanga ya
Ngalili na kati ya kizunga ya Zabulone mpe ya Nefetali.
14 Ya salamaka mutindu yina samu na kulungisa mambu
yina mumbikudi Esaya tubaka:
15 «Nge kizunga ya Zabulone mpe kizunga ya Nefetali
yina kele pene-pene na mubu na lweka
ya nkaka ya nzadi ya Yolodani,
Ngalili, kizunga ya bayina kele ve ba-Zwife! Kuwa:
16 Bantu yina ke zingaka na kati ya mpimpa
ke tala nsemo ya nene.
Nsemo ke lezima na bayina ke na kuzinga
na kitombe na yinsi ya bantu ya kufwa!»
17 Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzabisa: «Beno soba
nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-
pene.»

Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mke 1.16-20; Lke 5.1-11)

18 Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili,
mpe talaka bampangi zole yina vwandaka bilobi. Ya vwan-
daka Simoni (yina ba ke bokilaka dyaka Pyele), mpe Andele,

4:6 Mga 91.11-12 **4:7** Mus 6.16 **4:10** Mus 6.13 **4:16** Esa 8.23–9.11

leki ya yandi. Bawu vwandaka loba na kulosa mpwasa na dyanga.
19 Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke
kumisa beno bilobi ya bantu.»
20 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu,
mpe landaka yandi.
21 Yandi kwendaka dyaka mwa ntama, mpe talaka bam-
pangi zole ya nkaka: Zaki na leki ya yandi Yowane, bana
ya Zebede. Bawu vwandaka na kati ya bwatu kintwadi na
tata ya bawu Zebede. Bawu vwandaka yidika bampwasa ya
bawu, mpe Yesu bokilaka bawu.
22 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bwatu mpe tata ya
bawu, mpe landaka Yesu.

Yesu longisaka mpe nyakisaka bantu
23 Yesu vwandaka tambula na kizunga nyonso ya Ngalili,
mpe vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
Yandi vwandaka longisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu, mpe
vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma
nyonso ya bawu.
24 Nsangu ya yandi mwanganaka na yinsi nyonso ya Sili,
mpe bantu natinaka yandi bayina nyonso vwandaka na bim-
bevo ya konso mutindu to mpasi ya konso mutindu: bantu
yina vwandaka na bampeve ya yimbi, bayina vwandaka na
kimbevo ya nzyeta mpe bantu ya binama ya kufwa. Yesu
belusaka bawu nyonso.
25 Bankonga mingi ya bantu vwandaka landa yandi. Bawu
vwandaka katuka na Ngalili, na kizunga ya Bambanza-Kumi,
na Yelusalemi, na Zude, mpe na kizunga ya simu ya nkaka ya
nzadi ya Yolodani.

5

Ndongosolo ya Yesu na zulu ya mongo
(Lke 6.20-23)
1 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina kwizaka, yandi
yulukaka na mongo. Yandi vwandaka, mpe bilandi ya yandi
kwendaka pene-pene ya yandi.
2 Yandi bandaka na kulongisa bawu mutindu yayi:
3 Kyese na bayina zaba ti bawu kele bamputu na kimpeve,
samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu!
4 Kyese na bayina ke na kudila,
samu ti Nzambi ke bomba bawu!
5 Kyese na bayina kele ya kulembama,
samu ti bawu ke kuzwa yinsi yina Nzambi pesaka nsilulu!
6 Kyese na bayina ke na nsatu mpe mpwila ya kusala mambu
ya kudedama,

samu ti Nzambi ke fulusa bawu na bima yina ke na bawu nsatu!
7 Kyese na bayina ke na kutala bampangi kyadi,
samu ti Nzambi mpe ke tala bawu kyadi!
8 Kyese na bayina ke na ntima ya kuvedila,
samu ti bawu ke tala Nzambi!
9 Kyese na bayina ke nataka kizunu na kati ya bantu,
samu ti Nzambi ke bokila bawu bana ya yandi!
10 Kyese na bayina ba ke talisaka mpasi samu na mambu ya kudedama yina bawu ke salaka,
samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu!
11 Kyese na beno ntangu bantu ke fingaka beno, ke talisaka beno mpasi, mpe ke tubaka mambu nyonso ya yimbi mpe ya luvunu na nzutu ya beno samu na munu!
12 Beno yangalala, mpe beno vwanda na kyese samu ti beno ke kuzwa musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe ba talisaka mpasi mimbikudi yina zingaka ntete beno butuka.

Mungwa mpe nsemo
(Mke 9.50; Lke 14.34-35)

13 «Beno kele mungwa ya yinza. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, wapi mutindu ba lenda kuvutula yawu luwu? Yawu ke dyaka ve mfunu. Ba ke losa yawu na ngaanda, mpe bantu ke dyata yawu.
14 «Beno kele nsemo ya yinza. Mbanza yina kele ya kutungama na zulu ya mongo lenda kuvwanda ve ya kubumbama.
15 Ba ke namisaka ve mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti yawu pesa nsemo na bayina nyonso kele na kati ya yinzo.
16 Mutindu mosi mpe, nsemo ya beno fwana kulezima na ntwala ya bantu, samu ti bawu tala bisalu ya mbote yina beno ke na kusala, mpe ti bawu kembisa Tata ya beno yina kele na mazulu.»

Dyambu ya Misiku

17 «Beno fwana kubanza ve ti mu me kwiza samu na kukatula Misiku ya Moyize to dibuku ya Mimbikudi. Mu me kwiza ve samu na kukatula yawu, kasi samu na kulungisa yawu.
18 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ntangu nyonso yina zulu na ntoto ke vwanda, ata kisono ya fyoti to mwa kima ya kulutila fyoti lenda katuka na Misiku. Ee, yawu ke vwanda mutindu yina tii na nsuka ya yinza.
19 Ni yawu yina, muntu yina ke manga na kutumama ata na Musiku mosi, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala

mutindu yina, ke vwanda muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi muntu yina ke tumama na misiku, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya ntete na kati ya Kimfumu ya Mazulu.

20 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno lutila ve milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye na kutumama na misiku, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu.»

Dyambu ya nkele

21 «Beno kuwaka ti ba tubaka na bankooko ya beto: "Kufwa muntu ve." Konso muntu yina ke kufwa mpangi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi.

22 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke vwanda na nkele na mpangi ya yandi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi. Muntu ke tuba na mpangi "kizoba" me lunga na kufunduswa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Muntu yina ke finga mpangi ya yandi "kilawu" me lunga na kukwenda na mbungulu.

23 Kana nge me kwenda na kiyokolo ya minkayulu samu na kupesa munkayulu na Nzambi, mpe kana nge bambuka moyo ti nge ke na dyambu na mpangi ya nge,

24 bika munkayulu ya nge kuna na ntwala ya kiyokolo ya minkayulu, mpe kwenda kuwisana ntete na mpangi ya nge. Na manima, vutuka mpe pesa munkayulu ya nge na Nzambi.

25 «Kana nge ke na kukwenda na sika ya bazuzi kintwadi na muntu yina me funda nge, sala nswalu na kuwisana na yandi ntangu beno ke ntete na nzila, kana ve yandi ke yekula nge na sika ya bazuzi. Bazuzi ke pesa nge na binwani, mpe ba ke tula nge na boloko.

26 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.»

Dyambu ya kinsuza

27 «Beno kuwaka ti ba tubaka: "Kusala kinsuza ve."

28 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Muntu yina ke tala kento ya ngana na nsatu ya kusosa yandi, me sala yimeni kinsuza na kento yina na kati ya ntima.

29 Kana disu ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, ba ke losa nzutu nyonso ya nge na mbungulu.

30 Kana diboko ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila

5:21 Kbk 20.13; Mus 5.17 **5:27** Kbk 20.14; Mus 5.18

mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, nzutu ya nge nyonso ke kwenda na mbungulu.»

Dyambu ya kufwa makwela
(Mat 19.9; Mke 10.11-12; Lke 16.18)

31 «Ba tubaka mpe: Bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela fwana kupesa yandi mukanda yina ke na kulakisa ti makwela me kufwa.
32 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, ke tumisa kento yina na kusala kinsuza. Bakala yina ke kwela yandi, ke sala mpe kinsuza na yandi.»

Dyambu ya kuzenga ndefi

33 «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka na bankooko ya beto: "Kuzenga ve ndefi ya luvunu. Kasi sala mambu yina nge pesaka nsilulu ntangu nge zengaka ndefi na ntwala ya Mfumu."
34 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Kuzenga ve ndefi ata na nkumbu ya mazulu samu ti ya kele kiti ya kintinu ya Nzambi.
35 Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya ntoto samu ti ya kele kisika yina Nzambi ke tulaka makulu ya yandi, to na nkumbu ya Yelusalemi samu ti ya kele mbanza ya Ntinu ya nene.
36 Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya yintu ya nge samu ti nge lenda ve kukitula nsuki mosi ya nge na kukuma mpembe to ndombe.
37 Nge fwana kutuba kaka "Mu me ndima" to "Mu me manga". Mambu nyonso ya nkaka yina bantu ke bwelaka ke katukaka na Mfumu ya Yimbi.»

Dyambu ya kuvutula yimbi
(Lke 6.29-30)

38 «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka: "Kana muntu tobola nge disu, nge mpe tobola yandi disu. Kana yandi katula nge dinu, nge mpe katula yandi dinu."
39 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Nge fwana kuvutula ve yimbi na muntu yina me sala nge yimbi. Kana muntu bula nge mbata na dibundi ya lubakala, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka.
40 Kana muntu zola kunata nge na ntwala ya bazuzi samu na kubaka kinkuti ya nge, bika yandi baka mpe kiyunga ya nge.

5:31 Mus 24.1 **5:33** Knz 19.12; Ltg 30.3; Mus 23.22-24 **5:38** Kbk 21.24; Knz 24.20; Mus 19.21

41 Kana muntu ke na kutumisa nge na ngolo na kunata
kizitu na Milyose* mosi, sala yawu Bamilyose zole kintwadi
na yandi.
42 Kabula na muntu yina ke na kulomba nge kima. Ku-
manga ve na kudefisa kima na muntu yina ke na zola kudefa
nge yawu.»

Kuzola bambeni
(Lke 6.27-28,32-36)

43 «Beno kuwaka ti ba tubaka: "Nge fwana kuzola mpangi
ya nge, mpe kuyina mbeni ya nge."
44 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Beno zola bambeni
ya beno, mpe beno sambidila bayina ke talisaka beno mpasi.
45 Na yina, beno ke vwanda bana ya Tata ya beno yina kele
na mazulu. Ya tsyelika, yandi ke basisaka ntangu samu na
bantu ya mbote mpe ya yimbi. Yandi ke nokisaka mvula
samu na bantu ya kudedama mpe ya kudedama ve.
46 Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, wapi
musendo beno lenda kuzwa na sika ya Nzambi? Ya tsyelika,
bilokoti-mpaku mpe ke salaka mutindu yina.
47 Kana beno ke pesaka mbote kaka na bampangi ya beno,
wapi dyambu ya ngitukulu beno ke salaka? Ya tsyelika,
bayina mpe zaba Nzambi ve ke salaka mutindu yina.
48 Beno vwanda bantu ya kulunga mutindu Tata ya beno
yina ke na mazulu kele ya kulunga.»

6

Dyambu ya kukabula na bamputu

1 «Beno sala keba! Ntangu beno ke salaka mambu yina
Nzambi ke zolaka, beno sala yawu ve na meso ya bantu,
samu ti bantu nyonso tala beno. Kana ve, beno ke kuzwa ve
musendo na sika ya Tata ya beno yina ke na mazulu.
2 Na yina, ntangu nge ke kabulaka mbongo na bamputu,
kusosa ve ti bantu tala nge. Bantu ya bantima zole ke salaka
mpe mutindu yina na kati ya bayinzo ya lusambulu mpe na
babala-bala, samu ti bantu siika bawu. Ya tsyelika, mu ke
na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya
bawu.
3 Kasi nge, ntangu nge ke kabulaka na bamputu, sala ti
diboko ya nge ya lumoso kuzaba ve mambu yina ke na kusala
diboko ya lubakala,
4 samu ti dikabu ya nge salama na mansweki. Na yina, Tata
ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na
mansweki, ke pesa nge musendo.»

---

* **5:41** *Milyose* kele keba ve bametele 1 500. **5:43** Knz 18.16

Mutindu ya kusambila
(Lke 11.2-4)

5 «Ntangu beno ke sambilaka, beno vwanda ve mutindu
bantu ya bantima zole. Bawu ke zolaka sambila ya kute-
lama na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe na magambu ya
babala-bala, samu ti bantu nyonso tala bawu. Ya tsyelika, mu
ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya
bawu.
6 Kasi nge, ntangu nge ke sambilaka, kota na kivinga ya
nge. Kanga mwelo mpe sambila Tata ya nge yina kele kuna,
na kisika yina ya mansweki. Tata ya nge yina ke na kutala
mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa nge
musendo.»
7 «Ntangu beno ke sambilaka, beno zonzaka ve mambu
mingi mutindu ke salaka bayina zaba ve Nzambi. Bawu ke
banzaka ti Nzambi ke ndima balusambulu ya bawu kana
bawu zonza mambu mingi.
8 Beno sala ve mutindu bawu samu ti Tata ya beno zaba
nyonso yina ke na beno nsatu ntete beno lomba yandi yawu.
9 Na yina, beno fwana kusambila mutindu yayi:
«"Tata ya beto yina kele na mazulu!
Bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo.
10 Bika ti Kimfumu ya nge kwiza,
bika ti luzolo ya nge kusalama na ntoto
mutindu yawu ke salamaka na mazulu.
11 Pesa beto bubu yayi madya yina me fwanana.
12 Lemvokila beto yimbi yina beto me sala,
mutindu beto mpe ke lemvokilaka bayina ke salaka beto
yimbi.
13 Kubika beto ve na kubwa na bantontolo,
kasi katula beto na maboko ya Mfumu ya Yimbi.
[Samu ti kimfumu, lulendo, mpe nkembo kele ya nge
bamvula na bamvula* Ameni.]"
14 «Ya tsyelika, kana beno ke lemvokilaka bampangi ya
beno yimbi yina bawu ke salaka beno, Tata ya beno yina kele
na mazulu ke lemvokila beno mpe.
15 Kana beno ke lemvokilaka ve bampangi ya beno, Tata ya
beno mpe ke lemvokila beno ve masumu ya beno.»

Dyambu ya kumina nsoki

16 «Ntangu beno ke minaka nsoki, beno vwanda ve na
nkadulu ya kyadi mutindu ke salaka bantu ya bantima zole.
Bawu ke kumaka na kizizi ya kulemba samu ti bantu nyonso
zaba ti bawu me mina nsoki. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu.

* **6:13** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

17 Kasi nge, ntangu nge ke minaka nsoki, sukula kizizi ya
nge, mpe yidika bansuki ya nge,
18 samu ti bantu kuzaba ve ti nge me mina nsoki. Kaka ni
Tata ya nge yina kele kuna na mansweki ke zaba yawu. Tata
ya nge yina ke talaka mambu yina nge ke salaka na mansweki
ke pesa nge musendo.»

Bimvwama ya tsyelika
(Lke 12.33-34)

19 «Beno kutika ve bimvwama na yinza yayi kisika banselele
mpe mbungi ke bebisa yawu, mpe kisika miyibi ke mwangisa
myelo samu na kulaba.
20 Kasi beno kutika bimvwama ya beno na mazulu kisika
banselele mpe mbungi lenda kubebisa yawu ve, mpe kisika
miyibi lenda ve kumwangisa myelo samu na kulaba.
21 Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika
yina mpe kele ntima ya nge.»

Meso kele mutindu mwinda ya nzutu
(Lke 11.34-36)

22 «Meso kele mutindu mwinda ya nzutu. Kana meso ya nge
kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati
ya nsemo.
23 Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu
nyonso ya nge kele na kati ya mpimpa. Na yina, kana nsemo
yina kele na nge kele kaka mpimpa, mpimpa ke lutila mingi
na nge.»

Nzambi to mbongo
(Lke 16.13)

24 «Ata muntu lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve,
yandi ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to
yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve
ya nkaka. Beno lenda kusadila ve mbala mosi Nzambi mpe
mbongo.»

Kusala kivuvu na Nzambi
(Lke 12.22-31)

25 «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Beno vwanda
ve na manyongo na madya samu na luzingu ya beno, to na
bilele samu na banzutu ya beno. Ya tsyelika, luzingu me lutila
madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu.
26 Beno tala bandeke! Bawu ke kunaka ve mpe ke
yonzikaka ve bambuma. Bawu ke tulaka ve bambuma na
bisika ya kubumba bambuma, kasi Tata ya beno yina kele na
mazulu ke dikilaka bawu. Beno ke na kubanza ve ti beno me
lutila bandeke mfunu?
27 Nani na kati ya beno, na manyongo yandi, lenda kubwela
mwa ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?»

28 «Samu na yinki beno ke vwandaka na manyongo samu na
bilele? Beno tala mutindu ke kulaka bifulu ya bilanga! Yawu
ke salaka ve kisalu mpe ke syetaka ve bilele.
29 Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na
bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ve
kinkuti ya kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi.
30 Beno, bantu ya kiminu ya fyoti! Kana Nzambi ke na
kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na bilanga bubu
yayi, mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki yandi ke
sala yawu ve ya kulutila samu na beno?
31 Beno tala ntima mpasi ve na kuzonzaka: "Yinki beto ke
kudya? Yinki beto ke kunwa? Yinki beto ke lwata?"»
32 «Ni bayina zaba Nzambi ve ke sosaka ntangu nyonso
bima nyonso yina. Kasi Tata ya beno yina kele na mazulu
zaba ti beno kele na nsatu ya yawu.
33 Beno sosa ntete Kimfumu ya Nzambi mpe mambu ya
kudedama yina Nzambi ke zolaka. Na manima, Nzambi ke
pesa beno mpe bima nyonso yina me bikana.
34 Na yina, beno tala ntima mpasi ve samu na mambu yina
ke salama mbasi samu ti mbasi ke vwanda na mambu ya
yandi. Konso kilumbu kele na bampasi ya yandi.»

7

Beno fundisa ve bampangi
(Lke 6.37-38,41-42)

1 «Beno fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve.
2 Ya tsyelika, na mutindu beno ke fundisaka bampangi,
ni na mutindu yina mpe Nzambi ke fundisa beno, mpe na
kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina
mpe, Nzambi ke sadila samu na beno.
3 Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na
disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya
yinti yina kele na disu ya nge mosi?
4 To dyaka, wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya
nge: "Bika mu katula nge kititi yina kele na disu ya nge", kasi
nge mosi kele na kibuku ya yinti na disu ya nge?
5 Nge kele muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya
yinti yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke tala
mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu ya mpangi
ya nge.
6 «Beno pesa ve bima ya longo na bayimbwa samu ti bawu
lenda kubalukila beno mpe kutatika beno. Beno losa ve
misanga ya beno na ntwala ya bangulu samu ti bangulu lenda
kudyata yawu.»

Beno lomba mpe ba ke pesa beno
(Lke 11.9-13)

7 «Beno lomba mpe ba ke pesa beno. Beno sosa mpe beno ke
kuzwa. Beno konkota na mwelo mpe ba ke zibudila beno.
8 Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lom-
baka. Muntu yina ke sosaka ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka
mwelo na muntu yina ke konkotaka.
9 Nani na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi ditadi
kana mwana me lomba yandi dimpa?
10 To nani ke pesa mwana ya yandi nyoka kana mwana me
lomba yandi mbisi ya maza?
11 Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa
bima ya mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata
ya beno yina kele na mazulu ke manga na kupesa bima ya
mbote na bayina ke lombaka yandi yawu?
12 «Mambu nyonso yina beno zola ti ba sadila beno, beno
mpe beno sala yawu na bantu ya nkaka samu ti ya kele
mambu yina ke longisaka Misiku ya Moyize mpe dibuku ya
Mimbikudi.»

Mwelo ya fyoti
(Lke 13.24)

13 «Beno lutila na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mwelo mpe
nzila yina ke nataka bantu na lufwa kele nene, mpe bantu
mingi ke lutilaka na yawu.
14 Kasi nzila ya kulutila na mwelo ya fyoti kele mpasi. Yawu
ke nataka bantu na luzingu, mpe bantu mingi ve ke lutilaka
na yawu.»

Mimbikudi ya luvunu
(Lke 6.43-44)

15 «Beno sala keba na mimbikudi ya luvunu. Bawu ke
bakaka kifwani ya mameme ntangu bawu ke kwizaka na sika
ya beno. Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu kele bankosi
yina ke zolaka na kudya bantu.
16 Beno ke zaba bawu na bisalu ya bawu. Ba ke bukaka ve
bambuma ya vinu na matiti ya bansende, to ba ke bukaka ve
bafike na yinti ya bansende.
17 Yinti ya mbote ke butaka bambuma ya mbote, mpe yinti
ya yimbi ke butaka bambuma ya yimbi.
18 Yinti ya mbote lenda kubuta ve bambuma ya yimbi, mpe
yinti ya yimbi lenda kubuta ve bambuma ya mbote.
19 Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya
mbote, mpe ba ke yoka yawu na tiya.
20 Na yina, beno ke zaba mimbikudi ya luvunu na bisalu ya
bawu.»

Bayina ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu
(Lke 13.25-27)

21 «Bantu nyonso yina ke bokilaka munu “Mfumu, Mfumu” ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu. Kasi kaka bayina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu.
22 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa yinza, bantu mingi ke zabisa munu: “Mfumu, Mfumu, ni na Nkumbu ya nge beto bikulaka. Beto bingisaka bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge, mpe beto salaka bimangu mingi na Nkumbu ya nge.”
23 Na yina, mu ke zabisa bawu: “Mu zaba beno ve. Beno katuka pene-pene ya munu, beno yina ke salaka mambu ya yimbi.”»

Kutunga yinzo na zulu ya matadi
(Lke 6.47-49)

24 «Muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu, kele mutindu muntu ya mayela yina tungaka yinzo ya yandi na zulu ya matadi.
25 Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina, kasi yawu bwisaka yawu ve samu ti ba tungaka lufulu ya yawu na zulu ya matadi.
26 Kasi muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu ve, kele mutindu kizoba yina tungaka yinzo ya yandi na zulu ya munyenge.
27 Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina. Yinzo kubwaka mpe nyonso mwanganaka.»

Bumfumu ya Yesu

28 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, bantu mingi yitukaka na ndongosolo ya yandi.
29 Ya tsyelika, yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu yina kele na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku.

8

Yesu belusaka muntu ya bwazi
(Mke 1.40-45; Lke 5.12-16)

1 Ntangu Yesu kulumukaka mongo, nkonga ya nene ya bantu landaka yandi.
2 Na yina, muntu mosi ya bwazi kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka mpe tubaka: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu.»

3 Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi mpe tubaka: «Mu
zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bakala yina
belukaka na kimbevo ya yandi ya bwazi.
4 Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Kuwa munu mbote!
Kuzabisa mambu yayi na muntu ve. Kasi kwenda ku-
lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa
munkayulu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu
nyonso ti nge me beluka.»

Yesu belusaka kisadi ya mfumu mosi ya binwani ya Loma
(Lke 7.1-10; Yne 4.43-54)

5 Ntangu Yesu vwandaka kota na mbanza Kapenawume,
mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma kwizaka pene-pene
ya yandi, mpe bondilaka yandi
6 na kutuba: «Mfumu, kisadi ya munu ke na kubela na yinzo.
Yandi me kuma na binama ya kufwa, mpe ke na kutala mpasi
mingi.»
7 Yesu zabisaka yandi: «Mu ke kwenda kubelusa yandi.»
8 Kasi mfumu ya binwani vutulaka: «Mfumu, mu kele ve ya
kulunga na kuyamba nge na yinzo ya munu. Kasi tuba kaka
dyambu mosi, mpe kisadi ya munu ke beluka.
9 Munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu, mpe
mu kele na binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu
tuba na mosi “Kwenda”, yandi ke kwenda. Kana mu tuba
na ya nkaka “Kwiza”, yandi ke kwiza, mpe kana mu tuba na
mundongo ya munu “Sala kisalu yayi”, yandi ke sala yawu.»
10 Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mpe
tubaka na bayina vwandaka landa yandi: «Ya tsyelika, mu ke
na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya mutindu yayi
ata na muntu mosi ya Isayeli.
11 Mu ke na kutubila beno ti bantu mingi ke katuka na
esete mpe wesete samu na kuvwanda na mesa kintwadi
na Abalayami, Isaaki, mpe Yakobi na kati ya Kimfumu ya
Mazulu.
12 Kasi ba ke losa na ngaanda na kati ya kitombe ya kulutila
bayina fwanaka kota na Kimfumu ya Mazulu. Kuna, bawu ke
dila mpe ke kwetisa meno.»
13 Na manima, Yesu tubaka na mfumu ya binwani: «Vutuka
na yinzo ya nge. Mambu yina nge me lomba ke salama samu
na kiminu ya nge.» Kaka na ntangu yina, kisadi ya mfumu ya
binwani belukaka.

Yesu belusaka bambevo mingi
(Mke 1.29-34; Lke 4.38-41)

14 Yesu kwendaka na yinzo ya Pyele. Kuna, yandi kutaka
mama ya kento ya Pyele ya kulala na mfulu samu ti yandi
vwandaka na dibawu.

15 Yesu simbaka yandi na diboko, mpe dibawu manisaka.
Yandi telamaka mpe bandaka na kusadila Yesu.
16 Ntangu nkokila kumaka, ba natinaka Yesu bantu mingi
yina vwandaka na bampeve ya yimbi. Na ndinga ya yandi,
yandi bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi belusaka mpe
bambevo nyonso.
17 Yandi salaka mutindu yina samu ti mambu yina tubaka
mumbikudi Esaya salama:
«Yandi me baka bampasi ya beto,
mpe me katula bimbevo ya beto.»

Kulanda Yesu
(Lke 9.57-62)

18 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina zungaka yandi,
yandi tubaka na bilandi ya yandi na kukwenda na yandi na
simu ya nkaka ya dyanga.
19 Mulongisi mosi ya Misiku kwizaka pene-pene ya yandi,
mpe tubaka: «Mulongisi, mu ke landa nge kisika ni kisika nge
ke kwenda.»
20 Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke
bumbamaka. Bandeke mpe ke na mazanza ya bawu. Kasi
Mwana ya Muntu kele ve na kisika ya kulala to ya kupema.»
21 Muntu ya nkaka na kati ya bilandi ya yandi tubaka:
«Mfumu, pesa munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya
munu na ndyamu.»
22 Yesu zabisaka yandi: «Landa munu, mpe bika ti bantu ya
kufwa* tula bantu ya bawu ya kufwa na ndyamu.»

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo
(Mke 4.35-41; Lke 8.22-25)

23 Yesu kotaka na bwatu, mpe bilandi ya yandi kwendaka
na yandi.
24 Na mpamukunu, kitembo ya ngolo bandaka na kufula
na dyanga, mpe maza vwandaka kota na bwatu. Kasi Yesu
vwandaka lala.
25 Bilandi kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu vumbu-
laka yandi na kutuba: «Mfumu, vuukisa beto. Beto ke kufwa!»
26 Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na boma? Beno
kele bantu ya kiminu ya fyoti.» Na yina, yandi telamaka.
Yandi tumisaka na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya
dyanga na kudingama, mpe bima nyonso dingamaka.
27 Bawu nyonso yitukaka mingi mpe tubaka: «Nani kele
muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama
na yandi?»

8:17 Esa 53.4 * **8:22** Bantu ya kufwa yina Yesu ke na kuzonzila awa, ni bantu ya kufwa na kimpeve.

Yesu belusaka bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi
(Mke 5.1-20; Lke 8.26-39)

28 Ntangu Yesu kumaka na simu ya dyanga, na kizunga ya
ba-Ngadale, bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi
basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana
yandi. Bawu vwandaka na myangu ya kulutila, mpe ata
muntu vwandaka meka na kuluta na nzila yina.
29 Bawu bandaka na kulooka: «Mwana ya Nzambi, yinki
nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza awa samu na
kukwamisa beto ntete ntangu ya lufundusu kuma?»
30 Pene-pene na kisika yina, nkonga ya nene ya bangulu
vwandaka sosa madya.
31 Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Kana nge
zola kubingisa beto, fidisa beto na kati ya bangulu yayi.»
32 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda!» Bampeve ya yimbi
basikaka na bantu zole yina, mpe kwendaka kota na kati ya
bangulu. Na yina, nkonga nyonso ya Bangulu kulumukaka
na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya
dyanga, mpe kufwaka na kati ya maza.
33 Mikengi ya bangulu yina kimaka mpe kwendaka na
mbanza. Bawu zabisaka mambu nyonso yina salamaka,
mpe mambu yina kuminaka bantu zole yina vwandaka na
bampeve ya yimbi.
34 Na yina, bantu nyonso ya mbanza basikaka samu na
kwenda kubwabana Yesu. Ntangu bawu talaka yandi, bawu
lombaka yandi na kukatuka na kizunga ya bawu.

9

Yesu belusaka kikata
(Mke 2.1-12; Lke 5.17-26)

1 Yesu kotaka na bwatu, sabukaka dyaka dyanga, mpe
kwendaka na mbanza ya yandi.
2 Bantu natinaka yandi muntu ya binama ya kufwa yina
vwandaka ya kulala na kipoyi. Ntangu Yesu talaka kiminu ya
bawu, yandi tubaka na kikata: «Mwana ya munu, vwanda na
kibakala! Nge me kuzwa mulemvo ya masumu.»
3 Na yina, milongisi ya Misiku yina vwandaka kuna ban-
daka na kutuba na yisi ya ntima: «Muntu yayi ke na kusafula
Nzambi.»
4 Yesu bakulaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na
yinki beno kele na mabanza ya yimbi ya mutindu yina?
5 Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa
mulemvo ya masumu”, to “Telama mpe tambula”?
6 Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na
lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina,

yandi tubaka na kikata: «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge.»
7 Muntu yina telamaka mpe kwendaka na yinzo ya yandi.
8 Ntangu bantu yina vwandaka kuna talaka mutindu yina, bawu kumaka na boma ya kulutila, mpe kembisaka Nzambi yina me pesa lulendo ya mutindu yina na bantu.

Yesu bokilaka Matayi
(Mke 2.13-17; Lke 5.27-32)

9 Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Matayi yina vwandaka ya kuvwanda na kisika yina bantu ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» Matayi telamaka mpe landaka yandi.
10 Ntangu Yesu vwandaka kudya na kati ya yinzo ya Matayi. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka ya masumu vwandaka kudya kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi.
11 Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki Mulongisi ya beno ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?»
12 Yesu kuwaka bawu, mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi.
13 Beno kwenda kulongoka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: "Mu zola ti beno talaka bantu kyadi, kasi ve kupesaka minkayulu ya bibulu." Ya tsyelika, mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.»

Yesu na bilandi ya Yowane Mubotiki
(Mke 2.18-22; Lke 5.33-39)

14 Bilandi ya Yowane Mubotiki kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki beto na ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?»
15 Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila na mukembo ya makwela lenda kuvwanda na kyadi ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.
16 «Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende yina ke pasula kinkuti ya ntama, mpe dibulu ke kuma dyaka nene mingi.
17 Ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve, vinu ya malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke beba.

9:13 Ose 6.6

Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu samu na kubumba yawu mbote.»

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumba ya kufwa
(Mke 5.21-43; Lke 8.40-56)

18 Ntangu Yesu vwandaka zabisa bawu mambu yina, mfumu mosi ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mwana ya munu ya kento me kufwa kaka malu-malu yayi. Kasi kwiza kutentika yandi maboko, mpe yandi ke zinga dyaka.»
19 Yesu telamaka mpe landaka yandi kintwadi na bilandi ya yandi.
20 Kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole, kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka yandi nsongi ya kinkuti.
21 Yandi vwandaka tuba ti kana mu simba kaka kinkuti ya yandi, mu ke beluka.
22 Kasi Yesu balukaka na manima. Yandi talaka kento yina, mpe tubaka: «Vwanda na kibakala mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa nge.» Kaka na ntangu yina, kento yina belukaka.
23 Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya mfumu yina ya ba-Zwife, yandi talaka miyimbidi, mpe dyaka nkonga ya bantu yina vwandaka dila.
24 Na yina, yandi tubaka: «Beno basika! Ndumba yayi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» Na kuwa mutindu yina, bantu bandaka na kuseka yandi.
25 Ntangu bawu nyonso basikaka, Yesu kotaka na kivinga. Yandi simbaka ndumba na diboko, mpe ndumba vumbukaka.
26 Nsangu yina mwanganaka na kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka bampofo zole
27 Yesu katukaka kuna mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta na nzila, bampofo zole landaka yandi, mpe vwandaka looka: «Mwana ya Davidi, tala beto kyadi!»
28 Ntangu Yesu kumaka na yinzo, bampofo zole yina kwizaka pene-pene ya yandi, mpe yandi yufulaka bawu: «Beno ke na kukwikila ti mu lenda kusala yawu?» Bawu vutulaka: «Ee, nge lenda kusala yawu, Mfumu.»
29 Na yina, Yesu simbaka bawu meso, mpe tubaka: «Bika ti yawu salama mutindu kele kiminu ya beno.»
30 Meso ya bawu zibukaka, mpe Yesu kebisaka bawu: «Beno kuwa mbote! Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi.»
31 Kasi bawu kwendaka mpe zonzilaka Nkumbu ya Yesu na kati ya kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka dibaba

32 Ntangu bawu vwandaka basika, bantu natinaka Yesu
muntu yina vwandaka dibaba samu ti yandi vwandaka na
mpeve ya yimbi.
33 Yesu bingisaka mpeve ya yimbi, mpe muntu yina ban-
daka na kuzonza. Bantu yitukaka mingi mpe tubaka: «Nabunu
beto tala mambu ya mutindu yayi na yinsi ya Isayeli.»
34 Kasi ba-Falisye vwandaka tuba: «Ni mfumu ya bampeve
ya yimbi ke na kupesa yandi lutumu ya kubingisa bampeve
ya yimbi.»
35 Yesu vwandaka zyeta na bambanza mpe babwala
nyonso. Yandi vwandaka kota na bayinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife, mpe vwandaka longisa bawu Nsangu ya Mbote ya
Kimfumu. Yandi vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso
mpe bifuuma nyonso.
36 Ntima ya yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu
na bankonga ya bantu yina yandi vwandaka tala. Bawu
vwandaka ya kulemba mpe ya kukondwa kibakala mutindu
mameme yina kele ve na muvungi.
37 Na yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Kisalu ya
kuyonzika bambuma kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele
fyoti.
38 Beno lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka
bisadi ya nkaka na bilanga.»

10

Kisalu ya bilandi kumi na zole
(Mke 3.13-19; 6.7-13; Lke 6.12-16; 9.1-6)

1 Yesu bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole. Yandi
pesaka bawu lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi, mpe
ya kubelusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso.
2 Bankumbu ya bantumwa kumi na zole kele ni yayi: ki-
landi ya ntete Simoni, yina ba ke bokilaka dyaka Pyele, mpe
Andele leki ya yandi; Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole
bana ya Zebede;
3 Filipe mpe Baatelemi; Toma mpe Matayi yina kele
kilokoti-mpaku; Zaki mwana ya Alefe; Tade;
4 Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya
Zeloti*; mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu.
5 Yesu fidisaka bilandi kumi na zole yina, mpe zabisa bawu:
«Beno kwenda ve na bizunga ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe
beno kota ve na bambanza ya kizunga ya Samaliya.

* **10:4** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zeloti vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

6 Kasi beno kwenda kisika kele mameme ya kuzimbana ya
dikanda ya Isayeli.
7 Na banzila yina beno ke luta, beno zabisa ti Kimfumu ya
Mazulu me kuma pene-pene.
8 Beno belusa bambevo, mpe beno vumbula bantu yina
me kufwa. Beno vedisa bantu ya bwazi, mpe beno bingisa
bampeve ya yimbi. Ata kupesa mbongo, beno me kuzwa
lutumu ya kusala yawu. Na yina, beno mpe, beno pesa ata
kulomba mbongo.
9 Beno nata ve wolo, mbongo, to bapata ya nsongo na
baposi ya beno.
10 Ntangu beno ke kwenda na nzyetolo, beno nata ve nkutu,
binkuti zole, mapapa, to yinti. Ya tsyelika, kisadi fwana
kuzwa madya na kisalu ya yandi.
11 «Na mbanza to bwala yina beno ke kuma, beno sosa
nani kele ya kukubama na kuyamba beno, mpe beno vwanda
kuna tii ntangu beno ke katuka kuna.
12 Ntangu beno ke kota na yinzo, beno pesa mbote na
kutuba: “Kizunu vwanda na beno!”
13 Kana bantu ya yinzo yina yamba beno, kizunu ke
vwanda na bawu. Kana bawu yamba beno ve, kizunu ke
vutukila beno.
14 Kana ba yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno
katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu† ya makulu ya
beno.
15 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina
Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu yina
ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi
mpe mbanza Ngomole.»

Bampasi yina ke kwiza na mantwala
(Mke 13.9-13; Lke 21.12-17)

16 «Beno kuwa! Mu ke na kufidisa beno mutindu mameme
na kati-kati ya bayingo. Na yina, beno vwanda na nkebolo
mutindu banyoka, mpe beno vwanda ya kuvedila mutindu
mabembe.
17 Beno sala keba samu ti bantu ke nata beno na bayinzo
ya lufundusu, mpe ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife.
18 Bawu ke nata beno na ntwala ya bamfumu mpe bantinu
samu na munu. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu
na ntwala ya bawu, mpe ya bayina kele ve ba-Zwife.
19 Ntangu ba ke yekula beno, beno vwanda na boma ve na
yina me tadila mambu yina beno ke zonza to wapi mutindu

† **10:14** *Ningisa fundu-fundu ya makulu,* ya kele samu na kulakisa ti kitumbu ya bantu yina kele na yintu ya bawu mosi.

beno ke zabisa yawu. Ya tsyelika, kaka na ntangu yina, Nzambi ke pesa beno mambu yina beno ke tuba.

20 Mambu yina beno ke tuba ke katuka ve na beno mosi. Kasi ni Mpeve ya Tata ya beno ke zonza na kati ya beno.

21 «Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu.

22 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsuka ke kuzwa mpulusu.

23 Kana bantu talisa beno mpasi na mbanza yina beno kele, beno kima na mbanza ya nkaka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mwana ya Muntu ke kwiza ntete beno manisa na kuluta na bambanza nyonso ya yinsi ya Isayeli.

24 «Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi, mpe ata kisadi me lutila mfumu ya yandi.

25 Ya me lunga na mulongoki na kuvwanda mutindu mulongisi ya yandi, mpe kisadi mutindu mfumu ya yandi. Kana ba pesaka mfumu ya yinzo nkumbu Bezebule, bawu ke pesa bantu ya dikanda ya yandi bankumbu yina me lutila dyaka yimbi.»

Kuvwanda na boma ya bantu ve
(Lke 12.2-7)

26 «Na yina, beno vwanda ve na boma ya bantu yina. Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana.

27 Mambu yina mu ke na kuzabisa beno na mpimpa, beno tuba yawu na ntangu, mpe mambu yina beno ke na kuwa na makutu, beno zabisa yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu.

28 Beno tala ve boma ya bayina lenda kufwa nzutu ya muntu ata kufwa mwela. Kasi beno vwanda na boma ya Nzambi yina lenda kufwa na mbala mosi nzutu na mwela na kati ya mbungulu.

29 Ba ke tekisaka ve banswini zole na ntalu ya fyoti mingi? Kasi ata mosi na kati ya bawu lenda kubwa na ntoto kana Tata ya beno zaba yawu ve.

30 Kasi na yina me tadila beno, ata bansuki ya beno ya yintu, Nzambi zaba lutangu ya yawu.

31 Na yina, beno vwanda ve na boma samu ti beno me lutila banswini mingi mfunu.»

Kundima to kumanga Yesu
(Lke 12.8-9)

32 «Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu ti yandi
kele kilandi ya munu, munu mpe ke ndima yandi na ntwala
ya Tata ya munu yina kele na mazulu.
33 Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu,
munu mpe ke manga yandi na ntwala ya Tata ya munu yina
kele na mazulu.»

Yesu kwizaka mwangisa bantu
(Lke 12.51-53; 14.26-27)

34 «Beno banza ve ti mu kwizaka awa na ntoto samu na
kutula kizunu. Mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula ve
kizunu, kasi muzingu.
35 Mu kwizaka samu na kukabula mwana ya bakala na tata
ya yandi, mwana ya kento na mama ya yandi, mpe kento na
bokilo ya yandi ya kento.
36 Bambeni ya beno ke vwanda bantu ya dikanda ya beno.
37 «Muntu yina ke zolaka tata to mama ya yandi kulutila
munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu.
Muntu yina ke zolaka mwana ya yandi ya bakala to ya kento
kulutila munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya
munu.
38 Muntu yina ke baka ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa
munu ve, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu.
39 Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke
bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi
samu na munu, ke vuukisa yawu.»

Kuzwa musendo
(Mke 9.41)

40 «Muntu yina ke yamba beno, ke yamba munu, mpe muntu
yina ke yamba munu, ke yamba Nzambi yina fidisaka munu.
41 Muntu yina ke yamba mumbikudi samu ti ya ke
mumbikudi, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa mumbikudi.
Muntu yina ke yamba muntu yina kele ya kudedama samu ti
ya ke muntu ya kudedama, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa
muntu ya kudedama.
42 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina
ke pesa ata mwa kopo ya maza ya madidi na mosi na bantu
ya mpamba yayi samu ti ya kele kilandi ya munu, ke kondwa
ve na kuzwa musendo ya yandi.»

11

Yesu ke na kuzonzila Yowane Mubotiki
(Lke 7.18-35)

1 Ntangu Yesu manisaka na kupesa ndongosolo yina na
bilandi ya yandi kumi na zole, yandi katukaka na kisika yina.

10:38 Mat 16.24

Yandi kwendaka longisa mpe mwangisa Nsangu ya Mbote na bambanza ya kizunga yina.

2 Na kati ya boloko, Yowane Mubotiki kuwaka mambu nyonso yina Klisto vwandaka sala. Na yina, yandi fidisaka ndambu ya bilandi ya yandi

3 samu na kuyufula Yesu: «Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?»

4 Yesu vutulaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno ke na kutala mpe kuwa:

5 Bampofo ke na kutala, bantu ya bifuuma na makulu ke na kutambula mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na kuwa Nsangu ya Mbote.

6 Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na munu.»

7 Ntangu bilandi ya Yowane kwendaka, Yesu bandaka na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka ningisa? (Kidyadya)

8 Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka bilele ya ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya ntalu ke zingaka na bayinzo ya bantinu.

9 Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.»

10 Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na kuyidikila nge nzila.»

11 Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: na kati ya bantu nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane Mubotiki mfunu. Kasi muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu me lutila yandi mfunu.

12 Katuka kilumbu Yowane Mubotiki bandaka na kulongisa tii ntangu yayi, bantu ke na kunwanisa Kimfumu ya Mazulu, mpe bayina ke na kusadila ngolo ke na sosa kubaka yawu.

13 Ya tsyelika, mimbikudi nyonso mpe Misiku ya Moyize zabisaka tii na ntangu ya Yowane mambu yina fwanaka salama,

14 mpe kana beno zola kundima yawu, ni yandi kele Eli yina fwanaka kwiza.

15 Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa.

16 «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu yayi? Bawu me fwanana na bana ya fyoti yina kele ya kuvwanda

11:10 Mal 3.1

na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe ke na kulooka na bampangi:

17 Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve. Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve.

18 Ya tsyelika, Yowane kwizaka. Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve. Na yina, bantu tubaka ti yandi kele na mpeve ya yimbi.

19 Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe bantu ke na kutuba: "Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe misumuki." Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bisalu yina yawu ke na kusala.»

Bambanza yina ke na kumanga na kukwikila Yesu (Lke 10.13-15)

20 Na yina, Yesu sembaka bantu ya bambanza yina yandi salaka bimangu mingi samu ti bawu sobaka ve nkadulu ya bawu. Yandi zabisaka bawu:

21 «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazini! Kyadi na beno, bantu ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe pakula bombi na nzutu samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu.

22 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone.»

23 «Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa samu ti kana ni na mbanza Sodomi Nzambi salaka bimangu yina yandi me sala na sika ya beno, mbanza yina zolaka vwanda tii bubu yayi.

24 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi.»

Yesu ke na kutonda Tata ya yandi samu na bana ya fyoti (Lke 10.21-22)

25 Kaka na ntangu yina, Yesu tubaka: «Tata ya munu! Nge kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya mayela.

26 Ee, Tata! Ni nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina.

27 Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu.
Ata muntu zaba nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata
muntu zaba nani kele Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina
Mwana zola kuzabisa yawu.»
28 «Beno kwiza na sika ya munu, beno nyonso yina me
lemba na kunata bizitu ya dema, mpe mu ke pesa beno
mvundulu.
29 Beno ndima lutumu mpe ndongosolo ya munu samu ti
mu kele na ntima ya kulembama mpe ya kukuluka. Na yina,
beno ke kuzwa mvundulu.
30 Ya tsyelika, lutumu ya munu kele mpasi ve, mpe kizitu
yina mu ke na kupesa beno kele dema ve.»

12

Yesu kele mfumu ya Saba
(Mke 2.23-28; Lke 6.1-5)

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu na bilandi ya yandi
vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline na
kilumbu ya Saba. Bilandi ya yandi vwandaka na nsatu, mpe
bukaka bambuma mpe vwandaka kudya yawu.
2 Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na
Yesu: «Tala mambu ke na kusala bilandi ya nge. Bawu ke
na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na
kilumbu ya Saba.»
3 Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi
salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na
nsatu?
4 Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka kint-
wadi na bantu ya yandi mampa yina pesamaka mutindu
munkayulu na Nzambi, ata ti bawu vwandaka ve na muswa
ya kudya yawu. Kaka ni banganga-Nzambi vwandaka na
muswa ya kudya yawu.
5 Kana beno tanga na kati ya Misiku ya Moyize, beno ke tala
ti banganga-Nzambi yina ke salaka na Yinzo ya Nzambi na
kilumbu ya saba, ke zitisaka ve misiku ya saba, mpe bawu ke
talaka ti bawu me sala ve yimbi.
6 Kasi, ya kele awa na dyambu yina me lutila mfunu na
Yinzo ya Nzambi.
7 Ya tsyelika, kana beno zabaka yinki zola kutuba mambu
yayi ya Dibuku ya Nzambi: “Mu zola ti beno tala bantu kyadi,
kasi ve kupesa minkayulu ya bibulu”, beno zolaka tuba ve ti
bantu yayi me zitisa ve misiku,
8 samu ti Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

12:1 Mus 23.26 **12:3** 1Sa 21.2-7 **12:7** Ose 6.6; Mat 9.13

Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mke 3.1-6; Lke 6.6-11)

9 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
10 Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa. Mutindu ba-Falisye vwandaka sosa dyambu ya kufunda Yesu, bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?»
11 Yesu vutulaka: «Kana muntu na kati ya beno kele kaka na dimeme mosi, mpe kana yawu kubwa na dibulu ya yinda na kilumbu ya saba, yandi ke kwenda kubasisa yawu ve?
12 Beno zaba mbote ti muntu me lutila dimeme mfunu. Na yina, misiku ya beto ke pesaka muswa na kusala muntu mambu ya mbote na kilumbu ya Saba.»
13 Na yina, Yesu tubaka na muntu yina mutindu yayi: «Lambula diboko ya nge.» Muntu yina lambulaka diboko, mpe yawu belukaka. Yawu kumaka mutindu mosi na diboko ya yandi ya nkaka.
14 Ba-Falisye basikaka mpe kwendaka vukana samu na kusosa mutindu bawu lenda kufwa Yesu.

Yesu kele kisadi yina Nzambi soolaka

15 Ntangu Yesu zabaka mambu yina, yandi katukaka na kisika yina. Bantu mingi landaka yandi, mpe yandi belusaka bambevo nyonso.
16 Kasi yandi yiminaka bawu na kutuba na bantu nani yandi kele.
17 Ni na mutindu yina fwanaka salama mambu ya Nzambi yayi yina zabisaka mumbikudi Esaya:
18 «Beno tala kisyelo ya munu yina mu me soola.
Ni yandi mu ke zolaka mingi,
mpe mu ke na kilengi mingi samu na yandi.
Mu ke tula Mpeve ya munu na yandi,
mpe yandi ke zabisa mambu ya kudedama
na bantu nyonso ya yinza.
19 Yandi ke swana ve na muntu,
mpe ke zangula ve ndinga.
Ata muntu ke kuwa ndinga ya yandi na babala-bala.
20 Yandi ke zenga ve kidyadya ya kukondama,
mpe ke kufwa ve mwinda yina ke na kulezima dyaka mbote ve.
Yandi ke sala mutindu yina tii ntangu yandi ke nungisa mambu ya kudedama,
21 mpe bantu ya bayinsi nyonso ya yinza ke sala kivuvu na Nkumbu ya yandi.»

12:21 Esa 42.1-4

Yesu bingisaka bampeve ya yimbi
(Mke 3.22-30; Lke 11.14-23)

22 Na ntangu yina, bantu natinaka Yesu bakala mosi yina
vwandaka mpofo mpe dibaba samu ti yandi vwandaka na
mpeve ya yimbi. Yesu belusaka yandi, mpe muntu yina
bandaka na kuzonza mpe kutala.
23 Bantu nyonso yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Ni
muntu yayi ve kele Mwana ya Davidi?»
24 Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu tubaka:
«Muntu yayi ke bingisaka bampeve ya yimbi na lutumu ya
Bezebule yina kele mfumu ya bampeve ya yimbi.»
25 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe zabisaka bawu:
«Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke
mwangana. Ntangu bantu ya mbanza to dikanda mosi ke
nwanaka bawu na bawu, mbanza to dikanda yina ke zinga
ve.
26 Na yina, kana Satana ke na kubingisa Satana, wapi
mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga?
27 Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa
bampeve ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya
kubingisa yawu? Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi
ya beno.
28 Kasi kana ni na Mpeve ya Nzambi mu ke bingisaka bam-
peve ya yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya Nzambi
me kuma yimeni tii na sika ya beno.»

29 «Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo,
mpe kubaka yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete
ve basinga. Kasi kana yandi me kanga muntu yina basinga,
yandi lenda kubaka yandi bima nyonso yina kele na kati ya
yinzo.
30 Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya
munu, mpe muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa
bantu kisika mosi, ke mwangisaka.
31 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa
mulemvo na konso disumu yina bawu ke sala, mpe na konso
mutindu bawu ke safula Nzambi. Kasi muntu yina ke safula
Mpeve ya Longo ke kuzwa ve mulemvo.
32 Muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa
mulemvo. Kasi muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke
kuzwa ve mulemvo ata na ntangu yayi to na bantangu ke
kwiza.»

Yinti mpe bambuma ya yawu
(Lke 6.43-45)

33 «Kana yinti kele mbote, bambuma ya yawu mpe kele
mbote. Kana yinti kele yimbi, bambuma ya yawu mpe kele
yimbi. Ya tsyelika, ba ke zabaka yinti na bambuma ya yawu.
34 Beno kele dikanda ya bampidi! Beno yina kele bantu ya
yimbi, wapi mutindu beno lenda kutuba mambu ya mbote?
Ya tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina kele ya
kufuluka na kati ya ntima ya yandi.
35 Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele
na ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka
mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi.
36 Mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi
ke fundisa bantu, konso muntu ke pesa mvutu na mambu
nyonso ya yandi ya buzoba yina yandi zonzaka.
37 Ya tsyelika, ni na mambu yina ke basika na yinwa ya nge,
Nzambi ke nungisa nge, to ke pesa nge kitumbu.»

Ba-Falisye ke na kulomba kidimbu
(Mke 8.11-12; Lke 11.29-32)

38 Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku mpe ya ba-
Falisye yina vwandaka kuna, tubaka na Yesu: «Mulongisi, sala
kidimbu na ntwala ya beto.»
39 Yesu vutulaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi
mpe ya kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba
kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka,
bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na mumbikudi
Yonase.
40 Ya tsyelika, mutindu mumbikudi Yonase salaka bilumbu
tatu mpe bampimpa tatu na kati ya kivumu ya mbisi ya nene,
mutindu mosi mpe Mwana ya Muntu ke sala bilumbu tatu
mpe bampimpa tatu na yisi ya ntoto.
41 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya
mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi,
mpe ke funda bawu samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka
nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa
kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu!
42 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya
kento ya yinsi ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya
ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti yandi katukaka na
bizunga yina kele ntama samu na kwiza kuwa mambu ya
kufuluka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi
awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!»

Ntangu mpeve ya yimbi ke vutukaka na muntu
(Lke 11.24-26)

12:41 Yon 1–4 **12:42** 1Bt 10.1-10

43 «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu,
yandi ke kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya
kuyuma. Kasi mutindu yandi ke kuzwa yawu ve,
44 yandi ke tuba: “Mu ke vutuka na yinzo ya munu kisika
mu basikaka.” Yandi ke vutuka, mpe ke kuta ata muntu na
kati ya yinzo yina, ya kukombola mpe ya kuyilama mbote.
45 Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi
yina me lutila yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina,
mpe ke vwanda kuna. Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina
ke lutila dyaka yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na
yandi. Yawu ke vwanda mpe mutindu mosi samu na bantu
ya yimbi yina ke na kuzinga ntangu yayi.»

Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mke 3.31-35; Lke 8.19-21)

46 Ntangu Yesu vwandaka zonza ntete na nkonga ya bantu,
mama mpe bampangi ya yandi kwizaka kuna. Bawu tela-
maka na ngaanda, mpe vwandaka sosa kuzonza na yandi.
47 Muntu mosi zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya
nge kele na ngaanda. Bawu ke na sosa kuzonza na nge.»
48 Yesu vutulaka na muntu yina: «Nani kele mama ya munu,
mpe banani kele bampangi ya munu?»
49 Yesu lakisaka na diboko bilandi ya yandi, mpe tubaka:
«Tala! Mama mpe bampangi ya munu, bawu yayi.
50 Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina
ke zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu, ni yandi kele
mpangi, kibusi, mpe mama ya munu.»

13

Kingana ya kisadi-bilanga
(Mke 4.1-9; Lke 8.4-8)

1 Na kilumbu yina, Yesu basikaka na yinzo mpe kwendaka
vwanda na kumu ya dyanga.
2 Nkonga ya nene ya bantu kwizaka zunga yandi. Na
yina, yandi kotaka na bwatu mpe vwandaka. Bantu nyonso
telamaka na kumu ya dyanga.
3 Yandi vwandaka zabisa bawu mambu mingi na bingana.
Yandi tubaka: «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na
kumwanga bambuma.
4 Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya
bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka
mpe dodaka yawu.
5 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya
matadi kisika vwandaka ve ntoto mingi. Yawu menaka
mbangu samu ti ntoto vwandaka mingi ve.

6 Kasi mutindu ntangu basikaka, yawu yokaka bambuma
yina vwandaka mena. Bambuma yumaka samu ti myanzi
vwandaka ve yinda.
7 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya
matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu
fyetikisaka bambuma yina vwandaka mena.
8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote.
Yawu menaka mpe butaka bambuma: Bayinti ya nkaka
butaka bambuma nkama, ya nkaka bambuma makumi sam-
banu, mpe ya nkaka dyaka bambuma makumi tatu.»
9 Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Muntu yina ke na makutu,
yandi kuwa!»

Samu na yinki Yesu ke zonzilaka na bingana
(Mke 4.10-12; Lke 8.9-10)

10 Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yu-
fulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuzonzila bawu na
bingana?»
11 Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki
ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi bawu, ba kuzwaka yawu ve.
12 Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi
bima ya nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila.
Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu
ya bima yina ke na yandi.
13 Ni yawu yina, mu ke na kuzonzila bawu na bingana samu
ti bawu ke na kuzibula meso kasi bawu ke na kutala ve, mpe
bawu ke na kuzibula makutu kasi bawu ke na kuwa ve mpe
kuvisa ve.
14 Na yina, mbikululu ya Esaya ke salama na bawu ntangu
yandi tubaka:
«Beno ke kuwa mbote, kasi beno ke bakula ve.
Beno ke zibula mbote meso, kasi beno ke tala ve.
15 Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo.
Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu,
samu ti bawu kuwa ve na makutu ya bawu,
bawu kutala ve na meso ya bawu,
mpe bawu kuvisa ve na bantima ya bawu.
Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu,
samu ti mu belusa bawu.»
16 Yesu tubaka dyaka: «Kyese na beno samu ti meso ya beno
ke na kutala mpe makutu ya beno ke na kuwa.
17 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mimbikudi mingi
mpe bantu mingi ya kudedama vwandaka na nsatu ya kutala
mambu yina beno ke na kutala, kasi bawu talaka yawu ve.

13:15 Esa 6.9-10

Bawu vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.»

Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga (Mke 4.13-20; Lke 8.11-15)

18 «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana ya kisadi-bilanga.
19 Bantu yina ke kuwaka mambu ya Kimfumu ya Mazulu mpe ke bakulaka yawu ve, kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Mfumu ya Yimbi ke kwizaka mpe ke katulaka mambu yina me kota na bantima ya bawu.
20 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu nswalu na kyese nyonso.
21 Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke sobaka mabanza konso ntangu. Na yina, ntangu bawu ke kumaka na mpasi to ba ke talisaka bawu mpasi samu na Mambu ya Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu.
22 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo samu na mambu ya yinza, mpe bansatu ya yimbi samu na kuzwa bimvwama ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke kuwaka, mpe yawu ke butaka ve bambuma.
23 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bakulaka yawu. Na yina, bawu ke butaka bambuma. Bantu ya nkaka ke butaka bambuma nkama, ba ya nkaka makumi sambanu, mpe ba ya nkaka dyaka makumi tatu.»

Kingana ya matiti ya yimbi

24 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi, bakala mosi mwangaka bambuma ya mbote na bilanga ya yandi.
25 Na mpimpa, ntangu bantu nyonso vwandaka lala, mbeni ya yandi kwizaka na bilanga. Yandi mwangaka matiti ya yimbi na kati ya bambuma ya faline, mpe kwendaka.
26 Ntangu bikunu menaka mpe basisaka bambuma, matiti ya yimbi mpe menaka.
27 Bisadi kwendaka zabisa na mfumu ya bilanga: “Mfumu, nge mwangaka bambuma ya mbote na bilanga ya nge. Kasi wapi sika me katuka matiti yayi ya yimbi?”»
28 Mfumu ya bilanga vutulaka: «“Ya kele mbeni me sala mutindu yina.”» Na yina, bisadi zabisaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda kukatula yawu?»

29 Mfumu ya bilanga vutulaka: «Ve! Kana beno katula
matiti ya yimbi, beno lenda kukatula mpe bambuma ya
faline.
30 Beno bika yawu kula kintwadi tii na ntangu ya kuyonzika
bambuma. Na ntangu yina, mu ke zabisa na biyonziki ya
bambuma mutindu yayi: Beno katula ntete matiti ya yimbi,
mpe beno kanga yawu na bikunku samu na kuyoka yawu. Na
manima, beno ke buka bambuma ya faline, mpe beno ke tula
yawu na kisika yina mu ke bumbaka bambuma ya munu.»

Kingana ya mbuma ya mutaade
(Mke 4.30-32; Lke 13.18-19)

31 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu
ya Mazulu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu me
baka mpe me kuna na bilanga ya yandi.
32 Ya kele mbuma yina me lutila bambuma nyonso fyoti.
Kasi ntangu yawu ke mena, yawu ke lutila yinda na bima
nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke kuma yinti ya
nene kisika bandeke ke kwiza kutunga mazanza ya bawu na
zulu ya bintala ya yawu.»

Kingana ya levule
(Lke 13.20-21; Mke 4.33-34)

33 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu
ya Mazulu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me
vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi
nyonso.»
34 Yesu zabisaka bantu mambu nyonso yina na bingana.
Ata mbala mosi, yandi bikaka na kuzonzila bawu na bingana.
35 Yandi salaka mutindu yina samu na kulungisa mambu
ya Nzambi yina zabisaka mumbikudi:
«Mu ke zonzila bawu na bingana.
Mu ke zabisa bawu mansweki
yina kele ya kubumbama
katuka mbandukulu ya yinza.»

Yesu ke na kubangula kingana ya matiti ya yimbi

36 Na yina, Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe kwendaka na
yinzo. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe
tubaka: «Bangudila beto kingana ya matiti ya yimbi yina ba
kunaka na bilanga.»
37 Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Muntu yina ke ku-
naka bambuma ya mbote, ni Mwana ya Muntu,
38 mpe bilanga ni yinza. Bambuma ya mbote ni bayina ke
tumamaka na Kimfumu ya Mazulu, mpe matiti ya yimbi ni
bayina ke tumamaka na Mfumu ya Yimbi.

13:35 Mga 78.2

39 Mbeni yina me mwanga bambuma ya yimbi ni Satana.
Ntangu ya kuyonzika bambuma ni nsukunu ya yinza, mpe
biyonziki ya bambuma ni bambazi.
40 Mutindu ba ke katulaka matiti ya yimbi samu na kuyoka
yawu na tiya, ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka
ya yinza:
41 Mwana ya Muntu ke fidisa bambazi ya yandi. Bawu
ke katula na kati ya Kimfumu ya yandi bayina nyonso ke
bwisaka bampangi na masumu, mpe bayina ke salaka yimbi.
42 Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya
nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.
43 Kasi bayina kele ya kudedama, ke lezima mutindu
ntangu na kati ya Kimfumu ya Tata ya bawu. Muntu yina ke
na makutu, yandi kuwa!»

Yesu tubaka bingana ya nkaka

44 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu kimvwama yina ba
bumbaka na bilanga. Muntu yina me tala yawu, ke bumba
dyaka yawu. Na kilengi nyonso, yandi ke kwenda kutekisa
bima nyonso ya yandi, mpe ke vutuka samu na kusumba
bilanga yina.
45 «Kimfumu ya Mazulu kele mpe mutindu muntu ya mum-
bungu yina ke sosaka bapalata ya kitoko.
46 Ntangu yandi ke tala palata yina me lutila ntalu, yandi
ke kwenda kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke sumba
palata yina.
47 «Kimfumu ya Mazulu kele dyaka mutindu mpwasa yina
ba me losa na mubu, mpe me kuzwa bambisi ya mutindu na
mutindu.
48 Ntangu yawu me fuluka, milobi ke benda yawu na kumu
ya maza, mpe ke vwanda samu na kukatula bambisi. Bawu
ke tula bambisi ya mbote na kitunga mpe ke losa bambisi ya
yimbi.
49 Ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza.
Bambazi ke kwiza kukabula bantu ya kudedama na bantu ya
yimbi.
50 Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya
nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.»
51 Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Beno me bakula mambu
nyonso yayi?» Bilandi vutulaka: «Ee, beto me bakula yawu.»
52 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mulongisi ya Misiku yina
me kuma mulongoki ya Kimfumu ya Mazulu, me fwanana
na mfumu ya yinzo yina me kuzwa na kati ya bimvwama ya
yandi bima ya malu-malu mpe ya ntama.»

Bantu ya Nazaleti ke na kukwikila ve Yesu
(Mke 6.1-6; Lke 4.16-30)

53 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza bingana yina, yandi
katukaka na kisika yina,
54 mpe kwendaka na mbanza Nazaleti kisika yandi kulaka.
Kuna, yandi vwandaka longisa bantu na kati ya yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife. Bantu vwandaka yituka mingi na
kuwa ndongosolo ya yandi, mpe bawu vwandaka tuba: «Wapi
sika yandi me kuzwa ndwenga ya mutindu yayi mpe lulendo
ya kusala bimangu yayi?
55 Beto zaba dikanda ya yandi. Yandi kele mwana ya
kisadi-mabaya, mpe Maliya kele mama ya yandi. Zaki, Yosefi,
Simoni, mpe Yude kele bampangi ya yandi.
56 Bibusi ya yandi mpe ke vwandaka na beto awa. Wapi
sika yandi ke na kuzwa mambu nyonso yayi?»
57 Mambu nyonso yina vwandaka sala ti bawu kwikila na
yandi ve. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka
mumbikudi bisika nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na
mbanza ya yandi, na dikanda ya yandi mpe na dibuta ya
yandi.»
58 Yesu salaka ve bimangu mingi kuna samu ti bantu ya
Nazaleti vwandaka kwikila ve.

14

Lufwa ya Yowane Mubotiki
(Mke 6.14-29; Lke 9.7-9)

1 Na ntangu yina, Elode, ntinu ya Ngalili kuwaka nsangu ya
Yesu.
2 Yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Muntu yina kele Yowane
Mubotiki. Yandi me vumbuka na lufwa. Ni yawu yina, yandi
ke na lulendo ya kusala bimangu.»
3 Elode pesaka muswa ya kukanga Yowane. Yandi
kangisaka Yowane basinga ya bisengo, mpe tulaka yandi na
boloko samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe.
4 Yowane zabisaka Elode: «Nge kele ve na muswa ya kubaka
Elodyade na kuvwanda kento ya nge.»
5 Na yina, Elode vwandaka sosa na kufwa Yowane. Kasi
yandi vwandaka na boma ya nkonga ya ba-Zwife samu ti
bawu vwandaka tala Yowane mutindu mumbikudi.
6 Na kilumbu ya mukembo ya mbutukulu ya Elode,
ndumba ya Elodyade binaka na ntwala ya banzenza, mpe
yangidikaka mingi Elode.
7 Ni yawu yina, Elode kudyaka ndefi ya kupesa yandi kima
ni kima yina yandi ke lomba.
8 Ndumba landaka malongi ya mama ya yandi, mpe tubaka
na Elode: «Pesa munu awa yintu ya Yowane Mubotiki na kati
ya ndonga.»

9 Ntinu Elode kumaka na kyadi na kuwa mutindu yina.
Kasi samu na ndefi yina yandi kudyaka na ntwala ya
banzenza, yandi pesaka muswa ya kunatina ndumba yintu
ya Yowane.
10 Yandi fidisaka muntu na kwenda kuzenga yintu ya
Yowane Mubotiki na kati ya boloko.
11 Ba nataka yintu na kati ya ndonga. Ba pesaka yawu na
sika ya ndumba, mpe ndumba pesaka yawu na mama ya
yandi.
12 Bilandi ya Yowane kwendaka baka nzutu ya Yowane
mpe zikaka yawu. Na manima, bawu kwendaka zabisa Yesu
mambu nyonso yina salamaka.

Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mke 6.30-44; Lke 9.10-17; Yne 6.1-14)

13 Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi kotaka na
bwatu, mpe kwendaka na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwan-
daka ve na bantu. Kasi ntangu bantu zabaka yawu, bawu
bikaka bambanza ya bawu, mpe landaka yandi na makulu.
14 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya
nene ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na
bawu, mpe belusaka bambevo ya bawu.
15 Ntangu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwen-
daka pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Bwisi me
banda na kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve. Vutula
bantu yayi na babwala samu ti bawu kwenda kusumba
madya.»
16 Yesu vutulaka: «Ya ke mfunu ve ti bawu kwenda. Beno
pesa bawu madya, beno mosi.»
17 Kasi bilandi zabisaka yandi: «Beto ke kaka na mampa
tanu na bambisi zole awa.»
18 Yesu tubaka: «Beno natina munu yawu.
19 Na manima, yandi tumisaka bantu nyonso na kuvwanda
na zulu ya matiti. Yandi bakaka mampa tanu yina na bambisi
zole. Yandi talaka na zulu, mpe tondaka Nzambi. Yandi
bukunaka mampa, mpe pesaka yawu na bilandi samu ti
bawu kabula yawu na bantu nyonso.
20 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka
bibuku yina bikanaka, mpe fulusaka bitunga kumi na zole.
21 Lutangu ya bantu yina kudyaka lendaka vwanda ma-
funda tanu (5 000) ya babakala, ata kubaka lutangu ya bak-
ento mpe bana.»

Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mke 6.45-52; Yne 6.15-21)

22 Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota
na bwatu samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga,

mpe yandi bikanaka samu na kuvutula bantu na bambanza ya bawu.

23 Ntangu yandi manisaka na kuvutula bantu nyonso,
yandi kwendaka na mongo samu na kusambila. Ntangu
mpimpa kumaka, yandi vwandaka kaka yandi mosi.
24 Bwatu vwandaka me bika ntoto, mpe kumaka ntama.
Bimpo ya maza vwandaka ningisa yawu samu ti kitembo ya
ngolo vwandaka bwabana bawu.
25 Ntete bwisi kutsya, Yesu kwendaka na sika ya bilandi ya
yandi na kutambula na zulu ya maza.
26 Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu
ya maza, bawu kumaka na boma, mpe tubaka: «Ya kele
mukuyu!» Na manima, bawu bandaka na kulooka na ngolo
nyonso samu ti bawu vwandaka na boma.
27 Kasi Yesu zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda na
kibakala! Ya kele munu! Beno tala boma ve.»
28 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, kana ya kele nge,
pesa munu muswa ya kukwiza na sika ya nge na kutambula
na zulu ya maza.»
29 Yesu tubaka: «Kwiza!»

Pyele basikaka na bwatu, mpe bandaka na kutambula na
zulu ya maza samu na kukwenda na sika ya Yesu.
30 Kasi ntangu yandi talaka ti kitembo vwandaka ngolo,
yandi kumaka na boma, mpe mutindu yandi bandaka na
kudyama, yandi lookaka: «Mfumu! Vuukisa munu!»
31 Na mpamukunu, Yesu lambulaka diboko, mpe simbaka
Pyele. Yandi zabisaka Pyele: «Nge kele na kiminu ya fyoti!
Samu na yinki nge me sala ntembe?»
32 Bawu nyonso zole kotaka na bwatu, mpe kitembo man-
isaka.
33 Na yina, bilandi yina vwandaka na kati ya bwatu fuka-
maka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Ya tsyelika, nge kele
Mwana ya Nzambi.»

Yesu belusaka bambevo na kizunga ya Ngenezaleti (Mke 6.53-56)

34 Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na
Ngenezalete.
35 Ntangu bantu ya kizunga yina zabaka ti ya vwandaka
Yesu, bawu mwangisaka nsangu na kizunga nyonso. Na yina,
bawu natinaka yandi bambevo nyonso.
36 Bantu vwandaka bondila yandi ti yandi bika bawu na
kusimba ata nsongi ya kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso
vwandaka simba yawu vwandaka beluka.

15

Dyambu ya kinkulu ya bankooko
(Mke 7.1-13)

1 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina katukaka na
Yelusalemi kwendaka tala Yesu mpe yufulaka yandi:
2 «Samu na yinki bilandi ya nge ke tumamaka ve na kinkulu
ya bankooko ya beto? Bawu ke sukulaka ve maboko ntete na
kudya.»
3 Yesu vutulaka: «Kasi beno, samu na yinki beno ke sadilaka
kinkulu ya bankooko ya beno, mpe ke tumamaka ve na
Musiku ya Nzambi?»
4 Ya tsyelika, Nzambi tubaka: «Zitisa tata na mama ya nge,
mpe ba fwana kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya
yandi.»
5 Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata
to mama ya yandi: «Bima yina mu zolaka pesa nge samu na
kusadisa nge, kele munkayulu yina mu ke pesa na Nzambi.»
6 Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na
kuzitisa tata to mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu
ya Nzambi mfunu samu na kusadila kinkulu ya beno.
7 Beno kele bantu ya bantima zole! Mumbikudi Esaya
tubaka mambu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na
beno:
8 «Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu.
Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu.
9 Balusambulu ya bawu na ntadisi munu kele kaka ya
mpamba,
samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka
misiku yina ke katukaka na bantu.»

Mambu yina ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila
(Mke 7.14-23)

10 Yesu bokilaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno kuwa,
mpe beno bakula mambu yayi:
11 Bima yina ke kotaka na yinwa ya muntu ke salaka ve
ti muntu kuvwanda ve ya kuvedila, kasi ni nyonso yina ke
basikaka na yinwa ya muntu.»
12 Na yina, bilandi ya yandi kwizaka pene-pene ya yandi,
mpe zabisaka yandi: «Nge zaba ve ti mambu yina nge me
zonza me talisa ba-Falisye ntima mpasi?»
13 Yesu vutulaka: «Ba ke timuna konso yinti yina Tata ya
munu yina kele na mazulu kunaka ve.

15:4 Kbk 20.9,12; Kbk 21.17; Knz 20.9; Mus 5.16 **15:9** Esa 29.13

14 Beno bika bawu! Bawu kele bampofo yina ke na kunata
bampangi ya bawu bampofo. Kana mpofo ke na kunata
mpofo ya nkaka, bawu nyonso zole ke kubwa na dibulu.»
15 Pyele zabisaka Yesu: «Tubila beto nsasa ya kingana yina.»
16 Yesu vutulaka: «Beno mpe, nabunu beno kuzwa mayela?
17 Beno zaba mbote ti konso kima yina ke kotaka na yinwa
ya muntu, ke lutaka na kivumu, mpe ti na manima, yawu ke
basikaka na nzutu.
18 Kasi mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ke
katukaka na kati ya ntima, mpe ni yawu ke salaka ti muntu
vwanda ve ya kuvedila.
19 Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza
ya yimbi. Ni yawu ke nataka bantu na kufwa bampangi,
kusala kinsuza, kuzinga na kindumba, kulaba, kutuba bim-
bangi ya luvunu, mpe kufinga bampangi.
20 Ni mambu yina ke salaka ti muntu kuvwanda ya
kuvedila ve. Kasi kudya ata kusukula maboko ke salaka ve
ti muntu kuvwanda ve ya kuvedila ve.»

Kento mosi ya nzenza kwikilaka Yesu
(Mke 7.24-30)

21 Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya
mbanza Tile mpe Sidone.
22 Kento mosi ya mbanza Kana vwandaka zinga na kizunga
yina. Yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe lookaka: «Mfumu!
Mwana ya Davidi! Tala munu kyadi! Mpeve ya yimbi ke
na kukwamisa mwana ya munu ya kento. Ya ke na kutalisa
yandi mpasi mingi.»
23 Kasi Yesu vutulaka ata dyambu. Bilandi kwendaka pene-
pene ya Yesu, mpe tubaka: «Vutula yandi. Yandi ke na kubika
ve na kulanda beto, mpe na kulooka.»
24 Yesu vutulaka: «Nzambi fidisaka munu na sika ya bantu
ya Isayeli yina kele mutindu mameme ya kuzimbana.»
25 Kasi kento yina kwizaka fukama na ntwala ya Yesu, mpe
tubaka: «Mfumu, sadisa munu!»
26 Yesu vutulaka: «Ya kele mbote ve na kubaka madya ya
bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na bayimbwa.»
27 Kento vutulaka: «Mfumu, ya kele ya tsyelika. Kasi bay-
imbwa mpe ke kudyaka mwa bandambu ya madya yina ke
kubwaka na yisi ya mesa ya bamfumu ya bawu.»
28 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Ee, kento! Kiminu ya nge
kele nene! Bika ti mambu yina nge ke na kulomba, kusalama
mutindu nge ke na kuzola.» Kaka na ntangu yina, mwana ya
yandi ya kento belukaka.
29 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na simu ya dyanga
ya Ngalili. Yandi yulukaka na mongo, mpe vwandaka.

30 Bantu mingi kwizaka na kisika yina yandi vwandaka.
Bawu natinaka yandi bantu ya bifuuma na makulu, bampofo, bikata, mababa, mpe bambevo mingi ya nkaka. Ba
tulaka bawu na ntwala ya yandi, mpe yandi belusaka bawu.
31 Bantu yitukaka mingi ntangu bawu talaka ti mababa me
zonza, bikata me tambula, bantu ya bifuuma na makulu me
beluka, mpe bampofo me tala. Na yina, bawu kembisaka
Nzambi ya Isayeli!

Yesu dikilaka bantu mafunda yiya
(Mke 8.1-10)

32 Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Mu
ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu
tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na
kima ya kudya. Mu zola ve ti bawu vutuka ata kudya kima
samu ti bawu lenda kuvwanda ya kulemba na nzila ntangu
bawu ke vutuka.»
33 Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na
kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso
yayi?»
34 Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?»
Bawu vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi na mwa
bambisi ya fyoti.»
35 Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na
ntoto.
36 Yandi bakaka mampa mpe nsambwadi bambisi. Na
manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe
pesaka yawu na bilandi samu na kukabula yawu na bantu
nyonso.
37 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka
mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga
nsambwadi.
38 Lutangu ya bantu yina kudyaka vwandaka mafunda yiya
(4 000) ya babakala ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.
39 Na manima ya kuvutula bantu nyonso yina, Yesu kotaka
na bwatu, mpe kwendaka na kizunga ya Mangada.

16

Ba-Falisye mpe ba-Saduse ke na kulomba kidimbu
(Mke 8.11-13; Lke 12.54-56)

1 Ba-Falisye mpe ba-Saduse kwendaka pene-pene ya Yesu
samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na
kusala na ntwala ya bawu kidimbu yina ke lakisa ti yandi
katukaka na sika ya Nzambi.
2 Kasi Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Ntangu bwisi ke
bandaka na kuyila, beno ke tubaka: “Mvula ke noka ve samu
ti zulu kele mbwaki.”

3 Mpe ntangu bwisi ke bandaka na kutsya, beno ke
tubaka:"Bubu yayi, mvula ke noka samu ti zulu kele
ndombe." Beno zaba kubangula bidimbu ya zulu! Kasi
samu na yinki beno lenda kubangula ve bidimbu ya ntangu
yayi?
4 Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kuk-
wikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi
bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka
kidimbu yina salamaka na Yonase.» Na manima ya kutuba
mutindu yina, Yesu bikaka bawu kuna, mpe kwendaka.

Kusala keba na ndongosolo ya ba-Falisye mpe ba-Saduse
(Mke 8.14-21)

5 Ntangu bilandi sabukaka na simu ya nkaka ya dyanga,
bawu zimbanaka na kunata mampa.
6 Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na mayela! Beno sala
keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.»
7 Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu: «Yandi me
tuba mutindu yina samu ti beto me nata ve mampa.»
8 Yesu zabaka mambu yina bilandi vwandaka zonza. Na
yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na ku-
solola beno na beno samu ti beno me nata ve mampa? Beno
kele bantu ya kiminu ya fyoti.
9 Beno me bakula ntete ve? Beno bambuka moyo na
mampa tanu yina yukutisaka bantu mafunda tanu (5 000),
mpe na lutangu ya bitunga yina beno fulusaka na bibuku
yina bikanaka.
10 Beno bambuka moyo mpe na mampa nsambwadi yina
yukutisaka bantu mafunda yiya (4 000), mpe na lutangu ya
bitunga yina beno fulusaka.
11 Wapi mutindu beno ke na kubakula ve ti mu vwandaka
zonzila ve mampa ntangu mu tubaka: Beno sala keba na
levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse?»
12 Na yina, bilandi bakulaka ti Yesu zabisaka bawu ve na
kusala keba na levule ya mampa, kasi na ndongosolo ya ba-
Falisye mpe ba-Saduse.

Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mke 8.27-30; Lke 9.18-21)

13 Yesu kwendaka na bizunga yina kele na mbanza Sezale
ya Filipe. Yandi yufulaka bilandi ya yandi: «Yinki bantu ke na
kutuba na yina me tadila Mwana ya Muntu?»
14 Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane
Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya
nkaka dyaka ti nge kele Yelemi to mosi na kati ya mimbikudi.»
15 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?»

16:4 Mat 12.41

16 Simoni Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya, Mwana ya
Nzambi yina kele moyo.»
17 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kyese na nge Simoni,
mwana ya Yonase samu ti ni muntu ve me zabisa nge yawu,
kasi ni Tata ya munu yina ke na mazulu.
18 Kasi munu, mu ke na kuzabisa nge ti nge kele Pyele,
mpe mu ke tunga dibuundu ya munu na zulu ya ditadi yina.
Lulendo ya lufwa ke lenda ve na kumwangisa yawu.
19 Mu ke pesa nge bafungula ya Kimfumu ya Mazulu.
Nyonso yina nge ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke
kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina nge ke zibula awa
na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.»
20 Na yina, Yesu yiminaka bilandi ya yandi na kutuba na
muntu ti yandi kele Masiya.

Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 8.31-9.1; Lke 9.22-27)

21 Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzonza na
pwelele nyonso na ntwala ya bilandi ya yandi: «Mu fwana
kukwenda na Yelusalemi kisika bakuluntu, bamfumu ya
banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke talisa munu
mpasi mingi. Bawu ke kufwa munu, mpe mu ke vumbuka na
lufwa na kilumbu ya tatu.»
22 Na yina, Pyele nataka Yesu na lweka, mpe bandaka na
kusemba yandi: «Mfumu! Nzambi ke keba nge. Mambu yina
ke kumina nge ve.»
23 Kasi Yesu balukaka mpe tubaka na Pyele: «Katuka pene-
pene ya munu, Satana! Nge kele kikaku na nzila ya munu
samu ti mabanza ya nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya
bantu.»
24 Na manima, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Kana
muntu zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na
mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi
ya yandi, mpe yandi landa munu.
25 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya
yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya
yandi samu na munu, ke vuukisa yawu.
26 Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso
ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? Wapi
kima muntu lenda kupesa samu na kusumba luzingu ya
yandi?
27 Mwana ya Muntu ke kwiza na bambazi ya yandi na
kati ya nkembo ya Tata ya yandi, mpe ke pesa konso muntu
musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala.

16:24 Mat 10.38

28 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ya nkaka
yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Mwana ya
Muntu yina ke kwiza mutindu ntinu.»

17

Yesu sobaka kifwani ya yandi
(Mke 9.2-13; Lke 9.28-36)

1 Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki
mpe Yowane, leki ya Zaki. Yandi nataka bawu na zulu ya
mongo ya yinda kisika vwandaka ve bantu ya nkaka.
2 Yesu sobaka kifwani ya yandi na ntwala ya bawu. Kizizi
ya yandi lezimaka mutindu ntangu, mpe bilele ya yandi
kumaka mpembe ya kulutila mutindu nsemo.
3 Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Moyize mpe Eli yina
vwandaka zonza na Yesu.
4 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu! Ya kele mbote ti
beto vwanda awa. Kana nge zola, mu ke yidika bayinzo tatu
ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya
Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.»
5 Ntete Pyele manisa na kuzonza, dituti yina vwandaka
lezima kwizaka fuka bawu. Ndinga wakanaka na kati ya
dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu
ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.
Beno kuwa yandi!»
6 Ntangu bilandi kuwaka ndinga yina, bawu kumaka na
boma ya kulutila, mpe kubwaka kizizi na ntoto.
7 Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, simbaka bawu, mpe
tubaka: «Beno telama! Beno vwanda na boma ve.»
8 Na yina, bilandi nangunaka yintu, mpe talaka kaka Yesu
yandi mosi.
9 Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu zabisaka
bawu: «Mambu yina beno me tala, beno tuba yawu na muntu
ve tii ntangu Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa.»
10 Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki mi-
longisi ya Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?»
11 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete
samu na kusungika mambu nyonso.
12 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni. Bantu
ndimaka yandi ve, mpe salaka yandi mambu yina bawu
zolaka. Ni mutindu yina mpe, bawu ke nyokola Mwana ya
Muntu.»
13 Na yina, bilandi bakulaka ti ni Yowane Mubotiki, Yesu
vwandaka zonzila.

Yesu belusaka mwana na kimbevo ya nzyeta
(Mke 9.14-29; Lke 9.37-43a)

14 Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka nkonga
ya bantu, muntu mosi kwizaka fukama na mantwala ya Yesu,
15 mpe tubaka: «Mfumu! Tala mwana ya munu ya bakala
kyadi. Yandi ke beelaka kimbevo ya nzyeta, mpe ke talaka
mpasi mingi. Bantangu ya nkaka, yandi ke kubwaka na tiya
to na maza.
16 Mu me nata yandi na sika ya bilandi ya nge, kasi bawu
me lenda ve na kubelusa yandi.»
17 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele
bantu ya yimbi, mpe yina kele ve na kiminu, tii wapi ntangu
mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila
beno? Beno nata yandi awa.»
18 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe yawu basikaka na
nzutu ya mwana. Kaka na ntangu yina, mwana belukaka.
19 Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bawu
yufulaka yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto
me lenda ve na kubingisa mpeve yina?»
20 Yesu vutulaka: «Beno me lenda ve na kubingisa mpeve
yina samu ti kiminu ya beno kele fyoti. Ya tsyelika, mu
ke na kuzabisa beno: Kana kiminu ya beno vwanda nene
mutindu mbuma ya mutaade, beno lenda kutuba na mongo
yayi: "Katuka awa, mpe kwenda kuna", mpe yawu ke katuka.
Ata kima lenda kumanga na kutumama na beno. [
21 Kasi kaka na lusambulu mpe na kumanga na kudya samu
na Nzambi beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina*.]»

Yesu zabisaka dyaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 9.30-32; Lke 9.43b-45)

22 Kilumbu mosi, ntangu Yesu vwandaka zyeta na bilandi
ya yandi na Ngalili, yandi zabisaka bawu: «Ba ke yekula
Mwana ya Muntu na maboko ya bantu.
23 Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke
vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» Na kuwa mutindu
yina, bilandi kumaka na kyadi mingi.

Yesu mpe Pyele futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi

24 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza
Kapenawume, bilokoti-mpaku ya Yinzo ya Nzambi kwen-
daka pene-pene ya Pyele, mpe yufulaka yandi: «Mfumu ya
beno ke futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi?»
25 Pyele vutulaka: «Ee, yandi ke futaka yawu.» Ntangu Pyele
kotaka na yinzo, Yesu tekilaka na kuzonza na yandi: «Yinki
nge ke na kubanza, Simoni? Banani fwana kufuta bampaku
na bantinu ya yinza yayi? Bantu ya yinsi to banzenza?»

17:20 Mat 13.32 * **17:21** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

26 Pyele vutulaka: «Ni banzenza fwana kufuta yawu.» Na
yina, Yesu zabisaka yandi: «Kana yawu kele mutindu yina,
bantu ya yinsi fwana kufuta ve.
27 Kasi beto ke na kuzola ve kutalisa bantu yayi ntima
mpasi. Ni yawu yina, kwenda na mubu, mpe losa ndoba na
maza. Mbisi ya ntete yina nge ke kuzwa, zibula yawu yinwa,
mpe nge ke kuzwa mbongo ya kisengo. Baka yawu, mpe pesa
bawu yawu samu na kufuta mpaku ya nge na ya munu.»

18

Nani kele muntu ya mfunu na Kimfumu ya Mazulu?
(Mke 9.33-37,42-48; Lke 9.46-48; 17.1-2)

1 Na ntangu yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe
yufulaka yandi: «Nani me lutila mfunu na kati ya Kimfumu ya
Mazulu?»
2 Yesu bokilaka mwana ya fyoti, tulaka yandi na kati-kati ya
bawu,
3 mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana
beno soba ve nkadulu ya beno samu na kukuma mutindu
bana ya fyoti, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu.
4 Muntu ya kulutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu,
ni muntu yina ke kuluka mpe ke kuma mutindu mwana ya
fyoti yayi.
5 Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na
Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi.»
6 «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya
bana ya fyoti yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti
ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na
mubu.
7 Kyadi na bantu ya yinza samu ti mambu yina ke bwisaka
bantu na masumu kele mingi! Mambu ya mutindu yina ke
kondwa ve, kasi kyadi na muntu yina ke nata mambu ya
mutindu yina.»
8 «Kana diboko to dikulu ya nge ke na kubwisa nge na
masumu, zenga yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila
mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na
diboko mosi to dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na
maboko to makulu nyonso zole na kati ya tiya yina ke kufwa
ve.
9 Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula
yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na
kukota na luzingu ya tsyelika na disu mosi. Kana ve, ba ke
losa nge na meso nyonso zole na kati ya tiya ya mbungulu.»
10 «Beno sala keba! Beno bika na kuyina ata mwana mosi
na kati ya bana ya fyoti yayi. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa

beno: bambazi ya bawu na mazulu ke vwandaka ntangu nyonso na Tata ya munu yina kele na mazulu. [
11 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kuvuukisa bayina zimbanaka*.]

Kingana ya dimeme yina zimbanaka
(Lke 15.3-7)

12 «Yinki beno ke na kubanza? Kana muntu ke na mameme nkama, mpe ti dimeme mosi zimbana, yandi ke bika mameme makumi yivwa na yivwa yina me bikana na mongo, mpe ke kwenda kusosa dimeme yina me zimbana.
13 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke vwanda na kilengi nyonso samu na dimeme yina kulutila kilengi yina kele na yandi samu na mameme makumi yivwa na yivwa yina me zimbana ve.
14 Mutindu mosi mpe, Tata ya beno yina kele na mazulu zola ti ata mosi na kati ya bana ya fyoti yayi zimbana.
15 «Kana mpangi ya nge me sala nge yimbi, kwenda tala yandi, mpe zabisa yandi na lweka, kisika ya beno zole yimbi yina yandi me sala. Kana yandi kuwa nge, bunkundi ya beno me vutuka dyaka.
16 Kana yandi manga na kuwa nge, baka muntu mosi to bantu zole mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: "Beno fwana kuzenga konso dyambu na ntwala ya bambangi zole to tatu."
17 Kana yandi manga na kuwa bawu, zabisa yawu na bampangi ya dibuundu. Kana yandi manga mpe na kuwa bampangi ya dibuundu, bika yandi mpe tala yandi mutindu muntu yina zaba Nzambi ve to mutindu kilokoti-mpaku.
18 «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Nyonso yina beno ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina beno ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.
19 Mu ke na kuzabisa dyaka beno ti kana bantu zole na kati ya beno wisana awa na ntoto samu na kulomba kima ni kima na kati ya lusambulu, Tata ya munu yina kele na mazulu ke pesa bawu yawu.
20 Ya tsyelika, kisika yina bantu zole to tatu me vukana na Nkumbu ya munu, mu kele na kati-kati ya bawu.»

Kingana ya kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi
21 Na yina, Pyele kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka: «Mfumu! Bambala yikwa mu fwana kulemvokila mpangi ya munu kana yandi ke na kusala munu yimbi? Bambala nsambwadi?»

* **18:11** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela. **18:16** Mus 19.15

22 Yesu vutulaka: «Ve! Mu ke na kutuba ve ti nge
fwana kulemvokila yandi bambala nsambwadi. Kasi nge
fwana kulemvokila yandi bambala makumi nsambwadi,
mpe kusala yawu bambala nsambwadi.
23 Ni yawu yina, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi:
Ntinu mosi bakaka lukanu ya kusala lutangu ya mbongo na
bisadi ya yandi.
24 Ntangu yandi bandaka na kusala yawu, ba natinaka
yandi kisadi mosi yina vwandaka defa Batalente mafunda
kumi (10 000).
25 Kisadi yina vwandaka ve na kima samu na kufuta mfuka
yina. Na yina, mfumu ya yandi pesaka muswa ya kutekisa
yandi kintwadi na kento, bana ya yandi, mpe bima nyonso
ya yandi samu na kufuta mfuka yina.
26 Kasi kisadi fukamaka na ntwala ya mfumu ya yandi
samu na kubondila yandi. Yandi tubaka: "Vwanda na
mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge."
27 Mfumu talaka yandi kyadi. Yandi katulaka yandi mfuka,
mpe yambulaka yandi.
28 «Ntangu kisadi yina basikaka, yandi bwabanaka na
mpangi mosi ya kisalu yina vwandaka defa yandi badenalya†
nkama (100). Yandi fyetaka yandi na laka, mpe tubaka: "Futa
mbongo yina nge ke na kudefa munu!"
29 Mpangi ya yandi fukamaka na ntwala ya yandi, mpe
bondilaka yandi mutindu yayi: "Vwanda na mvibudulu, mpe
mu ke futa mbongo nyonso ya nge."
30 Kasi kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi. Yandi
tulaka mpangi na boloko tii ntangu yandi fwanaka futa
mbongo nyonso.
31 Ntangu bisadi ya nkaka talaka mambu yina, bawu ku-
maka na kyadi mingi, mpe kwendaka zabisa na sika ya
mfumu ya bawu mambu nyonso yina salamaka.
32 Na yina, mfumu bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: "Nge
kele kisadi ya yimbi! Mu katulaka mfuka nyonso ya nge samu
ti nge lombaka munu mulemvo.
33 Nge mpe, nge fwanaka tala mpangi ya nge kyadi mutindu
mu talaka nge kyadi."
34 Mfumu vwandaka na nkele mingi, mpe tulaka kisadi
yina na boloko samu na kupesa yandi kitumbu tii ntangu
yandi ke futa mbongo nyonso.»
35 Yesu tubaka dyaka: «Tata ya munu yina kele na mazulu
ke sala mpe mutindu yina kana beno lemvokila ve bampangi
ya beno na ntima mosi.»

18:24 Kbk 25.39 † **18:28** *Badenalya* ya vwandaka difuta ya kilumbu mosi samu na muntu yina me sala.

19

Dyambu ya kufwa makwela
(Mke 10.1-12)

1 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi
katukaka na Ngalili, mpe kwendaka na Zude na simu ya
nkaka ya nzadi ya Yolodani.
2 Bantu mingi landaka yandi kuna, mpe yandi belusaka
bambevo mingi.
3 Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu
samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi:
«Misiku ya beto ke pesaka muntu muswa ya kukatula kento
na makwela na konso dyambu ya yimbi?»
4 Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina
kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: "Na mbandukulu,
Nzambi yidikaka bawu kento na bakala." »
5 Ni yawu yina, Nzambi tubaka: «Bakala ke bika tata mpe
mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya
yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi.
6 Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu
mosi. Muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.»
7 Ba-Falisye yufulaka yandi: «Samu na yinki Moyize pesaka
bakala muswa ya kupesa kento mukanda ya kufwa makwela
ntangu yandi ke na katula kento na makwela?»
8 Yesu vutulaka: «Moyize pesaka beno muswa ya kukatula
kento na makwela samu ti beno kele na ntima ngolo. Kasi na
mbandukulu, ya vwandaka ve mutindu yina.
9 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana bakala katula
kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve
ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, mpe kwela kento ya
nkaka ke sala kinsuza.»
10 Bilandi zabisaka yandi: «Kana ni mutindu yina bakala
fwana kusala na sika ya kento ya yandi, ya me lutila mbote
na kukwela kwandi ve.»
11 Yesu vutulaka: «Bantu nyonso lenda kubakula ve ndon-
gosolo yayi, kasi kaka bayina Nzambi me pesa lulendo ya
kubakula yawu.
12 Bantu ya nkaka ke kwelaka ve samu ti bawu kele ve na
mabuta katuka mbutukulu ya bawu. Ba ya nkaka ke kwelaka
ve samu ti ba katulaka bawu mabuta, mpe bantu ya nkaka
dyaka ke kwelaka ve samu na Kimfumu ya Mazulu. Muntu
yina lenda kundima ndongosolo yayi, yandi ndima yawu.»

Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mke 10.13-16; Lke 18.15-17)

19:4 Mba 1.27; 5.2 **19:5** Mba 2.24

13 Bantu natinaka Yesu bana ya fyoti samu ti yandi tentika
bawu maboko, mpe yandi sambidila bawu. Kasi bilandi
sembaka bantu yina.
14 Na yina, Yesu zabisaka bilandi ya yandi: «Beno bika bana
ya fyoti kwiza na sika ya munu. Beno yimina bawu ve samu ti
Kimfumu ya Mazulu kele ya bantu yina kele mutindu bawu.»
15 Na manima ya kutentika bawu maboko, yandi katukaka
na kisika yina.

Muntu ya mbongo mingi
(Mke 10.17-31; Lke 18.18-30)

16 Bakala mosi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka
Yesu: «Mulongisi! Wapi dyambu ya mbote mu fwana kusala
samu na kuzwa luzingu ya seko?»
17 Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuyufula
munu na yina me tadila dyambu ya mbote? Kaka Nzambi
kele mbote. Kana nge zola kuzwa luzingu ya seko, tumama
na misiku.»
18 Bakala yina yufulaka dyaka Yesu: «Na wapi misiku mu
fwana kutumama?» Yesu vutulaka: «Kufwa muntu ve, kusala
kinsuza ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu,
19 zitisa tata na mama ya nge, zola mpangi ya nge mutindu
nge mosi.»
20 Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku
nyonso yina. Yinki mu fwana kusala dyaka?»
21 Yesu zabisaka yandi: «Kana nge zola kuvwanda ya
kulunga, kwenda kutekisa bima nyonso yina kele na nge,
mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa
bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa
munu.»
22 Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi
kwendaka ya kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na
bimvwama mingi.
23 Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Ya tsyelika,
mu ke na kuzabisa beno, ya kele mpasi mingi na mvwama
na kukota na Kimfumu ya Mazulu. 24 Mu ke na kuzabisa
dyaka beno mutindu yayi: Ya kele mpasi na kibulu yina ba
ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya
me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu
ya Nzambi.»
25 Ntangu bilandi kuwaka mutindu yina, bawu yitukaka
mingi mpe tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?»
26 Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu
lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda
kusalama.»

19:19 Kbk 20.12; Knz 19.18; Mus 5.16-20

27 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Kasi beto, beto me bika
bima nyonso mpe me landa nge. Yinki ke salama samu na
beto?»
28 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno, ntangu Mwana ya Muntu ke vwanda na kiti ya yandi
ya nkembo na yinza ya malu-malu, beno bilandi ya munu,
ke vwanda mpe na bakiti kumi na zole ya kintinu samu na
kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.
29 Konso muntu yina ke bika yinzo ya yandi, bankazi ya
yandi, bibusi ya yandi, tata ya yandi, mama ya yandi, bana
ya yandi, mpe bilanga ya yandi samu na munu, ke kuzwa
ndandu bambala nkama. Yandi ke kuzwa mpe luzingu ya
seko.
30 Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke
vwanda bantu ya nsuka, mpe bantu mingi yina kele bantu ya
nsuka, ke vwanda bantu ya ntete.»

20

Kingana ya bisadi na kati ya bilanga ya vinu

1 «Ya tsyelika, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi:
Mfumu mosi ya bilanga basikaka na suka-suka na yinzo ya
yandi samu na kubaka bisadi yina ke sala na bilanga ya yandi
ya vinu.
2 Yandi wisanaka na bisadi yina na kufuta bawu Denalya
mosi na kilumbu, mpe fidisaka bawu na kwenda kusala na
bilanga ya yandi ya vinu.
3 Na ngunga ya yivwa ya suka, yandi basikaka dyaka na
yinzo, mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka ya kutelama
yina vwandaka sala kima ve.
4 Yandi zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na
bilanga ya munu ya vinu, mpe mu ke futa beno difuta yina me
fwanana.”
5 Bawu kwendaka. Mfumu ya bilanga basikaka dyaka na
yinzo na ngunga ya midi, mpe na ngunga ya tatu na manima
ya midi. Yandi talaka bantu ya nkaka, mpe zabisaka bawu
mutindu mosi.
6 Pene-pene na kukuma na ngunga ya tanu ya nkokila,
yandi basikaka na yinzo mpe talaka na kisika yina bantu
ya nkaka dyaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve.
Yandi yufulaka bawu: “Samu na yinki beno me vwanda awa
kilumbu ya muvimba ata kusala kima?”
7 Bawu vutulaka: “Ata muntu me baka beto na kisalu.” Na
yina, mfumu ya bilanga zabisaka bawu: “Beno mpe, beno
kwenda kusala na bilanga ya munu ya vinu.”

20:2 Mat 18.28 **20:5** ngunga ya midi Mat 27.45 **20:5** ngunga ya tatu na manima ya midi Mat 27.45

8 «Ntangu nkokila kumaka, mfumu ya bilanga ya vinu
tubaka na ntwadisi ya yandi ya bisalu: “Bokila bisadi, mpe
futa bawu. Banda na kufuta bayina mu bakaka ya nsuka,
mpe manisa na bayina mu bakaka ntete.”
9 Bisadi yina bandaka na kusala na ngunga ya tanu ya
nkokila kwizaka, mpe konso muntu kuzwaka Denalya mosi.
10 Ntangu bisadi yina bandaka ntete kisalu kwizaka, bawu
vwandaka banza ti bawu zolaka kuzwa difuta ya kulutila
bampangi. Kasi bawu mpe kuzwaka Denalya mosi.
11 Na kuzwa yawu, bawu dasukilaka mfumu ya bilanga,
12 mpe tubaka: “Bisadi yina nge me baka na nsukunu me
sala kaka ngunga mosi, mpe bawu me kuzwa difuta mosi na
beto yina me tala mpasi na kusala kilumbu ya muvimba na
kati ya ntangu ya ngolo.”
13 Kasi mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na mosi na kati
ya bawu: “Nkundi ya munu, mu me vuna nge ve. Ya tsyelika,
beto wisanaka ti mu ke futa nge Denalya mosi.
14 Baka difuta ya nge, mpe kwenda. Mu ke pesa mpe na
kisadi yina me sala kaka ngunga mosi difuta ya mutindu mosi
na nge.
15 Mu kele ve na muswa ya kusala mambu ni mambu yina
mu zola na mbongo ya munu? To nge kele na musoki samu ti
mu kele muntu ya mbote?”
16 Na yina, Yesu bwelaka dyaka: Bayina kele bantu ya
nsuka ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele bantu ya
ntete ke vwanda bantu ya nsuka.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 10.32-34; Lke 18.31-34)

17 Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na
Yelusalemi. Ntangu bawu vwandaka na nzila, yandi nataka
bilandi kumi na zole na lweka, mpe zabisaka bawu:
18 «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na Yelusalemi kisika
ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bamfumu ya
banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila
yandi lufwa,
19 mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife,
samu ti bawu seka yandi, bula yandi bikoti, mpe koma yandi
na kulunsi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya
tatu.»

Ndombolo ya mama ya Zaki mpe Yowane
(Mke 10.35-45)

20:9 Mat 18.28 **20:10** Mat 18.28 **20:13** Mat 18.28

20 Na ntangu yina, kento ya Zebede kwendaka na bana zole
ya yandi ya babakala pene-pene ya Yesu. Yandi fukamaka na
ntwala ya Yesu samu na kulomba yandi dyambu mosi.
21 Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola?» Kento ya Zebede
vutulaka: «Sala ti bana zole yayi ya munu vwanda mosi na
lubakala mpe ya nkaka na lumoso ya nge ntangu nge ke
vwanda ntinu.»
22 Yesu tubaka: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba.
Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi* yina mu ke kunwa?»
Bawu vutulaka: «Ee, beto lenda.»
23 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa
mbungu ya munu. Kasi samu na kuvwanda na lubakala to
ya lumoso ya munu, ni munu ve lenda kutuba yawu. Bisika
yina, ya kele ya bayina Tata ya munu me kubikila yawu.»
24 Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina,
bawu dasukilaka bampangi zole yina.
25 Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe zabisaka
bawu: «Beno zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu
ya bawu na ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka bantu
mpasi mingi.
26 Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya
beno. Kana mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu,
yandi fwana kuvwanda kisadi ya beno.
27 Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, yandi fwana
kuvwanda mundongo ya beno.
28 Mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza,
samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu,
mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na
kukuula bantu mingi.»

Yesu belusaka bampofo zole
(Mke 10.46-52; Lke 18.35-43)

29 Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi basikaka na mbanza
Yeliko, nkonga ya nene ya bantu landaka Yesu.
30 Bampofo zole vwandaka ya kuvwanda pene-pene na
nzila. Bawu kuwaka ti Yesu vwandaka luta kuna, mpe
bandaka na kulooka: «Mfumu, mwana ya Davidi! Tala beto
kyadi!»
31 Bantu vwandaka semba bawu, samu ti bawu vwanda
swi. Kasi bawu lutilaka dyaka na kulooka na ngolo: «Mfumu,
mwana ya Davidi! Tala beto kyadi!»
32 Yesu kangamaka, bokilaka bawu, mpe yufulaka: «Yinki
beno zola ti mu sala samu na beno?»
33 Bawu vutulaka: «Mfumu, zibula beto meso.»

---

* **20:22** *Mbungu ya bampasi* yina Yesu ke na kuzonzila awa, ni lufwa ya yandi.

34 Yesu talaka bawu kyadi, mpe simbaka bawu meso. Kaka
na ntangu yina, bampofo zole bandaka na kutala, mpe bawu
landaka Yesu.

21

Yesu kotaka na Yelusalemi
(Mke 11.1-11; Lke 19.28-40; Yne 12.12-19)

1 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi,
mpe kumaka na kizunga ya bwala Betefaze, pene-pene na
mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi zole,
2 mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele
na mantwala. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku
ya nkento ya kukangama na yinti, mpe mwana ya yandi na
lweka. Beno nyangula yawu, mpe beno natina munu yawu.
3 Kana muntu zabisa beno dyambu, beno tuba ti Mfumu ke
na yawu nsatu, mpe muntu yina ke bika ti beno nata yawu na
nswalu nyonso.»
4 Mambu yina salamaka samu na kulungisa mambu yina
tubaka mumbikudi:
5 «Beno tuba na bantu ya mbanza Siyone:
Ntinu ya beno ke na kukwiza.
Yandi kele ya kufuluka na lembami.
Yandi me vwanda na zulu ya mbuluku ya nkento,
na zulu ya mwana ya mbuluku.»
6 Bilandi kwendaka mpe salaka mutindu Yesu zabisaka
bawu.
7 Bawu nataka mbuluku ya nkento na mwana ya yawu.
Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya yawu, mpe Yesu
vwandaka na zulu ya yawu.
8 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka tanda binkuti ya
bawu na nzila. Bantu ya nkaka vwandaka zenga makasa
ya bayinti, mpe vwandaka tula yawu na nzila. 9 Bantu yina
vwandaka tambula na mantwala mpe na manima ya Yesu
vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na mwana ya Davidi! Bika
ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na
Nkumbu ya yandi. Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!»
10 Ntangu Yesu kotaka na Yelusalemi, mbanza nyonso
ninganaka, mpe bantu vwandaka yufula: «Nani kele muntu
yayi?»
11 Nkonga ya bantu yina vwandaka tambula kintwadi na
Yesu vwandaka vutula: «Ya kele mumbikudi Yesu, muntu ya
Nazaleti ya kizunga ya Ngalili.»

Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi
(Mke 11.15-19; Lke 19.45-48; Yne 2.13-22)

21:5 Zli 9.9

12 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi. Yandi bingisaka bantu
nyonso yina vwandaka tekisa mpe vwandaka sumba bima
kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bayina vwandaka sobisa
mbongo, mpe bakiti ya bayina vwandaka tekisa mabembe.
13 Yandi zabisaka bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
“Yinzo ya munu ke vwanda Yinzo ya lusambulu.” Kasi beno
me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!»
14 Bampofo mpe bantu ya bifuuma na makulu kwizaka
pene-pene ya Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe Yesu
belusaka bawu.
15 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku
kumaka na nkele ntangu bawu talaka mambu ya ngitukulu
yina Yesu vwandaka me sala, mpe bana ya fyoti yina vwan-
daka looka na kati ya Yinzo ya Nzambi: «Ozana! Nkembo na
Mwana ya Davidi!»
16 Na yina, bawu tubaka na Yesu: «Nge ke na kuwa mambu
yina bawu ke na kuzonza?» Yesu vutulaka: «Ee, mu ke
na kuwa yawu. Kasi beno me tangaka ntete ve kibuku ya
Mambu ya Nzambi yayi: “Nge salaka ti bana ya fyoti mpe
bana yina ke ntete na kunwa mabene kukembisa nge”?»
17 Na manima, Yesu katukaka kuna. Yandi basikaka na
mbanza, mpe kwendaka na bwala Betani kisika yandi luti-
saka mpimpa.

Yesu singaka yinti ya fike
(Mke 11.12-14,20-24)

18 Na suka, ntangu Yesu vwandaka vutuka na mbanza,
yandi kumaka na nsatu.
19 Yandi talaka yinti ya fike yina vwandaka na lweka ya
nzila. Yandi kwendaka pene-pene ya yawu, kasi yandi talaka
kaka makasa. Na yina, yandi tubaka na yinti ya fike: «Nge ke
buta dyaka ve bambuma!» Mpe kaka na ntangu yina, yinti
nyonso yumaka.
20 Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu yitukaka
mingi mpe yufulaka Yesu: «Wapi mutindu yinti yayi ya bafike
me yuma na mbala mosi?»
21 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno:
Kana beno kele na kiminu, mpe kana beno sala ntembe ve,
beno ke sala kaka ve mambu yina mu me sala na yinti yayi.
Kasi beno lenda dyaka kutuba na mongo yayi: “Katuka awa,
mpe kwenda kubwa na mubu”, mpe yawu ke salama.
22 Bima nyonso yina beno ke lomba na lusambulu na kusala
kiminu, beno ke kuzwa yawu.»

Wapi sika ke katukaka lutumu ya Yesu?
(Mke 11.27-33; Lke 20.1-8)

21:13 Esa 56.7; Yel 7.11 **21:16** Mga 8.3

23 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya Yesu mpe yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?»
24 Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Kana beno pesa munu mvutu, mu ke zabisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.
25 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?»
Na yina, bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: Samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?
26 Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, beto fwana kusala keba na nkonga yayi ya bantu samu ti bantu nyonso ke kanisaka ti Yowane vwandaka mumbikudi.»
27 Na yina, bawu zabisaka Yesu: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.» Yesu mpe vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.»

Kingana ya bana zole

28 Yesu tubaka dyaka: «Yinki beno ke na kubanza na kingana yayi: Bakala mosi vwandaka na bana zole ya babakala. Yandi tubaka na mwana ya ntete: "Mwana ya munu, kwenda kusala bubu yayi na bilanga ya vinu."
29 Mwana vutulaka: "Mu ke kwenda ve." Kasi na manima, yandi sobaka mabanza, mpe kwendaka sala na bilanga ya vinu.
30 Tata bokilaka mwana ya yandi ya zole, mpe zabisaka yandi mutindu mosi. Mwana ya zole vutulaka: "Ee tata, mu ke kwenda kusala." Kasi na manima, yandi kwendaka ve.
31 Nani na bana zole yayi salaka mambu yina vwandaka zola tata ya bawu?» Bawu vutulaka: «Mwana ya ntete.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bilokoti-mpaku mpe bantu ya kinsuza ke tekila beno na kukota na Kimfumu ya Nzambi.
32 Yowane kwizaka na sika ya beno samu na kulakisa beno nzila ya kudedama, mpe beno kwikilaka yandi ve. Kasi bilokoti-mpaku mpe bantu ya kinsuza kwikilaka yandi. Ata beno talaka mutindu yina, beno sobaka ve nkadulu samu na kukwikila yandi.»

Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu
(Mke 12.1-12; Lke 20.9-19)

33 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Mfumu mosi ya bilanga kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na

kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo.

34 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka bisadi ya yandi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu.

35 Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka bisadi ya mfumu ya bilanga. Bawu bulaka kisadi ya ntete, kufwaka kisadi ya zole, mpe kufwaka kisadi ya tatu na kubula yandi matadi.

36 Mfumu ya bilanga fidisaka bisadi ya nkaka na lutangu ya kulutila bayina yandi fidisaka ntete. Kasi bisadi-bilanga ya vinu salaka bawu mutindu bawu salaka bisadi ya ntete.

37 Na yina, mfumu ya bilanga fidisaka mwana ya yandi. Yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.

38 Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi, samu ti bilanga yayi vwanda ya beto."

39 Na yina, bawu bwilaka yandi, basisaka yandi na bilanga ya vinu, mpe kufwaka yandi.»

40 Yesu yufulaka bawu: «Ntangu mfumu ya bilanga ya vinu ke kwiza, yinki yandi ke sala bisadi-bilanga yayi ya vinu?»

41 Bawu vutulaka: «Yandi ke tala ve bantu yayi ya yimbi kyadi. Yandi ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga na bisadi-bilanga ya nkaka ya vinu yina ke pesa yandi kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu na ntangu ya kubuka bambuma.»

42 Yesu tubaka dyaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya Nzambi:

«"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.
Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina,
mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!"»

43 «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti ba ke katula Kimfumu ya Nzambi na maboko ya beno, mpe ba ke pesa yawu na bantu ya nkaka yina ke buta bambuma. [

44 Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke mwangisa yandi*.]»

45 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kuwaka bingana yina, bawu bakulaka ti ni bawu yandi vwandaka zonzila.

21:42 Mga 118.22-23 * **21:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi kele ve.

46 Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu. Kasi bawu
vwandaka na boma ya nkonga ya bantu yina vwandaka
kuna samu ti bantu nyonso vwandaka kwikila ti Yesu kele
mumbikudi.

22

Kingana ya mukembo ya makwela
(Lke 14.15-24)

1 Yesu bandaka dyaka na kuzonza na bingana na bantu
yina vwandaka kuwa yandi. Yandi zabisaka bawu:
2 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi salaka
mukembo samu na makwela ya mwana ya yandi ya bakala.
3 Yandi fidisaka bisadi ya yandi na kwenda kubaka bantu
yina yandi bokilaka na mukembo. Kasi bantu mangaka na
kukwiza.
4 Yandi fidisaka dyaka bisadi ya nkaka na kwenda kutubila
bawu: "Ntangu yayi, mu me manisa na kukubika madya ya
mukembo. Mu me kufwa bangombe mpe bibulu ya munu ya
mafuta. Bima nyonso me kuma ya kukubama. Beno kwiza
na mukembo ya makwela."
5 Kasi bantu talaka yawu mpamba, mpe konso muntu
kwendaka sala kisalu ya yandi: bantu ya nkaka na bilanga,
mpe ba ya nkaka na mumbungu.
6 Bantu ya nkaka bwilaka bisadi, talisaka bawu mpasi, mpe
kufwaka bawu.
7 Ntinu dasukaka. Yandi fidisaka binwani ya yandi samu
na kufwa bantu yina kufwaka bisadi ya yandi, mpe samu na
kuyoka mbanza ya bawu.
8 Na manima, yandi tubaka na bisadi ya yandi: "Mu me
kubika yimeni madya ya mukembo ya makwela, kasi bantu
yina mu bokilaka kele ve ya kulunga na kudya yawu.
9 Na yina, beno kwenda na magambu ya banzila, mpe beno
bokila na mukembo bantu nyonso yina beno ke tala."
10 Bisadi kwendaka na banzila, mpe vukisaka bantu
nyonso yina bawu talaka: bantu ya yimbi mpe ya mbote. Na
yina, kivinga ya mukembo ya makwela fulukaka na bantu.»
11 «Ntangu ntinu kotaka na yinzo samu na kutala bantu yina
yandi bokilaka, yandi talaka muntu mosi yina lwataka ve
binkuti ya mukembo.
12 Ntinu yufulaka yandi: "Nkundi ya munu, wapi mutindu
nge me kota awa ata kulwata binkuti ya mukembo?" Kasi
muntu yina vutulaka dyambu ve.
13 Na yina, ntinu tubaka na bisadi ya yandi: "Beno kanga
yandi makulu na maboko, mpe beno losa yandi na ngaanda
na kati ya kitombe kisika yandi ke dila mpe ke kwetisa
meno."»

14 Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Ya tsyelika, Nzambi ke
bokilaka bantu mingi, kasi yandi ke soolaka kaka bantu
fyoti.»

Kyuvu na yina me tadila kufuta mpaku na ntinu Sezale
(Mke 12.13-17; Lke 20.20-26)

15 Ba-Falisye vukanaka samu na kusosa wapi mutindu
bawu lenda kubwisa Yesu na mutambu na kupesa yandi
kyuvu.
16 Bawu fidisaka na sika ya Yesu mwa ndambu ya bilandi ya
bawu mpe bantu ya kimvuka ya Elode. Bantu yayi yufulaka
yandi: «Mulongisi, beto zaba ti nge ke tubaka butsyelika, mpe
nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi
ke zolaka ti beto sala. Nge kele ve na boma ya muntu samu ti
nge ke swasikisaka bantu ve.
17 Na yina, pesa beto mabanza ya nge na dyambu yayi: beto
kele na muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta
yawu ve?»
18 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu ya yimbi, mpe
zabisaka bawu: «Bantu ya bantima zole! Samu na yinki beno
ke na kumeka munu?
19 Beno lakisa munu mbongo yina ba ke futaka mpaku.»
Bawu pesaka yandi Denalya mosi,
20 mpe Yesu yufulaka bawu: «Kizizi mpe nkumbu yina kele
ya kusonama awa kele ya nani?»
21 Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» Na yina,
Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina
kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.»
22 Na kuwa mvutu yina, bawu yitukaka mingi. Bawu
bikaka yandi, mpe kwendaka.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa
(Mke 12.18-27; Lke 20.27-40)

23 Kaka na kilumbu yina, ba-Saduse kwizaka na sika ya
Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa
ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka Yesu mutindu yayi:
24 «Mulongisi! Moyize tubaka ti kana bakala ya kukwela
kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, yaya to leki ya
yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi
bana.
25 Kasi na kati ya beto, ya vwandaka na bampangi nsamb-
wadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento. Yandi kufwaka ata
kubuta mwana, mpe bikaka mufwidi na maboko ya leki ya
yandi.
26 Yawu salamaka mutindu mosi mpe na mpangi ya zole, na
mpangi ya tatu, mpe na bawu nyonso nsambwadi.

22:19 Mat 18.28 **22:24** Mba 22.24; Mus 25.5-6

27 Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka.
28 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa,
yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi,
samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?»
29 Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba
ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi.
30 Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento
na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu
bambazi na mazulu.
31 Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu
ya kufwa, beno me tangaka ntete ve mambu yina Nzambi
zabisaka beno?
32 Yandi tubaka: "Mu kele Nzambi ya Abalayami, Nzambi
ya Isaaki, mpe ya Yakobi." Nzambi kele ve Nzambi ya bantu
ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo.»
33 Bantu nyonso yina kuwaka yandi, yitukaka mingi na
ndongosolo ya yandi.

Musiku yina me lutila mfunu
(Mke 12.28-34; Lke 10.25-28)
34 Ntangu ba-Falisye kuwaka ti Yesu kangisaka ba-Saduse
yinwa, bawu vukanaka.
35 Mosi na kati ya bawu vwandaka mulongisi ya Misiku.
Yandi lebikaka Yesu mutambu na kyuvu:
36 «Mulongisi, wapi Musiku me lutila mfunu na kati ya
Misiku?»
37 Yesu vutulaka: «"Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya
nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, mpe
na mayela ya nge nyonso."
38 Ni Musiku yina me lutila nene mpe mfunu.
39 Musiku ya zole yayi kele mfunu mutindu mosi na Musiku
ya ntete. Ya ke tubaka: "Nge fwana kuzola mpangi ya nge
mutindu nge mosi."
40 Misiku nyonso ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi kele
ya kukangama na kati ya misiku zole yayi.»

Masiya kele mwana ya nani?
(Mke 12.35-37; Lke 20.41-44)
41 Mutindu ba-Falisye vwandaka ya kuvukana kuna, Yesu
pesaka bawu kyuvu yayi:
42 «Yinki beno ke na kubanza na yina me tadila Masiya?
Yandi kele mwana ya nani?» Bawu vutulaka: «Yandi kele
mwana ya Davidi.»
43 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu Davidi yina
vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo lendaka bokila
yandi "Mfumu" na kutuba:

22:32 Kbk 3.6,15-16 **22:37** Mus 6.5 **22:39** Knz 19.18

44 «Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu:
“Vwanda na lubakala ya munu
tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge
na yisi ya makulu ya nge.”»
45 «Na yina, Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi
“Mfumu”, wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka
mwana ya Davidi?»
46 Ata muntu lendaka na kupesa yandi mvutu, mpe katuka
kilumbu yina, ata muntu vwandaka meka dyaka na kupesa
yandi kyuvu.

23

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye
(Mke 12.38-39; Lke 11.43,46; 20.45-46)

1 Na yina, Yesu tubaka na bantu nyonso yina vwandaka
kuna, mpe na bilandi ya yandi:
2 «Kisalu ya milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye ni kulongisa
Misiku ya Moyize.
3 Beno fwana kutumama na bawu, mpe kusala mambu
nyonso yina bawu ke zabisaka beno. Kasi beno landa ve
nkadulu ya bawu samu ti bawu ke sadilaka ve mambu yina
bawu ke longisaka.
4 Bawu ke kangaka bifunda ya kilo, mpe ke tulaka yawu na
magembo ya bantu. Kasi bawu mosi ke simbaka ve yawu ata
na musapi.
5 Bawu ke salaka bisalu nyonso ya bawu, samu ti bantu
tala bawu. Bawu ke kumisaka yinda bibuku ya mikanda ya
Mambu ya Nzambi yina bawu ke lwataka na mbunzu to na
diboko na ntangu ya kusambila, mpe ke tungaka bitende ya
lele ya yinda na ndambu ya makulu ya biyunga ya bawu.
6 Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya buzitu na
mikembo ya nene, mpe na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife.
7 Bawu ke zolaka mpe ti bantu pesa bawu bambote ya
buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe ti bantu bokila
bawu na “Mulongisi”.
8 Kasi beno, beno ndima ve ti bantu bokila beno na “Mu-
longisi” samu ti beno kele kaka na Mulongisi mosi, mpe beno
nyonso kele bampangi.
9 Beno bokila ata muntu awa na ntoto na “Tata” samu ti
beno kele kaka na Tata mosi yina kele na mazulu.
10 Beno ndima ve ti ba bokila beno mpe na “Ntwadisi” samu
ti beno kele kaka na Ntwadisi mosi, ni Masiya.

22:44 Mga 110.1

11 Muntu ya mfunu na kati ya beno fwana kuvwanda kisadi
ya beno.
12 Nzambi ke kulula muntu yina ke zanguka, mpe ke zan-
gula muntu yina ke kuluka.»

Yesu kebisaka milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye
(Mke 12.40; Lke 11.39-52; 20.45-47)

13 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno ke kangaka mwelo ya
Kimfumu ya Mazulu na bantu. Beno ke kotaka ve beno mosi,
mpe beno ke yiminaka bayina ke sosaka na kukota kuna.
[
14 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno ke bakaka bimvwama
nyonso ya mifwidi ya bakento, mpe beno ke salaka balusam-
bulu ya yinda, samu ti bantu tala beno. Ni yawu yina, Nzambi
ke pesa beno kitumbu ya ngolo*.]
15 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno ke zyetaka bisika nyonso
na ntoto mpe na mubu samu na kuzwa ata muntu mosi yina
ke ndima na kukota na dibuundu ya beno, mpe ntangu beno
ke kuzwaka muntu, beno ke salaka ti yandi kuzwa kitumbu
ya mbungulu ya kulutila beno bambala zole.
16 «Kyadi na beno bantwadisi yina kele bampofo. Beno ke
tubaka ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya
Nzambi, ya kele mfunu ve. Kana yandi kudya ndefi na wolo
ya Yinzo ya Nzambi, yandi fwana kusala mambu yina yandi
me kudya ndefi.
17 Beno kele bizoba mpe bampofo! Na wolo na Yinzo ya
Nzambi, yinki me lutila mfunu? Ni Yinzo ya Nzambi ke salaka
ti wolo kuma ya longo.
18 Beno ke tubaka mpe ti kana muntu kudya ndefi na
nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu, ya kele mfunu ve. Kana
yandi kudya ndefi na munkayulu yina kele na kiyokolo ya
minkayulu, yandi fwana kusala mambu yina yandi me kudya
ndefi.
19 Beno kele bampofo! Na munkayulu na Kiyokolo ya
minkayulu, yinki me lutila mfunu? Ni Kiyokolo ya minkayulu
ke salaka ti munkayulu kuma ya longo.
20 Na yina, kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya
kiyokolo ya minkayulu, yandi me sala yawu na nkumbu ya
kiyokolo ya minkayulu mpe na bima nyonso yina kele na zulu
ya yawu.

* **23:14** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi ba bwelaka yawu na kubwela awa to na manima ya kibuku ya 12.

21 Kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya
Nzambi, yandi me sala yawu na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi
mpe na Nzambi yina ke vwandaka kuna.
22 Kana muntu me kudya ndefi na mazulu, yandi me sala
yawu na nkumbu ya kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe na
Nkumbu ya Nzambi yina kele ya kuvwanda na zulu ya yawu.
23 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno ke pesaka na Nzambi
dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu manzulu, ban-
dunda, mpe bambuma ya fyoti-fyoti. Kasi beno ke bikaka
na kusadila bandongosolo yina me lutila mfunu na kati ya
Misiku: ludedomo, kutala bantu kyadi, mpe kuvwanda ya
kukwikama. Ni mambu yina beno fwanaka sadila ata kubika
mambu ya nkaka.
24 Beno bantwadisi yina kele bampofo! Beno ke katulaka
banzinzi na malafu yina beno ke kunwaka. Kasi beno ke
minaka Samo ata kuzaba.
25 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno ke sukulaka bambungu
mpe bandonga ya beno na ngaanda. Kasi na kati, yawu kele
ya kufuluka na bima yina beno ke labaka, mpe na bansatu ya
beno ya yimbi.
26 Beno ba-Falisye, beno kele bampofo. Beno sukula ntete
bambungu ya beno na kati, mpe ya ke kuma ya kuvedila na
ngaanda.
27 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno kele mutindu bandyamu
yina ba me lenga mpemba. Yawu ke talanaka kitoko na
ngaanda, kasi na kati yawu kele ya kufuluka na mikwa ya
bantu ya kufwa, mpe na konso mutindu ya bima ya kubola.
28 Mutindu mosi mpe beno, na meso ya bantu, beno ke
lakisaka ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi na kati, beno
kele bantu ya bantima zole, mpe ya kufuluka na yimbi.
29 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno
kele bantu ya bantima zole! Beno ke tungaka bandyamu ya
kitoko samu na mimbikudi. Beno ke bongisaka bandyamu ya
bantu ya kudedama,
30 mpe beno ke tubaka: “Kana beto zingaka na ntangu
ya bankooko ya beto, beto zolaka ndima ve ti bawu kufwa
mimbikudi.”
31 Na yina, beno ke na kulakisa beno mosi ti beno kele bana
ya bayina kufwaka mimbikudi.
32 Ee! Beno manisa kisalu yina bankooko ya beno bandaka.
33 Beno kele banyoka, dikanda ya bampidi! Wapi mutindu
beno lenda kukima kitumbu ya mbungulu?

23:24 Mat 19.24

34 Ni yawu yina, beno kuwa: Mu ke fidisa beno mimbikudi,
bantu ya ndwenga, mpe milongisi ya Misiku. Beno ke kufwa
ba ya nkaka, mpe ke koma ba ya nkaka na bakulunsi. Beno
ke bula ba ya nkaka bikoti na kati ya bayinzo ya beno ya
lusambulu, mpe beno ke talisa bawu mpasi na konso mbanza
yina bawu ke kwenda.
35 Na yina, ni beno ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka
bantu nyonso ya kudedama katuka lufwa ya Abele, muntu
ya kudedama, tii na lufwa ya Zakali, mwana ya Balasi, yina
beno kufwaka na kati-kati ya kivinga ya longo na kiyokolo ya
minkayulu.
36 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ni bantu ya ntangu
yayi ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso.»

Yesu dilaka samu na Yelusalemi
(Lke 13.34-35)

37 «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke
kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi bantu
yina Nzambi ke fidisaka beno. Bambala mingi, mu zolaka
vukisa beno mutindu nsusu ke vukisaka bana ya yandi na yisi
ya mapapu, kasi beno zolaka ve!
38 Ntangu yayi, yinzo ya beno ke bikana yawu mosi.
39 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu
yayi, beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu beno ke tuba:
“Bika Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na
Nkumbu ya yandi.”»

24

Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mke 13.1-2; Lke 21.5-6)

1 Ntangu Yesu basikaka na Yinzo ya Nzambi, bilandi ya
yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe lakisaka yandi
wapi mutindu ba tungaka Yinzo ya Nzambi.
2 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kutala yawu
mbote! Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata ditadi
mosi ke bikana awa na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke
mwangana.»

Mbandukulu ya bampasi
(Mke 13.3-13; Lke 21.7-19)

3 Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya
olive. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe
yufulaka yandi na lweka: «Zabisa beto wapi ntangu mambu
yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa nkwizulu ya nge
mpe nsuka ya yinza.»
4 Yesu vutulaka: «Beno sala keba, samu ti muntu vuna beno
ve.

5 Ya tsyelika, bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu na
kutuba: “Mu kele Masiya”, mpe bawu ke vuna bantu mingi.
6 Beno ke kuwa bamvita yina ke na kusalama, mpe
bansangu ya bamvita yina ke kwiza. Beno vwanda na boma
ve samu ti nyonso yina fwana kusalama. Kasi ya ke vwanda
ntete ve nsuka ya yinza.
7 Ya tsyelika, bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi
ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya
kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, madya ke kondwa, mpe
ntoto ke ningana na ngolo nyonso.
8 Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu bampasi ya
ntete yina kento ke talaka na kubuta.
9 Na yina, bantu ke yekula beno, samu ti ba talisa beno
mpasi, mpe ba ke kufwa beno. Bantu nyonso yina zaba ve
Nzambi ke yina beno samu na munu.
10 Na ntangu yina, bantu mingi ke vwanda dyaka ve na
kiminu. Bawu ke fundasana mpe ke yinasana.
11 Mimbikudi mingi ya luvunu ke talana mpe ke vuna bantu
mingi.
12 Mambu ya yimbi ke lutila, mpe bantu mingi ke vwanda
dyaka ve na luzolo.
13 Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukunu, ke kuzwa
mpulusu.
14 Ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi ya Kimfumu na yinza
nyonso, samu ti bayina zaba ve Nzambi kuwa yawu. Na
manima, ya ke vwanda nsuka ya yinza.»

Mambu yina ke salama ntete Mwana ya Muntu kwiza
(Mke 13.14-23; Lke 21.20-24)

15 «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-
kimwangisi, yina mumbikudi Danyele zonzilaka, ya ku-
vwanda na kati ya kivinga ya longo (muntu yina ke na
kutanga mambu yayi fwana kubakula yawu mbote),
16 bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya
myongo.
17 Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo fwana
kukulumuka ve samu na kubaka bima ya yandi yina kele na
kati ya yinzo.
18 Muntu yina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na
yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi.
19 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na
bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene!
20 Beno sambila Nzambi, samu ti kilumbu yina beno ke
kima vwanda ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya
ngolo, to kilumbu ya saba.

24:15 Dan 9.27; 11.31; 12.11

21 Ya tsyelika, na bilumbu yina, bantu ke lutila na kutala
mpasi. Katuka mbandukulu ya yinza tii ntangu yayi, bampasi
ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama
dyaka ve.
22 Kana lutangu ya bilumbu yina ya mpasi vwandaka ve
ya kukuluka, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi
kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka.
23 «Na yina, kana muntu zabisa beno: "Masiya kele awa" to
"Yandi kele kuna", beno kwikila yandi ve,
24 samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu
ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu
ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu
ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka.
25 Beno kuwa mbote samu ti mu me zabisa beno yawu ntete
yawu salama.»

Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mke 13.24-27; Lke 21.25-28)

26 «Na yina, kana muntu zabisa beno ti Masiya kele na kati
ya yinsi ya kuyuma, beno kwenda kuna ve. Kana muntu
zabisa beno ti yandi me bumbama awa, beno kwikila yandi
ve.
27 Ya tsyelika, mutindu nsemo ya nzasi ke lezimaka katuka
na kisika yina ke basikilaka ntangu tii kisika yina ntangu ke
lalaka, ni mutindu yina Mwana ya Muntu ke kwiza.
28 Kisika yina ke vwandaka mvumbi, ni kisika yina ke
vukanaka bakoko-mbele.
29 «Kaka na manima ya bilumbu yina, ntangu ke lezima
dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. Bambwetete
ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke
ningana.
30 Na yina, kidimbu ya Mwana ya Muntu ke talana na
mazulu, mpe bantu nyonso yina kele na ntoto ke looka mpe
ke dila. Bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati
ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi.
31 Kulumenta ya nene ke wakana, mpe yandi ke fidisa bam-
bazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya muvimba
samu na kuvukisa na kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi
soolaka.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike
(Mke 13.28-31; Lke 21.29-33)

32 «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti ya
fike. Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe
makasa ya malu-malu ke basikaka, beno ke zabaka ti ntangu
ya bamvula me kuma pene-pene.

33 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke
na kusalama, beno fwana kuzaba ti nkwizulu ya Mwana ya
Muntu me kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo
ya beno.
34 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina
ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso
yayi kusalama.
35 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke
zimbana ve.»

Kaka Nzambi zaba kilumbu yina ke kwiza Mwana ya Muntu
(Mke 13.32-37; Lke 17.26-30,34-36)

36 «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu
yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya
Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu.
37 Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama
mpe mutindu mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke
kwiza.
38 Ya tsyelika, ntete yinza ya muvimba dyama na maza,
bantu vwandaka kudya mpe kunwa. Bawu vwandaka kwe-
lana to kukwelisa bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe
kotaka na nzaza.
39 Bantu vwandaka banza ata dyambu tii ntangu bamvula
ya nene bandaka na kunoka mpe dyamisaka bawu nyonso.
Ni mutindu yina mpe yawu ke vwanda ntangu Mwana ya
Muntu ke kwiza.
40 Na yina, kana bantu zole kele na kati ya bilanga, ba ke
nata mosi, mpe ke bika ya nkaka.
41 Kana bakento zole ke na kututa bambuma, ba ke nata
mosi, mpe ke bika ya nkaka.
42 Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi
kilumbu Mfumu ya beno ke kwiza.
43 Beno zaba yawu mbote. Kana mfumu ya yinzo lendaka
zaba wapi ngunga ya mpimpa muyibi ke kwiza, yandi zolaka
lala ve pongi, mpe zolaka bika ve muyibi kota na yinzo ya
yandi.
44 Ni yawu yina beno mpe, beno vwanda ya kukubama
samu ti Mwana ya Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba
ve.»

Kisadi ya kukwikama mpe kisadi ya yimbi
(Lke 12.41-48)

45 «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina
mfumu me pesa kisalu ya kukabula madya na bisadi nyonso
ya yandi na ntangu ya kulunga?
46 Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu
yandi ke vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi.

47 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa
yandi kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi.
48 Kana yandi kele kisadi ya yimbi, yandi ke tuba na kati ya
ntima ya yandi ti mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve,
49 mpe kana yandi banda na kunyokola bampangi ya yandi
ya kisalu, mpe ke kudya mpe kunwa na bantu yina ke kolaka
malafu.
50 Mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina
ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve.
51 Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pesa yandi ki-
tumbu mosi na bantu ya bantima zole. Ni kuna bantu ke
dilaka mpe ke kwetisaka meno.»

25

Kingana ya bandumba kumi

1 «Kimfumu ya Mazulu ke vwanda mutindu bandumba kumi
yina bakaka minda ya bawu, mpe basikaka samu na kwenda
kubwabana mulumi.
2 Tanu na kati ya bawu vwandaka ve na mayela, mpe tanu
ya nkaka vwandaka na mayela.
3 Bayina vwandaka ve na mayela bakaka minda ya bawu
ata kunata mafuta mingi.
4 Kasi bayina vwandaka na mayela bakaka minda ya bawu
mpe bambwata ya mafuta.
5 Mutindu mulumi vwandaka kwiza nswalu ve, bandumba
nyonso kumaka na pongi, mpe lalaka.
6 «Na kati-kati ya mpimpa, bawu kuwaka ndinga yina
lookaka: “Mulumi yandi yayi! Beno kwenda kubwabana
yandi!”
7 Na yina, bandumba nyonso kumi vumbukaka mpe ban-
daka na kukubika minda ya bawu.
8 Bayina vwandaka ve na mayela tubaka na bayina vwan-
daka na mayela: “beno pesa beto mwa mafuta samu ti minda
ya beto me banda na kufwa.”
9 Kasi bayina vwandaka na mayela vutulaka: “Ve! Yawu
kele mingi ve samu na beto mpe beno. Ya kele mbote ti beno
kwenda kusumba mafuta na bayina ke tekisaka yawu.”
10 Ntangu bawu kwendaka sumba mafuta, mulumi kwiz-
aka. Bandumba tanu yina vwandaka ya kukubama kotaka na
yandi na kati ya yinzo ya makwela, mpe ba kangaka mwelo
na fungula.
11 Na manima, bandumba tanu ya nkaka kwizaka mpe
tubaka: “Mfumu! Mfumu! Zibudila beto mwelo!”
12 Kasi mulumi vutulaka: “Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno: Mu zaba beno ve.”»

13 Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Beno lala ve pongi samu ti
beno zaba ve kilumbu mpe ngunga.»

Kingana ya bisadi tatu yina ba pesaka Batalente
(Lke 19.11-27)

14 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu muntu yina vwandaka
kwenda na nzyetolo. Yandi bokilaka bisadi ya yandi, mpe
bikilaka bawu bimvwama ya yandi.
15 Na kisadi ya ntete, yandi pesaka Batalente tanu. Na
kisadi ya zole, yandi pesaka Batalente zole, mpe na kisadi ya
tatu Talente mosi. Yandi pesaka bawu yawu mutindu vwan-
daka ngolo ya konso muntu. Na manima, yandi kwendaka na
nzyetolo.
16 Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwendaka mbangu
na kusala mumbungu na yawu, mpe kuzwaka Batalente tanu
ya nkaka.
17 Kisadi yina kuzwaka Batalente zole salaka mpe mutindu
mosi, mpe yandi kuzwaka Batalente zole ya nkaka.
18 Kasi kisadi yina kuzwaka Talente mosi, yandi timunaka
dibulu na ntoto, mpe yandi bumbaka mbongo ya mfumu ya
yandi.
19 «Bilumbu mingi lutaka. Na manima, mfumu ya bisadi yina
vutukaka mpe bokilaka bawu samu na kuyufula bawu yinki
bawu salaka na mbongo yina yandi bikilaka bawu.
20 Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwizaka mpe
tubaka: “Mfumu, nge bikilaka munu Batalente tanu ya, mpe
mu me kuzwa dyaka Batalente tanu ya nkaka. Tala! Yawu
yayi.”
21 Mfumu ya yandi zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge
kele kisadi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya
kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. Na yina,
mu ke pesa nge bima ya kulutila mfunu. Kwiza kuyangalala
kintwadi na munu.”
22 Kisadi yina kuzwaka Batalente zole kwizaka mpe
tubaka: “Mfumu, nge bikilaka munu Batalente zole, mpe
mu me kuzwa dyaka Batalente zole ya nkaka. Tala! Yawu
yayi.”
23 Mfumu ya yandi zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge
kele kisadi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya
kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. Na yina,
mu ke pesa nge bima ya kulutila mfunu. Kwiza kuyangalala
kintwadi na munu.”
24 Na manima, kisadi yina kuzwaka Talente mosi ya kwiz-
aka mpe tubaka: “Mfumu, mu zaba ti nge kele muntu ya

25:15 Kbk 25.39 **25:16** Kbk 25.39 **25:18** Kbk 25.39 **25:20** Kbk 25.39
25:22 Kbk 25.39 **25:24** Kbk 25.39

ntima ngolo. Nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge ke kunaka yawu ve, mpe nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge ke mwangaka ve.

25 Mu vwandaka na boma, mpe mu kwendaka bumba mbongo ya nge na yisi ya ntoto. Mbongo ya nge yawu yayi."

26 Mfumu ya yandi vutulaka: "Nge kele kisadi ya yimbi mpe ya bubolo. Nge zabaka ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke kunaka yawu ve, mpe ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke mwangaka yawu ve.

27 Na yina, nge zolaka tula mbongo ya munu na banki, mpe ntangu mu me vutuka, mu zolaka baka yawu na ndandu na zulu.

28 Beno baka yandi Talente yina kele na yandi, mpe beno pesa yawu na kisadi yina kele na Batalente kumi.

29 Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ata mwa ndambu yina kele na yandi.

30 Na yina me tadila kisadi yayi ya mfunu ve, beno losa yandi na ngaanda na kati ya kitombe kisika bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka meno."»

Lufundusu ya nsuka

31 «Ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi kintwadi na bambazi nyonso ya yandi, yandi ke vwanda na kiti ya yandi ya kintinu ya nkembo.

32 Bantu nyonso ya ntoto ke vukana na ntwala ya yandi, mpe yandi ke kabula bawu mutindu muvungi ya mameme ke kabulaka mameme na bankombo.

33 Yandi ke tula mameme na lubakala ya yandi, mpe bankombo na lumoso ya yandi.

34 Na yina, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lubakala ya yandi: "Beno kwiza, beno yina Tata ya munu sakumunaka. Beno kota na Kimfumu ya Mazulu yina Nzambi kubikilaka beno katuka mbandukulu ya yinza.

35 Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, mpe beno pesaka munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, mpe beno pesaka munu maza ya kunwa. Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka munu.

36 Mu vwandaka ve na binkuti, mpe beno pesaka munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo, mpe beno sadisaka munu. Mu vwandaka na boloko, mpe beno kwizaka tala munu."

37 Na yina, bantu ya kudedama ke yufula yandi: "Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu, mpe beto

25:28 Kbk 25.39

pesaka nge madya? Wapi ntangu nge vwandaka na nsatu ya maza, mpe beto pesaka nge maza ya kunwa?
38 Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka nzenza, mpe beto yambaka nge na bayinzo ya beto? Wapi ntangu nge vwandaka ve na binkuti, mpe beto pesaka nge yawu?
39 Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na kimbevo to na kati ya boloko, mpe beto kwizaka tala nge?"
40 Ntinu ke vutula: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka yawu ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bampangi ya munu yayi, ni na munu beno salaka yawu."
41 «Na manima, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lumoso ya yandi: "Beno bantu yina ba siingaka, beno katuka pene-pene ya munu! Beno kwenda na kati ya tiya ya mankululu yina ba kubikaka samu na Satana mpe bambazi ya yandi.
42 Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, kasi beno pesaka ve munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, kasi beno pesaka ve munu maza ya kunwa.
43 Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka ve munu. Mu vwandaka ve na binkuti, kasi beno pesaka ve munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo mpe na kati ya boloko, mpe beno sadisaka ve munu."
44 Na yina, bawu ke yufula yandi: "Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu ya kudya, to na nsatu ya maza? Wapi ntangu nge vwandaka nzenza, nge vwandaka ve na binkuti, mpe nge vwandaka na kimbevo to nge vwandaka na boloko, mpe beto sadisaka ve nge?"
45 Ntinu ke vutula: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka ve yawu ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bana yayi, ni na munu beno salaka ve yawu."
46 Na yina, bawu ke kwenda na kisika yina bawu ke kuzwa kitumbu ya seko. Kasi bantu ya kudedama ke kuzwa luzingu ya seko.»

26

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu
(Mke 14.1-2; Lke 22.1-2; Yne 11.45-53)

1 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi:
2 «Beno zaba ti kaka bilumbu zole me bikana samu na kukembila mukembo ya Paki. Ba ke yekula Mwana ya Muntu, samu ti ba koma yandi na kulunsi.»
3 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka na yinzo ya Kayife yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete.

4 Bawu bakaka lukanu ya kukanga Yesu na mansweki, mpe
ya kufwa yandi.
5 Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na
mukembo ya Paki, samu ti bantu sala muvusu ve.»

Kento mosi tulaka mananasi na yintu ya Yesu
(Mke 14.3-9; Yne 12.1-8)

6 Yesu vwandaka na mbanza Betani na kati ya yinzo ya
Simoni, muntu ya kimbevo ya mpusu*.
7 Ntangu Yesu vwandaka na mesa, kento mosi kwizaka
pene-pene ya yandi na kitutu ya alabati† ya kufuluka na
mananasi ya ntalu mingi, mpe sekulaka yawu na yintu ya
Yesu.
8 Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu vwandaka ve
na kilengi, mpe tubaka: «Samu na yinki yandi me bebisa
yawu?
9 Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya mingi, mpe kukabula
mbongo yina na bamputu!»
10 Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka zonza. Na
yina, yandi tubaka: «Samu na yinki beno ke na kukwamisa
kento yayi? Mambu yina yandi me sala samu na munu kele
mbote.
11 Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu,
mu ke vwanda ve na beno ntangu nyonso.
12 Yandi me tula mananasi yayi na nzutu ya munu samu na
kukubika nzikulu ya munu.
13 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina
ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila
mambu yina kento yayi me sala, mpe ba ke bambukila yandi
moyo.»

Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mke 14.10-11; Lke 22.3-6)

14 Na manima, mosi na kati ya bilandi kumi na zole yina
vwandaka na nkumbu ya Yuda Isekayote, kwendaka tala
bamfumu ya banganga-Nzambi,
15 mpe zabisaka bawu: «Yinki beno ke pesa munu kana mu
yekula beno Yesu?» Bawu pesaka yandi mbongo makumi
tatu ya bisengo.
16 Katuka kilumbu yina, Yuda vwandaka sosa ntangu ya
mbote samu na kuyekula bawu Yesu.

Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mke 14.12-21; Lke 22.7-14,21-23; Yne 13.21-30)

---

* **26:6** *Simoni* beelaka kimbevo ya mpusu, mpe belukaka. Kasi bantu vwandaka bika ve na kubokila yandi «Simoni muntu ya kimbevo ya mpusu». † **26:7** *Alabati,* ya kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu. **26:15** Zli 11.12

17 Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Mampa yina ba ke
funisaka ve, bilandi kwendaka yufula Yesu: «Wapi sika nge
zola ti beto yidikila nge madya ya Paki?»
18 Yesu vutulaka: «Beno kwenda na mbanza na sika ya
bakala mosi, mpe beno zabisa yandi ti Mulongisi me tuba:
“Ngunga ya munu me lunga, ni na sika ya nge mu ke kudya
madya ya Paki na bilandi ya munu.” »
19 Bilandi salaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu
yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki.
20 Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka vwanda na
mesa na bilandi kumi na zole ya yandi.
21 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu tubaka: «Ya tsye-
lika, mu ke na kuzabisa beno: Mosi na kati ya beno ke yekula
munu.»
22 Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na
kuyufula yandi mosi na mosi: «Mfumu! Ya kele munu?»
23 Yesu vutulaka: «Muntu yina me tula diboko ya yandi
kintwadi na munu na kati ya ndonga, ni yandi ke yekula
munu.
24 Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi
ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi!
Ya vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka ve.»
25 Yuda yina vwandaka yekula Yesu tubaka: «Mulongisi! Ya
kele munu?» Yesu vutulaka: «Ni nge mosi me tuba yawu.»

Madya ya Mfumu
(Mke 14.22-26; Lke 22.14-20; 1Ko 11.23-25)
26 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na
manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe
pesaka yawu na bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi
ni nzutu ya munu.»
27 Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi
tondaka Nzambi, mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Beno
kunwa yawu beno nyonso.
28 Ya tsyelika, yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani
yina me mwangana, samu ti bantu mingi kuzwa mulemvo ya
masumu.
29 Mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke
kunwa dyaka ve vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu
ya malu-malu kintwadi na beno na kati ya Kimfumu ya Tata
ya munu.»
30 Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzimbu,
mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive.

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mke 14.27-31; Lke 22.31-34; Yne 13.36-38)
31 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Na mpimpa yayi, beno
nyonso ke bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

“Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana.”»

32 Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke kwenda kuvingila beno na Ngalili.»

33 Pyele tubaka na Yesu: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke bika nge ve.»

34 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Kaka na mpimpa yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

35 Pyele zabisaka Yesu: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bilandi nyonso mpe tubaka mutindu yina.

Yesu sambilaka na Ngetesemane
(Mke 14.32-42; Lke 22.39-46)

36 Na manima, Yesu kumaka na bilandi ya yandi na kisika yina ba ke bokilaka Ngetesemane, mpe zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu mu ke kwenda kusambila na mantwala kuna.»

37 Yandi nataka Pyele mpe bana nyonso zole ya Zebede. Yandi bandaka na kutala kyadi mpe mpasi na ntima.

38 Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso kintwadi na munu.»

39 Yesu kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana yawu lenda kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.»

40 Na manima, yandi vutukaka na kisika yina vwandaka bilandi tatu yina, mpe kutaka bawu ya kulala. Yandi tubaka na Pyele: «Beno me lenda ve na kukyelola meso kintwadi na munu ata na ngunga mosi?

41 Beno kyelola meso, mpe beno sambila, samu ti beno kubwa ve na ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu ya mbote, kasi nzutu kele ya kulemba.»

42 Yesu bikaka dyaka bawu na mbala ya zole, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana mbungu yayi lenda kukatuka ve, samu ti mu kunwa yawu, bika ti luzolo ya nge salama!»

43 Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe kutaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya kufuluka na pongi.

44 Yesu bikaka dyaka bawu. Yandi kwendaka sambila na mbala ya tatu na kuzonza kaka mambu yina yandi tubaka.

26:31 Zli 13.7 **26:39** Mat 20.22

45 Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi
ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na
kulala, mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi, ngunga me
lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya
misumuki.
46 Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na
kuyekula munu me kwiza.»

Yuda yekolaka Yesu
(Mke 14.43-50; Lke 22.47-53; Yne 18.3-11)

47 Yesu manisaka ve na kuzonza ntangu Yuda, mosi na kati
ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna. Yandi kwizaka na
nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka na bambele mpe
bayinti na maboko. Ni bamfumu ya banganga-Nzambi mpe
bakuluntu ya ba-Zwife fidisaka bawu.
48 Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu
kidimbu yina yandi ke sala. Yandi tubaka: «Muntu yina
mu ke fiba, ni yandi. Beno kanga yandi.»
49 Yuda kwendaka nswalu pene-pene ya Yesu, mpe tubaka:
«Mbote ya nge Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka Yesu.
50 Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, mambu yina nge me
kwiza kusala awa, sala yawu.» Na yina, bantu kwendaka
pene-pene ya Yesu. Bawu simbaka Yesu, mpe kangaka yandi.
51 Mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu ba-
sisaka mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-
Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu.
52 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Vutula mbele ya nge na
kisika ya yawu samu ti konso muntu yina ke nwanaka na
mbele, ke kufwaka mpe na mbele.
53 Nge zaba ve ti mu lenda kulomba lusalusu na Tata ya
munu, mpe na nswalu nyonso, yandi ke fidisa munu bambazi
mingi kulutila bankonga kumi na zole ya binwani?
54 Kana mu sala mutindu yina, mambu yina kele ya ku-
sonama na Dibuku ya Nzambi lenda kusalama ve. Ya tsye-
lika, beto ke tangaka ti yawu fwana kusalama mutindu yina.»
55 Na manima, Yesu tubaka na bantu yina: «Beno me kwiza
na bambele mpe bayinti samu na kukanga munu mutindu
ti mu vwandaka kimpumbulu? Bilumbu nyonso, mu vwan-
daka longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe beno kangaka
munu ve.
56 Kasi mambu nyonso yayi me salama samu na kulungisa
mambu yina mimbikudi zabisaka na Dibuku ya Nzambi.» Na
yina, bilandi nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
(Mke 14.53-65; Lke 22.54-55,63-71; Yne 18.12-14,19-24)

57 Bayina kangaka Yesu, nataka yandi na sika ya Kayife,
nganga-Nzambi ya ntete. Ni na sika ya yandi vwandaka me
vukana milongisi ya Misiku mpe bakuluntu ya ba-Zwife.
58 Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima tii na kati
ya lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi kotaka na
lupangu, mpe vwandaka kisika mosi na mikengi samu na
kutala wapi mutindu mambu yina ke manisa.
59 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe kimvuka nyonso
ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi, ata ya
vwanda ya luvunu, samu na kuzengila Yesu lufwa.
60 Kasi bawu kuzwaka ve dyambu ya yimbi ata ti bantu
mingi kwizaka tuba mambu ya luvunu. Na manima, bantu
zole kwizaka
61 mpe tubaka: «Muntu yayi tubaka ti yandi lenda
kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu
na bilumbu tatu.»
62 Nganga-Nzambi ya ntete telamaka mpe yufulaka Yesu:
«Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi
ke na kufunda nge?»
63 Kasi Yesu vwandaka swi. Na yina, nganga-Nzambi ya
ntete zabisaka yandi: «Zenga ndefi na Nkumbu ya Nzambi
ya moyo! Zabisa beto kana nge kele Masiya, Mwana ya
Nzambi!»
64 Yesu vutulaka: «Nge mosi me tuba yawu. Kasi mu ke na
kuzabisa beno: Katuka bubu yayi, beno ke tala Mwana ya
Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe
yandi ke kwiza na kati ya matuti.»
65 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya
yandi, mpe tubaka: «Yandi me safula Nzambi! Beto ke dyaka
ve na nsatu ya bambangi! Beno me kuwa wapi mutindu
yandi me safula Nzambi.
66 Yinki beno ke na kubanza?» Bawu vutulaka: «Yandi
fwana kufwa.»
67 Na manima, bawu lobolaka yandi mante na kizizi, mpe
bulaka yandi makofi. Ba ya nkaka bulaka yandi bambata
68 na kutuba: «Masiya bikula! Zabisa beto nani me bula
nge!»

Pyele mangaka Yesu
(Mke 14.66-72; Lke 22.56-62; Yne 18.15-18,25-27)

69 Pyele vwandaka ya kuvwanda na ngaanda na kati ya
lupangu. Kisadi mosi ya kento kwizaka pene-pene ya yandi,
mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu,
muntu ya Ngalili.»
70 Kasi Pyele mangaka na ntwala ya bantu nyonso, mpe
tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.»

71 Na manima, Pyele kwendaka pene-pene ya mwelo ya
lupangu. Kisadi ya nkaka ya kento talaka yandi, mpe tubaka
na sika ya bayina vwandaka kuna: «Muntu yayi vwandaka
kintwadi na Yesu ya Nazaleti.»
72 Pyele mangaka dyaka, mpe kudyaka ndefi na kutuba:
«Mu zaba muntu yina ve!»
73 Na manima ya mwa ntangu, bayina vwandaka kuna
kwizaka pene-pene ya Pyele, mpe zabisaka yandi: «Ya tsye-
lika, nge kele mosi ya bantu ya yandi. Mutindu ya nge ya
kuzonza ke na kulakisa wapi sika nge katukaka.»
74 Na yina, Pyele kudyaka ndefi, mpe tubaka: «Mu zaba ve
muntu yina beno ke na kuzonzila! Kana mu ke na kuvuna,
bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.» Kaka na ntangu yina,
nsusu kubaka.
75 Na yina, Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu
zabisaka yandi: «Ntete nsusu kuba, nge ke tuba bambala tatu
ti nge zaba munu ve.» Pyele basikaka na lupangu mpe dilaka
mingi.

27

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mke 15.1; Lke 23.1-2; Yne 18.28-32)

1 Na suka-suka, bamfumu nyonso ya banganga-Nzambi
mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka samu na kubaka
lukanu ya kufwa Yesu.
2 Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pe-
saka yandi na maboko ya mfumu Pilate, mfumu ya kizunga.

Yuda lelamaka
(Bis 1.18-19)

3 Ntangu Yuda yina yekulaka Yesu talaka ti ba zengilaka
Yesu lufwa, yandi talaka ntima mpasi, mpe kwendaka vutula
mbongo makumi tatu ya bisengo na sika ya bamfumu ya
banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife.
4 Yandi zabisaka bawu: «Mu me sala masumu na kuyekula
na lufwa muntu yina me sala dyambu ve.» Kasi bawu
vutulaka: «Yawu me tala beto ve! Ya ke mambu ya nge!»
5 Yuda losaka mbongo yango na kati ya Yinzo ya Nzambi,
mpe basikaka. Na manima, yandi kwendaka lelama.
6 Bamfumu ya banganga-Nzambi lokotaka mbongo yina,
mpe tubaka: «Misiku ya beto ke yiminaka na kutula mbongo
ya mutindu yayi na kibumbulu-mbongo ya Yinzo ya Nzambi
samu ti ya kele ntalu ya menga ya muntu.»
7 Na manima ya kuwisana, bawu bakaka mbongo yina,
mpe sumbaka bilanga ya kisadi-bambinda. Bawu salaka
yawu kisika ya kukundaka banzenza.

8 Ni yawu yina, tii bubu yayi, ba ke bokilaka bilanga yina:
«Bilanga ya menga».
9 Yawu salamaka mutindu mumbikudi Yelemi zabisaka:
«Bawu bakaka mbongo makumi tatu ya bisengo (ntalu yina
bantu ya Isayeli zengaka samu na yandi),
10 mpe bawu pesaka yawu samu na kusumba bilanga ya
kisadi-bambinda mutindu Mfumu tumisaka munu.»

Yesu na mantwala ya Pilate
(Mke 15.2-5; Lke 23.3-5; Yne 18.33-38)

11 Ba nataka Yesu na ntwala ya mfumu Pilate, mpe mfumu
yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka:
«Nge ke na kutuba yawu nge mosi.»
12 Kasi ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe baku-
luntu ya ba-Zwife vwandaka funda yandi, yandi vutulaka ata
dyambu.
13 Na yina, Pilate yufulaka yandi: «Nge me kuwa ve mambu
nyonso yina bawu me funda nge?»
14 Kasi Yesu vutulaka ata mvutu na mambu nyonso yina,
mpe mfumu yitukaka mingi.

Bantu lombaka na Pilate na kufwa Yesu
(Mke 15.6-15; Lke 23.13-25; Yne 18.39–19.16)

15 Na konso mukembo ya Paki, mfumu ya kizunga vwan-
daka na kifu ya kupesa kimpwanza na nkole yina bantu
vwandaka zola ti yandi basisa.
16 Na ntangu yina, ya vwandaka na nkole mosi ya nsangu.
Nkumbu ya yandi vwandaka [Yesu] Balabase.
17 Na yina, Pilate yufulaka nkonga ya bantu yina vukanaka
kuna: «Nani beno zola ti mu pesa kimpwanza: [Yesu] Bal-
abase to Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?»
18 Pilate zabaka ti bawu vwandaka tala Yesu musoki. Ni
yawu yina, bawu yekulaka Yesu na sika ya yandi.
19 Ntangu Pilate vwandaka ya kuvwanda na kiti yina ba
ke fundisaka, kento ya yandi fidisaka yandi nsangu yayi:
«Kukota ve na mambu ya muntu yayi ya kudedama. Yandi me
sala dyambu ve. Mpimpa yayi, mu me tala mpasi mingi na
bandosi samu na yandi.»
20 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-
Zwife tumisaka nkonga na kulomba ti ba basisa Balabase na
boloko, mpe ba kufwa Yesu.
21 Mfumu yufulaka dyaka bawu: «Nani na kati ya bawu
zole beno zola ti mu pesa kimpwanza?» Bawu vutulaka:
«Balabase!»

27:10 Yel 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15; Zli 11.12-13

22 Pilate yufulaka bawu: «Yinki mu ke sala Yesu yina ba ke
bokilaka Masiya?» Bawu nyonso vutulaka: «Koma yandi na
kulunsi!»
23 Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me
sala?» Kasi bawu lookaka na ngolo nyonso: «Koma yandi na
kulunsi!»
24 Ntangu Pilate talaka ti yandi lendaka sala dyaka kima
ve, mpe muvusu vwandaka lutila, yandi bakaka maza, mpe
sukulaka maboko na ntwala ya bantu. Yandi tubaka: «Lufwa
ya muntu yayi kele na yintu ya munu ve! Ya kele dyambu ya
beno!»
25 Bantu nyonso vutulaka: «Beto me ndima ti lufwa ya yandi
vwanda na bayintu ya beto mpe ya bana ya beto!»
26 Na yina, Pilate pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tu-
misaka ti ba bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko
ya bawu samu na kukoma yandi na kulunsi.

Binwani vwandaka seka Yesu
(Mke 15.16-20; Yne 19.2-3)

27 Binwani ya Pilate nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate,
mpe nkonga nyonso ya binwani zungaka yandi.
28 Bawu katulaka yandi binkuti, mpe lwatisaka yandi
kiyunga ya mbwaki.
29 Bawu yidikaka na bansende yimpu ya kintinu, mpe
lwatisaka yandi yawu. Bawu simbisaka yandi kidyadya na
diboko ya lubakala. Na manima, bawu fukamaka na ntwala
ya yandi, mpe sekaka yandi na kutuba: «Mbote ya nge, ntinu
ya ba-Zwife!»
30 Bawu vwandaka lobola yandi mante. Bawu bakaka
kidyadya, mpe vwandaka bula yandi yawu na yintu.
31 Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka
yandi kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na
manima, bawu nataka yandi samu na kukoma yandi na
kulunsi.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mke 15.21-32; Lke 23.26-43; Yne 19.17-27)

32 Ntangu bawu basikaka na mbanza, bawu bwabanaka
bakala mosi na nkumbu Simoni, muntu ya mbanza Silene.
Bawu tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya
Yesu.
33 Bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota,
yina zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu».
34 Kuna, bawu pesaka Yesu vinu yina bawu vukisaka na
kisi ya ndudi mingi. Yesu mekaka yawu, mpe mangaka na
kunwa.
35 Bawu komaka Yesu na kulunsi. Bawu kabulaka bawu na
bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke,

36 mpe bawu vwandaka kuna samu na kukeba yandi.
37 Ba tulaka na zulu ya kulunsi mwa dibaya yina ba
sonikaka dyambu yina ba zengilaka yandi lufwa: «Muntu yayi
kele Yesu, ntinu ya ba-Zwife.»
38 Binwani komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole
pene-pene ya Yesu, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na
lumoso.
39 Bantu yina vwandaka luta kuna vwandaka finga yandi,
mpe vwandaka ningisa yintu.
40 Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola
kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na
bilumbu tatu. Kana nge kele Mwana ya Nzambi, vuukisa
nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi.»
41 Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi, mi-
longisi ya Misiku, mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka seka
yandi na kutuba:
42 «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda ku-
vuukisa ve nzutu ya yandi mosi? Kana yandi kele ntinu ya
yinsi ya Isayeli, yandi kulumuka na kulunsi, mpe beto ke
kwikila na yandi.
43 Yandi tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi, mpe tubaka
ti yandi kele Mwana ya Nzambi. Na yina, kana Nzambi ke
zolaka yandi, yandi vuukisa yandi ntangu yayi.»
44 Bimpumbulu yina ba komaka na bakulunsi pene-pene ya
Yesu, fingaka yandi mpe mutindu yina.

Lufwa ya Yesu
(Mke 15.33-41; Lke 23.44-49; Yne 19.28-30)

45 Na ngunga ya midi*, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii
na ngunga ya tatu na manima ya midi†.
46 Pene-pene na ngunga ya tatu, Yesu lookaka na ndinga ya
ngolo: «Eli, Eli, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya
munu! Nzambi ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?»
47 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe
tubaka: «Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!»
48 Mosi na kati ya bawu kwendaka baka na mbangu nyonso
kima mosi mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu
ya ngayi, mpe kangaka yawu na nsongi ya kidyadya. Yandi
pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa.
49 Kasi ba ya nkaka tubaka: «Vingila! Beto tala ntete kana Eli
ke kwiza kuvuukisa yandi.»
50 Yesu lookaka dyaka na ndinga ya ngolo, mpe kufwaka.

---

* **27:45** *Ngunga ya midi* na babibiliya ya nkaka ba ke bokilaka yawu ngunga ya sambanu. **27:45** Lke 23.44; Yne 4.6; 19.14 † **27:45** *Ngunga ya tatu na manima ya midi* na babibiliya ya nkaka ba ke bokilaka yawu ngunga ya yivwa. **27:46** Mga 22.2

51 Kaka na ntangu yina, lele yina ke kabulaka bivinga ya
longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na ban-
dambu zole, kubanda na zulu tii na yisi. Ntoto ninganaka,
matadi ya nene pasukaka,
52 bandyamu zibukaka, mpe bantu ya longo mingi yina
kufwaka vumbukaka na lufwa.
53 Bawu basikaka na bandyamu, mpe na manima ya
mvumbukulu ya Yesu na lufwa, bawu kotaka na mbanza ya
longo kisika bantu mingi talaka bawu.
54 Na kutala ntoto yina ninganaka, mpe mambu nyonso
yina salamaka, mfumu ya binwani ya Loma mpe binwani
yina vwandaka na yandi samu na kukeba Yesu kumaka na
boma mingi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka
Mwana ya Nzambi!»
55 Bakento mingi vwandaka ya kutelama na mwa ntama,
mpe vwandaka tala. Bawu landaka Yesu katuka Ngalili samu
na kusadila yandi.
56 Na kati ya bawu vwandaka Maliya ya mbanza Madala,
Maliya mama ya Zaki na Yosefi, mpe mama ya bana ya
Zebede.

Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mke 15.42-47; Lke 23.50-56; Yne 19.38-42)
57 Ya vwandaka kuma mpimpa, ntangu bakala mosi ya
mvwama na nkumbu Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwiz-
aka. Yandi mpe vwandaka kilandi ya Yesu.
58 Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya
Yesu. Pilate pesaka muswa ya kupesa yandi yawu.
59 Yosefi bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na lele
ya lino ya kuvedila.
60 Yandi tulaka yawu na kati ya ndyamu ya malu-malu ya
yandi mosi yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na man-
ima, yandi vindumunaka ditadi ya nene samu na kukanga
ndyamu, mpe kwendaka.
61 Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi vwandaka
kuna ya kuvwanda na ntwala ya ndyamu.

Binwani kengidilaka ndyamu
62 Kilumbu yina vwandaka landa vwandaka kilumbu ya
saba. Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-
Falisye kwendaka na sika ya Pilate,
63 mpe tubaka: «Mfumu, beto ke na kubambuka ti ntangu
yandi vwandaka moyo, muntu yina ya luvunu tubaka: “Mu
ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.”
64 Na yina, pesa muswa ya kutula mikengi na ndyamu ya
yandi tii na kilumbu ya tatu. Kana ve, bilandi ya yandi
ke kwiza kuyiba nzutu ya yandi, mpe ke tuba ti yandi me

vumbuka na lufwa. Luvunu yina ke lutila ngolo na luvunu ya ntete.»

65 Pilate zabisaka bawu: «Binwani bawu yayi. Beno kwenda kukeba ndyamu mutindu beno zola.»

66 Na yina, bawu kwendaka kengila ndyamu. Bawu kangaka mbote ditadi yina vwandaka na mwelo ya ndyamu, mpe tulaka binwani.

28

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa
(Mke 16.1-10; Lke 24.1-12; Yne 20.1-10)

1 Na manima ya kilumbu ya saba, na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi kwendaka tala ndyamu.

2 Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Mbazi mosi ya Mfumu katukaka na zulu. Yandi kwizaka vindumuna ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu, mpe yandi vwandaka na zulu ya yawu.

3 Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu nsemo ya nzasi, mpe binkuti ya yandi vwandaka mpembe ya kulutila.

4 Binwani yina vwandaka kengila ndyamu kumaka na boma ya kulutila, mpe bandaka na kutekita. Bawu kumaka mutindu bantu ya kufwa.

5 Mbazi tubaka na bakento: «Beno vwanda na boma ve. Mu zaba ti beno ke na kusosa Yesu yina ba komaka na kulunsi.

6 Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa mutindu yandi tubaka. Beno kwiza kutala kisika yina yandi vwandaka.

7 Beno kwenda mbangu na sika ya bilandi ya yandi, mpe beno tubila bawu ti Yesu me vumbuka na lufwa. Ntangu yayi, yandi ke na kuvingila beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi. Ni nsangu yina mu me kwiza kuzabisa beno.»

8 Na nswalu nyonso, bawu katukaka na ndyamu na boma mpe ya kufuluka na kilengi. Bawu kwendaka zabisa nsangu yina na sika ya bilandi ya Yesu.

9 Na mpamukunu, Yesu talanaka na bawu, mpe tubaka: «Mbote ya beno!» Bawu kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu fukamaka mpe simbaka yandi makulu.

10 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno kwenda kutuba na bampangi ya munu ti bawu kwenda na Ngalili. Ni kuna bawu ke tala munu.»

11 Ntangu bakento vwandaka vutuka, ndambu ya binwani yina vwandaka kengila ndyamu vutukaka na mbanza, mpe zabisaka bamfumu ya banganga-Nzambi mambu nyonso yina salamaka.

12 Bamfumu ya banganga-Nzambi vukanaka na bakuluntu
ya ba-Zwife. Bawu wisanaka na kupesa mbongo mingi na
binwani,
13 mpe zabisaka bawu: «Beno ke tuba ti bilandi ya yandi
kwizaka laba nzutu ya yandi na mpimpa ntangu beto vwan-
daka lala.
14 Kana mfumu kuwa yawu, beto ke zaba wapi mutindu
beto ke lembika yandi ntima, mpe ata dyambu ke kumina
beno.»
15 Binwani bakaka mbongo, mpe salaka mutindu ba
zabisaka bawu. Ni yawu yina, disolo yayi mwanganaka na
kati ya ba-Zwife tii bubu yayi.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi
(Mke 16.14-18; Lke 24.36-49; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)

16 Bilandi kumi na mosi kwendaka na Ngalili na mongo
yina Yesu zabisaka bawu.
17 Ntangu bawu talaka Yesu, bawu fukamaka. Kasi ba ya
nkaka vwandaka na maketi-keti.
18 Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, mpe tubaka:
«Nzambi pesaka munu lulendo nyonso na zulu mpe na ntoto.
19 Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi
nyonso, mpe beno kitula bawu na kukuma bilandi ya munu.
Beno botika bawu na nkumbu ya Tata, ya Mwana, mpe ya
Mpeve ya Longo.
20 Beno longisa bawu na kutumama na mambu nyonso
yina mu tumisaka beno. Beno fwana kuzaba ti mu kele na
beno bilumbu nyonso tii na nsuka ya yinza.»

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na MAKE

NKOTOLO

Nsangu ya Mbote mutindu yawu kele ya kusonama na Make, ya kele Nsangu ya Mbote ya kulutila nkufi, mpe bantu ke tubaka ti ni yawu sonamaka ntete na Bansangu ya Mbote nyonso. Na mbandukulu, kisoniki ke na kulakisa Yesu mutindu Mwana ya Nzambi (Mke 1.1). Kasi Yesu vwandaka zola ve ti ba zabisa yawu na pwelele nyonso (Mke 3.11). Yawu fwanaka vwanda mutindu yina, samu ti bantu lenda na kubakula yawu kaka na manima ya lufwa ya yandi na kulunsi mpe mvumbukulu ya yandi na lufwa.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Yowane Mubotiki ke na kusala kisalu ya kukubika bantu ya Isayeli samu na nkwizulu ya Masiya, mpe yandi ke na kubotika Yesu (Mke 1.1-11).
- Satana ke na kutonta Yesu na kati ya yinsi ya kuyuma. Na manima, Yesu ke na kulongisa bantu mpe ke na kubelusa bambevo. Awa, kisoniki ke na kulakisa bumfumu ya Yesu: ntangu Yesu ke na kubokila bantu na kulanda yandi, ntangu yandi ke na kulongisa bankonga ya bantu, mpe ntangu yandi ke na kubelusa bambevo (Mke 1.12–8.30).
- Kisoniki ke na kulakisa ti Yesu me kuma pene-pene ya kutala mpasi, ya lufwa, mpe ya kuvumbuka na lufwa na Yelusalemi. Na yina, Yesu ke na kuzabisa yawu bambala tatu na bilandi ya yandi, kasi bawu ke na kubakula ve mambu yina yandi ke na kuzabisa bawu. Konso ntangu, yandi ke na kuzonzila mambu ya yandi mosi na kutuba ti yandi kele Mwana ya Muntu (Mke 8.31–10.52).
- Yesu ke na kukota na Yelusalemi na nkembo nyonso. Yandi ke na kubingisa bitekisi yina ke na kutekisa na kati ya Yinzo ya Nzambi. Yandi ke na kupesa bandongosolo ya nsuka na bambeni ya yandi, na bankonga ya bantu, mpe na bilandi ya yandi (Mke 11–13).
- Kisoniki ke na kuzonzila na yina me tadila bilumbu zole ya nsukunu ya luzingu ya Yesu. Ni awa, yandi ke na kuzonzila na yina me tadila madya ya nsuka yina Yesu kudyaka na bilandi ya yandi, lusambulu ya Yesu na Ngetesemane, wapi mutindu ba kangaka Yesu, wapi mutindu ba zengilaka Yesu lufwa, wapi mutindu ba kufwaka Yesu, mpe wapi mutindu ba tulaka Yesu na ndyamu (Mke 14–15).

- Kisoniki ke na kuzonzila na yina me ndyamu yina ke dyaka ve na kima na kati, mvumbukulu ya Yesu na lufwa, mpe mutindu yandi talanaka na bantu ya nkaka (Mke 16).

Na manima ya kutanga Nsangu ya Mbote ya Make, beno ke zaba mpe ti Yesu ya Nazaleti vwandaka ya tsyelika Mwana ya Nzambi (Mke 15.39).

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki
(Mat 3.1-12; Lke 3.1-18; Yne 1.19-28)

1 Nsangu ya Mbote ya Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi ke na kubanda awa.
2 Mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya mumbikudi Esaya:
«Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge
samu na kuyidikila nge nzila.
3 Ndinga ya muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
“Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!”»
4 Yowane Mubotiki kumaka na yinsi ya kuyuma. Yandi vwandaka botika mpe vwandaka zabisa mbotokolo ya kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu.
5 Bantu nyonso ya kizunga ya Zude mpe ya mbanza Yelusalemi vwandaka kwenda na sika ya yandi. Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati ya nzadi ya Yolodani.
6 Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo, mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda.
7 Yandi vwandaka tuba na nkonga ya bantu: «Muntu yina ke na kukwiza na manima ya munu me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga na kukondama samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi.
8 Mu me botika beno na maza, kasi yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo.»

Yesu me kuzwa mbotokolo, mpe Satana me tonta yandi
(Mat 3.13; 4.11; Lke 3.21-22; 4.1-13)

9 Na bilumbu yina, Yesu katukaka na mbanza Nazaleti na kizunga ya Ngalili, mpe Yowane botikaka yandi na nzadi ya Yolodani.
10 Ntangu yandi vwandaka basika na maza, yandi talaka zulu yina zibukaka, mpe Mpeve kulumukaka na yandi mutindu dibembe.

1:3 Esa 40.3; Mal 3.1

11 Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele Mwana ya munu
yina mu ke zolaka mingi. Ni na nge kele kilengi nyonso ya
munu.»
12 Kaka na ntangu yina, Mpeve ya Nzambi nataka yandi na
yinsi ya kuyuma.
13 Yandi vwandaka kuna bilumbu makumi yiya, mpe Sa-
tana tontaka yandi. Yandi vwandaka kintwadi na bibulu ya
mfinda, mpe bambazi vwandaka sadila yandi.

Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mat 4.12-22; Lke 4.14-15; 5.1-11)

14 Ba tulaka Yowane na boloko. Yesu kwendaka na Ngalili,
mpe bandaka na kulongisa Nsangu ya Mbote ya Nzambi.
15 Yandi vwandaka tuba: «Ntangu me lunga, mpe Kimfumu
ya Nzambi me kuma pene-pene. Beno soba nkadulu ya beno,
mpe beno kwikila Nsangu ya Mbote.»
16 Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili,
mpe talaka bilobi zole: Simoni na leki ya yandi, Andele. Bawu
vwandaka loba, bawu vwandaka losa mpwasa na kati ya
dyanga.
17 Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke
kumisa beno bilobi ya bantu.»
18 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu,
mpe landaka yandi.
19 Yandi tambulaka dyaka fyoti, mpe talaka Zaki na leki ya
yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na kati ya
bwatu, mpe vwandaka yidika bampwasa ya bawu. 20 Kaka na
ntangu yina, Yesu bokilaka bawu. Bawu bikaka tata ya bawu
na bisadi na kati ya bwatu, mpe landaka Yesu.

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi
(Lke 4.31-37)

21 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kape-
nawume. Na kilumbu ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife, mpe bandaka na kulongisa.
22 Bantu yina vwandaka kuwa yandi, vwandaka yituka na
ndongosolo ya yandi, samu ti yandi vwandaka longisa bawu
na mutindu ya muntu yina kele na bumfumu. Kasi ve na
mutindu ya milongisi ya Misiku.
23 Kasi na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya
vwandaka na muntu mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka
kwamisa. Yandi lookaka na ngolo nyonso mutindu yayi:
24 «Ee! Yesu, muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na
beto? Nge me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge
kele. Nge kele muntu ya longo yina Nzambi me fidisa!»
25 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe tubaka: «Vwanda swi,
mpe basika na nzutu ya muntu yayi!»

26 Mpeve ya yimbi ningisaka muntu yina na ngolo nyonso,
mpe basikaka na kulooka na ndinga ya ngolo.
27 Bantu nyonso pamukaka, mpe yufulaka bawu na bawu:
«Wapi mambu yayi? Muntu yayi ke na kupesa ndongosolo ya
malu-malu na bumfumu nyonso. Yandi ke na kutumisa mpe
bampeve ya yimbi, mpe yawu ke na kutumama na yandi!»
28 Na nswalu nyonso, nsangu ya Yesu mwanganaka na kati
ya kizunga nyonso ya Ngalili.

Yesu belusaka mama ya kento ya Simoni
(Mat 8.14-17; Lke 4.38-41)

29 Ntangu bawu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, bawu kwendaka kintwadi na Zaki mpe Yowane na
yinzo ya Simoni mpe Andele.
30 Mama ya kento ya Simoni vwandaka ya kulala na mfulu
samu ti yandi vwandaka na dibawu. Ntangu Yesu kumaka,
ba zabisaka yandi yawu na nswalu nyonso.
31 Yesu kwendaka pene-pene ya yandi. Yandi simbaka
yandi na diboko, mpe telemisaka yandi. Dibawu manisaka,
mpe mama yina bandaka na kusadila bawu.
32 Na nkokila, ntangu bwisi yilaka, ba natinaka Yesu bam-
bevo nyonso mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya
yimbi.
33 Bantu nyonso ya mbanza vukanaka na mantwala ya
mwelo ya yinzo.
34 Yandi belusaka bantu mingi yina vwandaka na bimbevo
ya konso mutindu, mpe bingisaka bampeve mingi ya yimbi.
Yandi bikaka ve ti bampeve ya yimbi zonza samu ti bawu
zabaka nani yandi kele.

Yesu kwendaka na Ngalili
(Lke 4.42-44)

35 Na suka-suka, ntangu mwa mpimpa vwandaka ntete,
Yesu vumbukaka. Yandi basikaka na yinzo, mpe kwendaka
kisika yandi vwandaka yandi mosi. Kuna, yandi vwandaka
sambila.
36 Simoni na bampangi ya nkaka kwendaka sosa yandi.
37 Ntangu bawu talaka yandi, bawu zabisaka yandi: «Bantu
nyonso ke na kusosa nge.»
38 Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beto kwenda na bisika ya
nkaka, na babwala ya pene-pene. Kuna, mu fwana kulongisa
mpe, samu ti mu kwizaka samu na yawu.»
39 Na yina, yandi kwendaka na kizunga nyonso ya Ngalili.
Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, mpe vwandaka bingisa bampeve ya yimbi.

Yesu belusaka muntu ya bwazi
(Mat 8.1-4; Lke 5.12-16)

40 Muntu mosi ya bwazi kwizaka na sika ya Yesu. Yandi
fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe lombaka lusalusu na
kutuba: «Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu.»
41 Yesu talaka yandi kyadi mingi. Yandi lambulaka diboko,
simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!»
42 Na mpamukunu, bwazi manisaka muntu yina, mpe
yandi belukaka.
43 Kaka na ntangu yina, Yesu kebisaka yandi mpe vutulaka
yandi na kutuba:
44 «Kuwa munu mbote! Kutuba yawu na muntu ve. Kasi
kwenda lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe
pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu yina Moyize tumisaka.
Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.»
45 Kasi muntu yina kwendaka mpe zabisaka na bisika
nyonso mambu yina kuminaka yandi. Na yina, Yesu vwan-
daka talana dyaka ve na bambanza. Kasi yandi vwandaka
vwanda na ngaanda ya mbanza na bisika yina ke na bantu
ve, mpe bantu vwandaka katuka bisika nyonso samu na
kukwenda kisika yina vwandaka Yesu.

2

Yesu belusaka kikata
(Mat 9.1-8; Lke 5.17-26)

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu vutukaka na mbanza
Kapenawume, mpe bantu kuwaka ti yandi vwandaka na kati
ya yinzo.
2 Nkonga ya bantu vukanaka, mpe bisika manisaka na kati
ya yinzo tii na ntwala ya mwelo. Yesu vwandaka longisa
bawu mambu ya Nzambi.
3 Mwa bantu kwizaka kuna, mpe natinaka yandi kikata
yina bantu yiya vwandaka nata.
4 Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa yandi na sika
ya Yesu samu ti bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka
na muludi mpe tobolaka yawu na kisika yina vwandaka Yesu.
Bawu kulumunaka kipoyi yina mbevo vwandaka ya kulala.
5 Ntangu Yesu talaka kiminu ya bantu yina, yandi tubaka
na kikata: «Mwana ya munu, Nge me kuzwa mulemvo ya
masumu ya nge.»
6 Mwa milongisi ya Misiku vwandaka kuna, mpe vwan-
daka banza na kati ya bantima ya bawu:
7 «Samu na yinki muntu yayi ke na kuzonza mutindu yina?
Yandi ke na kusafula Nzambi. Kaka ni Nzambi lenda kulem-
vokila muntu masumu.»

8 Yesu zabaka mbangu mabanza ya bawu, mpe zabisaka
bawu: «Samu na yinki beno ke na mabanza ya mutindu yina?
9 Yinki me lutila mpasi na kutuba na kikata: “Nge me kuzwa
mulemvo ya masumu ya nge” to: “Baka kipoyi ya nge, mpe
tambula”?
10 Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na
lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina,
yandi tubaka na kikata:
11 «Mu ke na kuzabisa nge: Telama, baka kipoyi ya nge, mpe
kwenda na yinzo ya nge.»
12 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka, mpe bakaka kipoyi
ya yandi. Yandi basikaka na meso ya bantu nyonso, mpe
bawu yitukaka. Bawu vwandaka kembila Nzambi, mpe
vwandaka tuba: «Nabunu beto tala mambu ya mutindu yayi.»

Yesu bokilaka Levi
(Mat 9.9-13; Lke 5.27-32)

13 Yesu vutukaka na kumu ya dyanga ya Ngalili. Bantu
mingi kwizaka na sika ya yandi, mpe yandi vwandaka
longisa bawu.
14 Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Levi mwana
ya Alefe, ya kuvwanda na kisika yina ba ke futaka mpaku.
Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» Levi telamaka mpe
landaka yandi.
15 Yesu kwendaka kudya na yinzo ya Levi. Bilokoti-mpaku
mingi mpe bantu mingi ya nkadulu ya yimbi vwandaka
kudya kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi. Ya tsyelika,
bantu mingi ya mutindu yina vwandaka landa yandi.
16 Ntangu milongisi ya Misiku yina vwandaka na kati ya
kimvuka ya ba-Falisye talaka ti Yesu vwandaka kudya kint-
wadi na bantu yina, bawu tubaka na bilandi ya yandi: «Samu
na yinki yandi ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe
bantu ya masumu?»
17 Yesu kuwaka bawu mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya
mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na
nsatu ya yandi. Mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya
kudedama, kasi misumuki.»

Dyambu ya kumanga na kudya samu na Nzambi
(Mat 9.14-17; Lke 5.33-39)

18 Kilumbu mosi, bilandi ya Yowane Mubotiki mpe ba-
Falisye mangaka na kudya samu na Nzambi. Na yina, bantu
kwizaka yufula Yesu: «Samu na yinki bilandi ya Yowane mpe
ya ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi
bilandi ya nge ke salaka yawu ve?»
19 Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila
na mukembo ya makwela lenda kumanga na kudya ntangu

mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Ve, ntangu nyonso yina mulumi kele na kati-kati ya bawu, bawu lenda kumanga ve na kudya.

20 Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.

21 Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende ya malu-malu ke pasula yawu, mpe dibulu ke lutila nene.

22 Ata muntu ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve vinu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana mpe basaki ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu.»

Yesu kele mfumu ya Saba
(Mat 12.1-8; Lke 6.1-5)

23 Na kilumbu ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline, mpe bilandi ya yandi vwandaka buka bambuma ntangu bawu vwandaka luta.

24 Na yina, ba-Falisye tubaka na Yesu: «Tala bilandi ya nge, Samu na yinki bawu ke na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kilumbu ya Saba?»

25 Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu, mpe vwandaka ve na kima ya kudya?

26 Ntangu Abyatale vwandaka nganga-Nzambi ya ntete, yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi. Misiku ya beto ke pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi na kudya yawu. Kasi Davidi bakaka yawu, mpe kabulaka yawu na bantu ya yandi.»

27 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Nzambi yidikaka ve muntu samu na Saba, kasi yandi salaka kilumbu ya Saba samu na muntu.

28 Ni yawu yina, Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

3

Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mat 12.9-14; Lke 6.6-11)

1 Yesu kwendaka kota dyaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa.

2 Ba-Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa muntu yina na kilumbu ya

2:25 1Sa 21.2-7

saba, samu ti bawu vwandaka sosa dyambu ya kufunda yandi.
3 Yesu tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe
kwiza awa na ntwala ya bantu nyonso.»
4 Na manima, yandi yufulaka bawu: «Yinki ke tubaka
misiku ya beto? Kusala muntu mbote to yimbi na kilumbu ya
saba? Kuvuukisa muntu to kufwa yandi?» Kasi bawu pesaka
mvutu ve.
5 Yesu talaka bawu na nkele nyonso. Yandi vwandaka ya
kufuluka na kyadi samu ti bawu vwandaka na ntima ngolo.
Na yina, yandi tubaka na muntu yina: «Lambula diboko ya
nge.» Yandi lambulaka diboko ya yandi, mpe yawu belukaka.
6 Ba-Falisye basikaka mpe vukanaka na nswalu nyonso na
bantu ya kimvuka ya Elode samu na kutala wapi mutindu
bawu lenda kufwa Yesu.

Yesu na kati ya nkonga

7 Yesu kwendaka na bilandi ya yandi na kumu ya dyanga
ya Ngalili, mpe bantu mingi landaka yandi. Bawu katukaka
na Ngalili, mpe na Zude,
8 na Yelusalemi, na Idume, na babwala ya pene-pene na
nzadi ya Yolodani, mpe na bizunga ya bambanza Tile mpe
Sidone. Bawu kwizaka mingi samu ti bawu kuwaka mambu
nyonso yina Yesu vwandaka sala.
9 Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi na kukubikila
yandi bwatu, samu ti nkonga ya bantu fyetikisa yandi ve.
10 Mutindu Yesu vwandaka belusa bantu mingi, bantu
nyonso yina vwandaka na bimbevo vwandaka sosa na
kusimba yandi.
11 Ntangu bayina vwandaka na bampeve ya yimbi vwan-
daka tala Yesu, bawu vwandaka kubwa na ntwala ya yandi
na kulooka: «Nge kele Mwana ya Nzambi.»
12 Kasi Yesu vwandaka yimina bawu na ngolo nyonso na
kutuba na bantu nani yandi kele.

Yesu soolaka bantumwa kumi na zole
(Mat 10.1-4; Lke 6.12-16)

13 Na manima, yandi kwendaka na mongo. Yandi bokilaka
bayina yandi zolaka, mpe bawu kwizaka na sika ya yandi.
14 Yandi soolaka bantumwa kumi na zole samu ti bawu
vwanda na yandi, mpe samu na kufidisa bawu na kulongisa
Nsangu ya Mbote.
15 Yandi pesaka bawu mpe lulendo ya kubingisa bampeve
ya yimbi.
16 Bankumbu ya bawu kele: Simoni yina yandi pesaka
nkumbu Pyele,

17 Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede.
Yesu pesaka bawu nkumbu Bwanengese yina zola kutuba
«bana ya kidumu»,
18 Andele, Filipe, Baatelemi, Matayi, Toma, Zaki mwana
ya Alefe, Tade, Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya
kimvuka ya Zelote*,
19 mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu.
20 Na manima, Yesu vutukaka na yinzo. Nkonga ya nene
ya bantu vukanaka dyaka, mpe Yesu na bilandi ya yandi
lendaka ve na kudya.
21 Ntangu bantu ya dikanda ya yandi kuwaka mambu yina,
bawu kwizaka na sika ya Yesu samu na kubaka yandi, samu ti
bawu vwandaka tuba ti yandi ke na kuzaba dyaka ve mambu
yina yandi ke na kusala.

Yesu pesaka mvutu na milongisi ya Misiku
(Mat 12.22-32; Lke 11.14-23; 12.10)

22 Milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi vwan-
daka tuba: «Bezebule kele na kati ya yandi, ni mfumu ya
bampeve ya yimbi ke pesaka yandi lulendo ya kubingisa
bampeve ya yimbi.»
23 Na yina, Yesu bokilaka bawu mpe zonzilaka bawu na
bingana: «Wapi mutindu Satana lenda kubingisa dyaka yandi
mosi Satana?
24 Kana bantu ya yinsi mosi nwana bawu na bawu, yinsi
yina ke mwangana.
25 Kana bantu ya dikanda mosi nwana bawu na bawu,
dikanda yina ke mwangana.
26 Na yina, kana Satana ke na kunwana na yandi mosi, mpe
kana yandi kele ya kukabuka, lulendo ya yandi ke tatamana
ve, kasi yawu ke manisa.
27 Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo,
mpe kubaka yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete
ve basinga. Kasi kana yandi me kanga muntu yina basinga,
yandi lenda kubaka yandi bima nyonso yina kele na kati ya
yinzo.
28 «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa
mulemvo na masumu nyonso ya bawu, mpe na konso
mutindu bawu ke safula Nzambi.
29 Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve
mulemvo ya masumu samu ti yandi me sala disumu ya seko.»
30 Yesu zonzilaka bawu mutindu yina samu ti bawu vwan-
daka tuba ti yandi kele na mpeve ya yimbi.

* **3:18** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mat 12.46-50; Lke 8.19-21)

31 Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka. Bawu vwandaka
na ngaanda mpe fidisaka muntu samu na kubokila yandi.
32 Bantu mingi vwandaka ya kuvwanda na Yesu, mpe
ba zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya nge kele na
ngaanda. Bawu ke na kusosa nge.»
33 Yesu vutulaka: «Nani kele mama mpe bampangi ya
munu?»
34 Na manima, yandi talaka bantu nyonso yina vwandaka
ya kuvwanda na balweka nyonso ya yandi, mpe tubaka:
«Tala! Mama mpe bampangi ya munu, bawu yayi.»
35 Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina
Nzambi ke zolaka, ni yandi kele mpangi, kibusi, mpe mama
ya munu.

4

Kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.1-9; Lke 8.4-8)

1 Yesu bandaka dyaka na kulongisa na kumu ya dyanga
ya Ngalili. Nkonga ya nene ya bantu zungaka yandi. Ni
yawu yina, yandi kwendaka vwanda na kati ya bwatu. Bwatu
vwandaka na zulu ya maza, mpe nkonga ya bantu vwandaka
na ntoto pene-pene na maza.
2 Yandi vwandaka longisa bawu mambu mingi na bingana.
Na ndongosolo ya yandi, yandi zabisaka bawu:
3 «Beno kuwa! Kilumbu mosi, muntu mosi kwendaka na
bilanga samu na kumwanga bambuma.
4 Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya
bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka
mpe dodaka yawu.
5 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya
matadi kisika vwandaka ve ntoto mingi. Bambuma menaka
mbangu samu ti ntoto vwandaka mingi ve.
6 Kasi ntangu basikaka mpe yokaka bambuma yina vwan-
daka mena. Bambuma yumaka samu ti myanzi vwandaka ve
yinda.
7 Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya
matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu
fyetikisaka bambuma yina vwandaka mena. Na yina, mwa
bayinti yina menaka butaka ve bambuma.
8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote.
Mwa bayinti basikaka, kulaka mpe butaka bambuma. Bay-
inti ya nkaka butaka bambuma makumi tatu, ya nkaka bam-
buma makumi sambanu, mpe ya nkaka dyaka bambuma
nkama.»

9 Na kumanisa Yesu tubaka: «Muntu yina kele na makutu
samu na kuwa, yandi kuwa.»

Samu na yinki Yesu ke na kuzonza na bingana
(Mat 13.10-17; Lke 8.9-10)

10 Ntangu nkonga ya bantu kwendaka, bilandi ya Yesu
mpe bayina vwandaka zunga yandi yufulaka yandi nsasa ya
bingana yina.
11 Yesu tubilaka bawu: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba
mansweki ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke
kuwaka yawu kaka na bingana,
12 samu ti
«“Bawu ke zibula mbote meso, kasi bawu ke tala ve.
Bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke visa ve,
kana ve bawu ke vutuka ve na sika ya Nzambi, mpe Nzambi
ke lemvokila bawu!”»

Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.18-23; Lke 8.11-15)

13 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kana beno ke na kubakula ve
kingana yayi, wapi mutindu beno ke bakula bingana nyonso
ya nkaka?
14 Kisadi-bilanga ke na kumwanga Mambu ya Nzambi.
15 Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika
kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya
Nzambi, Satana ke kwizaka mpe ke katulaka bawu yawu.
16 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika
kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya
Nzambi, bawu ke ndimaka yawu na nswalu na kyese nyonso.
17 Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati
ya bantima ya bawu. Bawu ke kwikilaka kaka mwa ntangu
fyoti. Ntangu bantontolo to bankwamusu ke kuminaka bawu
samu na mambu ya Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na
kiminu.
18 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti
ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka
mambu ya Nzambi,
19 kasi manyongo samu na mambu ya yinza, bansatu ya
yimbi samu na kuzwa bimvwama, mpe bansatu ya nkaka
ya yimbi ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke
kuwaka, mpe yawu ke butaka ve bambuma.
20 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika
kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi,
ke ndimaka yawu, mpe ke butaka bambuma. Bantu ya
nkaka ke butaka bambuma makumi tatu, ba ya nkaka ke

4:12 Esa 6.9-10

butaka bambuma makumi sambanu, mpe ba ya nkaka dyaka bambuma nkama.»

Kingana ya mwinda
(Lke 8.16-18)

21 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda.
22 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana.
23 Kana muntu kele na makutu, yandi kuwa.»
24 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno sala keba na mambu yina beno ke kuwaka. Na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno, mpe ba ke bwela dyaka.
25 Na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi.»

Kingana ya bambuma yina ke menaka yawu mosi

26 Yesu tubaka dyaka: «Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma yina muntu me baka mpe me mwanga na bilanga ya yandi.
27 Ntangu yandi ke lalaka na mpimpa mpe ke tambulaka na ntangu, mbuma yina ke basikaka mpe ke yelaka. Kasi yandi ke zabaka ve wapi mutindu yawu ke salamaka.
28 Ntoto ke menisaka yawu mosi bambuma. Yawu ke basisaka ntete yinti. Na manima, yinti ke bandaka na kubasisa mbuma, mpe mbuma ke yelaka.
29 Ntangu bambuma ke yelaka, ba ke bakaka kisalulu ya kubuka bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga.»

Kingana ya mbuma ya mutaade
(Mat 13.31-32,34; Lke 13.18-19)

30 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Na yinki beto lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi to na wapi kingana beto lenda kuzonzila yawu?
31 Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma ya mutaade. Ntangu ba ke kunaka yawu, yawu ke lutilaka fyoti na bambuma nyonso ya yinza.
32 Kasi na manima, yawu ke menaka mpe ke lutilaka yinda na bima nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke basisaka bintala ya nene, mpe bandeke ke tungaka mazanza ya bawu na zulu ya yawu.»

4:31 Mat 13.32

33 Yesu longisaka mambu ya Nzambi na bingana mingi
ya mutindu yayi. Yandi vwandaka longisa bawu yawu na
mutindu lendaka bakula bayina vwandaka kuwa yandi.
34 Yandi vwandaka zonzila bawu kaka na bingana. Kasi
ntangu yandi vwandaka bikana na bilandi ya yandi, yandi
vwandaka bangudila bawu mambu nyonso.

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo
(Mat 8.23-27; Lke 8.22-25)

35 Kaka na nkokila ya kilumbu yina, Yesu tubaka na bilandi
ya yandi: «Beto sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.»
36 Na yina, bawu bikaka nkonga ya bantu, mpe bilandi
nataka bwatu yina vwandaka Yesu. Babwatu ya nkaka mpe
vwandaka pene-pene na yandi.
37 Kitembo ya ngolo fulaka. Bimpo ya maza vwandaka
ningisa bwatu, mpe bwatu bandaka na kufuluka na maza.
38 Yesu vwandaka lala na manima, mpe tulaka yintu na
zulu ya mwa kifunda ya lele. Na yina, bilandi vumbulaka
yandi, mpe tubaka: «Mulongisi, beto ke kufwa! Ya ke na kusala
nge ntima mpasi ve?»
39 Yesu vumbukaka. Yandi tumisaka na ngolo nyonso
kitembo na kudingama, mpe tubaka na maza ya dyanga:
«Vwanda swi! Dingama!» Na yina, kitembo dingamaka, mpe
bima nyonso kumaka swi.
40 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke
na boma? Beno ke ntete ve na kiminu?»
41 Kasi bawu kumaka na boma mingi, mpe yufulaka bawu
na bawu: «Nani kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza
ya dyanga tumama na yandi?»

5

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi
(Mat 8.28-34; Lke 8.26-39)

1 Na manima, bawu kumaka na simu ya nkaka ya dyanga
ya Ngalili na kizunga ya bantu ya Ngenezalete.
2 Kaka ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi yina
vwandaka na mpeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya
bandyamu, mpe kwizaka bwabana Yesu.
3 Yandi vwandaka zinga kisika kele bandyamu, mpe ata
muntu vwandaka lenda kukanga yandi basinga, ata ti yawu
vwandaka ya bisengo.
4 Bantangu ya nkaka, ba vwandaka kanga yandi maboko na
makulu na basinga ya bisengo. Kasi yandi vwandaka zenga
yawu, mpe ata muntu vwandaka lenda dyaka na kukutika
yandi.

5 Mpimpa na ntangu, yandi vwandaka zinga na kati-kati ya
bandyamu, mpe na zulu ya myongo. Kuna, yandi vwandaka
looka mpe lwalisa nzutu ya yandi na matadi.
6 Ntangu yandi talaka Yesu yina vwandaka ntete ntama,
yandi kwendaka mbangu na sika ya Yesu, mpe fukamaka.
7 Yandi lookaka na ngolo nyonso: «Yesu! Mwana ya Nzambi-
Mpungu, yinki nge ke na kusosa na munu? Na Nkumbu ya
Nzambi, mu ke na kulomba nge: Kukwamisa munu ve!»
8 Yandi tubaka mutindu yina samu ti Yesu zabisaka yandi:
«Mpeve ya yimbi, basika na nzutu ya muntu yayi!»
9 Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi
vutulaka: «Nkumbu ya munu Nkonga samu ti beto kele mingi.»
10 Yandi tatamanaka na kubondila Yesu na kufidisa ve
bampeve yina na kizunga ya nkaka.
11 Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene ya
bangulu yina vwandaka sosa madya na mongo.
12 Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Fidisa beto
na sika ya bangulu yina samu ti beto kota na bawu.»
13 Yesu pesaka bawu muswa. Na yina, bampeve ya yimbi
basikaka na nzutu ya muntu yina, mpe kwendaka kota na
kati ya bangulu. Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso
kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe dya-
maka. Ya lendaka vwanda mafunda zole (2 000) ya bangulu.
14 Mikengi ya bangulu kimaka mpe kwendaka mwangisa
nsangu na kati ya mbanza mpe bayinzo ya mivungi. Na yina,
bantu kwizaka tala mambu yina salamaka.
15 Bawu kumaka kisika vwandaka Yesu, mpe talaka muntu
yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi vwandaka
ya kuvwanda, lwataka bilele, mpe kumaka na mabanza ya
kulunga. Na yina, bawu kumaka na boma.
16 Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka bawu
mambu kuminaka muntu yina vwandaka na bampeve ya
yimbi, mpe mambu yina kuminaka bangulu.
17 Na yina, bawu lombaka Yesu na kukatuka na kizunga ya
bawu.
18 Ntangu Yesu vwandaka kota na bwatu, muntu yina yandi
bingisaka bampeve ya yimbi lombaka ti yandi kwenda na
yandi.
19 Yesu pesaka ve yandi muswa, kasi yandi zabisaka yandi:
«Vutuka na kisika ya bantu ya nge, mpe zabisa bawu mambu
nyonso yina Mfumu me sala samu na nge, mpe wapi mutindu
yandi me tala nge kyadi.»
20 Na yina, muntu yango kwendaka mpe zabisaka na kati ya
kizunga ya Bambanza-Kumi mambu nyonso yina Yesu salaka
yandi. Bayina nyonso kuwaka yandi yitukaka mingi.

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumba ya kufwa
(Mat 9.18-26; Lke 8.40-56)

21 Yesu vutukaka na simu ya nkaka ya dyanga, mpe nkonga
ya bantu vukanaka pene-pene ya yandi. Yandi vwandaka na
kumu ya maza.
22 Zayuse, mosi na kati ya bamfumu ya yinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife kwizaka kuna. Ntangu yandi talaka Yesu, yandi
fukamaka na ntwala ya Yesu,
23 mpe tatamanaka na kulomba Yesu na kutuba: «Mwana ya
munu ya kento kele pene-pene na lufwa. Kwiza kutula yandi
maboko samu ti yandi vuuka mpe zinga.»
24 Yesu kwendaka kintwadi na Zayuse. Nkonga ya nene
ya bantu landaka Yesu, mpe vwandaka fyetikisa yandi na
balweka nyonso.

25 Ya vwandaka na kati ya nkonga yina, na kento mosi yina
vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole.
26 Yandi talaka mpasi ya kulutila na sika ya minganga
mingi. Yandi manisaka mbongo nyonso ya yandi, mpe yandi
belukaka ve. Kasi mpasi vwandaka lutila.
27 Yandi kuwaka mambu yina bantu vwandaka zonza na
Nkumbu ya Yesu. Na yina, yandi kwendaka na manima ya
Yesu na kati ya nkonga, mpe simbaka kinkuti ya Yesu.
28 Yandi vwandaka tuba na kati ya ntima: «Kana mu simba
kaka kinkuti ya yandi, mu ke beluka.»
29 Kaka na ntangu yina, menga bikaka na kubasika, mpe
yandi zabaka ti yandi belukaka na kimbevo yina.
30 Yesu zabaka mbangu ti ngolo basikaka na nzutu ya yandi.
Yandi balukaka na sika ya nkonga, mpe yufulaka: «Nani me
simba kinkuti ya munu?»
31 Bilandi ya yandi vutulaka: «Nge ke na kutala mbote ti
bantu ke na kufyetikisa nge, mpe nge ke na kuyufula dyaka:
“Nani me simba munu?” »
32 Kasi Yesu talaka na balweka nyonso samu na kuzaba
nani salaka mutindu yina.
33 Kento yina vwandaka tekita na boma samu ti yandi
zabaka mambu yina kuminaka yandi. Na yina, yandi kwen-
daka fukama na mantwala ya Yesu, mpe tubaka butsyelika.
34 Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me
vuukisa nge. Kwenda na kizunu, mpe beluka na kimbevo ya
nge.»

35 Ntete Yesu manisa na kuzonza, bantu yina katukaka na
yinzo ya Zayuse kwizaka mpe tubaka: «Mwana ya nge me
kufwa. Kukwamisa dyaka ve Mulongisi.»

36 Kasi Yesu talaka yawu mpamba, mpe tubaka na Zayuse:
«Kuvwanda na boma ve, kwikila kaka.»
37 Na yina, Yesu yiminaka bantu na kukwenda na yandi.
Yandi nataka kaka Pyele, Zaki, mpe Yowane, leki ya Zaki.
38 Ntangu bawu kumaka na yinzo ya Zayuse, Yesu talaka
bantu yina vwandaka kufwa nzutu na kudila mpe kulooka
na ngolo.
39 Yesu kotaka na yinzo mpe zabisaka bawu: «Samu na yinki
beno ke na kusala makelele mpe beno ke na kudila! Mwana
me kufwa ve. Yandi ke na kulala.»
40 Kasi bantu vwandaka seka yandi. Na yina, yandi ba-
sisaka bawu nyonso na ngaanda. Yandi bakaka tata na mama
ya ndumba yina, mpe kintwadi na bilandi tatu ya yandi,
bawu kotaka na kivinga ya mwana.
41 Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka: «Talita
kume», ya zola kutuba «Mwana ya kento, mu ke na kuzabisa
nge, vumbuka!»
42 Na mpamukunu, mwana telamaka mpe tambulaka.
(Yandi vwandaka na bamvula kumi na zole.) Na kutala
mutindu yina, bawu nyonso yitukaka mingi.
43 Kasi Yesu yiminaka bawu na ngolo nyonso na kutuba
yawu ve na muntu. Na manima, yandi zabisaka bawu na
kupesa ndumba yina madya.

6

Bantu ya Nazaleti mangaka na kukwikila na Yesu
(Mat 13.53-58; Lke 4.16-30)

1 Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na mbanza
yina yandi kulaka. Bilandi ya yandi mpe kwendaka na yandi.
2 Na kilumbu ya saba, yandi vwandaka longisa na yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife. Bantu mingi yina vwandaka kuwa
yandi yitukaka mingi, mpe tubaka: «Wapi sika yandi me
kuzwa mambu nyonso yayi? Nani me pesa yandi ndwenga
yayi, mpe lulendo ya kusala bimangu ya mutindu yayi?
3 Yandi kele kisadi-mabaya mpe mwana ya Maliya. Yandi
kele yaya ya Zaki, Yoze, Yude mpe Simoni! Bibusi ya yandi ke
zingaka na beto awa!» Mambu nyonso yina bawu vwandaka
banza salaka ti bawu kwikila na yandi ve.
4 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi
bisika nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya
yandi, na dikanda ya yandi mpe na dibuta ya yandi.»
5 Kuna, Yesu lendaka ve na kusala kimangu, kana kaka ve
mwa bambevo yina yandi tentikaka maboko mpe belusaka.
6 Yandi vwandaka yituka samu ti bantu ya mbanza ya yandi
vwandaka kwikila ve.

Kisalu ya bilandi kumi na zole
(Mat 10.5-15; Lke 9.1-6)

Na manima, Yesu vwandaka zyeta na babwala ya penepene na mbanza yina samu na kulongisa bantu.

7 Yandi bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole, mpe fidisaka bawu zole-zole. Yandi pesaka bawu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi,

8 mpe zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno nata ata kima samu na nzyetolo ya beno. Beno nata kaka mwa yinti. Beno nata ve mampa, to nkutu, to mbongo na baposi.

9 Beno lwata mapapa, kasi beno nata ve binkuti zole.»

10 Yandi zabisaka dyaka bawu: «Na mbanza yina beno ke kuma, beno vwanda na kati ya yinzo yina ba ke yamba beno tii ntangu beno ke katuka kuna.

11 Kana bantu ya bwala mosi yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe beno ningisa fundufundu ya makulu ya beno. Ya ke vwanda nkebosolo samu na bawu.»

12 Na yina, bilandi kwendaka mpe vwandaka zabisa bantu nyonso na kusoba nkadulu.

13 Bawu bingisaka bampeve mingi ya yimbi. Bawu vwandaka tula bambevo mingi mafuta na yintu, mpe vwandaka belusa bawu.

Lufwa ya Yowane Mubotiki
(Mat 14.1-12; Lke 9.7-9)

14 Ntinu Elode kuwaka nsangu ya Yesu samu ti nsangu ya Yesu mwanganaka na bisika nyonso. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Yowane Mubotiki me vumbuka na lufwa! Ni yawu yina, yandi kele na lulendo ya kusala bimangu.»

15 Kasi ba ya nkaka vwandaka tuba: «Ya kele Eli.» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama.»

16 Ntangu Elode kuwaka mambu nyonso yina bantu vwandaka zonza, yandi tubaka: «Ya kele Yowane Mubotiki yina mu zengisaka yintu. Ni yandi me vumbuka na lufwa!»

17 Ya tsyelika, Elode kangisaka Yowane, mpe tulaka yandi na boloko na bisengo na makulu. Yandi salaka mutindu yina samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe, yina yandi kwelaka.

18 Ni yawu yina, Yowane zabisaka na Elode ti: «Nge kele ve na muswa ya kubaka kento ya mpangi ya nge.»

19 Elodyade vwandaka ya kufuluka na nkele na Yowane, mpe vwandaka zola kufwa yandi. Kasi yandi vwandaka lenda ve,

---

6:18 Knz 18.16; 20.21

20 samu ti Elode vwandaka na boma ya Yowane. Elode
zabaka ti Yowane vwandaka muntu ya kudedama mpe ya
longo. Ni yawu yina, yandi vwandaka keba yandi. Mabanza
ya yandi vwandaka kuma kidi-kidi ntangu yandi vwandaka
kuwa Yowane. Kasi yandi vwandaka zola kuwa mambu ya
Yowane.
21 Kasi Elodyade kuzwaka ntangu ya mbote na kilumbu
yina Elode salaka mukembo ya yandi ya mbutukulu. Elode
bokilaka na kudya bamfumu ya luyalu ya yandi, bamfumu
ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya Ngalili.
22 Ndumba ya Elodyade kotaka na kivinga ya mukembo,
mpe binaka. Yandi yangidikaka Elode mpe banzenza. Na
yina, ntinu tubaka na ndumba yina: «Mu ke pesa nge kima
ni kima yina nge ke lomba munu.»
23 Na manima, yandi zengaka ndefi yayi: «Mu ke pesa nge
nyonso yina nge ke lomba munu, ata ya vwanda ndambu ya
yinsi ya munu.»
24 Ndumba basikaka mpe yufulaka mama ya yandi: «Yinki
mu fwana kulomba?» Mama ya yandi vutulaka: «Lomba yintu
ya Yowane Mubotiki.»
25 Ndumba vutukaka na nswalu nyonso na sika ya ntinu,
mpe tubaka: «Mu zola ti nge pesa munu malu-malu yayi yintu
ya Yowane Mubotiki na kati ya ndonga.»
26 Ntinu Elode kumaka na kyadi. Kasi samu na ndefi yina
yandi kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi lendaka ve na
kuyimina yandi yawu.
27 Na yina, yandi tumisaka mbulu-mbulu na nswalu
nyonso na kunatina yandi yintu ya Yowane. Mbulu-mbulu
kwendaka na kati ya boloko, mpe zengaka Yowane yintu.
28 Yandi nataka yintu yina na kati ya ndonga, mpe pesaka
yawu na ndumba. Ndumba pesaka yawu na mama ya yandi.
29 Ntangu bilandi ya Yowane kuwaka nsangu yina, bawu
kwendaka baka nzutu ya Yowane mpe tulaka yawu na kati
ya ndyamu.

Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mat 14.13-21; Lke 9.10-17; Yne 6.1-14)

30 Bantumwa vutukaka na sika ya Yesu, mpe zabisaka
yandi mambu nyonso yina bawu salaka mpe longisaka.
31 Yesu tubaka na bantumwa: «Beno kwiza na munu na
kisika yina kele bantu ve samu na kupema fyoti.» Yandi
zonzaka mutindu yina samu ti bantu mingi vwandaka kwiza
mpe kwenda, mpe bantumwa kuzwaka ve mwa ntangu ya
kudya.
32 Na yina, bawu kotaka na bwatu, mpe kwendaka na yinsi
ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu.

33 Kasi bantu mingi talaka bawu ntangu bawu kwendaka,
mpe zabaka bawu. Na yina, bawu katukaka na bambanza
nyonso yina vwandaka pene-pene, mpe tekilaka na makulu
na kisika yina Yesu mpe bantumwa vwandaka kwenda.
34 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya
nene ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na
bawu, samu ti bawu vwandaka mutindu mameme yina kele
ve na muvungi. Na yina, yandi bandaka na kulongisa bawu
mambu mingi.
35 Mutindu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwen-
daka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Bwisi me banda na
kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve.
36 Vutula bantu yayi na babwala mpe bayinzo ya mivungi
yina kele pene-pene, samu ti bawu sumba bima ya kudya.»
37 Yesu vutulaka: «Beno pesa bawu madya beno mosi.» Kasi
bawu yufulaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda kusumba
mampa yina me fwanana na Badenalya bankama zole (200),
mpe beto pesa bawu yawu?»
38 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda tala mampa yikwa
kele na beno?» Bawu kwendaka tala mpe tubaka: «Beto kele
na mampa tanu na bambisi zole.»
39 Na yina, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukabula
bantu nyonso na mwa bankonga, mpe na kuvwandisa bawu
na zulu ya mwa matiti yina vwandaka kuna.
40 Bantu vwandaka na bankonga. Ya vwandaka na
bankonga ya bantu nkama, mpe bankonga ya bantu makumi
tanu.
41 Na manima, Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole.
Yandi talaka na zulu mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka
mampa mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi, samu ti bawu
kabula yawu na bantu nyonso. Yandi kabulaka mpe bambisi
zole yina na bantu nyonso.
42 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka.
43 Bilandi lokotaka bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina
bikanaka. Bawu fulusaka bitunga kumi na zole.
44 Lutangu ya bayina kudyaka mampa vwandaka mafunda
tanu (5 000) ya babakala.

Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mat 14.22-33; Yne 6.15-21)

45 Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota
na bwatu, samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga
na ndambu ya mbanza Besayida ntangu yandi mosi ke vutula
bantu na bambanza ya bawu.

6:37 Mat 18.28

46 Na manima ya kuvutula nkonga yina, yandi kwendaka
na mongo samu na kusambila.
47 Ntangu mpimpa kumaka, bwatu vwandaka me kuma na
kati-kati ya dyanga, mpe Yesu vwandaka kaka yandi mosi na
ntoto.
48 Yesu talaka ti bilandi ya yandi vwandaka tala mpasi na
kunata bwatu, samu ti kitembo ya ngolo vwandaka bwabana
bawu. Na yina, ntete bwisi kutsya, yandi tambulaka na zulu
ya maza na kukwenda na sika ya bawu, mpe zolaka luta
bawu.
49 Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu ya
maza, bawu banzaka ti ya vwandaka mukuyu, mpe bawu
bandaka na kulooka.
50 Ya tsyelika, bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe
kumaka na boma. Kasi yandi zabisaka bawu na mbangu:
«Beno vwanda na kibakala! Ya kele munu. Beno tala boma
ve.»
51 Na manima, Yesu kotaka na bwatu yina, mpe mupepe
dingamaka. Na yina, bilandi yitukaka mingi.
52 Ya tsyelika, bilandi bakulaka ve kimangu ya mampa
samu ti bantima ya bawu vwandaka ya kukangama.

Yesu belusaka bambevo na kizunga ya Ngenezaleti
(Mat 14.34-36)

53 Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na
kizunga ya Ngenezalete.
54 Ntangu bawu vwandaka basika na bwatu, bantu zabaka
Yesu mbangu.
55 Na yina, bantu kwendaka mbangu na kati ya kizunga
nyonso, mpe natinaka yandi bambevo na zulu ya bipoyi
konso kisika yina bawu vwandaka kuwa ti Yesu kele.
56 Na bisika nyonso yina Yesu vwandaka luta na kati ya
babwala, bambanza, mpe babwala ya mivungi, bantu vwan-
daka tula bambevo na bisika yina bantu nyonso ke vukanaka.
Bawu vwandaka bondila yandi na kupesa bambevo muswa
ya kusimba kwandi nsongi ya kinkuti ya yandi, mpe bayina
nyonso vwandaka simba yawu, vwandaka beluka.

7

Dyambu ya kinkulu ya bankooko
(Mat 15.1-9)

1 Ba-Falisye mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku
katukaka na Yelusalemi mpe vukana na Yesu.
2 Bawu talaka ti bilandi ya nkaka ya Yesu vwandaka kudya
na maboko ya kuvedila ve. Ya zola kutuba ti ata kusukula
maboko.

3 Ya tsyelika, ba-Falisye mpe ba-Zwife nyonso ya nkaka ke
zitisaka kinkulu ya bankooko ya bawu. Ntete na kudya bawu
ke sukulaka mbote maboko ya bawu.
4 Ntangu bawu ke katukaka na kisika yina bantu mingi ke
yonzamaka, bawu ke kudyaka ve kana bawu me yobila ntete
ve. Bawu ke zitisaka mpe misiku mingi ya nkaka ya kinkulu
ya bawu mutindu: kusukula mbote bambungu, banzungu ya
ntoto, mpe bandonga ya bisengo.
5 Na yina, ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yufulaka
Yesu: «Samu na yinki bilandi ya nge ke zitisaka ve kinkulu ya
bankooko ya beto? Bawu ke kudyaka na maboko ya kuvedila
ve!»
6 Yesu vutulaka: «Beno kele bantu ya bantima zole! Esaya
tubaka mambu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na
beno:
«“Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu.
Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu.
7 Balusambulu ya bawu kele ya mpamba,
samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka
misiku yina ke katukaka na bantu.”»
8 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno ke bikaka misiku ya
Nzambi samu na kuzitisa kinkulu ya bantu.»
9 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno mangaka Musiku ya
Nzambi samu na kuvwanda ya kukangama na kinkulu ya
beno.
10 Ni Moyize tubaka: “Zitisa tata na mama ya nge”, mpe “Ba
fwana kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya yandi.”»
11 Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata
to mama ya yandi: «“Bima yina mu zolaka pesa nge samu
na kusadisa nge, kele Kolobane” (ya zola kutuba: munkayulu
yina mu ke pesa na Nzambi).
12 Beno ke pesaka yandi muswa ya kusadisa dyaka ve tata
to mama ya yandi.
13 Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na
kuzitisa tata to mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu
ya Nzambi mfunu samu na kusadila kinkulu ya beno.»

Mambu yina ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila
(Mat 15.10-20)

14 Na manima, Yesu bokilaka dyaka nkonga ya bantu, mpe
tubaka: «Beno kuwa munu beno nyonso, mpe beno bakula
mambu yayi:
15 Ata kima ya ngaanda yina ke kotaka na nzutu ya muntu
ke salaka ti yandi kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi ni nyonso

7:7 Esa 29.13 **7:10** Kbk 20.12; 21.7; Knz 20.9; Mus 5.16

yina ke basikaka na nzutu ya muntu ke salaka ti yandi vwanda ve ya kuvedila. [

16 Kana muntu kele na makutu, yandi kuwa*.]»

17 Ntangu Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe vutukaka na yinzo, bilandi ya yandi yufulaka yandi nsasa ya kingana yina.

18 Yesu tubaka: «Beno mpe, beno ke na mayela ve? Beno zaba ti bima nyonso yina ke kotaka na nzutu ya muntu lenda kusumuna yandi ve.

19 Yawu ke kotaka ve na ntima ya muntu, kasi na kivumu ya yandi. Na manima, yawu ke basikaka.» Na kutuba mutindu yina, Yesu lakisaka ti madya nyonso kele ya kuvedila.

20 Yesu tubaka dyaka: «Ni nyonso yina ke basikaka na nzutu ya muntu ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila.

21 Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi yina ke nataka muntu na kuzinga na kindumba, na kulaba, na kufwa bampangi,

22 na kusala kinsuza, na kuvwanda na bansatu ya kubaka bima ya bampangi, na kuvwanda na myangu, na kuvuna bampangi, na kuzinga kidi-kidi, na kuvwanda na musoki, na kuzonza yimbi ya bampangi, na kuvwanda na lunangu, mpe na kuvwanda na ntima ngolo.

23 Mambu nyonso yayi ya yimbi ke katukaka na ntima ya muntu, mpe ke salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve.»

Kento mosi ya nzenza kwikilaka Yesu
(Mat 15.21-28)

24 Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya Tile. Yandi kotaka na yinzo mosi, mpe vwandaka zola ve ti bantu zaba ti yandi vwandaka kuna, kasi yandi lembanaka na kubumbama.

25 Kaka na ntangu yina, kento mosi yina mwana vwandaka na mpeve ya yimbi kuwaka nsangu ya Yesu. Yandi kwendaka sika vwandaka Yesu, mpe fukamaka na ntwala ya yandi.

26 Kento yango vwandaka ve Zwife. Yandi vwandaka muntu ya mbanza Finisi ya kizunga ya Sili. Yandi lombaka Yesu na kubingisa mpeve ya yimbi yina vwandaka na mwana ya yandi ya kento.

27 Kasi Yesu zabisaka yandi: «Bika bana kuyukuta ntete, samu ti ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na bayimbwa.»

28 Kento vutulaka: «Mfumu! Ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa na yisi ya mesa ke kudyaka bibuku ya mampa yina bana ke bwisaka!»

---

* **7:16** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela

29 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Samu na mvutu yina nge
me pesa, nge lenda kuvutuka ya nge na yinzo. Mpeve ya
yimbi me basika na nzutu ya mwana ya nge.»
30 Kento vutukaka na yinzo ya yandi, mpe kutaka mwana
ya yandi ya kuvumbuka na mfulu. Yandi vwandaka dyaka
ve na mpeve ya yimbi.

Yesu belusaka dibaba ya makutu ya kufwa

31 Na manima, Yesu katukaka na mbanza Tile. Yandi lutaka
na mbanza Sidone, mpe vutukaka pene-pene na dyanga ya
Ngalili na kulutila na kizunga ya Bambanza-Kumi.
32 Ba natinaka yandi muntu yina vwandaka na makutu ya
kufwa, mpe vwandaka zonza mbote ve. Ba lombaka Yesu na
kutentikila yandi maboko.
33 Na yina, Yesu nataka yandi mwa ntama ya kisika yina
vwandaka nkonga. Yandi tulaka yandi misapi na makutu,
lobolaka mante na misapi, mpe simbaka yandi ludimi.
34 Na manima, Yesu talaka na zulu, pemaka na ngolo
nyonso, mpe tubaka na muntu yina: «Efata» (yina zola ku-
tuba: funguka)!
35 Kaka na ntangu yina, makutu ya muntu yango fun-
gukaka, ludimi ya yandi nyangukaka, mpe yandi bandaka na
kuzonza mbote.
36 Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu. Kasi
mutindu yandi vwandaka lutila na kuyimina bawu, bawu
vwandaka lutila mpe na kumwangisa nsangu.
37 Bantu yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Mambu
nyonso yina yandi ke salaka kele mbote! Yandi ke na ku-
fungula makutu ya bantu yina ke kuwaka ve, mpe ke na
kuzonzisa mababa.»

8

Yesu dikilaka bantu mafunda yiya
(Mat 15.32-39)

1 Kilumbu ya nkaka, nkonga ya bantu vukanaka dyaka.
Mutindu bawu vwandaka ve na kima ya kudya, Yesu boki-
laka bilandi ya yandi mpe zabisaka bawu:
2 «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma
bilumbu tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke
dyaka ve na kima ya kudya.
3 Kana mu vutula bawu na babwala ya bawu ata kudya
kima, bawu ke vwanda ya kulemba na nzila, samu ti mingi
na kati ya bawu me katuka ntama.»
4 Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na
kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso
yayi?»

5 Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu
vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi.»
6 Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na
ntoto. Yandi bakaka mampa nsambwadi, mpe na manima ya
kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu
na bilandi samu na kukabula yawu na bantu nyonso. Bilandi
bakaka yawu mpe kabulaka.
7 Bawu vwandaka mpe na mwa bambisi ya fyoti. Yesu ton-
daka Nzambi samu na bambisi yina, mpe tubaka na bilandi
ya yandi na kukabula yawu mpe.
8 Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka
mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga
nsambwadi.
9 Bayina vwandaka kuna, vwandaka keba ve mafunda yiya
(4 000), mpe Yesu vutulaka bawu.
10 Yandi kotaka nswalu na bwatu na bilandi ya yandi, mpe
kwendaka na kizunga ya Dalemanuta.

Ba-Falisye lombaka Yesu na kusala kidimbu
(Mat 16.1-4)

11 Ba-Falisye kwizaka na sika ya Yesu, mpe bandaka na
kusolola na yandi samu na kulebika yandi mutambu. Bawu
lombaka yandi na kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi
katukaka na sika ya Nzambi.
12 Yesu pemaka na ngolo nyonso, mpe tubaka: «Samu na
yinki bantu ya ntangu yayi ke na kulomba kidimbu? Ya
tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata kidimbu ke salama
samu na bawu.»
13 Na manima, yandi bikaka bawu. Yandi kotaka dyaka na
bwatu, mpe kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga.

Beno sala keba na ndongosolo ya ba-Falisye
(Mat 16.5-12)

14 Bilandi zimbanaka na kunata mampa. Kaka dimpa mosi
vwandaka na bawu na kati ya bwatu.
15 Yesu kebisaka bawu mutindu yayi: «Beno vwanda na
mayela! Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ya
Elode.»
16 Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu samu ti bawu
vwandaka ve na mampa.
17 Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka solola, mpe
yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kutuba ti beno kele
ve na mampa? Nabunu beno bakula? Nabunu beno vwanda
na mayela? Bantima ya beno ke ntete ya kukangama?
18 Beno kele na meso, kasi beno ke na kutala ve. Beno kele
na makutu, kasi beno ke na kuwa ve. Beno bambuka moyo:

19 Ntangu mu bukunaka mampa tanu samu na babakala
mafunda tanu (5 000), bitunga yikwa beno fulusaka na
bibuku yina bikanaka?» Bawu vutulaka: «Bitunga kumi na
zole.»
20 Yesu tubaka dyaka: «Ntangu mu bukunaka mampa
nsambwadi samu na bantu mafunda yiya (4 000), bitunga
yikwa beno fulusaka?» Bawu vutulaka: «Bitunga nsamb-
wadi.»
21 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kubakula ntete
ve?»

Yesu belusaka mpofo na mbanza Besayida

22 Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Besayida.
Ba natinaka Yesu mpofo mosi, mpe bawu lombaka Yesu na
kusimba yandi.
23 Yesu simbaka mpofo na diboko, mpe basisaka yandi na
bwala. Na manima, Yesu tulaka yandi mante na meso. Yandi
tentikaka mpofo maboko mpe yufulaka yandi: «Nge ke na
kutala kima?»
24 Mpofo zibulaka meso, mpe tubaka: «Mu ke na kutala
bantu. Mu ke na kutala bawu mutindu bayinti, kasi bawu ke
na kutambula.»
25 Yesu tentikaka dyaka yandi maboko na meso, mpe
muntu yina talaka mbote. Yandi belukaka, mpe vwandaka
tala bima nyonso na pwelele nyonso.
26 Na yina, Yesu vutulaka yandi na yinzo ya yandi, mpe
tubaka: «Kukota ve na bwala.»

Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mat 16.13-20; Lke 9.18-21)

27 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na babwala yina
kele pene-pene na mbanza Sezale ya Filipe. Na nzila, yandi
yufulaka bawu: «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?»
28 Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane
Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya
nkaka dyaka ti nge kele mosi na kati ya mimbikudi.»
29 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?»
Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya.»
30 Na yina, Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu.

Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 16.21-28; Lke 9.22-27)

31 Na manima, Yesu pesaka ndongosolo yayi na bilandi
ya yandi: «Mwana ya Muntu fwana kutala mpasi mingi.
Bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi
ya Misiku ke manga yandi. Ba ke kufwa yandi, mpe yandi ke
vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»

32 Yandi zabisaka bawu yawu na pwelele nyonso. Na yina,
Pyele nataka yandi na lweka, mpe bandaka na kusemba
yandi.
33 Kasi Yesu balukaka, talaka bilandi ya yandi, mpe sem-
baka Pyele na kutuba: «Katuka pene-pene ya munu, Satana,
samu ti mabanza ya nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya
bantu.»
34 Na manima, Yesu bokilaka nkonga ya bantu mpe bilandi
ya yandi. Yandi zabisaka bawu: «Kana muntu zola kulanda
munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila
yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi
landa munu.
35 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya
yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu
ya yandi samu na munu mpe samu na Nsangu ya Mbote, ke
vuukisa yawu.
36 Wapi mfunu kele na muntu na kuvwanda na bimvwama
nyonso ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi?
37 Wapi kima muntu lenda kupesa na kusumba luzingu ya
yandi?
38 Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu na
mambu ya munu na ntwala ya bantu ya ntangu yayi yina
kele misumuki mpe ya kukwikama ve na Nzambi, Mwana
ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni ntangu yandi ke vutuka
na bambazi ya yandi ya longo na kati ya nkembo ya Tata ya
yandi.»

9

1 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuz-
abisa beno, bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii
ntangu bawu ke tala Kimfumu ya Nzambi yina ke kwiza na
lulendo.»

Luzabusu ya Kimfumu ya Nzambi
(Mat 17.1-13; Lke 9.28-36)

2 Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele,
Zaki, mpe Yowane. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo
ya yinda kisika yina bawu vwandaka kaka bawu mosi. Na
ntwala ya bawu, Yesu sobaka kifwani ya yandi.
3 Binkuti ya yandi lezimaka mpe kumaka mpembe ya kulu-
tila. Ata muntu na ntoto ya muvimba lendaka kumisa kinkuti
mpembe ya mutindu yina.
4 Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Eli mpe Moyize yina
vwandaka zonza na Yesu.
5 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu, ya kele mbote ti
beto vwanda awa. Beto ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo

8:34 Mat 10.38; 16.24

mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.»

6 Ya tsyelika, Pyele vwandaka zaba ve yinki yandi ke tuba samu ti bilandi nyonso tatu vwandaka na boma mingi.

7 Na mpamukunu, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi, ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Beno kuwa yandi!»

8 Kaka na ntangu yina, bilandi talaka na bisika nyonso. Kasi bawu talaka dyaka ve muntu ya nkaka. Bawu talaka kaka Yesu yina vwandaka kintwadi na bawu.

9 Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu yiminaka bawu na kuzabisa na bantu mambu yina bawu talaka tii ntangu Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa.

10 Bawu tumamaka na mambu yina yandi zabisaka bawu. Kasi bawu vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki zola kutuba kuvumbuka na lufwa?»

11 Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?»

12 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na kusungika mambu nyonso. Kasi samu na yinki ba sonikaka ti Mwana ya Muntu ke tala mpasi mingi, mpe ba ke nyokola yandi?

13 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni, mpe bantu salaka yandi mambu nyonso yina bawu zolaka mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi samu na yandi.»

Yesu belusaka mwana yina vwandaka na mpeve ya yimbi (Mat 17.14-21; Lke 9.37-43a)

14 Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka bilandi ya nkaka, bawu talaka nkonga ya nene ya bantu yina zungaka bilandi yina, mpe milongisi ya Misiku yina vwandaka solola na bawu.

15 Ntangu bantu talaka Yesu, bawu yitukaka mingi, mpe bawu kimaka na sika ya yandi samu na kupesa yandi mbote.

16 Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Wapi mambu beno ke na kusolola na bawu?»

17 Muntu mosi na kati ya nkonga vutulaka: «Mfumu, mu me natina nge mwana ya munu. Yandi kele na mpeve ya yimbi yina ke na kukumisa yandi dibaba.

18 Mpeve ya yimbi yina ke kwamisaka yandi kisika ni kisika, mpe ke losaka yandi na ntoto. Yandi ke basisaka mafulu na yinwa, ke kwetisaka meno, mpe nzutu ya yandi ke kumaka ngolo. Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve yango, kasi bawu me lenda ve.»

19 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele
bantu yina kele ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda
kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno
nata yandi awa.»
20 Na yina, bawu natinaka yandi mwana yango. Ntangu
mpeve ya yimbi talaka Yesu, yawu ningisaka mwana na
ngolo nyonso, mpe mwana kubwaka na ntoto. Mwana vwan-
daka vindumuka, mpe mafulu vwandaka basika yandi na
yinwa.
21 Yesu yufulaka tata ya mwana yina: «Ya me kuma
bamvula yikwa yawu ke kwamisaka yandi?» Tata vutulaka:
«Yawu ke kwamisaka yandi katuka bumwana ya yandi.
22 Konso ntangu, mpeve ya yimbi ke losaka yandi na tiya to
na maza samu na kufwa yandi. Kana nge lenda kusala kima,
sadisa beto mpe tala beto kyadi.»
23 Yesu vutulaka: «Nge me tuba ti kana mu lenda kusala
kima. Kasi zaba ti mambu nyonso ke salamaka na muntu
yina ke kwikilaka.»
24 Kaka na ntangu yina, tata ya mwana lookaka: «Mu ke na
kukwikila. Sadisa munu samu ti mu kele muntu ya kiminu ya
fyoti.»
25 Ntangu Yesu talaka ti nkonga ya bantu vwandaka kwiza
mbangu kisika yina bawu vwandaka, yandi tumisaka mpeve
ya yimbi na ngolo, mpe tubaka: «Mpeve yina ke kufwaka
makutu mpe ke kangaka ndinga, basika na nzutu ya mwana
yayi, mpe kuvutuka dyaka ve.»
26 Mpeve ya yimbi lookaka, ningisaka mwana na ngolo
nyonso, mpe basikaka. Mwana kumaka mutindu muntu ya
kufwa, mpe bantu mingi vwandaka tuba ti yandi me kufwa.
27 Kasi Yesu simbaka mwana na diboko. Yandi telemisaka
mwana, mpe mwana telamaka.
28 Ntangu Yesu vutukaka na yinzo, bilandi yufulaka yandi
na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na
kubingisa mpeve yina?»
29 Yesu vutulaka: «Kaka na lusambulu beno lenda kubingisa
mpeve ya mutindu yina.»

Yesu zabisaka dyaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi (Mat 17.22-23; Lke 9.43b-45)

30 Bawu katukaka kuna mpe sabukaka Ngalili. Yesu zolaka
ve ti bantu kuzaba kisika yandi vwandaka.
31 Yandi vwandaka longisa bilandi ya yandi mutindu yayi:
«Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu. Ba ke
kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na
lufwa.»

32 Kasi bilandi bakulaka ve mambu yina, mpe bawu vwandaka na boma ya kuyufula yandi.

Nani kele muntu ya mfunu na Kimfumu ya Nzambi?
(Mat 18.1-5; Lke 9.46-48)

33 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. Ntangu bawu kumaka na yinzo, Yesu yufulaka bawu: «Wapi mambu beno vwandaka solola na nzila?»
34 Kasi bawu vutulaka ve mvutu, samu ti na nzila bawu vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me lutila mfunu na kati ya bawu.
35 Na yina, Yesu kwendaka vwanda. Yandi bokilaka bilandi kumi na zole, mpe zabisaka bawu: «Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, fwana kuvwanda muntu ya nsuka mpe kisadi ya bantu nyonso.»
36 Na manima, Yesu bakaka mwana ya fyoti mpe tulaka yandi na kati-kati ya bawu. Yandi tulaka yandi na kati ya maboko ya yandi, mpe tubaka:
37 «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba munu, ke yamba munu ve, kasi yandi ke yamba muntu yina fidisaka munu.»

Muntu yina ke salaka ve beto yimbi, kele na ndambu ya beto
(Lke 9.49-50)

38 Yowane tubilaka yandi: «Mfumu, beto talaka muntu yina vwandaka bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge. Beto zolaka yimina yandi na kusala yawu samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ke na kulanda nge.»
39 Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve, samu ti ata muntu lenda kusala kimangu na Nkumbu ya munu, mpe na manima yandi tonga munu.
40 Muntu yina ke yinaka beno ve, kele nkundi ya beno.
41 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke pesa beno kopo ya maza samu ti beno kele bantu ya Klisto, ke kondwa ve na kuzwa musendo ya yandi.»

Malongi ya Yesu
(Mat 18.6-9; Lke 17.1-2)

42 «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu.
43 Kana diboko ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko nyonso zole na mbungulu, na kati ya tiya yina ke kufwa ve. [

44 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve,
mpe tiya ke kufwaka ve*.]
45 Kana dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga
yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya
luzingu ya tsyelika na dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge
na makulu nyonso zole na mbungulu. [
46 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve,
mpe tiya ke kufwaka ve†.]
47 Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula
yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na Kimfumu ya
Nzambi na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso
zole na mbungulu.
48 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve,
mpe tiya ke kufwaka ve.
49 «Ya tsyelika, ba ke bongisa bantu nyonso na tiya, mutindu
ba ke bongisaka madya na mungwa.
50 Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka
ve na luwu, na yinki beno lenda kuvutula yawu luwu? Beno
vwanda mutindu mungwa na kati ya beno, mpe beno zinga
na kizunu beno na beno.»

10

Dyambu ya kufwa makwela
(Mat 19.1-12; Lke 16.18)

1 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na Zude na simu
ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. Nkonga ya bantu vukanaka
dyaka pene-pene ya yandi, mpe mutindu vwandaka kifu ya
yandi, yandi vwandaka longisa bawu.
2 Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu
samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi:
«Misiku ya beto ke pesaka bakala muswa ya kukatula kento
ya yandi na makwela?»
3 Yesu vutulaka: «Wapi Musiku Moyize pesaka beno?»
4 Bawu vutulaka: «Moyize pesaka bakala muswa ya ku-
sonika mukanda ya kufwa makwela mpe kukatula kento na
makwela.»
5 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Moyize sonikinaka beno
Musiku yina samu ti beno kele na ntima ngolo.
6 Kasi na mbandukulu ya yinza, ntangu Nzambi yidika
bima nyonso, yandi yidikaka bawu kento na bakala.
7 Ni yawu yina, bakala ke bika tata mpe mama ya yandi,
samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi,
8 mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi. Na yina, bawu

* **9:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka bibuku ya 44 tii na 46
† **9:46** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka bibuku ya 44 tii na 46 **9:48** Esa 66.24 **10:8** Mba 1.27; 2.24

ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu mosi.
9 Na yina, muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me
vukisa.»
10 Ntangu bawu kumaka na yinzo, bilandi yufulaka dyaka
yandi na dyambu yina.
11 Yandi tubilaka bawu: «Kana bakala katula kento ya yandi
na makwela, mpe kwela kento ya nkaka, yandi me sala
kinsuza na ntwala ya kento ya ntete.
12 Mutindu mosi mpe, kana kento manga bakala ya yandi,
mpe kwela bakala ya nkaka, yandi me sala kinsuza.»

Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mat 19.13-15; Lke 18.15-17)

13 Bantu nataka bana ya fyoti na sika ya Yesu samu ti yandi
tentika bawu maboko, kasi bilandi sembaka bawu.
14 Ntangu Yesu talaka mutindu yina, yandi dasukaka mpe
tubaka na bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fyoti kwiza
na sika ya munu! Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya
Nzambi kele ya bantu yina kele mutindu bawu.
15 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke
ndima ve Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke
kota kuna ve.»
16 Na manima, Yesu tulaka bawu na nkata, tentikaka bawu
maboko, mpe sakumunaka bawu.

Bakala yina vwandaka mvwama
(Mat 19.16-30; Lke 18.18-30)

17 Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bakala mosi kwizaka na
mbangu nyonso, mpe fukamaka na ntwala ya Yesu. Yandi
yufulaka Yesu: «Mulongisi ya mbote, yinki mu fwana kusala
samu na kuzwa luzingu ya seko?»
18 Yesu vutulaka: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti mu kele
mbote? Ata muntu kele mbote, kana kaka yandi mosi Nzambi
ve.
19 Nge zaba misiku: “Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve,
kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, kusala ve mambu
ya yimbi na muntu, mpe zitisa tata na mama ya nge.” »
20 Bakala yina vutulaka: «Mulongisi, mu ke tumamaka na
misiku nyonso yina katuka buntwenya ya munu.»
21 Yesu talaka yandi, zolaka yandi mpe tubaka: «Dyambu
mosi me bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele na
nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke
kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa
munu.»
22 Ntangu yandi kuwaka mutindu yina, yandi kumaka na
mawa mpe kwendaka ya kufuluka na kyadi, samu ti yandi
vwandaka na bimvwama mingi.

10:19 Kbk 20.12-16; Mus 5.16-20

23 Yesu talaka bilandi ya yandi yina zungaka yandi, mpe
tubaka: «Ya kele mpasi mingi na bayina kele na bimvwama
na kukota na Kimfumu ya Nzambi!»
24 Bilandi yitukaka mingi ntangu bawu kuwaka mambu
yina. Kasi Yesu tubilaka bawu dyaka: «Bana ya munu, ya kele
mpasi mingi na kukota na Kimfumu ya Nzambi.
25 Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na
kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi
na mvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.»
26 Bilandi yitukaka dyaka ya kulutila, mpe vwandaka yu-
fula bawu na bawu: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?»
27 Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu
lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda
kusalama samu ti Nzambi ke lembanaka dyambu ve.»

28 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Kasi beto, beto me bika
bima nyonso samu na kulanda nge.»
29 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno:
Kana muntu bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi
ya yandi, mama ya yandi, tata ya yandi, bana ya yandi, mpe
bilanga ya yandi samu na munu mpe samu na Nsangu ya
Mbote,
30 ke kuzwa na ntangu yayi: bayinzo, bankazi, bibusi,
batata, bamama, bana, bilanga, na bankwamusu mpe, ku-
lutila bambala nkama, mpe luzingu ya mankululu na yinza
yina ke kwiza.
31 Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke
vwanda bantu ya nsuka, mpe bayina kele bantu ya nsuka, ke
vwanda bantu ya ntete.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi

(Mat 20.17-19; Lke 18.31-34)

32 Yesu vwandaka tambula na mantwala ya bilandi ya
yandi ntangu bawu vwandaka kwenda na Yelusalemi. Bi-
landi vwandaka ya kuyituka samu na mambu nyonso yina
bawu kuwaka, mpe bayina vwandaka landa yandi vwan-
daka na boma. Yesu nataka dyaka bilandi ya yandi kumi na
zole na lweka, mpe zabisaka bawu mambu yina ke kumina
yandi.
33 Yandi zabisaka bawu: «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda
na Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya Muntu na
maboko ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya
Misiku. Bawu ke zengila yandi lufwa, mpe ke yekula yandi
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.

34 Bawu ke seka yandi, ke lobola yandi mante, ke bula yandi
bikoti, mpe ke kufwa yandi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa
na kilumbu ya tatu.»

Bunene mpe kisalu
(Mat 20.20-28)

35 Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kwendaka pene-pene
ya Yesu, mpe tubaka: «Mulongisi, beto zola ti nge sadila beto
mambu yina beto ke lomba nge.»
36 Yesu yufulaka bawu: «Yinki beno zola ti mu sadila beno?»
37 Bawu vutulaka: «Pesa beto muswa ya kuvwanda, mosi na
lubakala ya nge mpe ya nkaka na lumoso ya nge, ntangu ke
vwanda na kati ya Kimfumu ya nge ya nkembo.»
38 Yesu zabisaka bawu: «Beno zaba ve yinki beno ke na
kulomba. Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi yina mu
ke kunwa, to kuzwa mbotokolo yina mu ke kuzwa?»
39 Bawu vutulaka: «Beto ke lenda.» Yesu zabisaka bawu:
«Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu yina mu ke kunwa, mpe
beno ke kuzwa mbotokolo yina mu ke kuzwa.
40 Kasi samu na kuvwanda na lubakala to na lumoso, ni
munu ve lenda kutuba yawu. Bisika yina kele ya bayina
Nzambi me kubikila yawu.»
41 Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina,
bawu dasukilaka Zaki mpe Yowane.
42 Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe tubaka: «Beno
zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na
ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi.
43 Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya
beno. Kana mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu,
yandi fwana kuvwanda kisadi ya beno.
44 Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, fwana ku-
vwanda mundongo ya bantu nyonso.
45 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza samu
ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe
pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula
bantu mingi.»

Yesu belusaka mpofo ya nkumbu Batime
(Mat 20.29-34; Lke 18.35-43)

46 Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Yeliko.
Ntangu yandi vwandaka basika na mbanza yina na bilandi
ya yandi mpe na nkonga ya nene ya bantu, mpofo mosi na
nkumbu Baatime, mwana ya Time, vwandaka ya kuvwanda
na lweka ya nzila mpe vwandaka lomba bantu mbongo.
47 Ntangu yandi kuwaka ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta,
yandi lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»

10:38 Mat 20.22; 26.39

48 Bantu mingi vwandaka semba yandi samu ti yandi
vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo:
«Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»
49 Yesu kangamaka mpe tubaka: «Beno bokila yandi.» Bawu
bokilaka mpofo mpe zabisaka yandi: «Vwanda na kibakala
mpe telama. Yandi ke na kubokila nge.»
50 Na yina, yandi losaka kiyunga ya yandi. Yandi du-
mukaka mpe kwendaka kisika vwandaka Yesu.
51 Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola ti mu sala samu na
nge?» Mpofo vutulaka: «Mulongisi, sala ti mu tala dyaka.»
52 Yesu zabisaka: «Kwenda, kiminu ya nge me belusa nge.»
Kaka na ntangu yina, mpofo bandaka dyaka na kutala, mpe
landaka Yesu.

11

NKOTOLO ya Yesu na mbanza Yelusalemi
(Mat 21.1-11; Lke 19.28-40; Yne 12.12-19)

1 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi,
mpe kumaka na bizunga ya babwala Betefaze na Betani,
pene-pene na mongo ya bayinti ya olive. Yesu fidisaka bilandi
zole ya yandi.
2 Yandi zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele
na mantwala ya beno. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala
mbuluku ya fyoti ya kukanga na yinti, mpe yina ata muntu
me yuluka ntete ve. Beno nyangula yawu, mpe beno nata
yawu awa.
3 Kana muntu yufula beno: “Samu na yinki beno ke na
kusala mutindu yina?” Beno zabisa yandi: “Mfumu ke na
yawu nsatu, kasi yandi ke vutula yawu malu-malu yayi.” »
4 Na yina, bawu kwendaka mpe talaka na ngaanda, mbu-
luku ya fyoti na bala-bala, ya kukanga pene-pene ya mwelo.
Bawu nyangulaka yawu.
5 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna yufulaka bawu:
«Yinki beno ke na kusala? Samu na yinki beno ke na kunyan-
gula mbuluku ya fyoti yina?»
6 Bilandi tubaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe ba
pesaka bawu muswa ya kunata yawu.
7 Bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti
ya bawu na zulu ya mbuluku, mpe Yesu vwandaka na zulu ya
yawu.
8 Bantu mingi tandaka binkuti ya bawu na nzila. Ba ya
nkaka tandaka makasa yina bawu vwandaka zenga na bi-
langa.
9 Bayina vwandaka tambula na mantwala mpe na manima
ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti

Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi!
10 Bika ti Nzambi kusakumuna Kimfumu yina ke na kukwiza, Kimfumu ya nkooko ya beto Davidi! Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!»
11 Yesu kumaka na Yelusalemi, mpe kotaka na Yinzo ya Nzambi. Na manima ya kutala bisika nyonso na balweka ya yandi, yandi kwendaka na mbanza Betani na bilandi kumi na zole samu ti bwisi vwandaka me yila.

Yesu singaka yinti ya fike
(Mat 21.18-19)
12 Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwandaka basika na bwala Betani, Yesu kumaka na nsatu.
13 Yesu vwandaka ntete ntama, mpe talaka yinti ya fike yina vwandaka na makasa, mpe kwendaka pene-pene ya yawu samu na kutala kana yawu vwandaka na bambuma. Kasi ntangu yandi kumaka kuna, yandi talaka kaka makasa samu ti ya vwandaka ve ntangu yina bayinti ya fike ke butaka bambuma.
14 Na yina, Yesu tubaka na yinti ya fike: «Ata muntu ke kudya dyaka bambuma ya nge.» Bilandi kuwaka mambu yina Yesu tubaka.

Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi
(Mat 21.12-17; Lke 19.45-48; Yne 2.13-22)
15 Na manima, bawu kumaka na Yelusalemi. Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bingisaka bayina vwandaka tekisa mpe sumba bima kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bisobisi-mbongo, mpe bakiti ya bayina vwandaka tekisa mabembe.
16 Yandi vwandaka yimina bantu yina vwandaka nata bima na kulutila na Yinzo ya Nzambi.
17 Na manima, yandi longisaka bawu mambu yayi: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu samu na bantu ya bayinsi nyonso."» Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka! 18 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kuwaka yawu, mpe vwandaka sosa wapi mutindu bawu lenda kufwa Yesu. Ya tsyelika, bawu vwandaka na boma ya yandi samu ti nkonga nyonso vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi.
19 Ntangu nkokila kumaka, Yesu na bilandi ya yandi basikaka na mbanza.

Ndongosolo ya yinti ya fike yina yumaka
(Mat 21.20-22)
20 Na suka, ntangu bawu vwandaka luta, bawu talaka ti yinti yango ya bafike yumaka tii na myanzi.

11:17 Esa 56.7; Yel 7.11

21 Pyele bambukaka moyo mpe tubaka: «Mulongisi! Tala
yinti yina nge singaka me yuma.»
22 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na kiminu
na Nzambi.
23 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, kana muntu tuba na
mongo yayi: "Katuka awa, mpe kwenda kubwa na mubu",
mpe kana yandi sala ve ntembe na kati ya ntima ya yandi,
kasi yandi kwikila ti mambu yina yandi ke na kuzonza ke
salama, yawu ke salama.
24 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bima nyonso yina
beno ke lomba na lusambulu, beno fwana kukwikila ti beno
me kuzwa yawu, mpe Nzambi ke pesa beno yawu.
25 Ntangu beno kele ya kutelama samu na kusambila, kana
beno kele na dyambu na muntu, beno lemvokila yandi samu
ti Tata ya beno yina kele na mazulu lemvokila beno mpe
yimbi yina beno me sala. [
26 Kana beno lemvokila ve bampangi ya beno, Tata ya beno
yina kele na mazulu ke lemvokila ve beno mpe yimbi yina
beno me sala*.]»

Wapi sika ke katukaka bumfumu ya Yesu?
(Mat 21.23-27; Lke 20.1-8)

27 Yesu na bilandi ya yandi vutukaka na Yelusalemi.
Ntangu Yesu vwandaka tambula na kati ya Yinzo ya Nzambi,
bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku
kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya
yandi.
28 Bawu yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke salaka
mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala
yawu?»
29 Yesu vutulaka: «Mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi.
Kana beno pesa munu mvutu, munu mpe mu ke zabisa beno
na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.
30 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to
bantu? Beno pesa munu mvutu?»
31 Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu mutindu
yayi: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke
yufula beto: "Samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?"
32 Kana beto tuba mpe ti bantu fidisaka yandi.» (Bawu
vwandaka na boma ya nkonga, samu ti bantu nyonso vwan-
daka banza ti Yowane vwandaka mumbikudi ya tsyelika.)
33 Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve.» Yesu vutulaka:
«Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke
salaka mambu yayi.»

---

* **11:26** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela

12

Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu ya ntima ya yimbi
(Mat 21.33-46; Lke 20.9-19)

1 Na manima, Yesu bandaka na kuzonzila bawu na bingana: «Bakala mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo.

2 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu.

3 Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka kisadi yina. Bawu bulaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba.

4 Mfumu ya bilanga fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Bawu bulaka kisadi yango na yintu, mpe fingaka yandi.

5 Yandi fidisaka dyaka kisadi ya nkaka, mpe bawu kufwaka kisadi yango. Bawu salaka mpe mutindu mosi na bisadi nyonso ya nkaka yina mfumu ya bilanga fidisaka. Bawu bulaka ba ya nkaka, mpe kufwaka ba ya nkaka.

6 Mfumu ya bilanga bikanaka kaka na mwana mosi ya yandi yina yandi vwandaka zola mingi. Yandi fidisaka yandi na nsukunu, samu ti yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.»

7 Kasi bisadi-bilanga ya vinu tubaka bawu na bawu: «"Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga yayi vwanda ya beto."»

8 Na yina, bawu bwilaka yandi. Bawu kufwaka yandi mpe losaka nzutu ya yandi ntama na bilanga ya vinu.

9 Yinki mfumu ya bilanga ke sala? Yandi ke kwiza, ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya nkaka.

10 Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya Nzambi:

«"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.
11 Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina,
mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!"»

12 Bamfumu ya ba-Zwife sosaka mayela ya kukanga Yesu, samu ti bawu zabaka ti ni na bawu Yesu tubaka kingana yina. Kasi bawu vwandaka na boma ya nkonga yina vwandaka kuna. Na yina, bawu bikaka yandi mpe kwendaka.

12:11 Mga 118.22-23

Mpaku ya kufuta na ntinu Sezale
(Mat 22.15-22; Lke 20.20-26)

13 Bamfumu ya ba-Zwife fidisaka mwa ba-Falisye mpe mwa
bantu ya kimvuka ya Elode na sika ya Yesu samu na kubwisa
Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu.
14 Bawu kwizaka zabisa Yesu: «Mulongisi, beto zaba ti nge
ke tubaka butsyelika, mpe nge kele ve na boma ya muntu
samu ti nge ke swasikisaka bantu ve. Nge ke longisaka na
butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti beto sala.
Na yina, beto kele na muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale
to ya kufuta yawu ve? Beto fwana kufuta yawu to ve?»
15 Kasi Yesu zabaka ti bawu vwandaka bantu ya bantima
zole. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke
na kumeka munu? Beno natina munu Denalya mosi samu ti
mu tala yawu.»
16 Bawu natinaka yandi yawu, mpe yandi yufulaka bawu:
«Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama awa kele ya
nani?» Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.»
17 Na yina Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale
bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya
Nzambi.» Bawu yituka mingi na mvutu yina Yesu vutulaka
bawu.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa
(Mat 22.23-33; Lke 20.27-40)

18 Ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele
bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.)
Bawu yufulaka Yesu mutindu yayi:
19 «Mulongisi! Moyize pesaka beto Musiku yayi: “Kana
bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi,
leki to yaya ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na
kubutila yandi bana.”
20 Kasi ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya
ntete kwelaka kento, mpe kufwaka ata kubuta bana na kento
yina.
21 Mpangi ya zole kwelaka mufwidi, mpe kufwaka ata
kubuta mwana na yandi, mutindu mosi mpe mpangi ya tatu.
22 Bampangi nyonso nsambwadi yina kwelaka kento
yango, mpe kufwaka ata kubuta mwana na yandi. Na man-
ima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka.
23 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa,
yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi,
samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?»
24 Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba
ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi.

12:15 Mat 18.28 **12:19** Mus 25.5-6

25 Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento
na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu
bambazi na mazulu.
26 Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu
ya kufwa, beno me tangaka ntete ve na dibuku ya Moyize,
kibuku ya mambu ya Nzambi yina ke zonzilaka divunda ya
tiya? Beto ke tangaka ti Nzambi tubaka na Moyize: “Mu kele
Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” »
27 Yesu tubaka dyaka: «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya
kufwa, kasi ya bantu ya moyo. Na yina, beno ke na kuvunama
mingi.»

Lutumu yina me lutila mfunu
(Mat 22.34-40; Lke 10.25-28)

28 Mulongisi mosi ya Misiku kuwaka bawu ntangu bawu
vwandaka solola. Yandi talaka ti Yesu zonzaka mbote. Na
yina, yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka
Yesu: «Wapi Musiku me lutila mfunu na misiku nyonso?»
29 Yesu vutulaka: «Musiku yina me lutila mfunu ke tubaka
mutindu yayi:
«“Kuwa Isayeli! Mfumu Nzambi ya beto kele kaka yandi mosi
Mfumu.
30 Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima ya nge
nyonso,
na mwela ya nge nyonso, na mayela ya nge nyonso,
mpe na ngolo nyonso ya nge.”»
31 Musiku ya zole ke tubaka mutindu yayi:
«“Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.”
Ya kele dyaka ve na Musiku ya nkaka yina me lutila misiku
zole yayi mfunu.»
32 Na yina, mulongisi ya Misiku tubaka: «Ya tsyelika, Mu-
longisi! Mambu yina nge me zonza kele ya tsyelika: Kaka ni
yandi mosi kele Nzambi, mpe Nzambi ya nkaka kele ve.
33 Konso muntu fwana kuzola yandi na ntima nyonso, na
mayela nyonso, mpe na ngolo nyonso ya yandi. Yandi fwana
kuzola mpe mpangi ya yandi mutindu yandi mosi. Misiku
yayi me lutila mbote na makabu nyonso mpe minkayulu yina
ba ke yokaka samu na Nzambi.»
34 Yesu talaka ti mulongisi yayi ya Misiku zonzaka na
ndwenga nyonso. Na yina, Yesu tubaka: «Nge kele ve ntama
na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» Na manima, ata muntu
kuzwaka dyaka ngolo ya kuyufula yandi kyuvu.

Masiya mpe Davidi
(Mat 22.41-46; Lke 20.41-44)

12:26 Kbk 3.2,6 **12:30** Mus 6.4-5 **12:31** Knz 19.18

35 Yesu vwandaka longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe
yufulaka: «Wapi mutindu milongisi ya Misiku lenda kutuba ti
Masiya kele Mwana ya Davidi?
36 Ya tsyelika, yandi mosi Davidi yina vwandaka ya kufu-
luka na Mpeve ya Longo tubaka:
«“Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu:
Vwanda na lubakala ya munu
tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya
nge.”»
37 «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”,
wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya
Davidi?» Nkonga ya nene vwandaka kuwa Yesu na kilengi
nyonso.

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku
(Mat 23.1-36; Lke 20.45-47)

38 Na ndongosolo ya yandi, yandi vwandaka tuba: «Beno
sala keba na milongisi ya Misiku. Bawu ke zolaka na kutam-
bula na binkuti ya yinda, mpe ti bantu pesa bawu bambote
ya buzitu na bisika ya mfunu ya mbanza.
39 Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na
bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bakiti ya buzitu
na mikembo ya nene.
40 Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bak-
ento, mpe ke salaka lusambulu ya yinda samu ti bantu tala
bawu. Nzambi ke pesa bawu kitumbu ya ngolo!»

Munkayulu ya mufwidi ya mputu
(Lke 21.1-4)

41 Na manima, Yesu kwendaka vwanda pene-pene ya san-
duku ya minkayulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe talaka wapi
mutindu bantu vwandaka tula mbongo na kati. Bamvwama
mingi vwandaka tula mbongo mingi.
42 Mufwidi ya mputu ya kento kwizaka mpe tulaka bapata
zole ya mfunu mingi ve.
43 Na yina, Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka
bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, mufwidi ya
mputu yayi me lutila kupesa munkayulu kulutila bantu
nyonso yina me tula minkayulu na kati ya sanduku yayi.
44 Ya tsyelika, bantu nyonso yayi me tula mbongo yina
vwandaka na bawu nsatu ve. Kasi yandi na buwelo ya yandi,
yandi me tula nyonso yina vwandaka na yandi nsatu samu
na kuzinga.»

12:36 Mga 110.1

13

Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mat 24.1-2; Lke 21.5-6)

1 Ntangu Yesu vwandaka basika na Yinzo ya Nzambi, mosi
na kati ya bilandi ya yandi tubaka: «Mulongisi! Tala matadi ya
nene yayi! Tala bunene ya yinzo yayi!»
2 Yesu vutulaka: «Nge me tala yinzo ya yayi? Ata ditadi mosi
ke bikana na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.»

Mbandukulu ya bampasi
(Mat 24.3-14; Lke 21.7-19)

3 Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya
olive yina vwandaka talasanaka na Yinzo ya Nzambi. Pyele,
Zaki, Yowane, mpe Andele yufulaka yandi na lweka:
4 «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe
wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu
yina salama?»
5 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno sala keba samu ti
muntu vuna beno ve.
6 Bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu. Bawu ke
tuba: “Mu kele Masiya”, mpe bawu ke vuna bantu mingi.
7 Ntangu beno ke kuwa bamvita ke na kusalama, mpe
bansangu ya bamvita yina ke kwiza, beno vwanda ve na
boma. Mambu nyonso yina fwana kusalama, kasi yawu ke
vwanda ntete ve nsuka ya yinza.
8 Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka,
mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya
nkaka. Na bizunga mingi, nsatu ke kota, mpe ntoto ke
ningana na ngolo nyonso. Mambu nyonso yayi ke vwanda
mutindu mbandukulu ya bampasi yina kento ke talaka na
ntangu ya kubuta.
9 «Kasi beno sala keba samu na beno mosi. Bantu ke nata
beno na bayinzo ya lufundusu. Bawu ke bula beno bikoti na
kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke fundisa
beno na ntwala ya bantwadisi mpe bantinu samu na munu,
mpe beno ke vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu.
10 Ntete-ntete, bantu fwana kuzabisa Nsangu ya Mbote na
yinza nyonso.
11 Ntangu ba ke nata beno samu na kuyekula beno, beno
vwanda na boma ve na kusosa mambu yina beno ke zonza.
Kasi beno zonza mabanza yina ke kumina beno na ntangu
yina, samu ti yawu ke katuka ve na mayela ya beno, kasi na
Mpeve ya Longo.
12 Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na
kuzengila bawu lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi

samu na bana ya bawu. Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu.
13 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukunu ke kuzwa mpulusu.»

Kimwangisi ya Nene
(Mat 24.15-28; Lke 21.20-24)

14 «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-Kimwangisi ya kuvwanda na kisika yina yandi fwana ku-vwanda ve, (Muntu yina ke na kutanga mambu yayi, fwana kubakula yawu mbote!) Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude, fwana kukima na zulu ya myongo.
15 Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo, fwana kukulumuka ve, mpe kota ve na yinzo samu na kubaka kima na kati.
16 Muntu yina ke vwanda na bilanga, fwana kuvutuka ve na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi.
17 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene!
18 Beno sambila Nzambi samu ti mambu yayi salama ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo.
19 Ya tsyelika, bilumbu yina ke vwanda bilumbu ya bampasi ya kulutila. Katuka mbandukulu ya yinza yina Nzambi yidikaka tii ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me sala-maka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve.
20 Kana Mfumu bakaka ve lukanu ya kukulula lutangu ya bilumbu yina ya mpasi, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka.
21 Na yina, kana muntu zabisa beno: "Beno tala! Masiya kele awa" to "Beno tala! Yandi kele kuna", beno kwikila yandi ve,
22 samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka.
23 Na yina, beno sala keba! Mu me zabisa beno mambu nyonso ntete yawu salama.»

Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mat 24.29-31; Lke 21.25-28)

24 «Kasi na bilumbu yina, na manima ya bampasi yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo.
25 Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke ningana.
26 Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi.

27 Yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso
na yinza ya muvimba samu na kukutikisa kisika mosi bantu
nyonso yina Nzambi soolaka.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike
(Mat 24.32-35; Lke 21.29-33)

28 «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti
ya fike: Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe
makasa ya malu-malu ke basikaka, beno ke zabaka ti ntangu
ya bamvula me kuma pene-pene.
29 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke
na kusalama, beno fwana kuzaba ti nkwizulu ya Mwana ya
Muntu me kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo
ya beno.
30 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina
ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso
yayi kusalama.
31 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke
zimbana ve.»

Kaka Nzambi zaba kilumbu yina ke kwiza Mwana ya Muntu
(Mat 24.36-44)

32 «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu
yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya
Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu.
33 Beno sala keba! Beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve
wapi ntangu yawu ke salama.
34 Yawu ke vwanda mutindu muntu yina ke na kukwenda
na nzyetolo. Yandi ke bika yinzo ya yandi na maboko ya
bisadi ya yandi. Yandi ke pesa kisalu na konso kisadi, mpe
ke tuba na mikengi ya mwelo ya lupangu na kulala ve pongi.
35 Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi
ntangu mfumu ya yinzo ke vutuka. Yandi lenda kuvutuka na
nkokila, to na kati-kati ya mpimpa, to ntangu nsusu ya ntete
ke kubaka, to na suka.
36 Kana na mpamukunu yandi vutuka, yandi fwana kukuta
ve beno ya kulala pongi.
37 Mambu yina mu ke na kutubila beno, mu ke na kutuba
yawu na bantu nyonso: Beno lala ve pongi.»

14

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu
(Mat 26.1-5; Lke 22.1-2; Yne 11.45-53)

1 Bilumbu zole bikanaka na kukuma na mukembo ya
Paki mpe ya mampa yina ba ke funisaka ve. Bamfumu ya
banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka sosa

wapi mutindu ya kukanga Yesu na mansweki samu na kufwa yandi.

2 Ya tsyelika, bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga
yandi ve na mukembo ya Paki samu ti bantu sala muvusu ve.»

Kento mosi tulaka mananasi na yintu ya Yesu
(Mat 26.6-13; Yne 12.1-8)

3 Yesu vwandaka na Betani na kati ya yinzo ya Simoni,
muntu ya bwazi*. Ntangu yandi vwandaka na mesa, kento
mosi kotaka kuna na kitutu ya alabati† ya kufuluka na man-
anasi ya ntalu mingi yina ba yidikaka na nale‡. Yandi zengaka
yintu ya kitutu, mpe sekulaka mananasi na yintu ya Yesu.

4 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna vwandaka ve na
kilengi mpe tubaka bawu na bawu: «Samu na yinki yandi me
bebisa mananasi yayi?

5 Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya kulutila Badenalya
bankama tatu (300), mpe kukabula mbongo yina na bam-
putu!»

Na yina, bawu dasukilaka kento yina.

6 Kasi Yesu tubaka: «Beno bika yandi! Samu na yinki beno
ke na kukwamisa yandi? Mambu yina yandi me sala samu na
munu kele mbote.

7 Ya tsyelika, bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso,
mpe konso ntangu yina beno zola, beno lenda kusala bawu
mambu ya mbote. Kasi munu, mu ke vwanda ve na beno
ntangu nyonso.

8 Yandi me sala mambu yina yandi me lenda na kusala.
Yandi me tula mananasi na nzutu ya munu samu na kuku-
bika nzikulu ya munu.

9 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina
ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila
mambu yina kento yayi me sala, mpe ba ke bambukila yandi
moyo.»

Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mat 26.14-16; Lke 22.3-6)

10 Na yina, Yuda Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na
zole, kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi samu na
kuyekula bawu Yesu.

11 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi kuwaka
mutindu yina, bawu kumaka na kilengi mingi mpe pesaka
yandi nsilulu ya kupesa yandi mbongo. Na yina, Yuda

---

* **14:3** *Simoni* beelaka kimbevo ya bwazi, mpe belukaka. Kasi bantu vwandaka bika ve na kubokila yandi «Simoni muntu ya bwazi». † **14:3** *Alabati* kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu. ‡ **14:3** *Nale* kele mananasi yina ba vwandaka yidika na kifulu yina ke menaka na yinsi ya Indya. **14:5** Mat 18.28

vwandaka sosa ntangu ya mbote samu na kuyekula bawu Yesu.

Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mat 26.17-25; Lke 22.7-14,21-23; Yne 13.21-30)

12 Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Paki yina bantu vwandaka kufwa mameme ya fyoti samu na kudya, mpe yina bantu vwandaka kudya mampa yina ba ke funisaka ve, bilandi ya Yesu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda kuyidikila nge madya ya Paki?»

13 Na yina, Yesu fidisaka zole na kati ya bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na mbanza, mpe beno ke bwabana bakala mosi yina ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa yandi,

14 mpe kisika yina yandi ke kota, beno tuba na mfumu ya yinzo ti Mulongisi ke na kuyufula nge: "Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya Paki na bilandi ya munu?"

15 Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga ya nene yina kele ya kukubama, mpe yawu kele na bima nyonso yina me fwanana. Ni kuna beno ke yidika bima nyonso samu na madya ya Paki.»

16 Bilandi kwendaka mpe kumaka na mbanza. Bawu talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki.

17 Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka kuna na bilandi ya yandi kumi na zole.

18 Ntangu bawu vwandaka kudya na mesa, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mosi na kati ya beno yina ke na kudya kintwadi na munu ke yekula munu.»

19 Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na kuyufula yandi mosi na mosi: «Ya kele munu?»

20 Yesu vutulaka: «Ya kele mosi na kati ya beno kumi na zole. Muntu yina ke na kutula diboko ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga.

21 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi! Ya vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka ve.»

Madya ya Mfumu
(Mat 26.26-30; Lke 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

22 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu ya munu.»

23 Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi, pesaka yawu na bilandi ya yandi, mpe bawu nyonso kunwaka yawu.
24 Yandi zabisaka bawu: «Yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani yina me mwangana samu na bantu mingi.
25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa dyaka ve vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu ya malu-malu na kati ya Kimfumu ya Nzambi.»
26 Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzimbu, mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive.

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mat 26.31-35; Lke 22.31-34; Yne 13.36-38)

27 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno nyonso ke bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana".»
28 Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke kwenda kuvingila beno na Ngalili.»
29 Pyele zabisaka yandi: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke bika nge ve!»
30 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge, kaka na mpimpa ya bubu yayi, ntete nsusu kuba bambala zole, nge ke manga munu bambala tatu.»
31 Kasi Pyele tubaka dyaka na ngolo nyonso: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bawu nyonso mpe tubaka mutindu yina.

Yesu sambilaka na Ngetesemane
(Mat 26.36-46; Lke 22.39-46)

32 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ngetesemane, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu mu ke sambila.»
33 Yandi nataka Pyele, Zaki, mpe Yowane. Yandi bandaka na kutala mpasi na ntima mpe na kukuma na boma.
34 Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso.»
35 Yandi kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka na ntoto mpe sambilaka samu na kulomba na Nzambi kana yawu lenda kusalama ti ngunga yina ya mpasi katuka pene-pene ya yandi.
36 Yandi vwandaka tuba: «Abba! Tata ya munu, kana yawu lenda kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.»

14:27 Zli 13.7 **14:36** Mat 20.22

37 Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi
tatu yina, mpe kutaka bawu ya kulala. Na yina, yandi tubaka
na Pyele: «Simoni, nge me lala! Nge me lenda ve na kukyelola
meso ata na ngunga mosi.
38 Beno kyelola meso, mpe beno sambila samu ti beno
kubwa ve na ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka
na nsatu ya kusala mambu ya mbote, kasi nzutu kele ya
kulemba.»
39 Yesu bikaka dyaka bawu, mpe sambilaka dyaka na ku-
zonza mambu yina yandi zonzaka ntete.
40 Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi tatu
yina, mpe kutaka dyaka bawu ya kulala samu ti meso ya
bawu vwandaka ya kufuluka na pongi. Bawu vwandaka
zaba ve yinki ya kuzabisa yandi.
41 Ntangu yandi vutukaka na mbala ya tatu kisika vwan-
daka bilandi ya yandi, yandi zabisaka bawu: «Beno ke na
kutatamana na kulala, mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi,
ngunga me lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu na
maboko ya misumuki.
42 Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na
kuyekula munu me kwiza.»

Binwani kangaka Yesu
(Mat 26.47-56; Lke 22.47-53; Yne 18.3-12)

43 Kaka na ntangu yina, ntete yandi manisa na kuzonza,
Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna.
Yandi kwizaka na nkonga ya nene ya bantu yina vwan-
daka na bambele mpe bayinti na maboko. Ni bamfumu ya
banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bakuluntu ya
ba-Zwife fidisaka bawu.
44 Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu
kidimbu yina yandi ke sala: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi.
Beno kanga yandi, mpe beno keba yandi mbote ntangu beno
ke nata yandi.»
45 Kaka na ntangu yina Yuda kumaka, yandi kwendaka
pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mulongisi!» Na manima,
yandi fibaka Yesu.
46 Na yina, bawu simbaka Yesu mpe kangaka yandi.
47 Kasi mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na
Yesu, basisaka mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya
nganga-Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu.
48 Yesu zabisaka bawu: «Beno me kwiza na bambele mpe
bayinti samu na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka
kimpumbulu?
49 Bilumbu nyonso mu vwandaka kintwadi na beno na kati
ya Yinzo ya Nzambi samu na kulongisa, mpe beno kangaka

munu ve. Kasi mambu nyonso yayi me salama samu na kulungisa mambu yina kele na kati ya Dibuku ya Nzambi.»
50 Na yina, bilandi nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka.
51 Ditoko mosi vwandaka landa Yesu. Yandi lwataka kaka lele. Ba mekaka na kukanga yandi,
52 kasi yandi bikaka lele, mpe kimaka kimpene.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
(Mat 26.57-68; Lke 22.54-55,63-71; Yne 18.13-14,19-24)

53 Bayina kangaka Yesu nataka yandi na yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete kisika vukanaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba-Zwife, mpe milongisi ya Misiku.
54 Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima, mpe kotaka na lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi vwandaka kisika mosi na mikengi, mpe vwandaka yotila tiya.
55 Bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe kimvuka nyonso ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi samu na kuzengila yandi lufwa, kasi bawu kuzwaka ata dyambu.
56 Ya tsyelika, bantu mingi vwandaka tuba bimbangi ya luvunu na Nkumbu ya Yesu. Kasi bimbangi ya bawu vwandaka ya kuswaswana.
57 Na yina, mwa bantu ya nkaka telamaka, mpe tubaka kimbangi yayi ya luvunu:
58 «Beto kuwaka yandi na kutuba ti yandi ke mwangisa Yinzo yayi ya Nzambi yina bantu tungaka, mpe na bilumbu tatu, yandi ke tunga dyaka ya nkaka yina bantu ke tunga ve.»
59 Kasi ata na kimbangi yayi, bambangi vwandaka wisana ve.
60 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete telamaka na kati-kati ya kimvuka, mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?»
61 Kasi Yesu pesaka mvutu ve, mpe vwandaka kaka swi. Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka dyaka yandi: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi* yina beto ke sambilaka?»
62 Yesu vutulaka: «Ee, ya kele munu, mpe beno ke tala Mwana ya Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.»
63 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi!
64 Beno me kuwa mutindu yandi me safula Nzambi. Yinki beno ke na kubanza?» Bawu nyonso tubaka ti ba fwana kuzengila yandi kitumbu ya lufwa.
65 Mwa bantu ya nkaka na kati ya bawu lobolaka yandi mante. Bawu kangaka yandi kizizi, bulaka yandi makofi, mpe tubaka: «Bikula! Nani me bula nge?» Na manima, mikengi bakaka yandi, mpe bulaka yandi bambata.

Pyele mangaka Yesu
(Mat 26.69-75; Lke 22.56-62; Yne 18.15-18,25-27)

66 Ntangu Pyele vwandaka na yisi, na kati ya lupangu,
kisadi mosi ya kento ya nganga-Nzambi ya ntete kwizaka
kuna.
67 Yandi talaka Pyele yina vwandaka yotila tiya. Yandi
talaka Pyele mbote, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka
kintwadi na Yesu, muntu ya Nazaleti.»
68 Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Mu zaba ve yinki nge
ke na zola kutuba, mpe mu ke na kubakula ata dyambu.»
Na manima, Pyele kwendaka vwanda na mwelo ya lupangu.
69 Kasi kisadi yango talaka dyaka yandi, mpe tubaka na
bayina vwandaka kuna: «Bakala yayi vwandaka na bawu.»
70 Pyele mangaka dyaka. Na manima ya mwa ntangu,
bayina vwandaka kuna tubaka dyaka na Pyele: «Ya tsyelika,
nge kele mosi ya bantu ya yandi samu ti nge mpe, nge kele
muntu ya Ngalili.»
71 Kasi Pyele zengaka ndefi mpe tubaka: «Mu zaba ve
muntu yina beno ke na kuzonzila. Kana mu ke na kuvuna,
bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.»
72 Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka na mbala ya zole.
Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka yandi:
«Ntete nsusu kuba bambala zole, nge ke manga munu bambala tatu.» Na yina, Pyele basikaka mbangu mpe dilaka.

15

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mat 27.1-2,11-14; Lke 23.1-5; Yne 18.28-38)

1 Na suka-suka, bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu
ya ba-Zwife, milongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso ya
kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka. Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi na
maboko ya Pilate.
2 Pilate yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu
vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.»
3 Bamfumu ya banganga-Nzambi vwandaka funda yandi
na mambu mingi.
4 Na yina, Pilate yufulaka dyaka yandi: «Nge ke na kuvutula
dyambu ve? Nge ke na kuwa ve mambu nyonso yina bawu ke
na kuzonza na nzutu ya nge!»
5 Kasi Yesu vutulaka dyaka ve mvutu, mpe Pilate yitukaka
mingi.

Ba zengilaka Yesu lufwa
(Mat 27.15-26; Lke 23.13-25; Yne 18.39–19.16)

6 Na konso mukembo ya Paki, Pilate vwandaka na kifu ya
kupesa kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka zola ti
yandi basisa.
7 Kasi ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Balabase
yina vwandaka na boloko na bimpumbulu ya nkaka, samu ti
bawu kufwaka muntu ntangu bawu salaka muvusu.
8 Nkonga ya bantu kwendaka na yinzo ya Pilate, mpe
bandaka na kulomba yandi mambu yina yandi vwandaka na
kifu ya kusalaka.
9 Pilate vutulaka: «Beno zola ti mu pesa kimpwanza na
ntinu ya ba-Zwife?»
10 Ya tsyelika, Pilate zabaka ti bamfumu ya banganga-
Nzambi yekula Yesu na maboko ya yandi, samu ti bawu
vwandaka tala yandi musoki.
11 Kasi bamfumu ya banganga-Nzambi tumisaka nkonga
na kulomba ti Pilate basisa Balabase na boloko.
12 Pilate zabisaka dyaka bawu: «Na yina, yinki beno zola ti
mu sala na muntu yina beno ke bokilaka ntinu ya ba-Zwife?»
13 Bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi!»
14 Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me
sala?» Kasi bawu lookaka dyaka na ngolo nyonso: «Koma
yandi na kulunsi!»
15 Pilate vwandaka sosa kuyangidika nkonga. Na yina,
yandi pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba
bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko ya bawu
samu na kukoma yandi na kulunsi.

Binwani sekaka Yesu
(Mat 27.27-31; Yne 19.2-3)

16 Binwani nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, na kati
ya lupangu, mpe bawu bokilaka binwani nyonso ya nkaka.
17 Bawu lwatisaka Yesu kiyunga ya mbwaki, mpe yimpu ya
kintinu yina ba yidikaka na bansende.
18 Na manima, bawu vwandaka pesa yandi mbote na ku-
tuba: «Mbote ya nge, ntinu ya ba-Zwife!»
19 Bawu vwandaka bula yandi kidyadya na yintu, mpe
vwandaka lobola yandi mante. Bawu vwandaka fukamaka
mpe kondama na ntwala ya yandi.
20 Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka
yandi kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na
manima, bawu nataka yandi samu na kukoma yandi na
kulunsi.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mat 27.32-44; Lke 23.26-43; Yne 19.17-27)

21 Bawu talaka muntu mosi na nkumbu Simoni yina
katukaka na bilanga. Yandi vwandaka muntu ya mbanza

Silene, mpe tata ya Alezande mpe Lufuse. Binwani tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu.

22 Bawu nataka Yesu na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota, yina zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu».

23 Bawu zolaka pesa yandi vinu ya kuvukisa na mile, kasi Yesu mangaka.

24 Na manima, bawu komaka Yesu na kulunsi, kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke, samu na kuzaba yinki konso muntu ke kuzwa.

25 Ya vwandaka ngunga ya yivwa ya suka ntangu bawu komaka Yesu na kulunsi.

26 Na dibaya yina vwandaka zabisa dyambu yina ba zengilaka yandi lufwa, ba sonikaka mutindu yayi: «Ntinu ya ba-Zwife».

27 Bawu komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole penepene ya Yesu: mosi na lubakala ya yandi, mpe ya nkaka na lumoso ya yandi [

28 Ni mutindu yina salamaka kibuku ya mambu ya Nzambi yina ke tubaka: «Ba tulaka yandi na lutangu ya bimpumbulu*.»]

29 Bantu yina vwandaka luta kuna, vwandaka finga yandi, mpe vwandaka ningisa yintu. Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu!

30 Na yina, vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi!»

31 Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka seka Yesu na kutuba bawu na bawu: «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya yandi mosi!

32 Kana yandi kele Masiya, ntinu ya Isayeli, yandi kulumuka ntangu yayi na kulunsi samu ti beto tala mpe beto kwikila yandi.» Bayina ba komaka mpe na kulunsi kintwadi na Yesu vwandaka finga yandi.

Lufwa ya Yesu
(Mat 27.45-56; Lke 23.44-49; Yne 19.28-30)

33 Na ngunga ya midi, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi.

34 Na ngunga ya tatu na manima ya midi, Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Eloyi, Eloyi, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?»

---

* **15:28** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela. **15:33** ngunga ya midi Mat 20.5 **15:34** Mga 22.2

35 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe
tubaka. «Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!»
36 Mosi na kati ya bawu kwendaka baka mbangu kima
mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, mpe
kangaka yawu na nsongi ya kidyadya. Yandi pesaka yawu na
Yesu samu ti yandi kunwa, mpe tubaka: «Beno vingila! Beto
tala ntete kana Eli ke kwiza kukatula yandi na kulunsi.»
37 Kasi Yesu lookaka ngolo, mpe kufwaka.

38 Lele yina ke kabulaka bisika ya longo ya Yinzo ya Nzambi
pasukaka na kati-kati na bandambu zole kubanda na zulu tii
na yisi.
39 Ntangu mfumu ya binwani ya Loma yina vwandaka na
ntwala ya Yesu talaka mutindu Yesu kufwaka, yandi tubaka:
«Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana ya Nzambi.»
40 Ndambu ya bakento vwandaka mpe kuna. Bawu vwan-
daka ya kutelama mwa ntama, mpe vwandaka tala. Na
kati ya bawu vwandaka: Maliya ya mbanza Madala, Maliya
mama ya Zaki ya ntwenya mpe Yoze, mpe kento ya nkaka na
nkumbu Salome.
41 Bawu landaka Yesu mpe sadilaka yandi ntangu yandi
vwandaka na Ngalili. Ya vwandaka kuna mpe na bakento
mingi ya nkaka yina kwizaka na Yesu na Yelusalemi.

Ba tulaka nzutu ya Yesu na kati ya ndyamu (Mat 27.57-61; Lke 23.50-56; Yne 19.38-42)

42 Ya vwandaka kuma mpimpa, mpe ya vwandaka kilumbu
ya kukubika saba.
43 Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka kuna. Yandi
vwandaka muntu ya mfunu na kati ya kimvuka ya bakuluntu
ya ba-Zwife. Yandi mpe vwandaka vingila nkwizulu ya
Kimfumu ya Nzambi. Na kibakala nyonso, yandi kwendaka
tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu.
44 Kasi Pilate yitukaka na kuwa ti Yesu me kufwa. Na yina,
yandi bokilaka mfumu ya binwani, mpe yufulaka yandi kana
Yesu kufwaka ntama.
45 Na manima ya kuwa mvutu ya mfumu ya binwani, yandi
pesaka Yosefi muswa ya kubaka nzutu ya Yesu.
46 Yosefi sumbaka lele ya lino, mpe katulaka nzutu ya Yesu
na kulunsi. Yandi zingaka yawu na lele ya lino, mpe tulaka
yawu na kati ya ndyamu yina ba timunaka na mongo ya
matadi. Na manima, yandi vindumunaka ditadi ya nene
samu na kukanga ndyamu.
47 Maliya ya mbanza Madala, mpe Maliya mama ya Yoze
vwandaka tala kisika ba vwandaka tula nzutu ya Yesu.

16

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa
(Mat 28.1-8; Lke 24.1-12; Yne 20.1-10)

1 Ntangu kilumbu ya Saba lutaka, Maliya ya mbanza ya
Madala, Maliya mama ya Zaki, mpe kento ya nkaka na
nkumbu Salome, sumbaka mananasi samu na kutula na
nzutu ya Yesu.
2 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bawu kwendaka na
ndyamu.
3 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani ke vindu-
muna beto ditadi yina kele na mwelo ya ndyamu?»
4 Kasi ntangu bawu kumaka, bawu talaka ti ditadi yango ya
nene vwandaka me vindumuka na lweka.
5 Na yina, bawu kotaka na ndyamu, mpe talaka ditoko
mosi yina lwataka dizwela ya mpembe. Yandi vwandaka ya
kuvwanda na lubakala, mpe bawu kumaka na boma.
6 Kasi yandi zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve.
Beno ke na kusosa Yesu ya Nazaleti yina ba komaka na
kulunsi! Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa.
Beno tala kisika yina ba tulaka yandi.
7 Ntangu yayi, beno kwenda kutuba mutindu yayi na bi-
landi ya yandi mpe na Pyele: "Yandi ke na kuvingila beno na
Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi mutindu yandi zabisaka
beno yawu." »
8 Bawu basikaka na ndyamu, mpe kimaka ntama samu ti
bawu vwandaka tekita na boma. Na yina, bawu tubaka ata
dyambu na muntu samu na boma.

Yesu talanaka na sika ya bilandi
(Mat 28.9-10; Yne 20.11-18)

[
9 Na manima ya kuvumbuka na lufwa na kilumbu ya
lumingu, Yesu talanaka ntete na Maliya ya mbanza Madala
yina yandi bingisa bampeve nsambwadi ya yimbi.
10 Yandi kwendaka zabisa yawu na bilandi ya Yesu. Bawu
vwandaka na kyadi, mpe vwandaka dila.
11 Yandi zabisaka bawu: «Yesu kele moyo, mu me tala
yandi.» Kasi bawu kwikilaka yandi ve.

Yesu talanaka na sika ya bilandi zole
(Lke 24.13-35)

12 Na manima, Yesu talanaka na mutindu ya nkaka na
bilandi zole yina vwandaka kwenda na bwala.
13 Bawu vutukaka mpe zabisaka yawu na bilandi ya nkaka.
Kasi bawu mpe kwikilaka ve.

Yesu talanaka na sika ya bilandi kumi na mosi
(Mat 28.16-20; Lke 24.36-49; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)

14 Na manima, Yesu talanaka na bilandi ya yandi kumi na
mosi ntangu bawu vwandaka kudya. Yesu sembaka bawu
samu ti bawu vwandaka ve na kiminu, mpe bawu kwikilaka
ve bantu yina talaka yandi moyo na manima ya kuvumbuka
na lufwa.
15 Na manima, yandi zabisaka bawu. «Beno kwenda na
yinza ya muvimba samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote
na sika ya bantu nyonso.
16 Muntu yina ke kwikila mpe ke ndima na kuzwa
mbotokolo, ke kuzwa mpulusu. Kasi muntu yina ke kwikila
ve, ke kuzwa kitumbu.
17 Bayina ke kwikila, ke vwanda na bidimbu yayi: na
Nkumbu ya munu, bawu ke bingisa bampeve ya yimbi, mpe
ke zonza bandinga ya malu-malu.
18 Ata dyambu ya yimbi ke kumina bawu, kana bawu simba
banyoka na maboko to bawu kunwa manganga ya yimbi yina
ke kufwaka bantu. Bawu ke tentika maboko na bambevo,
mpe bambevo ke beluka.»

Yesu nangukaka na zulu
(Lke 24.50-53; Bis 1.9-11)

19 Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Mfumu
Yesu nangukaka na zulu, mpe kwendaka vwanda na
lubakala ya Nzambi.
20 Bilandi kwendaka zabisa Nsangu ya Mbote na bisika
nyonso. Mfumu vwandaka sala kintwadi na bawu, mpe
vwandaka lakisa butsyelika ya mambu yina bawu vwandaka
zabisa na bidimbu ya ngitukulu yina bawu vwandaka sala*.]

* **16:20** Na mabuku ya nkaka ya ntama, bibuku kubanda na 9 tii na 20, ba bwelaka yawu na kubwela.

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na LUKE NKOTOLO

Na kusonika Nsangu ya Mbote yayi, Luke yina kele kisoniki ya yawu, sosaka na kuzaba mbote-mbote mambu nyonso yina salamaka katuka mbandukulu na yina me tadila Yesu. Yandi sonikaka yawu samu na bayina kele ve ba-Zwife. Yandi ke na kusonika na sika ya bayina zaba ve mbote binkulu ya yinsi ya Isayeli. Yandi salaka nyonso yina lungaka samu na kuzonzila bawu na pwelele nyonso, mpe na kubangula mambu yina lendaka talana mutindu mambu ya ngitukulu na meso ya bawu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Kisoniki ke na kuzabisa ti yandi ke na kufidisa mukanda ya yandi na sika ya Tofile, mpe yandi ke na kuzonzila bankooko ya Yesu mpe ya Yowane Mubotiki, mpe mbutukulu ya bawu. Awa, Kisoniki ke na kulakisa yimeni dyambu ya mfunu ya kimbangi ya yandi: Yesu katukaka na sika ya Nzambi, kasi bankooko ya yandi kele bantu ya Isayeli. Kisoniki ke na kulakisa mpe wapi mutindu luzingu ke soba na kati ya yinza na nkwizulu ya Yesu (Lke 1–2).
- Yowane Mubotiki ke na kukubika nkwizulu ya Yesu. Yandi ke na kubotika Yesu, mpe Satana ke na kutonta Yesu na yinsi ya kuyuma (Lke 3.1–4.13).
- Yesu ke na kulongisa bantu, mpe ke na kubelusa bambevo na Ngalili (Lke 4.14–9.50).
- Yesu ke na kusala nzyetolo katuka kizunga ya Ngalili tii na mbanza Yelusalemi. Awa, kisoniki ke na kuzabisa mambu mingi yina ke na kukondwa na Nsangu ya Mbote ya Make, mutindu kingana ya muntu ya mbote ya Samaliya, nongo ya bakala ya mvwama, kingana ya mwana yina basikaka na yinzo ya tata ya yandi, mpe dyaka mambu yina Yesu tubaka na sika ya Mate mpe Maliya ntangu yandi kwendaka tala bawu (Lke 9.51–19.28).
- Yesu ke na kukota na Yelusalemi na nkembo nyonso, mpe yandi ke na kupesa bandongosolo ya nsuka (Lke 19.29–21.38).
- Kisoniki ke na kuzabisa bampasi ya nsuka yina Yesu ke tala, mpe lufwa ya Yesu (Lke 22–23).
- Kisoniki ke na kumanisa dibuku ya yandi na kuzonzila mvumbukulu ya Yesu, wapi mutindu Yesu talanaka

dyaka bambala mingi na sika ya bandiku ya yandi, mpe kwendaka na zulu (Lke 24).

Nsangu ya Mbote yayi lenda kuvwanda Nsangu ya Mbote yina kele mpasi ve na kuvisa na muntu ya bubu yayi. Na kutanga yawu, yandi ke bakula ti Yesu kele Muvuukisi ya bantu nyonso.

Nkotolo

1 Mpangi ya munu Tofile, bantu mingi mekaka na kusonika
mambu yina salamaka na kati ya beto.
2 Bawu sonikaka yawu mutindu zabisaka beto bambangi
yina talaka mambu yina katuka mbandukulu, mpe kumaka
bisadi ya kulongisa Mambu ya Nzambi.
3 Ni yawu yina, munu mpe, mu sosaka na kuzaba mbote-
mbote mambu nyonso yina salamaka katuka mbandukulu,
mpe mu talaka ti ya vwandaka mfunu na kusonikina nge
yawu.
4 Mu ke na kusala yawu samu ti nge bakula butsyelika ya
mambu yina ba longisaka nge.

Mbazi mosi zabisaka mbutukulu ya Yowane Mubotiki

5 Ntangu Elode vwandaka ntinu ya kizunga ya Zude, ya
vwandaka na nganga-Nzambi mosi na nkumbu Zakali. Yandi
vwandaka mosi na kati ya kimvuka ya banganga-Nzambi ya
Abya, mpe kento ya yandi, Elizabeti, vwandaka muntu ya
dikanda ya Aloni*.
6 Bawu zole vwandaka bantu ya kudedama na meso ya
Nzambi, mpe bawu vwandaka tumama mbote na misiku
nyonso mpe na lutumu ya Mfumu.
7 Kasi bawu vwandaka ve na mwana samu ti Elizabeti
vwandaka kisita, mpe bawu zole vwandaka me kuma biboba.
8 Kilumbu mosi, Zakali vwandaka sala kisalu ya bunganga-
Nzambi na kati ya Yinzo ya Nzambi, samu ti ya vwandaka
bilumbu ya nkonga ya bawu na kusala yawu.
9 Mutindu vwandaka kifu ya banganga-Nzambi, bawu bu-
laka dzeke mpe soolaka Zakali samu na kukota na kivinga ya
longo ya Mfumu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote.
10 Nkonga nyonso ya mikwikisi vwandaka sambila na
ngaanda ntangu Zakali vwandaka yoka maaka ya nsunga ya
mbote.
11 Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na
ntwala ya Zakali. Mbazi yango vwandaka ya kutelama na
lubakala ya kiyokolo ya maaka ya nsunga ya mbote.

* **1:5** Ni Aloni vwandaka muntu ya ntete na kukuma nganga-Nzambi. Yandi kele nkooko ya banganga-Nzambi nyonso ya Isayeli.

12 Ntangu Zakali talaka mbazi, yandi pamukaka mpe kumaka na boma.
13 Kasi mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda na boma ve Zakali! Nzambi me ndima lusambulu ya nge: Kento ya nge, Elizabeti, ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yowane.
14 Nge ke vwanda na kyese ya kulutila, mpe bantu mingi ke yangalala samu na mbutukulu ya yandi.
15 Ya tsyelika, yandi ke vwanda muntu ya mfunu na ntwala ya Mfumu. Yandi ke kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Yandi ke vwanda ya kufuluka na Mpeve ya Longo katuka ntangu yandi ke vwanda na kati ya kivumu ya mama ya yandi.
16 Yandi ke vutula bantu mingi ya Isayeli na sika ya Mfumu yina kele Nzambi ya bawu.
17 Yandi ke sala kisalu ya yandi samu na Nzambi na mpeve mpe lulendo ya mumbikudi Eli. Yandi ke vutula kiwisa na kati ya batata na bana ya bawu, mpe samu ti bantu yina ke tumamaka ve kuzwa ndwenga ya bantu ya kudedama na kuyidika dikanda ya kukubama samu na Mfumu.»

18 Kasi Zakali tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mu ke zaba ti mambu yayi ke salama? Ya tsyelika, munu mpe kento ya munu kele biboba.»
19 Mbazi vutulaka: «Mu kele Ngabyele yina ke telamaka na ntwala ya Nzambi samu na kusadila yandi. Yandi me fidisa munu samu na kuzonza na nge, mpe kuzabisa nge nsangu yayi ya mbote.
20 Kasi mutindu nge me kwikila ve mambu yina mu me zabisa nge, nge ke kuma dibaba mpe nge ke lenda dyaka ve na kuzonza tii na kilumbu yina yawu ke salama. Mambu yayi ke salama na ntangu yina me lunga.»

21 Na ntangu yina, bantu yina vwandaka vingila Zakali yitukaka, samu ti yandi vwandaka lutisa ntangu mingi na kati ya kivinga ya longo.
22 Kasi ntangu yandi basikaka, yandi vwandaka lenda ve na kuzonza na bawu, mpe bantu zabaka ti yandi kuzwaka lumoni na kati ya kivinga ya longo. Yandi vwandaka sala bawu bimpangula na maboko, mpe vwandaka lenda dyaka ve na kuzonza.

23 Ntangu Zakali manisaka bilumbu ya yandi ya kusala na Yinzo ya Nzambi, yandi vutukaka na yinzo ya yandi.
24 Na manima ya mwa bilumbu, kento ya yandi, Elizabeti, kumaka na kivumu, mpe bumbamaka bangonda tanu ata kutalana na bantu. Yandi vwandaka tuba:

1:17 Mal 3.23-24

25 «Ni Mfumu me sala mambu yayi samu na munu. Ntangu
yayi, yandi me katula mambu yina vwandaka talisa munu
nsoni na ntwala ya bantu nyonso.»

Mbazi mosi zabisaka mbutukulu ya Yesu

26 Ntangu kivumu ya Elizabeti kumaka na bangonda sam-
banu, Nzambi fidisaka mbazi Ngabyele na mbanza Nazaleti
na Ngalili
27 na sika ya ndumba na nkumbu Maliya, yina zabaka ntete
ve babakala. Maliya vwandaka ndumba ya dikanda ya ntinu
Davidi, mpe yina Yosefi pesaka nsilulu ya makwela.
28 Mbazi kotaka na yinzo, mpe tubaka: «Mbote ya nge!
Mfumu me sakumuna nge, mpe yandi ke na nge.»
29 Maliya yitukaka mingi samu na mambu yina mbazi
tubaka. Yandi vwandaka zaba ve yinki zolaka tuba mbote ya
mutindu yina.
30 Na yina, mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda ve na boma,
Maliya, samu ti Nzambi me sakumuna nge.
31 Nge ke kuzwa kivumu, mpe nge ke buta mwana ya bakala
yina nge ke pesa nkumbu Yesu.
32 Yandi ke vwanda muntu ya mfunu, mpe ba ke bok-
ila yandi Mwana ya Nzambi-Mpungu. Mfumu Nzambi ke
byadisa yandi ntinu mutindu vwandaka nkooko ya yandi
Davidi,
33 mpe yandi ke yala bantangu nyonso bantu ya Isayeli.
Kimfumu ya yandi ke manisa ve.»
34 Maliya tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mambu yayi
lenda kusalama samu ti mu me zaba ntete ve babakala?»
35 Mbazi vutulaka: «Mpeve ya Longo ke kulumuka na
nge, mpe lulendo ya Nzambi-Mpungu ke fuka nge mutindu
mpewo. Ni yawu yina, mwana yina ke butuka ke vwanda ya
longo, mpe ba ke bokila yandi Mwana ya Nzambi.
36 Elizabeti yina beno kele dikanda mosi ke na kuvingila
mbutukulu ya mwana ya yandi ya bakala ata ti yandi me
kuma kiboba. Bantu vwandaka tuba ti yandi kele kisita.
Kasi ntangu yayi, yandi me kuma na kivumu ya bangonda
sambanu,
37 samu ti Nzambi ke lembanaka dyambu ve.»
38 Na yina, Maliya tubaka: «Mu kele kisadi ya Mfumu.
Bika ti mambu nyonso kusalama mutindu nge me tuba.» Na
manima, mbazi bikaka yandi.

Maliya kwendaka tala Elizabeti

39 Na bilumbu yina landaka, Maliya kwendaka na nswalu
nyonso na mbanza mosi ya kizunga ya myongo ya Zude.
40 Yandi kotaka na yinzo ya Zakali, mpe pesaka Elizabeti
mbote.

41 Ntangu Elizabeti kuwaka mbote yina Maliya pesaka
yandi, mwana ninganaka na kati ya kivumu ya yandi. Eliz-
abeti fulukaka na Mpeve ya Longo,
42 mpe lookaka na ndinga ya ngolo: «Nzambi me sakumuna
nge kulutila bakento nyonso, mpe lusakumunu ya yandi kele
na mwana yina nge ke buta!
43 Nani mu kele samu ti mama ya Mfumu ya munu kwiza
kutala munu?
44 Ya tsyelika, ntangu mu me kuwa mbote yina nge me pesa
munu, mwana me ningana na nsayi na kati ya kivumu ya
munu.
45 Kyese mingi samu na nge samu ti nge me sala kiminu ti
mambu yina Mfumu me zabisa nge, ke salama.»

Mukunga ya nkembo ya Maliya

46 Na yina, Maliya tubaka:
«Mwela ya munu ke na kukembila Mfumu,
47 mpe mpeve ya munu kele ya kufuluka na nsayi
samu na Nzambi, Muvuukisi ya munu.
48 Ya tsyelika, yandi me ndima na kusikika meso ya yandi na
munu,
kisadi ya yandi ya kukuluka.
Ni yawu yina, katuka bubu yayi,
bantu ya bantangu nyonso ke bokila munu: kento ya kyese,
49 samu ti Nzambi ya lulendo me sala mambu ya nene samu
na munu.
Nkumbu ya yandi kele ya longo.
50 Yandi ke talaka kyadi ntangu nyonso
na bayina ke zitisaka yandi.
51 Yandi me sala bisalu ya nene na lulendo ya yandi,
mpe me mwangisa bantu ya lunangu.
52 Yandi me katula bantinu na kimfumu,
mpe me zangula bantu ya kukuluka.
53 Yandi me fulusa bima na sika ya bayina ke na nsatu,
mpe me vutula bamvwama maboko mpamba.
54 Yandi me kwiza samu na kusadisa bantu ya Isayeli,
bisadi ya yandi, mpe me bika ve na kutala bawu kyadi,
55 mutindu yandi salaka na sika ya Abalayami
mpe bantu ya dikanda ya yandi
na yina me tadila nsilulu yina yandi pesaka na bankooko ya
beto.»
56 Maliya lutisaka keba ve bangonda tatu na sika ya Eliza-
beti. Na manima, yandi vutukaka na mbanza ya yandi.

Mbutukulu ya Yowane Mubotiki

57 Kilumbu ya kubuta ya Elizabeti lungaka, mpe yandi
butaka mwana ya bakala.

58 Bayina vwandaka zinga pene-pene na yandi, mpe bantu
ya dikanda ya yandi zabaka ti Mfumu lakisaka kidimbu ya
kutala Elizabeti kyadi. Na yina, bawu yangalalaka kintwadi
na yandi.
59 Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, bawu kwen-
daka zengisa yandi bubakala. Bantu nyonso vwandaka zola
kupesa yandi nkumbu ya tata ya yandi, Zakali.
60 Kasi mama ya yandi tubaka: «Ve, nkumbu ya yandi ke
vwanda Yowane.»
61 Bawu zabisaka yandi: «Ata muntu na kati ya dikanda ya
nge kele na nkumbu yina.»
62 Na yina, ba salaka bimpangula samu na kuyufula Zakali
wapi nkumbu yandi vwandaka zola kupesa mwana ya yandi.
63 Zakali lombaka mwa dibaya samu na kusonika, mpe
sonikaka: «Nkumbu ya yandi Yowane.» Na yina, bantu nyonso
yitukaka.
64 Kaka na ntangu yina mpe, Zakali bandaka dyaka na
kuzonza. Yandi kembilaka Nzambi na ngolo nyonso.
65 Na yina, bampangi nyonso yina vwandaka zinga pene-
pene na bawu kumaka na boma, mpe na kati ya kizunga
nyonso ya myongo ya Zude, bantu vwandaka zonzila mambu
yina.
66 Bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina, vwandaka
yindula mpe yufula na kati ya ntima: «Nani ke vwanda
mwana yayi?»
Ya tsyelika, lulendo ya Mfumu vwandaka na yandi.

Mukunga ya mbikululu ya Zakali

67 Zakali, tata ya mwana, fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe
bikulaka mutindu yayi:
68 «Nkembo na Mfumu, Nzambi ya bantu ya Isayeli,
samu ti yandi me kwiza kusadisa bantu ya yandi,
mpe kukuula bawu na bundongo.
69 Yandi me pesa beto Muvuukisi ya ngolo
na kati ya mitekolo ya ntinu Davidi, kisadi ya yandi.
70 Ni mambu yina yandi zabisaka kukatuka ntama
na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo:
71 Yandi pesaka nsilulu ti yandi ke kuula beto na maboko ya
bambeni
mpe ya bayina nyonso ke yinaka beto.
72 Yandi talaka bankooko ya beto kyadi,
mpe zimbanaka ve ngwisani ya yandi ya longo.
73 Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu na nkooko ya beto,
Abalayami,
74 na kukuula beto na maboko ya bambeni,
samu ti beto sadila yandi ata kutala boma.

75 Beto sadila yandi bilumbu nyonso na kati ya bulongo mpe
ludedomo.
76 Nge mwana ya munu, nge ke vwanda mumbikudi ya
Nzambi-Mpungu,
samu ti nge ke tambula na mantwala ya Mfumu
samu na kuyidikila yandi nzila,
77 mpe kuzabisa bantu ya yandi ti yandi ke vuukisa bawu
na kulemvokila bawu masumu.
78 Nzambi ya beto zaba kutala bantu kyadi.
Yandi ke kyenzula beto na nsemo ya zulu
yina kele mutindu nsemo ya ntangu yina ke basikaka na
suka-suka,
79 samu na kukyenzula bayina kele na kati ya mpimpa mpe
kitombe ya lufwa,
mpe samu na kunata beto na nzila ya kizunu.»
80 Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuzwa ngolo ya
kimpeve. Yandi vwandaka zinga na yinsi ya kuyuma tii na
kilumbu yina yandi talanaka na ntwala ya bantu ya Isayeli.

2

Mbutukulu ya Yesu
(Mat 1.18-25)

1 Na bilumbu yina, ntinu Ongusete pesaka lutumu ya
kusala lutangusu ya bantu nyonso ya kimfumu ya Loma.
2 Lutangusu yayi ya ntete salamaka ntangu Kilinyuse
vwandaka mfumu ya kizunga ya Sili.
3 Konso muntu vwandaka kwenda kusonikisa nkumbu na
bwala ya yandi.
4 Yosefi mpe katukaka na Nazaleti na Ngalili, mpe kwen-
daka na Betelemi na Zude kisika butukaka ntinu Davidi. Ya
tsyelika, yandi mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Davidi.
5 Yandi kwendaka sonikisa nkumbu ya yandi kintwadi
na Maliya, yina yandi pesaka nsilulu ya kukwela. Maliya
vwandaka na kivumu.
6 Ntangu bawu vwandaka na Betelemi, kilumbu ya kubuta
lungaka.
7 Yandi butaka mwana ya bakala, mwana ya yandi ya ntete.
Yandi zingaka yandi na balele, mpe lalisaka yandi na kati ya
kidikulu ya bibulu, samu ti bawu kuzwaka ve kisika ya kulala
na yinzo ya banzenza.

Mbazi talanaka na mivungi

8 Na bizunga ya Betelemi vwandaka na mivungi yina vwan-
daka lutisa mpimpa na matiti samu na kukeba nkonga ya
bibulu ya bawu.

9 Mbazi mosi ya Mfumu talanaka na bawu, mpe nkembo
ya Mfumu zungaka bawu na nsemo. Bawu kumaka na boma
mingi.
10 Na yina, mbazi zabisaka bawu: «Beno vwanda dyaka ve
na boma! Ya tsyelika, mu me natina beno nsangu ya mbote
yina ke yangidika mingi bantu nyonso:
11 Bubu yayi, ba me butila beno Muvuukisi na mbanza ya
Davidi, ni yandi Masiya mpe Mfumu.
12 Beno ke zaba yandi na kidimbu yayi: Beno ke tala mwana
ya fyoti yina ba me zinga balele, mpe ba me lalisa na kidikulu
ya bibulu.»

13 Na mpamukunu, nkonga ya nene ya binwani ya mazulu
kwizaka vukana na mbazi yina. Bawu vwandaka kembila
Nzambi na kutuba:
14 «Nkembo na Nzambi na mazulu,
mpe kizunu na ntoto na bantu yina yandi ke zolaka mingi!»

15 Ntangu bambazi bikaka bawu samu na kuvutuka na
mazulu, mivungi tubaka bawu na bawu: «Beto kwenda na
Betelemi samu na kutala yinki me salama na mambu yina
Mfumu me zabisa beto.»
16 Na nswalu nyonso, bawu kwendaka na Betelemi, mpe
talaka Maliya, Yosefi, mpe mwana ya fyoti ya kulala na
kidikulu ya bibulu.
17 Ntangu bawu talaka mwana, bawu zabisaka mambu
yina mbazi tubilaka bawu samu na yandi.
18 Bayina nyonso kuwaka mambu yina mivungi tubaka,
yitukaka mingi.
19 Kasi Maliya vwandaka bumba mambu nyonso yina na
kati ya ntima, mpe vwandaka yindula mingi na yawu.
20 Na manima, mivungi vutukaka. Bawu vwandaka kem-
bila mpe siika Nzambi samu na mambu nyonso yina bawu
kuwaka mpe talaka. Ya tsyelika, mambu nyonso salamaka
mutindu mbazi zabisaka bawu.
21 Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, ba zengaka
yandi bubakala, mpe ba pesaka yandi nkumbu Yesu. Ni
nkumbu yina mbazi zabisaka Maliya ntete yandi kuzwa
kivumu.

Maliya na Yosefi nataka Yesu na Yinzo ya Nzambi

22 Ntangu yina Maliya fwanaka vedisa nzutu lungaka
mutindu ke zabisaka Misiku ya Moyize. Na yina, Yosefi na
Maliya nataka mwana na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi
samu na kulakisa yandi na sika ya Mfumu.

23 Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Mfumu: «Konso
mwana ya bakala ya ntete yina ke butuka ke vwanda ya
Mfumu.»
24 Bawu fwanaka pesa mpe munkayulu yina kele ya ku-
sonama na Misiku ya Mfumu: «Biduka zole to mabembe zole
ya fyoti.»
25 Na Yelusalemi vwandaka na muntu mosi na nkumbu
Simewone. Yandi vwandaka muntu ya kudedama mpe ya
kukwikama na Nzambi. Yandi vwandaka vingila muntu yina
Nzambi fwanaka fidisa samu na kuvuukisa bantu ya Isayeli.
Mpeve ya Longo vwandaka twadisa yandi,
26 mpe vwandaka me zabisa yandi ti yandi ke kufwa ve
kana yandi tala ntete ve Masiya yina Mfumu Nzambi ke
fidisa.
27 Mpeve ya Longo twadisaka yandi na kukwenda na Yinzo
ya Nzambi. Ntangu bibuti ya Yesu nataka Yesu na kusala
samu na yandi mambu yina Misiku vwandaka tumisa na
kusala,
28 Simewone yambaka mwana na maboko ya yandi. Yandi
siika Nzambi mpe tubaka:
29 «Ntangu yayi Mfumu, nsilulu ya nge me salama.
Bika kisadi ya nge kufwa na kizunu,
30 samu ti mu me tala na meso ya munu mpulusu ya nge,
31 mpulusu yina nge me kubika samu na bantu nyonso.
32 Yandi kele nsemo yina ke zabisa nge
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife,
mpe nkembo ya Isayeli yina kele dikanda ya nge.»

Mbikululu ya Simewone

33 Tata na mama ya Yesu yitukaka mingi na kuwa mambu
yina Simewone tubaka samu na mwana.
34 Simewone sakumunaka bawu, mpe tubaka na Maliya,
mama ya Yesu: «Mwana yayi me kwiza samu na kubwisa
to kuvumbula bantu mingi ya Isayeli. Yandi ke vwanda
kidimbu ya Nzambi. Kasi bantu ke manga yandi.
35 Yandi ke zabisa mambu yina kele ya kubumbama na
bantima ya bantu mingi. Na yina me tadila nge, Maliya,
mwela ya nge ke tala mpasi mutindu muntu yina me kota
mbele na nzutu.»
36 Ya vwandaka mpe na mumbikudi mosi ya kento na
nkumbu Ane. Yandi vwandaka mwana ya Fanwele ya ki-
fumba ya Asele. Yandi vwandaka kiboba, mpe ntangu yandi
vwandaka ntwenya, yandi salaka kaka bamvula nsambwadi
na makwela na bakala ya yandi.

2:23 Kbk 13.2,12; Ltg 18.15-16 **2:24** Knz 12.8

37 Yandi vwandaka mufwidi, mpe kumaka na bamvula
makumi nana na yiya. Yandi vwandaka katuka ve na Yinzo
ya Nzambi kisika yandi vwandaka sadila Nzambi mpimpa na
ntangu na kumanga na kudya samu na Nzambi.
38 Yandi mpe kumaka na kisika yina kaka na ntangu yina,
mpe tondaka Nzambi. Yandi vwandaka zonzila Yesu na sika
ya bayina nyonso vwandaka vingila ti Nzambi kuula bantu
ya Yelusalemi.
39 Ntangu bibuti ya Yesu manisaka na kusala mambu
nyonso yina vwandaka zabisa Misiku ya Mfumu na yina
me tadila mwana, bawu vutukaka na mwana ya bawu na
Nazaleti, mbanza ya bawu, na Ngalili.
40 Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuma ngolo.
Yandi vwandaka ya kufuluka na ndwenga, mpe lusakumunu
ya Nzambi vwandaka na yandi.

Yesu lungisaka bamvula kumi na zole

41 Konso mvula, bibuti ya Yesu vwandaka kwenda na
Yelusalemi samu na mukembo ya Paki.
42 Ntangu Yesu lungisaka bamvula kumi na zole, yandi
kwendaka na bawu, mutindu vwandaka kifu ya bawu ya
kukwenda na mukembo yina.
43 Ntangu mukembo manisaka, bibuti vutukaka. Kasi
mwana ya bawu, Yesu, bikanaka na Yelusalemi, mpe bawu
zabaka ve.
44 Bawu vwandaka banza ti Yesu vwandaka kintwadi na
bayina vwandaka zyeta na bawu nzila mosi, mpe bawu tam-
bulaka kilumbu ya muvimba. Na manima, bawu bandaka na
kusosa yandi na kati ya bampangi ya bawu ya dikanda mosi,
mpe na kati ya bandiku ya bawu.
45 Kasi bawu talaka yandi ve, mpe bawu vutukaka na
Yelusalemi samu na kusosa yandi.
46 Na manima ya bilumbu zole, bawu kutaka yandi na kati
ya Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka ya kuvwanda na kati-
kati ya milongisi ya Misiku. Yandi vwandaka kuwa bawu,
mpe vwandaka yufula bawu byuvu.
47 Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka samu na
mayela ya yandi, mpe bamvutu yina yandi vwandaka pesa.
48 Ntangu bibuti ya yandi talaka yandi, bawu yitukaka
mingi, mpe mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, samu
na yinki nge me sala beto mutindu yina? Munu na tata ya nge
me tala mpasi na ntima na kusosa nge.»
49 Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kusosa munu?
Beno zaba ve ti mu fwana kusadila mambu ya Tata ya
munu?»
50 Kasi bawu visaka ve mambu yina yandi zabisaka bawu.

51 Yesu vutukaka na bawu na mbanza Nazaleti. Yandi
vwandaka tumama na bibuti ya yandi, mpe mama ya yandi
vwandaka bumba mambu nyonso yina na ntima.
52 Yesu vwandaka kula na nzutu mpe na ndwenga. Yandi
vwandaka yangidika Nzambi mpe bantu.

3

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki
(Mat 3.1-12; Mke 1.1-8; Yne 1.19-28)

1 Ya vwandaka mvula ya kumi na tanu ya kimfumu ya ntinu
Tibele na yinsi ya Loma. Ponse Pilate vwandaka mfumu
ya Zude. Elode vwandaka mfumu ya Ngalili, mpe mpangi
ya yandi Filipe mfumu ya kizunga yina ba ke bokilaka Itule
mpe na kizunga Takonite. Lisanyase vwandaka mfumu ya
kizunga ya Abilene.
2 Ane mpe Kayife vwandaka banganga-Nzambi ya ntete. Ni
na ntangu yina mpe na yinsi ya kuyuma, Nzambi zabisaka
mambu ya yandi na sika ya Yowane, mwana ya Zakali.
3 Yowane vwandaka tambula na kizunga nyonso yina kele
pene-pene na nzadi ya Yolodani. Yandi vwandaka tuba:
«Beno soba nkadulu ya beno. Beno kuzwa mbotokolo mpe
Nzambi ke lemvokila beno masumu.»
4 Na yina, mambu yina sonikaka mumbikudi Esaya sala-
maka:
«Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!
5 Mabenga nyonso ke fuluka na ntoto.
Myongo nyonso ya nene mpe ya fyoti ke kuluka.
Banzila ya kutengama ke sungama.
Banzila ya mabulu ke yilama,
6 mpe bantu nyonso ke tala mpulusu yina me katuka na
Nzambi.»
7 Bantu mingi vwandaka kwiza na sika ya Yowane samu
ti yandi kubotika bawu. Na yina, yandi vwandaka zabisa
bawu: «Dikanda ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno
lenda kukima lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-
pene?
8 Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba
nkadulu ya beno. Beno bika na kuzonzaka na yinsi ya ban-
tima ya beno: “Beno kele bana ya Abalayami.” Ya tsyelika,
mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda kukitula matadi yayi
samu ti yawu kuma bana ya dikanda ya Abalayami!
9 Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bay-
inti kisika kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina

3:6 Esa 40.3-5

ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.»
10 Bantu yufulaka Yowane: «Na yina, yinki beto fwana kusala?»
11 Yandi vutulaka: «Muntu yina ke na biyunga zole fwana kupesa mosi na muntu yina ke na yawu ve, mpe muntu yina ke na madya fwana kukabula na muntu yina ke na yawu ve.»
12 Bilokoti-mpaku mpe, kwizaka na sika ya Yowane samu na kubotama, mpe yufulaka yandi: «Mulongisi, yinki beto fwana kusala?»
13 Yowane vutulaka: «Ntangu beno ke futisaka bantu mpaku, beno lutisa ve ntalu yina luyalu zengaka.»
14 Binwani mpe yufulaka yandi: «Kasi beto, yinki beto fwana kusala?» Yowane vutulaka: «Beno baka ve mbongo ya muntu na ngolo to na kutuba mambu ya luvunu. Kasi beno yangalala kaka na difuta yina beno ke kuzwaka.»
15 Bantu nyonso vwandaka vingila na kivuvu Masiya, mpe vwandaka banza ti Yowane lendaka vwanda Masiya.
16 Na yina, Yowane zabisaka bawu nyonso: «Mu ke na kubotika beno na maza. Kasi muntu yina ke kwiza me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi. Ni yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya. 17 Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo na diboko, samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.»
18 Yowane vwandaka zabisa bantu Nsangu ya Mbote, mpe vwandaka pesa bankindusulu mingi ya nkaka.
19 Kasi Yowane sembaka ntinu Elode samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi yina yandi bakaka, mpe samu ti yandi salaka dyaka mambu mingi ya nkaka ya yimbi.
20 Elode salaka dyaka dyambu ya nkaka ya yimbi: yandi tulaka Yowane na boloko.

Mbotokolo ya Yesu
(Mat 3.13-17; Mke 1.9-11)

21 Na manima ya kubotika bantu nyonso, Yowane botikaka mpe Yesu. Ntangu Yesu vwandaka sambila, zulu zibukaka
22 mpe Mpeve ya Longo kulumukaka na zulu ya yandi na kifwani ya dibembe. Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele mwana ya munu ya ntima. Ni nge ke yangidikaka munu.»

Bankooko ya dikanda ya Yesu
(Mat 1.1-17)

3:22 Mga 2.7; Esa 42.1

23 Yesu lendaka vwanda na bamvula makumi tatu ntangu
yandi bandaka kisalu ya yandi. Bantu vwandaka banza ti
tata ya yandi vwandaka Yosefi, mwana ya Eli.
24 Eli vwandaka mwana ya Matati, mpe Matati mwana ya
Levi. Levi vwandaka mwana ya Meleki, mpe Meleki mwana
ya Yanayi. Yanayi vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi
25 mwana ya Matatyase.

Matatyase vwandaka mwana ya Amose, mpe Amose
mwana ya Nawume. Nawume vwandaka mwana ya Eseli,
mpe Eseli mwana ya Nangayi.
26 Nangayi vwandaka mwana ya Mawate, mpe Mawate
mwana ya Matatyase.

Matatyase vwandaka mwana ya Semeyine, mpe Semeyine
mwana ya Yoseke. Yoseke vwandaka mwana ya Yoda,
27 mpe Yoda mwana ya Yowanane. Yowanane vwandaka
mwana ya Lesa, mpe Lesa mwana ya Zolobabele.

Zolobabele vwandaka mwana ya Salatyele, mpe Salatyele
mwana ya Neli.
28 Neli vwandaka mwana ya Meleki, mpe Meleki mwana ya
Adi. Adi vwandaka mwana ya Kosame, mpe Kosame mwana
ya Elemadame. Elemadame vwandaka mwana ya Ele,
29 mpe Ele mwana ya Yesu.

Yesu vwandaka mwana ya Elizeli, mpe Elyezele mwana
ya Yolime. Yolime vwandaka mwana ya Matate, mpe Matati
mwana ya Levi.
30 Levi vwandaka mwana ya Simewone, mpe Simewone
mwana ya Yuda.

Yuda vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi mwana ya
Yoname. Yoname vwandaka mwana ya Elyakime,
31 mpe Elyakime mwana ya Meleya. Meleya vwandaka
mwana ya Mena, mpe Mena mwana ya Matata. Matata
vwandaka mwana ya Natane, mpe Natane mwana ya Davidi.
32 Davidi vwandaka mwana ya Yese, mpe Yese mwana
ya Obede. Obede vwandaka mwana ya Bowaze, mpe Boze
mwana ya Sala. Sala vwandaka mwana ya Nasone,
33 mpe Nasone mwana ya Aminada.

Aminadabe vwandaka mwana ya Ademine, mpe Ademine
mwana ya Aleni. Aleni vwandaka mwana ya Eselome, mpe
Eselome mwana ya Falese. Falese vwandaka mwana ya
Yuda,
34 mpe Yuda mwana ya Yakobi. Yakobi vwandaka mwana
ya Isaaki, mpe Isaaki mwana ya Abalayami.

Abalayami vwandaka mwana ya Tela, mpe Tela mwana ya
Nakole. Nakole vwandaka

35 mwana ya Seluke, mpe Lewu mwana ya Langawu. Langawu vwandaka mwana ya Faleke, mpe Faleke mwana ya Ebele.
Ebele vwandaka mwana ya Sala,
36 mpe Sala mwana ya Kayiname. Kayiname vwandaka mwana ya Alepakesade, mpe Alepakesade mwana ya Seme. Seme vwandaka mwana ya Nowe, mpe Nowe mwana ya Lameke.
37 Lameke vwandaka mwana ya Metusela, mpe Metusela mwana ya Enoki.
Enoki vwandaka mwana ya Yalede, mpe Yalede mwana ya Maleleele. Maleleele vwandaka mwana ya Kayiname,
38 mpe Kayiname mwana ya Enose. Enose vwandaka mwana ya Sete, mpe Sete mwana ya Adami. Adami vwandaka mwana ya Nzambi.

4

Satana tontaka Yesu
(Mat 4.1-11; Mke 1.12-13)

1 Ntangu Yesu katukaka na nzadi ya Yolodani, yandi vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, mpe Mpeve nataka yandi na yinsi ya kuyuma.
2 Yandi salaka bilumbu makumi yiya kuna, mpe Satana tontaka yandi. Na kati ya bilumbu nyonso yina, Yesu kudyaka ata kima. Na manima, yandi kumaka na nsatu.
3 Na yina, Satana zabisaka yandi: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa ditadi yayi na kukituka dimpa.»
4 Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve.»
5 Satana nataka Yesu na zulu ya kisika mosi ya yinda. Na mbala mosi, yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya ntoto,
6 mpe tubaka: «Mu ke pesa nge lulendo nyonso mpe bimvwama ya bayinsi nyonso yayi. Ba pesaka munu yawu, mpe mu lenda kupesa yawu na konso muntu yina mu zola.
7 Na yina, kana nge siika munu, bima nyonso yayi ke vwanda ya nge.»
8 Yesu vutulaka: Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge fwana kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.»
9 Na manima, Satana nataka Yesu na Yelusalemi. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi,
10 samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi na kukeba nge.”

4:4 Mus 8.3 **4:8** Mus 6.13

11 Mpe: “Bambazi ke yamba nge na maboko ya bawu samu
ti dikulu ya nge kututa ve ditadi”»
12 Yesu vutulaka: «Ya kele ya kusonama: Nge fwana kutonta
ve Mfumu Nzambi ya nge.»
13 Na manima ya kutonta Yesu, Satana bikaka yandi mpe
kwendaka samu na kuvingila ntangu ya nkaka.

Yesu bandaka kisalu ya yandi na Ngalili
(Mat 4.12-17; 13.53-58; Mke 1.14-15; 6.1-6)

14 Yesu vutukaka ya kufuluka na ngolo ya Mpeve ya Longo
na Ngalili, mpe nsangu ya yandi mwanganaka na kizunga
nyonso yina.
15 Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-
Zwife, mpe bantu nyonso vwandaka pesa yandi masiika.
16 Yesu kwendaka na Nazaleti kisika yandi kulaka. Na
kilumbu ya saba, yandi kotaka na yinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife mutindu vwandaka kifu ya yandi. Na ntangu ya
kutanga Mambu ya Nzambi, ba lombaka Yesu na kutanga
Mambu ya Nzambi. Yandi telamaka,
17 mpe ba pesaka yandi dibuku ya mumbikudi Esaya. Yandi
zibulaka yawu mpe tangaka kibuku ya Mambu ya Nzambi
yina ke tubaka:
18 «Mpeve ya Mfumu kele na zulu ya munu.
Yandi me soola munu samu na kunata Nsangu ya Mbote na
bamputu.
Yandi me fidisa munu na kuzabisa nsangu ya kimpwanza na
bankole,
na kuzibula meso ya bampofo,
mpe samu na kupesa kimpwanza na bantu yina ba ke nyoko-
laka.
19 Yandi me fidisa munu mpe samu na kuzabisa mvula yina
Mfumu ke lakisa bumbote ya yandi.»
20 Ntangu Yesu manisaka na kutanga, yandi kangaka dibuku.
Yandi vutulaka yawu na kisadi ya yinzo ya lusambulu, mpe
kwendaka vwanda samu na kulongisa. Bantu nyonso yina
vwandaka kuna sikikaka yandi meso.
21 Na yina, yandi bandaka na kuzabisa bawu: «Bubu yayi,
mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi yina beno me kuwa me
salama.»
22 Bawu nyonso vwandaka pesa yandi masiika, mpe yitukaka
samu na mambu ya mbote yina yandi vwandaka zonza.
Bawu vwandaka tuba: «Ni yandi ve kele mwana ya Yosefi?»
23 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu zaba ti beno ke tubila
munu kingana yayi: “Munganga, belusa nzutu ya nge, nge
mosi.” Beno ke zabisa munu mpe: “Mambu nyonso yina beto

4:11 Mga 91.11-12 **4:12** Mus 6.16 **4:19** Esa 61.1-2

kuwaka ti nge salaka na mbanza Kapenawume, sala yawu mpe awa na mbanza ya nge mosi."»

24 Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ba ke yambaka ve mbote mumbikudi na mbanza ya yandi.

25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na ntangu ya mumbikudi Eli ntangu mvula salaka bamvula tatu na bangonda sambanu ata kunoka, mpe nsatu ya nene kumaka na kizunga nyonso, mifwidi vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli.

26 Nzambi fidisaka ve Eli na mifwidi yina. Kasi Nzambi fidisaka yandi kaka na sika ya mufwidi mosi ya kento yina vwandaka zinga na mbanza Salepeta ya kizunga ya Sidone.

27 Mutindu mosi mpe, na ntangu ya mumbikudi Elize, bantu ya bwazi vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli, kasi ata mosi na kati ya bawu belukaka. Kaka ni Namane, muntu ya yinsi ya Sili, belukaka.»

28 Bantu nyonso yina vwandaka na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kumaka na nkele ya kulutila ntangu bawu kuwaka mambu yina.

29 Bawu telamaka mpe basisaka Yesu na mbanza. Bawu nataka yandi tii na nsongi ya mongo yina ba tungaka mbanza samu na kulosa yandi na dibenga.

30 Kasi Yesu lutaka na kati-kati ya bawu, mpe kwendaka.

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi (Mke 1.21-28)

31 Yesu kwendaka na Kapenawume, mbanza ya Ngalili, mpe yandi vwandaka longisa bantu na kilumbu ya saba.

32 Bantu vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi samu ti yandi vwandaka zonza na bumfumu nyonso.

33 Na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka na bakala mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi lookaka na ngolo nyonso mutindu yayi:

34 «Ee! Yesu muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele: Nge kele muntu ya longo yina Nzambi me fidisa!»

35 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi mpe tubaka: «Vwanda swii, mpe basika na nzutu ya muntu yayi!» Na yina, mpeve ya yimbi losaka muntu yina na ntoto na meso ya bantu nyonso, mpe basikaka ata kutalisa yandi mpasi.

36 Bawu nyonso yitukaka mpe vwandaka tuba bawu na bawu: «Wapi mutindu ya mambu yandi me zonza? Muntu yayi ke na kutumisa bampeve ya yimbi na bumfumu mpe lulendo nyonso, mpe yawu ke na kubasika!»

4:27 2Bt 5.1-14

37 Na yina, nsangu ya Yesu mwanganaka na kizunga
nyonso yina.

Yesu belusaka bambevo ya nkaka
(Mat 8.14-17; Mke 1.29-34)

38 Yesu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe
kwendaka na yinzo ya Simoni. Mama ya kento ya Simoni
vwandaka na dibawu ya ngolo, mpe bayina vwandaka kuna,
lombaka Yesu na kubelusa yandi.
39 Yesu kondamaka pene-pene ya yandi, mpe ngalaka
dibawu. Dibawu manisaka, kento yina telamaka na nswalu
mpe bandaka na kusadila bawu.
40 Ntangu bwisi yilaka, bantu nyonso yina vwandaka na
bambevo ya mutindu na mutindu nataka bawu na sika ya
Yesu. Yesu tulaka bawu maboko, mpe belusaka bawu.
41 Bampeve ya yimbi mpe basikaka na bambevo mingi na
kulooka: «Nge kele Mwana ya Nzambi!» Kasi Yesu vwandaka
semba bawu na ngolo nyonso, mpe vwandaka yimina bawu
na kuzonza samu ti bawu zabaka ti yandi kele Masiya.

Yesu kwendaka longisa na Zude
(Mke 1.35-39)

42 Ntangu bwisi kutsyaka, Yesu basikaka na mbanza, mpe
kwendaka kisika yina vwandaka ve na bantu. Nkonga ya
bantu vwandaka sosa yandi. Ntangu ba talaka yandi, ba
sosaka na kuyimina yandi na kukwenda samu ti yandi bika
bawu ve.
43 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu fwana kuzabisa mpe
Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi na bambanza ya
nkaka. Ni samu na yawu Nzambi fidisaka munu.»
44 Na yina, Yesu vwandaka longisa na bayinzo ya lusam-
bulu ya ba-Zwife na Zude.

5

Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mat 4.18-22; Mke 1.16-20)

1 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka na kumu ya dyanga ya
Ngenezalete, mpe nkonga ya nene ya bantu kwizaka fuluka
kisika yandi vwandaka samu na kuwa Mambu ya Nzambi.
2 Yandi talaka babwatu zole pene-pene ya kumu ya maza.
Bilobi-bambisi vwandaka me basika na yawu samu na
kusukula bampwasa ya bawu.
3 Yesu kotaka na bwatu mosi yina vwandaka ya Simoni,
mpe zabisaka yandi na kunata yawu fyoti na maza. Na
manima ya kuvwanda na kati ya bwatu, Yesu bandaka na
kulongisa nkonga ya bantu.

4 Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi tubaka na
Simoni: «Nata bwatu ya nge kisika maza kele ndilu mingi,
mpe nge na bampangi ya nge, beno losa bampwasa ya beno
samu na kuzwa bambisi.»
5 Simoni vutulaka: «Mulongisi, beto me sala mpimpa nyonso
ata kuzwa kima. Kasi mutindu nge me tuba ti mu sala yawu,
mu ke losa dyaka bampwasa.»
6 Bawu losaka bampwasa na maza, mpe kuzwaka bambisi
mingi. Bampwasa ya bawu bandaka na kupasuka.
7 Na yina, bawu bokilaka bampangi ya bawu yina vwan-
daka na bwatu ya nkaka, samu ti bawu kwiza kusadisa bawu.
Bampangi kwizaka, mpe bawu fulusaka babwatu nyonso
zole na bambisi. Babwatu bandaka na kudyama samu ti
bambisi lutilaka mingi.
8 Ntangu Simoni Pyele talaka mutindu yina, yandi fuka-
maka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu! Katuka pene-
pene ya munu samu ti mu kele musumuki.»
9 Ya tsyelika, Simoni mpe bantu yina vwandaka na yandi
kumaka na boma mingi ntangu bawu talaka lutangu ya nene
ya bambisi yina bawu kuzwaka.
10 Mutindu mosi mpe bankundi ya Simoni: Zaki mpe
Yowane, bana ya Zebede, kumaka na boma. Kasi Yesu tubaka
na Simoni: «Kutala boma ve. Katuka ntangu yayi, nge ke
vwanda mulobi ya bantu.»
11 Na yina, bawu nataka babwatu ya bawu na kumu, mpe
bikaka bima nyonso samu na kulanda Yesu.

Yesu belusaka muntu ya bwazi
(Mat 8.1-4; Mke 1.40-45)

12 Yesu vwandaka na kati ya mbanza mosi, mpe muntu
mosi yina vwandaka na bwazi kwizaka kisika vwandaka
Yesu. Ntangu yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na nt-
wala ya Yesu kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi:
«Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu!»
13 Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu
zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bwazi
manisaka.
14 Yesu tumisaka yandi mutindu yayi: «Kuzabisa mambu
yayi na muntu ve. Kasi kwenda lakisa nzutu ya nge na sika
ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu
yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge
me beluka.»
15 Nsangu ya Yesu vwandaka lutila na kumwangana.
Bankonga ya bantu vwandaka vukana samu na kuwa yandi,
mpe samu ti yandi belusa bimbevo ya bawu.

16 Kasi Yesu vwandaka bika bawu, mpe vwandaka kwenda
na bisika yina kele ve na bantu samu na kusambila.

Yesu belusaka muntu ya binama ya kufwa
(Mat 9.1-8; Mke 2.1-12)

17 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa. Ba-Falisye mpe
milongisi ya Misiku vwandaka kuna. Bawu katukaka na bab-
wala nyonso ya Ngalili, ya Zude, mpe na mbanza Yelusalemi.
Lulendo ya Mfumu vwandaka na Yesu, mpe yawu vwandaka
pesa yandi ngolo ya kubelusa bambevo.
18 Bantu kwizaka kuna. Bawu nataka kikata na zulu ya
kipoyi. Bawu vwandaka sosa mayela ya kukotisa yandi na
kati ya yinzo samu na kutula yandi na ntwala ya Yesu.
19 Kasi bawu vwandaka kuzwa ve kisika ya kukotisa yandi
samu ti bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka na
muludi ya yinzo. Bawu tobolaka muludi mpe kulumunaka
yandi na zulu ya kipoyi ya yandi na ntwala ya Yesu na meso
ya bantu nyonso. 20 Ntangu Yesu talaka kiminu ya bawu,
yandi tubaka na mbevo: «Nkundi ya munu, nge me kuzwa
mulemvo ya masumu.»
21 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye bandaka na kutuba
na yisi ya ntima: «Nani kele muntu yayi? Yandi ke na kusafula
Nzambi. Nani dyaka lenda kulemvokila masumu, kana kaka
Nzambi ve?»
22 Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na
yinki beno ke na kubanza mutindu yina?
23 Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa
mulemvo ya masumu”, to “Telama mpe tambula?”
24 Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na
lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina,
yandi tubaka na muntu ya binama ya kufwa: «Telama, baka
kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge!»
25 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka na meso ya bantu
nyonso. Yandi bakaka kipoyi yina yandi vwandaka ya kulala,
mpe vutukaka na yinzo ya yandi na kukembila Nzambi.
26 Bantu nyonso yitukaka mpe kembilaka Nzambi. Bawu
fulukaka na boma mpe vwandaka tuba: «Bubu yayi, beto me
tala mambu ya ngitukulu.»

Yesu bokilaka Levi
(Mat 9.9-13; Mke 2.13-17)

27 Na manima ya mambu yina, Yesu basikaka mpe talaka
kilokoti-mpaku na nkumbu Levi ya kuvwanda na kisika ya
yandi ya kisalu. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!»
28 Levi telamaka, bikaka bima nyonso, mpe landaka yandi.

29 Na manima, Levi lambisaka madya ya mfunu na yinzo
ya yandi samu na Yesu. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya
nkaka vwandaka kudya kintwadi na bawu na mesa.
30 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina vwandaka na
kimvuka ya bawu nyungutaka mpe tubaka na bilandi ya
Yesu: «Samu na yinki beno ke kudyaka mpe kunwaka kint-
wadi na bilokoti-mpaku mpe misumuki?»
31 Yesu vutulaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na
nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi.
32 Mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama,
kasi misumuki samu ti bawu soba nkadulu.»

Ndongosolo na dyambu ya kumanga na kudya samu na Nzambi
(Mat 9.14-17; Mke 2.18-22)

33 Ba-Falisye tubaka na Yesu: «Konso ntangu, bilandi ya
Yowane ke mangaka na kudya samu na Nzambi, mpe ke
sambilaka mingi, mutindu mosi mpe bilandi ya beto. Kasi
samu na yinki bilandi ya nge ke kudyaka mpe ke kunwaka
konso ntangu?»
34 Yesu vutulaka: «Beno lenda kuyimina ve bantu yina
ba me bokila na mukembo ya makwela na kudya ntangu
mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu.
35 Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mu-
lumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na
Nzambi.»
36 Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: Ata muntu ke
bakaka kitende ya kinkuti ya malu-malu samu na kulonda
kinkuti ya ntama. Kana muntu sala mutindu yina, kinkuti ya
malu-malu ke pasuka, mpe kitende ya kinkuti ya malu-malu
ke simba ve na kinkuti ya ntama.
37 Mutindu mosi mpe, ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu
na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve vinu ya
malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana na ntoto,
mpe basaki yina ke pasuka.
38 Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki ya
malu-malu ya mpusu ya kibulu.
39 Konso muntu yina ke kunwa vinu ya ntama, ke vwanda
dyaka ve na nsatu ya kunwa vinu ya malu-malu. Ya tsyelika,
yandi ke tuba: «Vinu ya ntama me lutila mbote.»

6

Yesu kele mfumu ya Saba
(Mat 12.1-8; Mke 2.23-28)

1 Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya
bilanga ya bambuma ya faline. Bilandi ya yandi bukaka
bambuma, zokonaka yawu na maboko, mpe kudyaka yawu.
2 Ndambu ya ba-Falisye zabisaka bawu: «Samu na yinki
beno ke salaka mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na
kilumbu ya Saba?»
3 Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi
salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na
nsatu?
4 Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bakaka mampa
yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi. Yandi
kudyaka yawu, mpe pesaka yawu na bantu ya yandi ata ti
misiku ya beto ke pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi
na kudya yawu.»
5 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mwana ya Muntu kele mfumu
ya Saba.»

Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mat 12.9-14; Mke 3.1-6)

6 Na kilumbu ya nkaka ya Saba, Yesu kotaka na yinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bandaka na kulongisa. Ya
vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya
lubakala ya kufwa.
7 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye vwandaka tala Yesu
na nkebolo nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa
muntu na kilumbu ya saba, samu ti bawu kuzwa dyambu ya
kufunda yandi.
8 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi
tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe kwiza
awa na ntwala ya bantu nyonso.» Muntu yina telamaka mpe
kwendaka na ntwala ya bantu nyonso.
9 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu ke na kuyufula beno:
Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kusala muntu mbote
to yimbi na kilumbu ya saba? Yawu ke pesaka muswa na
kuvuukisa luzingu ya muntu, to na kubebisa yawu?»
10 Yesu talaka bantu nyonso yina zungaka yandi, mpe
tubaka na muntu yina: «Lambula diboko ya nge.» Yandi
lambulaka diboko, mpe yawu belukaka.
11 Kasi milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye kumaka na
nkele ya kulutila, mpe vwandaka solola bawu na bawu samu
na kusosa dyambu yina ba lendaka sala Yesu.

Yesu soolaka bantumwa kumi na zole
(Mat 10.1-4; Mke 3.13-19)

6:3 1Sa 21.2-7 **6:4** 1Sa 21.2-7; Knz 24.9

12 Na bilumbu yina, Yesu kwendaka na mongo samu na
kusambila. Kuna, yandi lutisaka mpimpa ya muvimba na
kusambila Nzambi.
13 Ntangu suka kumaka, yandi bokilaka bilandi ya yandi.
Yandi soolaka bantu kumi na zole na kati ya bawu, mpe
pesaka bawu nkumbu ya bantumwa.
14 Bankumbu ya bawu kele: Simoni, yina yandi pesaka
nkumbu Pyele, mpe Andele leki ya Simoni, Zaki mpe Yowane,
Filipe mpe Baatelemi,
15 Matayi mpe Toma, Zaki mwana ya Alefe, mpe Simoni
yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote*.
16 Yuda mwana ya Zaki mpe Yuda Isekayote, yina yekulaka
Yesu.

Yesu ke na kubelusa bantu
(Mat 4.23-25)

17 Yesu kulumukaka mongo kintwadi na bawu, mpe kanga-
maka na kisika yina ntoto vwandaka ya kutandama. Kuna,
ya vwandaka na nkonga ya nene ya bilandi ya yandi, mpe
bantu mingi yina katukaka na kizunga nyonso ya Zude, na
mbanza Yelusalemi, mpe na bambanza Tile mpe Sidone yina
kele pene-pene na maza ya mubu.
18 Bawu kwizaka samu na kuwa Yesu, mpe samu ti yandi
belusa bimbevo ya bawu. Bayina bampeve ya yimbi vwan-
daka kwamisa, belukaka.
19 Bantu nyonso vwandaka sosa kusimba yandi, samu ti
lulendo vwandaka basika na yandi, mpe vwandaka belusa
bawu nyonso.

Kyese mpe kyadi
(Mat 5.1-12)

20 Na yina, Yesu talaka bilandi ya yandi, mpe tubaka:
«Kyese na beno bamputu,
samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya beno!
21 Kyese na beno yina ke na nsatu ntangu yayi,
samu ti beno ke kuzwa madya ya kulutila!
Kyese na beno yina ke na kudila ntangu yayi,
samu ti beno ke seka.
22 Kyese na beno kana bantu ke yinaka beno, ke mangaka
beno, ke fingaka beno, mpe ke zolaka dyaka ve kuwa
bankumbu ya beno,
samu ti beno me pesaka luzingu ya beno na Mwana ya
Muntu.
23 Beno vwanda na kyese ntangu mambu yina ke kumina
beno, mpe beno yangalala na kilengi,

* **6:15** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

samu ti Nzambi ke pesa beno musendo ya nene na mazulu.
Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko ya bawu
vwandaka talisa mpasi mimbikudi.
24 Kasi kyadi na beno bantu ya mbongo,
samu ti beno me kuzwa yimeni bimvwama ya beno!
25 Kyadi na beno yina kele ntangu yayi ya kufuluka na bima
nyonso,
samu ti beno ke vwanda na nsatu!
Kyadi na beno yina ke na kuseka ntangu yayi,
samu ti beno ke vwanda na kati ya kyadi, mpe beno ke dila!
26 Kyadi na beno kana bantu nyonso ke na kusiika beno. Ya
tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko ya bayina ke na
kusiika beno, vwandaka sala na mimbikudi ya luvunu.»

Dyambu ya luzolo
(Mat 5.38-48; 7.12a)

27 «Kasi na beno yina ke na kuwa munu, mu ke na kutubila
beno mutindu yayi: Beno zola bambeni ya beno, mpe beno
sala mambu ya mbote na bayina ke yinaka beno.
28 Beno sakumuna bayina ke siingaka beno, mpe beno
sambidila bayina ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me
tadila beno.
29 Kana muntu bula nge mbata na dibundi, pesa yandi mpe
dibundi ya nkaka. Kana muntu botola kiyunga ya nge, bika
mpe ti yandi botola kinkuti ya nge.
30 Kabula na konso muntu yina ke lombaka nge kima, mpe
kana muntu me baka kima ya nge, kulomba yandi yawu ve.
31 Mambu yina beno zola ti ba sadila beno, beno sala yawu
mpe na bantu ya nkaka.
32 Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, na
yinki ba ke vutudila beno matondo? Ya tsyelika, misumuki
mpe ke zolaka kaka bayina ke zolaka bawu.
33 Kana beno ke salaka mambu ya mbote kaka na bayina ke
salaka beno mambu ya mbote, na yinki ba ke vutudila beno
matondo? Misumuki mpe ke salaka mutindu yina.
34 Kana beno ke defisaka mbongo kaka na bayina beno ke
salaka kivuvu ti bawu ke vutula beno yawu, beno ke kuzwa
ndandu ve, samu ti misumuki mpe ke defisaka na bampangi
ya bawu misumuki samu na kuzwa lutangu ya mbongo ya
bawu yina bawu me defisa.
35 Kasi beno, beno zola bambeni ya beno, mpe beno sala
bawu mambu ya mbote. Beno defisa ata kusala kivuvu ya
kuzwa ndandu. Na yina, beno ke kuzwa musendo ya nene,
mpe beno ke vwanda bana ya Nzambi-Mpungu. Ya tsyelika,
yandi kele mbote samu na bayina ke tondaka ve yandi, mpe
samu na bantu ya yimbi.

36 Beno vwanda ya kufuluka na bumbote, mutindu Tata ya
beno kele ya kufuluka na bumbote.»

Muntu fwana kufundisa ve bambangi
(Mat 7.1-5)

37 «Beno fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno
ve. Beno pesa ve bitumbu na bampangi, mpe Nzambi ke pesa
beno bitumbu ve. Beno lemvokila bampangi, mpe Nzambi ke
lemvokila beno.
38 Beno kabula na bampangi, mpe Nzambi ke kabula beno.
Yandi ke tula kikunku ya kufwanana na kati ya basaki ya
beno. Yandi ke ningisa yawu, ke fulusa yawu mbote, mpe ya
nkaka ke kubwa na ntoto. Ya tsyelika, na kitezolo yina beno
ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke
sadila samu na beno.»
39 Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: «Mpofo lenda
kunata ve mpangi ya yandi mpofo, kana ve bawu nyonso zole
ke kubwa na dibulu.
40 Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi. Kasi konso
mulongoki yina me longoka mbote, ke vwanda mutindu
mulongisi ya yandi.
41 Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na
disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya
yinti yina kele na disu ya nge mosi?
42 Wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya nge:
“Mpangi ya munu, bika mu katula nge kititi yina kele na
disu ya nge”, kasi nge mosi ke na kutala ve kibuku ya yinti
yina kele na disu ya nge? Nge kele muntu ya bantima zole!
Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge, mpe na
manima nge ke tala mbote samu na kukatula kititi yina kele
na disu ya mpangi ya nge.»

Yinti mpe bambuma ya yawu
(Mat 7.16-20; 12.33-35)

43 «Yinti ya mbote ke butaka ve bambuma ya yimbi, mpe
yinti ya yimbi ke butaka ve bambuma ya mbote.
44 Ba ke zabaka konso yinti na bambuma ya yawu. Ba ke
bukaka ve bambuma ya yinti ya fike na matiti ya bansende,
to ba ke kuzwaka ve bambuma ya vinu na yinti ya bansende.
45 Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele
na ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka
mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi. Ya
tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina kele ya
kufuluka na kati ya ntima ya yandi.»

Kifwani ya bayinzo zole
(Mat 7.24-27)

46 «Samu na yinki beno ke bokilaka munu “Mfumu, Mfumu”,
mpe beno ke salaka ve mambu yina mu ke zabisaka beno?
47 Mu ke lakisa beno na nani me fwanana muntu yina ke
kwizaka na sika ya munu, ke kuwaka mambu ya munu, mpe
ke tumamaka na yawu.
48 Yandi me fwanana na muntu yina tungaka yinzo. Yandi
timunaka mabulu ya yinda, mpe tungaka lufulu ya matadi.
Ntangu nyamba ya ngolo salamaka, maza ya mwila kwizaka
kubwa na ngolo nyonso na yinzo yina ata kubwisa yawu,
samu ti ba tungaka yawu mbote.
49 Kasi muntu yina ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke
sadilaka yawu ve me fwanana na muntu yina tungaka yinzo
na zulu ya ntoto ata kusala lufulu. Nyamba ya ngolo sala-
maka, mpe maza ya mwila kwizaka kubwa na ngolo nyonso
na yinzo. Yawu bwisaka yinzo yina na nswalu nyonso, mpe
nyonso mwanganaka.»

7

Yesu belusaka kisadi ya mfumu mosi ya binwani ya Loma
(Mat 8.5-13)

1 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu nyonso yina
na bantu yina vwandaka kuwa yandi, yandi kwendaka na
mbanza Kapenawume.
2 Mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma vwandaka
na mundongo mosi yina yandi vwandaka zola mingi.
Mundongo yina vwandaka na kimbevo, mpe kumaka pene-
pene na kufwa.
3 Ntangu yandi kuwaka nsangu ya Yesu, yandi fidisaka
mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife na kulomba Yesu na
kwiza kubelusa mundongo ya yandi.
4 Bawu kumaka na ntwala ya Yesu, mpe bondilaka yandi
mingi na kutuba: «Ya me lunga ti nge sadisa muntu yina,
5 samu ti yandi ke zolaka bantu ya yinsi ya beto, mpe ni
yandi tungisaka yinzo ya beto ya lusambulu.»
6 Na yina, Yesu kwendaka na bawu. Ntangu yandi kumaka
pene-pene ya yinzo ya mfumu ya binwani nkama, mfumu
yina fidisaka bandiku ya yandi na kuzabisa Yesu: «Mfumu,
bika kwandi na kutala mpasi! Mu kele ve ya kulunga na
kuyamba nge na yinzo ya munu.
7 Ni yawu yina, mu talaka ti mu kele ve ya kulunga na kwiza
kutalana na ntwala ya nge. Kasi tuba kaka dyambu mosi,
mpe kisadi ya munu ke beluka,
8 samu ti munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu,
mpe mu kele na binwani yina ke tumamaka na munu. Kana
mu tuba na mosi: “Kwenda!” Yandi ke kwenda. Kana mu

tuba na ya nkaka: “Kwiza!” Yandi ke kwiza, mpe kana mu tuba na mundongo ya munu: “Sala kisalu yayi”, yandi ke sala yawu.»

9 Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mingi. Yandi balukaka na sika ya bantu yina vwandaka landa yandi, mpe tubaka: «Ya tsyelika mu ke na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya mutindu yayi ata na bantu ya yinsi ya Isayeli!»

10 Bantu yina mfumu ya binwani fidisaka, bawu vutukaka na yinzo ya mfumu ya bawu, mpe bawu kutaka mundongo yina na mavimpi ya mbote.

Yesu vumbulaka na lufwa mwana ya mufwidi mosi ya kento

11 Na manima, Yesu kwendaka na mbanza Nayine. Bilandi ya yandi mpe bantu mingi vwandaka landa yandi.

12 Kaka na ntangu yina yandi vwandaka kuma pene-pene na mwelo ya mbanza, bantu vwandaka nata mvumbi ya ditoko mosi na ndyamu. Ya vwandaka mwana kaka mosi ya mufwidi ya kento. Bantu mingi ya mbanza vwandaka na mufwidi yina.

13 Ntangu Mfumu talaka mufwidi yina, yandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe tubaka: «Kudila ve!»

14 Yandi kwendaka pene-pene ya sanduku, mpe simbaka yawu. Bantu yina vwandaka nata yawu telamaka, mpe Yesu tubaka: «Ditoko, mu ke na kutumisa nge: Vumbuka!»

15 Muntu ya kufwa vwandaka mpe bandaka na kuzonza. Yesu vutulaka yandi na mama ya yandi.

16 Bantu nyonso fulukaka na buzitu samu na Nzambi. Bawu vwandaka kembisa Nzambi na kutuba: «Mumbikudi ya nene me kwiza na kati-kati ya beto! Nzambi me kwiza kusadisa bantu ya yandi!»

17 Na kizunga nyonso ya Zude, mpe na babwala yina vwandaka pene-pene na kizunga yina, bantu kuwaka mambu yina Yesu salaka.

Bilandi ya Yowane Mubotiki
(Mat 11.2-19)

18 Bilandi ya Yowane zabisaka Yowane mambu nyonso yina vwandaka luta. Yowane bokilaka bilandi zole na kati ya bawu,

19 mpe fidisaka bawu na sika ya Mfumu samu na kuyufula yandi: «Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?»

20 Ntangu bawu kumaka na sika ya Yesu, bawu zabisaka yandi: «Yowane Mubotiki me fidisa beto samu na kuyufula nge: “Nge kele muntu yina fwana kukwiza to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?”»

21 Kaka na ntangu yina, Yesu belusaka bambevo mingi,
mpe bantu ya binama ya kufwa. Yandi bingisaka bampeve
ya yimbi yina vwandaka na bawu, mpe zibulaka meso ya
bampofo mingi.
22 Na manima, yandi tubaka na bantu yina Yowane fidis-
aka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno me
tala mpe me kuwa: bampofo ke na kutala, bantu ya bifuuma
na makulu ke na kutambula mbote, bantu ya bwazi ke na
kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya
kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na kuwa
Nsangu ya Mbote.
23 Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya
yandi na munu!»
24 Ntangu bantu yina Yowane fidisaka vutukaka, Yesu ban-
daka na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka
kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na yinsi ya
kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka ningisa?
25 Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka
bilele ya ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya
ntalu, mpe ke zingaka na kati ya bimvwama kele na bayinzo
ya bantinu.
26 Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi?
Ee, ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me lutila
mumbikudi.»
27 Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi
ke na kutuba: «“Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya
nge samu na kuyidikila nge nzila.”»
28 Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kutubila beno: Na kati ya
bantu nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane mfunu.
Kasi muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Nzambi me lutila
yandi mfunu.
29 Bantu nyonso mpe bilokoti-mpaku kuwaka yandi. Bawu
zabaka ti Nzambi kele ya kudedama, mpe bawu ndimaka ti
Yowane botika bawu.
30 Kasi ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku ndimaka ve
mambu yina Nzambi zolaka samu na bawu, mpe bawu man-
gaka ti Yowane botika bawu.»
31 Yesu tubaka dyaka: «Na nani mu lenda kufwanikisa
bantu ya ntangu yayi? Na nani bawu me fwanana?
32 Bawu me fwanana na bana ya fyoti yina kele ya ku-
vwanda na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe
bawu ke na kulooka na bampangi na kutuba: “Beto me sika
miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve. Beto
me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve!”»

7:27 Kbk 23.20; Mal 3.1

33 Ya tsyelika, Yowane Mubotiki kwizaka. Yandi vwandaka
kudya ve mampa mpe vwandaka kunwa ve vinu. Na yina
beno tubaka: «Yandi ke na mpeve ya yimbi!»
34 Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe
kunwa, mpe beno ke na kutuba: «Muntu yayi ke na kubanza
kaka na kudya mpe kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya
bilokoti-mpaku mpe ya misumuki!»
35 Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na
bantu nyonso yina ke ndimaka yawu.

Yesu na kati ya yinzo ya mu-Falisye mosi na nkumbu Simoni

36 Mu-Falisye mosi bokilaka Yesu na kwenda kudya na
yinzo ya yandi. Yesu kwendaka na yinzo ya muntu yina, mpe
vwandaka na mesa.
37 Na kati ya mbanza yina vwandaka na musumuki mosi
ya kento. Ntangu yandi kuwaka ti Yesu vwandaka kudya
na yinzo ya Falisye yina, yandi nataka kitutu ya alabati* ya
kufuluka na mananasi.
38 Yandi kwendaka vwanda na manima pene-pene na
makulu ya Yesu. Yandi vwandaka dila, mpe bolisaka makulu
ya Yesu na mansangasa. Na manima, yandi kusunaka yawu
na bansuki ya yandi. Yandi fibaka yawu mpe tulaka yawu
mananasi.
39 Ntangu Falisye yina bokilaka Yesu talaka mutindu yina,
yandi tubaka na kati ya ntima ya yandi: «Kana muntu yayi
vwandaka ya tsyelika mumbikudi, yandi zolaka zaba nani
kele kento yina ke na kusimba yandi. Yandi zolaka zaba ti
yandi kele kento ya masumu.»
40 Na yina, Yesu bakaka kinzonzi, mpe tubilaka yandi: «Si-
moni! Mu ke na dyambu ya kuzabisa nge.» Simoni vutulaka:
«Zonza ya nge, Mulongisi.»
41 Yesu tubaka: «Bantu zole defaka mbongo na sika ya
kidefisi-mbongo. Mosi defaka Badenalya bankama tanu
(500), mpe ya nkaka mbongo makumi tanu ya bisengo.
42 Mutindu bawu vwandaka ve na mbongo ya kufuta
mfuka ya bawu, yandi katulaka bawu mfuka nyonso. Nani
na bawu zole ke lutila na kuzola yandi?»
43 Simoni vutulaka: «Mu banza ti muntu yina yandi me
katula mfuka ya kulutila nene.» Yesu zabisaka yandi: «Nge
me zonza mbote.»
44 Na manima, Yesu balukaka na sika ya kento yina, mpe
tubaka na Simoni: «Nge me tala kento yayi? Mu me kota na
yinzo ya nge, mpe nge me pesa munu ve maza ya kusukula
makulu. Kasi yandi me bolisa makulu ya munu na mansan-
gasa ya yandi, mpe me kusuna yawu na bansuki ya yandi.

* **7:37** *Alabati* kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu.
7:41 Mat 18.28

45 Nge me fiba munu ve. Kasi yandi me bika ve na kufiba
makulu ya munu katuka ntangu yina mu kotaka na yinzo ya
nge.
46 Nge me tula munu ve mafuta na yintu. Kasi yandi me
pakula munu mananasi na makulu.
47 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa nge: Yandi me kuzwa
mulemvo ya masumu mingi samu ti yandi me lakisa luzolo
ya nene. Muntu yina ba ke lemvokila fyoti, ke lakisa luzolo
ya fyoti.»
48 Na yina, Yesu tubaka na kento yina: «Nge me kuzwa
mulemvo ya masumu.»
49 Bayina vwandaka na yandi na mesa tubaka na kati ya
bantima ya bawu: «Muntu yayi kele nani na kulemvokila
bantu masumu?»
50 Kasi Yesu tubaka na kento yina: «Kiminu ya nge me
vuukisa nge. Kwenda na kizunu.»

8

Bilandi kumi na zole mpe mwa bakento ke na kuzyeta na Yesu

1 Na manima, Yesu kwendaka na bambanza mpe babwala
samu na kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya
Kimfumu ya Nzambi. Bilandi kumi na zole ya yandi vwan-
daka kintwadi na yandi.
2 Mwa ndambu ya bakento yina Yesu bingisaka bampeve ya
yimbi mpe belusaka vwandaka mpe kintwadi na bawu. Na
kati ya bawu vwandaka: Maliya ya mbanza Madala yina Yesu
bingisaka bampeve nsambwadi ya yimbi;
3 Zane, kento ya Suza yina vwandaka twadisa bimvwama
ya Elode; Suzane mpe bakento mingi ya nkaka yina vwan-
daka sadila bimvwama ya bawu samu na kusadisa Yesu mpe
bilandi ya yandi.

Kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.1-9; Mke 4.1-9)

4 Bantu vwandaka katuka na konso mbanza samu na kuk-
wiza na sika ya Yesu. Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya
bantu yina yonzamaka, yandi tubaka kingana yayi:
5 «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga
bambuma. Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma,
ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bantu
dyataka yawu, mpe bandeke dodaka yawu.
6 Ndambu ya nkaka kubwaka na ntoto ya matadi. Ntangu
bambuma menaka, yawu yumaka samu ti ntoto vwandaka
ve na maza.

7 Ndambu ya nkaka kubwaka na kati ya matiti ya bansende.
Matiti ya bansende menaka kintwadi na bambuma, mpe
fyetikisaka yawu.
8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote.
Yawu menaka mpe butaka bambuma mingi. Konso yinti
butaka bambuma nkama.» Yesu tubaka dyaka: «Muntu yina
kele na makutu samu na kuwa, yandi kuwa!»

Samu na yinki Yesu ke na kuzonza na bingana
(Mat 13.10-17; Mke 4.10-12)

9 Bilandi ya yandi yufulaka yandi yinki vwandaka zola
kutuba kingana yina.
10 Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki
ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke kuwa yawu
mutindu bingana, samu ti:
«“Bawu ke zibula meso, kasi bawu ke tala ve,
mpe bawu ke kuwa, kasi bawu ke visa ve.”»

Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga
(Mat 13.18-23; Mke 4.13-20)

11 «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana yayi: Bambuma ni
Mambu ya Nzambi.
12 Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika
kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi,
kasi Satana ke kwizaka mpe ke katulaka yawu na kati ya
bantima ya bawu samu ti bawu kwikila ve mpe bawu kuzwa
ve mpulusu.
13 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika
kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi,
mpe ke ndimaka yawu na kyese nyonso. Kasi bawu ke bikaka
ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu
ke kwikilaka kaka mwa ntangu fyoti. Ntangu bantontolo ke
kuminaka bawu, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu.
14 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti
ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka
Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo, bimvwama, mpe
mikembo ya yinza ke kwamisaka mambu yina bawu ke
kuwaka, samu ti yawu buta ve bambuma ya kuyela.
15 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kub-
waka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe
ke bumbaka yawu na ntima ya mbote mpe ya kukubama.
Bawu kele ya kukwikama mpe ke butaka bambuma.»

Kingana ya mwinda
(Mke 4.21-25)

16 «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba
yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke tulaka

8:10 Esa 6.9

yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda samu ti bantu yina ke na kukota na yinzo tala nsemo.
17 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana.
18 Na yina, beno sala keba na mutindu yina beno ke kuwaka samu ti na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina yandi ke na kubanza ti yandi ke na yawu.»

Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mat 12.46-50; Mke 3.31-35)

19 Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka tala Yesu, kasi bawu lendaka ve na kukuma na kisika yina vwandaka Yesu samu na nkonga ya bantu.
20 Ba zabisaka Yesu: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na nsatu ya kutala nge.»
21 Kasi Yesu vutulaka: «Mama mpe bampangi ya munu kele bayina ke kuwaka Mambu ya Nzambi mpe ke sadilaka yawu.»

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo
(Mat 8.23-27; Mke 4.35-41)

22 Kilumbu mosi, Yesu kotaka na bwatu na bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beto sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.» Na yina, bawu kwendaka.
23 Ntangu bawu vwandaka sabuka, Yesu vwandaka lala. Na mpamukunu, kitembo ya ngolo fulaka na dyanga. Maza bandaka na kufuluka na bwatu, mpe bwatu vwandaka sosa kudyama.
24 Na yina, bilandi kwendaka pene-pene ya Yesu. Bawu vumbulaka yandi na kutuba: «Mulongisi, Mulongisi, beto ke kufwa!» Yesu vumbukaka mpe tumisaka na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya dyanga na kudingama. Yawu dingamaka, mpe kizunu vutukaka.
25 Na manima, yandi yufulaka bawu: «Beno kele na kiminu ve?» Bilandi vwandaka na boma mpe yitukaka mingi. Na yina, bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani kele muntu yayi samu ti yandi ke na kutumisa kitembo mpe maza ya dyanga, mpe yawu ke na kutumama na yandi?»

Yesu belusaka muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi
(Mat 8.28-34; Mke 5.1-20)

26 Yesu mpe bilandi ya yandi sabukaka dyanga mpe kumaka na kizunga ya Ngenezalete yina kele simu na simu na Ngalili.

27 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi ya mbanza
kwizaka bwabana yandi. Yandi vwandaka na bampeve ya
yimbi, mpe katuka ntama, yandi vwandaka lwata dyaka ve
bilele. Yandi vwandaka zinga ve na yinzo, kasi na bandyamu.
28 Ntangu yandi talaka Yesu, yandi lookaka, kubwaka na
ntwala ya makulu ya Yesu, mpe tubaka na ngolo nyonso:
«Yesu, Mwana ya Nzambi-Mpungu! Yinki nge ke na kusosa na
munu? Mulemvo ya nge, kukwamisa munu ve!»
29 Ya tsyelika, yandi tubaka mutindu yina, samu ti Yesu
vwandaka tumisa mpeve ya yimbi na kubasika na nzutu ya
muntu yina. Mpeve yina vwandaka kwamisa yandi bambala
mingi, mpe bantu vwandaka kanga yandi bisengo na maboko
mpe makulu, samu ti yandi kima ve. Kasi yandi vwandaka
zenga yawu, mpe mpeve ya yimbi vwandaka nata yandi na
bisika yina bantu kele ve.
30 Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi
vutulaka: «Nkumbu ya munu Nkonga.» Yandi tubaka mutindu
yina samu ti bampeve mingi ya yimbi kotaka na nzutu ya
yandi.
31 Bampeve yina vwandaka lomba Yesu na kufidisa bawu
ve na dibenga ya yinda kisika bampeve ya yimbi ke kanga-
maka.
32 Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene ya ban-
gulu yina vwandaka sosa madya na zulu ya mongo. Bampeve
ya yimbi lombaka Yesu na kupesa bawu muswa ya kukota na
bangulu yina, mpe Yesu pesaka bawu yawu.
33 Na yina, bampeve ya yimbi basikaka na muntu yina, mpe
kotaka na kati ya bangulu. Bangulu kulumukaka na nswalu
nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe
dyamaka.
34 Ntangu mikengi ya bangulu talaka mambu yina sala-
maka, bawu kimaka mpe kwendaka mwangisa nsangu na
kati ya mbanza mpe bayinzo ya mivungi.
35 Bantu basikaka na mbanza samu na kutala mambu yina
salamaka. Bawu kumaka kisika yina vwandaka Yesu, mpe
talaka ya kuvwanda pene-pene ya makulu ya Yesu, muntu
yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi vwandaka ya
kulwata bilele, mpe kumaka na mabanza ya kulunga. Na
yina, bawu kumaka na boma.
36 Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka bawu
wapi mutindu muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi
belukaka.
37 Na yina, bantu nyonso ya Ngenezalete lombaka Yesu na
kukatuka na kizunga ya bawu, samu ti bawu vwandaka na
boma mingi. Yesu kotaka na bwatu mpe kwendaka.

38 Muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi lombaka ti
yandi kwenda na Yesu. Kasi Yesu vutulaka yandi mpe tubaka:
39 «Vutuka na yinzo ya nge, mpe zabisa mambu nyonso yina
Nzambi me sala nge.» Na yina, yandi vutukaka mpe zabisaka
na mbanza nyonso mambu nyonso yina Yesu salaka yandi.

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumba ya kufwa
(Mat 9.18-26; Mke 5.21-43)

40 Ntangu Yesu vutukaka na simu ya dyanga na Ngalili,
nkonga ya nene ya bantu yambaka yandi samu ti bawu
nyonso vwandaka vingila yandi.
41 Na yina, muntu mosi na nkumbu Zayuse kwizaka kuna.
Yandi vwandaka mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe lombaka yandi na
kukwiza na yinzo ya yandi,
42 samu ti mwana ya yandi ya kento yina vwandaka na
bamvula keba ve kumi na zole vwandaka pene-pene na
lufwa. Kaka ni mwana yina vwandaka na yandi.

Ntangu Yesu vwandaka kwenda na yinzo ya Zayuse,
nkonga ya bantu vwandaka fyetikisa yandi na balweka
nyonso.
43 Na kati ya nkonga yina vwandaka na kento mosi yina
vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole.
Yandi manisaka mbongo nyonso ya yandi na sika ya min-
ganga. Kasi ata muntu lendaka na kubelusa yandi.
44 Yandi kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka
nsongi ya kinkuti ya Yesu. Kaka na ntangu yina, menga
vwandaka basika dyaka yandi ve.
45 Yesu yufulaka: «Nani me simba munu?» Bantu nyonso
mangaka, mpe Pyele tubaka: «Mulongisi, nkonga ya bantu me
zunga nge mpe ke na kufyetikisa nge na balweka nyonso.»
46 Kasi Yesu tubaka: «Muntu me simba munu samu ti ngolo
me basika na nzutu ya munu.»
47 Ntangu kento yina talaka ti ba zabaka yandi, yandi kwen-
daka fukama na mantwala ya Yesu na kutekita nyonso. Yandi
zabisaka Yesu na ntwala ya bantu nyonso samu na yinki
yandi simbaka yandi, mpe wapi mutindu yandi belukaka
kaka na ntangu yina.
48 Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me
vuukisa nge. Kwenda na kizunu.»
49 Ntete Yesu manisa na kuzonza, muntu mosi yina
katukaka na yinzo ya Zayuse kwizaka zabisa Zayuse: «Mwana
ya nge me kufwa. Kukwamisa dyaka ve Mulongisi.»
50 Kasi Yesu kuwaka mambu yina, mpe tubaka na Zayuse:
«Kuvwanda na boma ve, kwikila kaka mpe yandi ke beluka.»

51 Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya Zayuse, yandi pesaka
muswa kaka na Pyele, Yowane, mpe Zaki na kukota na yandi
na yinzo kintwadi na tata mpe mama ya mwana yina.
52 Bantu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka na kyadi
samu na mwana yina. Na yina, Yesu tubaka: «Beno bika na
kudila. Yandi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.»
53 Bawu vwandaka seka yandi samu ti bawu zabaka ti
mwana kufwaka.
54 Kasi Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka na
ngolo nyonso: «Mwana, vumbuka!»
55 Mwana vumbukaka mpe telamaka na nswalu nyonso.
Yesu tumisaka bawu na kupesa mwana yina madya.
56 Bibuti ya yandi yitukaka mingi. Kasi Yesu tumisaka
bawu na kuzabisa ve na bantu mambu yina salamaka.

9

Yesu fidisaka bilandi kumi na zole ya yandi
(Mat 10.5-15; Mke 6.7-13)

1 Yesu vukisaka bilandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu
lulendo mpe lutumu ya kubingisa bampeve nyonso ya yimbi,
mpe ya kubelusa bambevo.
2 Na manima, yandi fidisaka bawu na kwenda kulongisa
Nsangu ya Kimfumu ya Nzambi, mpe kubelusa bambevo.
3 Yandi zabisaka bawu: «Beno nata ve kima na nzyetolo ya
beno: Ata yinti ya nzyetolo, to saki, to madya, to mbongo.
Beno vwanda ve na binkuti zole.
4 Na konso yinzo yina ba ke yamba beno, beno vwanda
kuna tii ntangu beno ke katuka na kisika yina.
5 Konso kisika yina bantu ke manga na kuyamba beno,
beno katuka na mbanza yina, mpe beno ningisa fundu-fundu
ya makulu ya beno. Ya ke vwanda nkebosolo samu na bawu.»
6 Bilandi kwendaka mpe vwandaka luta na babwala
nyonso na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Bawu vwandaka
belusa mpe bambevo bisika nyonso.

Elode ke na sosa kuzaba nani kele Yesu
(Mat 14.1-12; Mke 6.14-29)

7 Elode, ntinu ya Ngalili, kuwaka mambu nyonso yina
vwandaka salama. Mabanza ya yandi kumaka kidi-kidi,
samu ti bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Yowane
Mubotiki me vumbuka na lufwa.
8 Bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Eli me vutuka
dyaka. Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba ti ya kele mosi
na kati ya mimbikudi ya ntama me vumbuka na lufwa.
9 Kasi Elode tubaka: «Mu zengisaka munu mosi yintu ya
Yowane. Na yina, nani kele muntu yina ba ke na kuzonzila

mambu nyonso yayi?» Ni yawu yina, Elode vwandaka sosa kutala Yesu.

Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mat 14.13-21; Mke 6.30-44; Yne 6.1-14)

10 Bantumwa vutukaka mpe zabisaka Yesu mambu nyonso yina bawu salaka. Na yina, Yesu nataka bawu kisika yina vwandaka bantu ve, pene-pene na mbanza Besayida.
11 Kasi bantu zabaka yawu, mpe landaka yandi. Yesu yambaka bawu, zabisaka bawu mambu ya Kimfumu ya Nzambi, mpe belusaka bayina vwandaka sosa kubeluka.
12 Bwisi bandaka na kuyila. Na yina, bilandi kumi na zole kwendaka pene-pene ya Yesu mpe zabisaka yandi: «Vutula bantu yayi na babwala mpe bayinzo ya mivungi yina kele pene-pene samu na kusosa madya mpe bisika ya kulala, samu ti kisika yayi kele na kima ve.»
13 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa bawu madya, beno mosi.» Bawu vutulaka: «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi zole. Nge zola ti beto kwenda kusumba madya yina bantu nyonso yayi lenda kudya?»
14 Ya tsyelika, lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka vwanda mafunda tanu (5 000). Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno vwandisa bawu na lutangu ya makumi tanu ya bantu na konso nkonga.»
15 Bilandi tumamaka mpe bawu vwandisaka bantu nyonso.
16 Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole. Yandi talaka na zulu mpe tondaka Nzambi samu na madya yina. Yandi zengaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso yina vwandaka kuna.
17 Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Na manima, ba fulusaka bitunga kumi na zole na bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina bikanaka.

Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mat 16.13-19; Mke 8.27-29)

18 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na kisika yina vwandaka ve na bantu, mpe bilandi ya yandi vwandaka kuna. Na yina, Yesu yufulaka bawu: «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?»
19 Bawu vutulaka: «Bantu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele mosi na kati ya mumbikudi ya ntama yina me vumbuka na lufwa.»
20 Yesu yufulaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya yina me katuka na sika ya Nzambi.»

Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 16.20-28; Mke 8.30-9.1)

21 Yesu yiminaka bawu na ngolo nyonso na kuzabisa yawu
ve na muntu,
22 mpe tubaka dyaka: «Mwana ya Muntu fwana kutala
mpasi mingi. Bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi,
mpe milongisi ya Misiku ke manga yandi. Ba ke kufwa yandi,
mpe yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»
23 Na manima, yandi tubaka na bawu nyonso: «Kana muntu
zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina
me tadila yandi mosi. Kasi konso kilumbu, yandi nata ku-
lunsi ya yandi, mpe yandi landa munu.
24 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya
yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya
yandi samu na munu, ke vuukisa yawu.
25 Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso
ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi, to ke na
kufwa yawu?
26 Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu na
mambu ya munu, Mwana ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni
ntangu yandi ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi, ya Tata
ya yandi, mpe ya bambazi ya longo.
27 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu ya nkaka yina
kele awa ke kufwa ve kana bawu tala ntete ve Kimfumu ya
Nzambi.»

Luzabusu ya Kimfumu ya Nzambi
(Mat 17.1-8; Mke 9.2-8)

28 Na manima ya kuzonza mambu yina, bilumbu nana
lutaka, mpe Yesu bakaka Pyele, Yowane na Zaki, mpe yandi
kwendaka na bawu na mongo samu na kusambila.
29 Ntangu yandi vwandaka sambila, kizizi ya yandi sobaka,
mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya kulutila.
30 Na mpamukunu, bantu zole vwandaka zonza na Yesu: ya
vwandaka Moyize mpe Eli.
31 Bawu vwandaka talana na kati ya nsemo ya nene
ya mazulu, mpe bawu vwandaka zonzila mutindu Yesu
fwanaka manisa kisalu ya yandi na kufwa na Yelusalemi.
32 Pyele mpe bampangi ya yandi vwandaka ya kulala. Kasi
ntangu bawu vumbukaka, bawu talaka nkembo ya Yesu mpe
bantu zole yina vwandaka ya kutelama na yandi.
33 Ntangu Moyize na Eli vwandaka bika Yesu, Pyele tubaka
na Yesu: «Mulongisi, ya kele mbote ti beto vwanda awa. Beto
ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya
nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya

9:23 Mat 10.38; 16.24

Eli.» (Pyele vwandaka zaba ve mambu yina yandi vwandaka tuba.)
34 Ntangu yandi vwandaka tuba mutindu yina, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. Bilandi kumaka na boma ntangu bawu kotaka na dituti.
35 Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni mwana ya munu yina mu soolaka. Beno kuwa yandi!»
36 Na manima ya kuwa ndinga yina, bilandi talaka kaka Yesu yandi mosi. Bawu tubaka ata dyambu, mpe na ntangu yina, bawu zabisaka muntu ve mambu yina bawu talaka.

Yesu belusaka mwana yina vwandaka na mpeve ya yimbi
(Mat 17.14-18; Mke 9.14-27)

37 Na kilumbu yina landaka, bawu kulumukaka mongo, mpe nkonga ya nene ya bantu kwizaka bwabana Yesu.
38 Muntu mosi bandaka na kulooka na kati ya nkonga: «Mulongisi, mu ke na kubondila nge, tala mwana ya munu kyadi. Kaka ni mwana yayi ke na munu!
39 Mpeve ya yimbi ke kwamisaka yandi, mpe ke salaka ti mwana looka. Yawu ke ningisaka yandi na ngolo nyonso, ke basisaka yandi mafulu na yinwa, mpe ke katukaka na mpasi na manima ya kunyokola yandi.
40 Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve yango. Kasi bawu me lenda ve na kubingisa yawu.»
41 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi mpe yina kele ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno?» Na yina, Yesu tubaka na muntu yina: «Nata mwana ya nge awa.»
42 Ntangu mwana vwandaka kwiza pene-pene ya Yesu, mpeve ya yimbi losaka yandi na ntoto, mpe ningisaka yandi na ngolo nyonso. Kasi Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe belusaka mwana. Na manima, yandi vutulaka mwana na sika ya tata ya yandi.
43 Bantu nyonso yitukaka samu na lulendo ya nene ya Nzambi.

Yesu zabisaka dyaka lufwa ya yandi
(Mat 17.22-23; Mke 9.30-32)

Mutindu bantu nyonso vwandaka yituka ntete na mambu yina Yesu vwandaka sala, Yesu tubaka na bilandi ya yandi:
44 «Beno kuwa mbote mambu yina mu ke na kuzabisa beno ntangu yayi: Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu.»
45 Kasi bawu bakulaka ve mambu yina. Yawu vwandaka ya kubumbama na bawu samu ti bawu bakula ve nsasa ya yawu,

mpe bawu vwandaka na boma ya kuyufula Yesu na dyambu yina.

Nani kele kuluntu na kati ya bilandi?
(Mat 18.1-5; Mke 9.33-37)

46 Bilandi vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba
nani me lutila mfunu na kati ya bawu.
47 Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi bakaka
mwana ya fyoti, tulaka yandi pene-pene na yandi,
48 mpe zabisaka bawu: «Muntu yina ke yamba mwana ya
fyoti yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na
yina, muntu yina ke yamba munu, ke yamba muntu yina
fidisaka munu. Ya tsyelika, muntu yina kele mwana ya fyoti
na kati ya beno nyonso, ni yandi me lutila mfunu.»

Muntu yina ke salaka ve beto yimbi, kele na ndambu ya beto
(Mke 9.38-40)

49 Yowane tubaka na Yesu: «Mfumu, beto talaka muntu yina
vwandaka bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge.
Beto zolaka yimina yandi na kusala yawu, samu ti yandi kele
ve na kati ya nkonga ya beto yina ke na kulanda nge.»
50 Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve samu ti muntu
yina ke yinaka beno ve, kele nkundi ya beno.»

Bwala mosi mangaka na kuyamba Yesu

51 Yesu talaka ti ntangu kumaka pene-pene na kubika yinza
yayi samu na kukwenda na zulu. Na yina, yandi bakaka
lukanu ya kukwenda na Yelusalemi.
52 Yandi fidisaka ntete bantu samu na kuyidika nkwizulu
ya yandi. Bantu kwendaka mpe kotaka na bwala mosi ya
Samaliya.
53 Kasi bantu ya bwala yina mangaka na kuyamba Yesu
samu ti yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi.
54 Ntangu bilandi ya yandi, Zaki mpe Yowane, kuwaka
mutindu yina, bawu tubaka: «Mfumu, nge zola ti beto bokila
tiya ya zulu samu ti yawu kwiza kunyengisa bawu?»
55 Kasi Yesu balukaka na sika ya bawu, mpe sembaka bawu.
56 Na yina, bawu kwendaka na bwala ya nkaka.

Kulanda Yesu
(Mat 8.19-22)

57 Ntangu bawu vwandaka kwenda, muntu mosi tubaka na
Yesu: «Mu ke landa nge kisika ni kisika nge ke kwenda.»
58 Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke
bumbamaka. Bandeke ya mazulu mpe ke na mazanza ya
bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele ve na kisika ya kulala to
ya kupema.»

59 Yesu tubaka na muntu ya nkaka: «Landa munu.» Kasi
muntu yina vutulaka: «Pesa munu ntete muswa ya kwenda
tula tata ya munu na ndyamu.»
60 Yesu zabisaka yandi: «Bika ti bantu ya kufwa tula bantu
ya bawu ya kufwa na ndyamu. Kasi nge, kwenda kuzabisa
Kimfumu ya Nzambi.»
61 Muntu ya nkaka dyaka tubaka: «Mfumu, mu ke landa nge,
kasi pesa munu muswa ya kwenda kupesa ntete mbote ya
nsuka na dikanda ya munu.»
62 Yesu zabisaka yandi: «Muntu yina me simba nsengo samu
na kubanda na kusaba bilanga, mpe ke tala na manima, kele
mfunu ve samu na Kimfumu ya Nzambi.»

10

Yesu fidisaka bilandi makumi na zole

1 Na manima, Mfumu Yesu soolaka bantu ya nkaka na
lutangu ya makumi na zole. Yandi fidisaka bawu zole-zole
na bambanza nyonso mpe bisika yina yandi mosi fwanaka
kwenda.
2 Yandi zabisaka bawu: «Kisalu ya kuyonzika bambuma
kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fyoti. Beno lomba na
mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi ya nkaka samu
na kuyonzika yawu.
3 Beno kwenda! Mu ke na kufidisa beno mutindu bana ya
mameme na kati-kati ya bayingo.
4 Beno nata ve mbongo, nkutu, to mapapa, mpe beno lutisa
ve ntangu na nzila samu na kupesa bantu mbote.
5 Na konso yinzo yina beno ke kota, beno tuba ntete:
“Kizunu kuvwanda na yinzo yayi.”
6 Kana muntu ya kizunu kele na kati ya yinzo yina, kizunu
ya beno ke vwanda na yandi. Kana muntu ya kizunu kele ve,
yawu ke vutukila beno.
7 Beno vwanda na kati ya yinzo yina. Beno kudya mpe
kunwa bima yina ba ke pesa beno samu ti kisadi fwana
kuzwa difuta ya yandi. Beno basika ve na yinzo yina samu
na kwenda kulala na yinzo ya nkaka.
8 Ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba
beno, beno kudya madya yina ba ke pesa beno.
9 Beno belusa bambevo yina kele kuna, mpe beno tuba na
bantu ya mbanza yina ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-
pene na beno.
10 Kasi ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke
yamba beno ve, beno kwenda na babala-bala mpe beno tuba
na bantu nyonso:

11 “Beto ke na kuningisa fundu-fundu ya mbanza ya beno
yina me kangama na makulu ya beto samu na kubikila beno
yawu. Kasi beno fwana kuzaba mbote ti Kimfumu ya Nzambi
me kuma pene-pene.”
12 Mu ke na kuzabisa beno yawu: Na kilumbu yina Nzambi
ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza
yina, ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza
Sodome.»

Bambanza yina ke na kumanga na kukwikila Yesu
(Mat 11.20-24)

13 «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazine! Kyadi na
beno, bantu ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso
yina Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na bam-
banza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya bambanza
yayi zolaka lwata bangoto mpe kupakula bombi na nzutu,
samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu*.
14 Ni yawu yina, na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu,
kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa
bantu ya bambanza Tile mpe Sidone.
15 Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na
kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke
kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa.»
16 Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Muntu yina ke
kuwa beno, ke kuwa munu. Muntu yina ke manga beno,
ke manga mpe munu. Kasi muntu yina ke manga munu, ke
manga Nzambi yina fidisaka munu.»

Bilandi makumi nsambwadi na zole vutukaka na sika ya Yesu

17 Bilandi makumi na zole vutukaka na kyese nyonso, mpe
tubaka: «Mfumu, bampeve ya yimbi mpe tumamaka na beto
ntangu beto bingisaka bawu na Nkumbu ya nge!»
18 Yesu vutulaka: «Mu vwandaka tala Satana yina katukaka
na zulu mpe kubwaka na ntoto mutindu lusyemo.
19 Beno kuwa! Mu pesaka beno lulendo ya kutambula na
zulu ya banyoka na ya bankala-nseke, mpe ya kumwangisa
lulendo nyonso ya Satana. Ata kima ke lenda na kusala beno
yimbi.
20 Beno yangalala ve samu ti bampeve ya yimbi ke na
kutumama na beno. Kasi beno yangalala samu ti bankumbu
ya beno kele ya kusonama na mazulu.»

Yesu me lakisa Tata ya yandi na bana ya fyoti
(Mat 11.25-27; 13.16-17)

---

* **10:13** Kulwata ngoto mpe kupakula bombi vwandaka kidimbu ya mafwa mpe ya kyadi samu na bantu ya Isayeli.

21 Kaka na ntangu yina, Mpeve ya Longo fulusaka Yesu na
kilengi, mpe Yesu tubaka: «Tata ya munu, nge kele Mfumu ya
zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me
lakisa na bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve na bantu
ya ndwenga mpe ya mayela. Ee, Tata, ni nge mosi zolaka ti
yawu vwanda mutindu yayi.
22 «Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu.
Ata muntu zaba nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata
muntu zaba nani kele Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina
Mwana zola kuzabisa yawu.»
23 Na manima, Yesu balukaka na sika ya bilandi ya yandi,
mpe yandi tubaka kaka na bawu: «Beno kele na kyese na
kutala mambu yina beno ke na kutala!
24 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mimbikudi mingi
mpe bantinu mingi vwandaka na nsatu ya kutala mambu
yina beno ke na kutala, kasi bawu talaka yawu ve. Bawu
vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu yina beno ke na
kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.»

Kingana ya muntu ya mbote ya Samaliya

25 Na yina, mulongisi mosi ya Misiku bakaka kinzonzi mpe
yufulaka Yesu samu na kutonta yandi: «Mulongisi, yinki mu
fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya bantangu nyonso?»
26 Yesu tubaka: «Yinki kele ya kusonama na kati ya Misiku?
Wapi mambu nge ke tangaka kuna?»
27 Muntu yina vutulaka: «Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi
ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, na
ngolo ya nge nyonso, mpe na mayela ya nge nyonso,» mpe
dyaka: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.»
28 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Nge me pesa mvutu ya
mbote. Sala yawu, mpe nge ke zinga.»
29 Kasi mulongisi ya Misiku vwandaka zola kulakisa ti
kyuvu ya yandi kele ya kudedama, mpe yufulaka Yesu: «Nani
kele mpangi ya munu?»
30 Yesu vutulaka: «Muntu mosi katukaka na Yelusalemi,
mpe vwandaka kwenda na mbanza Yeliko. Na nzila, bim-
pumbulu bwilaka yandi, bakaka yandi bima nyonso, mpe
bulaka yandi. Bawu bikaka yandi pene-pene na lufwa, mpe
bawu kwendaka.
31 Nganga-Nzambi mosi vwandaka lutila na nzila yina.
Ntangu yandi talaka muntu yina, yandi lutaka na lweka ya
nkaka ya nzila, mpe kwendaka.
32 Mutindu mosi mpe, mu-Levi mosi kumaka na kisika yina.
Ntangu yandi talaka muntu yina, yandi lutaka na lweka ya
nkaka ya nzila, mpe kwendaka.

10:27 Knz 19.18; Mus 6.5

33 Kasi muntu mosi ya Samaliya vwandaka zyeta na nzila
yina. Ntangu yandi kumaka kisika vwandaka muntu yina,
yandi kumaka na kyadi ya kulutila na kutala yandi.
34 Yandi kwendaka pene-pene ya muntu yina, sekulaka
yandi vinu na bamputa, yandi tulaka yandi mafuta, mpe
kangaka yawu na bitende. Na manima, yandi tulaka yandi
na zulu ya mpunda ya yandi, mpe nataka yandi na yinzo ya
banzenza kisika yandi sadisaka yandi.
35 Na kilumbu yina landaka, yandi bakaka Badenalya zole,
yandi pesaka yawu na mfumu ya yinzo ya banzenza, mpe
tubaka: “Sadisa mbote muntu yayi. Ntangu mu ke vutuka
awa, mu ke futa nge mbongo yina nge ke bwela samu na
kusadisa yandi.”»
36 Yesu tubaka dyaka: «Nani na bawu nyonso tatu vwan-
daka mpangi ya muntu yina bimpumbulu bulaka?»
37 Mulongisi ya Misiku vutulaka: «Ni muntu yina talaka
yandi kyadi.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kwenda! Nge
mpe sala mutindu mosi.»

Yesu kwendaka na yinzo ya Mate mpe Maliya

38 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na
Yelusalemi, yandi kotaka na bwala mosi, kisika kento mosi
na nkumbu Mate, yambaka yandi na yinzo ya yandi.
39 Mate vwandaka na leki ya yandi ya kento na nkumbu
Maliya, yina kwendaka vwanda pene-pene na makulu ya
Mfumu samu na kuwa mambu yina Mfumu vwandaka
zonza.
40 Mate vwandaka na kisalu mingi ya kukubika madya.
Yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, ya
ke na kusala nge mpasi ve ti leki ya munu bika munu mosi
na kusala bisalu nyonso yayi? Zabisa yandi na kwiza kupesa
munu maboko.»
41 Mfumu vutulaka: «Mate, Mate, nge ke na kutala ntima
mpasi, mpe nge ke na kubanza samu na mambu mingi.
42 Kasi kaka kima mosi kele mfunu. Maliya me soola
dyambu yina me lutila mbote, mpe ata muntu ke lenda na
kukatula yandi yawu.»

11

Mutindu ya kusambila
(Mat 6.9-13; 7.7-11)

1 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na kisika mosi.
Ntangu yandi manisaka, mosi na kati ya bilandi ya yandi
zabisaka yandi: «Mfumu, longisa beto na kusambila mutindu
Yowane longisaka bilandi ya yandi.»

10:35 Mat 18.28

2 Yesu vutulaka: «Ntangu beno ke sambilaka, beno tubaka:
«“Tata bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo,
Kimfumu ya nge kwiza.
3 Pesa beto, bilumbu nyonso, madya yina me fwanana.
4 Lemvokila beto masumu, samu ti beto mpe
ke lemvokilaka bayina ke salaka beto yimbi,
mpe kubika beto ve na kubwa na bantontolo.”»
5 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Kana mosi na kati ya beno kwenda kutala ndiku ya yandi na kati-kati ya mpimpa samu na kuzabisa yandi: “Ndiku ya munu, defisa munu mampa tatu,
6 samu ti ndiku mosi ya munu yina vwandaka na nzyetolo me kwiza, mpe mu kele ve na kima ya kupesa yandi.”
7 Kana ndiku ya nge yina kele na kati ya yinzo, vutula: “Kukwamisa munu ve! Mwelo ya yinzo kele ya kukangama, mpe munu na bana ya munu me lala pongi. Mu lenda kuvumbuka dyaka ve samu na kupesa nge mampa.”
8 Mu ke na kuzabisa beno, ata ti yandi vumbuka ve samu na bunkundi ya bawu na kupesa yandi yawu, yandi ke vumbuka mpe ke pesa nkundi ya yandi bima nyonso yina ke na yandi nsatu, samu ti nkundi yina ke tala ve nsoni na kutatamana na kulomba.
9 Na yina, mu ke na kuzabisa beno: Beno lomba, mpe ba ke pesa beno. Beno sosa, mpe beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo, mpe ba ke zibudila beno.
10 Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lombaka. Muntu yina ke sosaka, ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu yina ke konkotaka.
11 Wapi tata yina na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi nyoka kana mwana me lomba yandi mbisi?
12 To kupesa mwana ya yandi nkala-nseke kana yandi me lomba yandi diki?
13 Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa bima ya mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata yina kele na mazulu ke manga na kupesa Mpeve ya Longo na bayina ke lombaka yandi yawu?»

Yesu pesaka mvutu na milongisi ya Misiku
(Mat 12.22-30; Mke 3.22-27)

14 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka bingisa mpeve ya yimbi yina kumisaka muntu mosi dibaba. Ntangu mpeve ya yimbi basikaka, dibaba bandaka na kuzonza, mpe bantu yitukaka mingi.
15 Kasi bantu ya nkaka tubaka: «Ni Bezebule, mfumu ya bampeve ya yimbi, ke pesaka yandi lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi!»

16 Bantu ya nkaka na kutonta yandi, lombaka yandi na
kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya
Nzambi.
17 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi
zabisaka bawu: «Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu
na bawu ke mwangana, mpe bayinzo ke kubwa na zulu ya
bayinzo ya nkaka.
18 Beno ke na kutuba ti ni Bezebule ke pesaka munu lulendo
ya kubingisa bampeve ya yimbi. Kana Satana ke na kun-
wanisa yandi mosi, wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda
kutatamana na kuzinga?
19 Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa
bampeve ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya
kubingisa yawu? Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi
ya beno.
20 Kasi kana ni na lulendo ya Nzambi mu ke bingisaka
bampeve ya yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya
Nzambi me kuma yimeni tii na sika ya beno.
21 «Ntangu muntu ya ngolo yina ke na binwanunu ya ku-
lunga ke kebaka yinzo ya yandi, bima nyonso ya yandi ke
vwandaka na nkebolo ya mbote.
22 Kana muntu ya nkaka yina me lutila yandi ngolo kwiza
kunwanisa mpe nunga yandi, muntu yina ke baka yandi bin-
wanunu nyonso yina yandi ke tulaka ntima, mpe ke kabula
bima nyonso yina yandi me baka yandi.
23 «Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya
munu, mpe muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa
bantu kisika mosi, ke mwangisaka.»

Ntangu mpeve ya yimbi ke vutukaka na muntu
(Mat 12.43-45)

24 «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu,
yandi ke kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya
kuyuma. Kana yandi me kuzwa yawu ve, yandi ke tubaka:
“Mu ke vutuka na yinzo ya munu kisika mu basikaka.”
25 Yandi ke vutukaka mpe ke kutaka yinzo ya kukombola
mpe ya kuyilama mbote.
26 Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi
yina me lutila yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina,
mpe ke vwanda kuna. Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina
ke lutila dyaka yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na
yandi.»
27 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, kento
mosi na kati ya nkonga tubaka: «Kyese na kento yina butaka
nge, mpe nwikisaka nge mabene!»

28 Kasi Yesu vutulaka: «Kyese na bantu yina ke kuwaka
Mambu ya Nzambi mpe ke sadilaka yawu!»

Bantu ke na kulomba kidimbu
(Mat 12.38-42)

29 Ntangu bantu vwandaka kutakana na lweka ya Yesu,
yandi tubaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi!
Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve
kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka
na Yonase.
30 Ya tsyelika, mutindu Yonase vwandaka kidimbu samu
na bantu ya mbanza Ninive, mutindu mosi mpe, Mwana ya
Muntu ke vwanda kidimbu samu na bantu ya ntangu yayi.
31 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya
kento ya yinsi ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya
ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti yandi katukaka na
bizunga yina kele ntama samu na kwiza kuwa mambu ya
kufuluka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi
awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!
32 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya
mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi,
mpe ke funda bawu samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka
nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa
kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu!»

Nsemo ya nzutu
(Mat 5.15; 6.22-23)

33 «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba
yawu to kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka
yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti bantu yina
ke na kukota na yinzo tala nsemo.
34 Meso ya nge kele mutindu mwinda ya nzutu ya nge. Kana
meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso
kele na kati ya nsemo. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya
yimbi, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya mpimpa.
35 Na yina, nge fwana kusala keba samu ti nsemo yina kele
na nge kukuma ve mpimpa.
36 Kana nzutu nyonso ya nge kele na kati ya nsemo ata
kinama mosi kuvwanda na kati ya mpimpa, nzutu nyonso ke
vwanda na kati ya nsemo mutindu mwinda ke kyenzulaka
nge na nsemo ya yawu.»

Yesu sembaka ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku
(Mat 23.1-36; Mke 12.38-40)

37 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, Falisye mosi boki-
laka yandi na kwenda kudya na yinzo ya yandi. Yesu kotaka
na yinzo, mpe vwandaka na mesa.

11:30 Yon 1–4

38 Falisye yina yitukaka ntangu yandi talaka ti Yesu sukulaka ve maboko ntete na kudya.
39 Na yina, Mfumu Yesu zabisaka yandi: «Beno ba-Falisye, beno ke sukulaka ngaanda ya bambungu mpe bandonga ya beno. Kasi na kati ya bantima ya beno, beno kele ya kufuluka na bansatu ya kulaba mpe ya myangu.
40 Beno kele na mayela ve! Nzambi yina yidikaka ngaanda, yidikaka mpe kati.
41 Na yina, beno pesa na bamputu bima yina kele na kati ya bambungu mpe bandonga ya beno, mpe nyonso ke vwanda ya kuvedila na beno.
42 «Kyadi na beno ba-Falisye! Beno ke pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu manzulu, musoso, mpe bandunda ya mutindu na mutindu. Kasi beno ke bikaka na kusadila ludedomo mpe luzolo ya Nzambi. Ni mambu yina beno fwanaka sadila, ata kubika mambu ya nkaka.
43 «Kyadi na beno ba-Falisye! Beno ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe beno ke zolaka ti bantu pesa beno bambote ya buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka.
44 Kyadi na beno! Beno kele mutindu bandyamu yina ke na kutalana ve, mpe yina bantu ke na kutambula na zulu ya yawu ata kuzaba.»
45 Na yina, mulongisi mosi ya Misiku tubaka na Yesu: «Mulongisi, na kuzonza mutindu yina, nge ke na kufinga beto mpe!»
46 Yesu vutulaka: «Kyadi mpe na beno milongisi ya Misiku! Beno ke pesaka bantu bifunda ya kilo na kunata. Kasi beno mosi ke mekaka ve na kunanguna yawu ata na musapi.
47 Kyadi na beno! Beno ke tungaka bandyamu samu na mimbikudi yina bankooko ya beno kufwaka!
48 Na kusala mutindu yina, beno ke lakisaka ti beno ke ndimaka mavanga ya bankooko ya beno samu ti bawu kufwaka mimbikudi, mpe beno ke na kutunga bandyamu ya bawu.
49 Ni yawu yina, Nzambi na ndwenga ya yandi tubaka: “Mu ke fidisa bawu mimbikudi mpe bantumwa. Bawu ke kufwa ba ya nkaka, mpe ke talisa ba ya nkaka mpasi.”
50 Ni yawu yina, bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka katuka mbandukulu ya yinza,
51 mpe katuka lufwa ya Abele tii na lufwa ya Zakali yina ba kufwaka na kati-kati ya kiyokolo ya minkayulu na kivinga ya longo. Ee, mu ke na kuzabisa beno yawu, bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka.

52 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku! Beno me katula
fungula ya mwelo ya yinzo yina bantu lenda kuzwa mayela.
Beno mosi me kota ve na kati, mpe beno ke na kuyimina
bayina ke na nsatu ya kukota kuna.»
53 Ntangu Yesu basikaka na yinzo yina, milongisi ya Misiku
mpe ba-Falisye kumaka na nkele ya kulutila na yandi, mpe
vwandaka yufula yandi byuvu ya mutindu na mutindu.
54 Bawu vwandaka pesa yandi byuvu yina vwandaka na
mitambu samu na kuzwa dyambu ya yimbi yina bawu ke
funda yandi.

12

Kusala keba na bantu ya luvunu
(Mat 10.26-27)

1 Na ntangu yina, mafunda ya bantu kutakanaka kisika
mosi, mpe vwandaka dyatasana samu ti lutangu ya bantu
lutilaka nene. Yesu tubaka ntete na bilandi ya yandi: «Beno
sala keba na levule ya ba-Falisye, yina zola kutuba nkadulu
ya bawu ya bantima zole.
2 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe
mambu nyonso ya mansweki ke zabana.
3 Ni yawu yina, mambu nyonso yina beno ke tuba na
mpimpa, ke wakana na ntangu, mpe mambu yina beno ke
zabisa na makutu ya bampangi na kati ya bivinga, bantu ke
tuba yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu.»

Kuvwanda ve na boma ya bantu
(Mat 10.28-31)

4 «Mu ke na kutuba na beno bandiku ya munu ti beno tala
ve boma ya bayina ke kufwaka nzutu ya muntu, mpe na
manima, bawu lenda kusala dyaka kima ya nkaka ve.
5 Beno zaba nani beno fwana kutala boma? Beno fwana
kutala Nzambi boma. Yandi kele na lulendo ya kufwa muntu
mpe na manima kulosa yandi na mbungulu. Ya tsyelika, mu
ke na kuzabisa beno, ni yandi beno fwana kutala boma!
6 «Ba ke tekisaka ve banswini tanu na ntalu ya fyoti mingi?
Kasi Nzambi ke zimbanaka ata mosi na kati ya bawu.
7 Kasi samu na beno, ata bansuki ya bayintu ya beno,
Nzambi zaba lutangu ya yawu. Na yina, beno vwanda ve na
boma. Beno me lutila banswini mingi mfunu!»

Kundima to kumanga Yesu
(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 «Mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke ndima
na ntwala ya bantu nyonso ti yandi kele kilandi ya munu,
Mwana ya Muntu mpe ke ndima yandi na ntwala ya bambazi
ya Nzambi.

9 Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu,
Mwana ya Muntu mpe ke manga yandi na ntwala ya bambazi
ya Nzambi.
10 Konso muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa
mulemvo. Kasi muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke
kuzwa ve mulemvo.
11 «Ntangu ba ke nata beno na lufundusu na kati ya bayinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife, to na ntwala ya bantwadisi to ya
bamfumu ya luyalu, beno vwanda na boma ve na kusosa
wapi mutindu beno ke nwanina banzutu ya beno, to wapi
mambu beno ke zonza.
12 Ya tsyelika, Mpeve ya Longo ke longisa beno na ntangu
yina mambu yina beno fwana kuzonza.»

Kingana ya mvwama ya kizoba

13 Muntu mosi na kati ya nkonga, tubaka na Yesu: «Mu-
longisi, tuba na mpangi ya munu na kukabula na munu
bimvwama yina tata bikilaka beto.»
14 Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, nani me pesa munu
muswa ya kuvwanda zuzi ya beno to ya kukabula bimvwama
ya beno?»
15 Na manima, Yesu tubaka na bantu nyonso: «Beno sala
keba! Beno tula ve ntima na bimvwama samu ti luzingu ya
muntu kele ve samu na bima yina kele na yandi, ata yandi
kele mvwama!»
16 Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Mvwama mosi
vwandaka na bilanga yina butaka bambuma mingi.
17 Yandi vwandaka yindula mpe yufula na kati ya ntima:
"Yinki mu ke sala? Mu kele ve na kisika ya kubumba bam-
buma nyonso yayi."
18 Na yina, yandi tubaka: "Mu ke sala mutindu yayi: Mu
ke mwangisa bayinzo ya kubumba bambuma yina kele na
munu, mpe mu ke tunga yina me lutila nene. Na kati kuna,
mu ke yonzika bambuma nyonso ya munu ya faline, mpe
bima ya nkaka.
19 Na manima, mu ke tuba na munu mosi: Ndiku ya munu,
nge kele na bima mingi. Pema ya nge, kudya, kunwa, mpe
yangalala samu na luzingu!"
20 Kasi Nzambi zabisaka yandi: "Nge kele kizoba! Kaka na
mpimpa yayi, nge ke kufwa. Na yina, bima nyonso yina nge
me bumba ke vwanda ya nani?"»
21 Yesu tubaka dyaka: «Ni mambu yina ke salama na muntu
yina ke kutikaka bimvwama samu na yandi mosi, kasi kele ve
mvwama na meso ya Nzambi.»

Kusala kivuvu na Nzambi
(Mat 6.25-34)

22 Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Ni yawu yina,
mu ke na kuzabisa beno ti beno vwanda ve na manyongo
na madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na
banzutu ya beno,
23 samu ti luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me
lutila bilele mfunu.
24 Beno tala bankwankwa! Bawu ke kunaka ve mpe ke
yonzikaka ve bambuma. Bawu kele ve na bisika ya kubumba
bambuma to bayinzo samu na kuyonzika yawu. Kasi Nzambi
ke dikilaka bawu! Ya tsyelika, beno me lutila bandeke mfunu
mingi!
25 Nani na kati ya beno, na manyongo ya yandi, lenda
kubwela mwa ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?
26 Kana beno lenda ve kusala mambu ya fyoti yayi, samu na
yinki beno kele na manyongo na bima ya nkaka?
27 Beno tala mutindu ke kulaka bifulu: Yawu ke salaka ve
kisalu, mpe ke syetaka ve bilele. Kasi mu ke na kuzabisa beno,
ata Salomoni na bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi,
kuzwaka ve kinkuti ya kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi.
28 Kana Nzambi ke na kulwatisa mutindu yina matiti yina
kele na kati ya bilanga bubu yayi mpe ba ke losa mbasi na
tiya, samu na yinki yandi ke lwatisa beno ve ya kulutila?
Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti!
29 Beno tala ntima mpasi ve na kusosaka yinki beno ke
kudya mpe kunwa.
30 Ni bayina zaba Nzambi ve na yinza yayi ke sosaka ntangu
nyonso bima nyonso yina. Kasi beno, beno kele na Tata yina
zaba ti beno kele na nsatu ya yawu.
31 Beno sosa ntete Kimfumu ya yandi, mpe yandi ke pesa
beno mpe bima nyonso yina me bikana.»

Bimvwama ya mazulu
(Mat 6.19-21)

32 «Beno tala boma ve nkonga ya mameme! Tata ya beno me
tala ti ya ke mbote na kupesa beno Kimfumu ya yandi.
33 Beno tekisa bima yina kele na beno, mpe beno kabula
mbongo na bamputu. Beno vwanda na bankutu ya mbongo
yina ke bebaka ve. Beno kutika bimvwama na mazulu, kisika
yawu lenda kuzimbana ve. Kuna, miyibi lenda kulaba yawu
ve, mpe banselele lenda kubebisa yawu ve.
34 Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika
yina mpe kele ntima ya nge.»

Meso yina ke lalaka ve

35 «Beno vwanda ya kukubama. Beno lwata bilele ya beno
ya kisalu, mpe beno namisa minda ya beno.

36 Beno vwanda mutindu bisadi yina ke na kuvingila
mfumu ya bawu yina kwendaka na mukembo ya makwela
samu na kuzibudila yandi mwelo ntangu yandi ke kwiza mpe
ke konkota.
37 Kyese na bisadi yina mfumu ke kuta ve ya kulala ntangu
yandi ke vutuka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi
ke lwata kinkuti ya yandi ya kisalu, ke vwandisa bawu na
mesa, mpe ke sadila bawu samu na kupesa bawu madya.
38 Kyese na bawu kana yandi vutuka na kati-kati ya
mpimpa to ntangu nsusu ya ntete ke kubaka, mpe ti yandi
kuta bawu ya kulala ve!
39 «Beno zaba yawu mbote: Kana mfumu ya yinzo lendaka
zaba wapi ngunga muyibi ke kwiza, yandi zolaka bika yandi
ve na kukota na yinzo ya yandi.
40 Beno mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana
ya Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba ve.»

Kisadi ya kukwikama mpe kisadi ya yimbi
(Mat 24.45-51)

41 Na yina, Pyele yufulaka: «Mfumu, nge me tuba kingana
yayi samu na beto kaka to samu na bantu nyonso?»
42 Yesu vutulaka: «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya
mayela yina mfumu ke pesa kisalu ya kuvingila yinzo ya
yandi, mpe ya kukabula madya na bisadi ya nkaka na ntangu
ya kulunga?
43 Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu
yandi ke vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi!
44 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa
yandi kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi.
45 Kana kisadi yina tuba na kati ya ntima ya yandi ti:
“mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve”, mpe kana yandi
banda na kunyokola bisadi ya babakala mpe ya bakento, mpe
kana yandi kudya, kunwa mpe kola malafu,
46 mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina
ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve.
Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pesa yandi kitumbu
mosi na bantu yina kele ve ya kukwikama.»
47 «Kisadi yina zaba mambu yina ke zolaka mfumu ya yandi,
kasi kele ve ya kukubama na kusadila yawu ke kuzwa bikoti
ya kulutila mingi.
48 Kasi kisadi yina zaba ve mambu yina ke zolaka mfumu
ya yandi, mpe ke sala mambu ya yimbi yina fwana kupesa
kitumbu, ke kuzwa ve bikoti mingi. Na muntu yina ba me
pesa bima mingi, ba ke lomba yandi mingi, mpe muntu yina
me kuzwa bima mingi, ba ke lomba yandi bima ya kulutila
dyaka mingi.»

Yesu kwizaka mwangisa bantu
(Mat 10.34-36)

49 «Mu me kwiza samu na kutula tiya na ntoto, mpe mu zola
mingi ti yawu vwanda yimeni ya kunama.
50 Mu fwana kuzwa mbotokolo, mpe mu zola ti yawu
salama mbangu.
51 Beno banza ti mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula
kizunu? Ve, mu ke na kuzabisa beno: Mu kwizaka samu ti
bantu kabuka.
52 Katuka ntangu yayi, dikanda yina kele na bantu tanu ke
kabuka, bantu tatu ke wisana ve na bantu zole, mpe bantu
zole ke wisana ve na bantu tatu.
53 Tata ke yina mwana ya yandi ya bakala, mpe mwana
ya bakala ke yina tata ya yandi. Mama ke yina mwana ya
yandi ya kento, mpe mwana ya kento ke yina mama ya yandi.
Mama ya mwana ya bakala ke yina kento ya mwana ya yandi,
mpe kento ke yina mama ya bakala ya yandi.»

Kuzaba na kubakula bidimbu ya ntangu yayi
(Mat 16.2-3)

54 Yesu tubaka dyaka na nkonga ya bantu: «Ntangu beno ke
talaka ti dituti ya ndombe me basika na ndambu ya wesete,
beno ke tubaka na nswalu nyonso: “Mvula ke noka”, mpe
yawu ke nokaka.
55 Ntangu mupepe yina ke katukaka na ndambu ya sude
ke bandaka na kufula, beno ke tubaka: “Bubu yayi, tiya ke
vwanda ngolo”, mpe yawu ke salamaka.
56 Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke zabaka
bidimbu ya ntoto mpe ya zulu. Na yina, samu na yinki beno
ke na kubakula ve nsasa ya mambu yina ke na kusalama
ntangu yayi?»

Kuwisana na muntu me funda nge na bazuzi
(Mat 5.25-26)

57 «Samu na yinki beno ke lendaka ve na kutala beno mosi
mambu yina kele ya kudedama?
58 Ya tsyelika, kana muntu me funda nge na sika ya bazuzi,
sala ngolo na kuwisana na yandi ntangu beno nyonso zole ke
ntete na nzila. Kana ve, yandi ke nata nge na bazuzi. Bazuzi
ke pesa nge na maboko ya binwani, mpe binwani ke tula nge
na boloko.
59 Mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko
kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na
pata ya suka.»

13

Kusoba nkadulu to kufwa

1 Na ntangu yina, bantu kwizaka zabisa Yesu ti Pilate
kufwaka mwa ndambu ya bantu ya kizunga ya Ngalili ntangu
bawu vwandaka pesa minkayulu na Nzambi.
2 Yesu vutulaka: «Beno banza ve ti ba kufwaka bantu yina
samu ti bawu lutilaka masumu na bantu nyonso ya Ngalili.
3 Mu ke na kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno
nyonso ke kufwa mutindu bawu.
4 Beno banza ve ti bantu kumi na nana yina kufwaka
ntangu kubwaka yinzo ya kibandu ya yinda ya Silowe, luti-
laka masumu na bantu nyonso ya mbanza Yelusalemi.
5 Mu ke na kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno
mpe ke kufwa mutindu mosi.»

Kingana ya yinti ya fike yina ke butaka ve

6 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Muntu
mosi vwandaka na yinti ya fike na bilanga ya yandi ya bayinti
ya vinu. Kilumbu mosi, yandi kwendaka sosa bambuma na
yinti yina, kasi yandi kuzwaka ata mbuma.
7 Na yina, yandi tubaka na kisadi-bilanga ya vinu: “Yayi ni
mvula ya tatu yina mu ke na kwiza kusosa bambuma na yinti
yayi, mpe mu ke na kuzwa kima ve. Zenga yawu! Yawu ke na
kubaka kisika ya mpamba!”
8 Kasi kisadi-bilanga ya vinu vutulaka: “Mfumu, bika yawu
dyaka mvula yayi. Mu ke timuna ntoto yina kele na mataku
ya yinti, mpe mu ke tula mboloso.
9 Yawu lenda kubuta bambuma na mvula yina ke kwiza.
Kana ve, nge ke zengisa kwandi yawu.”»

Yesu belusaka kento mosi na kilumbu ya Saba

10 Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka longisa na kati ya
yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
11 Ya vwandaka kuna na kento mosi yina mpeve ya yimbi
pesaka kifuma ya kuvwanda na nzutu ya kukondama katuka
bamvula kumi na nana, mpe yandi vwandaka lenda dyaka ve
na kutelama mbote.
12 Ntangu Yesu talaka kento yina, yandi bokilaka yandi mpe
tubaka: «Kento, nge me beluka. Kimbevo ya nge me manisa.»
13 Yesu tentikaka yandi maboko, mpe kaka na ntangu yina,
yandi telamaka mbote mpe kembilaka Nzambi.
14 Kasi mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kumaka
na nkele, samu ti Yesu belusaka kento yina na kilumbu ya
Saba. Na yina, yandi tubaka na bantu: «Bilumbu ya kisalu kele
sambanu. Ni na bilumbu yina, beno fwana kwiza kubelusa
banzutu ya beno, kasi na kilumbu ya Saba ve!»
15 Mfumu vutulaka mutindu yayi: «Beno kele bantu ya
bantima zole! Nani na kati ya beno ke nyangulaka ve ngombe

to mbuluku na kidikulu ya yandi na kilumbu ya saba samu na kwenda kunwikisa yawu maza?
16 Kento yayi kele muntu ya dikanda ya Abalayami, mpe Satana kangaka yandi katuka bamvula kumi na nana. Ya fwanaka ve na kukatula yandi basinga yina na kilumbu ya Saba?»
17 Mvutu ya Yesu talisaka bambeni ya yandi nsoni. Kasi bantu nyonso vwandaka yangalala samu na bisalu ya mbote yina yandi vwandaka sala.

Kingana ya mbuma ya mutaade mpe ya levule
(Mat 13.31-33; Mke 4.30-32)

18 Yesu tubaka: «Na yinki me fwanana Kimfumu ya Nzambi? Na wapi kima mu lenda kufwanikisa yawu?
19 Yawu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu bakaka mpe kunaka na bilanga ya yandi. Ntangu yawu menaka, yawu kumaka yinti ya nene, mpe bandeke kwizaka tunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.»
20 Yesu tubaka dyaka: «Na yinki mu lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi?
21 Yawu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.»

Kingana ya mwelo ya fyoti
(Mat 7.13-14; 7.21-23)

22 Ntangu Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, yandi vwandaka longisa bantu ya bambanza mpe babwala yina yandi vwandaka lutila.
23 Muntu mosi yufulaka yandi: «Mfumu, ya tsyelika ti kaka bantu ndambu ke kuzwa mpulusu?»
Yesu vutulaka:
24 «Beno sala ngolo na kukota na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu mingi ke sosa na kukotila na mwelo yina, kasi bawu ke lenda ve.
25 Ntangu mfumu ya yinzo ke telama mpe ke kanga mwelo na fungula, beno ke vwanda na ngaanda. Beno ke konkota na mwelo mpe ke tuba: "Mfumu, zibudila beto mwelo!" Yandi ke vutula: "Mu zaba ve wapi sika beno katukaka!"
26 Na yina, beno ke zabisa yandi: "Beto kudyaka mpe kunwaka kintwadi na nge. Nge longisaka na babala-bala ya mbanza ya beto."
27 Yandi ke tuba dyaka na beno: "Mu zaba ve kisika beno me katuka. Beno katuka pene-pene ya munu, beno nyonso yina ke salaka mavanga ya yimbi!"

13:19 Mat 13.32

28 Ni kuna, beno ke dila mpe ke kwetisa meno ntangu beno
ke tala Abalayami, Isaaki, Yakobi, mpe mimbikudi nyonso
na kati ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi beno ke vwanda na
ngaanda kisika ba ke losa beno!
29 Bantu ke katuka na esete mpe wesete, na node mpe na
sude, mpe ke vwanda na mesa ya Kimfumu ya Nzambi.
30 Na yina, bantu ya nkaka yina kele ntangu yayi na mu-
longa ya nsuka ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele
na mulonga ya ntete ke vwanda bantu ya nsuka.»

Yesu mpe mbanza Yelusalemi
(Mat 23.37-39)

31 Na ntangu yina, mwa ndambu ya ba-Falisye kwizaka
pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Katuka na mbanza yayi, mpe
kwenda kisika ya nkaka, samu ti Elode ke na sosa kufwa nge.»
32 Yesu vutulaka: «Beno kwenda zonza na mubaku yina:
“Bubu yayi mpe mbasi, mu ke na kubingisa bampeve ya
yimbi, mpe mu ke na kubelusa bantu, mpe na kilumbu ya
tatu, mu ke manisa kisalu ya munu.”
33 Kasi mu fwana kulanda nzila ya munu bubu yayi, mbasi,
mpe mbasi-mbasi samu ti mumbikudi fwana kufwa ve na
kisika ya nkaka, kasi kaka na Yelusalemi.
34 «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke
kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi bantu
yina Nzambi ke fidisaka beno! Bambala mingi mu zolaka
vukisa beno mutindu nsusu ke vukisaka bana ya yandi na yisi
ya mapapu, kasi beno zolaka ve!
35 Ya tsyelika, yinzo ya beno ke bikana yawu mosi. Mu ke
na kuzabisa beno ti beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu
beno ke tuba: “Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu
yina me kwiza na Nkumbu ya yandi!”»

14

Yesu belusaka mbevo na kilumbu ya Saba

1 Kilumbu mosi ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya mfumu
mosi ya ba-Falisye samu na kudya. Bayina vwandaka kuna
vwandaka tala yandi na nkebolo nyonso.
2 Bakala mosi yina vwandaka na kimbevo ya kuvimba
nzutu telamaka na ntwala ya Yesu.
3 Yesu bakaka kinzonzi, mpe yufulaka milongisi ya Misiku
mpe ba-Falisye: «Misiku ya beto ke pesaka muswa to ve na
kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?»
4 Kasi ata muntu pesaka mvutu. Na yina, Yesu simbaka
mbevo, belusaka yandi, mpe vutulaka yandi.
5 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Nani na kati ya beno
lenda kubasisa ve na nswalu nyonso mwana ya yandi to

ngombe ya yandi yina me kubwa na dibulu na kilumbu ya Saba?»
6 Bawu lendaka ve na kupesa yandi kyuvu na mambu yina.

Ndongosolo na dyambu ya kusoola kisika ya lutisa mukembo
7 Yesu talaka wapi mutindu bantu yina ba bokilaka na mukembo vwandaka soola bakiti ya ntete. Na yina, yandi zabisaka bawu kingana yayi:
8 «Kana muntu me bokila nge na mukembo ya makwela, kuvwanda ve na kiti ya ntete samu ti ya lenda kuvwanda ti ba me bokila muntu yina me lutila nge mfunu.
9 Muntu yina me bokila beno nyonso zole na mukembo ke tuba na nge: "Telama mpe pesa kiti ya nge na muntu yayi." Na yina, nge ke telama, mpe na nsoni nyonso, nge ke kwenda vwanda na kiti ya nsuka.
10 Kasi nge, kana ba me bokila nge na mukembo, kwenda vwanda na kiti ya nsuka samu ti ntangu muntu yina me bokila nge ke tala nge, yandi ke tuba: "Ndiku ya munu, kwiza vwanda na kiti ya ntete." Na yina, nge ke kuzwa nkembo na ntwala ya bantu nyonso yina ke vwanda na nge na mesa.
11 Ya tsyelika, ba ke kulula muntu yina ke sosa na kuzanguka, mpe ba ke zangula muntu yina ke kuluka.»
12 Na manima, Yesu tubaka na muntu yina bokilaka yandi na mukembo: «Ntangu nge ke bokilaka bantu na kudya madya ya midi to ya nkokila, kubokilaka ve bandiku ya nge, bampangi ya nge, bantu ya dikanda ya nge, mpe bamvwama yina ke vwandaka pene-pene na nge samu ti bawu mpe lenda kubokila nge, mpe kuvutula nge mbote yina nge me sala bawu.
13 Kana nge zola kusala mukembo, bokilaka bamputu, bantu ya binama ya kufwa, bikata, mpe bampofo.
14 Nge ke vwanda na kyese samu ti bawu lenda kuvutula nge yawu ve. Nzambi ke vutula nge yawu ntangu bantu ya kudedama ke vumbuka na lufwa.»

Kingana ya banzenza ya mukembo ya nene (Mat 22.1-10)
15 Na manima ya kuwa mambu yina Yesu tubaka, muntu mosi na kati ya bayina vwandaka na mesa tubaka: «Kyese na muntu yina ke kudya na mukembo ya Kimfumu ya Nzambi!»
16 Yesu zabisaka yandi kingana yayi: «Muntu mosi kubikaka mukembo ya nene, mpe bokilaka bantu mingi.
17 Ntangu ngunga ya kudya lungaka, yandi tumisaka kisadi ya yandi na kutuba na bantu yina yandi bokilaka na mukembo: "Beno kwiza samu ti bima nyonso me kuma ya kukubama!"

18 Kasi bawu nyonso, mosi na mosi, bandaka na kulomba
mulemvo. Muntu ya ntete zabisaka kisadi: “Lemvokila
munu! Mu me sumba bilanga, mpe mu fwana kwenda kutala
yawu.”
19 Muntu ya nkaka zabisaka yandi: “Lemvokila munu! Mu
me sumba bangombe kumi, mpe mu ke kwenda kumeka
yawu na kisalu.”
20 Muntu ya nkaka dyaka tubaka: “Mu me kwela kaka
malu-malu yayi. Ni yawu yina, mu lenda kukwiza ve.”
21 Kisadi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi, mpe
zabisaka yandi bamvutu nyonso yina. Na yina, mfumu ya
yinzo dasukaka mpe tubaka na kisadi ya yandi: “Kwenda
mbangu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe na babala-
bala ya mbanza. Bokila bamputu, bantu ya binama ya kufwa,
bampofo, mpe bikata.”
22 Na manima ya mwa ntangu, kisadi vutukaka mpe
tubaka: “Mfumu, mu me sala mambu yina nge me tumisa
munu, kasi bisika ya kuvwanda ke ntete mingi.”
23 Na yina, mfumu tubaka na kisadi ya yandi: “Kwenda na
banzila, mpe na bisika ya bilanga. Sala nyonso samu ti bantu
fulusa yinzo ya munu.
24 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ata muntu na kati
ya bayina mu bokilaka, ke kudya madya ya mukembo ya
munu!”»

Ndongosolo samu na kuvwanda kilandi ya Yesu
(Mat 10.37-38)

25 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa Yesu. Yesu
balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka:
26 «Kana muntu zola kuvwanda kilandi ya munu, yandi
fwana kuzola munu kulutila tata ya yandi, mama ya yandi,
kento ya yandi, bana ya yandi, bampangi ya yandi, bibusi ya
yandi, mpe nzutu ya yandi mosi. Kana mpila yina ve, yandi
lenda kuvwanda ve kilandi ya munu.
27 Muntu yina ke nata ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa
munu ve, lenda kuvwanda ve kilandi ya munu.
28 «Kana muntu na kati ya beno ke na nsatu ya kutunga
yinzo ya kibandu ya yinda, yandi fwana kuvwanda ntete
samu na kubanza lutangu ya mbongo yina yandi ke basisa,
mpe kana mbongo yina ke na yandi, ke lunga na kumanisa
yinzo yina.
29 Kana yandi tunga lufulu ata kumanisa yinzo yina, bayina
nyonso ke tala yawu, ke seka yandi
30 na kutuba: “Muntu yayi bandaka na kutunga yinzo. Kasi
yandi me lembana na kumanisa yawu!”

14:27 Mat 10.38; 16.24

31 Mutindu mosi mpe, kana ntinu ke na zola kunwanisa
ntinu ya nkaka, yandi fwana kubanza ntete kana na bantu
mafunda kumi (10 000) yina ke na yandi, yandi lenda kun-
wanisa mbeni ya yandi yina kele na bantu mafunda makumi
zole (20 000).
32 Kana yandi ke lenda ve, yandi ke fidisa bantumwa ya
yandi na sika ya ntinu yina ntangu ntinu yina ke ntete ntama
samu na kulomba kizunu.»
33 Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Ata muntu na kati ya beno
lenda kuvwanda kilandi ya munu, kana yandi bika ve bima
nyonso yina kele na yandi.»

Mungwa yina kele ve mfunu
(Mat 5.13; Mke 9.50)

34 Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve
na luwu, na yinki ba lenda kuvutula yawu luwu?
35 Na yina, yawu ke dyaka ve na mfunu ata samu na ntoto,
ata samu na mboloso. Ba ke losa yawu na ngaanda. Kana
muntu ke na makutu, yandi kuwa mbote!

15

Kingana ya dimeme yina zimbanaka
(Mat 18.12-14)

1 Bilokoti-mpaku mpe misumuki ya nkaka kwizaka pene-
pene ya Yesu samu na kuwa yandi.
2 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku vwandaka nyunguta,
mpe tubaka: «Muntu yayi ke yambaka mbote misumuki, mpe
ke kudyaka kintwadi na bawu!»
3 Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi:
4 «Kana na kati ya beno kele na muntu yina ke na mameme
nkama, mpe ti yandi zimbisa dimeme mosi, yandi ke bika
mameme makumi yivwa na yivwa na kati ya bilanga samu
na kwenda kusosa dimeme yina me zimbana tii ntangu yandi
ke kuzwa yawu.
5 Ntangu yandi ke kuzwa yawu, yandi ke tula yawu na zulu
ya magembo na kilengi nyonso,
6 mpe ke vutuka na yinzo. Na manima, yandi ke bokila
bankundi mpe bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu:
“Beno yangalala na munu samu ti mu me kuzwa dimeme ya
munu yina zimbanaka.”
7 Mutindu mosi mpe, mu ke na kuzabisa beno, kilengi ya
kulutila ke vwanda na mazulu kana musumuki mosi soba
nkadulu. Yawu ke lutila kilengi yina lenda kupesa bantu
makumi yivwa na yivwa ya kudedama yina kele ve na nsatu
ya kusoba nkadulu.»

Kingana ya mbongo yina zimbanaka

8 «To kana kento ke na mbongo kumi ya bisengo, mpe kana
yandi me zimbisa mosi, yandi ke namisa mwinda, mpe ke
kombola yinzo samu na kusosa yawu na nkebolo nyonso tii
ntangu yandi ke kuzwa yawu.
9 Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke bokila bankundi mpe
bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu: "Beno yangalala na
munu samu ti mu me kuzwa dyaka mbongo ya kisengo yina
mu zimbisaka."
10 Mutindu mosi mpe, mu ke na kutubila beno, kyese
ke vwandaka mingi na kati ya bambazi ya Nzambi ntangu
musumuki mosi ke sobaka nkadulu.»

Kingana ya mwana yina bikaka yinzo ya tata ya yandi

11 Yesu tubaka dyaka: «Muntu mosi vwandaka na bana zole
ya babakala.
12 Leki tubaka na tata ya yandi: "Tata, pesa munu kikunku
ya kimvwama yina kele difwa ya munu." Na yina, tata
kabulaka bana nyonso zole bimvwama ya yandi.
13 Na manima ya mwa bilumbu, mwana yayi tekisaka
kikunku ya bima ya yandi, mpe kwendaka na yinsi ya ntama.
Kuna, yandi zingaka na kati ya muvusu, mpe manisaka
mbongo nyonso ya yandi.
14 Ntangu yandi manisaka mbongo nyonso, nsatu ya nene
kumaka na yinsi yina, mpe yandi bandaka na kukondwa
bima.
15 Na yina, yandi kwendaka kuzwa kisalu na sika ya muntu
mosi ya yinsi yina, mpe muntu yina fidisaka yandi na bilanga
samu na kukeba bangulu.
16 Yandi vwandaka zola kudya bambuma yina bangulu
vwandaka kudya, kasi ata muntu vwandaka pesa yandi
yawu.
17 Na yina, yandi kanisaka mingi mpe tubaka: "Bisadi
nyonso ya tata ya munu ke kuzwaka madya ya kulutila. Kasi
munu awa, mu ke na kufwa nsatu!
18 Mu ke vutuka na sika ya tata ya munu, mpe mu ke zabisa
yandi: Tata, mu me sala yimbi na ntwala ya Nzambi, mpe na
ntwala ya nge.
19 Mu ke dyaka ve ya kulunga ti nge bokila munu mwana
ya nge. Kasi baka munu mutindu kisadi ya nge."
20 Na yina, yandi vutukaka na sika ya tata ya yandi.
«Ntangu yandi vwandaka ntete mwa ntama na yinzo, tata
talaka yandi mpe kumaka na kyadi mingi. Yandi kwendaka
yamba yandi mbangu, mpe fibaka yandi.
21 Na yina, mwana zabisaka yandi: "Tata, mu me sala yimbi
na ntwala ya Nzambi, mpe na ntwala ya nge. Mu ke dyaka ve
ya kulunga ti nge bokila munu mwana ya nge."

22 Kasi tata tubaka na bisadi ya yandi: “Beno nata mbangu
kinkuti ya kitoko, mpe beno lwatisa yandi yawu. Beno tula
yandi mulunga na musapi, mpe mapapa na makulu.
23 Beno nata mwana ya ngombe ya mafuta, mpe beno
kufwa yawu. Beto sala mukembo, mpe beto yangalala,
24 samu ti mwana ya munu vwandaka ya kufwa, mpe yandi
me vutuka na luzingu. Yandi vwandaka ya kuzimbana, mpe
me talana.” Na manima, bawu bandaka na kusala mukembo.
25 «Na ntangu yina, mwana ya ntete vwandaka na bilanga.
Ntangu yandi vutukaka, mpe kumaka pene-pene na yinzo,
yandi kuwaka makelele ya banzimbu mpe ya mabina.
26 Yandi bokilaka kisadi mosi, mpe yufulaka yandi wapi
mambu ke na yinzo.
27 Kisadi vutulaka: “Leki ya nge me vutuka, mpe tata ya nge
me kufwa mwana ya ngombe ya mafuta, samu ti yandi me
tala dyaka mwana ya yandi na mavimpi ya mbote.”
28 Na yina, mwana ya ntete dasukaka mpe mangaka na
kukota na yinzo. Tata ya yandi basikaka mpe bondilaka
yandi na kukota na yinzo.
29 Kasi mwana tubaka na tata yandi: “Ya me kuma bamvula
mingi yina mu ke na kusadila nge ata kumanga na kutumama
na mambu yina nge ke tumisaka munu, mpe nabunu nge
pesa munu ata mwana ya nkombo samu na kuyangalala na
bandiku ya munu.
30 Kasi ntangu mwana ya nge, yina me manisa kimvwama
nyonso ya nge na kusakana na bakento ya kindumba me
vutuka, nge me kufwa mwana ya ngombe ya mafuta samu
na yandi!”
31 Tata zabisaka yandi: “Mwana ya munu, nge kele na
munu ntangu nyonso, mpe bima nyonso ya munu kele ya nge.
32 Kasi beto fwana kusala mukembo mpe kuyangalala
samu ti leki ya nge yayi vwandaka ya kufwa, mpe yandi me
vutuka dyaka na luzingu. Yandi vwandaka ya kuzimbana,
mpe me talana.”»

16

Kingana ya kisadi ya mayuya

1 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mvwama mosi vwan-
daka na kibumbi-bimvwama, mpe bantu kwendaka zabisa
mvwama yina: “Kibumbi-bimvwama ya nge ke na kubebisa
bimvwama ya nge.”
2 Mvwama bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: “Mu ke na
kuwa mambu mingi yina me tadila nge. Zabisa munu wapi
mutindu nge me sadila bimvwama ya munu, samu ti nge ke
bumba dyaka yawu ve.”

3 Na yina, kisadi yina kanisaka na kati ya ntima: “Mfumu
ya munu ke katula munu na kisalu. Yinki mu ke sala? Mu ke
na ngolo mingi ve samu na kusala bilanga, mpe mu ke tala
nsoni na kulombaka bantu mbongo.
4 Aa, mu zaba yinki mu ke sala, samu ti bantu yamba munu
na bayinzo ya bawu ntangu ba ke katula munu na kisalu!”
5 Na yina, yandi bokilaka, mosi-mosi, bantu nyonso yina
vwandaka defa mfumu ya yandi. Yandi yufulaka muntu ya
ntete: “Yikwa nge ke na kudefa mfumu ya munu?”
6 Muntu yina vutulaka: “Mu ke na kudefa yandi babate*
nkama (100) ya mafuta ya olive.” Kisadi ya mfumu zabisaka
yandi: “Mukanda ya mfuka ya nge yawu yayi. Vwanda
nswalu mpe sonika babate makumi tanu.”
7 Na manima, yandi yufulaka muntu ya nkaka: “Yikwa nge
ke na kudefa?” Muntu yina vutulaka: “Mu ke na kudefa
Bakole nkama (100) ya bambuma ya faline.” Kisadi ya
mfumu zabisaka yandi: “Mukanda ya mfuka ya nge yawu
yayi, mpe sonika Bakole makumi nana.”
8 Na yina, mfumu kembisaka kisadi yina ya mayuya samu
ti yandi sadilaka mayela. Ya tsyelika, bantu ya yinza yayi
ke lutilaka na kusadila mayela na mambu ya bawu na bawu
kulutila bayina ke zingaka na nsemo.»
9 Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kuzabisa beno ti beno sosa
na kuvwanda na bankundi na bimvwama ya mayuya samu
ti ntangu yawu ke manisa, ba yamba beno na bisika ya seko.
10 Muntu yina kele ya kukwikama na bima ya fyoti, kele
mpe ya kukwikama na bima ya nene. Muntu yina kele na
mayuya na bima ya fyoti, kele mpe na mayuya na bima ya
nene.
11 Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na kusadila
bimvwama ya mayuya, nani ke pesa beno bimvwama ya
tsyelika?
12 Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na kusadila
bimvwama ya bampangi, nani ke pesa beno bimvwama ya
beno mosi?
13 «Ata kisadi lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi
ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to yandi
ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve ya nkaka.
Beno lenda kusadila ve mbala mosi Nzambi mpe mbongo.»

Binzonzi ya nkaka ya Yesu
(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mke 10.11-12)

14 Ba-Falisye vwandaka kuwa mambu nyonso yina, mpe
vwandaka seka Yesu samu ti bawu vwandaka zola mbongo.

* **16:6** *Bate* kele kizongolo yina ke kotaka balitele makumi zole na zole. **16:7** 1Bt 5.2

15 Yesu zabisaka bawu: «Beno ke zolaka kulakisa na meso
ya bantu ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi Nzambi zaba
bantima ya beno, samu ti nyonso yina ke talanaka mfunu na
ntwala ya bantu, kele mambu ya busafu mingi na meso ya
Nzambi!»
16 «Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi vwandaka
tii na ntangu ya Yowane Mubotiki. Katuka ntangu yina tii
ntangu yayi, ba ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu
ya Nzambi, mpe konso muntu ke na kunwana samu na
kukota na Kimfumu ya Nzambi.»
17 Ata mwa kisono mosi ve ya kulutila fyoti na kati ya
Misiku ke zimbana, kasi ya kele mpasi ve na zulu na ntoto na
kuzimbana.
18 «Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela,
mpe ke kwela kento ya nkaka, ke sala kinsuza. Bakala yina
ke kwela mpe kento yina ba me katula na makwela, ke sala
kinsuza.»

Kingana ya mvwama mpe Lazale

19 Yesu tubaka dyaka kingana yayi: «Ya vwandaka na
mvwama mosi yina vwandaka lwata bilele ya ntalu mingi
mpe ya kitoko. Bilumbu nyonso, yandi vwandaka zinga na
kati ya kyese mpe mikembo.
20 Mputu mosi na nkumbu Lazale vwandaka ya kulala na
ntwala ya mwelo ya yinzo ya mvwama yina. Nzutu ya yandi
vwandaka ya kufuluka na bamputa.
21 Yandi vwandaka zola kudya ata bibuku yina vwandaka
kubwa na yisi ya mesa ya mvwama. Kasi ni bayimbwa
vwandaka kwiza kupela yandi bamputa.
22 Mputu kufwaka, mpe bambazi nataka yandi na sika ya
Abalayami. Mvwama mpe kufwaka, mpe ba zikaka yandi.
23 Yandi vwandaka tala mpasi mingi na yinza ya bantu
ya kufwa. Yandi nangunaka meso, mpe talaka na ntama
Abalayami mpe Lazale ya kuvwanda pene-pene ya yandi.
24 Na yina, yandi lookaka: "Tata ya munu Abalayami, tala
munu kyadi, mpe fidisa Lazale na kutula musapi ya yandi na
maza samu na kubolisa ludimi ya munu samu ti mu ke na
kutala mpasi mingi na kati ya tiya yayi."
25 «Kasi Abalayami tubaka: "Mwana ya munu, bambuka
moyo ti nge kuzwaka bimvwama mingi ntangu nge vwan-
daka moyo, kasi Lazale talaka mpasi mingi. Ntangu yayi,
bampasi ya yandi me manisa, mpe nge ke na kutala mpasi.
26 Dyaka, dibenga ya nene kele na kati-kati ya beto na beno.
Na yina, bayina zola kukatuka awa samu na kukwenda kisika
yina beno kele, lenda kusala yawu ve. Mutindu mosi mpe,
ata muntu lenda kukatuka kisika yina beno kele samu na
kukwiza awa."

27 «Mvwama tubaka: “Mulemvo ya nge Tata! Mu ke na
kubondila nge na kufidisa Lazale na yinzo ya tata ya munu,
28 kisika mu ke na bampangi tanu. Yandi kwenda kukebisa
bawu samu ti bawu mpe kwiza ve awa na kisika yayi ya
mpasi.”
29 Abalayami vutulaka: “Bawu kele na Misiku ya Moyize
mpe dibuku ya Mimbikudi. Bawu fwana kuwa yawu!”
30 Mvwama tubaka: “Ya me lunga ve tata Abalayami! Kana
muntu katuka awa na yinza ya bantu ya kufwa, mpe kwenda
kuzabisa bawu, bawu ke soba nkadulu.”
31 Kasi Abalayami zabisaka yandi: “Kana bawu kuwa ve
Moyize mpe mimbikudi, bawu lenda ve kukwikila ata ti
muntu vumbuka na lufwa.”»

17

Malongi ya Yesu
(Mat 18.6-7,21-22; Mke 9.42)

1 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mambu yina ke bwisaka
bantu na masumu lenda kukondwa ve. Kasi kyadi na muntu
yina ke nata mambu ya mutindu yina!
2 Ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe
ba losa yandi na mubu. Kusala yandi mutindu yina ke lutila
mbote ti yandi bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana
yayi.
3 Beno sala keba!
«Kana mpangi ya nge me sala disumu semba yandi, mpe
kana yandi nyonga yawu, lemvokila yandi.
4 Kana yandi sala nge yimbi bambala nsambwadi na
kilumbu mosi, mpe ti yandi kwiza kuzabisa nge bambala:
“Mu me ndima yimbi yina mu me sala”, lemvokila yandi.»
5 Bantumwa tubaka na Mfumu: «Kulisa kiminu ya beto!»
6 Mfumu vutulaka: «Kana kiminu ya beno vwandaka nene
mutindu mbuma ya mutaade, beno lendaka tuba na yinti
yayi ya sikomole: “Katuka awa, mpe kwenda kumena na
mubu”, mpe yawu ke tumama na beno.
7 «Nani na kati ya beno, kana yandi kele na kisadi yina
ke salaka bilanga to ke vingilaka mameme, ke zabisa yandi
ntangu yandi ke vutuka na bilanga: “Kwiza kuvwanda
nswalu na mesa”?
8 Ve! Yandi ke zabisa yandi: “Lambila munu madya, mpe
soba bilele ya nge samu na kusadila munu ntangu mu ke
kudya mpe kunwa. Na manima, nge lenda kudya mpe kunwa
ya nge.”
9 Kasi yandi lenda kutonda ve kisadi ya yandi samu ti yandi
me sala kisalu yina yandi me tumisa yandi.

17:6 Mat 13.32

10 Ya kele mpe mutindu mosi samu na beno. Ntangu beno
ke manisaka na kusala mambu nyonso yina ba ke tumisaka
beno, beno fwana kutuba: “Beto kele kaka bisadi ya mpamba.
Beto me sala kaka kisalu ya beto.”»

Yesu belusaka bantu kumi yina vwandaka na bwazi

11 Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, mpe lutilaka na
ndilu ya Samaliya mpe ya Ngalili.
12 Ntangu yandi vwandaka kota na bwala mosi, bantu kumi
yina vwandaka na bwazi kwizaka bwabana yandi. Bawu
telamaka mwa ntama na yandi,
13 mpe lookaka: «Yesu, Mulongisi, tala beto kyadi!»
14 Yesu talaka bawu mpe tubaka: «Beno kwenda kulakisa
banzutu ya beno na sika ya banganga-Nzambi.»
Ntangu bawu vwandaka kwenda, bawu belukaka.
15 Ntangu mosi na kati ya bawu talaka ti yandi belukaka,
yandi vutukaka na sika ya Yesu na kukembila Nzambi na
ngolo nyonso.
16 Yandi fukamaka kizizi na ntoto na ntwala ya Yesu, mpe
tondaka yandi. Muntu yina vwandaka muntu ya Samaliya.
17 Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, beno nyonso kumi me
beluka, kasi wapi sika kele bantu yivwa ya nkaka?
18 Na kati ya bawu nyonso, kaka ni nzenza yayi me banza
na kuvutuka samu na kutonda Nzambi?»
19 Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Telama mpe kwenda!
Kiminu ya nge me vuukisa nge.»

Nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi
(Mat 24.23-28,37-41)

20 Ba-Falisye yufulaka Yesu wapi ntangu ke kwiza Kimfumu
ya Nzambi. Yesu vutulaka: «Kimfumu ya Nzambi ke na
kukwiza ve mutindu kima yina bantu lenda kutala.
21 Ba ke zabisa beno ve ti beno tala, yawu yayi awa, to yawu
kele kuna! Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya
Nzambi kele na kati ya beno.»
22 Na manima, Yesu tubaka na bilandi: «Bilumbu ke kwiza
yina beno ke zola na kutala Mwana ya Muntu ata na kilumbu
mosi, kasi beno ke tala yandi ve.
23 Ba ke zabisa beno: “Yandi kele kwaku” to “Yandi kele
kuna” Kasi beno kwenda ve, mpe beno kima mbangu ve!
24 Ya tsyelika, mutindu lusyemo ke lezimaka na zulu mpe
ke pesaka nsemo na bisika nyonso, ni mutindu yina mpe ke
vwanda Mwana ya Muntu na kilumbu yina yandi ke kwiza.
25 Kasi yandi fwana kutala ntete mpasi mingi, mpe bantu
ya ntangu yayi manga yandi.

26 Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama
mpe mutindu mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke
kwiza.
27 Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kukwelana mpe
kukwelisa bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka
na nzaza. Na manima, nyamba ya nene dyamisaka yinza
nyonso mpe kufwaka bantu nyonso.
28 Yawu ke salama mpe mutindu yawu salamaka na ntangu
ya Loti: Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kusumba mpe
kutekisa, kusala bilanga mpe kutunga bayinzo.
29 Kasi kilumbu yina Loti katukaka na mbanza Sodomi,
Nzambi nokisaka mvula ya tiya mpe ya sufe, mpe yawu
kufwaka bawu nyonso.
30 Ya ke vwanda mpe mutindu yina na kilumbu yina
Mwana ya Muntu ke kwiza.
31 «Na kilumbu yina, muntu yina ke vwanda na kibandu
ya yinzo, mpe ke vwanda na bima ya yandi na kati ya yinzo,
kukulumuka ve samu na kubaka yawu. Mutindu mosi mpe,
muntu yina ke vwanda na bilanga, kuvutuka ve na yinzo.
32 Beno bambuka moyo na kento ya Loti.
33 Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke
bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi, ke
vuukisa yawu.
34 Mu ke na kuzabisa beno, na mpimpa ya kilumbu yina,
bantu zole ke vwanda ya kulala na mfulu mosi: Ba ke nata
mosi, mpe ke bika ya nkaka.
35 Kana bakento zole ke na kututa bambuma kisika mosi:
Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. [
36 Kana babakala zole kele na kati ya bilanga: Ba ke nata
mosi, mpe ke bika ya nkaka*.]»
37 Bilandi yufulaka Yesu: «Mfumu, wapi sika yawu ke
salama?» Yesu vutulaka: «Kisika yina ke vwanda mvumbi, ni
kisika yina mpe ke vukana bakoko-mbele.»

18

Kingana ya mufwidi ya kento mpe mufundisi

1 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi samu na
kulakisa bawu ti bawu fwana kusambila ntangu nyonso ata
kulemba.
2 Yandi zabisaka bawu: «Na kati ya mbanza mosi vwandaka
na mufundisi mosi yina vwandaka tala ve Nzambi boma,
mpe vwandaka zitisa muntu ve.

17:26 Mba 6.5-12; 7.6-23 **17:29** sufe Mba 19.24 **17:32** Mba 19.26 * **17:36** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

3 Na mbanza yina vwandaka mpe na mufwidi mosi ya
kento. Konso ntangu, yandi vwandaka kwenda kutuba na
mufundisi yina: “Nungisa munu na lufundusu na ntwala ya
mbeni ya munu.”
4 Katuka ntama, mufundisi vwandaka manga. Kasi na
manima, yandi tubaka: “Mu zaba ti mu ke talaka ve Nzambi
boma, mpe mu ke zitisaka muntu ve.
5 Kasi mufwidi yayi ke na kulembisa munu. Mu ke nungisa
yandi na mambu ya yandi, kana ve yandi ke bika ve na
kukwamisa munu konso ntangu.”»
6 Na manima, Mfumu tubaka dyaka: «Beno me kuwa
mambu yina me tuba mufundisi yayi ya yimbi!
7 Beno ke na kubanza ti Nzambi ke nungisaka ve bantu ya
yandi ntangu bawu ke bondilaka yandi mpimpa na ntangu?
Beno ke na kubanza ti yandi ke vingila na kusadisa bawu?
8 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi ke nungisaka
bawu na nswalu nyonso. Kasi Mwana ya Muntu ke kuta
bantu ya kiminu na ntoto ntangu yandi ke kwiza?»

Kingana ya Falisye mpe kilokoti-mpaku

9 Yesu tubaka kingana yayi samu na bayina vwandaka
banza ti bawu kele ya kudedama na meso ya Nzambi, mpe
vwandaka tala bantu ya nkaka mfunu ve:
10 «Bantu zole kwendaka na Yinzo ya Nzambi samu na
kusambila. Mosi vwandaka mu-Falisye, mpe ya nkaka
kilokoti-mpaku.
11 Mu-Falisye telamaka mpe sambilaka mutindu yayi na
kati ya ntima: “Nzambi ya munu! Mu ke na kutonda nge
samu ti mu kele ve mutindu bantu ya nkaka yina kele miyibi,
bantu ya yimbi, mpe ya kinsuza. Mu ke na kutonda nge dyaka
samu ti mu kele ve mutindu kilokoti-mpaku yayi.
12 Konso lumingu, mu ke minaka nsoki bilumbu zole,
mpe mu ke pesaka nge dime ya bima nyonso yina mu ke
kuzwaka.”
13 Kilokoti-mpaku telamaka mwa ntama, mpe vwandaka
lenda ata fyoti ve na kutala na zulu. Kasi yandi vwandaka
bula maboko na ntulu, mpe vwandaka tuba: “Nzambi ya
munu! Tala munu kyadi samu ti mu kele musumuki.”»
14 Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno,
ntangu kilokoti-mpaku vutukaka na yinzo ya yandi, Nzambi
talaka yandi mutindu muntu ya kudedama, kasi Falisye ve.
Ya tsyelika, ba ke kulula muntu yina ke na kuzanguka, mpe
ba ke zangula muntu yina ke na kukuluka.»

Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mat 19.13-15; Mke 10.13-16)

15 Bantu vwandaka nata bana ya fyoti na sika ya Yesu samu
ti yandi tentika bawu maboko. Na kutala mutindu yina,
bilandi sembaka bawu.
16 Kasi Yesu bokilaka bana pene-pene ya yandi, mpe
tubaka: «Beno bika bana kukwiza na sika ya munu! Beno
yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya bantu
yina kele mutindu bawu.
17 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, muntu yina ke
ndima ve Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke
kota kuna ve.»

Bakala ya mvwama
(Mat 19.16-30; Mke 10.17-31)

18 Mfumu mosi ya ba-Zwife yufulaka Yesu: «Mulongisi ya
mbote, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya
seko?»
19 Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti
mu kele mbote? Ata muntu kele mbote, kana kaka yandi mosi
Nzambi ve.
20 Nge zaba misiku: "Kusala kinsuza ve, kufwa muntu
ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, zitisa tata na
mama ya nge."»
21 Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku
nyonso yina katuka buntwenya ya munu.»
22 Na kuwa mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Dyambu
mosi me bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele na
nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke
kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa
munu.»
23 Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi
kumaka ya kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na
bimvwama mingi.
24 Ntangu Yesu talaka ti bakala yina kumaka na kyadi,
yandi tubaka: «Ya kele mpasi mingi na bayina kele na
bimvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi!
25 Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na
kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi
na mvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.»
26 Bayina vwandaka kuwa Yesu, tubaka: «Na yina, nani
lenda kuzwa mpulusu?»
27 Yesu vutulaka: «Nzambi ke salaka mambu yina bantu ke
lendaka ve na kusala.»
28 Na yina, Pyele tubaka: «Kasi beto, beto me bika bima
nyonso ya beto mpe me landa nge.»
29 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila
beno, kana muntu me bika yinzo ya yandi, kento ya yandi,

18:20 Kbk 20.12-16; Mus 5.16-20

bampangi ya yandi, bibuti ya yandi, mpe bana ya yandi samu na Kimfumu ya Nzambi,
30 yandi ke kuzwa na ntangu yayi bima ya kulutila, mpe luzingu ya mankululu na yinza yina ke kwiza.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mat 20.17-19; Mke 10.32-34)
31 Yesu nataka bilandi kumi na zole ya yandi na lweka, mpe zabisaka bawu: «Beno kuwa! Beto ke kwenda na Yelusalemi, mpe mambu nyonso yina mimbikudi sonikaka na yina me tadila Mwana ya Muntu ke salama.
32 Ba ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Bawu ke seka yandi, ke finga yandi, mpe ke lobola yandi mante.
33 Na manima ya kubula yandi bikoti, ba ke kufwa yandi. Kasi na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa.»
34 Kasi bilandi bakulaka ata dyambu na mambu yina. Nsasa ya mambu yina vwandaka ya kubumbama, mpe bawu vwandaka zaba ve yinki Yesu vwandaka tuba.

Yesu belusaka mpofo
(Mat 20.29-34; Mke 10.46-52)
35 Yesu kumaka pene-pene ya mbanza Yeliko. Mpofo mosi vwandaka ya kuvwanda na lweka ya nzila, mpe vwandaka lomba bantu mbongo.
36 Yandi kuwaka makelele ya nkonga ya bantu yina vwandaka luta, mpe yufulaka: «Wapi mambu kele awa?»
37 Ba zabisaka yandi ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta.
38 Na yina, yandi lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»
39 Bayina vwandaka tambula na mantwala vwandaka semba yandi samu ti yandi vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo: «Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!»
40 Yesu telamaka mpe tumisaka ti ba nata yandi. Ntangu yandi kumaka na ntwala ya Yesu, Yesu yufulaka yandi:
41 «Yinki nge zola ti mu sala samu na nge?» Mpofo vutulaka: «Mfumu, sala ti mu tala dyaka.»
42 Yesu zabisaka yandi: «Tala! Kiminu ya nge me belusa nge.»
43 Kaka na ntangu yina, yandi talaka dyaka, mpe landaka Yesu na kukembila Nzambi. Na kutala mambu yina salamaka, nkonga nyonso ya bantu kembilaka mpe Nzambi.

19

Yesu mpe Zase

1 Yesu kotaka na mbanza Yeliko, mpe vwandaka luta
mbanza yina.
2 Na kati ya mbanza yina vwandaka na muntu mosi na
nkumbu Zase. Yandi vwandaka mfumu ya bilokoti-mpaku,
mpe mvwama ya nene.
3 Yandi vwandaka sosa kutala nani kele Yesu. Kasi mutindu
bantu lutilaka mingi, yandi lendaka tala ve Yesu samu ti
yandi vwandaka na ntela ya nkufi.
4 Na yina, yandi kimaka mbangu na mantwala, mpe yu-
lukaka na yinti yina ba ke bokilaka sikomole samu na kutala
Yesu yina fwanaka luta kuna.
5 Ntangu Yesu kumaka na kisika yina, yandi talaka na zulu
mpe tubaka na Zase: «Zase, kulumuka mbangu samu ti bubu
yayi mu fwana kulala na yinzo ya nge.»
6 Zase kulumukaka mbangu, mpe yambaka Yesu na kyese
nyonso.
7 Na kutala mutindu yina, bantu nyonso nyungutaka
mpe tubaka: «Muntu yayi me kwenda kulala na yinzo ya
musumuki!»
8 Zase telamaka na ntwala ya Mfumu, mpe tubaka: «Mu-
longisi, mu ke pesa ndambu ya bimvwama ya munu na bam-
putu, mu ke kabula yawu na kati-kati, mpe kana mu vunaka
muntu na kubaka mbongo ya yandi, mu ke vutula yandi
yawu bambala yiya.»
9 Yesu zabisa yandi: «Bubu yayi, dikanda yayi me kuzwa
mpulusu samu ti muntu yayi kele mpe mwana ya Abalayami.
10 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kusosa
mpe kuvuukisa bayina zimbanaka.»

Kingana ya Mine
(Mat 25.14-30)

11 Mutindu bantu vwandaka kuwa mambu ya yandi, Yesu
tubaka dyaka kingana ya nkaka samu ti bawu vwandaka
me kuma pene-pene ya Yelusalemi, mpe ti bantu vwandaka
banza ti Kimfumu ya Nzambi zolaka talana na ntangu yina.
12 Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Muntu mosi ya dikanda ya
buzitu kwendaka na yinsi ya ntama, samu ti ba byeka yandi
ntinu. Na manima, yandi fwanaka vutuka na yinsi ya yandi.
13 Ntete na kukwenda, yandi bokilaka bisadi kumi na kati
ya bisadi ya yandi. Yandi pesaka konso muntu Bamine kumi,
mpe zabisaka bawu: “Beno sala mumbungu na yawu tii
ntangu mu ke vutuka.”
14 Kasi bantu ya yinsi ya yandi vwandaka zola yandi ve.
Bawu fidisaka bantu na manima ya yandi na kwenda kutuba
kuna: “Beto zola ve ti muntu yayi vwanda ntinu ya beto.”

19:13 1Bt 10.17

15 Ba byekaka yandi ntinu, mpe yandi vutukaka na yinsi
ya yandi. Na yina, yandi bokilaka bisadi yina yandi pesaka
mbongo samu na kuzaba ndandu yina bawu kuzwaka.
16 Kisadi ya ntete kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, Mine mosi
ya nge me buta Bamine kumi."
17 Ntinu zabisaka yandi: "Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya
mbote. Mutindu nge me vwanda ya kukwikama na bima ya
fyoti, mu me tula nge mfumu ya bambanza kumi."
18 Kisadi ya zole kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, Mine mosi
ya nge me buta Bamine tanu."
19 Ntinu zabisaka yandi: "Mu me tula mpe nge mfumu ya
bambanza tanu."
20 Kisadi ya nkaka kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, Mine ya
nge yawu yayi. Mu bumbaka yawu na kati ya kitambala.
21 Mu vwandaka na boma ya nge samu ti nge kele muntu
ya ntima ngolo. Nge ke bakaka bima yina kele ya nge ve, mpe
nge ke yonzikaka bambuma yina nge kunaka ve."
22 Ntinu zabisaka yandi: "Nge kele kisadi ya yimbi! Mu ke
fundisa nge na mambu yina nge mosi me zonza. Nge zabaka
ti mu kele muntu ya ntima ngolo yina ke bakaka bima yina
kele ya munu ve, mpe ke yonzikaka bambuma yina mu ke
kunaka ve.
23 Na yina, samu na yinki nge tulaka ve mbongo ya munu
na banki? Ntangu mu me vutuka, mu zolaka kuzwa ndandu
na zulu ya yawu."
24 Na manima, ntinu tubaka na bayina vwandaka kuna:
"Beno baka yandi Mine mosi yina ke na yandi, mpe beno pesa
yawu na kisadi yina ke na Bamine kumi."
25 Bawu zabisaka ntinu: "Mfumu, yandi ke na Bamine
kumi!"
26 Ntinu vutulaka: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na
muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka.
Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu
ya bima yina ke na yandi.
27 Na yina me tadila bambeni ya munu yina zolaka ve ti
mu vwanda ntinu ya bawu, beno nata bawu awa, mpe beno
kufwa bawu na ntwala ya munu."»

Nkotolo ya Yesu na Yelusalemi
(Mat 21.1-11; Mke 11.1-11; Yne 12.12-19)

28 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu tambulaka
na mantwala ya nkonga samu na kukwenda na Yelusalemi.
29 Ntangu yandi kumaka na bizunga ya bwala ya Betefaze
mpe bwala Betani, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive,
yandi fidisaka bilandi zole na ntwala,

19:16 1Bt 10.17 **19:18** 1Bt 10.17 **19:20** 1Bt 10.17 **19:24** 1Bt 10.17 **19:25** 1Bt 10.17

30 mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele
na mantwala. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku
ya fyoti yina ba me kanga na yinti, mpe yina ata muntu me
yulukaka ntete. Beno nyangula yawu, mpe beno nata yawu
awa.
31 Kana muntu yufula beno: “Samu na yinki beno ke na
kunyangula yawu”, beno zabisa yandi: “Mfumu ke na yawu
nsatu.”»
32 Bantu yina Yesu fidisaka, kwendaka mpe talaka mambu
nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu.
33 Ntangu bawu vwandaka nyangula mbuluku yina, bantu
ya yawu yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kunyan-
gula yawu?»
34 Bawu vutulaka: «Mfumu ke na yawu nsatu.»
35 Na yina, bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka
binkuti ya bawu na zulu ya mbuluku, mpe bawu yulukisaka
Yesu na zulu ya yawu.
36 Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bantu vwandaka tanda
binkuti ya bawu na nzila.
37 Ntangu yandi vwandaka kuma pene-pene ya mbanza
Yelusalemi, na nzila ya mongo ya bayinti ya olive, nkonga
nyonso ya bilandi fulukaka na kyese. Bawu bandaka na
kukembila Nzambi na ndinga ya ngolo samu na bimangu
nyonso yina bawu talaka.
38 Bawu vwandaka tuba:
«Bika Mfumu Nzambi kusakumuna ntinu yina me kwiza na
Nkumbu ya yandi!
Kizunu vwanda na zulu, mpe nkembo vwanda na Nzambi!»
39 Mwa ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka na kati ya
nkonga, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba na bilandi ya nge na
kuvwanda swi.»
40 Yesu vutulaka: «Mu ke na kuzabisa beno, kana bawu
vwanda swi, matadi ke looka!»

Yesu dilaka samu na bantu ya Yelusalemi

41 Ntangu Yesu kumaka pene-pene ya Yelusalemi, mpe
talaka yawu, yandi dilaka samu na mbanza yina
42 na kutuba: «Yelusalemi! Kana nge mpe, nge bakulaka
mambu yina zolaka pesa nge kizunu na kilumbu yayi! Kasi
ntangu yayi, yawu kele ya kubumbama, mpe nge lenda ku-
tala yawu ve!
43 Ya tsyelika, bilumbu ke kwiza, bambeni ya nge ke tunga
kikaku samu na kunwanisa nge. Bawu ke zunga nge, mpe ke
fyeta nge na balweka nyonso.
44 Bawu ke mwangisa nge, mpe ke kufwa bantu nyonso ya
nge. Bawu ke bika ata ditadi na zulu ya ditadi ya nkaka, samu

ti nge me zaba ve ntangu yina Nzambi me kwiza kusadisa nge!»

Yesu na kati Yinzo ya Nzambi
(Mat 21.12-17; Mke 11.15-19; Yne 2.13-22)

45 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kubingisa bayina vwandaka tekisa.
46 Yandi vwandaka tuba na bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu!” Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!»
47 Bilumbu nyonso, Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya Nzambi. Bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bantu ya mfunu ya dikanda ya ba-Zwife vwandaka sosa mayela ya kufwa yandi.
48 Kasi bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu bawu lendaka sala, samu ti bantu nyonso vwandaka kuwa yandi na nkebolo nyonso.

20

Wapi sika katukaka bumfumu ya Yesu
(Mat 21.23-27; Mke 11.27-33)

1 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa bantu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe vwandaka zabisa bawu Nsangu ya Mbote. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kwizaka kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife, mpe
2 yufulaka yandi: «Zabisa beto, na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi, to nani ke pesaka nge lutumu ya kusala yawu?»
3 Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Beno zabisa munu:
4 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?»
5 Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?»
6 Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, bantu nyonso ke kufwa beto na matadi samu ti bawu kwikilaka ti Yowane vwandaka mumbikudi.
7 Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.»
8 Yesu mpe zabisaka bawu: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.»

Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu ya ntima ya yimbi
(Mat 21.33-46; Mke 12.1-12)

19:46 Esa 56.7; Yel 7.11

9 Na manima, Yesu zabisaka bantu kingana yayi: «Bakala
mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu. Yandi bikaka yawu
na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na
nzyetolo ya yinda. 10 Na ntangu ya kubuka bambuma ya
vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya
vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu.
Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, mpe vutulaka
yandi maboko mpamba.
11 Mfumu ya bilanga ya vinu fidisaka dyaka kisadi ya
nkaka. Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, fin-
gaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba.
12 Yandi fidisaka dyaka kisadi ya tatu. Bawu lwalisaka
kisadi yina, mpe bingisaka yandi.
13 Na yina, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na kati ya
ntima: "Yinki mu ke sala? Mu ke fidisa mwana ya munu yina
mu ke zolaka mingi. Mu banza ti bawu ke zitisa yandi."
14 Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina,
bawu tubaka bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya
bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga yayi
vwanda ya beto."
15 Bawu losaka yandi na ngaanda ya bilanga ya vinu, mpe
kufwaka yandi.
«Na yina, yinki mfumu ya bilanga ya vinu ke sala bawu?
16 Yandi ke kwiza, mpe ke kufwa bisadi-bilanga yayi ya
vinu. Na manima, yandi ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-
bilanga ya nkaka.»
Ntangu bantu kuwaka mambu yina, bawu tubaka: «Ve,
mambu yayi ke salama ve!»
17 Kasi Yesu sikikaka meso ya yandi na bawu, mpe tubaka:
«Yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi:
«"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso."
18 Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke
pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke
mwangisa yandi.»

Mpaku ya kufuta na ntinu Sezale
(Mat 22.15-22; Mke 12.13-17)

19 Milongisi ya Misiku mpe bamfumu ya banganga-Nzambi
sosaka na kukanga Yesu na nswalu nyonso, samu ti bawu
zabaka ti Yesu tubaka kingana yina samu na bawu. Kasi
bawu vwandaka na boma ya bantu.
20 Na yina, bawu bandaka na kulanda Yesu bisika nyonso,
mpe fidisaka bantu yina vwandaka talana mutindu bantu ya

20:17 Mga 118.22

kukwikama na Nzambi. Bantu yina vwandaka sosa na kuzwa dyambu ya yimbi na bampova ya Yesu samu na kuyekula yandi na maboko ya bantu ya luyalu, mpe na mfumu ya kizunga.

21 Bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti mambu yina nge ke zonzaka mpe nge ke longisaka kele ya tsyelika. Nge ke swasikisaka bantu ve. Nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti beto sala.

22 Na yina, zabisa beto: Beto kele na luve ya kufuta mpaku to ve na ntinu ya Loma?»

23 Kasi Yesu bakulaka mutambu ya bawu, mpe zabisaka bawu:

24 «Beno lakisa munu Denalya mosi. Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama na mbongo yayi, kele ya nani?» Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.»

25 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.»

26 Bawu lembanaka na kuzwa dyambu ya yimbi na mambu yina yandi zonzaka na ntwala ya bantu nyonso. Kasi bawu yitukaka mingi mpe lendaka dyaka ve na kuzonza samu na mvutu yina Yesu pesaka.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa (Mat 22.23-33; Mke 12.18-27)

27 Mwa ndambu ya ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa.) Bawu yufulaka yandi mutindu yayi:

28 «Mulongisi, Moyize pesaka beto Musiku yayi: Kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, leki to yaya ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yandi bana.

29 Kasi ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento mpe kufwaka ata kubuta bana na kento yina.

30 Mpangi ya zole mpe kwelaka kento yina, mpe kufwaka ata kubuta mwana,

31 mutindu mosi mpe mpangi ya tatu mpe bampangi ya nkaka yina bikanaka, kufwaka ata kubuta mwana.

32 Na manima, kento mpe kufwaka.

33 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?»

34 Yesu vutulaka: «Babakala mpe bakento ya yinza yayi ke kwelanaka.

20:24 Mat 18.28 **20:28** Mba 38.8; Mus 25.5-6

35 Kasi babakala mpe bakento yina Nzambi ke tala ya
kulunga na kuvumbuka na lufwa mpe na kuzinga na yinza
yina ke kwiza, ke kwelana ve.
36 Bawu lenda kufwa dyaka ve samu ti bawu me kuma
mutindu bambazi. Bawu kele bana ya Nzambi samu ti bawu
me vumbuka na lufwa.
37 Moyize lakisaka na pwelele nyonso ti bantu ya kufwa ke
vumbuka na lufwa ntangu yandi vwandaka zabisa mambu
yina lutaka na divunda ya tiya. Yandi bokilaka Mfumu na
“Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe Nzambi ya
Yakobi.”»
38 Yesu tubaka dyaka: «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu
ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo samu ti bawu nyonso kele
moyo samu na yandi.»
39 Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku bakaka
kinzonzi, mpe tubaka: «Mulongisi, nge me zonza mbote.»
40 Bawu vwandaka dyaka ve na ngolo ya kuyufula yandi
byuvu ya nkaka.

Masiya mpe Davidi
(Mat 22.41-46; Mke 12.35-37)

41 Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu bantu lenda kutuba
ti Masiya kele mwana ya Davidi?
42 Ya tsyelika, yandi mosi Davidi sonikaka na kati ya Dibuku
ya Mikunga:
«“Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu:
Vwanda na lubakala ya munu
43 tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge
kisika ya kutula makulu ya nge.”»
44 «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”,
wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya
Davidi?»

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku
(Mat 23.1-36; Mke 12.38-40)

45 Mutindu bantu nyonso vwandaka kuwa yandi, Yesu
tubaka na bilandi ya yandi:
46 «Beno sala keba na milongisi ya Misiku. Bawu ke zolaka
na kutambula na binkuti ya yinda, mpe ti bantu pesa bawu
bambote ya buzitu na bisika ya mfunu ya mbanza. Bawu
ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya ntete na bayinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife, mpe bakiti ya buzitu na mikembo ya
nene.
47 Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bak-
ento, mpe ke salaka lusambulu ya yinda samu ti bantu tala
bawu. Nzambi ke pesa bawu kitumbu ya ngolo.»

20:37 Kbk 3.2,6 **20:43** Mga 110.1

21

Munkayulu ya mufwidi ya mputu
(Mke 12.41-44)

1 Yesu vumbulaka yintu mpe talaka bamvwama yina
vwandaka tula minkayulu ya bawu na kati ya sanduku ya
minkayulu.
2 Yandi talaka mpe mufwidi ya mputu ya kento yina tulaka
kaka bapata zole.
3 Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa
beno, mufwidi ya mputu yayi me lutila kupesa munkayulu
kulutila bantu nyonso yina me pesa minkayulu.
4 Bawu nyonso yayi me tula mbongo yina vwandaka na
bawu nsatu ve. Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula
nyonso yina vwandaka na yandi nsatu samu na kuzinga.»

Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mat 24.1-2; Mke 13.1-2)

5 Mwa ndambu ya bantu vwandaka zonzila Yinzo ya
Nzambi mpe kitoko ya yawu samu na matadi ya kitoko yina
ba tungaka yawu, mpe samu na bima nyonso yina ba pesaka
mutindu minkayulu na Nzambi. Kasi Yesu tubaka:
6 «Na bima nyonso yina beno ke na kutala, bilumbu ke
kwiza yina ata ditadi mosi ke bikana na zulu ya ditadi ya
nkaka. Nyonso ke mwangana.»

Mbandukulu ya bampasi
(Mat 24.3-14; Mke 13.3-13)

7 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu
yawu ke salama? Wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana
samu ti mambu yina salama?»
8 Yesu vutulaka: «Beno sala keba! Beno ndima ve ti muntu
vuna beno samu ti bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya
munu, mpe ke tuba: “Mu kele Masiya” mpe: “Ntangu me
lunga” kasi beno landa bawu ve!
9 Ntangu beno ke kuwa ti bamvita mpe muvusu ke na
kusalama, beno vwanda ve na boma. Mambu nyonso
yina fwana kusalama ntete, kasi yawu ke vwanda ntete ve
nsukunu ya yinza.»
10 Yesu tubaka dyaka: «Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa
bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke
nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka.
11 Ntoto ke ningana na ngolo nyonso. Na bizunga mingi,
madya ke kondwa, mpe bimbevo ya nene ke vwanda mingi.
Mambu yina ke pesaka bantu boma mingi ke talana, mpe
bidimbu ya nene ke talana na zulu.

12 Kasi ntete mambu yayi salama, ba ke kanga beno, ke
talisa beno mpasi, mpe ke yekula beno samu na kufundisa
beno na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke
tula beno na boloko, ke nata beno na ntwala ya bantinu, mpe
ya bantwadisi ya yinsi samu na Nkumbu ya munu.
13 Ya ke pesa beno nzila ya kutuba kimbangi na Nkumbu ya
munu.
14 Na yina, beno fwana kukanisa ntete ve samu na mambu
yina beno ke zonza na kunwanina banzutu ya beno.
15 Ya tsyelika, mu ke pesa beno mambu yina beno ke zonza
mpe ndwenga, samu ti ata mosi na kati ya bambeni ya beno
sala ntembe to tuba ti beno ke na kuvuna.
16 Batata mpe bamama ya beno, bampangi mpe bantu ya
dikanda ya beno, mpe bandiku ya beno, ke yekula beno. Ba
ke kufwa bantu mingi na kati ya beno.
17 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu.
18 Kasi ata nsuki mosi ke katuka na bayintu ya beno.
19 Beno tatamana! Ni na mutindu yina beno ke vuukisa
luzingu ya beno.»

Yelusalemi ke mwangana
(Mat 24.15-21; Mke 13.14-19)

20 «Ntangu beno ke tala ti bankonga ya binwani me zunga
Yelusalemi, beno ke zaba ti kaka ntangu fyoti me bikana, mpe
Yelusalemi ke mwangana.
21 Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima
na zulu ya myongo. Bayina ke vwanda na Yelusalemi fwana
kukima ntama, mpe bayina ke vwanda na bilanga fwana
kuvutuka ve na mbanza.
22 Ya tsyelika, ya ke vwanda bilumbu ya lufundusu ntangu
ke salama mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku
ya Nzambi.
23 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na
bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! Ya tsyelika,
bantu ya yinsi yina ke tala mpasi ya kulutila, mpe Nzambi ke
fundisa bawu.
24 Ba ke kufwa bawu na bambele. Ba ke nata bawu mutindu
bankole na kati ya bayinsi nyonso, mpe bayina kele ve ba-
Zwife ke yala mbanza nyonso ya Yelusalemi tii na kilumbu
yina ke manisa ntangu ya bawu.»

Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mat 24.29-31; Mke 13.24-27)

25 «Bidimbu ke talana na kati ya ntangu, ngonda, mpe bamb-
wetete. Awa na ntoto, bantu nyonso ke tala mpasi na ntima
samu na makelele ya ngolo ya mubu mpe ya bimpo ya maza.

26 Bantu ke kufwa na boma na kubanza mambu yina ke
salama na ntoto ya muvimba, samu ti bima yina kele na
lulendo na mazulu ke ningana.
27 Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na
kati ya dituti na ngolo mpe nkembo ya kulutila.
28 Ntangu mambu yina ke banda na kusalama, beno telama
mpe beno tala na zulu, samu ti ntangu yina Nzambi ke
vuukisa beno ke kuma pene-pene.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike
(Mat 24.32-35; Mke 13.28-31)

29 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Beno tala
yinti ya fike mpe bayinti nyonso ya nkaka!
30 Ntangu beno ke talaka ti makasa ya malu-malu me banda
na kubasika, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma
pene-pene.
31 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina
ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya Nzambi
me kuma pene-pene.
32 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina
ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso
yayi kusalama.
33 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke
zimbana ve.
34 «Beno sala keba! Beno lutisa ve ntangu nyonso ya beno
na kusala mikembo, kukola malafu, mpe na kuvwanda na
manyongo samu na luzingu ya beno. Kana ve, kilumbu ya
lufundusu ke kumina beno na mpamukunu
35 mutindu mpwasa. Yawu ke kumina bantu nyonso yina
kele na ntoto.
36 Beno lala pongi ve! Beno sambila ntangu nyonso, samu
ti beno kuzwa ngolo ya kuvibidila mambu nyonso yina ke
salama, mpe ya kuvwanda ya kutelama na ntwala ya Mwana
ya Muntu.»
37 Bilumbu nyonso na ntangu, Yesu vwandaka longisa na
Yinzo ya Nzambi. Kasi na mpimpa, yandi vwandaka basika
samu na kwenda kulutisa mpimpa na mongo ya bayinti ya
olive.
38 Na suka, bantu nyonso vwandaka kwiza na Yinzo ya
Nzambi samu na kuwa yandi.

22

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu
(Mat 26.1-5; Mke 14.1-2; Yne 11.45-53)

1 Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, yina ba ke
bokilaka mukembo ya Paki, kumaka pene-pene.

2 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku
vwandaka sosa wapi mutindu bawu ke kufwa Yesu. Kasi
bawu vwandaka na boma ya bantu nyonso.

Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mat 26.14-16; Mke 14.10-11)

3 Na yina, Satana kotaka na ntima ya Yuda, yina ba ke
bokilaka Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na zole.
4 Yuda kwendaka wisana na bamfumu ya banganga-
Nzambi mpe bamfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi na
mutindu yandi lendaka yekula bawu Yesu.
5 Bawu kumaka na kilengi mingi, mpe pesaka yandi nsilulu
ya kupesa yandi mbongo.
6 Yuda ndimaka mpe bandaka na kusosa mayela ya
kuyekula Yesu na ntangu ya mbote yina bantu lenda kuzaba
ve.

Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mat 26.17-25; Mke 14.12-21; Yne 13.21-30)

7 Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve bandaka. Na
kilumbu yina bantu ke kufwaka mameme ya fyoti samu na
kudya Paki,
8 Yesu fidisaka Pyele na Yowane, mpe zabisaka bawu: «Beno
kwenda kubika madya ya Paki yina beto ke kudya.»
9 Bawu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda
kuyidika yawu?»
10 Yesu zabisaka bawu: «Ntangu beno ke kota na mbanza,
beno ke bwabana bakala mosi yina ke na kunata diyuki ya
maza. Beno landa yandi tii na yinzo yina yandi ke kota,
11 mpe beno tuba na mfumu ya yinzo ti Mulongisi ke na
kuyufula nge: “Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya Paki
na bilandi ya munu?”
12 Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga ya
nene yina kele na bima nyonso ya kukubama. Ni kuna beno
ke yidika bima nyonso samu na madya ya Paki.»
13 Bawu kwendaka mpe talaka mambu nyonso mutindu
Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu
na madya ya Paki.

Madya ya Mfumu
(Mat 26.26-30; Mke 14.22-26; 1Ko 11.23-25)

14 Ntangu ngunga lungaka, Yesu kwendaka vwanda na
mesa na bantumwa.
15 Yandi zabisaka bawu: «Mu zolaka mingi na kudya madya
ya mukembo yayi ya Paki kintwadi na beno, ntete mu tala
mpasi!
16 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu ke kudya dyaka
yawu ve tii ntangu yawu ke lunga na Kimfumu ya Nzambi.»

17 Na yina, yandi bakaka mbungu, tondaka Nzambi, mpe
tubaka: «Beno baka mbungu yayi ya vinu, mpe beno kabula
yawu beno na beno.
18 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi,
mu ke kunwa dyaka ve vinu tii ntangu Kimfumu ya Nzambi
ke kwiza.»
19 Na manima, yandi bakaka dimpa. Yandi tondaka
Nzambi, bukunaka dimpa, mpe pesaka bawu yawu na ku-
tuba: «Yayi ni nzutu ya munu yina mu me pesa samu na beno.
Beno sala mutindu yayi samu na kubambuka munu moyo.»
20 Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi pesaka
bawu mbungu ya vinu, mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ng-
wisani ya malu-malu yina me salama na menga ya munu
yina me mwangana samu na beno.
21 Beno tala! Muntu yina ke na kuyekula munu, ke na
kudya kintwadi na munu awa na mesa!
22 Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu kele luzolo ya
Nzambi. Kasi kyadi na muntu yina ke na kuyekula yandi!»
23 Na yina, bawu bandaka na kuyufula bawu na bawu, nani
na kati ya bawu zolaka sala mambu yina.

Nani me lutila mfunu?

24 Bilandi bandaka na kusolola bawu na bawu na ngolo
nyonso samu na kuzaba nani na kati ya bawu lutilaka bam-
pangi mfunu.
25 Yesu zabisaka bawu: «Bantinu ya bayinsi ke yalaka bantu
ya bayinsi ya bawu, mpe bantu yina kele na bumfumu na
bayinsi yina, ke zolaka ti ba bokila bawu “Bantu ya mbote”.
26 Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina samu na beno.
Muntu yina me lutila mfunu na kati ya beno, fwana ku-
vwanda mutindu muntu yina me lutila ntwenya, mpe muntu
yina ke na kutwadisa, fwana kuvwanda mutindu kisadi.
27 Nani me lutila mfunu na kati ya muntu yina me vwanda
na mesa, mpe muntu yina ke na kusadila bampangi? Mu
banza ti ni muntu yina me vwanda na mesa. Kasi munu,
mu kele na kati ya beno mutindu muntu yina ke na kusadila
beno!
28 Beno kele bayina me tatamana kintwadi na munu na
bampasi nyonso yina mu talaka.
29 Mutindu Tata pesaka munu Kimfumu, munu mpe, mu ke
na kupesa beno yawu.
30 Na yina, beno ke kudya mpe ke kunwa na mesa ya munu
na kati ya Kimfumu ya munu. Beno ke vwanda na bakiti ya
kintinu samu na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.»

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mat 26.31-35; Mke 14.27-31; Yne 13.36-38)

31 «Simoni, Simoni, kuwa munu! Satana me lomba na
kuningisa beno mutindu ba ke ningisaka bambuma ya faline
na kati ya kiyengoso.
32 Kasi mu me sambidila nge samu ti nge kondwa ve
kiminu, mpe ntangu nge ke vutuka na sika ya munu, nge
kindisa bampangi ya nge.»
33 Pyele zabisaka Yesu: «Mfumu, mu kele ya kukubama
na kukwenda kintwadi na nge na boloko, mpe na kufwa
kintwadi na nge.»
34 Yesu vutulaka: «Pyele, mu ke na kuzabisa nge: Bubu yayi
ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

Mbongo, nkutu mpe mbele ya mvita

35 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ntangu mu fidisaka
beno ata kupesa beno mbongo, nkutu, mpe mapapa, yinki
kondwaka beno?» Bawu vutulaka: «Ata kima kondwaka
beto.»
36 Na yina, yandi zabisaka bawu: «Kasi ntangu yayi, muntu
yina kele na mbongo fwana kubaka yawu. Mutindu mosi
mpe, muntu yina ke na nkutu fwana kubaka yawu, mpe
muntu yina ke na mbele ve fwana kutekisa kiyunga ya yandi
samu na kusumba mbele.
37 Mu ke na kuzabisa beno ti mambu yayi ya Dibuku ya
Nzambi fwana kusalama na nzutu ya munu: "Ba tulaka yandi
na lutangu ya bimpumbulu." Ya tsyelika, mambu yina me
tadila munu ke na kusalama.»
38 Bilandi tubaka: «Mfumu, tala bambele zole.» Yesu vutu-
laka: «Ya me lunga.»

Yesu sambilaka na mongo ya bayinti ya olive
(Mat 26.36-46; Mke 14.32-42)

39 Yesu basikaka mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya
olive mutindu vwandaka kifu ya yandi, mpe bilandi ya yandi
landaka yandi.
40 Ntangu yandi kumaka kuna, yandi zabisaka bawu: «Beno
sambila samu ti beno kubwa ve na ntontolo.»
41 Na manima, yandi katukaka pene-pene ya bawu, mpe
kwendaka mwa ntama. Yandi fukamaka mpe sambilaka
42 mutindu yayi: «Tata, kana nge zola, katula munu mbungu
yayi ya mpasi. Sala luzolo ya nge, kasi luzolo ya munu ve.» [
43 Na yina, mbazi mosi ya mazulu kwizaka talana na yandi
samu na kukindisa yandi.
44 Yandi talaka mpasi na ntima mpe sambilaka dyaka na
ngolo ya kulutila. Mitoki ya nzutu ya yandi kumaka mutindu
mabete ya menga yina vwandaka kubwa na ntoto*.]

22:42 Mat 20.22 * **22:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, bibuku 43 tii na 44 kele ve.

45 Ntangu yandi manisaka na kusambila, yandi telamaka
mpe vutukaka kisika vwandaka bilandi ya yandi. Yandi
kutaka bawu ya kulala samu na kyadi.
46 Yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kulala?
Beno telama mpe beno sambila samu ti beno kubwa ve na
ntontolo.»

Binwani kangaka Yesu
(Mat 26.47-56; Mke 14.43-50; Yne 18.3-11)

47 Yesu vwandaka zonza ntete ntangu nkonga ya bantu
basikaka na ntwala ya yandi. Ni Yuda, mosi na kati ya bilandi
kumi na zole, nataka nkonga yina. Yandi kwendaka pene-
pene ya Yesu samu na kufiba yandi.
48 Kasi Yesu zabisaka yandi: «Yuda ni na kufiba Mwana ya
Muntu nge ke na kuyekula yandi?»
49 Ntangu bayina vwandaka na Yesu talaka mambu yina
zolaka salama, bawu yufulaka yandi: «Mfumu, beto lenda
kunwana na bambele ya beto?»
50 Mosi na kati ya bawu bulaka mbele na kisadi ya nganga-
Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu ya lubakala.
51 Kasi Yesu tubaka: «Beno bika! Ya me lunga.» Yandi
simbaka dikutu ya muntu yina, mpe belusaka yandi.
52 Na manima, Yesu tubaka na bamfumu ya banganga-
Nzambi, bamfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe
bakuluntu ya ba-Zwife yina kwizaka samu na kukanga yandi:
«Beno me nata bambele mpe bayinti mutindu ti mu vwandaka
kimpumbulu.
53 Bilumbu nyonso, mu vwandaka na beno na kati ya Yinzo
ya Nzambi, mpe beno sosaka ve na kukanga munu. Kasi
ngunga yayi kele ya beno, mpe ya lulendo ya mpimpa.»

Pyele mangaka Yesu
(Mat 26.57-58,69-75; Mke 14.53-54,66-72; Yne 18.12-18,25-27)

54 Na yina, bawu kangaka Yesu. Bawu nataka yandi, mpe
kotisaka yandi na yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete. Pyele
vwandaka landa bawu mwa manima.
55 Ba yidikaka tiya na kati-kati ya ngaanda ya lupangu,
mpe Pyele kwendaka vwanda kintwadi na bayina vwandaka
yotila tiya.
56 Kisadi mosi ya kento talaka Pyele ya kuvwanda pene-
pene ya tiya. Yandi sikikaka Pyele meso, mpe tubaka: «Muntu
yayi mpe vwandaka kintwadi na Yesu!»
57 Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Kento, mu zaba yandi
ve!»

58 Na manima ya mwa ntangu, muntu ya nkaka talaka
Pyele, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka na bawu!» Kasi
Pyele vutulaka: «Ve, ya kele munu ve.»
59 Na manima ya ngunga mosi, muntu ya nkaka dyaka
tubaka na ngolo nyonso: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka
na Yesu samu ti yandi kele muntu ya Ngalili.»
60 Kasi Pyele vutulaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola
kutuba.»
Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka.
61 Mfumu balukaka mpe talaka Pyele. Na yina, Pyele
bambukaka moyo na mambu yina Mfumu zabisaka yandi:
«Bubu yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala
tatu.»
62 Pyele basikaka mpe dilaka mingi.

Ba fingaka mpe bulaka Yesu bikoti
(Mat 26.67-68; Mke 14.65)

63 Bantu yina vwandaka keba Yesu vwandaka seka mpe
bula yandi.
64 Bawu vwandaka kanga yandi lele na kizizi, mpe vwan-
daka yufula yandi: «Bikula! Nani me bula nge?»
65 Bawu vwandaka finga dyaka yandi mingi.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife
(Mat 26.59-66; Mke 14.55-64; Yne 18.19-24)

66 Ntangu bwisi kutsyaka, bakuluntu ya ba-Zwife,
bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku
vukanaka kisika mosi. Bawu tumisaka ti ba nata Yesu na
ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu,
67 mpe yufulaka yandi: «Zabisa beto: nge kele Masiya?»
Yesu vutulaka: «Kana mu zabisa beno yawu, beno ke kwikila
munu ve,
68 mpe kana mu yufula beno kyuvu, beno ke pesa munu
mvutu ve.
69 Kasi katuka ntangu yayi, Mwana ya Muntu ke vwanda na
lubakala ya Nzambi-Mpungu.»
70 Bawu nyonso tubaka: «Na yina, nge kele Mwana ya
Nzambi?» Yesu vutulaka: «Beno me tuba yawu, ni munu.»
71 Na yina, bawu tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya
bambangi! Beto mosi me kuwa mambu yina me basika na
yinwa ya yandi!»

23

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mat 27.1-2,11-14; Mke 15.1-5; Yne 18.28-38)

1 Bantu nyonso ya kimvuka telamaka mpe nataka Yesu na
ntwala ya Pilate.

2 Kuna, bawu bandaka na kufunda yandi na kutuba: «Beto
me kuta muntu yayi na kukotisa muvusu na bantu ya beto.
Yandi ke zabisaka bawu na kufuta ve mpaku na ntinu ya
Loma, mpe ke tubaka yandi mosi ti yandi kele Masiya mpe
ntinu.»
3 Pilate yufulaka Yesu mutindu yayi: «Nge kele ntinu ya ba-
Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.»
4 Na yina, Pilate tubaka na bamfumu ya banganga-Nzambi
mpe na bantu nyonso: «Mu ke na kutala ve dyambu ya yimbi
na muntu yayi samu na kuzengila yandi lufwa.»
5 Kasi bawu tubaka dyaka na ngolo ya kulutila: «Yandi ke
na kupesa ndongosolo yina ke na kutumisa bantu na kusala
muvusu. Yandi bandaka na Ngalili. Na manima, yandi salaka
yawu na kizunga nyonso ya Zude, mpe ntangu yayi, yandi me
kuma awa.»
6 Na kuwa mutindu yina, Pilate yufulaka: «Muntu yayi kele
muntu ya Ngalili?»
7 Ntangu Pilate kuwaka ti Yesu vwandaka muntu ya
kizunga yina Elode vwandaka ntinu, yandi fidisaka Yesu na
sika ya Elode yina vwandaka mpe na Yelusalemi na bilumbu
yina.

Yesu na ntwala ya Elode

8 Elode kumaka na kilengi ya kulutila ntangu yandi talaka
Yesu. Ya tsyelika, yandi kuwaka nsangu ya Yesu, mpe vwan-
daka zola kutala yandi katuka ntama. Yandi vwandaka na
kivuvu ya kutala Yesu sala mwa bimangu.
9 Elode yufulaka Yesu byuvu mingi, kasi Yesu vutulaka
yandi ata dyambu.
10 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku
vwandaka kuna. Bawu vwandaka funda Yesu na ngolo
nyonso.
11 Elode na binwani ya yandi vwandaka seka mpe finga
Yesu. Bawu lwatisaka yandi kinkuti ya kitoko, mpe vutulaka
yandi na sika ya Pilate.
12 Na ntama, Elode na Pilate vwandaka bambeni. Kasi na
kilumbu yina, bawu kumaka bandiku.

Yesu na ntwala ya Pilate na mbala ya zole
(Mat 27.15-26; Mke 15.6-15; Yne 18.39-19.16)

13 Pilate vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bam-
fumu ya ba-Zwife, mpe bantu nyonso.
14 Yandi zabisaka bawu: «Beno me natina munu muntu yayi
na kutuba ti yandi ke na kutumisa bantu na kusala muvusu.
Kasi mu me yufula yandi na ntwala ya beno na mambu
ya yimbi yina beno me funda yandi, mpe mu me tala ata
dyambu ya kuzengila yandi lufwa.

15 Elode mpe me tala ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa,
samu ti yandi me vutula yandi na sika ya beto. Na yina,
muntu yayi me sala ata dyambu ya yimbi samu na kuzengila
yandi lufwa.
16 Ni yawu yina, mu ke pesa muswa ya kubula yandi bikoti,
mpe na manima, mu ke bika yandi.» [
17 Na konso mukembo ya Paki, Pilate fwanaka pesa kimp-
wanza na nkole mosi*.]
18 Kasi bawu nyonso lookaka: «Kufwa muntu yayi! Pesa
kimpwanza na Balabase!»
19 (Ba tulaka Balabase na boloko samu na muvusu yina
salamaka na mbanza, mpe samu ti yandi kufwaka muntu.)
20 Mutindu Pilate vwandaka zola kupesa Yesu kimpwanza,
yandi zonzaka dyaka na nkonga.
21 Kasi nkonga nyonso lookaka: «Koma yandi na kulunsi!
Koma yandi na kulunsi!»
22 Pilate zabisaka dyaka bawu na mbala ya tatu: «Wapi
dyambu ya yimbi yandi me sala? Mu me kuzwa yandi ata
dyambu ya yimbi yina me lunga na kuzengila yandi lufwa!
Na yina, mu ke pesa muswa ya kubula yandi bikoti, mpe mu
ke bika yandi.»
23 Kasi bawu tatamanaka na kulooka na ngolo nyonso ti
ba koma Yesu na kulunsi, mpe bawu nungaka samu ti bawu
vwandaka looka ngolo.
24 Pilate ndimaka na kubaka lukanu mutindu bawu vwan-
daka lomba.
25 Yandi pesaka kimpwanza na muntu yina vwandaka na
boloko samu na dyambu ya muvusu, mpe samu ti yandi
kufwaka muntu. Na manima, yandi yekulaka bawu Yesu,
samu ti bawu sala yandi mutindu bawu vwandaka zola.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mat 27.32-44; Mke 15.21-32; Yne 19.17-27)

26 Ntangu binwani vwandaka nata Yesu, bawu bwabanaka
Simoni, muntu ya mbanza Silene, yina katukaka na bilanga.
Bawu bakaka yandi, mpe tulaka kulunsi ya Yesu na magembo
ya yandi, samu ti yandi nata yawu na kutambula na manima
ya Yesu.
27 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi. Na kati
ya bawu vwandaka na bakento yina vwandaka dila mpe bula
ntulu samu na yandi.
28 Yesu balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka: «Bakento
ya Yelusalemi, beno dila ve samu na munu! Kasi beno dila
samu na beno mosi, mpe samu na bana ya beno!

* **23:17** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

29 Ya tsyelika, bilumbu ke na kukwiza yina ba ke tuba:
“Kyese na bisita, na bakento yina me buta ntete ve, mpe na
bakento yina me nwikisa ntete bana mabene ve!”
30 Na ntangu yina, bantu ke tuba na myongo ya nene: “Beno
kubwa na zulu ya beto” mpe na myongo ya fyoti: “Beno
bumba beto!”
31 Ya tsyelika, kana ba ke na kusala mutindu yina na yinti
ya mubisu, yinki ba ke sala na yinti ya kuyuma?»

32 Ba nataka mpe bimpumbulu zole samu na kufwa bawu
kisika mosi na Yesu.
33 Ntangu bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka
«Mukwa ya yintu», binwani komaka Yesu na bimpumbulu zole
na bakulunsi. Kimpumbulu mosi vwandaka na lubakala ya
Yesu, mpe ya nkaka na lumoso.
34 Yesu tubaka: «Tata, lemvokila bawu samu ti bawu zaba
ve mambu yina bawu ke na kusala.»

Binwani kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na
kubula dzeke.
35 Nkonga ya bantu yina vwandaka ya kutelama kuna
vwandaka tala. Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka seka yandi
na kutuba: «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka. Bika ti yandi
vuukisa nzutu ya yandi mosi, kana yandi kele Masiya yina
Nzambi me soola!»
36 Binwani mpe vwandaka seka yandi. Bawu kwendaka
pene-pene ya yandi, pesaka yandi malafu ya ngayi,
37 mpe tubaka: «Kana nge kele ntinu ya ba-Zwife, vuukisa
nzutu ya nge!»
38 Na zulu ya kulunsi ya Yesu, ba tulaka dibaya yina vwan-
daka na bisono yayi: «Muntu yayi kele ntinu ya ba-Zwife.»

39 Mosi na kati ya bimpumbulu zole yina ba komaka vwan-
daka finga Yesu: «Kana nge kele Masiya, vuukisa nzutu ya nge,
mpe vuukisa beto mpe!»
40 Kasi mpangi ya yandi sembaka yandi, mpe tubaka: «Nge
ke na kuzitisa Nzambi ve, nge muntu me kuzwa kitumbu
mosi na muntu yayi?
41 Kitumbu ya beto kele ya kulunga, samu ti beto me kuzwa
musendo ya mambu ya yimbi yina beto salaka. Kasi muntu
yayi me sala ata dyambu ya yimbi.»
42 Na yina, yandi tubaka dyaka: «Yesu, bambukila munu
moyo ntangu nge ke kwiza mutindu ntinu.»
43 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: bubu
yayi, nge ke vwanda na munu na paladiso.»

Lufwa ya Yesu
(Mat 27.45-56; Mke 15.33-41; Yne 19.28-30)

44 Ya lendaka vwanda ngunga ya midi, kitombe kumaka na
yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi.
45 Ntangu zimbanaka, mpe lele yina ke kabulaka bisika
ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na ban-
dambu zole kubanda na zulu tii na yisi.
46 Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Tata, mu me vutula
mpeve ya munu na maboko ya nge.» Na manima ya kutuba
mutindu yina, yandi kufwaka.
47 Na kutala mambu yina salamaka, mfumu ya binwani ya
Loma kembilaka Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, muntu yayi
vwandaka muntu ya kudedama!»
48 Bantu nyonso yina kwizaka kuna, talaka mambu yina
salamaka. Na yina, bawu vutukaka na bayinzo ya bawu na
kubula ntulu samu na kyadi.
49 Bankundi nyonso ya Yesu, mpe bakento yina landaka
yandi katuka Ngalili, vwandaka ya kutelama mwa ntama,
mpe vwandaka tala mambu yina vwandaka luta.

Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mat 27.57-61; Mke 15.42-47; Yne 19.38-42)

50-51 Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi
vwandaka muntu ya Alimate, mbanza ya ba-Zwife, mpe
yandi vwandaka na kati ya kimvuka ya luyalu ya bawu.
Yandi vwandaka muntu ya mbote mpe ya kudedama yina
vwandaka vingila nkwizulu ya Kimfumu ya Nzambi. Yandi
ndimaka ve lukanu yina bampangi ya yandi ya kimvuka
bakaka, mpe mambu yina bawu salaka.
52 Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya
Yesu.
53 Na manima ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi, yandi
zingaka yawu na lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati ya
ndyamu yina ba tobolaka na mongo ya matadi. Ba vwandaka
me zika ntete ve mvumbi na kati ya ndyamu yina.
54 Ya vwandaka kilumbu ya kukubika Saba, mpe ya
bikanaka fyoti samu ti Saba banda.
55 Bakento yina landaka Yesu katuka Ngalili kwendaka
kintwadi na Yosefi. Bawu talaka ndyamu, mpe wapi mutindu
ba tulaka nzutu ya Yesu.
56 Na manima, bawu vutukaka na bayinzo ya bawu. Bawu
kubikaka mafuta mpe mananasi. Na kilumbu ya Saba, bawu
pemaka mutindu vwandaka tumisa misiku.

24

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa
(Mat 28.1-10; Mke 16.1-8; Yne 20.1-10)

23:44 ngunga ya tatu na manima ya midi Mat 20.5

1 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bakento kwendaka
na ndyamu, mpe nataka mafuta ya nsunga ya mbote yina ba
kubikaka.
2 Bawu talaka ti ba vindumunaka ditadi yina vwandaka
kanga mwelo ya ndyamu.
3 Bawu kotaka na ndyamu, kasi bawu talaka ve nzutu ya
Mfumu Yesu.
4 Mutindu bawu vwandaka na maketi-keti, babakala zole
yina lwataka bilele ya kulezima talanaka na ntwala ya bawu.
5 Bawu kumaka na boma, mpe vwandaka tala kaka na
ntoto. Babakala yina zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke
na kusosa muntu ya moyo na kati ya bantu ya kufwa?
6 Yandi kele ve awa, kasi yandi me vumbuka na lufwa. Beno
bambuka moyo na mambu yina yandi zabisaka beno ntangu
yandi vwandaka ntete na Ngalili:
7 “Ba fwana kuyekula Mwana ya Muntu na maboko ya
misumuki. Ba ke koma yandi na kulunsi, mpe yandi ke
vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.”»
8 Na yina, bawu bambukaka moyo na mambu yina Yesu
tubaka.
9 Bawu bikaka ndyamu, mpe kwendaka zabisa mambu
nyonso yina na bantumwa kumi na mosi, mpe na bilandi
nyonso ya nkaka.
10 Ya vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Zane, mpe
Maliya mama ya Zaki. Bakento ya nkaka yina vwandaka na
bawu zabisaka mpe mutindu mosi na sika ya bantumwa.
11 Bantumwa kanisaka ti mambu yina bakento vwandaka
tuba, vwandaka mambu ya buzoba, mpe bawu kwikilaka
yawu ve.
12 Kasi Pyele telamaka mpe kimaka mbangu na ndyamu.
Yandi kondamaka mpe talaka kaka bitende ya lele. Na
manima, yandi vutukaka na yinzo ya yandi, mpe yitukaka
mingi na mambu yina salamaka.

Na nzila ya bwala Emayuse
(Mke 16.12-13)

13 Kaka na kilumbu yina, bilandi zole vwandaka kwenda
na bwala Emayuse. Bwala yina vwandaka ya kukabuka na
Yelusalemi keba ve na Basitade* makumi sambanu.
14 Bawu vwandaka zonzila mambu nyonso yina salamaka.
15 Ntangu bawu vwandaka zonza mpe solola, yandi mosi
Yesu kwizaka pene-pene ya bawu, mpe tambulaka kintwadi
na bawu.
16 Bawu vwandaka tala yandi. Kasi bawu vwandaka lenda
ve na kuzaba yandi.

* **24:13** *Sitade* ya kele keba ve bametele 185.

17 Yesu yufulaka bawu: «Wapi dyambu beno ke na kusolola
na nzila?» Na kyadi nyonso, bawu telamaka.
18 Mosi na kati ya bawu, Kelopase, zabisaka yandi: «Na
bantu nyonso ya Yelusalemi, kaka ni nge zaba ve mambu yina
me salama na bilumbu yayi?»
19 Yandi yufulaka bawu: «Wapi mambu yina?» Bawu vu-
tulaka: «Mambu yina me kumina Yesu ya Nazaleti! Yandi
vwandaka mumbikudi ya ngolo. Yandi me lakisa yawu
na ntwala ya Nzambi mpe ya bantu nyonso na bisalu mpe
ndongosolo ya yandi.
20 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bamfumu ya beto
yekulaka yandi samu ti ba zengila yandi lufwa, mpe ba
komaka yandi na kulunsi.
21 Beto vwandaka na kivuvu ti ni yandi fwanaka kuula
bantu ya yinsi ya Isayeli. Kasi ya me kuma, bubu yayi,
kilumbu ya tatu katuka mambu yina me salama.
22 Mwa ndambu ya bakento ya nkaka ya kimvuka ya beto
me yitukisa beto. Bubu yayi, bawu kwendaka na ndyamu na
suka-suka,
23 kasi bawu talaka ve nzutu ya yandi. Bawu vutukaka
samu na kuzabisa beto ti bambazi talanaka na bawu, mpe
tubilaka bawu ti Yesu kele moyo.
24 Bampangi ya beto ya nkaka kwendaka na ndyamu,
mpe talaka mambu nyonso mutindu bakento zabisaka yawu.
Bawu talaka ve nzutu ya Yesu.»
25 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno kele bantu ya mayela
ve! Beno ke kwikilaka mbangu ve mambu nyonso yina
mimbikudi zabisaka!
26 Ya tsyelika, ya fwanaka ti Masiya tala mpasi ya mutindu
yina, ntete yandi kuzwa dyaka nkembo ya yandi.»
27 Na manima, Yesu bangulaka bawu mambu nyonso yina
sonamaka na Dibuku ya Nzambi samu na yandi, kukatuka
mabuku ya Moyize tii na mabuku nyonso ya Mimbikudi.
28 Ntangu bawu kumaka pene-pene ya bwala yina bawu
vwandaka kwenda, Yesu salaka mutindu ti yandi zolaka luta
bwala yina.
29 Kasi bawu bondilaka yandi na kutuba: «Vwanda na beto
awa. Bwisi me yila, mpe mpimpa me banda.» Na yina, yandi
kotaka na yinzo samu na kuvwanda na bawu.
30 Yandi vwandaka na mesa kintwadi na bawu. Yandi
bakaka dimpa mpe tondaka Nzambi. Na manima, yandi
bukunaka yawu mpe pesaka bawu yawu.
31 Na yina, meso ya bawu zibukaka, mpe bawu zabaka
yandi. Kasi yandi zimbanaka na ntwala ya bawu.
32 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Ya tsyelika, ban-
tima ya beto vwandaka mutindu bantima yina ke na kuya

tiya ntangu yandi vwandaka zonzila mpe bangudila beto mambu ya Dibuku ya Nzambi na nzila.»

33 Kaka na ntangu yina, bilandi zole telamaka mpe vutukaka na Yelusalemi. Kuna, bawu kutaka bantumwa kumi na mosi ya kuvukana na bampangi ya bawu.

34 Bawu nyonso zabisaka bilandi zole yina: «Ya tsyelika, Mfumu me vumbuka na lufwa! Simoni me tala yandi!»

35 Bilandi zole yina mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina salamaka na nzila, mpe wapi mutindu bawu zabaka Yesu ntangu yandi bukunaka dimpa.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi
(Mat 28.16-20; Mke 16.14-18; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)

36 Ntangu bawu vwandaka zonzila mambu yina, Yesu yandi mosi talanaka na kati-kati ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Kizunu kuvwanda na beno!»

37 Bawu kumaka na boma ya kulutila samu ti bawu banzaka ti ya vwandaka mukuyu.

38 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki bantima ya beno me kuma kidi-kidi? Samu na yinki beno ke na maketi-keti na kati ya bantima ya beno?

39 Beno tala maboko mpe makulu ya munu. Ya ke munu! Beno simba munu! Mukuyu kele ve na musuni mpe mikwa. Kasi munu, mu kele na yawu mutindu beno ke na kutala.»

40 Na yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe makulu ya yandi.

41 Kasi mutindu bawu vwandaka kwikila ntete ve, samu ti bawu vwandaka ya kufuluka na kyese, mpe ya kuyituka mingi, Yesu yufulaka bawu: «Beno kele awa na kima ya kudya?»

42 Bawu pesaka yandi kibuku ya mbisi ya maza ya kukalinga.

43 Yandi bakaka yawu mpe kudyaka yawu na ntwala ya bawu.

44 Na manima, yandi zabisaka bawu: «Ntangu mu vwandaka ntete na kati ya beno, mu zabisaka beno mutindu yayi: Mambu yina sonamaka samu na munu na kati ya Misiku ya Moyize, dibuku ya Mimbikudi, mpe dibuku ya Mikunga fwana kusalama.»

45 Na yina, yandi pesaka bawu mayela ya kubakula mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi.

46 Yesu zabisaka bawu: «Ba sonikaka mutindu yayi: Masiya fwana kutala mpasi, mpe ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.

47 Kubanda na Yelusalemi tii na bayinsi nyonso, ba ke longisa bantu na Nkumbu ya yandi ti ba fwana kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu.

48 Beno kele bambangi ya mambu yayi.
49 Munu mosi ke fidisa beno dikabu yina Tata ya munu pesaka nsilulu. Kasi beno fwana kuvwanda na kati ya mbanza tii ntangu lulendo ya mazulu ke kulumuka na beno.»

Yesu nangukaka na zulu
(Mke 16.19-20; Bis 1.9-11)
50 Na manima, Yesu nataka bawu pene-pene ya mbanza Betani. Kuna, yandi nangunaka maboko, mpe sakumunaka bawu.
51 Ntangu yandi vwandaka sakumuna bawu, yandi bikaka bawu, mpe nangukaka na zulu.
52 Bilandi siikaka yandi, mpe vutukaka na Yelusalemi ya kufuluka na kilengi.
53 Ntangu nyonso, bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bawu vwandaka kembila Nzambi.

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na YOWANE NKOTOLO

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na Yowane, yawu kele ve mutindu mosi na Bansangu ya Mbote yina sonikaka Matayi, Make mpe Luke. Yowane ke na kuzonzila mambu mingi ve ya luzingu ya Yesu. Kasi na mambu yina yandi ke na kuzonzila, yandi ke na kupesa mfunu mingi na nsasa ya ndongosolo, ya bimangu mpe ya mavanga ya Yesu.

Na kati ya mabanza ya ngudi ya dibuku yayi, kele nsemo, kimbangi, nkembo, butsyelika, lufundusu, mpe bundiku na kati ya Tata Nzambi mpe Yesu Mwana ya yandi, na kati ya Mwana mpe bilandi ya yandi, mpe na kati ya bilandi bawu mosi. Yowane ke na kuzabisa mpe ti ata muntu lenda kukuma na sika ya Tata Nzambi kana yandi lutila ntete ve na sika ya Yesu. Na yina, yandi ke na kuzonzila Yesu mutindu Muvungi, Mwelo, mpe Nzila.

Na mbandukulu ya Nsangu ya Mbote yayi, kisoniki ke na kulakisa ti Yesu kele Mpova ya mankululu ya Nzambi, yina kumaka muntu, mpe yina kwizaka zinga na kati ya bantu (Yne 1.1-18).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Na ndambu ya ntete yayi, kisoniki ke na kuzabisa bimbangi ya Yowane Mubotiki, ya Andele, ya Filipe, mpe ya Natanayele. Konso muntu, na mutindu ya yandi, ke na kuzonzila mambu yina yandi bakulaka na Yesu. Kaka na ndambu yayi ya ntete, kisoniki ke na kuzonzila balukutakanu mingi ya Yesu, mpe kaka bimangu na yina yandi salaka (Yne 1–12).
- Yesu ke na kupesa bankindusulu ya nsuka na bilandi ya yandi (Yne 13–16).
- Na lusambulu, Yesu ke na kukubama samu na kutala mpasi mpe kufwa, mpe yandi ke na kupesa na sika ya Tata ya yandi bayina yandi ke bika na yinza (Yne 17).
- Kisoniki ke na kuzonzila wapi mutindu ba kangaka, fundisaka, mpe zengilaka Yesu lufwa. Yawu me fwanana mingi na Bansangu ya Mbote ya nkaka. Yandi ke na kuzabisa mpe samu na yinki yandi sonikaka Nsangu ya Mbote yayi: «Yesu salaka mpe bimangu mingi ya nkaka na ntwala ya bilandi ya yandi. Kasi yawu kele ve ya kusonama na dibuku yayi. Mambu yayi kele ya kusonama, samu ti beno kwikila ti Yesu kele Masiya,

Mwana ya Nzambi. Na yina, kana beno kwikila, beno ke kuzwa luzingu na Nkumbu ya yandi.» (Yne 18–20)
- Kuvukana ya Yesu na Pyele mpe bilandi sambanu ya nkaka na dyanga ya Tibeyale (Yne 21).

Yesu-Klisto kele Mpova ya Nzambi

1 Na mbandukulu, ntangu yinza vwandaka ntete ve, Mpova
vwandaka. Mpova vwandaka na Nzambi, mpe Mpova vwandaka Nzambi.
2 Na mbandukulu, yandi* vwandaka kintwadi na Nzambi.
3 Nzambi yidikaka bima nyonso na lusalusu ya yandi.
Nyonso yina Nzambi yidikaka, yandi yidikaka yawu na
yandi.
4 Na yandi kele luzingu, mpe luzingu ke pesaka nsemo na
bantu.
5 Nsemo ke lezimaka na mpimpa, kasi mpimpa ke ndimaka
yawu ve.
6 Nzambi fidisaka muntu, nkumbu ya yandi Yowane†.
7 Yandi kwizaka samu na kuvwanda mbangi ya Nsemo‡,
mpe samu ti bantu nyonso kwikila na Nsemo samu na kimbangi ya yandi.
8 Yandi vwandaka ve Nsemo, kasi yandi vwandaka mbangi
ya Nsemo.
9 Nsemo yayi vwandaka nsemo ya tsyelika yina kwizaka na
yinza samu na kukyenzula bantu nyonso.
10 Mpova vwandaka na yinza, mpe ni na lusalusu ya yandi
Nzambi yidikaka yinza, kasi yinza zabaka yandi ve.
11 Yandi kwizaka na sika ya bantu ya yandi, kasi bawu
yambaka yandi ve.
12 Kasi na bantu nyonso yina yambaka yandi, mpe kwikilaka na Nkumbu ya yandi, yandi pesaka bawu luve ya
kukuma bana ya Nzambi.
13 Bawu butukaka ve samu na bansatu ya nzutu to samu na
luzolo ya kento na bakala, kasi samu na luzolo ya Nzambi.
14 Mpova kumaka muntu, mpe zingaka na kati ya beto.
Yandi vwandaka ya kufuluka na bumbote mpe na butsyelika.
Beto talaka nkembo ya yandi, nkembo yina Tata pesaka na
Mwana ya yandi kaka mosi.
15 Yowane vwandaka mbangi ya yandi, mpe zonzaka na
bantu: «Beno tala muntu yina mu zonzilaka beno na ngolo
nyonso ntangu mu tubaka: Muntu ke kwiza na manima ya

* **1:2** «Mpova» yina Yowane ke na kuzonzila na 1.1,10,14, ni Yesu-Klisto. Samu na kulakisa ti Mpova kele Yesu-Klisto, Yowane zonzilaka ve «Mpova» mutindu «kima», kasi mutindu «muntu». † **1:6** Yowane yayi kele Yowane Mubotiki. ‡ **1:7** Na ntangu yayi, Yowane ke na kuzonzila Yesu mutindu nsemo, samu ti ni yandi ke pesaka nsemo ya tsyelika na bantu (tala Yne 1.4; 8.12).

munu. Yandi me lutila munu mfunu, samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka.»
16 Na bunene ya bumbote ya yandi, yandi ke pesaka beto
lusakumunu ya kulutila.
17 Misiku pesamaka na beto na lusalusu ya Moyize, kasi
bumbote mpe butsyelika kwizaka na Yesu-Klisto.
18 Ata muntu me talaka Nzambi, kasi Mwana ya yandi kaka
mosi yina ke zingaka na sika ya Tata ya yandi, lakisaka beto
mutindu Nzambi kele.

Kimbangi ya Yowane Mubotiki
(Mat 3.1-12; Mke 1.1-8; Lke 3.1-18)

19 Bamfumu ya ba-Zwife ya Yelusalemi fidisaka nkonga ya
banganga-Nzambi mpe ya ba-Levi na sika ya Yowane samu
na kuyufula yandi: «Nge kele nani?»
20 Na kyuvu yina, Yowane mangaka ve na kupesa mvutu.
Na ntwala ya bantu nyonso, yandi tubaka: «Mu kele ve
Masiya.»
21 Bawu tatamanaka na kuyufula yandi: «Na yina, nge kele
nani? Nge ni Eli?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.» Bawu
yufulaka dyaka yandi: «Nge ni Mumbikudi yina beto ke na
kuvingila?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.»
22 Na yina, bawu tubaka: «Nge kele nani? Beto fwana
kupesa mvutu na bantu yina me fidisa beto. Yinki nge ke na
kutuba samu na nge mosi?»
23 Yowane pesaka bawu mvutu na mambu yina
mumbikudi Esaya tubaka:
«Mu kele muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:
“Beno sungika nzila ya Mfumu!”»
24 Ndambu ya bantu na kati ya nkonga yina ba fidisaka na
sika ya Yowane, vwandaka Ba-Falisye.
25 Ba yufulaka Yowane: «Kana nge kele Masiya ve, to Eli ve,
to Mumbikudi ve, samu na yinki nge ke na kubotika?»
26 Yowane vutulaka: «Mu ke na kubotika na maza, kasi na
kati ya beno kele na muntu yina beno zaba ve.
27 Yandi ke kwiza na manima ya munu, kasi mu ke ya ku-
lunga ve samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi.»
28 Mambu nyonso yayi lutaka na mbanza Betani, na lweka
ya esete ya nzadi ya Yolodani, kisika Yowane vwandaka
botika.
29 Kilumbu yina landaka, Yowane talaka Yesu yina vwan-
daka kwiza na sika ya yandi, mpe tubaka: «Beno tala Dimeme
ya Nzambi yina ke katulaka masumu ya yinza.

1:23 Esa 40.3 **1:29** Esa 53.7

30 Ni yandi mu zabisaka beno ntangu mu tubaka: Muntu
ke kwiza na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu,
samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka.
31 Munu mpe, mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, mu
kwizaka mpe mu ke na kubotika na maza samu na kuzabisa
yandi na bantu ya Isayeli.»
32 Yowane tubaka mpe kimbangi yayi: «Mu me tala Mpeve
yina me katuka na zulu, yawu me kulumuka mutindu dibe-
mbe mpe me kwiza kutentama na yandi.
33 Mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, Nzambi yina fidisaka
munu samu na kubotika na maza zabisaka munu: Nge ke tala
mambu yayi: Mpeve ke kulumuka mpe ke tentama na muntu.
Ni yandi ke botika na Mpeve ya Longo.
34 Mu me tala na meso ya munu, mpe mu ke na kusala
kimbangi ti muntu yayi kele Mwana ya Nzambi.»

Yesu bokilaka bilandi ya yandi ya ntete

35 Kilumbu yina landaka, Yowane vwandaka dyaka na
kisika yango na bilandi zole ya yandi,
36 mpe yandi talaka Yesu yina vwandaka luta. Yandi
tubaka: «Beno tala Dimeme ya Nzambi.»
37 Ntangu ba kuwaka mambu yina, bilandi zole landaka
Yesu.
38 Ntangu Yesu balukaka na manima, mpe talaka ti bawu
vwandaka landa yandi, yandi yufulaka bawu: «Yinki beno
ke na kusosa?» Bawu vutulaka: «Labi, wapi kisika nge ke
vwandaka?» («Labi» zola kutuba «Mulongisi».)
39 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwiza, mpe beno ke tala.»
Bawu kwendaka mpe talaka kisika yandi vwandaka vwanda.
(Ya lendaka vwanda ngunga ya kumi ya suka.) Bawu vwan-
daka kintwadi na yandi kilumbu nyonso yina.
40 Na kati ya bilandi zole yina kuwaka malongi ya Yowane,
mpe landaka Yesu, vwandaka na Andele mpangi ya Simoni
Pyele.
41 Yandi kwendaka tala ntete yaya ya yandi Simoni, mpe
zabisaka yandi: «Beto me tala Masiya» (Nkumbu ya Masiya
zola kutuba «Klisto».)
42 Na manima, Andele nataka yandi na sika ya Yesu. Yesu
talaka yandi, mpe tubaka: «Nge kele Simoni, mwana ya
Yowane. Katuka ntangu yayi, ba ke bokila nge Sefase»
(Nkumbu yayi zola kutuba «Pyele»).
43 Kilumbu yina landaka, Yesu bakaka lukanu ya kuk-
wenda na kizunga ya Ngalili. Yandi bwabanaka Filipe, mpe
tubilaka yandi: «Landa munu».
44 (Filipe vwandaka muntu ya Besayida, mbanza ya Andele
mpe Pyele.)

45 Na manima, Filipe bwabanaka Natanayele, mpe
zabisaka yandi: «Beto me tala muntu yina Moyize zonzilaka
na kati ya Misiku, mpe yina mimbikudi zabisaka: Ni Yesu,
mwana ya Yosefi ya mbanza Nazaleti.»
46 Natanayele yufulaka yandi: «Na Nazaleti lenda kukatuka
mambu ya mbote?» Filipe vutulaka: «Kwiza, mpe nge ke tala.»
47 Ntangu Yesu talaka ti Natanayele vwandaka kwiza na
sika ya yandi, yandi tubaka: «Beno tala muntu ya tsyelika ya
Isayeli. Ata dyambu ya luvunu kele na yandi.»
48 Natanayele yufulaka Yesu: «Wapi mutindu nge me zaba
munu?» Yesu vutulaka: «Ntete Filipe bokila nge, mu talaka
nge ntangu nge vwandaka na yisi ya yinti ya fike.»
49 Na yina, Natanayele tubaka: «Mulongisi, nge kele Mwana
ya Nzambi! Nge kele Ntinu ya Isayeli!»
50 Yesu vutulaka: «Nge me kwikila, samu ti mu me tubila nge
ti mu talaka nge na yisi ya yinti ya fike? Nge ke tala mambu
ya nene ya kulutila yayi.
51 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke tala zulu
ya kuzibuka, mpe bambazi ya Nzambi yina ke yuluka mpe ke
kulumuka na sika ya Mwana ya Muntu.»

2

Kidimbu ya ntete ya Yesu na mbanza Kaana

1 Bilumbu zole lutaka, makwela salamaka na mbanza
Kaana ya Ngalili. Mama ya Yesu vwandaka kuna.
2 Na makwela yango, ba bokilaka mpe Yesu na bilandi ya
yandi.
3 Ntangu vinu manisaka, mama ya Yesu zabisaka yandi: «Ba
ke dyaka ve na vinu.»
4 Yesu vutulaka: «Mama, yinki nge ke na kusosa na munu?
Ngunga ya munu me lunga ntete ve.»
5 Na yina, mama ya Yesu tubaka na bisadi: «Beno sala
mambu nyonso yina yandi ke zabisa beno.» 6 Na kisika yina,
ya vwandaka na mayuki sambanu ya nene yina ba yidikaka
na ditadi. Konso diyuki lendaka kota Basenise zole to tatu.
Ba-Zwife vwandaka sadila yawu samu na kuvedisa nzutu,
mutindu vwandaka kifu ya bawu.
7 Yesu tubaka na bisadi: «Beno fulusa banzungu yayi na
maza.» Bawu fulusaka yawu mbote.
8 Na manima, yandi zabisaka bawu: «Beno baka yawu, mpe
beno nata yawu na mfumu ya makwela.» Bawu natinaka
yandi yawu.
9 Mfumu ya makwela kunwaka maza yina Yesu kitulaka na
vinu. Yandi zabaka ve kisika yawu katukaka, kasi bisadi yina

2:6 Luz 6.6

bakaka yawu na banzungu zabaka. Na yina, yandi bokilaka kikwedi,

10 mpe tubilaka yandi: «Konso muntu ke kabulaka ntete vinu ya mbote, mpe vinu ya mwa yimbi ntangu bantu me kunwa mingi. Kasi nge me bumba vinu ya mbote tii na ntangu yayi!»

11 Yayi ni kidimbu ya ntete yina Yesu salaka. Yandi salaka yawu na mbanza Kaana ya Ngalili. Na kusala yawu, Yesu lakisaka nkembo ya yandi, mpe bilandi ya yandi kwikilaka yandi.

12 Na manima ya mambu yayi, Yesu kwendaka na mbanza Kapenawume, kintwadi na mama, bampangi, mpe bilandi ya yandi. Bawu vwandaka kaka mwa bilumbu kuna.

Yesu bingisaka bitekisi na Yinzo ya Nzambi
(Mat 21.12-13; Mke 11.15-17; Lke 19.45-46)

13 Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene, mpe Yesu kwendaka na Yelusalemi.

14 Na Yinzo ya Nzambi, yandi talaka bantu yina vwandaka tekisa bangombe, mameme, mpe mabembe. Yandi talaka mpe bisobisi-mbongo ya kuvwanda na bamesa ya bawu.

15 Na yina, yandi bakaka basinga, mpe yidikaka kikoti. Yandi bingisaka bawu nyonso, na mameme mpe bangombe ya bawu. Yandi mwangisaka bapata mpe bwisaka bamesa ya bisobisi-mbongo.

16 Yandi tubaka na bitekisi-mabembe: «Beno katula yawu awa. Beno bika na kusala Yinzo ya Tata ya munu yinzo ya mumbungu.»

17 Na yina, bilandi bambukaka moyo na mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: «Tata Nzambi, luzolo ya munu samu na Yinzo ya nge ke yokaka munu mutindu tiya.»

18 Kasi ba-Zwife yufulaka yandi: «Wapi kidimbu nge lenda kusala samu na kulakisa ti nge ke na luve ya kusala mambu ya mutindu yayi?»

19 Yesu vutulaka: «Beno mwangisa Yinzo yayi ya Nzambi, mpe mu ke tunga yawu na bilumbu tatu.»

20 Na yina, bawu tubilaka yandi: «Bayina tungaka yawu salaka bamvula makumi yiya na sambanu samu na kuman-isa yawu, kasi nge ke tunga yawu na bilumbu tatu!»

21 Yinzo ya Nzambi yina Yesu vwandaka zonzila vwandaka nzutu ya yandi.

22 Ntangu Yesu vumbukaka na lufwa, bilandi ya yandi bambukaka moyo na mambu yina yandi tubaka. Na yina, bawu kwikilaka na Dibuku ya Nzambi mpe na mambu yina Yesu vwandaka me zabisa bawu.

23 Ntangu Yesu vwandaka na Yelusalemi na mukembo ya
Paki, bantu mingi kwikilaka yandi na kutala bidimbu yina
yandi vwandaka sala.
24 Kasi Yesu vwandaka ve na kivuvu na bawu, samu ti yandi
zabaka bawu nyonso.
25 Yandi vwandaka ve na nsatu ti ba zabisa yandi mutindu
muntu kele, samu ti yandi zabaka nyonso yina ke na ntima ya
muntu.

3

Yesu na Nikodeme
1 Ya vwandaka na mfumu mosi ya ba-Zwife, nkumbu ya
yandi Nikodeme. Yandi vwandaka na kati ya kimvuka ya ba-
Falisye.
2 Yandi kwizaka tala Yesu na mpimpa, mpe zabisaka yandi:
«Mulongisi, beto zaba ti ni Nzambi me fidisa nge samu na
kulongisa beto, samu ti ata muntu lenda kusala bidimbu yina
nge ke na kusala kana Nzambi kele na yandi ve.»
3 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata
muntu lenda kutala Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka
dyaka* ve.»
4 Nikodeme yufulaka Yesu: «Wapi mutindu muntu lenda
kubutuka kana yandi me kuma kiboba? Yandi lenda kuvu-
tuka ve na kivumu ya mama ya yandi mpe kubutuka!»
5 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata
muntu lenda kukota na Kimfumu ya Nzambi kana yandi
butuka ve na maza mpe na Mpeve.
6 Muntu ke butaka muntu. Kasi Mpeve ke butaka mpeve.
7 Na yina, kuyituka ve samu ti mu me tubila nge: “Nge
fwana kubutuka dyaka.”
8 Mupepe ke fulaka kisika ni kisika yawu ke zolaka, mpe
nge ke kuwaka makelele ya yawu. Kasi nge ke zabaka ve wapi
kisika yawu ke katukaka, to wapi kisika yawu ke kwendaka.
Yawu kele mutindu mosi mpe na muntu yina ke ya kubutuka
na Mpeve.»
9 Nikodeme yufulaka dyaka: «Wapi mutindu yawu lenda
kusalama?»
10 Yesu vutulaka: «Nge kele mulongisi ya Misiku na yinsi ya
Isayeli, mpe nge zaba yawu ve?
11 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Beto ke na kuzonzila
mambu yina beto zaba, mpe beto ke na kuzabisa mambu yina
beto talaka. Kasi beno ke na kundima ve kimbangi ya beto.

* **3:3** Na ndinga ya ba-Ngeleke, ba lenda kuvisa «kana yandi butuka dyaka ve» mutindu «kana yandi butuka ve na kimpeve». Yesu vwandaka tuba ti muntu lenda kubutuka na kimpeve, kasi Nikodeme banzaka ti Yesu vwandaka tuba ti muntu lenda kubutuka dyaka na nzutu.

12 Kana beno ke na kukwikila munu ve ntangu mu ke
na kuzabisa beno mambu ya yinza, wapi mutindu beno ke
kwikila munu ntangu mu ke zabisa beno mambu ya mazulu?
13 Ata muntu me kwendaka na mazulu, kaka ni Mwana ya
Muntu yina katukaka kisika kele Nzambi.»
14 Mutindu Moyize zangulaka nyoka na yinti na yinsi ya
kuyuma, ni mutindu yina mpe, ba ke zangula Mwana ya
Muntu,
15 samu ti bantu nyonso yina ke sala kiminu na yandi
kuzwa luzingu ya seko.
16 Ya tsyelika, Nzambi zolaka mingi bantu. Ni yawu yina,
yandi fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi, samu ti konso
muntu yina ke kwikila yandi kufwa ve, kasi kuzwa luzingu
ya seko.
17 «Nzambi fidisaka Mwana ya yandi na yinza samu na
kufundisa bantu ve, kasi samu na kuvuukisa bawu.
18 Muntu yina ke na kusala kiminu na yandi ke kuzwa
ve kitumbu. Kasi muntu yina ke na kukwikila yandi ve
me kuzwaka kitumbu, samu ti yandi me sala ve kiminu na
Mwana kaka mosi ya Nzambi.
19 Yayi kele mambu yina ke nataka lufundusu: Nsemo
kwizaka na yinza, kasi bantu zolaka mingi mpimpa kulutila
nsemo samu na mavanga ya yimbi ya bawu.
20 Konso muntu yina ke salaka mambu ya yimbi ke zolaka
ve nsemo. Yandi ke mangaka na kukwiza na sika ya nsemo,
samu ti mavanga ya yimbi ya yandi talana ve.
21 Kasi, muntu yina ke sadilaka butsyelika ke kwizaka na
sika ya nsemo, samu ti nsemo lakisa ti yandi ke tumamaka
na Nzambi.»

Kimbangi ya nsuka ya Yowane Mubotiki

22 Na manima, Yesu mpe bilandi ya yandi kwendaka na
kizunga ya Zude. Kuna, yandi lutisaka mwa bilumbu na
bawu, mpe yandi vwandaka botika bantu.
23 Yowane mpe vwandaka botika bantu na bwala Enone
yina kele pene-pene na bwala Salime, samu ti maza vwan-
daka mingi na kisika yina. Bantu vwandaka kwenda na sika
ya Yowane samu na kubotama.
24 Na ntangu yina, ba vwandaka me tula ntete ve Yowane
na boloko.
25 Ndambu ya bilandi ya Yowane kuzwaka kimoko na Zwife
mosi na mambu yina me tala mutindu ya kuvedisa nzutu.
26 Bawu kwendaka na sika ya Yowane, mpe zabisaka
yandi: «Mulongisi, nge ke na kubambuka moyo na muntu yina
vwandaka na nge na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani,
mpe yina nge salaka kimbangi? Ntangu yayi, yandi ke na

kubotika, mpe bantu nyonso ke na kukwenda na sika ya yandi.»

27 Yowane vutulaka: «Muntu lenda kuzwa kima ve kana Nzambi me pesa yandi yawu ve.

28 Beno lenda kusala kimbangi ya munu ti konso ntangu, mu vwandaka tuba: Mu kele ve Masiya, kasi mu kele muntu yina ba fidisaka ntete yandi kwiza.

29 «Na mukembo ya makwela, muntu yina ke kwelaka kento ni yandi bakala ya kento yina. Ndiku ya bakala kele pene-pene na bakala, mpe ke na kuwa yandi. Yandi ke na nsayi mingi na kuwa ndinga ya yandi. Ni mutindu yina mu ke na nsayi, mpe ntangu yayi, yawu kele ya kulutila.

30 Yandi fwana kuzanguka, mpe mu fwana kukuluka.

31 «Muntu yina me katuka na zulu me lutila bantu nyonso mfunu. Kasi muntu yina me butuka awa na ntoto kele muntu ya yinza yayi, mpe ke zonzilaka mambu ya yinza yayi. Muntu yina me katuka na zulu me lutila bantu nyonso mfunu.

32 Yandi ke salaka kimbangi na mambu yina yandi talaka mpe kuwaka, kasi bantu ke na kundima yawu ve.

33 Muntu yina ke na kundima kimbangi ya yandi ke na kulakisa ti Nzambi ke tubaka butsyelika.

34 Muntu yina Nzambi fidisaka ke tubaka mambu ya Nzambi, samu ti Nzambi pesaka yandi Mpeve ya kufuluka.

35 Tata ke zolaka Mwana ya yandi, mpe tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi.

36 Muntu yina ke na kukwikila Mwana ya Nzambi ke na luzingu ya seko. Muntu yina ke na kukwikila yandi ve ke kuzwa luzingu ve, kasi Nzambi ke vwanda na nkele na yandi.»

4

Yesu na kento ya kizunga ya Samaliya

1 Ba-Falisye kuwaka ti Yesu vwandaka lutila Yowane na kuzwa mpe kubotika bantu.

2 (Na kutala mbote, Yesu vwandaka botika ve, kasi ni bilandi ya yandi.)

3 Ntangu Yesu kuwaka mambu yayi yina bantu vwandaka tuba, yandi bikaka Zude, mpe vutukaka na Ngalili.

4 Samu na kukuma na Ngalili, yandi fwanaka lutila na Samaliya.

5 Yandi kumaka na mbanza Sisale na Samaliya, pene-pene na bilanga yina Yakobi pesaka na mwana ya yandi Yosefi.

6 Ni kuna vwandaka dibulu ya maza ya Yakobi. Yesu vwandaka me lemba samu na nzyetolo, mpe vwandaka pema pene-pene ya dibulu. Ya lendaka vwanda ngunga ya midi.
7 Kento mosi ya Samaliya kwizaka samu na kuteka maza, mpe Yesu tubilaka yandi: «Pesa munu maza ya kunwa.»
8 (Bilandi ya yandi vwandaka me kwenda na mbanza samu na kusumba madya.)
9 Kasi kento ya Samaliya vutulaka: «Nge kele Zwife, mpe mu kele mu-Samaliya. Wapi mutindu nge ke na kulomba munu maza?» (Ba-Zwife vwandaka ve na kintwadi na bantu ya Samaliya.)
10 Yesu tubaka: «Kana nge zabaka dikabu ya Nzambi, mpe nani kele muntu yina ke na kulomba nge maza ya kunwa, ni nge zolaka lomba yandi yawu, mpe yandi zolaka pesa nge maza yina ke pesaka luzingu.»
11 Kento zonzaka: «Mfumu, nge kele ata na kantini samu na kuteka maza, mpe dibulu yayi kele yinda. Na yina, wapi mutindu nge ke kuzwa maza yango yina ke pesaka luzingu?
12 Nkooko ya beto Yakobi pesaka beto dibulu yayi, mpe yandi mosi, na bana ya yandi, mpe bibulu ya yandi kunwaka maza yayi. Nge zola kutuba ti nge me lutila yandi mfunu?»
13 Yesu vutulaka: «Konso muntu yina ke kunwa maza yayi ke kuzwa dyaka nsatu ya maza.
14 Kasi muntu yina ke kunwa maza yina mu ke pesa ke kuzwa dyaka ve nsatu ya maza. Maza yina mu ke pesa ke kuma na yandi mukelo yina ke pesa luzingu ya seko.»
15 Na yina, kento tubaka: «Mfumu, pesa munu maza yango, samu ti mu vwanda dyaka ve na nsatu ya kunwa maza, mpe mu kwiza dyaka ve kuteka maza awa.»
16 Yesu tubilaka yandi: «Kwenda bokila bakala ya nge, mpe beno kwiza awa.»
17 Kento vutulaka: «Mu kele ve na bakala.» Yesu tubaka dyaka: «Nge me zonza butsyelika na kutuba ti nge kele ve na bakala,
18 samu ti nge kwelaka bambala tanu, mpe bakala yina ke na nge ntangu yayi kele ve bakala ya nge. Na yina, nge me tubila munu butsyelika.»
19 Kento tubaka: «Mfumu, mu ke na kutala ti nge kele mumbikudi.
20 Bankooko ya beto vwandaka sambila Nzambi na mongo yayi. Kasi beno ba-Zwife, beno ke tubaka ti kisika ya kusambila Nzambi kele na Yelusalemi.»
21 Yesu zabisaka yandi: «Kwikila munu. Bilumbu ke kwiza ntangu bantu ke sambila dyaka ve Tata ata na mongo yayi, to na Yelusalemi.

4:6 ngunga ya midi Mat 20.5

22 Beno bantu ya Samaliya, beno zaba ve nani beno ke sambilaka. Kasi beto ba-Zwife, beto zaba nani beto ke sambilaka, samu ti mpulusu ke katukaka na ba-Zwife.

23 Kasi ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu misambidi ya tsyelika ke sambila Nzambi na kimpeve mpe na butsyelika. Ni misambidi ya mutindu yina Tata ke sosaka.

24 Nzambi kele Mpeve, mpe ya me fwana ti bayina ke na kusambila yandi, sambila yandi na kimpeve mpe na butsyelika.»

25 Kento tubilaka dyaka Yesu: «Mu zaba ti Masiya, muntu yina ba ke bokilaka Klisto ke kwiza, mpe ti ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zabisa beto mambu nyonso.»

26 Yesu vutulaka: «Ni munu, muntu yina ke na kuzonza na nge.»

27 Na ntangu yina, bilandi kumaka na kisika yina vwandaka Yesu na kento yina. Bawu yitukaka mingi na kutala ti Yesu vwandaka zonza na kento. Kasi, ata kilandi yufulaka: «Wapi mambu nge ke na kuyufula yandi?» To «Samu na yinki nge ke na kuzonzisa kento yayi?»

28 Kento bikaka diyuki ya yandi kuna. Yandi vutukaka na mbanza, mpe tubaka na bantu:

29 «Beno kwiza kutala muntu yina me zabisa munu mambu nyonso yina mu salaka. Yandi lenda kuvwanda Masiya?»

30 Na yina, bantu basikaka na mbanza samu na kukwiza na kisika yina Yesu vwandaka.

31 Na ntangu yina, bilandi vwandaka kwamisa Yesu: «Mulongisi, kudya!»

32 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu kele na madya yina beno zaba ve.»

33 Na yina, bilandi vwandaka yufula bawu na bawu: «Ya lenda kuvwanda na muntu yina me natina yandi madya?»

34 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Madya ya munu, ni kusala luzolo ya Nzambi yina fidisaka munu, mpe kumanisa mbote kisalu ya yandi.

35 Beno ke tubaka: Bangonda yiya fwana kuluta ntete na kukuma na ntangu ya kuyonzika bambuma. Kasi mu ke na kutubila beno: Beno zibula meso, mpe beno tala bilanga. Bambuma me yela mpe ntangu ya kubuka me kuma.

36 Muntu yina me buka yawu me kuzwa yimeni difuta ya yandi, mpe yandi me yonzika bambuma samu na luzingu ya mankululu. Na yina, kikuni na kiyonziki ke na kuyangalala kintwadi.»

37 Kingana yayi kele ya tsyelika: «“Muntu ya nkaka ke kunaka, mpe muntu ya nkaka ke yonzikaka.”

38 Mutindu mosi, mu fidisaka beno samu na kuyonzika na
bilanga yina bantu ya nkaka salaka. Bantu ya nkaka salaka,
kasi beno me kuzwa ndandu na kisalu ya bawu.»
39 Bantu mingi ya mbanza yina kwikilaka Yesu samu na
kimbangi yina kento salaka: «Yandi me zabisa munu mambu
nyonso yina mu salaka.»
40 Ntangu bantu ya Samaliya kwizaka na sika ya Yesu, bawu
lombaka yandi na kuvwanda kintwadi na bawu, mpe yandi
lutisaka bilumbu zole kuna.
41 Bantu lutilaka dyaka mingi na kukwikila Yesu samu na
mambu yina yandi vwandaka zonza.
42 Bawu tubaka na kento yina: «Beto ke na kukwikila yandi,
kaka ve samu na mambu yina nge me zabisa beto, kasi beto
mosi me kuwa mambu yina yandi me zonza, mpe beto me
zaba ti ya tsyelika, yandi kele Muvuukisi ya bantu.»

Yesu belusaka mwana ya kalaka ya luyalu

43 Na manima ya bilumbu zole yina, Yesu bikaka mbanza
yina, mpe kwendaka na Ngalili,
44 samu ti yandi mosi vwandaka me zonza: «Ba ke zitisaka
ve mumbikudi na mbanza ya yandi*.»
45 Ntangu yandi kumaka na Ngalili, bantu yambaka yandi
mbote, samu ti bawu mpe vwandaka na Yelusalemi na
mukembo ya Paki. Bawu vwandaka me tala bimangu nyonso
yina yandi vwandaka me sala kuna.
46 Na manima, yandi vutukaka na mbanza Kaana na
Ngalili, kisika yandi kitulaka maza na vinu. Kalaka ya luyalu
vwandaka kuna. Mwana ya yandi ya bakala vwandaka na
kimbevo kuna na mbanza Kapenawume.
47 Ntangu yandi kuwaka ti Yesu bikaka Zude samu na
kukwiza na Ngalili, yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe
lombaka yandi na kwiza kubelusa mwana ya yandi yina
vwandaka pene-pene na lufwa.
48 Yesu zabisaka yandi: «Kana beno tala ve bidimbu mpe
mambu ya ngitukulu, beno lenda kukwikila ve.»
49 Kasi kalaka ya luyalu vwandaka tatamana, mpe tubaka:
«Mfumu, kwiza na yinzo ya munu ntete mwana ya munu
kufwa.»
50 Yesu zabisaka yandi: «Vutuka na yinzo. Mwana ya nge
kele moyo.» Bakala yina kwikilaka na mambu yina Yesu
zabisaka yandi, mpe vutukaka na yinzo ya yandi.

---

* **4:44** Ba ke banzaka ti na mulonga yayi, Yowane ke na kuzonzila Yelusalemi, mbanza ya ntinu, mutindu mbanza ya Yesu, kisika bantu yambaka yandi mbote ve (tala 2.4-25). Na milonga ya nkaka (1.46, 7.41,52), Yowane ke na kuzonza ti Nazaleti kele mbanza ya Yesu (sika yandi zingaka na bibuti ya yandi), mpe Ngalili kizunga ya yandi.

51 Na nzila, ntangu yandi vwandaka vutuka na yinzo, bisadi
ya yandi kwizaka bwabana yandi, mpe tubaka: «Mwana ya
nge kele moyo.»
52 Yandi yufulaka bawu: «Na wapi ngunga mwana
belukaka?» Bisadi vutulaka: «Dibawu manisaka yandi
mazono na ngunga ya ntete ya manima ya midi.»
53 Na yina, tata ya mwana bambukaka moyo ti ni na ngunga
yina Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya nge kele moyo.» Katuka
ntangu yina, yandi mpe dikanda ya yandi nyonso kwikilaka.
54 Yayi ni kidimbu ya zole yina Yesu salaka na Ngalili,
ntangu yandi katukaka na Zude.

5

Yesu belusaka kikata

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu kwendaka na
Yelusalemi samu na mukembo mosi ya ba-Zwife.
2 Pene-pene na mwelo ya mbanza, mwelo ya Mameme,
vwandaka na kizinga yina ba vwandaka bokila Betesada na
ndinga ya ba-Ebeleyo. Yawu vwandaka na misampa tanu ya
yinda.
3 Bambevo mingi vwandaka ya kulala na kati ya misampa
yina: bampofo, bikata mpe bantu ya bifuuma. [Bawu vwan-
daka vingila ti maza ningana,
4 samu ti konso ntangu, mbazi ya Mfumu vwandaka ku-
lumuka na kizinga yina, mpe vwandaka ningisa maza. Na
yina, mbevo ya ntete yina vwandaka kota na manima ya
kuningana ya maza vwandaka beluka na kimbevo ni kim-
bevo yina vwandaka na yandi*.]
5 Ya vwandaka kuna na muntu yina vwandaka kikata
katuka bamvula makumi tatu na nana.
6 Yesu talaka yandi ya kulala. Yandi zabaka ti yandi vwan-
daka mutindu yina katuka ntama. Yesu yufulaka yandi: «Nge
zola kubeluka?»
7 Mbevo vutulaka: «Mfumu, mu ke na muntu ve yina
lenda kukotisa munu na kizinga ntangu maza ke bandaka na
kuningana. Ntangu mu ke sosaka na kukota, muntu ya nkaka
ke tekilaka munu.»
8 Yesu zabisaka yandi: «Telama! Baka nkwala ya nge, mpe
tambula.»
9 Kaka na ntangu yina, muntu yango belukaka. Yandi
bakaka nkwala ya yandi, mpe tambulaka. Mambu yayi
salamaka na kilumbu ya saba.

---

* **5:4** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, mwa ndambu ya kibuku ya 3 mpe kibuku ya 4, ba bwelaka yawu na kubwela.

10 Na yina, bamfumu ya ba-Zwife bokilaka muntu yina Yesu
belusaka. Bawu zabisaka yandi: «Ya kele kilumbu ya saba,
mpe nge kele ve na muswa ya kunata nkwala ya nge.»
11 Kasi yandi vutulaka: «Muntu yina me belusa munu me
tubila munu: Baka nkwala ya nge, mpe tambula.»
12 Bawu yufulaka yandi: «Nani me zabisa nge: Baka nkwala
ya nge, mpe tambula?»
13 Kasi muntu yina belukaka zabaka ve nani belusaka
yandi. Yesu vwandaka me kota na nkonga mpe vwandaka
talana dyaka ve.
14 Na manima, Yesu bwabanaka muntu yango na Yinzo
ya Nzambi, mpe zabisaka yandi: «Tala! Nge me beluka.
Kusumuka dyaka ve, samu ti dyambu ya kulutila yimbi ku-
mina nge ve.»
15 Na yina, muntu yango kwendaka zabisa na bamfumu ya
ba-Zwife ti ni Yesu belusaka yandi.
16 Na yina, ba-Zwife bandaka na kukwamisa Yesu, samu ti
yandi belusaka muntu na kilumbu ya saba.
17 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Tata ya munu ke na kusala tii
ntangu yayi. Munu mpe, mu ke na kusala.»
18 Ntangu ba-Zwife kuwaka mutindu yina, ba vwandaka
sosa ya kulutila na kufwa Yesu kaka ve, samu ti Yesu vwan-
daka zitisa ve kilumbu ya saba, kasi mpe samu ti yandi
tubaka ti Nzambi kele Tata ya yandi. Na yina, yandi vwan-
daka lakisa ti yandi kele mutindu mosi na Nzambi.

Lutumu ya Mwana ya Nzambi

19 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na ku-
tubila beno: Mwana ya Nzambi lenda kusala kima ve na
ngolo ya yandi mosi. Yandi ke salaka kaka mambu yina yandi
ke talaka na sika ya Tata yandi, samu ti mambu nyonso yina
Tata ke salaka, Mwana mpe ke salaka yawu.
20 Tata ke zolaka Mwana, mpe ke lakisaka yandi mambu
nyonso yina yandi ke salaka. Tata ke lakisa yandi bisalu ya
kulutila nene, samu ti beno yituka.
21 Mutindu Tata ke vumbulaka bantu ya kufwa, mpe ke pe-
saka bawu luzingu, ni mutindu yina mpe, Mwana ke pesaka
luzingu na konso muntu yina yandi zola.
22 Tata ke fundisaka muntu ve, kasi yandi pesaka Mwana
lutumu nyonso ya kufundisa,
23 samu ti bantu nyonso zitisa Mwana mutindu bawu ke
zitisaka Tata. Muntu yina ke na kuzitisa ve Mwana ke na
kuzitisa ve Tata yina fidisaka Mwana.
24 «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke
kuwaka mambu ya munu, mpe ke kwikilaka Tata yina fidis-
aka munu ke na luzingu ya seko. Yandi ke funduswa ve,

kasi yandi me katuka yimeni na lufwa ya kimpeve† samu na kuzwa luzingu.

25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ngunga me kuma
pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu bantu ya
kufwa na kimpeve ke kuwa ndinga ya Mwana ya Nzambi,
mpe bayina ke kuwa yawu, ke zinga.

26 «Mutindu Tata ke na lulendo ya kupesa luzingu, ni
mutindu yina mpe, Mwana ke na lulendo ya kupesa luzingu,
samu ti Tata ya yandi pesaka yandi yawu.

27 Tata pesaka Mwana lutumu ya kufundisa bantu, samu ti
yandi kele Mwana ya Muntu.

28 Beno yituka ve samu na yawu. Ngunga me kuma pene-
pene ntangu bantu nyonso na bandyamu ke kuwa ndinga ya
Mwana ya Muntu,

29 mpe ke vumbuka na lufwa. Bayina salaka mambu ya
mbote ke vumbuka na lufwa samu na kuzwa luzingu, mpe
bayina salaka mambu ya yimbi ke vumbuka na lufwa samu
na lufundusu.

30 Mu lenda kusala kima ve na lulendo ya munu mosi. Mu
ke na kufundisa mutindu Tata ke na kuzabisa munu, mpe
lufundusu ya munu kele ya kulunga, samu ti mu ke na kusala
ve mambu na luzolo ya munu, kasi na luzolo ya Nzambi yina
fidisaka munu.»

Kimbangi ya Yesu

31 «Kana mu kele mbangi ya munu mosi, kimbangi ya munu
kele ya kufwanana ve.

32 Kasi muntu ya nkaka kele mbangi ya munu, mpe mu
zaba ti kimbangi ya yandi kele ya tsyelika.

33 Beno fidisaka bantu na sika ya Yowane, mpe Yowane
tubaka kimbangi ya tsyelika.

34 Mu kele ve na nsatu ya kimbangi ya muntu. Kasi mu ke
na kuzonzila yawu, samu ti beno vuuka.

35 Yowane vwandaka mutindu mwinda ya kunama yina
bantu nyonso lenda kutala, mpe beno zolaka na kuyangalala
na nsemo ya yandi kaka mwa ntangu.

36 «Kasi mu ke na kimbangi ya kulutila nene na yina ya
Yowane: Bisalu yina Tata pesaka munu na kusala, ni yina mu
ke na kusala, mpe yawu ke na kulakisa ti Tata fidisaka munu.

37 Tata yina fidisaka munu tubaka kimbangi ya munu. Kasi
beno me kuwaka ntete ve ndinga ya yandi, mpe me talaka
ntete ve kizizi ya yandi.

† **5:24** Awa Yowane ke na kuzonzila bantu yina kufwaka na kimpeve samu na kuswasikisa bawu na bantu ya kufwa na bandyamu yina yandi ke na kuzonzila na mulonga ya 28.

38 Beno ke ndimaka ve mambu ya yandi, samu ti beno ke
kwikilaka ve na muntu yina yandi fidisaka.
39 Beno ke longokaka Dibuku ya Nzambi, samu ti beno ke
kanisaka ti yawu ke pesa beno luzingu ya seko. Ni yawu ke
salaka kimbangi ya munu.
40 Kasi beno ke na kuzola ve na kukwiza na sika ya munu
samu na kuzwa luzingu.
41 «Nkembo ya munu ke katukaka ve na sika ya bantu.
42 Kasi mu zaba beno: Beno ke zolaka ve Nzambi na ban-
tima ya beno.
43 Mu me kwiza na Nkumbu ya Tata ya munu, mpe beno ke
na kuyamba munu ve. Kasi, kana muntu ya nkaka kwiza na
nkumbu ya yandi mosi, beno ke yamba yandi.
44 Wapi mutindu beno ke lenda na kukwikila? Beno ke
sosaka kaka ti bampangi zonza mambu ya mbote na banzutu
ya beno, kasi beno ke sosaka ve ti yandi mosi Nzambi zonza
mambu ya mbote na banzutu ya beno.
45 «Beno kanisa ve ti mu ke funda beno na sika ya Tata.
Muntu yina ke funda beno ni Moyize yina beno salaka
kiminu.
46 Ya tsyelika, kana beno kwikilaka Moyize, beno zolaka
kwikila munu mpe, samu ti mambu yina yandi sonikaka me
tadila munu.
47 Kasi, kana beno ke na kukwikila ve na mambu yina
Moyize sonikaka, wapi mutindu beno lenda kukwikila na
mambu yina mu ke na kuzonza?»

6

Yesu dikilaka babakala mafunda tanu
(Mat 14.13-21; Mke 6.30-44; Lke 9.10-17)

1 Na manima, Yesu kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga
ya Ngalili (Ya kele dyanga ya Tibelyade).
2 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi, samu ti
bawu vwandaka tala bidimbu yina yandi vwandaka sala na
kubelusa bambevo.
3 Yesu yulukaka na mongo, mpe vwandaka kuna na bilandi
ya yandi.
4 (Paki, mukembo ya ba-Zwife, vwandaka kuma pene-
pene).
5 Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina vwan-
daka kwiza na sika ya yandi, yandi yufulaka Filipe: «Wapi sika
beto lenda sumba mampa, samu na kudikisa bantu yayi?»
6 (Yesu zabaka yinki yandi zolaka sala. Kasi yandi yufulaka
kyuvu yayi samu na kutonta Filipe.)

7 Na yina, Filipe vutulaka: «Ata ti beto sumba mampa ya
Badenalya bankama zole (200), konso muntu ke kuzwa ve
kibuku ya dimpa.»
8 Kilandi ya nkaka, Andele leki ya Simoni Pyele, tubaka:
9 «Ya kele awa na ditoko mosi yina ke na mampa tanu ya
oloze* na bambisi zole. Kasi yawu lenda kulunga ata fyoti,
samu ti bantu me lutila mingi.»
10 Yesu tubaka: «Beno vwandisa bawu.» Kisika yina vwan-
daka na matiti mingi. Bantu nyonso vwandaka na ntoto.
Lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka vwanda
mafunda tanu (5 000).
11 Na yina, Yesu bakaka mampa. Yandi tondaka Nzambi,
mpe kabulaka yawu na bantu yina vwandaka kuna. Yandi
bakaka mpe bambisi, mpe kabulaka bawu. Yandi pesaka
bawu yawu mutindu konso muntu vwandaka zola.
12 Ntangu bawu nyonso yukutaka, Yesu tubaka na bilandi
ya yandi: «Beno lokota bibuku yina me bikana samu ti yawu
kubeba ve.»
13 Bawu lokotaka yawu, mpe fulusaka bitunga kumi na zole
na bibuku ya mampa yina bikanaka na mampa tanu ya oloze
yina bantu kudyaka.
14 Ntangu bantu talaka kidimbu yina Yesu vwandaka me
sala, bawu tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi ke Mumbikudi
yina fwanaka kwiza na yinza.»
15 Mutindu Yesu zabaka ti bantu zolaka kwiza kubaka
yandi na ngolo samu na kusala yandi ntinu, yandi kabukaka
dyaka na bawu, mpe kwendaka yandi mosi na mongo.

Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mat 14.22-33; Mke 6.45-52)

16 Ntangu mpimpa kumaka, bilandi ya yandi kulumukaka
na kumu ya dyanga.
17 Bawu kotaka na bwatu samu na kukwenda na mbanza
Kapenawume na lweka ya nkaka ya dyanga. Ya vwandaka
me kuma mpimpa, mpe Yesu vwandaka ntete ve kintwadi na
bawu.
18 Mupepe ya ngolo vwandaka fula mpe vwandaka nan-
guna maza ya dyanga.
19 Ntangu bawu vwandaka me sala Basitade makumi zole
na tanu to makumi tatu, bawu talaka Yesu yina vwandaka
kwiza na sika ya bawu na kutambula na zulu ya maza, mpe
boma kumaka na bawu.
20 Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beno tala boma ve! Ya kele
munu.»

6:7 Mat 18.28 * **6:9** *Oloze* kele mutindu ya mbuma yina bantu ke nikaka samu na kuzwa mfumfuta ya kuyidika kiputi ya mampa. **6:19** Lke 24.13

21 Na yina, bawu zolaka kotisa yandi na bwatu. Kasi,
kaka na ntangu yina, bawu kumaka na kisika yina bawu
vwandaka kwenda.

Yesu kele dimpa yina ke pesaka luzingu

22 Na kilumbu yina landaka, nkonga ya bantu yina
bikanaka na simu ya nkaka ya dyanga zabaka ti kaka bwatu
mosi vwandaka kuna kilumbu yina lutaka. Ba zabaka mpe ti
Yesu kwendaka ve kintwadi na bilandi ya yandi, kasi bilandi
kwendaka bawu mosi.
23 Babwatu ya nkaka yina vwandaka me katuka na mbanza
Tibeyale kumaka na kisika yina bantu kudyaka mampa na
manima ya lusambulu ya matondo yina Mfumu Yesu salaka.
24 Ntangu bantu talaka ti Yesu mpe bilandi ya yandi vwan-
daka ve kuna, bawu kotaka na babwatu, mpe kwendaka na
mbanza Kapenawume samu na kusosa Yesu.
25 Bawu talaka yandi na simu ya nkaka ya dyanga, mpe
yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu nge kumaka awa?»
26 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno:
Beno ke na kusosa munu, samu ti beno kudyaka mampa,
mpe beno yukutaka, kasi ve samu ti beno me bakula nsasa
ya bidimbu ya munu.
27 Beno sala ve samu na madya yina ke bebaka, kasi beno
sala samu na madya yina ke vwanda tii na luzingu ya seko.
Ni Mwana ya Muntu ke pesa beno madya yina, samu ti
Tata Nzambi lakisaka na pwelele nyonso ti ni yandi, yandi
soolaka.»
28 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki beto fwana kusala
samu na kusala bisalu yina Nzambi ke zolaka?»
29 Yesu vutulaka: «Kisalu yina Nzambi ke zolaka ti beno sala
ni kukwikila muntu yina yandi fidisaka.»
30 Na yina, bawu zabisaka yandi: «Wapi kidimbu nge ke
lakisa beto samu ti beto kwikila nge? Yinki nge ke sala?
31 Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto kudyaka madya
yina ba ke bokilaka mane, mutindu ba sonikaka na Dibuku
ya Nzambi: "Yandi pesaka bawu mampa yina katukaka na
zulu."»
32 Kasi Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno:
Ni Moyize ve pesaka beno dimpa yina katukaka na zulu, kasi
ni Tata ya munu ke pesaka beno dimpa ya tsyelika yina ke
katukaka na zulu.
33 Dimpa ya Nzambi, ni yina katukaka na zulu, mpe yina ke
pesaka luzingu na bantu nyonso.»
34 Na yina, bawu tubaka: «Mfumu, pesa beto dimpa yina
ntangu nyonso.»
35 Yesu zabisaka bawu: «Mu kele dimpa yina ke pesaka
luzingu. Muntu yina ke kwiza na sika ya munu ke vwanda

dyaka ve na nsatu, mpe muntu yina ke kwikila munu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya maza.

36 Kasi, mu me tubilaka beno yawu: Beno me tala, kasi beno ke na kukwikila ve.

37 «Bantu nyonso yina Tata ke na kupesa munu ke kwiza na sika ya munu, mpe mu ke bingisa ve muntu yina ke kwiza na sika ya munu.

38 Mu katukaka na zulu samu na kusala luzolo ya Tata yina fidisaka munu, kasi luzolo ya munu mosi ve.

39 Luzolo ya Tata yina fidisaka munu kele ti mu zimbisa muntu ve na bayina nyonso yandi pesaka munu, kasi mu vumbula bawu na lufwa na kilumbu ya nsuka.

40 Ya tsyelika, luzolo ya Tata ya munu kele ti konso muntu yina ke na kutala Mwana ya Nzambi, mpe ke na kukwikila yandi, kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa.»

41 Na yina, ba-Zwife bandaka na kunyunguta, samu ti Yesu tubaka: «Mu kele dimpa yina katukaka na zulu.»

42 Bawu vwandaka tuba: «Bakala yayi kele Yesu, mwana ya Yosefi. Beto zaba tata mpe mama ya yandi. Wapi mutindu yandi lenda kutuba ti yandi katukaka na zulu?»

43 Yesu zabisaka bawu: «Beno bika na kunyunguta.

44 Muntu ve lenda kukwiza na sika ya munu kana Tata yina fidisaka munu me bokila yandi ve. Kasi muntu yina ke kwiza na sika ya munu, mu ke vumbula yandi na lufwa na kilumbu ya nsuka.

45 Mimbikudi sonikaka: "Nzambi ke longisa bantu nyonso."

«Konso muntu yina ke kuwaka Tata, mpe ke ndimaka ndongosolo ya yandi ke kwizaka na sika ya munu.

46 Muntu ve me talaka Tata, kasi kaka Mwana yina katukaka na sika ya Nzambi me talaka Tata.

47 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kwikilaka ke na luzingu ya seko.

48 Mu kele dimpa yina ke pesaka luzingu.

49 Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beno kudyaka dimpa yina ba ke bokilaka mane, kasi bawu kufwaka.

50 Kasi, awa kele dimpa yina me katuka na zulu. Muntu yina ke kudya yawu ke kufwa ve.

51 Ni munu kele dimpa yina me katuka na zulu, mpe yina ke pesaka luzingu. Kana muntu kudya dimpa yina, yandi ke zinga seko. Dimpa yina ni musuni ya munu. Mu ke pesa yawu samu ti bantu nyonso kuzwa luzingu.»

52 Ntangu ba-Zwife kuwaka mambu yina, bawu bandaka na kuswana na ngolo nyonso bawu na bawu. Bawu vwan-

daka tuba: «Wapi mutindu muntu yayi lenda kupesa beto nzutu ya yandi samu na kudya yawu?»

53 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Kana beno kudya ve nzutu ya Mwana ya Muntu, mpe kana beno kunwa ve menga ya yandi, beno ke kuzwa ve luzingu.

54 Muntu yina ke kudya musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga ya munu ke kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa,

55 samu ti musuni ya munu kele madya ya tsyelika, mpe menga ya munu malafu ya tsyelika.

56 Muntu yina ke kudya musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga ya munu ke zinga na munu, mpe mu ke zinga na yandi.

57 Tata yina kele moyo fidisaka munu, mpe mu ke zingaka samu na yandi. Mutindu mosi, muntu yina ke kudya nzutu ya munu ke zinga mpe samu na munu.

58 Nzutu ya munu, ni dimpa yina me katuka na zulu. Yawu kele mutindu mosi ve na dimpa yina kudyaka bankooko ya beno yina me kufwaka. Muntu yina ke kudya dimpa yayi ke zinga seko.»

59 Yesu tubaka mambu yina ntangu yandi vwandaka longa bantu na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Kapenawume.

Yesu ke na mambu yina ke pesaka luzingu ya mankululu

60 Na manima ya kuwa mambu yina Yesu zonzaka, bilandi mingi ya yandi tubaka: «Ndongosolo yayi me lutila ngolo. Ata muntu lenda kundima yawu.»

61 Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka nyunguta samu na mambu yina yandi vwandaka me zonza. Ni yawu yina, yandi yufulaka bawu: «Mambu yayi ke na kusala beno mpasi na ntima?

62 Na yina, yinki beno ke tuba ntangu beno ke tala Mwana ya Muntu kuvutuka na kisika yina yandi vwandaka ntete?

63 Mpeve ke pesaka luzingu, kasi nzutu kele kima ya mpamba. Mambu yina mu me zabisa beno kele Mpeve mpe luzingu.

64 Kasi, na kati ya beno kele na bayina ke na kukwikila ve.» (Katuka mbandukulu, Yesu zabaka bayina vwandaka kwikila yandi ve, mpe nani zolaka yekula yandi.)

65 Yandi zonzaka dyaka: «Ni samu na yawu, mu zabisaka beno ti muntu ve lenda kukwiza na sika ya munu kana Tata me pesa yandi ve luve ya kukwiza.»

66 Katuka ntangu yina, bilandi mingi bikaka yandi, mpe vwandaka tambula dyaka ve kintwadi na yandi.

67 Na yina, Yesu tubaka na bilandi kumi na zole ya yandi:
«Beno mpe, beno zola kukwenda?»
68 Kasi Simoni Pyele tubaka: «Mfumu, na sika ya nani beto ke
kwenda? Nge ke na mambu yina ke pesaka luzingu ya seko.
69 Ntangu yayi, beto ke na kukwikila, mpe beto zaba ti nge
kele Muntu ya Longo yina Nzambi fidisaka.»
70 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mu soolaka beno kumi na
zole, kasi mosi na kati ya beno kele mwana ya Satana.»
71 Na kutuba mutindu yina, Yesu vwandaka zonzila Yuda,
mosi ya bilandi kumi na zole, mwana ya Simoni Isekayote,
yina fwanaka yekula Yesu.

7

Bampangi ya Yesu ke na kukwikila yandi ve

1 Na manima, Yesu landaka nzyetolo ya yandi na Ngalili.
Yandi vwandaka zola ve kukwenda na Zude, samu ti bam-
fumu ya ba-Zwife vwandaka sosa kufwa yandi.
2 Mukembo ya Mileba ya ba-Zwife kumaka pene-pene,
3 mpe bampangi ya Yesu tubilaka yandi: «Katuka awa, mpe
kwenda na Zude, samu ti bilandi ya nge tala bimangu yina
nge ke na kusalaka.
4 Ata muntu ke salaka mambu na mansweki kana yandi
zola ti bantu zaba yandi. Mutindu nge ke na kusala bimangu
ya nene, sala ti bantu nyonso zaba nge.»
5 (Bampangi ya yandi mpe vwandaka kwikila yandi ve.)
6 Yesu vutulaka: «Ntangu ya munu me lunga ntete ve. Kasi
na beno, ntangu ni ntangu ke kaka ya kulunga.
7 Bantu ya yinza lenda kuyina beno ve. Bawu ke na kuyina
munu, samu ti mu ke na kutuba ti mavanga ya bawu kele
yimbi.
8 Beno lenda kukwenda ya beno na mukembo. Mu ke
kwenda ve, samu ti ntangu ya munu me lunga ntete ve.»

Yesu kwendaka na mukembo ya Mileba na Yelusalemi

9 Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Yesu
bikanaka na Ngalili.
10 Bampangi ya yandi kwendaka na Yelusalemi na
mukembo. Na manima, Yesu mpe kwendaka kuna, kasi
yandi kwendaka na mansweki, ata kutalana na bantu.
11 Kuna, bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sosa yandi.
Bawu vwandaka yufula: «Wapi kisika yandi kele?»
12 Na kati ya nkonga, bantu vwandaka zonzila yandi mingi.
Bawu vwandaka tuba: «Yandi kele muntu ya mbote.» Kasi
bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Yandi ke na kuvuna bantu.»

13 Kasi ata muntu vwandaka zonzila Nkumbu ya Yesu na
pwelele nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ya bam-
fumu ya ba-Zwife.
14 Ntangu mukembo kumaka na kati-kati, Yesu kwendaka
na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulonga.
15 Na kuwa mambu yina yandi vwandaka zonza, ba-Zwife
yitukaka mpe tubaka: «Wapi mutindu yandi me sala na kuz-
aba mbote Dibuku ya Nzambi ata kulongoka yawu?»
16 Yesu vutulaka: «Ndongosolo ya munu ke katukaka ve na
munu mosi, kasi na Nzambi yina fidisaka munu.
17 Kana muntu zola kusala mambu yina Nzambi ke zolaka,
yandi ke zaba kana ndongosolo ya munu ke katukaka na
Nzambi, to kana mu ke zonzaka mambu yina ke katukaka na
munu mosi.
18 Muntu yina ke zonzaka mambu na nkumbu ya yandi
mosi ke sosaka nkembo ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke
sosaka na kukembisa muntu yina fidisaka yandi ke zonzaka
mambu ya tsyelika, mpe ata dyambu ya luvunu ke na yandi.
19 Moyize pesaka beno Misiku, kasi ata muntu na kati ya
beno ke zitisaka yawu. Na yina, samu na yinki beno ke na
sosa kufwa munu?»
20 Nkonga vutulaka: «Nge ke na mpeve ya yimbi! Nani ke
na sosa kufwa nge?»
21 Yesu zonzaka dyaka: «Mu me sala kaka kimangu mosi,
mpe beno nyonso me yituka?
22 Moyize pesaka beno lutumu ya kuzengisa bana bubakala
(ya tsyelika, lutumu yayi katukaka ve na Moyize, kasi na
bankooko ya beno ya ntete), mpe beno ke zengisaka bana
bubakala na kilumbu ya Saba mpe.
23 Kana beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya
Saba samu na kuzitisa Misiku ya Moyize, samu na yinki beno
dasukaka na munu ntangu mu belusaka muntu na kilumbu
ya Saba?
24 Beno fundisa ve na kulanda kaka mambu yina ke ta-
lanaka na meso ya beno. Kasi, beno fundisa na kulanda
butsyelika.»

Yesu lendaka vwanda Masiya?

25 Ndambu ya bantu ya Yelusalemi vwandaka tuba: «Ni
muntu yayi ve ba ke na sosa kufwa?
26 Beno tala! Yandi ke na kuzonza na ntwala ya bantu
nyonso, mpe ata muntu ke na kuyimina yandi. Na yina,
bamfumu ya beto me ndima ya tsyelika ti yandi kele Masiya?
27 Ntangu Masiya ke kwiza, ata muntu ke zaba wapi kisika
yandi ke katuka. Kasi yandi yayi, beto nyonso zaba wapi
kisika yandi katukaka.»

28 Yesu vwandaka longa na Yinzo ya Nzambi. Na yina,
yandi zonzaka na ngolo: «Beno zaba nani mu kele, mpe wapi
sika mu katukaka? Mu kwizaka na ngolo ya munu mosi
ve, kasi muntu yina fidisaka munu kele muntu ya kusadila
kivuvu, kasi beno zaba yandi ve.
29 Mu zaba yandi, samu ti mu katukaka na sika ya yandi,
mpe ni yandi fidisaka munu.»
30 Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu, kasi ata muntu
simbaka yandi, samu ti ngunga ya yandi lungaka ntete ve.
31 Na kati ya nkonga, bantu mingi kwikilaka yandi, mpe
vwandaka tuba: «Ntangu Masiya ke kwiza, bidimbu yina
yandi ke sala ke lutila yina muntu yayi ke na kusalaka?»
32 Ba-Falisye kuwaka mambu yina bantu vwandaka
nyunguta samu na Yesu. Na yina, kintwadi na bamfumu
ya banganga-Nzambi, bawu fidisaka mikengi na Yinzo ya
Nzambi samu na kukanga Yesu.
33 Yesu tubaka: «Mu ke ntete na beno mwa bilumbu. Na
manima, mu ke vutuka na sika ya muntu yina fidisaka munu.
34 Beno ke sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti
beno lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.»
35 Na yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu na bawu:
«Wapi sika yandi ke kwenda, kisika yina beto lenda kutala
yandi ve? Yandi ke kwenda na sika ya ba-Zwife yina ke
zingaka na kati ya ba-Ngeleke? To yandi ke kwenda kulonga
ba-Ngeleke?
36 Yinki zola kutuba mambu yayi yina yandi me zonza:
Beno ke sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno
lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.»

Maza yina ke pesaka luzingu

37 Na kilumbu ya nsuka ya mukembo, kilumbu ya kulutila
mfunu, Yesu telamaka na ntwala ya nkonga, mpe tubaka na
ngolo: «Kana muntu ke na nsatu ya kunwa maza, yandi kwiza
na sika ya munu, mpe yandi kunwa.
38 Mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: Kana muntu
kwikila munu, “banzadi ya maza yina ke pesaka luzingu ke
basika na ntima ya yandi.”»
39 (Yesu vwandaka zonzila Mpeve ya Longo yina fwanaka
kulumuka na bayina vwandaka kwikila yandi. Kasi na
ntangu yina, Nzambi vwandaka me pesa ntete Mpeve ve,
samu ti yandi vwandaka me kembisa ntete Yesu ve.)

Ntima-ngolo ya bamfumu ya ba-Zwife

40 Ntangu nkonga kuwaka mambu yina Yesu zonzaka,
ndambu ya bantu vwandaka tuba: «Ya tsyelika, muntu yayi
kele Mumbikudi.»

41 Ndambu ya nkaka ya bantu vwandaka tuba: «Yandi kele
Masiya.» Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Masiya ke
butuka ve na Ngalili.
42 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Masiya ke vwanda
muntu ya dikanda ya Davidi, mpe yandi ke butuka na
Betelemi, mbanza yina Davidi zingaka.»
43 Na yina, nkonga kabukaka samu na yandi.
44 Bantu ya nkaka vwandaka zola kukanga yandi, kasi ata
muntu simbaka yandi.
45 Ntangu mikengi vutukaka, bamfumu ya banganga-
Nzambi mpe ba-Falisye yufulaka bawu: «Samu na yinki beno
me nata yandi ve?»
46 Bawu vutulaka: «Ata muntu me zonzaka mutindu
yandi.»
47 Na yina, ba-Falisye tubilaka bawu: «Beno mpe, beno me
kwikila yandi?
48 Beno zaba mfumu mosi ya beto to mu-Falisye mosi yina
ke na kukwikila muntu yayi?
49 Bantu yina ke na kulanda yandi zaba ve Misiku ya
Moyize. Bawu kele bantu ba singaka.»
50 Nikodeme, mosi na kati ya kimvuka ya ba-Falisye, yina
na ntama kwendaka tala Yesu, tubilaka bawu:
51 «Mutindu Misiku ya beto ke zabisaka, beto lenda ve ku-
pesa muntu kitumbu mutindu yayi. Beto fwana kuwa ntete
yandi, mpe kuzaba yinki yandi me sala.»
52 Bawu zabisaka yandi: «Nge kele mpe muntu ya Ngalili?
Tanga mbote Dibuku ya Nzambi, mpe nge ke zaba ti ata
mumbikudi ke basika na Ngalili.» [
53 Na manima, konso muntu vutukaka na yinzo ya yandi.

8

Kento ya kinsuza

1 Yesu kwendaka na mongo ya bayinti ya olive.
2 Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Yesu vutukaka na
Yinzo ya Nzambi, mpe bantu nyonso kwizaka pene-pene ya
yandi. Yandi vwandaka, mpe bandaka na kulonga bawu.
3 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye natinaka yandi kento
yina ba simbaka ntangu yandi vwandaka sala kinsuza. Bawu
tulaka yandi na kati-kati ya bantu nyonso,
4 mpe tubaka: «Mfumu, beto me simba kento yayi ntangu
yandi vwandaka sala kinsuza.
5 Na Misiku ya beto, Moyize pesaka beto lutumu ya kufwa
na matadi bakento ya mutindu yayi. Kasi nge, yinki nge ke na
kutuba?»

7:42 2Sa 7.12; Mga 89.4-5; Yel 23.5; Mka 5.1; Mat 2.5

6 Bawu zonzaka mutindu yina samu na kutonta yandi,
mpe samu na kuzwa dyambu ya kufundisa yandi. Kasi Yesu
kondamaka mpe bandaka na kusonika na ntoto na musapi ya
yandi.
7 Mutindu bawu vwandaka tatamana na kuyufula yandi,
Yesu vumbulaka yintu, mpe tubaka: «Kana na kati ya beno
kele na muntu yina me salaka ntete ve disumu, yandi vwanda
muntu ya ntete na kubula kento yayi ditadi.»
8 Na manima ya kuzonza yawu, yandi kondamaka mpe
bandaka dyaka na kusonika na ntoto.
9 Ntangu bawu kuwaka mutindu yina, bawu kwendaka
mosi na mosi, kubanda na bakuluntu. Yesu bikanaka yandi
mosi na kento yango yina vwandaka kaka ya kutelama na
ntwala ya yandi.
10 Yesu vumbulaka yintu, mpe yufulaka yandi: «Wapi sika
bawu me kwenda? Ata muntu me pesa nge kitumbu?»
11 Kento vutulaka: «Muntu ve, Mfumu.»
Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Munu mpe, mu ke pesa nge
kitumbu ve. Kwenda ya nge, kasi kusumuka dyaka ve*.»]

Yesu kele nsemo ya yinza

12 Yesu tubaka dyaka na mantwala ya bantu: «Mu kele
nsemo ya yinza. Muntu yina ke landa munu ke tambula
ve na mpimpa, kasi yandi ke kuzwa nsemo yina ke pesaka
luzingu.»
13 Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu zabisaka
yandi: «Nge ke na kusala kimbangi ya nge mosi. Na yina,
yawu kele ya kufwanana ve.»
14 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kusala kimbangi ya
munu mosi. Kasi kimbangi ya munu kele ya tsyelika, samu ti
mu zaba wapi kisika mu katukaka, mpe wapi kisika mu ke
na kukwenda. Kasi beno zaba ve wapi kisika mu katukaka,
to wapi kisika mu ke na kukwenda.
15 Beno ke fundisaka na kimuntu. Kasi mu ke na kufundisa
muntu ve.
16 Kana mu fundisa, lufundusu ya munu kele ya tsyelika,
samu ti mu kele munu mosi ve, kasi mu kele kintwadi na Tata
yina fidisaka munu.
17 Ba sonikaka na Misiku ya beno ti ntangu bantu zole ke
na kusala kimbangi mutindu mosi, kimbangi ya bawu kele
ya tsyelika.
18 Mu ke na kusala kimbangi ya munu mosi, mpe Tata yina
fidisaka munu ke na kusala mpe kimbangi ya munu.»

---

* **8:11** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, Yne 7.53 tii na Yne 8.11, kele ve, kasi na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka yawu na kubwela awa to na manima ya Yne 7.36; Yne 21.25. **8:17** Ltg 35.30; Mus 17.6; 19.15

19 Kasi ba-Falisye yufulaka yandi: «Wapi sika kele tata ya
nge?» Yesu vutulaka: «Beno zaba munu ve, mpe beno zaba
ve Tata ya munu. Kana beno zabaka munu, beno zolaka zaba
mpe Tata ya munu.»
20 Yesu zonzaka mambu yina, ntangu yandi vwandaka
longa na Yinzo ya Nzambi, pene-pene ya kima yina bantu ke
tulaka makabu. Ata muntu kangaka yandi, samu ti ngunga
ya yandi lungaka ntete ve.

Yesu zabisaka nkwendolo ya yandi

21 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Mu ke kwenda, mpe beno
ke sosa munu. Kasi beno ke kufwa na masumu ya beno, mpe
beno lenda kukwenda ve na kisika yina mu ke kwenda.»
22 Na kuwa mutindu yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu
na bawu: «Samu na yinki yandi me tuba: beno lenda kuk-
wenda ve na kisika yina mu ke kwenda? Yandi ke kufwa
nzutu?»
23 Yesu vutulaka: «Beno kele bantu ya ntoto, kasi mu kele
muntu ya zulu. Beno kele bantu ya yinza yayi, kasi mu kele
muntu ya yinza yayi ve.
24 Ni yawu yina, mu me zabisa beno ti beno ke kufwa na
masumu ya beno. Kana beno kwikila ve ti "Mu Kele"†, beno
ke kufwa na masumu ya beno.»
25 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Nge kele nani?» Yesu
vutulaka: «Mu kele muntu yina mu ke na kuzabisaka beno
katuka mbandukulu.
26 Mu ke na mambu mingi ya kuzonza mpe ya kufundisa na
yina me tadila beno. Kasi Tata yina fidisaka munu ke zonzaka
butsyelika, mpe mu ke na kuzabisa na bantu nyonso kaka
mambu yina mu longokaka na yandi.»
27 Ba-Zwife vwandaka bakula ve ti Yesu vwandaka zonzila
bawu Tata ya yandi.
28 Na yina, yandi zonzaka dyaka: «Ntangu beno ke zangula
Mwana ya Muntu, beno ke zaba ti "Mu Kele". Beno ke bakula
ti mu ke salaka ata dyambu na luve ya munu mosi. Kasi, mu
ke zabisaka mambu yina Tata longisaka munu.
29 Muntu yina fidisaka munu kele kintwadi na munu. Yandi
ke bikaka munu mosi ve, samu ti mu ke salaka kaka mambu
yina yandi ke zolaka.»
30 Ntangu Yesu zonzaka mambu yina, bantu mingi kwiki-
laka yandi.

Bana ya tsyelika ya Abalayami

† **8:24** *Mu kele* ni Nkumbu ya Nzambi yina Nzambi zabisaka Moyize (tala Kub. 3.14). Yesu ke na kuzonza mutindu yina samu na kulakisa ti yandi kele Nzambi. Yandi zola kulakisa mpe ti ya tsyelika, yandi kele muntu yina yandi ke na kuzabisa bantu. **8:28** Yne 8.24

31 Na yina, Yesu tubaka na ba-Zwife yina kwikilaka yandi:
«Kana beno sala mambu yina mu me zabisa beno, beno ke
vwanda ya tsyelika bilandi ya munu.
32 Beno ke zaba butsyelika, mpe butsyelika ke pesa beno
kimpwanza.»
33 Bawu vutulaka: «Beto kele bana ya Abalayami, mpe ata
mbala mosi, beto me vwandaka bandongo ya muntu. Wapi
mutindu nge lenda kutuba ti beto ke kuzwa kimpwanza?»
34 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila
beno: Konso muntu yina ke salaka disumu kele mundongo
ya disumu.
35 Mwana ke vwandaka bantangu nyonso na dikanda ya
yandi, kasi mundongo ve.
36 Kana Mwana pesa beno kimpwanza, beno ke vwanda ya
tsyelika bantu ya kimpwanza.
37 Mu zaba ti beno kele bana ya Abalayami. Kasi beno
ke na sosa kufwa munu, samu ti beno ke na kundima ve
ndongosolo ya munu.
38 Mu ke na kuzonzila beno mambu yina mu talaka na sika
ya Tata ya munu. Kasi beno ke na kusala mambu yina tata ya
beno zabisaka beno.»
39 Bawu vutulaka: «Tata ya beto, ni Abalayami.» Yesu
zabisaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, kana beno vwandaka
bana ya Abalayami, beno zolaka sala mutindu yandi.
40 Mu me zabisa beno butsyelika yina Nzambi tubilaka
munu. Kasi beno ke na sosa kufwa munu. Abalayami salaka
ve mutindu yina.
41 Beno ke na kusala mutindu tata ya beno.» Kasi ba-Zwife
vutulaka: «Beto kele ve bana ya makangu. Beto ke kaka na
Tata mosi, ni Nzambi.»
42 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, kana Nzambi vwan-
daka Tata ya beno, beno zolaka zola munu. Mu katukaka
na sika ya Nzambi, mpe mu kele awa samu na yandi. Mu
kwizaka ve na luzolo ya munu mosi, kasi ni yandi fidisaka
munu.
43 Beno ke na kuvisa ve mambu yina mu ke na kutuba,
samu ti beno lenda ve kuwa ndongosolo ya munu.
44 «Tata ya beno, ni Satana, mpe beno ke zolaka na kusala
mambu yina yandi ke zolaka. Katuka mbandukulu, yandi
kele muntu yina ke kufwaka bantu, mpe yandi ke lendaka
ve na kuzinga na butsyelika, samu ti yandi ke na butsyelika
ve. Ntangu yandi ke zonzaka, yandi ke basisaka kaka mambu
ya luvunu, samu ti yandi kele muntu ya luvunu, mpe tata ya
luvunu.
45 Kasi munu, mu ke tubaka butsyelika. Ni yawu yina, beno
ke na kukwikila munu ve.

46 Nani na kati ya beno lenda kulakisa ti mu me sala
disumu? Kana mu ke na kutuba mambu ya tsyelika, samu na
yinki beno ke na kukwikila munu ve?
47 Muntu ya Nzambi ke kuwaka mambu ya Nzambi. Kasi
beno ke kuwaka yawu ve, samu ti beno kele bantu ya Nzambi
ve.»
48 Na yina, ba-Zwife zabisaka Yesu: «Beto zonzaka ve but-
syelika na kutuba ti nge ke muntu ya Samaliya, mpe nge ke
na mpeve ya yimbi?»
49 Yesu vutulaka: «Mu ke na mpeve ya yimbi ve. Mu ke na
kuzitisa Tata ya munu, kasi beno ke na kuyina munu.
50 Mu ke sosaka ve nkembo ya munu mosi. Kasi ya kele na
muntu yina ke sosilaka munu yawu, mpe ni yandi ke fundisa
beno.
51 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Muntu yina ke
tumama na ndongosolo ya munu ke kufwa ve.»
52 Na yina, ba-Zwife tubaka: «Ntangu yayi, beto me zaba
ti ya tsyelika, nge ke na mpeve ya yimbi. Abalayami mpe
mimbikudi kufwaka. Kasi nge ke na kutuba ti muntu yina ke
tumama na ndongosolo ya nge ke kufwa ve!
53 Nge banza ti nge me lutila mfunu na tata ya beto Abal-
ayami? Yandi mpe mimbikudi kufwaka. Na yina, nge ni
nani? Nge zola kulakisa yinki?»
54 Yesu vutulaka: «Kana mu ke na kusosa nkembo ya munu
mosi, yawu kele mpamba. Muntu yina ke na kukembisa
munu ni Tata ya munu yina beno ke na kubokila Nzambi ya
beno.
55 Beno zaba yandi ve, kasi munu, mu zaba yandi. Kana
mu tubaka ti mu zaba yandi ve, mu zolaka vwanda muntu
ya luvunu mutindu beno. Kasi mu zaba yandi, mpe mu ke
tumamaka na mambu ya yandi.
56 Tata ya beno Abalayami yangalalaka, samu ti yandi
fwanaka tala nkwizulu ya munu. Yandi talaka yawu, mpe
nsayi ya yandi lutilaka.»
57 Ba-Zwife tubilaka yandi: «Nge me lungisa ntete ve
bamvula makumi tanu, mpe nge ke na kutuba ti nge talaka
Abalayami!»
58 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno:
Ntete Abalayami butuka, “Mu Kele”.»
59 Na yina, bawu lokotaka matadi samu na kubula yandi
yawu. Kasi Yesu bumbamaka mpe basikaka na Yinzo ya
Nzambi.

9

Yesu belusaka muntu yina butukaka mpofo

8:58 Yne 8.24

1 Ntangu Yesu vwandaka tambula na nzila, yandi talaka
muntu yina butukaka na meso ya kufwa.
2 Na yina, bilandi ya yandi yufulaka yandi: «Mulongisi, samu
na yinki muntu yayi butukaka mpofo? Samu na masumu ya
yandi to ya bibuti ya yandi?»
3 Yesu vutulaka: «Ya kele ve samu na masumu ya yandi to ya
bibuti ya yandi. Yandi kele mpofo, samu ti bisalu ya Nzambi
talana na nzutu ya yandi.
4 Ntangu bwisi ke ntete ya kutsya, beto fwana kusala bisalu
ya Nzambi yina fidisaka munu. Mpimpa ke na kukwiza, mpe
na ntangu yina, ata muntu ke lenda na kusala.
5 Ntangu mu ke ntete na yinza, mu kele nsemo ya yinza.»
6 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu lobolaka
mante na ntoto, mpe salaka mwa poto-poto na yawu. Yandi
tulaka yawu na meso ya mpofo,
7 mpe tubilaka yandi: «Kwenda sukula kizizi na kizinga ya
Silowe.» (Nkumbu yayi zola kutuba «Muntu yina ba fidisaka».)
Na yina, mpofo kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yandi
vutukaka, yandi vwandaka tala.
8 Bamfinangani ya yandi mpe bayina nyonso talaka yandi
ntangu yandi vwandaka lomba mbongo, tubaka: «Yayi ni
muntu yina vwandaka vwanda ntangu nyonso na ntoto, mpe
vwandaka lomba bantu mbongo?»
9 Ndambu ya bantu tubaka: «Ni yandi». Bantu ya nkaka:
«Ve, ni yandi ve. Ya ke muntu yina ke na kufwanana na
yandi.» Kasi yandi mosi tubaka: «Ni munu».
10 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi mutindu nge me
sala samu na kutala?»
11 Yandi vutulaka: «Muntu yina ba ke bokilaka Yesu me tula
munu mwa poto-poto na meso. Na manima, yandi me zabisa
munu: Kwenda sukula kizizi na kizinga ya Silowe. Mu me
kwenda kusukula yawu, mpe na mpamukunu, mu me tala.»
12 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi sika yandi kele?»
Yandi vutulaka: «Mu zaba ve».

Ba-Falisye pesaka byuvu na mpofo yina Yesu belusaka

13 Ba nataka muntu yina vwandaka mpofo na sika ya ba-
Falisye.
14 Kilumbu yina Yesu salaka poto-poto na mante samu na
kuzibula yandi meso vwandaka kilumbu ya saba.
15 Na yina, ba-Falisye yufulaka dyaka muntu yango wapi
mutindu meso ya yandi vwandaka me zibuka. Muntu yango
vutulaka: «Yandi tulaka munu poto-poto na meso. Na man-
ima, mu kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yayi, mu ke na
kutala.»

16 Ndambu ya ba-Falisye vwandaka tuba: «Muntu yayi katukaka ve na sika ya Nzambi, samu ti yandi ke zitisaka ve kilumbu ya saba.» Kasi ba-Falisye ya nkaka vwandaka tuba: «Wapi mutindu muntu ya masumu lenda kusala bidimbu ya mutindu yayi?» Na yina, ba-Falisye kabukaka na bankonga zole.
17 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki nge ke na kutuba samu na muntu yina me zibula nge meso?» Yandi vutulaka: «Yandi kele mumbikudi.»
18 Kasi Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka kwikila ve ti muntu yango butukaka mpofo, mpe ti yandi vwandaka me banda na kutala. Ni yawu yina, bawu tumisaka bibuti ya yandi.
19 Bawu yufulaka bibuti: «Bakala yayi kele mwana ya beno? Ya ke ya tsyelika ti yandi butukaka mpofo? Ntangu yayi, wapi mutindu yandi me sala samu na kutala?»
20 Bibuti vutulaka: «Ya tsyelika, beto zaba ti yandi kele mwana ya beto, mpe ti yandi butukaka mpofo.
21 Kasi beto zaba ve wapi mutindu yandi me sala samu na kutala, to nani me zibula yandi meso. Beno yufula yandi. Yandi kele kuluntu, mpe yandi mosi lenda kupesa beno mvutu na byuvu yayi.»
22 Bibuti ya yandi zonzaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife yina vwandaka me baka lukanu ya kubingisa na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso muntu yina ke tuba ti Yesu kele Masiya.
23 Ni samu na yawu bibuti ya mpofo vwandaka me tuba: «Yandi kele kuluntu. Beno yufula yandi beno mosi.»
24 Na yina, ba-Falisye tumisaka na mbala ya zole muntu yina butukaka mpofo, mpe tubilaka yandi: «Kembisa Nzambi na kuzonza butsyelika. Beto zaba ti muntu yina me zibula nge meso kele musumuki.»
25 Yandi vutulaka: «Mu zaba ve kana yandi kele musumuki. Kasi mu zaba kaka dyambu mosi: Mu vwandaka mpofo, kasi ntangu yayi, mu ke na kutala.»
26 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki yandi me sala nge? Wapi mutindu yandi me sala samu na kuzibula nge meso?»
27 Yandi vutulaka: «Mu me zabisa ntete beno yawu, kasi beno ke na kundima munu ve. Samu na yinki beno zola kuwa dyaka yawu? Beno mpe, beno zola kuvwanda bilandi ya yandi?»
28 Na yina, bawu bandaka na kufinga yandi, mpe tubilaka yandi: «Ni nge kele kilandi ya yandi. Beto kele bilandi ya Moyize.
29 Beto zaba ti Nzambi zonzaka na Moyize, kasi muntu yayi, beto zaba ve wapi kisika yandi katukaka.»

30 Muntu yina vutulaka: «Ya kele mambu ya ngitukulu!
Yandi me zibula munu meso, kasi beno zaba ve wapi kisika
yandi katukaka!
31 Bantu nyonso zaba ti Nzambi ke kuwaka ve lusambulu ya
misumuki. Kasi yandi ke kuwaka lusambulu ya muntu yina
ke zitisaka yandi, mpe ke tumamaka na luzolo ya yandi.
32 Katuka mbandukulu ya yinza yayi, beto me kuwaka
ntete ve ti muntu me zibula meso ya muntu yina butukaka
mpofo.
33 Kana muntu yayi katukaka ve na sika ya Nzambi, yandi
zolaka sala kimangu ve.»
34 Ba-Falisye zabisaka yandi: «Nge butukaka na masumu,
mpe nge zola kulongisa beto!» Na yina, bawu bingisaka
yandi.

Bampofo ya kimpeve

35 Yesu kuwaka ti ba-Falisye bingisaka muntu yina. Yesu
talaka yandi, mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kukwikila
Mwana ya Muntu?»
36 Yandi vutulaka: «Mfumu, zabisa munu ya kele nani, samu
ti mu kwikila yandi.»
37 Yesu tubilaka yandi: «Nge ke na kutala yandi. Ni muntu
yina ke na kuzonza na nge ntangu yayi.»
38 Na yina, yandi vutulaka: «Mfumu, mu ke na kukwikila.»
Mpe yandi fukamaka na ntwala ya Yesu.
39 Yesu tubilaka yandi: «Mu me kwiza na yinza samu na
kusala lufundusu yayi: Bampofo ke tala, mpe bayina ke
talaka, ke kuma bampofo.»
40 Ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka kuna kuwaka
mambu yina Yesu zonzaka, mpe yufulaka yandi: «Beto mpe
kele bampofo?»
41 Yesu vutulaka: «Kana beno vwandaka bampofo, beno
zolaka vwanda ve na masumu. Kasi mutindu beno ke na
kutuba ti beno ke talaka, masumu ya beno kele kaka na
beno.»

10

Yesu kele Muvungi ya mbote

1 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno:
Muntu yina ke kotaka ve na mwelo ya mpaka ya mameme,
kasi yina ke yulukaka na kibaka samu na kukota kele muyibi
mpe kimpumbulu.
2 Muntu yina ke kotaka na mwelo kele muvungi ya
mameme.
3 Na yina, mukengi ya mpaka ke zibudilaka yandi mwelo,
mpe mameme ke kuwaka ndinga ya yandi. Yandi ke bokilaka

konso dimeme ya yandi na nkumbu ya yawu, mpe ke nataka bawu na ngaanda.

4 Ntangu yandi ke manisaka na kubasisa mameme nyonso ya yandi na ngaanda, yandi ke tambulaka na mantwala ya bawu, mpe bawu ke landaka yandi, samu ti bawu zaba ndinga ya yandi.

5 Bawu ke landaka ve muntu yina bawu me zaba ve. Ya tsyelika, bawu ke kimaka yandi, samu ti bawu zaba ve ndinga ya yandi.»

6 Yesu tubilaka bawu kingana yayi, kasi bawu visaka ve yinki yandi zolaka zonza.

7 Na yina, yandi tubilaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu kele mwelo ya mameme.

8 Bayina nyonso tekilaka munu, kele miyibi mpe bimpumbulu, kasi mameme kuwaka bawu ve. 9 Mu kele mwelo. Muntu yina ke lutila na munu ke vuuka. Yandi ke kota mpe ke basika mutindu yandi zola, mpe yandi ke kuzwa madya.

10 Muyibi ke kwizaka kaka samu na kuyiba, kufwa, mpe kumwangisa. Kasi munu, mu me kwiza samu ti bantu kuzwa luzingu, mpe bawu kuzwa yawu ya kulutila.

11 «Mu kele muvungi ya mbote. Muvungi ya mbote ke pesaka luzingu ya yandi samu na mameme ya yandi.

12 Kasi muntu yina kele muvungi ve ke salaka kaka samu na kuzwa mbongo. Mameme kele ya yandi ve. Ntangu yandi ke tala yingo, yandi ke kima mpe ke bika mameme. Yingo ke bwila mameme ya nkaka, mpe ke mwangisa nkonga nyonso.

13 Yandi ke kima, samu ti yandi ke salaka kaka samu na kuzwa mbongo. Yandi kele ve na manyongo samu na mameme.

14 «Mu kele muvungi ya mbote. Mu zaba mameme ya munu, mpe bawu zaba munu,

15 mutindu Tata zaba munu, mpe mu zaba yandi. Mu ke pesa luzingu ya munu samu na mameme ya munu.

16 Mu ke na mameme ya nkaka yina kele ve na kati ya mpaka yayi. Bawu mpe, mu fwana kutwadisa bawu, mpe bawu ke kuwa ndinga ya munu. Na yina, ya ke vwanda kaka na nkonga mosi mpe na muvungi mosi.

17 Tata ke zolaka munu, samu ti mu ke na kupesa luzingu ya munu samu na kuzwa dyaka yawu.

18 Ata muntu lenda kukatula munu luzingu. Kasi, mu ke na kupesa yawu na luzolo ya munu mosi. Mu ke na luve ya kupesa yawu, mpe ya kubaka dyaka yawu. Yayi ni lutumu yina Tata pesaka munu.»

19 Mbala mosi dyaka, ba-Zwife kabukaka samu na mambu yina Yesu zonzaka.

20 Bantu mingi vwandaka tuba: «Samu na yinki beno ke na
kuwa yandi? Yandi ke na mpeve ya yimbi! Yandi ke kilawu!»
21 Kasi bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu yina ke na
mpeve ya yimbi lenda kuzonza mutindu yayi ve, mpe yandi
lenda kuzibula ve meso ya bampofo.»

Ba-Zwife mangaka Yesu

22 Ntangu ya kukembila mukembo ya Mbyekolo na
Yelusalemi kumaka. Ya vwandaka bangonda ya madidi
ya ngolo.
23 Yesu vwandaka tambula na yisi ya Musampa ya Sa-
lomoni na ngaanda ya Yinzo ya Nzambi.
24 Na yina, ba-Zwife zungaka yandi, mpe yufulaka: «Beto
me lemba na kuvingila! Kana nge kele Masiya, tubila beto
yawu na pwelele nyonso!»
25 Yesu vutulaka: «Mu zabisaka beno yawu, kasi beno ke na
kukwikila ve. Bisalu yina mu ke na kusala na nkumbu ya Tata
ya munu ke na kusadila munu kimbangi.
26 Kasi beno ke na kukwikila ve, samu ti beno kele ve
mameme ya munu.
27 Mameme ya munu ke kuwaka ndinga ya munu. Mu zaba
bawu, mpe bawu ke landaka munu.
28 Mu ke pesaka bawu luzingu ya seko, mpe bawu ke kufwa
ve. Ata muntu ke katula bawu na maboko ya munu.
29 Tata ya munu yina pesaka munu bawu me lutila bantu
nyonso lulendo. Ata muntu lenda kukatula bawu na maboko
ya Tata.
30 Munu na Tata, beto kele muntu mosi.»

31 Mbala mosi dyaka, ba-Zwife lokotaka matadi samu na
kubula yandi yawu.
32 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu me sala na ntwala ya
beno mambu mingi ya mbote na lulendo ya Tata. Na wapi
dyambu ya mbote yina mu me sala, beno ke na kusosa kubula
munu matadi?»
33 Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na kusosa ve kubula nge
matadi samu na dyambu ya mbote yina nge me sala, kasi
samu ti nge ke na kusafula Nzambi. Nge kele kaka muntu,
kasi nge ke na kutuba ti nge kele Nzambi!»

34 Yesu vutulaka: «Ba sonikaka na Misiku ya beno ti Nzambi
tubaka: “Beno kele banzambi.”
35 Nzambi ke na kubokila banzambi bantu yina yandi
tubilaka mambu ya yandi, mpe beto zaba ti mambu yina ba
sonikaka na Dibuku ya Nzambi ke vwanda seko.

10:34 Mga 82.6

36 Tata soolaka munu, mpe fidisaka munu na yinza. Kasi,
samu na yinki beno ke na kutuba ti mu me vweza Nzambi,
ntangu mu me tuba: Mu kele Mwana ya Nzambi?
37 Kana mu ke na kusala ve bisalu ya Tata ya munu, beno
kwikila munu ve!
38 Kasi, kana mu ke na kusala yawu, ata beno kwikila munu
ve, beno kwikila kwandi na bisalu yina mu ke na kusala. Na
yina, beno ke zaba mpe ke visa ti mu kele na kati ya Tata, mpe
Tata kele na kati ya munu.»
39 Na yina, mbala mosi dyaka, bamfumu ya ba-Zwife
mekaka na kukanga Yesu. Kasi Yesu katukaka na kisika yina.
40 Yandi kwendaka na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani,
na kisika yina Yowane vwandaka me botika bantu. Yandi
lutisaka mwa bilumbu kuna.
41 Bantu mingi vwandaka kwiza tala yandi. Ba vwandaka
tuba: «Yowane salaka ata kidimbu, kasi mambu nyonso yina
yandi zabisaka beto samu na muntu yayi vwandaka ya tsye-
lika.»
42 Bantu mingi kwikilaka Yesu na kisika yina.

11

Lufwa ya Lazale

1 Muntu mosi na nkumbu Lazale kuzwaka kimbevo. Yandi
vwandaka zinga na Betani, mbanza ya Maliya mpe Mate
bibusi ya yandi.
2 Maliya vwandaka kento yina mwangisaka Yesu man-
anasi, mpe kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Ni nkazi ya
yandi Lazale vwandaka na kimbevo.
3 Bibusi zole ya yandi fidisaka muntu na sika ya Yesu samu
na kutuba: «Mfumu, ndiku ya nge ya luzolo ke na kimbevo ya
ngolo.»
4 Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi tubaka: «Nsukunu
ya kimbevo yayi kele lufwa ve, kasi yawu kele samu na
kulakisa nkembo ya Nzambi. Na yina, bunene ya Mwana ya
Nzambi ke talana na bantu nyonso.»
5 Yesu vwandaka zola Mate, Maliya mpangi ya Mate, mpe
Lazale.
6 Ntangu yandi kuwaka ti Lazale vwandaka beela, yandi
lutisaka dyaka bilumbu zole na kisika yina yandi vwandaka.
7 Na manima, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Beto
vutuka na Zude.»
8 Bilandi vutulaka: «Mulongisi, ntama mingi ve, bantu ya
Zude vwandaka sosa kufwa nge na matadi, mpe nge zola
kuvutuka dyaka kuna?»
9 Yesu tubaka: «Kilumbu ke na bangunga kumi na zole.
Konso muntu yina ke na kutambula ntangu bwisi me yila

ntete ve lenda kubula ve dibaku, samu ti yandi ke na kutala nsemo ya yinza yayi.
10 Kasi, konso muntu yina ke na kutambula na mpimpa ke bula mabaku, samu ti nsemo kele na yandi ve.»
11 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi tubaka: «Mpangi ya beto Lazale me lala. Mu ke kwenda kuvumbula yandi.»
12 Na yina, bilandi zabisaka yandi: «Mfumu, kana yandi ke ya kulala, yandi ke beluka.»
13 Yesu vwandaka zola kutuba ti Lazale me kufwa. Kasi bilandi vwandaka kanisa ti yandi vwandaka zonzila pongi.
14 Na yina, Yesu zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Lazale me kufwa.
15 Kasi samu na beno, mu ke na kyese samu ti mu vwandaka ve kuna. Na yina, beno ke kwikila munu. Beto kwenda kisika yandi kele.»
16 Na yina, Toma yina ba vwandaka bokila mpe Dipasa tubaka na bilandi ya nkaka: «Beto mpe, beto kwenda samu na kufwa kintwadi na Yesu.»

Yesu kele mvumbukulu mpe luzingu

17 Ntangu Yesu kumaka kuna, yandi kuwaka ti ya kumaka bilumbu yiya katuka kilumbu yina ba zikaka Lazale.
18 Mbanza Betani vwandaka pene-pene na Yelusalemi keba ve na Basitade kumi na tanu,
19 mpe ba-Zwife mingi ya Yelusalemi kwizaka na sika ya Mate mpe Maliya samu na kubomba bawu na lufwa ya nkazi ya bawu.
20 Ntangu Mate kuwaka ti Yesu vwandaka me kuma pene-pene na mbanza, yandi kwendaka bwabana yandi, kasi Maliya bikanaka na yinzo.
21 Mate tubilaka Yesu: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya munu zolaka kufwa ve.
22 Kasi, ata malu-malu yayi, mu zaba ti nyonso yina nge ke lomba na Nzambi, yandi ke pesa nge yawu.»
23 Yesu zabisaka yandi: «Nkazi ya nge ke vumbuka na lufwa.»
24 Mate vutulaka: «Mu zaba ti yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya nsuka, ntangu bantu nyonso ke vumbuka na lufwa.»
25 Yesu zabisaka yandi: «Mu kele mvumbukulu mpe luzingu. Muntu yina ke salaka kiminu na munu ke zinga ata yandi kufwa.
26 Konso muntu yina kele moyo, mpe yina ke kwikilaka munu ke kufwa ve. Nge ke na kukwikila na mambu yayi?»

11:18 Lke 24.13

27 Mate vutulaka: «Ee, Mfumu, mu me kwikila ti nge kele
Masiya, Mwana ya Nzambi yina fwanaka kwiza na yinza.»
28 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Mate kwendaka
bokila mpangi ya yandi Maliya na lweka, mpe tubilaka yandi:
«Mulongisi me kwiza, mpe yandi ke na kuyufula nge.»
29 Ntangu Maliya kuwaka mutindu yina, yandi telamaka,
mpe kwendaka na nswalu nyonso kisika vwandaka Yesu.
30 (Yesu vwandaka me kuma ntete ve na mbanza, kasi yandi
vwandaka kaka na kisika yina Mate vwandaka me bwabana
yandi.)
31 Ntangu ba-Zwife yina vwandaka bomba Maliya na kati
ya yinzo talaka ti yandi telamaka mpe basikaka na nswalu
nyonso na yinzo, bawu landaka yandi. Bawu vwandaka
kanisa ti yandi vwandaka kwenda na ndyamu samu na
kudila.
32 Ntangu Maliya kumaka na kisika yina vwandaka Yesu,
mpe talaka yandi, yandi kubwaka na makulu ya Yesu, mpe
tubaka: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya munu
zolaka kufwa ve.»
33 Kyadi ya Yesu lutilaka ntangu yandi talaka ti Maliya mpe
bayina landaka yandi vwandaka dila.
34 Na yina, yandi yufulaka bawu: «Wapi sika beno tulaka
yandi?» Bawu vutulaka: «Mfumu, kwiza, mpe nge ke tala.»
35 Yesu dilaka.
36 Na yina, ba-Zwife tubaka: «Beno tala mutindu yandi
vwandaka zola yandi.»
37 Kasi na kati ya bawu, bantu ya nkaka vwandaka tuba:
«Yandi zibulaka meso ya mpofo, samu na yinki yandi me sala
ve ti Lazale kufwa ve?»

Yesu vumbulaka Lazale na lufwa

38 Mbala mosi dyaka, kyadi ya Yesu lutilaka. Yandi kwen-
daka na ndyamu. Ya vwandaka dibulu na kati ya mongo yina
vwandaka ya kukangama na ditadi.
39 Na yina, Yesu tubaka: «Beno katula ditadi.» Kasi Mate
kibusi ya Lazale tubaka: «Mfumu, yandi fwana kubasika
nsunga, samu ti yandi me sala bilumbu yiya na kati ya
ndyamu.»
40 Yesu zabisaka yandi: «Mu me zabisa nge ve ti kana nge
kwikila, nge ke tala nkembo ya Nzambi?»
41 Na yina, bawu katulaka ditadi. Yesu talaka na zulu, mpe
tubaka: «Tata, mu ke na kutonda nge, samu ti nge me kuwa
munu.
42 Mu zaba ti, konso ntangu, nge ke kuwaka munu. Kasi mu
me zonza mutindu yayi, samu ti bantu yayi yina me zunga
munu kwikila ti ni nge fidisaka munu.»

43 Na manima ya kuzonza mambu yina, yandi lookaka na
ndinga ya ngolo: «Lazale, basika!»
44 Muntu yina kufwaka basikaka na ndyamu. Maboko mpe
makulu ya yandi vwandaka ya kukangama na bitende, mpe
kizizi vwandaka ya kufuka na lele. Na yina, Yesu tubilaka
bawu: «Beno katula yandi bitende, mpe beno bika yandi
kwenda.»

Bamfumu ya ba-Zwife bakaka lukanu ya kufwa Yesu
(Mat 26.1-5; Mke 14.1-2; Lke 22.1-2)

45 Ba-Zwife mingi na kati ya bayina kwizaka na sika ya
Maliya, talaka mambu yina Yesu vwandaka me sala, mpe
bawu kwikilaka yandi.
46 Kasi bantu ya nkaka kwendaka tala ba-Falisye, mpe
zabisaka bawu mambu yina Yesu vwandaka me sala.
47 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe ba-Falisye,
vukisaka kimvuka ya bawu ya bakuluntu, mpe tubaka: «Yinki
beto ke sala? Muntu yayi ke na kusala bidimbu mingi.
48 Kana beto yimina yandi ve, bantu nyonso ke kwikila
yandi. Na yina, bantu ya Loma ke kwiza kumwangisa Yinzo
ya Nzambi mpe yinsi ya beto.»
49 Mosi na kati ya bawu, na nkumbu Kayife, vwandaka
nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina. Yandi tubaka: «Beno
ke na kubakula mbote ve!
50 Beno lenda kutala ve ti ya me lutila mbote samu na beno
ti muntu mosi kufwa samu na bantu nyonso? Na yina, yinsi
nyonso ke mwangana ve.»
51 Mambu yina Kayife tubaka katukaka ve na ntima ya
yandi mosi. Kasi, mutindu yandi vwandaka nganga-Nzambi
ya ntete na mvula yina, yandi bikulaka ti Yesu fwanaka
kufwa samu na ba-Zwife.
52 Yandi fwanaka kufwa ve kaka samu na bawu, kasi mpe
samu na kuvukisa na dikanda mosi bana nyonso ya Nzambi
yina ke ya kumwangana na yinza.
53 Katuka kilumbu yina, bamfumu ya ba-Zwife bakaka
lukanu ya kufwa Yesu.
54 Ni yawu yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na ntwala
ya ba-Zwife. Yandi kwendaka pene-pene na yinsi ya kuyuma
na mbanza Efalayime. Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna na
bilandi ya yandi.
55 Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-
pene. Ni yawu yina, bantu mingi vwandaka bika babwala
ya bawu samu na kwenda kuvedisa banzutu ya bawu na
Yelusalemi, ntete mukembo salama.

56 Ntangu bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, bawu
vwandaka sosa Yesu, mpe vwandaka yufula bawu na bawu:
«Yinki beno ke na kubanza? Yandi ke kwiza ve na mukembo?»
57 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye pesaka
lutumu yayi: Kana muntu zaba kisika Yesu kele, yandi fwana
kuzabisa beto yawu, samu ti beto kanga yandi.

12

Maliya mwangisaka mananasi na makulu ya Yesu
(Mat 26.6-13; Mke 14.3-9)

1 Bilumbu sambanu ntete mukembo ya Paki salama, Yesu
kwendaka na mbanza Betani, kisika vwandaka zinga Lazale,
muntu yina yandi vumbulaka na lufwa.
2 Kuna, ba lambilaka Yesu madya. Mate vwandaka kabula
madya, mpe Lazale vwandaka mosi na bayina vwandaka na
Yesu na mesa.
3 Maliya bakaka Litela* ya mananasi ya nale† ya ntalu
mingi. Yandi mwangisaka mananasi na makulu ya Yesu, mpe
kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Nsunga ya mananasi
mwanganaka na kati ya yinzo nyonso.
4 Na yina, Yuda Isekayote, kilandi ya Yesu yina fwanaka
yekula yandi tubaka:
5 «Samu na yinki ba me tekisa ve mananasi yayi na Bade-
nalya bankama tatu (300), samu na kupesa yawu na bam-
putu?»
6 Ya kele ve samu na kyadi ya bamputu ti yandi zonzaka
mambu yayi, kasi samu ti yandi vwandaka muyibi. Ni yandi
vwandaka bumba nkutu ya mbongo, mpe vwandaka baka
mbongo yina ba vwandaka tula na kati.
7 Kasi Yesu tubaka: «Kukwamisa yandi ve! Bika yandi bumba
yawu samu na kilumbu yina ba ke zika munu.
8 Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu,
mu ke vwanda ve na kati ya beno ntangu nyonso.»
9 Ba-Zwife mingi kuwaka ti Yesu vwandaka na mbanza
Betani. Bawu kwendaka kuna kaka ve samu na Yesu, kasi
mpe samu na kutala Lazale yina yandi vumbulaka na lufwa.
10 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi bakaka lukanu
ya kufwa mpe Lazale,
11 samu ti ba-Zwife mingi vwandaka bika bawu, mpe vwan-
daka kwikila Yesu samu na Lazale.

Nkotolo ya Yesu mutindu ntinu na Yelusalemi

---

* **12:3** *Litela* kele keba ve bangalame 327. † **12:3** *Nale* kele mananasi yina ba vwandaka yidika na kifulu yina ke menaka na yinsi ya Inde. **12:5** Mat 18.28

12 Kilumbu yina landaka, nkonga ya nene ya bantu yina
kwizaka na Yelusalemi samu na mukembo kuwaka ti Yesu
vwandaka kwiza na Yelusalemi.
13 Na yina, bantu bakaka mandala, mpe kwendaka bwa-
bana yandi. Bawu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na
Nzambi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me
kwiza na Nkumbu ya yandi, Ntinu ya Isayeli.»
14 Yesu talaka mbuluku, mpe vwandaka na zulu ya yawu
mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi:
15 «Bantu ya Siyone, beno tala boma ve!
Ntinu ya beno ke na kukwiza
ya kuvwanda na zulu ya mwana ya mbuluku.»
16 Bilandi ya yandi vwandaka visa ve mambu yina vwan-
daka luta. Kasi ntangu Nzambi vumbulaka Yesu na lufwa
na nkembo, bawu bambukaka moyo na mambu yayi yina
sonamaka na yina me tadila Yesu, mpe mambu yina lutaka
kilumbu yina.
17 Bantu nyonso yina vwandaka na Yesu ntangu yandi
bokilaka Lazale na ndyamu, mpe vumbulaka yandi na lufwa
vwandaka pesa kimbangi na mambu nyonso yina ba talaka.
18 Ni yawu yina, bantu mingi kwizaka bwabana Yesu, samu
ti bawu kuwaka nsangu ya kidimbu yina yandi salaka.
19 Na yina, ba-Falisye vwandaka tuba bawu na bawu: «Beno
tala! Beto me lembana. Bantu nyonso ke na kulanda yandi.»

Yesu zonzilaka wapi mutindu yandi ke kufwa

20 Ya vwandaka mpe na ba-Ngeleke na kati ya bantu yina
kwizaka na mukembo na Yelusalemi samu na kusambila.
21 Bawu kwendaka pene-pene ya Filipe, muntu ya mbanza
Besayida ya Ngalili, mpe tubilaka yandi: «Beto zola kutala
Yesu.»
22 Na yina, Filipe kwendaka zabisa yawu na Andele, mpe
bawu zole kwendaka zabisa yawu na Yesu.
23 Yesu tubilaka bawu: «Ngunga me lunga yina Mwana ya
Muntu ke kuzwa nkembo ya yandi.
24 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mbuma ya faline
yina me kubwa na ntoto fwana kufwa. Kana ve, yawu ke
bikana yawu mosi. Kasi, kana yawu kufwa, yawu ke buta
bambuma mingi. 25 Muntu yina ke zolaka luzingu ya yandi
ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke zolaka Nzambi kulutila
luzingu ya yandi na yinza ke bumba yawu samu na luzingu
ya seko.
26 Kana muntu zola kusadila munu, yandi landa munu. Na
yina, kisadi ya munu ke vwanda kisika yina mu ke vwanda.
Kana muntu ke na kusadila munu, Tata ya munu ke kembisa
yandi.

12:15 Zli 9.9

27 «Ntangu yayi, ntima ya munu ke dyaka ve na kizunu.
Yinki mu ke tuba? Mu lenda kutuba ve: "Tata, katula munu
na mpasi ya ngunga yina ke kwiza," samu ti mu kwizaka
samu na yawu.
28 Tata, kembisa Nkumbu ya nge.»
Na yina, ndinga wakanaka na zulu: «Mu me kembisa yawu
yimeni, mpe mu ke kembisa dyaka yawu.»
29 Bantu yina vwandaka kuna kuwaka ndinga, mpe vwan-
daka tuba: «Ya kele kidumu.» Bantu ya nkaka vwandaka
tuba: «Mbazi me zonzila yandi.»
30 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Ndinga yayi me wakana samu
na munu ve, kasi samu na beno.
31 Yayi ni ntangu yina Nzambi ke fundisa yinza yayi. Yayi
ni ntangu yina yandi ke bingisa mfumu ya yinza yayi‡.
32 Ntangu ba ke zangula munu na ntoto, mu ke benda bantu
nyonso na munu.»
33 Na kuzonza mutindu yina, Yesu lakisaka wapi mutindu
yandi ke kufwa.
34 Bantu vutulaka: «Na kati ya Misiku, ba sonikaka ti Masiya
ke zinga seko. Na yina, wapi mutindu nge lenda kutuba ti
ba fwana kuzangula Mwana ya Muntu? Nani kele Mwana ya
Muntu?»
35 Yesu zabisaka bawu: «Nsemo ke ntete na mwa ntangu na
kati ya beno. Beno tambula ntangu nsemo ke ntete na kati
ya beno, samu ti mpimpa kumina beno ve. Muntu yina ke
tambulaka na kati ya mpimpa ke zabaka ve kisika yandi ke
kwendaka.
36 Ntangu nsemo ke ntete na kati ya beno, beno ndima
yawu, samu ti beno kuma bana ya nsemo.»
Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu kwendaka mpe
bumbamaka ntama na kisika yina ba vwandaka.

Ntima-ngolo ya ba-Zwife

37 Ata Yesu salaka bidimbu mingi na ntwala ya ba-Zwife,
bawu vwandaka kwikila yandi ve.
38 Na yina, mambu yina mumbikudi Esaya zonzaka, sala-
maka:
«Mfumu, nani kwikilaka na malongi ya beto?
Mpe, na nani Mfumu lakisaka lulendo ya yandi?»
39 Bawu lendaka kwikila ve, samu ti mumbikudi Esaya
tubaka mpe:
40 «Nzambi kangaka meso ya bawu,
mpe salaka ti bantima ya bawu kuma ngolo,
samu ti meso ya bawu tala ve,

‡ **12:31** *Mfumu ya yinza yayi:* Bibiliya ke bokilaka Satana mfumu ya yinza yayi, samu ti yandi ke na kuyala bantu ya yinza na masumu. **12:38** Esa 53.1

mpe bantima ya bawu visa ve.
Na yina, bawu lenda kuvutuka ve
na sika ya Nzambi, samu ti yandi belusa bawu.»
41 Mumbikudi Esaya zonzaka mambu yina, samu ti yandi
talaka nkembo ya Yesu, mpe yandi vwandaka zonzila Yesu.
42 Na kati ya bamfumu ya ba-Zwife, mingi kwikilaka Yesu.
Kasi, bawu vwandaka zabisa yawu ve, samu ti ba vwandaka
na boma ti ba-Falisye bingisa bawu na bayinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife.
43 Bawu vwandaka zola mingi kuzwa masiika na sika ya
bantu, kasi na sika ya Nzambi ve.

Ndongosolo ya Yesu ke vwanda mufundisi ya bantu na kilumbu ya nsuka

44 Yesu tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu ke na
kukwikila munu, yandi ke na kukwikila kaka munu ve, kasi
yandi ke na kukwikila mpe Tata yina fidisaka munu.
45 Muntu yina me tala munu me tala Tata yina fidisaka
munu.
46 Mu kwizaka na yinza mutindu nsemo. Na yina, bantu
nyonso yina ke kwikilaka munu ke vwandaka ve na mpimpa.
47 Kana muntu me kuwa mambu ya munu, mpe ke na ku-
sadila yawu ve, mu ke fundisa yandi ve, samu ti mu kwizaka
ve samu na kufundisa bantu, kasi samu na kuvuukisa bawu.
48 Muntu yina ke na kumanga munu, mpe ke na kundima
ve mambu ya munu me kuzwa yimeni mufundisi ya yandi:
Ndongosolo yina mu pesaka ke vwanda mufundisi ya yandi
na kilumbu ya nsuka.
49 Mu me zonza ve na lutumu ya munu mosi, kasi yandi
mosi Tata yina fidisaka munu zabisaka munu mambu yina
mu fwanaka zonza mpe longisa.
50 Mu zaba ti ndongosolo ya yandi ke pesaka luzingu ya
seko. Na yina, mu ke zonzaka yawu mutindu Tata zabisaka
munu.»

13

Yesu sukulaka makulu ya bilandi ya yandi

1 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki.
Yesu zabaka ti ngunga ya kubika yinza yayi samu na kuk-
wenda na sika ya Tata, kumaka. Ntangu nyonso, yandi
vwandaka zola bantu ya yandi yina vwandaka na yinza, kasi
na ntangu yina, yandi zolaka bawu mingi.
2 Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka kudya,
Satana vwandaka me tula yimeni mabanza ya kuyekula Yesu
na ntima ya Yuda, mwana ya Simoni Isekayote.

12:40 Esa 6.9-10 **12:41** Esa 6.1

3 Yesu zabaka ti Tata pesaka lutumu nyonso na maboko ya
yandi. Yandi zabaka mpe ti yandi katukaka na Nzambi, mpe
yandi ke vutuka na sika ya Nzambi.
4 Na yina, yandi telamaka, mpe katulaka kinkuti ya yandi
ya zulu. Yandi bakaka lele ya nkaka, mpe kangaka yawu na
luketo.
5 Na manima, yandi tulaka maza na kati ya ndonga, mpe
bandaka na kusukula makulu ya bilandi ya yandi. Yandi
kusunaka yawu na lele yina yandi kangaka na luketo.

6 Ntangu Yesu kumaka na ntwala ya Simoni Pyele, yandi
yayi tubaka: «Mfumu, nge ke sukula munu makulu?»
7 Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kuzaba ve mambu
yina mu ke na kusala. Kasi nge ke visa yawu na bilumbu yina
ke kwiza.»
8 Pyele tubaka: «Ve! Nge lenda kusukula munu makulu
ve.» Yesu vutulaka: «Kana mu sukula nge makulu ve, nge ke
vwanda dyaka ve kilandi ya munu.»

9 Na yina, Simoni Pyele tubilaka yandi: «Kusukula munu
kaka makulu ve, kasi mpe maboko na yintu.»
10 Yesu vutulaka: «Muntu yina me yobila kele ya kuvedila.
Yandi ke dyaka ve na nsatu ya kuyobila. Ba lenda kusukula
yandi kaka makulu. Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso
ve.»
11 Yesu zabaka muntu yina fwanaka yekula yandi. Ni yawu
yina, yandi tubaka: «Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso
ve.»

12 Na manima ya kusukula bawu makulu, yandi lwataka
dyaka kinkuti yina yandi katulaka, mpe vutukaka na mesa.
Yandi yufulaka bawu: «Beno zaba nsasa ya mambu yayi yina
mu me sala beno?
13 Beno ke zonzaka mambu ya tsyelika ntangu beno ke
bokilaka munu Mulongisi mpe Mfumu, samu ti mu kele
yawu.
14 Kana munu, Mfumu mpe Mulongisi, mu me sukula beno
makulu, beno mpe, beno fwana kusukula makulu beno na
beno.
15 Mu me lakisa beno mutindu ya kusala, samu ti beno mpe,
beno sala yawu.
16 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kisadi me lutila ve
mfumu ya yandi mfunu, to ntumwa me lutila ve mfunu na
muntu yina me fidisa yandi.
17 Ntangu yayi, beno zaba mambu yayi. Kana beno sadila
yawu, beno ke vwanda na kyese.

18 «Mu ke na kuzonzila beno nyonso ve. Mu zaba mbote
bantu yina mu soolaka. Kasi mambu yina ba sonikaka na

Dibuku ya Nzambi fwana kusalama: “Muntu yina me kudya dimpa kintwadi na munu me balukila munu.”

19 Ntangu yayi, mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama, samu ti ntangu yawu ke salama, beno kwikila ti “Mu Kele”.

20 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke yamba muntu yina mu ke fidisa ke yamba munu. Muntu yina ke yamba munu ke yamba mpe Tata yina fidisaka munu.»

Yesu zabisaka muntu yina ke yekula yandi
(Mat 26.20-25; Mke 14.17-21; Lke 22.21-23)

21 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu talaka ntima mpasi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.»

22 Bilandi vwandaka talasana, ata kuzaba nani Yesu vwandaka zonzila.

23 Mosi na kati ya bawu, kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi vwandaka pene-pene na Yesu.

24 Na kimpangula ya yintu, Simoni Pyele tumisaka yandi na kuyufula Yesu: «Nani nge ke na kuzonzila?»

25 Kilandi yango kondikaka yintu na ntulu ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Mfumu, ya kele nani?»

26 Yesu vutulaka: «Mu ke bolisa kibuku ya dimpa na madya. Muntu yina mu ke pesa yawu ni yandi ke yekula munu.»

Na yina, Yesu bakaka kibuku ya dimpa, mpe bolisaka yawu na madya. Yandi pesaka yawu na Yuda mwana ya Simoni Isekayote.

27 Ntangu Yuda bakaka yawu, Satana kotaka na ntima ya yandi. Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Mambu yina nge ke sala, sala yawu mbangu.»

28 Muntu ve na kati ya bayina nyonso vwandaka na mesa, visaka samu na yinki Yesu tubilaka yandi mutindu yina.

29 Mutindu Yuda vwandaka bumba nkutu ya mbongo, bilandi ya nkaka kanisaka ti Yesu tumisaka yandi samu na kupesa mbongo na bamputu, to samu na kusumba bima yina vwandaka na bawu nsatu samu na mukembo.

30 Ntangu Yuda bakaka kibuku ya dimpa, yandi basikaka na nswalu nyonso. Mpimpa vwandaka me kuma.

Musiku ya malu-malu

31 Ntangu Yuda basikaka, Yesu tubaka: «Ntangu yayi, nkembo ya Mwana ya Muntu ke talana, mpe nkembo ya Nzambi ke talana na yandi.

13:18 Mga 41.10 **13:19** Yne 8.24

32 Kana nkembo ya Nzambi ke talana na Mwana, Nzambi
ke kembisa yandi mosi Mwana ya yandi, mpe yandi ke sala
yawu na nswalu nyonso.
33 Bana ya munu, kaka ntangu fyoti me bikana ya ku-
vwanda kintwadi na beno, mpe beno ke sosa munu. Kasi
ntangu yayi, mu ke na kutubila beno mambu yina mu tubaka
na ba-Zwife: Beno lenda kukwiza ve kisika yina mu ke
kwenda.
34 «Mu ke na kupesa beno Musiku ya malu-malu: Beno
zolasana beno na beno. Mutindu mu zolaka beno, beno
zolasana beno na beno.
35 Kana beno zolasana beno na beno, bantu nyonso ke zaba
ti beno kele bilandi ya munu.»

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi
(Mat 26.31-35; Mke 14.27-31; Lke 22.31-34)

36 Simoni Pyele yufulaka yandi: «Mfumu, wapi sika nge ke
kwenda?» Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kukwiza ve
na kisika yina mu ke kwenda. Kasi na manima, nge ke landa
munu.»
37 Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, samu na yinki mu lenda
kulanda nge ve malu-malu yayi? Mu ke pesa luzingu ya munu
samu na nge.»
38 Yesu vutulaka: «Nge ke pesa luzingu ya nge samu na
munu! Ya tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntete nsusu
kukuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

14

Yesu kele nzila, butsyelika, mpe luzingu

1 Yesu tubilaka bilandi ya yandi: «Beno tala ntima mpasi ve.
Beno kwikila na Nzambi, mpe beno kwikila na munu.
2 Bivinga kele mingi na yinzo ya Tata ya munu, mpe mu ke
kwenda yidikila beno kisika. Mu zolaka zabisa beno yawu ve,
kana yawu vwandaka ve ya tsyelika.
3 Ntangu mu ke manisa na kuyidikila beno kisika, mu ke
kwiza baka beno, samu ti beno vwanda kisika yina mu kele.
4 Beno zaba nzila yina ke kwendaka na kisika yina mu ke
na kukwenda.»
5 Na yina, Toma tubilaka yandi: «Mfumu, beto zaba ve kisika
yina nge ke na kukwenda. Wapi mutindu beto lenda zaba
nzila yina?»
6 Yesu vutulaka: «Mu kele nzila, butsyelika, mpe luzingu.
Muntu ve lenda kukuma na sika ya Tata, kana yandi lutila ve
na munu.
7 Kana beno zaba munu, beno zaba mpe Tata ya munu.
Katuka ntangu yayi, beno me zaba yandi, mpe beno me tala
yandi.»

8 Filipe tubilaka yandi: «Mfumu, lakisa beto Tata, mpe ya me
lunga na beto.»
9 Yesu vutulaka: «Filipe, mu kele na beno katuka ntama,
mpe nge zaba munu ve! Muntu yina me tala munu me tala
Tata. Wapi mutindu nge lenda tuba ti: Lakisa beto Tata?
10 Nge ke na kukwikila ve ti mu kele na kati ya Tata, mpe
Tata kele na kati ya munu? Mambu yina mu ke zabisaka beno
ke katukaka ve na munu mosi. Kasi Tata yina ke zingaka na
kati ya munu ni yandi ke salaka bisalu ya yandi.
11 Beno kwikila munu ntangu mu ke na kutuba ti mu kele
na kati ya Tata, mpe Tata kele na kati ya munu. Kana ve, beno
kwikila kwandi samu na bimangu yina mu me sala.
12 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke
kwikila munu ke sala bisalu yina mu me sala. Yandi ke sala
mpe bisalu ya kulutila nene, samu ti mu ke na kukwenda na
sika ya Tata.
13 Nyonso yina beno ke lomba na Nkumbu ya munu, mu ke
sala yawu, samu ti nkembo ya Tata kutalana na Mwana.
14 Kana beno ke lomba kima na Nkumbu ya munu, mu ke
sala yawu.»

Yesu salaka nsilulu ya kufidisa Mpeve ya Longo

15 «Kana beno zola munu, beno ke tumama na misiku ya
munu.
16 Mu ke lomba na Tata na kufidisa beno Kisadisi ya nkaka
yina ke vwanda na beno seko.
17 Ni Mpeve ya tsyelika yina bantu ya yinza lenda kuyamba
ve, samu ti bawu lenda kutala mpe kuzaba yandi ve. Kasi
beno, beno zaba yandi, samu ti yandi ke zingaka na beno,
mpe yandi ke vwanda na bantima* ya beno.
18 «Mu ke bika beno bansaana ve. Kasi mu ke vutuka na sika
ya beno.
19 Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe bantu ya yinza ke tala
dyaka munu ve. Kasi beno ke tala munu, samu ti mu kele
moyo, mpe beno mpe ke vwanda moyo.
20 Ntangu kilumbu yango ke kuma, beno ke zaba ti mu kele
na kati ya Tata, beno na kati ya munu, mpe munu na kati ya
beno.
21 «Muntu yina zaba misiku ya munu, mpe ke tumamaka na
yawu ni yandi ke zolaka munu. Tata ya munu ke zola muntu
yina ke zolaka munu. Munu mpe, mu ke zola yandi, mpe mu
ke talana na yandi.»

---

* **14:17** Na mulonga yayi, Yowane sadilaka ve mpova «bantima» na ndinga ya ba-Ngeleke. Kasi yandi sadilaka mpova yina ke na kulakisa ti Mpeve ya Longo ke vwanda «na kati ya» bilandi, mutindu ba lenda kuvwanda «na kati ya» yinzo. Ni samu na kulakisa nsasa yayi, beto bwelaka mpova «bantima».

22 Na yina, Yuda (yina kele ve Yuda Isekayote) yufulaka
Yesu: «Mfumu, samu na yinki nge ke talana kaka na beto, kasi
na bantu nyonso ve?»
23 Yesu vutulaka: «Kana muntu ke zolaka munu, yandi ke
sadila ndongosolo ya munu. Tata ya munu ke zola yandi, mpe
beto ke kwiza vwanda na sika ya yandi.
24 Muntu yina ke zolaka munu ve ke sadilaka ve ndongosolo
ya munu. Mambu yina beno ke na kuwa ke katukaka ve na
munu mosi, kasi na Tata yina fidisaka munu.
25 «Mu ke na kuzabisa beno mambu yayi ntangu mu ke ntete
na beno.
26 Kisadisi, Mpeve ya Longo yina Tata ke fidisa beno na
Nkumbu ya munu ke longisa beno mambu nyonso, mpe
ke bambula beno moyo na mambu nyonso yina mu ke na
kuzabisaka beno.
27 Mu ke bikila beno kizunu. Mu ke pesa beno kizunu ya
munu. Mu ke pesa beno yawu ve mutindu bantu ya yinza ke
pesaka yawu. Beno tala ntima mpasi ve, mpe beno vwanda
na boma ve.
28 «Beno me kuwa ti mu me tuba: Mu ke kwenda, kasi mu
ke vutuka na sika ya beno. Kana beno vwandaka zola munu,
beno zolaka vwanda na nsayi na kuzaba ti mu ke kwenda na
sika ya Tata ya munu, samu ti Tata me lutila munu mfunu.
29 Mu me zabisa beno yawu ntangu yayi ntete yawu salama,
samu ti beno kwikila ntangu yawu ke salama.
30 Mu ke dyaka ve na ntangu mingi ya kuzonza na beno,
samu ti mfumu ya yinza yayi ke na kukwiza. Yandi lenda
kusala munu kima ve.
31 Kasi yawu ke salama, samu ti bantu ya yinza zaba ti
mu ke zolaka Tata, mpe mu ke salaka nyonso yina yandi ke
tumisaka munu.
«Beno telama, mpe beto katuka awa.»

15

Yesu kele yinti ya vinu ya tsyelika

1 «Mu kele yinti ya vinu ya tsyelika, mpe Tata ya munu kele
mfumu ya bilanga ya vinu.
2 Yandi ke zengaka bintala nyonso ya munu yina ke butaka
ve bambuma. Yandi ke bongisaka bintala yina ke butaka
bambuma, samu ti yawu buta bambuma ya kulutila mingi.
3 Beno kele yimeni ya kuvedila samu na mambu yina mu
me zabisa beno.
4 Beno vwanda ya kukangama na munu, mpe mu ke
vwanda ya kukangama na beno. Kintala lenda kubuta ve
bambuma yawu mosi kana yawu ke ya kukangama ve na

14:30 Yne 12.31

yinti. Ya kele mpe mutindu mosi samu na beno. Kana beno kele ve ya kukangama na munu, beno lenda kubuta ve bambuma.
5 «Mu kele yinti ya vinu, mpe beno kele bintala. Muntu yina ke vwanda ya kukangama na munu, mpe munu na yandi, ke buta bambuma mingi. Kana beno ke ya kukangama ve na munu, beno lenda kusala kima ve.
6 Kana muntu ke vwanda ya kukangama ve na munu, ba ke losa yandi na ngaanda mutindu kintala yina ba me zenga, mpe yawu ke yuma. Ba ke lokota yawu samu na kuyoka yawu na tiya, mpe yawu ke nyenga.
7 Kasi, kana beno kele ya kukangama na munu, mpe mambu ya munu kele na beno, beno ke kuzwa nyonso yina beno ke lomba.
8 Nkembo ya Tata ya munu ke talana na ntwala ya bantu nyonso ntangu beno ke buta bambuma mingi, mpe beno ke lakisa ti ya tsyelika, beno kele bilandi ya munu.
9 Mu ke zolaka beno mutindu Tata ke zolaka munu. Beno vwanda na luzolo ya munu.
10 Kana beno tumama na misiku ya munu mutindu mu me tumama na misiku ya Tata ya munu, beno ke vwanda na kati ya luzolo ya munu, mutindu mu kele na kati ya luzolo ya yandi.
11 Mu ke na kuzabisa beno mambu nyonso yayi, samu ti kyese ya munu vwanda na beno, mpe kyese ya beno vwanda ya kulunga.
12 «Yayi ni Musiku ya munu: Beno zolasana beno na beno mutindu mu ke zolaka beno.
13 Luzolo ya kulutila nene yina muntu lenda kulakisa ni kupesa luzingu ya yandi samu na bandiku.
14 Beno kele bandiku ya munu, kana beno sala mambu yina mu ke na kutumisa beno.
15 «Mu ke na kubokila dyaka beno ve bisadi ya munu, samu ti kisadi ke zabaka ve mambu yina ke salaka mfumu ya yandi. Beno me kuma bandiku ya munu, samu ti mu me zabisa beno mambu nyonso yina mu kuwaka na sika ya Tata ya munu.
16 Ni beno ve soolaka munu, kasi ni munu soolaka beno. Mu me beno kiyeko ya kukwenda na yinza mpe kubuta bambuma, bambuma yina ke zingila bantangu mingi. Na yina, Tata ke pesa beno nyonso yina beno ke lomba yandi na nkumbu ya munu.
17 Mambu yina mu ke na kutumisa beno ni kuzolasana beno na beno.»

Bantu ya yinza yinaka Yesu mpe bilandi ya yandi

18 «Kana bantu ya yinza ke na kuyina beno, beno fwana kuzaba ti bawu yinaka munu ntete na beno.

19 Kana beno vwandaka bantu ya yinza, bawu fwanaka
zola beno. Kasi beno kele ve bantu ya yinza, samu ti mu
soolaka mpe katulaka beno na kati ya bantu ya yinza. Ni
yawu yina, bawu ke yinaka beno.
20 «Beno bambuka moyo na mambu yina mu tubilaka beno:
Kisadi me lutila ve mfumu ya yandi mfunu. Kana bawu
nyokolaka munu, bawu ke nyokola beno mpe. Kana bawu
tumamaka na ndongosolo ya munu, bawu ke tumama mpe
na ndongosolo ya beno.
21 Kasi bawu ke talisa beno mpasi samu na munu, samu ti
bawu zaba ve Tata yina fidisaka munu.
22 «Kana mu kwizaka ve, mpe mu longaka bawu ve, bawu
zolaka vwanda ve na masumu. Kasi ntangu yayi, bawu ke
dyaka ve na mambu ya nkaka ya kutuba samu na masumu
ya bawu.
23 Muntu yina ke na kuyina munu ke na kuyina mpe Tata
ya munu.
24 «Kana mu salaka ve bisalu yina ata muntu ya nkaka
me salaka na ntwala ya bawu, bawu zolaka vwanda ve na
masumu. Kasi bawu talaka mambu yina mu salaka, mpe
bawu ke na kuyina munu mpe Tata ya munu.
25 Kasi yawu me salama samu na kulungisa mambu yina
ba sonikaka na dibuku ya bawu ya Misiku: “Mu salaka ve
dyambu ya yimbi, kasi bawu yinaka munu.”
26 «Ntangu mu ke fidisa beno Kisadisi, Mpeve ya tsyelika
yina ke katuka na sika ya Tata, yandi ke vwanda mbangi ya
munu ntangu yandi ke kwiza.
27 Beno mpe, beno ke vwanda bambangi ya munu, samu ti
beno vwandaka na munu katuka mbandukulu.»

16

Kisalu ya Mpeve ya Longo

1 «Mu me zabisa beno mambu yayi, samu ti kiminu ya beno
manisa ve.
2 Ba ke bingisa beno na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife,
mpe na bilumbu yina ke kwiza, bayina ke kufwa beno, ke
kanisa ti bawu ke na kusadila Nzambi.
3 Bawu ke sala mutindu yina, samu ti bawu zabaka ve Tata
to munu.
4 Mu me zabisa beno yawu, samu ti ntangu yawu ke salama,
beno bambuka moyo ti mu zabisaka beno yawu. Katuka
mbandukulu, mu zabisaka beno yawu ve, samu ti mu vwan-
daka ntete na beno.

15:25 Mga 35.19; 65.9

5 «Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na sika ya Tata yina
fidisaka munu, kasi ata muntu na kati ya beno ke na kuyufula
munu: Wapi sika nge ke na kukwenda?
6 Beno ke na kyadi mingi na ntima, samu ti mu me zabisa
beno yawu.
7 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ya ke mbote mingi na
beno ti mu kwenda, samu ti kana mu kwenda ve, Kisadisi ke
kwiza ve. Kasi kana mu kwenda, mu ke fidisa beno yandi.
8 «Ntangu yandi ke kwiza, yandi ke lakisa bantu ya yinza
ti bawu vunamaka na yina me tadila masumu, mambu ya
kusungama, mpe lufundusu yina Nzambi ke sala.
9 Bawu vunamaka na yina me tadila masumu, samu ti
bawu ke kwikilaka munu ve.
10 Bawu vunamaka na yina me tadila mambu ya
kusungama, samu ti mu ke kwenda na sika ya Tata, mpe
beno ke tala dyaka munu ve.
11 Bawu vunamaka na yina me tadila lufundusu yina
Nzambi ke sala, samu ti yandi me fundisa yimeni mfumu ya
yinza yayi.
12 «Mu ke dyaka na mambu mingi ya nkaka ya kuzabisa
beno, kasi ntangu yayi, beno lenda ve kukanga ntima na
kuwa yawu.
13 Ntangu Mpeve ya butsyelika ke kwiza, yandi ke twadisa
beno na butsyelika nyonso. Yandi ke zonza ve na lutumu ya
yandi mosi, kasi yandi ke zonzila beno mambu nyonso yina
Tata ke zabisa yandi. Yandi ke zabisa beno mpe mambu yina
ke kwiza.
14 Yandi ke lakisa nkembo ya munu, samu ti yandi ke
zonzila beno mambu yina yandi ke kuwa na sika ya munu.
15 «Bima nyonso ya Tata kele ya munu. Ni yawu yina, mu me
zabisa beno ti Mpeve ke zonzila beno mambu yina yandi ke
kuwa na sika ya munu.»

Kyadi ya bilandi ke baluka na nsayi

16 «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka
munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno
ke tala dyaka munu.»
17 Na yina, ndambu ya bilandi vwandaka yufula bawu na
bawu: «Yinki yandi zola kuzonza ntangu yandi ke na kutuba
mambu yayi: "Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala
dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe
beno ke tala dyaka munu", mpe mambu yayi: "Mu ke kwenda
na sika ya Tata?"»
18 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki zola kutuba
mambu yayi yina yandi ke na kuzonza: Kaka ntangu fyoti

16:11 Yne 12.31

me bikana? Beto ke na kuzaba ve wapi dyambu yandi ke na kuzonzila.»

19 Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka zola kuyufula yandi. Na yina, yandi tubilaka bawu: «Beno ke na kuyufula beno na beno yinki zola kutuba mambu yayi: “Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu?”

20 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke dila mpe ke nyonga, kasi bantu ya yinza ke yangalala. Beno ke vwanda na kyadi, kasi kyadi ya beno ke kituka nsayi.

21 Ntangu kento ke kuzwaka misongo, yandi ke vwandaka na kyadi, samu ti ngunga ya kutala mpasi me lunga. Kasi ntangu mwana ke butukaka, yandi ke zimbanaka mpasi yina yandi me tala. Yandi ke kumaka na nsayi, samu ti yandi me buta mwana.

22 Beno mpe, ntangu yayi, beno ke na kyadi, kasi beto ke talana dyaka. Na yina, beno ke yangalala, mpe ata muntu ke lenda na kukatula nsayi ya beno.

23 Na kilumbu yina, beno ke yufula dyaka ve munu kyuvu. Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Nyonso yina beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu, yandi ke pesa beno yawu.

24 Tii bubu yayi, beno me lomba ntete ve kima na Nkumbu ya munu. Beno lomba, mpe beno ke kuzwa. Na yina, nsayi ya beno ke vwanda ya kulunga.

25 «Mu me zonzila beno mambu nyonso yayi na bingana. Ntangu ke kwiza yina mu ke zonzila dyaka ve beno na bingana. Kasi mu ke zonzila beno na pwelele nyonso mambu yina me tadila Tata ya munu.

26 Na kilumbu yina, beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu. Mu ke na kuzonza ve ti mu ke lombila beno na Tata.

27 Yandi mosi ke zolaka beno, samu ti beno ke zolaka munu, mpe samu ti beno ke kwikilaka ti mu katukaka na sika ya yandi.

28 Mu katukaka na sika ya Tata, mpe mu kwizaka na yinza. Ntangu yayi, mu ke bika yinza, mpe mu ke vutuka na sika ya Tata.»

29 Bilandi tubaka: «Ntangu yayi, nge ke na kuzonza na pwelele nyonso. Nge ke na kuzonza dyaka ve na bingana.

30 Ntangu yayi, beto me zaba ti nge zaba mambu nyonso, mpe nge ke na nsatu ve ti ba yufula nge byuvu. Ni yawu yina, beto ke na kukwikila ti nge katukaka na sika ya Nzambi.»

31 Yesu tubaka: «Ntangu yayi, beno me kwikila?

32 Kasi beno tala! Ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu beno ke mwangana, mpe ke bika

munu mosi. Kasi mu kele munu mosi ve, samu ti Tata ke kintwadi na munu.
33 Mu me zabisa beno yawu, samu ti beno kuzwa kizunu na munu. Beno ke tala mpasi mingi na yinza, kasi beno vwanda na kibakala, samu ti mu me nunga yinza.»

17

Yesu sambilaka samu na yandi mosi

1 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, yandi talaka na zulu, mpe tubaka: «Tata, ngunga me lunga. Kembisa Mwana ya nge, samu ti Mwana mpe kembisa nge.
2 Nge pesaka yandi kimfumu ya kuyala bantu nyonso ya yinza, samu ti yandi pesa luzingu ya mankululu na bantu nyonso yina nge pesaka yandi.
3 Luzingu ya seko, ni kuzaba nge Nzambi kaka mosi ya tsyelika, mpe kuzaba Yesu-Klisto, muntu yina nge fidisaka.
4 Mu me kembisa nge awa na ntoto, mpe mu me manisa kisalu yina nge pesaka munu na kusala.
5 Tata! Ntangu yayi, kembisa munu na ntwala ya nge. Pesa munu nkembo yina vwandaka na munu na sika ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve.»

Yesu sambilaka samu na bilandi ya yandi

6 Mu me zabisa Nkumbu ya nge na bantu yina nge soolaka na yinza samu na kupesa munu. Bawu vwandaka bantu ya nge, mpe nge pesaka munu bawu. Bawu me tumama na ndongosolo ya nge.
7 Ntangu yayi, bawu me zaba ti mambu nyonso yina nge pesaka munu katukaka na sika ya nge.
8 Mu me zabisa bawu mambu nyonso yina nge zabisaka munu, mpe bawu me ndima yawu. Bawu me zaba ti ya tsyelika, mu katukaka na sika ya nge, mpe bawu me kwikila ti ni nge fidisaka munu.
9 «Mu ke na kusambila nge samu na bawu. Mu ke na kusambila ve samu na bantu ya yinza, kasi samu na bayina nge pesaka munu, samu ti bawu kele ya nge.
10 Bima nyonso ya munu kele ya nge. Mutindu mosi mpe, bima nyonso ya nge kele ya munu, mpe nkembo ya munu me talana na bawu.»
11 «Mu ke vwanda dyaka ve na yinza. Mu ke vutuka na sika ya nge. Kasi bawu, ba ke bikana na yinza. Tata ya Longo, keba bawu na lulendo ya Nkumbu ya nge yina nge pesaka munu, samu ti bawu vwanda kaka muntu mosi mutindu mu kele muntu mosi na nge.
12 Ntangu nyonso yina mu me vwanda na bawu, mu me keba bawu na lulendo ya Nkumbu ya nge yina nge pesaka

munu. Mu me keba bawu mbote. Kaka mosi ya bawu me zimbana, ni muntu yina fwanaka zimbana, samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi, salama.»

13 «Ntangu yayi, mu ke vutuka na sika ya nge. Kasi mu ke na kuzonza mambu yayi ntangu mu ke ntete na yinza, samu ti bawu vwanda ya kufuluka na kilengi yina ke na munu.

14 Mu me zabisa bawu mambu ya nge, mpe bantu ya yinza me yina bawu, samu ti bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mosi, mu kele ve muntu ya yinza.

15 Mu ke na kulomba ve ti nge katula bawu na yinza, kasi nge keba bawu samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa bawu ve.

16 Bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mpe, mu kele ve muntu ya yinza.»

17 «Tula bawu na lweka samu na butsyelika. Mambu ya nge kele butsyelika.

18 Mutindu nge fidisaka munu na yinza, munu mpe, mu fidisaka bawu na yinza.

19 Mu ke na kupesa luzingu ya munu na nge samu na bawu, samu ti bawu mpe pesa nge luzingu ya bawu samu na butsyelika.»

Yesu sambilaka samu na mikwikisi nyonso

20 «Mu ke na kusambila kaka ve samu na bawu, kasi mpe samu na bayina nyonso ke kwikila munu na kuwa mambu ya bawu.

21 Tata, mu ke na kusambila samu ti bawu nyonso kuma muntu mosi mutindu nge kele na munu, mpe mu kele muntu mosi na nge. Bika ti bawu vwanda muntu mosi na beto, samu ti bantu ya yinza kwikila ti ni nge fidisaka munu.

22 Mu me pesa bawu nkembo yina nge pesaka munu, samu ti bawu kuma muntu mosi, mutindu beto kele muntu mosi na nge,

23 munu na bawu, mpe nge na munu. Bika ti bawu vwanda ya tsyelika muntu mosi, samu ti bantu ya yinza kuzaba ti ni nge fidisaka munu, mpe ti nge ke zolaka bawu mutindu nge ke zolaka munu.

24 Tata, mu zola ti bantu yina nge pesaka munu vwanda na munu kisika yina mu kele. Mu zola ti bawu tala nkembo ya munu yina nge pesaka munu na luzolo ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve.

25 Tata ya kulunga, bantu ya yinza zaba nge ve, kasi munu, mu zaba nge, mpe bilandi ya munu me zaba ti ni nge fidisaka munu.

26 Mu me zabisa bawu Nkumbu ya nge, mpe mu ke zabisa dyaka yawu, samu ti luzolo ya nge samu na munu vwanda na bawu, mpe samu ti munu mpe, mu vwanda na bawu.»

18

Ba kangaka Yesu
(Mat 26.47-56; Mke 14.43-50; Lke 22.47-53)

1 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, yandi
kwendaka na bilandi ya yandi na lweka ya nkaka ya
muzumba ya Sedelone. Bawu kotaka na bilanga yina vwan-
daka kuna.
2 Yuda, yina fwanaka yekula Yesu, zabaka mbote kisika
yina, samu ti konso ntangu, Yesu vwandaka kwenda kuna na
bilandi ya yandi.
3 Yandi nataka kuna nkonga ya binwani mpe mikengi
yina bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye pesaka
yandi. Bawu vwandaka na binwanunu, mpe nataka minda
mpe bisisi ya tiya.
4 Yesu zabaka mambu nyonso yina fwanaka kumina yandi.
Na yina, yandi kwendaka pene-pene ya bawu, mpe yufulaka:
«Nani beno ke na kusosa?»
5 Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti.» Yesu tubilaka bawu:
«Munu yandi yayi.» (Yuda yina vwandaka yekula yandi vwan-
daka na bawu.)
6 Ntangu Yesu zabisaka bawu: «Munu yandi yayi», bawu
vutukaka na manima, mpe kubwaka na ntoto.
7 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Nani beno ke na kusosa?»
Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti».
8 Yesu tubilaka bawu: «Mu me zabisa beno ti ni munu. Kana
ni munu beno ke na kusosa, beno bika bayayi kwenda.»
9 Yesu zonzaka mutindu yina, samu ti mambu yina yandi
zonzaka salama: «Tata, mu me zimbisa muntu ve na bayina
nyonso nge pesaka munu.»
10 Simoni Pyele yina vwandaka na mbele basisaka yawu
na nkutu, mpe bulaka yawu na kisadi ya nganga-Nzambi ya
ntete, mpe dikutu ya yandi ya lubakala zenganaka. (Nkumbu
ya kisadi yina vwandaka Malakuse.)
11 Kasi Yesu tubilaka Pyele: «Vutula mbele ya nge na nkutu.
Nge banza ti mu lenda kumanga na kutala mpasi yina Tata
me kubikila munu?»

Yesu na ntwala ya Ane

12 Na yina, binwani na mfumu ya bawu, mpe mikengi yina
ba-Zwife fidisaka simbaka Yesu, mpe kangaka yandi basinga.
13 Ba nataka yandi ntete na sika ya Ane, bokilo ya Kayife.
Kayife vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina.
14 Ni Kayife zabisaka bamfumu ya ba-Zwife malongi yayi:
«Ya me lutila mbote na kufwa muntu mosi samu na bantu
nyonso.»

Pyele mangaka Yesu
(Mat 26.69-70; Mke 14.66-68; Lke 22.55-57)

15 Simoni Pyele mpe kilandi ya nkaka landaka Yesu. Kilandi
yayi vwandaka ya kuzabana mbote na nganga-Nzambi ya
ntete. Ni yawu yina, yandi kotaka ntangu mosi na Yesu na
lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete.
16 Kasi Pyele bikanaka na ngaanda, pene-pene na mwelo.
Na yina, kilandi yina vwandaka ya kuzabana na nganga-
Nzambi ya ntete basikaka na ngaanda. Yandi zonzaka na
kento yina vwandaka keba mwelo, mpe yandi kotisaka Pyele.
17 Kento yina yufulaka Pyele: «Nge mpe, nge kele kilandi ya
Yesu?» Pyele vutulaka: «Ve! Mu kele kilandi ya yandi ve.»
18 Bisadi mpe mikengi namisaka tiya, mpe vwandaka yotila
samu ti madidi vwandaka mingi. Pyele mpe vwandaka yotila
tiya na bawu.

Ane pesaka Yesu byuvu
(Mat 26.59-66; Mke 14.55-64; Lke 22.66-71)

19 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka Yesu na yina me tadila
bilandi mpe ndongosolo ya yandi.
20 Yesu vutulaka: «Mu vwandaka zonza na ntwala ya bantu
nyonso. Konso ntangu, mu vwandaka longisa na bayinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife, mpe na Yinzo ya Nzambi, kisika ba-
Zwife nyonso ke vukanaka. Mu vwandaka zonza ata dyambu
na mansweki.
21 Samu na yinki nge ke na kuyufula munu? Yufula bayina
kuwaka munu. Bawu zaba mbote mambu yina mu vwan-
daka zonza.»
22 Ntangu Yesu zonzaka mutindu yina, mukengi yina vwan-
daka pene-pene na yandi bulaka yandi mbata, mpe tubaka:
«Ni mutindu yina nge ke na kupesa mvutu na nganga-Nzambi
ya ntete?»
23 Yesu tubilaka yandi: «Kana mu me zonza yimbi, tubila
munu mambu ya yimbi yina mu me zonza. Kasi, kana mu
me zonza mbote, samu na yinki nge me bula munu?»
24 Ane fidisaka yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya
ntete. Yesu vwandaka kaka ya kukangama.

Pyele mangaka dyaka Yesu
(Mat 26.71-75; Mke 14.69-72; Lke 22.58-62)

25 Simoni Pyele vwandaka kaka na kisika yina, mpe vwan-
daka yotila tiya. Ba yufulaka yandi: «Nge mpe, nge kele
kilandi ya muntu yina?» Kasi Pyele mangaka mpe tubaka:
«Ve! Mu zaba yandi ve.»
26 Mosi na bisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, muntu ya
dikanda ya bakala yina Pyele zengaka dikutu tubilaka Pyele:
«Ni nge ve mu talaka na Yesu na bilanga?»

27 Pyele mangaka dyaka, mpe kaka na ntangu yina, nsusu kubaka.

Yesu na ntwala ya Pilate
(Mat 27.1-2,11-14; Mke 15.1-5; Lke 23.1-5)

28 Na manima, ba-Zwife katukaka na sika ya Kayife, bawu nataka Yesu na yinzo ya mfumu ya bantu ya Loma na Yelusalemi*. Na suka-suka, bawu mangaka na kukota na lupangu, samu ti bawu kusumuka ve, kasi bawu kuvwanda kaka ya kuvedila, samu na kudya madya ya Paki.

29 Ni yawu yina, mfumu Pilate basikaka mpe kutaka bawu na ngaanda. Yandi yufulaka bawu: «Na wapi dyambu, beno ke na kufunda muntu yayi?»

30 Bawu vutulaka: «Kana muntu yayi salaka mambu ya yimbi ve, beto zolaka funda yandi ve na sika ya nge.»

31 Pilate zabisaka bawu: «Beno baka yandi, mpe beno fundisa yandi beno mosi mutindu ke na kutuba Misiku ya beno.» Bawu vutulaka: «Beto kele ve na luve ya kuzengila muntu lufwa.»

32 (Na kuzonza mutindu yina, bawu lungisaka mambu yina Yesu tubaka ntangu yandi zabisaka wapi mutindu yandi fwanaka kufwa.)

33 Na yina, Pilate vutukaka na yinzo. Yandi bokilaka Yesu mpe yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?»

34 Yesu vutulaka: «Kyuvu yayi me katuka na ntima ya nge, to bantu ya nkaka me tubila nge yawu?»

35 Pilate tubaka: «Mu kele Zwife ve. Bantu ya yinsi ya nge mpe bamfumu ya banganga-Nzambi me yekula nge na sika ya munu. Yinki nge me sala?»

36 Yesu vutulaka: «Kimfumu ya munu kele ve ya yinza yayi. Kana kimfumu ya munu vwandaka ya yinza yayi, bisadi ya munu zolaka nwanina munu, samu ti bamfumu ya ba-Zwife kanga munu ve. Kasi, kimfumu ya munu kele ve ya awa.»

37 Pilate yufulaka yandi: «Na yina, nge kele ntinu?» Yesu vutulaka: «Nge me tuba yawu ti mu kele ntinu. Mu butukaka mpe kwizaka na yinza kaka samu na kuzabisa kimbangi na butsyelika. Muntu yina ke na butsyelika ke kuwaka mambu yina mu ke zonzaka.»

38 Pilate yufulaka dyaka yandi: «Butsyelika kele yinki?»

Na manima ya kuzonza mambu yina, Pilate basikaka dyaka na ngaanda, mpe kwendaka kisika yina vwandaka ba-Zwife. Yandi tubilaka bawu: «Mu ke na kutala ve kibila ya kuzengila muntu yayi lufwa.

* **18:28** Mfumu yina vwandaka twadisa mpe bantu ya Isayeli, samu ti bantu ya Loma vwandaka yala yinsi ya Isayeli.

39 Na konso mukembo ya Paki, kifu ya beno ke zolaka ti
mu pesa kimpwanza na nkole mosi. Beno zola ti mu pesa
kimpwanza na ntinu ya ba-Zwife?»
40 Na ngolo nyonso, bawu vutulaka: «Ve! Yandi ve! Beto
zola Balabase!» (Balabase yango vwandaka kimpumbulu.)

19

Ba zengilaka Yesu lufwa
(Mat 27.15-31; Mke 15.6-20; Lke 23.13-25)
1 Na yina, Pilate pesaka lutumu ya kunata Yesu, mpe ya
kubula yandi bikoti.
2 Binwani yidikaka yimpu ya bansende, mpe tulaka yandi
yawu na yintu. Bawu lwatisaka yandi mpe kiyunga ya
mbwaki mutindu biyunga ya bamfumu.
3 Bawu kwendaka pene-pene na yandi, mpe tubaka: «Mbote
ya nge, Ntinu ya ba-Zwife!» Na manima, bawu bulaka yandi
makofi.
4 Pilate basikaka dyaka na ngaanda, mpe tubaka na
nkonga: «Beno kuwa! Mu ke natina beno yandi awa na
ngaanda, samu ti beno zaba ti mu me tala ve kibila ya
kuzengila yandi lufwa.»
5 Na yina, ba nataka Yesu na ngaanda. Yandi vwandaka ya
kulwata yimpu ya bansende mpe kiyunga ya mbwaki. Pilate
zabisaka bawu: «Muntu yango, ni yandi yayi.»
6 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe mikengi ta-
laka yandi, bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi! Koma
yandi na kulunsi!» Pilate tubaka: «Beno baka yandi, mpe
beno koma yandi beno mosi. Mu me tala ve kibila ya
kuzengila yandi lufwa.»
7 Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na Misiku ya beto, mpe na
kutala Misiku ya beto, yandi fwana kufwa samu ti yandi me
tuba ti yandi kele Mwana ya Nzambi.»
8 Ntangu Pilate kuwaka mutindu yina, boma ya yandi
lutilaka.
9 Yandi kotaka dyaka na yinzo ya yandi, mpe yufulaka
Yesu: «Wapi kisika nge katukaka?» Kasi Yesu pesaka ve yandi
mvutu.
10 Na yina, Pilate zabisaka yandi: «Nge zola ve kupesa
munu mvutu? Nge zaba ve ti mu ke na luve ya kupesa nge
kimpwanza, mpe ya kukomisa nge na kulunsi?»
11 Yesu vutulaka: «Nge kele ve na luve na munu kana
Nzambi me pesa nge yawu ve. Ni yawu yina, muntu yina me
yekula munu na nge me sala disumu ya kulutila ya nge.»
12 Katuka ntangu yina, Pilate vwandaka sosa kupesa Yesu
kimpwanza, kasi ba-Zwife vwandaka looka: «Kana nge pesa

yandi kimpwanza, nge kele ve ndiku ya ntinu Sezale! Muntu yina ke tubaka: “Mu kele ntinu” kele mbeni ya Sezale.»

13 Ntangu Pilate kuwaka mutindu yina, yandi nataka Yesu na ngaanda, mpe kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu, na kisika yina ba vwandaka bokila «Ngaanda ya Matadi». (Ba vwandaka bokila yawu «Ngabata» na ndinga ya ba-Ebeleyo.)

14 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki*. Ya lendaka vwanda ngunga ya midi. Pilate tubaka na ba-Zwife: «Ntinu ya beno, yandi yayi.»

15 Kasi bawu lookaka dyaka: «Kufwa yandi! Kufwa yandi! Koma yandi na kulunsi!»

Pilate yufulaka bawu: «Beno zola ti mu koma ntinu ya beno na kulunsi?» Bamfumu ya banganga-Nzambi vutulaka: «Beto ke kaka na ntinu mosi: Ni Sezale.»

16 Na yina, Pilate yekulaka bawu Yesu, samu ti ba koma yandi na kulunsi. Bawu bakaka Yesu, mpe nataka yandi.

Ba komaka Yesu na kulunsi
(Mat 27.32-44; Mke 15.21-32; Lke 23.26-43)

17 Yesu basikaka na mbanza, mpe yandi mosi vwandaka nata kulunsi ya yandi samu na kukwenda na kisika yina ba vwandaka bokila «Mikwa ya yintu» (to «Ngolongota» na ndinga ya ba-Ebeleyo).

18 Ni kuna, ba komaka Yesu na kulunsi. Ba komaka yandi na kati-kati ya bimpumbulu zole yina ba komaka mpe, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso.

19 Pilate tumisaka ti ba tula na kulunsi ya Yesu dibaya yina ba sonikaka: «Yesu ya Nazaleti, ntinu ya ba-Zwife.»

20 Mutindu kisika yina ba komaka Yesu vwandaka pene-pene na mbanza, ba-Zwife mingi vwandaka tanga bisono yina. Ba sonikaka yawu na ndinga ya ba-Ebeleyo, na ndinga ya bantu ya Loma, mpe na ndinga ya ba-Ngeleke.

21 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi tubaka na Pilate: «katula bisono yayi: “ntinu ya ba-Zwife”, kasi sonika: “Muntu yayi tubaka: mu kele ntinu ya ba-Zwife.”»

22 Pilate vutulaka: «mu ke soba ve mambu yina mu me sonika.»

23 Ntangu binwani manisaka na kukoma Yesu na kulunsi, bawu bakaka bilele ya yandi, mpe kabulaka yawu na bandambu yiya. Konso kinwani kuzwaka ndambu mosi. Bawu bakaka mpe kinkuti ya yinda ya Yesu yina vwandaka kaka lele mosi katuka na zulu tii na yisi.

---

* **19:14** *Kilumbu yina tekilaka mukembo ya Paki* vwandaka kilumbu ya mfunu mingi. Ni na kilumbu yina, banganga-Nzambi vwandaka pesa minkayulu ya kuyoka na Yinzo ya Nzambi mameme yina ba-Zwife fwanaka kudya na kilumbu ya Paki. Ni na kilumbu yina mpe, Yesu kufwaka mutindu munkayulu samu na masumu ya bantu. **19:14** ngunga ya midi Mat 20.5

24 Bawu tubaka: «Beto pasula yawu ve. Kasi beto budila
yawu dzeke samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.» Ni
mutindu yayi, salamaka mambu yina ba sonikaka na Dibuku
ya Nzambi:
«Bawu me kabula bilele ya munu, bawu na bawu,
mpe ba me budila kinkuti ya munu dzeke
samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.»
Ni mutindu yina, binwani salaka.
25 Pene-pene ya kulunsi ya Yesu vwandaka na bakento yayi:
mama ya Yesu, mpangi ya mama ya Yesu, Maliya kento ya
Kolopase, mpe Maliya ya mbanza Madala.
26 Yesu talaka mama ya yandi, mpe pene-pene na yandi,
kilandi yina yandi vwandaka zola mingi. Na yina, yandi
tubaka: «Kento! Tala mwana ya nge.»
27 Na manima, yandi tubaka na kilandi yina: «Tala mama ya
nge.» Katuka kilumbu yina, kilandi yango yambaka Maliya
na yinzo ya yandi.

Yesu kufwaka
(Mat 27.45-56; Mke 15.33-41; Lke 23.44-49)
28 Yesu zabaka ti na ntangu yina, mambu nyonso lungaka.
Na yina, samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya
Nzambi kusalama, yandi tubaka: «Mu ke na nsatu ya maza.»
29 Ndonga ya kufuluka na malafu ya ngayi vwandaka kuna.
Binwani bakaka kima mutindu mafudya, mpe tulaka yawu
na malafu ya ngayi. Bawu kangaka yawu na nsongi ya mwa
yinti ya mukwisa, mpe tulaka yandi yawu na bikoba.
30 Ntangu Yesu kunwaka malafu ya ngayi, yandi tubaka:
«Nyonso me lunga.» Na manima, yandi kondikaka yintu, mpe
vutulaka mwela ya yandi na sika ya Nzambi.

Kinwani mosi tobolaka bambanzi ya Yesu
31 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka kilumbu ya saba,
mpe bamfumu ya ba-Zwife vwandaka zola ve ti bamvumbi
vwanda na bakulunsi tii na kilumbu ya saba, samu ti kilumbu
ya Saba yina vwandaka kilumbu ya mfunu. Na yina, bawu
lombaka Pilate muswa ya kubuka makulu ya bantu yina ba
komaka, mpe ya kukatula bawu na bakulunsi.
32 Na yina, binwani kwizaka buka makulu ya bimpumbulu
zole yina ba komaka kintwadi na Yesu.
33 Ntangu ba kumaka na ntwala ya Yesu, ba talaka ti yandi
vwandaka me kufwa. Ni yawu yina, bawu bukaka yandi ve
makulu.
34 Kasi kinwani mosi tobolaka yandi bambanzi na dikonga,
mpe menga na maza basikaka.

19:24 Mga 22.19 **19:28** Mga 22.16; 69.22 **19:29** Knz 14.4-7; Mga 69.22

35 Muntu yina ke na kuzabisa beno mambu yayi talaka
yawu, mpe kimbangi ya yandi kele ya tsyelika. Yandi zaba ti
yandi ke na kuzonza butsyelika, mpe yandi salaka kimbangi
yayi samu ti beno mpe kwikila.
36 Mambu yayi salamaka samu na kulungisa mambu yina
ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: «Ba ke buka ata mukwa
mosi ya yandi.»
37 Mpe kibuku ya nkaka ya Dibuku ya Nzambi ke zabisaka:
«Ba ke sikika meso ya bawu na muntu yina ba me tobola
bambanzi.»

Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mat 27.57-61; Mke 15.42-47; Lke 23.50-56)

38 Na manima, Yosefi ya mbanza Alimate kwendaka lomba
na Pilate muswa ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi.
(Yosefi vwandaka mpe kilandi ya Yesu, kasi na mansweki
samu ti yandi vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife.)
Pilate pesaka yandi muswa. Na yina, yandi kwendaka baka
nzutu ya Yesu.
39 Nikodeme, yina na ntama kwendaka tala Yesu na
mpimpa vwandaka kintwadi na Yosefi. Yandi nataka man-
anasi yina ba yidikaka na mile mpe na alowese†. Yawu
lendaka vwanda Balitela nkama (100).
40 Yosefi mpe Nikodeme bakaka nzutu ya Yesu, mpe zin-
gaka yawu na balele. Bawu tulaka yawu mananasi mutindu
vwandaka kifu ya ba-Zwife na kuzika bamvumbi.
41 Pene-pene ya kisika yina ba komaka Yesu na kulunsi
vwandaka na ndyamu ya malu-malu na kati ya bilanga,
kisika ba vwandaka me tula ntete nzutu ya muntu ve.
42 Mutindu ya vwandaka kilumbu yina ba-Zwife vwandaka
kubika saba, Yosefi mpe Nikodeme tulaka nzutu ya Yesu na
ndyamu yina, samu ti yawu vwandaka pene-pene.

20

Mvumbukulu ya Yesu ya lufwa
(Mat 28.1-8; Mke 16.1-8; Lke 24.1-12)

1 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, ntete bwisi kutsya,
Maliya ya mbanza Madala kwendaka na ndyamu. Yandi
talaka ti ba katulaka ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya
ndyamu.
2 Na yina, yandi kwendaka nswalu na sika ya Simoni
Pyele mpe ya kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi. Yandi

19:36 Kbk 12.46; Ltg 9.12; Mga 34.21 **19:37** Zli 12.10 † **19:39** *Alowese* kele yinti ya nene yina ke menaka na kizunga ya Aziya. Bampusu ya yawu ke basisaka maza yina ke pesaka nsunga ya mbote. Ba vwandaka yidika mananasi na yawu. **19:39** Yne 12.3

zabisaka bawu: «Ba me katula nzutu ya Mfumu na ndyamu, mpe beto zaba ve wapi kisika ba me tula yawu.»
3 Pyele mpe kilandi ya nkaka yina kwendaka na ndyamu.
4 Bawu zole vwandaka kima mbangu. Kasi kilandi ya nkaka lutilaka mbangu, mpe tekilaka na kukuma na ndyamu.
5 Yandi betamaka, mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu. Kasi, yandi kotaka ve na kati ya ndyamu.
6 Ntangu Simoni Pyele yina vwandaka landa yandi kumaka na ndyamu, yandi kotaka mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu na nzutu,
7 mpe lele yina ba zingaka yandi na yintu. Lele yayi vwandaka kisika mosi ve na balele ya nkaka, kasi yawu vwandaka ya kufutika na lweka.
8 Kilandi ya nkaka, yina tekilaka na kukuma na ndyamu kotaka mpe. Yandi talaka mpe kwikilaka.
9 (Bilandi vwandaka me visa ntete ve mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi ti Yesu fwanaka vumbuka na lufwa.)
10 Na manima, bilandi zole yina vutukaka na yinzo.

Yesu talanaka na sika ya Maliya ya mbanza Madala (Mat 28.9-10; Mke 16.9-11)

11 Maliya vwandaka dila pene-pene na ndyamu. Ntangu yandi vwandaka dila, yandi betamaka samu na kutala na ndyamu,
12 mpe yandi talaka bambazi zole yina vwandaka ya kulwata bilele ya mpembe. Bawu vwandaka ya kuvwanda na kisika yina vwandaka nzutu ya Yesu, mosi na kisika yina vwandaka yintu, mpe ya nkaka na makulu.
13 Bambazi yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kudila?» Maliya vutulaka: «Ba me katula nzutu ya Mfumu ya munu, mpe mu zaba ve wapi kisika ba me nata yawu.»
14 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi balukaka mpe talaka Yesu yina vwandaka ya kutelama. Kasi, yandi zabaka ve ti ya vwandaka Yesu.
15 Yesu yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kudila? Nani nge ke na kusosa?» Maliya vwandaka banza ti ya vwandaka kisadi-bilanga. Na yina, yandi tubaka: «Kana ni nge me katula yandi awa, zabisa munu wapi kisika nge me nata yandi, mpe mu ke kwenda baka yandi.»
16 Yesu tubilaka yandi: «Maliya!»
Maliya balukaka kisika vwandaka Yesu, mpe tubaka na ndinga ya ba-Ebeleyo: «Labuni!» (Ya zola kutuba «Mulongisi».)
17 Yesu tubilaka yandi: «Kusimba munu ve samu ti mu me kwenda ntete ve na sika ya Tata ya munu. Kasi kwenda tala bampangi ya munu, mpe zabisa bawu ti mu me tuba: Mu ke

kwenda na sika ya Tata ya munu yina kele Tata ya beno, na sika ya Nzambi ya munu yina kele Nzambi ya beno.»

18 Na yina, Maliya ya mbanza Madala kwendaka tuba na sika ya bilandi: «Mu me tala Mfumu.» Mpe yandi zonzilaka bawu mambu nyonso yina Yesu zabisaka yandi.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi
(Mat 28.16-20; Mke 16.14-18; Lke 24.36-49)

19 Na mpimpa ya kilumbu yina ya lumingu, bilandi vwandaka ya kukangama na yinzo, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife. Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yandi tubilaka bawu: «Kizunu kuvwanda na beno!»

20 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe bambanzi ya yandi. Na yina, bilandi vwandaka na kyese ya kulutila na kutala Mfumu.

21 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kizunu vwanda na beno! Mutindu Tata fidisaka munu, munu mpe, mu ke na kufidisa beno.»

22 Yandi fulaka bawu mupepe, mpe tubaka: «Beno yamba Mpeve ya Longo.

23 Bayina beno ke lemvokila masumu, ke kuzwa mulemvo ya masumu, mpe bayina beno ke manga na kulemvokila masumu, ke kuzwa ve mulemvo ya masumu.»

Yesu na Toma

24 Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Mapasa), mosi ya bilandi kumi na zole vwandaka ve na kisika yina, ntangu Yesu talanaka na bilandi.

25 Na yina, bilandi ya nkaka zabisaka yandi: «Beto me tala Mfumu.» Kasi yandi vutulaka: «Kana mu tala ve bidimbu ya bansonso na maboko ya yandi, kana mu tula ve musapi ya munu na bisika yina vwandaka bansonso, mpe kana mu tula ve diboko ya munu na bambanzi ya yandi, mu ke kwikila ve.»

26 Na kilumbu ya lumingu yina landaka, bilandi vwandaka dyaka ya kuvukana na yinzo. Toma mpe vwandaka na bawu. Myelo vwandaka ya kukangama na bafungula, kasi Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yandi tubaka: «Kizunu vwanda na beno!»

27 Yandi tubaka na Toma: «Nata musapi ya nge awa, mpe tala maboko ya munu. Nata mpe diboko ya nge, mpe tula yawu na bambanzi ya munu. Kusala ntembe ve, kasi kwikila.»

28 Toma vutulaka: «Nge kele Mfumu mpe Nzambi ya munu.»

29 Yesu tubilaka yandi: «Nge me kwikila samu ti nge me tala munu! Kyese na bayina ke kwikila ata kutala munu.»

30 Yesu salaka mpe bidimbu mingi ya nkaka na ntwala ya
bilandi ya yandi. Kasi yawu kele ve ya kusonama na dibuku
yayi.
31 Mambu yayi kele ya kusonama, samu ti beno kwikila ti
Yesu kele Masiya, Mwana ya Nzambi. Na yina, kana beno
kwikila, beno ke kuzwa luzingu na Nkumbu ya yandi.

21

Yesu talanaka na sika ya bilandi nsambwadi

1 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu talanaka dyaka na
ntwala ya bilandi ya yandi na kumu ya dyanga ya Tibeyale.
Yawu salamaka mutindu yayi:
2 Simoni Pyele, Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Ma-
pasa), Natanayele ya mbanza Kaana na Ngalili, bana ya
Zebede, mpe bilandi zole ya nkaka vwandaka kintwadi.
3 Simoni Pyele tubilaka bawu: «Mu ke kwenda loba.» Bawu
vutulaka: «Beto mpe ke kwenda na nge.» Na yina, bawu
kwendaka mpe kotaka na bwatu. Kasi mpimpa nyonso yina,
bawu kuzwaka bambisi ve.
4 Ntangu bwisi bandaka na kutsya, Yesu vwandaka ya
kutelama na kumu ya maza. Kasi bilandi vwandaka zaba
yandi ve.
5 Yandi yufulaka bawu: «Bampangi, beno me kuzwa bam-
bisi?» Bawu vutulaka: «Ve! Kima ve.»
6 Yesu zabisaka bawu: «Beno losa mpwasa na lubakala ya
bwatu, mpe beno ke kuzwa bambisi.» Na yina, bawu losaka
mpwasa, mpe bawu lendaka ve na kukotisa yawu na bwatu,
samu ti bambisi lutilaka mingi.
7 Kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi tubaka na Pyele:
«Ya kele Mfumu.» Ntangu Pyele kuwaka ti ya vwandaka
Mfumu, yandi lwataka lele yina yandi katulaka ntangu yandi
vwandaka loba, mpe yandi kubwaka na maza.
8 Bilandi ya nkaka landaka yandi na bwatu tii na kumu.
Bawu vwandaka benda mpwasa yina vwandaka ya kufuluka
na bambisi. Bawu vwandaka ve ntama na kumu, ya lendaka
vwanda Bakude bankama zole (200).
9 Ntangu bawu kumaka na ntoto, bawu talaka mbisi yina
ba vwandaka yoka na tiya ya makala, mpe mampa na lweka.
10 Yesu tubilaka bawu: «Beno nata ndambu ya bambisi na
yina beno me kuzwa.»
11 Simoni Pyele kotaka na bwatu, mpe bendaka mpwasa
na ntoto. Yawu vwandaka ya kufuluka na bambisi nkama
mosi na makumi tanu na tatu (153) ya bambisi ya nene. Ata
bambisi lutilaka mingi, mpwasa pasukaka ve.

12 Yesu tubilaka bawu: «Beno kwiza kudya.» Ata kilandi
lendaka na kuyufula yandi: «Nge kele nani?» Samu ti bawu
zabaka ti ya vwandaka Mfumu.
13 Yesu kwendaka pene-pene na bawu. Yandi bakaka
dimpa, mpe kabulaka bawu yawu. Yandi kabulaka bawu
mpe mbisi.
14 Katuka mvumbukulu ya yandi na lufwa, yayi ni mbala
ya tatu yina Yesu talanaka na ntwala ya bilandi ya yandi.

Yesu na Pyele

15 Na manima ya kudya, Yesu yufulaka Simoni Pyele: «Si-
moni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu kulutila bawu
yayi ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge
zaba ti mu ke zolaka nge.» Na yina, Yesu tubilaka yandi:
«Dikila mameme ya munu.»
16 Na manima, Yesu yufulaka yandi na mbala ya zole:
«Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Simoni
vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Yesu
tubilaka yandi: «Keba mameme ya munu.»
17 Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Simoni, mwana
ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Pyele kumaka na kyadi,
samu ti Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Nge ke zolaka
munu?» Na yina, yandi vutulaka: «Mfumu, nge zaba mambu
nyonso. Nge zaba ti mu ke zolaka nge.»

Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Dikila mameme ya munu.
18 Ya tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntangu nge vwan-
daka ntwenya, nge vwandaka kanga singa ya luketo nge
mosi, mpe nge vwandaka kwenda konso kisika yina nge
vwandaka zola. Kasi ntangu nge ke kuma kiboba, nge ke
lambula maboko, mpe muntu ya nkaka ke kanga nge singa
ya luketo, mpe ke nata nge kisika yina nge ke zola ve na
kukwenda.»
19 (Na kuzonza mambu yina, Yesu zabisaka wapi mutindu
Pyele fwanaka kufwa mpe kembisa Nzambi.)

Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu zabisaka
yandi: «Landa munu!»
20 Pyele balukaka mpe talaka kilandi yina Yesu vwandaka
zola mingi. Yandi vwandaka tambula na manima ya bawu.
(Ni yandi tentikaka yintu na ntulu ya Yesu samu na kuyufula
yandi: «Mfumu, nani ke yekula nge?» Ntangu bawu vwan-
daka kudya madya ya Paki).
21 Pyele talaka yandi, mpe yufulaka Yesu: «Mfumu, kasi
yandi yayi, yinki ke kumina yandi?»
22 Yesu vutulaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu mu
ke vutuka, yinki ya ke sala nge? Kasi nge, landa munu!»

23 Na mambu yayi, nsangu mwanganaka na kati ya bam-
pangi ti kilandi yina fwanaka kufwa ve. Ya tsyelika, Yesu
tubaka ve ti kilandi yina fwanaka kufwa ve, kasi yandi
tubaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu mu ke vutuka,
yinki ya ke sala nge?»
24 Ni kilandi yango ke na kusala kimbangi ya mambu yayi,
mpe sonikaka yawu. Beto zaba ti kimbangi ya yandi kele ya
tsyelika.
25 Yesu salaka dyaka mambu mingi ya nkaka. Kana ba
sonikaka yawu mosi na mosi, mu banza ti yinza ya muvimba
lendaka vwanda ve na kisika ya kutula mabuku nyonso yina.

BISALU
ya Bantumwa
NKOTOLO

Dibuku ya Bisalu ya Bantumwa kele ndandanu ya mambu ya dibuku ya Nsangu ya Mbote ya Luke. Na dibuku ya Bisalu ya Bantumwa, Yesu ke dyaka ve na kati ya bilandi ya yandi na mutindu yandi vwandaka ntete, bawu vwandaka tala dyaka yandi ve na meso ya bawu. Ni yawu yina, dibuku ya Bisalu ya Bantumwa ke na kulakisa wapi mutindu vwandaka mbandukulu ya dibuundu ya Nzambi. Ata ti bawu vwandaka tala dyaka ve Yesu na meso ya bawu, kasi yandi vwandaka ta-lana na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina vwandaka twadisa bilandi ya yandi.

Bansangu yina kele na kati ya dibuku yayi kele ya kufuluka na mambu yina ke pesaka luzingu. Bantu lenda kutala wapi mutindu mabuundu ya Nzambi vwandaka butuka na kati-kati ya ba-Zwife mutindu na Yelusalemi, to na kati-kati ya bayina kele ve ba-Zwife mutindu na bambanza Antyose, Kolinto, to Filipe. Bantu lenda kulanda banzyetolo yina Polo salaka samu na kulongisa Nsangu ya Mbote.

Na kati ya dibuku yayi, kisoniki vwandaka mpe na bisika mingi yina salamaka mambu yina ba ke na kuzonzila na kati ya dibuku yayi. Yawu ke na kutalana na mutindu yandi ke na kuzonza na kusadila mpova «munu» samu na kuzabisa nzyetolo katuka mbanza Towase tii na mbanza Filipe (Bis 16.10-40), mpe tii na Yelusalemi, kisika Polo vwandaka na boloko (Bis 20.5–21.18), mpe dyaka nzyetolo katuka mbanza Sezale tii na mbanza Loma, kisika Polo vingilaka bamvula zole ntete ba fundisa yandi (Bis 27–28).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Mbandukulu ya dibuundu ya ntete ya Nzambi na Yelusalemi (Bis 1.1–8.3).
- Kuzabisa Nsangu ya Mbote bisika yina me bikana na kulongisa yawu (Bis 8.4–12.25).
- Kuzabisa Nsangu ya Mbote na bizunga yina kele pene-pene na mubu ya Meditelane tii na mbanza Loma (Bis 13–28).

Mbandukulu

1 Mpangi ya munu Tofile, na kati ya dibuku ya munu ya
ntete, mu zonzilaka mambu nyonso yina Yesu salaka mpe
longisaka katuka kilumbu ya ntete

2 tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Ntete yandi
kwenda na zulu, yandi pesaka ntumunu na lulendo ya Mpeve
ya Longo na bantumwa yina yandi soolaka.
3 Na manima ya lufwa ya yandi, ni na sika ya bawu yandi
talanaka na kulakisa bawu na mitindu mingi ti yandi kele
moyo: Yandi talanaka na bawu bilumbu makumi yiya, mpe
zonzilaka bawu Kimfumu ya Nzambi.
4 Kilumbu mosi, ntangu yandi vwandaka kudya kint-
wadi na bawu, yandi tumisaka bawu: «Beno basika ve na
mbanza Yelusalemi, kasi beno vingila dikabu yina Tata pe-
saka nsilulu: Ni dikabu yina mu zabisaka beno.
5 Yowane botikaka bantu na maza. Kasi beno, kaka
bilumbu fyoti me bikana, Nzambi ke botika beno na Mpeve
ya Longo.»

Yesu nangukaka na zulu

6 Bayina vukanaka kintwadi na Yesu yufulaka yandi:
«Mfumu, ni na ntangu yayi nge ke vutula kimfumu ya yinsi
yayi na sika ya bantu ya Isayeli?»
7 Yesu vutulaka: «Beno kele ve na nsatu ya kuzaba bantangu
to bilumbu yina, samu ti ni Tata zengaka yawu na lutumu ya
yandi.
8 Kasi beno ke kuzwa ngolo ntangu Mpeve ya Longo ke
kulumuka na sika ya beno. Na yina, beno ke vwanda bam-
bangi ya munu na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude,
ya Samaliya, mpe tii na bandilu ya ntoto.»
9 Na manima ya kuzonza mambu yina, Yesu nangukaka na
zulu ntangu bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe matuti
bumbaka yandi.
10 Ntangu bawu vwandaka tala ntete kisika Yesu vwandaka
me kwenda, bantu zole yina lwataka binkuti ya mpembe
talanaka na ntwala ya bawu,
11 mpe tubaka: «Beno bantu ya kizunga ya Ngalili, samu na
yinki beno me telama awa, mpe ke na kutalaka na zulu? Yesu
yina Nzambi me nanguna na zulu na ntwala ya beno, ke vu-
tuka mpe mutindu mosi yina beno me tala yandi kukwenda
na zulu.»
12 Na yina, bantumwa vutukaka na Yelusalemi katuka
mongo ya bayinti ya olive, yina kele pene-pene na mbanza
Yelusalemi, mutindu kele kitezo* yina muntu lenda tambula
na kilumbu ya saba.
13 Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bawu kotaka na
yinzo mpe kwendaka na kivinga yina kele na kibandu, kisika
bawu vwandaka vukana. Na kati ya bawu vwandaka Pyele,
Yowane, Zaki mpe Andele, Filipe mpe Toma, Baatelemi mpe

* **1:12** *kitezo* awa, kele keba ve bametele 1 100.

Matayi, Zaki mwana ya Alefe, Simoni yina vwandaka na
ntama muntu ya kimvuka ya Zelote†, mpe Yuda mwana ya
Zaki.
14 Na ntima mosi, bawu nyonso vwandaka vukana ntangu
nyonso samu na kusambila kintwadi na bakento, Maliya
mama ya Yesu, mpe baleki ya Yesu.

Nsololo ya muntu yina fwanaka baka kisika ya Yuda

15 Na bilumbu yina, bandimi vwandaka me vukana. Bawu
vwandaka keba ve nkama mosi na makumi zole (120). Pyele
telamaka na kati-kati ya bawu, mpe tubaka:
16 «Bampangi, ya fwanaka ti mambu yina Mpeve ya Longo
zabisaka na kati ya Dibuku ya Nzambi na yinwa ya Davidi
salama na yina me tadila Yuda yina me kuma muntu yina
lakisaka nzila na bayina vwandaka me kanga Yesu.
17 Yuda vwandaka mosi na kati ya beto, mpe yandi vwan-
daka sala kintwadi na beto.
18 Na mbongo yina Yuda kuzwaka na mambu ya yimbi
yina yandi salaka, yandi sumbaka bilanga. Yandi kubwaka
na ntoto. Kivumu ya yandi pasukaka, mpe misopo nyonso
basikaka na ngaanda.
19 Bantu nyonso ya Yelusalemi kuwaka dyambu yina.
Ni yawu yina, bawu pesaka bilanga yina nkumbu ya
“Akeledama”. Yawu zola kutuba na ndinga ya bawu: “Bi-
langa ya menga”.»
20 Na dibuku ya Mikunga, ba sonikaka:
«Bika ti yinzo ya yandi kuvwanda mpamba,
mpe ata muntu mosi ve kuvwanda na kati!»
Ba sonikaka dyaka:
«Bika ti muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi!»

Matyase bakaka kisika ya Yuda

21-22 «Na yina, beno fwana kusoola muntu ya nkaka na kati
ya bayina vwandaka na beto ntangu nyonso yina Mfumu
Yesu vwandaka tambula na kati ya beto, katuka ntangu yina
Yowane botikaka yandi tii na kilumbu yina yandi kwendaka
na zulu. Kintwadi na beto, yandi fwana kuzabisa kimbangi
ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu.»
23 Na yina, bandimi lakisaka bantu zole: Matyase mpe
Yosefi yina ba ke bokilaka dyaka Basabase to Yusutuse.
24 Na manima, bawu nyonso sambilaka mutindu yayi:
«Mfumu, nge zaba ntima ya muntu ni muntu. Lakisa beto na
kati ya bantu zole yayi nani nge me soola

† **1:13** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.
1:20 Mga 69.26; 109.8

25 samu na kusala kisalu ya buntumwa yina Yuda me bika
samu na kukwenda na kisika ya yandi.»
26 Na yina, bawu bulaka dzeke, mpe yawu soolaka Matyase.
Ba vukisaka yandi na lutangu ya bantumwa kumi na mosi.

2

Nzambi fidisaka Mpeve ya Longo

1 Ntangu kilumbu ya mukembo ya Pantekote kumaka,
bandimi nyonso vukanaka kisika mosi.
2 Na mpamukunu, makelele mutindu kitembo ya ngolo
katukaka na zulu, mpe fulukaka na yinzo nyonso kisika bawu
vwandaka.
3 Na yina, bawu talaka bima mutindu milaka ya tiya. Yawu
kabukaka mpe tentamaka na zulu ya yintu ya muntu ni
muntu yina vwandaka kuna.
4 Bawu nyonso fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe bawu
bandaka na kuzonza na bandinga ya nkaka mutindu Mpeve
vwandaka twadisa bawu na kuzonza.
5 Na Yelusalemi vwandaka na ba-Zwife ya kukwikama na
Nzambi, yina katukaka na bayinsi nyonso ya yinza.
6 Ntangu makelele yina wakanaka, bawu kwizaka fuluka
na kisika yina. Bawu yitukaka, samu ti konso muntu vwan-
daka kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala.
7 Bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Bantu yayi ke na
kuzonza, kele ve bawu nyonso bantu ya kizunga ya Ngalili?
8 Wapi mutindu konso muntu na kati ya beto ke na kuwa
bawu na ndinga ya yandi ya bwala?
9 Na kati ya beto kele na bayina me katuka na bayinsi ya
Pate, ya Mede, mpe ya Elame. Ya kele mpe na bayina me
katuka na Mezopotami, na Zude, na Kapadose, na Ponte, na
Aziya,
10 na Filizi, na Pamfili, na Ngipiti, mpe na bizunga ya yinsi
ya Libi yina kele pene-pene na mbanza Silene. Ya kele dyaka
mpe na bayina me katuka na mbanza Loma,
11 na kisanga ya Kelete, mpe na yinsi ya Alabi. Ba ya nkaka
kele ba-Zwife, mpe ba ya nkaka dyaka kele bayina kumaka
ba-Zwife. Kasi beto ke na kuwa bawu na bandinga ya beto
ya bwala mambu ya ngitukulu ya Nzambi yina bawu ke na
kuzonza!»
12 Bawu nyonso pamukaka mingi mpe vwandaka bakula
ve. Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki mambu yayi
ke na zola kutuba?»
13 Kasi bantu ya nkaka vwandaka seka bawu, mpe vwan-
daka tuba: «Bawu me kola malafu.»

Kinzonzi ya Pyele

14 Na yina, Pyele telamaka na bantumwa kumi na mosi.
Yandi zangulaka ndinga, mpe tubaka: «Beno ba-Zwife mpe
beno nyonso yina ke vwandaka na mbanza Yelusalemi! Beno
kuwa mbote mambu yina mu ke na kuzonza, mpe beno
bakula mbote mambu yina ke na kusalama.
15 Bantu yayi me kola ve malafu mutindu beno ke na
kubanza, samu ti ya kele ntete ngunga ya yivwa ya suka.
16 Kasi ntangu yayi, mambu yina mumbikudi Yowele
tubaka, me salama:
17 «Nzambi tubaka: Na bilumbu ya nsuka, mu ke mwangisa
Mpeve ya munu na bantu nyonso.
Bana ya beno ya babakala
mpe ya bakento ke bikula.
Binunu ya beno ke kuzwa bandosi,
mpe bantwenya ya beno
ke kuzwa balumoni.
18 Ee, na bilumbu yina, mu ke tula Mpeve ya munu
na babakala mpe bakento yina kele bisadi ya munu,
mpe bawu ke bikula.
19 Mu ke sala bimangu kuna na zulu,
mpe bidimbu awa na ntoto.
Ya ke vwanda: menga, tiya, mpe mulinga mingi.
20 Ntangu ke kuma ndombe,
mpe ngonda ke kuma mbwaki mutindu menga.
Mambu nyonso yayi ke salama
ntete Kilumbu ya Mfumu kuma,
kilumbu yina ke vwanda ya nene mpe ya nkembo.
21 Na yina, muntu ni muntu yina ke bokila
Mfumu ke kuzwa mpulusu.»
22 «Bantu ya Isayeli, beno kuwa mambu yayi mu ke na kuz-
abisa beno: Yesu ya Nazaleti vwandaka muntu yina Nzambi
lakisaka beno bumfumu ya yandi na kusala bimangu mpe
bidimbu na kati-kati ya beno mutindu beno mosi zaba yawu.
23 Ba yekulaka beno Yesu, mpe beno kufwaka yandi na
kukoma yandi na kulunsi na lusalusu ya bayina zaba ve
Nzambi mutindu Nzambi bakaka lukanu, mpe zabaka yawu
katuka ntama.
24 «Kasi Nzambi katulaka yandi na mpasi ya lufwa, mpe
vumbulaka yandi, samu ti lufwa vwandaka ve na ngolo ya
kukanga yandi.
25 Ya tsyelika, na yina me tadila yandi, Davidi tubaka
mutindu yayi:
«Ntangu nyonso, mu vwandaka tala Mfumu na mantwala ya
munu.
Yandi kele na lweka ya munu, samu ti mu tekita ve na boma.

2:21 Yow 3.1-5

26 Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kuyangalala mingi,
mpe mu ke na kuyimba na kilengi nyonso.
Nzutu ya munu ke zinga na kati ya kivuvu,
27 samu ti nge ke bika ve mwela ya munu na yinza ya bantu
ya kufwa,
mpe nge ke bika ve kisadi ya nge ya longo bola na kati ya
ndyamu.
28 Nge me lakisa munu nzila yina ke pesaka luzingu.
Nge ke fulusa munu na kilengi na kuvwanda na lweka ya
munu.»
29 «Bampangi, mu kele na muswa ya kutubila beno na
pwelele nyonso mambu yina me tadila nkooko ya beto Da-
vidi: Yandi kufwaka, ba zikaka yandi, mpe tii bubu yayi,
ndyamu ya yandi kele ntete, mpe yawu kele ntama ve na
kisika yayi.
30 Kasi yandi vwandaka mumbikudi, mpe yandi zabaka ti
Nzambi pesaka nsilulu na kudya ndefi ti yandi ke byadisa
mosi na kati ya bana ya yandi na kiti ya yandi ya kimfumu.»
31 Davidi talaka ntete mambu yina ya mvumbukulu ya
Klisto na lufwa ntangu yandi tubaka:
«Nzambi bikaka yandi ve na lufwa,
mpe yandi bikaka ve ti nzutu ya kisadi ya yandi
bola na kati ya ndyamu.»
32 Nzambi vumbulaka na lufwa Yesu yina mu ke na kuzonzila,
mpe beto nyonso kele bambangi.
33 Nzambi zangulaka yandi na kuvwanda na lubakala ya
yandi, mpe pesaka yandi Mpeve ya Longo yina yandi pesaka
nsilulu. Yandi me mwangisa yawu na beto mutindu beno ke
na kutala mpe beno ke na kuwa ntangu yayi.
34 Ya tsyelika, Davidi kwendaka ve na mazulu, kasi yandi
tubaka:
«“Mfumu* me tuba na Mfumu ya munu†:
Vwanda na lubakala ya munu
35 tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge
kisika ya kutula makulu ya nge.”»
36 Na yina, bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba na butsye-
lika nyonso ti Yesu yina beno komaka na kulunsi, ni yandi
Nzambi me kumisa Mfumu mpe Masiya.

Bantu mafunda tatu kumaka bandimi

37 Bayina vwandaka kuna yitukaka mingi na kuwa mambu
yina. Bawu yufulaka Pyele mpe bantumwa ya nkaka: «Bam-
pangi, yinki beto fwana kusala?»

2:28 Mga 16.8-11 **2:30** Mga 132.11 **2:31** Mga 16.10 * **2:34** *Mfumu:* Ya kele Nzambi. † **2:34** *Mfumu ya munu:* Ya kele Yesu. **2:35** Mga 110.1

38 Pyele vutulaka: «Beno soba nkadulu, mpe konso muntu
na kati ya beno kubotama na Nkumbu ya Yesu-Klisto, samu ti
Nzambi lemvokila masumu ya beno. Na yina, beno ke kuzwa
dikabu ya Mpeve ya Longo.
39 Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu yayi na beno mpe
na bana ya beno, mutindu mosi mpe na bayina nyonso kele
ntama: Bayina nyonso Mfumu Nzambi ya beto ke bokila.»
40 Pyele vwandaka zabisa bawu mambu mingi ya nkaka
samu na kundimisa mpe kukindisa bawu. Yandi zabisaka
bawu: «Beno ndima mpulusu samu na kuzwa ve kitumbu
yina ke kuzwa bantu yina ke salaka mambu ya yimbi.»
41 Bayina ndimaka mambu yina Pyele vwandaka zonza,
bawu botamaka. Na kilumbu yina, keba ve bantu mafunda
tatu (3 000) bwelamaka na nkonga ya bandimi.

Luzingu na kati ya bandimi

42 Bawu vwandaka ya kukwikama na kuwa ntangu nyonso
ndongosolo ya bantumwa, na kuzinga kintwadi na bam-
pangi, na kudya, mpe kusambila kisika mosi.
43 Bantu nyonso vwandaka tala boma, samu ti bantumwa
vwandaka sala bimangu mpe bidimbu mingi.
44 Bandimi nyonso vwandaka ya kukangama na kintwadi,
mpe vwandaka vukisa bima nyonso yina vwandaka na
bawu.
45 Bawu vwandaka tekisa balupangu mpe bimvwama ya
bawu. Bawu vwandaka kabula bawu nyonso mbongo yina
mutindu vwandaka bansatu ya muntu ni muntu.
46 Bilumbu nyonso, bawu vwandaka vukana na Yinzo ya
Nzambi. Bawu vwandaka kabula kintwadi madya na bay-
inzo ya bawu, mpe bawu vwandaka kudya madya ya bawu
na kyese nyonso mpe na ntima ya kukuluka.
47 Bawu vwandaka kembila Nzambi, mpe bantu nyonso
vwandaka zola bawu. Kilumbu ni kilumbu, Mfumu vwan-
daka bwela na nkonga ya bandimi, bayina vwandaka kuzwa
mpulusu.

3

Pyele na Yowane belusaka muntu mosi ya binama ya kufwa

1 Kilumbu mosi, Pyele na Yowane kwendaka na Yinzo ya
Nzambi samu na lusambulu ya ngunga ya kumi na tanu.
2 Kuna, bantu vwandaka nata bakala mosi yina butukaka
na makulu ya kufwa. Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tula
yandi pene-pene na mwelo ya Yinzo ya Nzambi yina ba ke
bokilaka «Mwelo ya Kitoko», samu ti yandi lomba mbongo na
bayina vwandaka kota.

3 Ntangu yandi talaka Pyele mpe Yowane yina vwandaka
kota na Yinzo ya Nzambi, yandi lombaka bawu mbongo.
4 Pyele na Yowane sikikaka meso ya bawu na yandi, mpe
Pyele tubaka: «Tala beto!»
5 Muntu yina sikikaka meso ya yandi na bawu na mbote
nyonso na dibanza ya kuzwa kima.
6 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Mu kele ve na mbongo to na
wolo. Kasi kima yina ke na munu, mu ke pesa nge yawu: Na
Nkumbu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, telama mpe tambula!»
7 Na manima, Pyele simbaka yandi na diboko ya lubakala,
mpe telemisaka yandi. Kaka na ntangu yina, makulu ya
muntu yina kumaka ngolo.
8 Na mbala mosi, yandi telamaka mpe bandaka na kutam-
bula. Yandi kotaka kintwadi na bawu na Yinzo ya Nzambi.
Yandi vwandaka tambula, dumuka, mpe kembila Nzambi.
9 Bantu nyonso talaka yandi na kutambula mpe kukembila
Nzambi.
10 Ntangu bawu zabaka ti ni yandi vwandaka na makulu ya
kufwa, mpe vwandaka lomba bantu mbongo pene-pene na
Mwelo ya Kitoko ya Yinzo ya Nzambi, bawu nyonso fulukaka
na boma, mpe yitukaka mingi samu na mambu yina kumi-
naka yandi.

Kinzonzi ya Pyele na Yinzo ya Nzambi

11 Muntu yina vwandaka kaka kintwadi na Pyele mpe
Yowane. Nkonga nyonso yitukaka mingi mpe kwendaka
mbangu na kati ya musampa na nkumbu «Musampa ya Sa-
lomoni, kisika bawu vwandaka.»
12 Na kutala mutindu yina, Pyele zabisaka bawu: «Bantu
ya Isayeli, samu na yinki beno ke na kuyituka na kutala
muntu yayi me beluka? Samu na yinki beno ke na kutala beto
mutindu ti ni beto me belusa yandi na lulendo ya beto mosi
to na kukwikama ya beto na Nzambi?
13 Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, ya Yakobi, mpe Nzambi
ya bankooko ya beto me lakisa nkembo ya kisadi ya yandi
Yesu. Beno yekulaka yandi mpe mangaka yandi na ntwala
ya Pilate yina bakaka lukanu ya kupesa yandi kimpwanza.
14 Beno mangaka muntu ya longo mpe ya kudedama, mpe
beno lombaka ti Pilate pesa kimpwanza na muntu yina ke
kufwaka bantu.
15 Na yina, beno salaka ti ba kufwa Mfumu yina ke pesaka
luzingu. Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, mpe beto
kele bambangi.
16 Ni kusala kiminu na Nkumbu ya Yesu me pesa ngolo na
muntu yayi yina beno ke na kutala mpe beno zaba. Ni kusala
kiminu na Yesu me belusa yandi na ntwala ya beno.»

17 «Bampangi, mu zaba ti beno mpe bamfumu ya beno
zabaka ve butsyelika ntangu beno kufwaka Yesu.
18 Kasi ni na mutindu yina, Nzambi nungisaka mambu
yina yandi tubaka na ntama na yinwa ya mimbikudi nyonso.
Yandi tubaka ti Masiya fwana kutala mpasi.
19 Beno soba nkadulu mpe beno vutuka na sika ya Nzambi,
samu ti yandi lemvokila masumu ya beno.
20 Na yina, Mfumu Nzambi ke pesa beno bantangu ya
mvundulu, mpe ke fidisa beno Yesu, Masiya yina yandi
soolaka samu na beno.
21 Kasi ntangu yayi, Yesu fwana kuvwanda na mazulu
tii ntangu bima nyonso ke kuma ya malu-malu, mutindu
Nzambi tubaka yawu katuka ntama, na yinwa ya mimbikudi
ya yandi ya longo.
22 Ya tsyelika, Moyize tubaka:
«“Mfumu Nzambi ya beno ke fidisa beno mumbikudi
mutindu munu.
Yandi ke vwanda muntu ya dikanda ya beno,
mpe beno fwana kuwa yandi na nyonso yina yandi ke zabisa
beno.
23 Kasi muntu yina ke tumama ve na mumbikudi yina,
ke vwanda dyaka ve muntu ya dikanda ya Nzambi,
mpe ba ke kufwa yandi.”
24 Mimbikudi nyonso yina landasanaka katuka Samwele,
zonzilaka mambu yina ke na kusalama bilumbu yayi.
25 Ni beno kele bana ya mimbikudi mpe ya ngwisani yina
Nzambi salaka na bankooko ya beno ntangu yandi tubaka na
Abalayami:
“Na bana yina bana ya nge ke buta,
mu ke sakumuna makanda nyonso yina kele na ntoto.”
26 Ni samu na beno Nzambi fidisaka ntete kisadi ya yandi
samu na kusakumuna beno, mpe na kukatula beno na ma-
vanga ya beno ya yimbi.»

4

Pyele mpe Yowane na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

1 Pyele mpe Yowane vwandaka zonza ntete na nkonga
ntangu banganga-Nzambi mpe mfumu ya mikengi ya Yinzo
ya Nzambi, kintwadi na ba-Saduse, kwizaka pene-pene ya
bawu.
2 Bawu vwandaka na nkele ya kulutila, samu ti Pyele
na Yowane vwandaka longisa bantu mpe vwandaka zabisa
bawu ti Yesu vumbukaka na lufwa. Yawu zola kutuba ti
bantu ya kufwa ke vumbuka mpe na lufwa.

3:23 Mus 18.15,18,19 **3:25** Mba 22.18; 26.4

3 Ba kangaka bawu mpe tulaka bawu na boloko tii na
kilumbu yina landaka, samu ti ya vwandaka me kuma
mpimpa.
4 Kasi, bantu mingi na kati ya bayina kuwaka ndongosolo
ya bantumwa kwikilaka, mpe lutangu ya bandimi kumaka
keba ve mafunda tanu (5 000).
5 Na kilumbu yina landaka, bamfumu ya ba-Zwife kintwadi
na bakuluntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku vukanaka
na Yelusalemi.
6 Bayina vwandaka kuna kele: Ane yina vwandaka nganga-
Nzambi ya ntete, Kayife, Yowane, Alezande, mpe bantu
nyonso ya dikanda ya nganga-Nzambi ya ntete.
7 Ba telemisaka Pyele na Yowane na ntwala ya bawu, mpe
yufulaka bawu: «Na lutumu ya nani to na nkumbu ya nani
beno me belusa muntu yayi?»
8 Na yina, Pyele yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya
Longo, zabisaka bawu: «Beno, bamfumu mpe beno baku-
luntu!
9 Bubu yayi, beno ke na kuyufula beto samu na mambu ya
mbote yina beto me sala na muntu yina vwandaka na makulu
ya kufwa, mpe beno ke na sosa kuzaba wapi mutindu yandi
me beluka.
10 Beno nyonso mpe bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba
yawu mbote: Muntu yina me telama na ntwala ya beno me
kuma na mavimpi ya mbote na lutumu ya Yesu-Klisto ya
Nazaleti, yina beno komaka na kulunsi mpe yina Nzambi me
vumbula na lufwa.
11 Yesu kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«“Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya kulutila mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.”»
12 «Kaka ni yandi mosi lenda kuvuukisa beto, samu ti na yinza
ya muvimba, Nzambi pesaka ve muntu ya nkaka na bantu
samu na kuvuukisa beto.»
13 Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yitukaka
samu na kivuvu ya Pyele mpe Yowane. Ba zabaka ti bawu
vwandaka bantu ya mpamba yina vwandaka me longoka ve.
Ba zabaka mpe ti bawu vwandaka kintwadi na Yesu.
14 Kasi mutindu bawu vwandaka tala pene-pene ya bawu
muntu yina belukaka, bawu vwandaka ve na dyambu ya
kuvutula.
15 Na yina, ba basisaka bawu na ngaanda, mpe bawu
bandaka na kuwisana bawu na bawu.
16 Bawu vwandaka tuba: «Yinki beto ke sala bantu yayi? Ya
tsyelika, bantu nyonso ya Yelusalemi zaba mbote ti ni bawu

4:11 Mga 118.22

me sala kimangu yayi ya nene, mpe beto lenda kumanga yawu ve.
17 Kasi samu ti nsangu ya mambu yayi mwangana ve na kati ya bantu nyonso, beto fwana kuyimina bawu na ngolo nyonso na kuzonzila dyaka Nkumbu ya Yesu na muntu ni muntu.»
18 Na yina, ba bokilaka dyaka bawu, mpe yiminaka bawu na kuzonzila to kulongisa ata fyoti na Nkumbu ya Yesu.
19 Pyele mpe Yowane vutulaka: «Wapi mambu kele ya kudedama na meso ya Nzambi: kutumama na Nzambi to na beno? Beno kuzwa mvutu beno mosi.
20 Kasi beto, beto lenda kumanga ve na kuzonzila mambu yina beto talaka mpe kuwaka.»
21 Ba talisaka dyaka bawu boma, mpe na manima, ba bikaka bawu. Bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kupesa bawu kitumbu, samu ti bantu nyonso vwandaka kembisa Nzambi na mambu yina salamaka.
22 Muntu yina belukaka na kimangu yina vwandaka na bamvula kulutila makumi yiya.

Bandimi sambilaka Nzambi samu na kuzwa ngolo

23 Ntangu ba bikaka bawu, Pyele mpe Yowane kwendaka kisika vwandaka bampangi ya bawu, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife tubilaka bawu.
24 Na manima ya kuwa mambu yina, bawu sambilaka Nzambi na ntima mosi, mpe tubaka: «Mfumu, ni nge yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu.
25 Ni nge fulusaka kisadi ya nge, Davidi nkooko ya beto, na Mpeve ya Longo ntangu yandi tubaka:
«“Samu na yinki mvwanzi ke na kusalama na kati ya
makanda ya bantu?
Samu na yinki makanda ya bantu ke na kusala bamfundu ya
mpamba?
26 Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita.
Bamfumu me vukana samu na kumanga
bumfumu ya Nzambi mpe ya Masiya ya yandi.”»
27 «Ya tsyelika, Elode mpe Ponse Pilate vukanaka na kati ya mbanza yayi kintwadi na bantu ya Isayeli mpe ya bayinsi ya nkaka samu na kumanga bumfumu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo, yina nge byekaka.
28 Bawu salaka nyonso yina mutindu nge kubikaka yawu ntete na lulendo ya nge, mpe na luzolo ya nge.

4:26 Mga 2.1-2

29 Mfumu! Ntangu yayi, tala mutindu bawu me banda na
kutalisa beto mpasi, mpe pesa ngolo na bisadi ya nge, samu ti
bawu mwangisa nsangu ya nge na kivuvu nyonso.
30 Lakisa lulendo ya nge samu ti bambevo beluka, bidimbu
mpe bimangu salama na Nkumbu ya Yesu, kisadi ya nge ya
longo.»
31 Ntangu bawu manisaka na kusambila, kisika yina bawu
vukanaka ninganaka. Nzambi fulusaka bawu nyonso na
Mpeve ya Longo, mpe bawu vwandaka longisa Mambu ya
Nzambi na kivuvu nyonso.

Kintwadi ya bandimi

32 Nkonga ya bayina kumaka bandimi vwandaka na
dibanza mosi mpe ntima mosi. Ata muntu vwandaka tuba
ti bima ya yandi kele kaka ya yandi mosi, kasi bima nyonso
yina vwandaka na bawu, vwandaka bima ya kintwadi.
33 Na lulendo ya nene, bantumwa vwandaka pesa kim-
bangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu, mpe Nzambi vwan-
daka pesa bawu nyonso balusakumunu ya kulutila.
34 Ata muntu na kati ya bawu vwandaka kondwa kima.
Ya tsyelika, bayina nyonso vwandaka tekisa bilanga mpe
bayinzo ya bawu, vwandaka nata mbongo yina na sika ya
bantumwa.
35 Na manima, bantumwa vwandaka kabula mbongo yina
na sika ya bandimi nyonso mutindu vwandaka bansatu ya
konso muntu.

Banabase tekisaka bilanga ya yandi

36 Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi
butukaka na kisanga ya Sipele, mpe vwandaka muntu ya
dikanda ya Levi. Bantumwa pesaka yandi nkumbu Banabase
(yina zola kutuba «muntu yina ke kindisaka»).
37 Yandi tekisaka bilanga ya yandi, mpe nataka na sika ya
bantumwa mbongo yina yandi kuzwaka.

5

Luvunu ya Ananyase mpe Safila

1 Muntu mosi na nkumbu Ananyase kintwadi na kento ya
yandi Safila tekisaka lupangu ya bawu.
2 Na manima ya kuwisana na kento ya yandi, yandi bum-
baka ndambu ya mbongo, mpe kwendaka pesa na sika ya
bantumwa ndambu ya nkaka yina bikanaka.
3 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Ananyase, samu na yinki nge
me zibula ntima ya nge na sika ya Satana? Nge me vuna
Mpeve ya Longo, mpe nge me bumba ndambu ya mbongo ya
nkaka yina nge me kuzwa na lupangu yina nge me tekisa.

4 Ntete nge tekisa lupangu yina, yawu vwandaka ya nge
mosi, mpe na manima ya kutekisa yawu, nge vwandaka
na kimpwanza ya kusadila mbongo yina mutindu nge zola.
Samu na yinki nge me kuzwa dibanza ya mutindu yina? Nge
me vuna ve bantu, kasi Nzambi.»
5 Ntangu Ananyase kuwaka mutindu yina, yandi kubwaka
mpe kufwaka. Bayina nyonso kuwaka mambu yina, kumaka
na boma mingi.
6 Bantwenya kwizaka zinga yandi na balele. Ba nataka
yandi, mpe zikaka yandi.
7 Na manima ya kulutisa keba ve bangunga tatu, kento ya
Ananyase kwizaka kota na kisika yina ata kuzaba mambu
yina salamaka.
8 Pyele yufulaka yandi: «Zabisa munu, ni na ntalu yayi beno
me tekisa lupangu ya beno?» Kento vutulaka: «Ee, ni na ntalu
yina.»
9 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Wapi mutindu beno lenda
kuwisana, nge na bakala ya nge, samu na kuvuna Mpeve ya
Mfumu? Kuwa munu mbote, bayina me katuka na kuzika
bakala ya nge me kuma yimeni na mwelo, mpe bawu ke nata
nge.»
10 Kaka na ntangu yina, yandi kubwaka na ntwala ya Pyele,
mpe kufwaka. Ntangu bantwenya kotaka, bawu kutaka
yandi ya kufwa. Bawu nataka yandi, mpe zikaka yandi pene-
pene na bakala ya yandi.
11 Dibuundu nyonso mpe bayina nyonso kuwaka mambu
yina salamaka, kumaka na boma mingi.

Bantumwa salaka bimangu mingi

12 Bantumwa vwandaka sala bidimbu mingi mpe bimangu
mingi ya ngitukulu na kati ya bantu. Bandimi vwandaka
vukana konso ntangu na kati ya Musampa ya Salomoni.
13 Ata muntu ya nkaka vwandaka meka na kukota na
nkonga ya bawu. Kasi bantu nyonso vwandaka siika bawu.
14 Bantu mingi, babakala mpe bakento, vwandaka kwikila
na Mfumu, mpe vwandaka bwelama na nkonga ya bandimi.
15 Bantu vwandaka nata bambevo na babala-bala, mpe
vwandaka tula bawu na bamfulu to bankwala, samu ti
kinsinsya ya Pyele fuka kwandi ata mosi na kati ya bawu
ntangu yandi ke luta.
16 Bantu mingi vwandaka katuka na babwala ya pene-
pene na Yelusalemi samu na kukwenda na Yelusalemi. Bawu
vwandaka nata bambevo mpe bantu yina vwandaka na bam-
peve ya yimbi, mpe bawu nyonso vwandaka beluka.

Bantumwa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

17 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina nyonso
vwandaka na kimvuka ya ba-Saduse fulukaka na musoki,
mpe kwendaka kuna.
18 Bawu kangaka bantumwa mpe kotisaka bawu na boloko
ya bantu nyonso.
19 Kasi na mpimpa, mbazi mosi ya Mfumu zibulaka myelo
ya boloko. Yandi basisaka bantumwa, mpe zabisaka bawu:
20 «Beno kwenda na Yinzo ya Nzambi, mpe beno zabisa
bantu mambu nyonso yina me tadila luzingu ya malu-malu.»
21 Bantumwa tumamaka. Na suka-suka, bawu kotaka na
Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa.

Nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina ke vwandaka kint-
wadi na yandi bokilaka bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya
ba-Zwife mpe bakuluntu nyonso ya yinsi ya Isayeli. Na man-
ima, bawu tumisaka binwani na kwenda baka bantumwa na
boloko.
22 Kasi ntangu binwani kumaka kuna, bawu kutaka ve
bantumwa na boloko. Bawu vutukaka mpe tubilaka bawu
mutindu yayi:
23 «Beto me kuta boloko ya kukangama mbote, mpe mikengi
na bisika ya bawu na ntwala ya myelo. Kasi ntangu beto me
zibula myelo, beto me tala ata muntu na kati.»
24 Na kuwa mutindu yina, mfumu ya mikengi ya Yinzo ya
Nzambi mpe bamfumu ya banganga-Nzambi yitukaka mingi,
mpe vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki me kumina
bantumwa?»
25 Na manima, muntu mosi kwizaka zabisa bawu: «Beno
kuwa! Bayina beno tulaka na boloko kele na kati ya Yinzo ya
Nzambi, mpe bawu ke na kulongisa bantu.»
26 Na yina, mfumu ya mikengi kwendaka kuna kintwadi na
binwani ya yandi samu na kubaka bantumwa. Kasi binwani
nataka bantumwa na malembe nyonso, samu ti bawu vwan-
daka na boma ti bantu bula bawu matadi.
27 Na manima ya kunata bawu, ba telemisaka bawu na
ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, mpe nganga-
Nzambi ya ntete zabisaka bawu mutindu yayi:
28 «Beto yiminaka beno na kulongisa ata fyoti na nkumbu
ya muntu yina. Beno tala mutindu beno me mwangisa
ndongosolo ya beno na mbanza nyonso ya Yelusalemi, mpe
beno ke na zola kutula lufwa ya yandi na zulu ya beto.»
29 Pyele mpe bantumwa ya nkaka vutulaka: «Beto fwana
kutumama na Nzambi, kasi na bantu ve.
30 Nzambi ya bankooko ya beto vumbulaka na lufwa Yesu
yina beno kufwaka na kukoma yandi na kulunsi.
31 Nzambi zangulaka yandi na kisika ya buzitu na lubakala
ya yandi, mpe kumisaka yandi Mfumu mpe Muvuukisi, samu

ti bantu ya Isayeli soba nkadulu, mpe kuzwa mulemvo ya masumu ya bawu.
32 Beto kele bambangi ya mambu yina, beto mpe Mpeve ya Longo yina Nzambi pesaka na bayina ke tumamaka na yandi.»

Malongi ya Ngamalyele

33 Ntangu bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu dasukaka mpe vwandaka zola kufwa bantumwa.
34 Kasi na kati ya bawu vwandaka na Falisye mosi na nkumbu Ngamalyele. Yandi vwandaka mulongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso vwandaka zitisa yandi. Yandi telamaka mpe lombaka ti ba basisa ntete na mwa ntangu fyoti bantumwa.
35 Na manima, yandi tubaka: «Bantu ya Isayeli, beno sala keba na mambu yina beno ke na zola kusala na bantu yayi.
36 Ntama mingi ve, ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Tudase. Yandi vwandaka zola kulakisa ti yandi kele muntu ya mfunu. Bantu keba ve bankama yiya (400) vwandaka landa yandi. Kasi ba kufwaka yandi. Bayina vwandaka landa yandi mwanganaka, mpe kimvuka ya yandi kufwaka.
37 Na manima ya yandi, na ntangu ya lutangusu ya bantu, ya vwandaka muntu mosi na nkumbu Yuda ya Ngalili. Bantu mingi vwandaka landa yandi. Kasi Yuda mpe kufwaka, mpe bayina nyonso vwandaka landa yandi mwanganaka.
38 Ntangu yayi, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno landa dyaka ve mambu ya bantu yayi, mpe beno bika bawu. Kana mabanza to bisalu ya bawu me katuka na bantu, ya ke mwangana.
39 Kana yawu me katuka na Nzambi, beno lenda kumwangisa yawu ve. Beno sala keba! Beno nwanisa Nzambi ve.»
Kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ndimaka dibanza ya Ngamalyele.
40 Bawu bokilaka bantumwa mpe tumisaka ti ba bula bawu bikoti. Na manima, ba yiminaka bawu na kuzonzila dyaka na Nkumbu ya Yesu, mpe ba bikaka bawu.
41 Bantumwa basikaka na kisika yina vwandaka kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife na kilengi nyonso, samu ti Nzambi talaka bawu mutindu bantu ya kulunga na kutala mpasi na Nkumbu ya Yesu.
42 Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tatamana na kati ya Yinzo ya Nzambi mpe na bayinzo ya bawu na kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Yesu yina kele Masiya.

6

Nsololo ya bantu nsambwadi yina ke pesa maboko na bantumwa

1 Na bilumbu yina, lutangu ya bandimi kumaka nene, mpe
ba-Zwife yina ke zonzaka ndinga ya ba-Ngeleke vwandaka
nyunguta, samu ti bilumbu nyonso, ba-Zwife ya yinsi ya
Isayeli vwandaka kabula ve mbote madya na mifwidi ya
bawu ya bakento.
2 Na yina, bantumwa kumi na zole vukisaka bandimi
nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beto fwana kubika ve na ku-
longisa Mambu ya Nzambi samu na kukabulaka beno madya.
3 Ni yawu yina bampangi, beno soola na kati ya beno
babakala nsambwadi yina kele na nkadulu ya mbote, mpe
yina kele ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na ndwenga.
Beto ke pesa bawu kisalu yayi ya kukabulaka madya.
4 Kasi beto, beto ke tatamana ntangu nyonso na lusambulu
mpe na kisalu ya kulongisa Mambu ya Nzambi.»
5 Bawu nyonso ndimaka mambu yina. Na yina, bawu
soolaka Ityeni yina vwandaka na kiminu mingi na Nzambi,
mpe ya kufuluka na Mpeve ya Longo. Ba soolaka mpe Filipe,
Pokole, Nikanola, Timoni, Pamenase, mpe Nikola ya mbanza
Antyose, yina vwandaka me kota na dibuundu ya ba-Zwife.
6 Na manima, ba nataka bawu na ntwala ya bantumwa yina
sambidilaka bawu mpe ba sakumunaka bawu na kutentika
bawu maboko.
7 Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana.
Lutangu ya bandimi vwandaka kuma mingi na Yelusalemi,
mpe banganga-Nzambi mingi vwandaka kwikila na Yesu.

Ba bwilaka Ityeni

8 Ityeni vwandaka ya kufuluka na lulendo mpe lusaku-
munu ya Nzambi. Yandi vwandaka sala bimangu mpe
bidimbu na kati ya bantu.
9 Na yina, mwa ba-Zwife ya bambanza Silene mpe
Alezande, yina vwandaka bantu ya yinzo ya lusambulu
ya ba-Zwife na nkumbu «yinzo ya bandongo yina kuzwaka
kimpwanza», vukanaka na ba-Zwife ya bizunga ya Silisi mpe
Aziya samu na kusala ntembe na Ityeni.
10 Kasi bawu lendaka ve na kununga na ntwala ya Ityeni,
samu ti yandi vwandaka zonza na ndwenga yina Mpeve ya
Longo vwandaka pesa yandi.
11 Ni yawu yina, bawu futaka mbongo na bantu samu ti
bawu tuba: «Beto kuwaka yandi na kusafula Moyize mpe
Nzambi!»
12 Na yina, bawu salaka ti bantu nyonso, bakuluntu ya
ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku, dasuka. Na manima,

bawu kwendaka bwila Ityeni, mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife.

13 Bawu nataka mpe bambangi ya luvunu yina vwandaka tuba: «Muntu yayi ke na kubika ve na kusafula Yinzo ya longo ya Nzambi mpe Misiku ya Moyize.

14 Beto kuwaka yandi na kutuba ti Yesu ya Nazaleti ke mwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe ke soba bifu yina Moyize pesaka beto.»

15 Bayina nyonso vwandaka kuna sikikaka meso ya bawu na Ityeni, mpe talaka ti kizizi ya yandi kumaka mutindu kizizi ya mbazi.

7

Kinzonzi ya Ityeni

1 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka yandi: «Mambu yina kele ya tsyelika?»

2 Ityeni vutulaka: «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa! Nzambi ya nkembo talanaka na nkooko ya beto Abalayami ntangu yandi vwandaka na kizunga ya Mezopotami, ntete yandi kwenda kuzinga na mbanza Alani.

3 Nzambi zabisaka yandi: "Katuka na yinsi ya nge. Bika dikanda ya nge, mpe kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge."»

4 Na yina, Abalayami basikaka na yinsi ya Babilone mpe kwendaka zinga na mbanza Alani. Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, Nzambi nataka yandi na yinsi yina beno ke na kuzinga ntangu yayi.

5 Kuna, Nzambi pesaka yandi ata lupangu to ata mwa kisika ya fyoti. Kasi Nzambi pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi yinsi yina, mpe na manima ya yandi yawu ke vwanda mpe ya mitekolo ya yandi. Kasi na ntangu yina, Abalayami vwandaka ntete ve na mwana.

6 Nzambi tubaka na yandi mutindu yayi: «"Bana ya nge ke zinga na yinsi ya nzenza, kisika bawu ke vwanda bandongo, mpe ba ke talisa bawu mpasi bamvula bankama yiya (400).

7 Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo. Na manima, bawu ke basika na yinsi yina, mpe bawu ke kwiza sambila munu na kisika yayi."

8 Na manima, Nzambi salaka ngwisani na Abalayami. Kidimbu ya ngwisani yina ni kuzengisa bubakala. Ni yawu yina, na manima ya kubuta Isaaki, Abalayami zengaka yandi bubakala na kilumbu ya nana. Isaaki salaka mpe mutindu yina na Yakobi, mutindu mosi mpe Yakobi na bana ya yandi

7:3 Mba 12.1 **7:7** Mba 15.13-14; Kbk 3.12

kumi na zole yina kele bamfumu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli.»
9 «Bankooko ya beto talaka musoki na mpangi ya bawu Yosefi, mpe tekisaka yandi, samu ti yandi vwanda mundongo na yinsi ya Ngipiti. Kasi Nzambi vwandaka na yandi,
10 mpe kuulaka yandi na bampasi nyonso. Nzambi pesaka yandi ndwenga mpe salaka ti yandi vwanda muntu ya mbote na ntwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Na yina, Falawo byadisaka yandi mfumu yina ke talaka mambu ya yinsi ya Ngipiti mpe ya bima nyonso ya yandi.
11 Na yina, nsatu ya ngolo kumaka na bizunga nyonso ya bayinsi ya Ngipiti mpe ya Kaana. Mpasi lutilaka mingi, mpe bankooko ya beto vwandaka kuzwa dyaka ve kima ya kudya.
12 Yakobi kuwaka ti madya vwandaka na yinsi ya Ngipiti, mpe yandi fidisaka bankooko ya beto mbala ya ntete.
13 Ntangu yandi fidisaka bawu na mbala ya zole, Yosefi zabakanaka na bampangi ya yandi, mpe Falawo zabaka dikanda ya Yosefi.
14 Yosefi tumisaka bantu na kwenda kubaka tata ya yandi Yakobi, mpe dikanda nyonso ya yandi, yina vwandaka na lutangu ya bantu makumi na tanu.
15 Na yina, Yakobi kwendaka na yinsi ya Ngipiti, kisika yandi kufwaka mutindu mosi mpe bankooko ya beto ya nkaka.
16 Ba nataka bamvumbi ya bawu na bwala ya Siseme, mpe zikaka yawu na bandyamu yina Abalayami sumbaka na bana ya Amole na bwala Siseme.»
17 «Mutindu ntangu yina Nzambi fwanaka nungisa nsilulu yina yandi pesaka Abalayami vwandaka kuma pene-pene, bantu ya beto butanaka mpe kumaka mingi na Ngipiti.
18 Na manima, ntinu ya nkaka yina zabaka ve Yosefi bandaka na kuyala na Ngipiti.
19 Ntinu yina vunaka bantu ya beto, mpe talisaka bankooko ya beto mpasi mingi. Yandi tumisaka bawu na kulosa bana ya bawu samu ti bawu kufwa.
20 Ni na ntangu yina, Moyize butukaka. Yandi vwandaka mwana ya kitoko mingi. Ba kebaka yandi bangonda tatu na kati ya yinzo ya tata ya yandi.
21 Ntangu ba losaka yandi, mwana ya Falawo ya kento bakaka yandi, mpe yundulaka yandi mutindu mwana ya yandi.
22 Na yina, ba longisaka Moyize na ndwenga nyonso ya yinsi ya Ngipiti, mpe yandi kumaka muntu ya mfunu na mambu yina yandi vwandaka zonza mpe sala.

7:16 Mba 37.11,28; 39.2,21; 45.9-10,17-18 **7:19** Kbk 1.7-8,10-11,22 **7:21** Kbk 2.3-10

23 Ntangu Moyize lungisaka bamvula makumi yiya, yandi
bakaka lukanu ya kwenda kutala bampangi ya yandi, bantu
ya yinsi ya Isayeli.
24 Yandi talaka muntu ya Ngipiti yina vwandaka nyokola
mosi na kati ya bantu ya Isayeli. Moyize nwaninaka muntu
ya Isayeli. Na kuvutula yimbi yina muntu ya Ngipiti salaka,
Moyize kufwaka yandi.
25 Moyize vwandaka banza ti bampangi ya yandi zolaka
bakula ti ni yandi Nzambi vwandaka zola kusadila samu na
kupesa bawu kimpwanza. Kasi bawu vwandaka bakula ve.
26 Na kilumbu yina landaka, yandi talaka bantu zole ya
Isayeli yina vwandaka nwana. Yandi zolaka tula kizunu na
kati ya bawu na kutuba: “Bampangi, samu na yinki beno ke
na kunwana? Beno kele bampangi.”
27 Kasi muntu yina vwandaka nyokola mpangi, yandi nun-
gunaka Moyize mpe yandi tubaka na Moyize: “Nani me tula
nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?
28 Yinki, nge zola kufwa munu mutindu nge kufwaka ma-
zono mu-Ngipiti?”
29 Na kuwa mutindu yina, Moyize kimaka mpe kwendaka
zinga na yinsi ya Madyane. Kuna, yandi butaka bana zole ya
bakala.»
30 «Na manima ya bamvula makumi yiya, mbazi mosi kwiz-
aka talana na Moyize na yinsi ya kuyuma ya mongo ya Sinayi
na kati ya mulaka ya tiya yina vwandaka basika na divunda.
31 Na kutala mutindu yina, Moyize yitukaka. Kasi ntangu
yandi vwandaka kwenda pene-pene samu na kutala mbote,
yandi kuwaka ndinga ya Mfumu yina tubaka:
32 “Mu kele Nzambi ya bankooko ya nge, Nzambi ya Abal-
ayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Moyize vwandaka tekita na
boma mpe vwandaka meka dyaka ve na kutala.
33 Na yina, Mfumu zabisaka yandi: “Katula mapapa na
makulu ya nge, samu ti kisika yayi nge kele, ya kele ntoto ya
longo.
34 Mu me tala wapi mutindu bantu ya munu ke na kutala
mpasi na yinsi ya Ngipiti. Mu me kuwa bidilu ya bawu,
mpe mu me kulumuka samu na kukuula bawu. Ntangu yayi,
kwenda samu ti mu ke na kufidisa nge na yinsi ya Ngipiti.”»
35 «Moyize yina bantu ya Isayeli mangaka na kutuba: “Nani
me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?”
Nzambi fidisaka yandi mutindu Mfumu mpe Muvuukisi ya
bantu na lusalusu ya mbazi yina talanaka na yandi na di-
vunda ya tiya.»

7:29 Kbk 2.11-15,21-22; 18.3-4 **7:34** Kbk 2.14; 3.10

36 Ni Moyize basisaka bantu ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti,
mpe salaka bimangu mpe bidimbu na yinsi yina, na mubu ya
mbwaki, mpe na yinsi ya kuyuma na bamvula makumi yiya.
37 Ni Moyize dyaka tubaka na bantu ya Isayeli: «"Nzambi
ke basisa na kati ya beno mumbikudi mutindu munu."»
38 Ntangu bantu ya Isayeli vukanaka na yinsi ya kuyuma,
ni yandi vwandaka na bankooko ya beto. Ni yandi mpe
vwandaka kintwadi na mbazi yina zonzaka na yandi na
mongo ya Sinayi. Yandi kuzwaka mambu ya Nzambi samu
na kuzabisa beto yawu.
39 Kasi bankooko ya beto zolaka ve na kutumama na yandi.
Bawu mangaka yandi, mpe bawu vwandaka na nsatu ya
kuvutuka na yinsi ya Ngipiti.
40 Ni yawu yina, bawu tubaka na Aloni: «"Yidikila beto
banzambi ya biteki yina ke tambula na ntwala ya beto, samu
ti beto zaba ve mambu yina me kumina Moyize yina basisaka
beto na yinsi ya Ngipiti."
41 Na yina, bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe,
mpe bawu pesaka minkayulu na kiteki yina. Bawu salaka
mukembo samu na kiteki yina maboko ya bawu vwandaka
me yidika.
42 Kasi Nzambi mangaka bawu, mpe bikaka ti bawu sam-
bila binwani ya mazulu* mutindu ya kele ya kusonama na
dibuku ya Mimbikudi:
«"Bantu ya Isayeli!
Ni na munu ve beno pesaka minkayulu ya bibulu mpe mak-
abu ya nkaka
ntangu beno zingaka bamvula makumi yiya na yinsi ya
kuyuma.
43 Beno nataka yinzo ya lele ya nzambi Moloke,
mpe kifwani ya mbwetete ya nzambi ya beno Lefane.
Beno yidikaka biteki yina samu na kusambila yawu!
Ni yawu yina, mu ke nata beno ntama kulutila yinsi ya
Babilone."»
44 «Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto vwandaka na
Yinzo ya lele, kisika bawu vwandaka bumba matadi yina
ba sonikaka misiku. Moyize tungaka yawu na kifwani yina
Nzambi lakisaka yandi.
45 Na manima, Yinzo ya lele yina bikanaka na bana ya
bankooko ya beto. Bawu nataka yawu na lutwadusu ya
Yosuwa na yinsi yina bawu bakaka na bantu ya nkaka yina

7:36 Kbk 7.3; 14.21; Ltg 14.33 **7:37** Mus 18.15,18 **7:38** Kbk 19.1–20.17; Mus 5.1-33 **7:40** Kbk 32.1,23 **7:41** Kbk 32.1-6; Ltg 14.3 **7:42** Mus 4.19; 2Bt 17.16 * **7:42** *Binwani ya mazulu* ni ntangu, ngonda mpe bambwetete. **7:43** Amo 5.25-27

Nzambi bingisaka na ntwala ya bawu. Yawu vwandaka kuna
tii na ntangu ya Davidi.
46 Davidi kuzwaka lusakumunu ya Nzambi, mpe lombaka
yandi muswa ya kutunga yinzo samu na Nzambi yina Yakobi
vwandaka sambila.
47 Kasi, ni Salomoni tungilaka yandi yinzo.»
48 «Beto zaba mbote ti Nzambi-Mpungu ke vwandaka ve na
kati ya bayinzo yina bantu ke yidikaka, mutindu yawu kele
ya kusonama na kati ya dibuku ya Mimbikudi:
49 «“Zulu kele kiti ya munu ya kimfumu,
mpe ntoto kele kisika ya munu ya kutulaka makulu.
Wapi mutindu ya yinzo beno lenda kutungila munu?
Na wapi kisika mu lenda kupema?
Ni Yave me tuba yawu.
50 Ni munu mosi yidikaka bima nyonso yina.”»
51 «Beno kele bantu ya yintu-ngolo. Bantima mpe makutu
ya beno kele ya kukangama na Nzambi. Beno ke mangaka na
kutumama na Mpeve ya Longo mutindu bankooko ya beno.
52 Bawu talisaka mimbikudi nyonso mpasi, mpe bawu
kufwaka bayina zabisaka ntete nkwizulu ya muntu ya
kudedama. Ni yandi beno yekulaka mpe kufwaka.
53 Beno kuzwaka Misiku na lusalusu ya bambazi, kasi beno
tumamaka ve na yawu.»

Lufwa ya Ityeni

54 Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife dasukaka
mingi ntangu bawu kuwaka mutindu yina. Bawu bandaka
na kukwetisa meno samu na kulakisa nkele na Ityeni.
55 Kasi Ityeni yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya
Longo sikikaka meso ya yandi na zulu. Yandi talaka nkembo
ya Nzambi mpe Yesu ya kutelama na lubakala ya Nzambi.
56 Yandi tubaka: «Beno kuwa! Mu ke na kutala mazulu ya
kuzibuka, mpe Mwana ya Muntu yina kele ya kutelama na
lubakala ya Nzambi.»
57 Na yina, bawu lookaka na ngolo nyonso, mpe kangaka
makutu ya bawu. Bawu nyonso kubwaka na nzutu ya yandi.
58 Ba basisaka yandi na mbanza, mpe bulaka yandi matadi
samu na kufwa yandi. Bambangi kwendaka tula bilele ya
bawu na makulu ya ntwenya na nkumbu Sawuli, samu ti
yandi keba yawu.
59 Ntangu bawu vwandaka bula Ityeni matadi, Ityeni vwan-
daka sambila mutindu yayi: «Mfumu Yesu, yamba mpeve ya
munu.»

7:45 Kbk 25.9,40; Ywa 3.14-17 **7:46** 2Sa 7.1-16; 1Kk 17.1-14 **7:47** 1Bt 6.1-38; 2Kk 3.1-17 **7:50** Esa 66.1-2

60 Na manima, yandi fukamaka mpe lookaka na ngolo
nyonso: «Mfumu, lemvokila bawu disumu yayi!» Na manima
ya kutuba mutindu yina, yandi kufwaka.

8

Sawuli talisaka bandimi mpasi

1 Sawuli ndimaka mpe ti ba kufwa Ityeni.
Na kilumbu yina, ba bandaka na kutalisa mingi mpasi
na bandimi ya Yelusalemi. Kaka bantumwa bikanaka na
Yelusalemi, kasi bandimi nyonso mwanganaka na kati ya
bizunga ya Zude mpe ya Samaliya.
2 Bantu ya kukwikama na Nzambi zikaka Ityeni, mpe di-
laka mingi na lufwa ya yandi.
3 Kasi Sawuli vwandaka sosa kufwa dibuundu ya Nzambi.
Yandi vwandaka kota na bayinzo ya bandimi, mpe vwandaka
kanga bakento na babakala samu na kutula bawu na boloko.

Filipe zabisaka Mambu ya Nzambi na kizunga ya Samaliya

4 Bayina mwanganaka vwandaka kwenda bisika nyonso,
mpe vwandaka zabisa Nsangu ya Mbote.
5 Na yina, Filipe kwendaka na mbanza mosi ya Samaliya,
mpe bandaka na kuzabisa bawu mambu yina me tadila
Klisto.
6 Ntangu bawu vwandaka kuwa yandi mpe vwandaka tala
bimangu yina yandi vwandaka sala, bantu nyonso kwika-
maka na mambu yina Filipe vwandaka zonza.
7 Ya tsyelika, bampeve ya yimbi vwandaka basika na bam-
bevo mingi na kulooka na ngolo nyonso. Bantu mingi ya
bifuuma na makulu mpe ya binama ya kufwa vwandaka
beluka.
8 Na yina, bantu ya mbanza yina kumaka na kyese mingi.

Mbotokolo ya nganga-kisi Simoni

9 Katuka ntama, bakala mosi na nkumbu Simoni vwandaka
na mbanza yina. Yandi vwandaka sala bunganga, mpe vwan-
daka yitukisa bantu mingi ya kizunga yina. Yandi vwandaka
lakisa ti yandi kele muntu ya mfunu,
10 mpe bantu nyonso, kubanda na bantwenya tii na baku-
luntu, vwandaka ya kukwikama na yandi. Bantu vwandaka
tuba: «Muntu yayi kele lulendo ya Nzambi, yina ba ke boki-
laka Lulendo ya Nene.»
11 Bawu vwandaka ya kukwikama na yandi samu ti katuka
ntama, yandi vwandaka yitukisa bawu na bunganga ya
yandi.
12 Kasi ntangu bawu ndimaka Nsangu ya Mbote ya Kim-
fumu ya Nzambi mpe yina me tadila Yesu-Klisto yina Filipe

zabisaka bawu, bantu mingi, bakento na babakala, botamaka.
13 Simoni mpe kwikilaka mpe botamaka. Yandi vwandaka
landa Filipe bisika nyonso, mpe yandi vwandaka yituka
mingi na bidimbu mpe bimangu yina Filipe vwandaka sala.

Nkwizulu ya Pyele mpe Yowane na Samaliya

14 Ntangu bantumwa yina vwandaka na Yelusalemi
kuwaka ti bantu ya Samaliya ndimaka Mambu ya Nzambi,
bawu fidisaka bawu Pyele mpe Yowane.
15 Ntangu Pyele mpe Yowane kumaka na Samaliya, bawu
sambidilaka bandimi, samu ti bawu kuzwa Mpeve ya Longo.
16 Ya tsyelika, bandimi ya Samaliya vwandaka me kuzwa
ntete ve Mpeve ya Longo. Kasi bawu kuzwaka mbotokolo
kaka na nkumbu ya Mfumu Yesu.
17 Na yina, Pyele mpe Yowane tentikaka bawu maboko,
mpe bawu kuzwaka Mpeve ya Longo.

Mabanza ya yimbi ya Simoni

18 Ntangu Simoni talaka ti bandimi kuzwaka Mpeve ya
Longo ntangu bantumwa tentika bawu maboko, yandi nati-
naka bawu mbongo mpe tubaka:
19 «Beno pesa munu mpe lulendo yina, samu ti bantu yina
mu ke tentika maboko kuzwa Mpeve ya Longo.»
20 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Bika ti nge kwenda na mbun-
gulu kintwadi na mbongo ya nge, samu ti nge me banza ti nge
lenda kusumba na mbongo dikabu yina Nzambi ke pesaka.
21 Nge kele ve na kinkunku to ata luve mosi ve na kati ya
dyambu yayi, samu ti ntima ya nge kele ve ya kusungama na
meso ya Nzambi.
22 Na yina, bika mabanza ya nge ya yimbi, mpe sambila
Mfumu samu ti yandi lemvokila nge na dibanza yina kele na
ntima ya nge, kana yandi lenda kulemvokila nge yawu.
23 Ya tsyelika, mu ke na kutala ti nge kele ya kufuluka na
musoki, mpe nge kele ntete ya kukangama na masumu.»
24 Simoni vutulaka: «Beno sambila Mfumu beno mosi samu
na munu, samu ti mambu yina beno me zonza kumina munu
ve.»
25 Na manima ya kupesa kimbangi yina me tadila Yesu mpe
ya kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu, Pyele mpe Yowane
vutukaka na Yelusalemi. Na nzila, bawu vwandaka longisa
Nsangu ya Mbote na babwala mingi ya Samaliya.

Filipe mpe kalaka ya nene ya Etyopi

26 Mbazi mosi ya Mfumu tubaka na Filipe: «Telama mpe
kwenda na lweka ya sude, na nzila yina ke katukaka na
Yelusalemi tii na mbanza Ngaza. Ata muntu ke lutilaka dyaka
na nzila yina.»

27 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka mpe kwendaka.
Na nzila yina, yandi bwabanaka muntu ya mfunu ya yinsi
ya Etyopi, muntu yina ba kufwaka mabuta. Yandi vwandaka
twadisa bimvwama ya Kandase, ntinu ya kento ya yinsi ya
Etyopi. Kalaka yina vwandaka me kwiza na Yelusalemi samu
na kusambila Nzambi,
28 mpe yandi vwandaka vutuka na yinsi ya yandi. Yandi
vwandaka zyeta ya kuvwanda na kipusu yina bampunda ke
bendaka, mpe vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya.
29 Mpeve ya Longo tubaka na Filipe: «Kwenda pene-pene ya
kipusu-pusu yina.»
30 Filipe kimaka mbangu sika vwandaka kipusu, mpe
kuwaka muntu ya Etyopi yina vwandaka tanga dibuku
ya mumbikudi Esaya. Filipe yufulaka yandi: «Nge ke na
kubakula mambu yina nge ke na kutanga?»
31 Muntu ya Etyopi vutulaka: «Wapi mutindu mu lenda
kubakula kana muntu bangudila munu yawu ve?» Na yina,
yandi tubaka na Filipe na kuyuluka na kipusu mpe na ku-
vwanda pene-pene ya yandi.
32 Kibuku ya Mambu ya Nzambi yina yandi vwandaka
tanga, vwandaka tuba mutindu yayi:
«Yandi vwandaka mutindu dimeme
yina ba ke na kunata samu na kufwa yandi,
mpe mutindu mwana ya dimeme
yina ke na kulooka ve na ntwala ya muntu
yina ke na kuzenga yandi mika.
Ni mutindu yina mpe, yandi tubaka ata dyambu.
33 Ba talisaka yandi nsoni,
mpe ba mangaka na kunungisa yandi.
Nani ke zonzila nsangu ya bana ya yandi?
Ya tsyelika, ba zengaka luzingu ya yandi awa na ntoto.»

Filipe botikaka kalaka ya nene ya Etyopi

34 Muntu ya mfunu yufulaka Filipe: «Mulemvo ya nge, nani
mumbikudi ke na kuzonzila? Yandi ke na kuzonzila yandi
mosi to muntu ya nkaka?»
35 Na yina, Filipe bandaka na kubangula kibuku yina ya
Mambu ya Nzambi, mpe zabisaka yandi Nsangu ya Mbote
yina me tadila Yesu.
36 Mutindu bawu vwandaka landa nzila, bawu kumaka na
kisika yina vwandaka na maza. Na yina, muntu ya mfunu
tubaka: «Maza yawu yayi! Yinki ke na kukangisa munu nzila
na kubotama?» [
37 Filipe zabisaka yandi: «Kana nge kwikila na ntima nyonso
ya nge, nge lenda kuzwa mbotokolo.» Muntu ya mfunu

8:33 Esa 53.7-8

vutulaka: «Mu ke na kukwikila ti Yesu-Klisto kele Mwana ya Nzambi*.»]

38 Muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi kangimisaka kipusu. Bawu nyonso zole kulumukaka na maza, mpe Filipe botikaka yandi.

39 Ntangu bawu basikaka na maza, Mpeve ya Mfumu nataka Filipe. Muntu ya mfunu vwandaka tala dyaka ve Filipe, kasi yandi landaka nzila ya yandi na kilengi nyonso.

40 Filipe talanaka na mbanza Azote, mpe vwandaka zabisa Nsangu ya Mbote na mbanza ni mbanza yina yandi vwandaka lutila tii ntangu yandi kumaka na mbanza Sezale.

9

Sawuli sobaka nkadulu
(Bis 22.6-16; 26.12-18)

1 Na ntangu yina, Sawuli vwandaka bika ve na kusosa kufwa bilandi ya Mfumu Yesu. Yandi kwendaka tala nganga-Nzambi ya ntete,

2 mpe lombaka yandi mikanda yina fwanaka pesa yandi muswa ya kukota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Damase, samu ti kana yandi kuta bantu kuna, babakala to bakento, yina vwandaka landa Nzila ya Mfumu, yandi kanga bawu mpe nata bawu na Yelusalemi.

3 Yandi vwandaka kwenda na mbanza Damase, mpe kumaka pene-pene na mbanza yina. Na mpamukunu, nsemo yina katukaka na mazulu lezimaka mpe zungaka yandi.

4 Yandi kubwaka na ntoto mpe kuwaka ndinga yina vwandaka zabisa yandi: «Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?»

5 Sawuli yufulaka: «Mfumu, nge kele nani?» Ndinga vutulaka: «Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi.

6 Kasi telama mpe kota na mbanza. Kuna, ba ke zabisa nge yinki nge fwana kusala.»

7 Bampangi ya nzyetolo ya Sawuli telamaka kuna, mpe vwandaka lenda ve na kuzonza ata dyambu. Bawu vwandaka kuwa ndinga, kasi bawu talaka ata muntu.

8 Sawuli telamaka mpe zibulaka meso. Kasi yandi vwandaka tala dyaka ve. Bampangi ya yandi ya nzyetolo simbaka yandi na diboko, mpe nataka yandi na Damase.

9 Na bilumbu tatu, meso ya yandi vwandaka kaka ya kufwa. Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve.

---

* **8:37** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka ndambu ya kibuku to kibuku nyonso.

10 Na Damase, ya vwandaka na kilandi mosi na nkumbu
Ananyase. Mfumu talanaka na yandi na lumoni, mpe boki-
laka yandi: «Ananyase.» Ananyase vutulaka: «Mfumu, munu
yandi yayi.»
11 Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda malu-malu yayi na bala-
bala yina ba ke bokilaka Kusungama. Kota na yinzo ya Yuda,
mpe yufula bakala ya mbanza Tase na nkumbu Sawuli. Yandi
ke na kusambila ntangu yayi,
12 mpe yandi me tala na lumoni bakala mosi na nkumbu
Ananyase yina me kota mpe me tentika yandi maboko samu
ti yandi tala dyaka.»
13 Ananyase vutulaka: «Mfumu, bantu mingi me zonzila
munu muntu yina, mpe me zabisa munu yimbi nyonso yina
yandi salaka na bantu ya nge ya longo na Yelusalemi.
14 Yandi me kwiza awa na lutumu yina bamfumu ya
banganga-Nzambi me pesa yandi samu na kukanga bayina
nyonso ke sambilaka nge.»
15 Kasi Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda tala muntu yina!
Mu me soola yandi, mpe yandi ke vwanda kisadi ya munu.
Yandi ke zabisa Nkumbu ya munu na sika ya bayina kele ve
ba-Zwife, na bantinu ya bawu, mpe na bantu ya Isayeli.
16 Mu ke lakisa yandi munu mosi, bampasi nyonso yina
yandi ke tala samu na munu.»
17 Na yina, Ananyase kwendaka. Ntangu yandi kumaka na
kati ya yinzo, yandi tentikaka Sawuli maboko, mpe zabisaka
yandi: «Mpangi ya munu Sawuli, Mfumu Yesu yina talanaka
na nge na nzila yina nge vwandaka kwizila, me fidisa munu
samu ti nge tala dyaka, mpe ti nge fuluka na Mpeve ya
Longo.»
18 Kaka na ntangu yina, bima mutindu makalu ya mbisi
katukaka yandi na meso, mpe yandi bandaka na kutala
dyaka. Yandi telamaka, mpe ba botikaka yandi.
19 Na manima, yandi kudyaka, mpe yandi kumaka dyaka
na ngolo.

Sawuli longisaka Nsangu ya Mbote na mbanza Damase

Sawuli lutisaka mwa bilumbu kintwadi na bilandi yina
vwandaka na mbanza Damase.
20 Kaka na ntangu yina, yandi bandaka na kulongisa
Mambu ya Nzambi na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na
kuzabisa ti Yesu kele Mwana ya Nzambi.
21 Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka mpe
tubaka: «Ni muntu yayi ve vwandaka talisa mpasi bantu yina
ke sambilaka Yesu na Yelusalemi. Yandi me kwiza ve awa
samu na kukanga mpe kunata bandimi na sika ya bamfumu
ya banganga-Nzambi?»

22 Kasi lulendo ya Sawuli vwandaka lutila ngolo na
mutindu ya yandi ya kulongisa ti Yesu kele Masiya. Na yina,
ba-Zwife ya mbanza Damase vwandaka dyaka ve na dyambu
ya kutuba.
23 Bilumbu mingi lutaka. Na manima, ba-Zwife wisanaka
samu na kufwa Sawuli. 24 Bilumbu nyonso na mpimpa mpe
na ntangu, bawu vwandaka keba myelo ya mbanza samu na
kufwa yandi. Kasi Sawuli zabaka mambu yina.
25 Na yina, bilandi ya Sawuli kimisaka yandi na mpimpa.
Bawu kulumunaka yandi na kati ya kitunga ya nene na lweka
ya nkaka ya kibaka ya mbanza.

Sawuli na mbanza Yelusalemi

26 Ntangu Sawuli kumaka na Yelusalemi, yandi vwandaka
sosa na kuvukana na bilandi. Kasi bawu nyonso vwandaka
tala yandi boma, samu ti bawu vwandaka ndima ve ti yandi
me kuma kilandi ya tsyelika.
27 Na yina, Banabase bakaka yandi mpe nataka yandi na
sika ya bantumwa. Yandi zabisaka bawu wapi mutindu
Sawuli talanaka na Mfumu Yesu na nzila ya Damase, mpe
wapi mutindu Mfumu zonzilaka yandi. Yandi zabisaka bawu
mpe wapi mutindu na mbanza Damase Sawuli longisaka na
kivuvu nyonso Nkumbu ya Yesu.
28 Katuka ntangu yina, Sawuli kumaka kintwadi na ban-
tumwa. Yandi vwandaka tambula bisika nyonso na bawu
na Yelusalemi, mpe vwandaka longisa na kivuvu nyonso
nkumbu ya Mfumu.
29 Yandi vwandaka solola mpe vwandaka sala ntembe na
ba-Zwife ya ndinga ya ba-Ngeleke. Kasi bawu mpe vwandaka
sosa na kufwa yandi.
30 Ntangu bampangi zabaka dyambu yina, bawu nataka
Sawuli na mbanza Sezale, mpe fidisaka yandi na mbanza
Tase.
31 Na yina, na bizunga nyonso ya Zude, ya Ngalili, mpe
ya Samaliya, dibuundu vwandaka zinga na kizunu mpe
vwandaka kula na kiminu. Dibuundu vwandaka tumama na
Mfumu mpe kumaka nene na lusalusu ya Mpeve ya Longo.

Pyele belusaka Ene

32 Kilumbu mosi, Pyele yina vwandaka tambula na yinsi
nyonso kwendaka tala bantu ya longo yina vwandaka na
mbanza Lida.
33 Kuna, yandi kutaka bakala mosi na nkumbu Ene. Yandi
vwandaka ya kulala na mfulu katuka bamvula nana, samu ti
yandi vwandaka na binama ya kufwa.

34 Pyele zabisaka yandi: «Ene, Yesu-Klisto me belusa nge.
Telama mpe futika nkwala ya nge.» Na mpamukunu, Ene
telamaka.
35 Bantu nyonso ya mbanza Lida mpe bantu ya kizunga
ya Saloni, bawu talaka yandi, mpe sobaka nkadulu samu na
kulanda Mfumu.

Pyele vumbulaka Dolekase na lufwa

36 Na mbanza Zafa vwandaka na mundimi ya kento na
nkumbu Tabita. (Na ndinga ya ba-Ngeleke, nkumbu yina zola
kutuba Dolekase. Nsasa ya yawu kele «nsyesye»). Yandi vwan-
daka sala ntangu nyonso mambu ya mbote, mpe vwandaka
sadisa bamputu.
37 Na bilumbu yina, yandi kuzwaka kimbevo mpe kufwaka.
Na manima, ba sukulaka nzutu ya yandi, mpe ba tulaka yawu
na kati ya kivinga ya kibandu.
38 Bandimi ya mbanza Zafa kuwaka nsangu ti Pyele vwan-
daka na mbanza Lida. Mutindu Lida vwandaka pene-pene
na Zafa, bawu fidisaka yandi bantu zole na kwenda kutubila
yandi: «Mulemvo ya nge, kwiza na nswalu nyonso na sika ya
beto.»
39 Na nswalu nyonso, Pyele kwendaka na bawu. Ntangu
bawu kumaka, ba nataka yandi na kati ya kivinga ya
kibandu. Mifwidi nyonso ya bakento vwandaka dila pene-
pene ya yandi. Bawu vwandaka lakisa yandi binkuti mpe
biyunga yina Dolekase tungaka ntangu yandi vwandaka
ntete moyo.
40 Pyele basisaka bantu nyonso. Yandi fukamaka mpe
sambilaka. Na manima, yandi balukaka kisika vwandaka
nzutu, mpe tubaka: «Tabita, telama!»

Tabita zibulaka meso. Yandi talaka Pyele mpe vwandaka.
41 Pyele simbaka yandi na diboko, mpe sadisaka yandi na
kutelama. Na manima, Pyele bokilaka bantu ya longo mpe
mifwidi ya bakento. Yandi lakisaka bawu Tabita ya moyo.
42 Nsangu yina mwanganaka na kati ya mbanza Zafa, mpe
bantu mingi kwikilaka na Mfumu Yesu.
43 Pyele lutisaka bilumbu mingi na mbanza Zafa na yinzo
ya Simoni yina vwandaka bongisa bampusu ya bibulu.

10

Koneye kuzwaka lumoni

1 Na mbanza Sezale vwandaka na bakala mosi na nkumbu
Koneye. Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani
nkama yina ba vwandaka bokilaka «Nkonga ya Itali».
2 Yandi vwandaka muntu ya kusungama na meso ya
Nzambi, mpe kintwadi na dikanda ya yandi, bawu vwandaka

zitisa Nzambi na ntima mosi. Yandi vwandaka sadisa bamputu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sambila Nzambi ntangu nyonso.

3 Kilumbu mosi, keba ve na ngunga ya kumi na tanu, yandi kuzwaka lumoni. Yandi talaka mbazi mosi ya Nzambi yina kotaka na yinzo ya yandi, mpe tubilaka yandi: «Koneye!»

4 Koneye sikikaka meso ya yandi na mbazi, mpe na boma nyonso, yandi yufulaka: «Wapi mambu, Mfumu?»

Mbazi vutulaka: «Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu. Na yina, yandi me banzila nge.

5 Ntangu yayi, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti bawu kwenda kubokila muntu mosi na nkumbu Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.

6 Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.»

7 Ntangu mbazi yina vwandaka zonza na yandi kwendaka, Koneye bokilaka bisadi zole ya yandi, mpe mosi na kati ya binwani ya yandi yina kele muntu ya kusungama na meso ya Nzambi.

8 Na manima ya kuzabisa bawu mambu yina mbazi tubilaka yandi, yandi fidisaka bawu na mbanza Zafa.

Pyele kuzwaka lumoni

9 Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwanda na nzila, mpe kumaka pene-pene na mbanza Zafa, ntete ngunga ya midi lunga, Pyele yulukaka na kibandu ya yinzo samu na kusambila.

10 Yandi kumaka na nsatu mpe sosaka kudya. Kasi ntangu ba vwandaka lambila yandi madya, yandi kuzwaka lumoni.

11 Yandi talaka zulu ya kuzibuka mpe kima mosi mutindu lele ya nene yina vwandaka mutindu ba me simba na bansongi yiya. Yawu vwandaka kulumuka na ntoto.

12 Na kati ya yawu vwandaka na bibulu ya mutindu na mutindu: bibulu ya makulu yiya, banyoka, mpe bandeke.

13 Ndinga mosi tubaka na yandi: «Pyele telama! Kufwa yawu mpe kudya yawu.»

14 Kasi Pyele vutulaka: «Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka mpe yina kele ya kusumuka.»

15 Ndinga wakanaka dyaka mpe tubaka: «Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila.»

16 Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, kima yina vutukaka na zulu.

17 Pyele vwandaka sosa na kuzaba nsasa ya lumoni yina. Kasi na ntangu yina mpe, bantu yina Koneye fidisaka yufulaka bantu mpe bakulaka kisika vwandaka yinzo ya Simoni, mpe bawu kwendaka na ntwala ya mwelo.

18 Bawu bokilaka bantu ya yinzo mpe yufulaka: «Ni kwaku ke na kuvwandaka Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.»

19 Mutindu Pyele vwandaka yindula ntete nsasa ya lumoni yina yandi kuzwaka, Mpeve zabisaka yandi: «Bantu tatu ke na kusosa nge.

20 Telama! Kulumuka malu-malu yayi, mpe kwenda na bawu. Kusala ntembe ve samu ti ni munu me fidisa bawu.»

21 Na yina, Pyele kulumukaka mpe tubaka na bawu: «Munu yandi yayi. Ni munu beno ke na kusosa. Samu na yinki beno me kwiza awa?»

22 Bawu vutulaka: «Koneye, mfumu yina ke twadisaka nkonga ya binwani nkama me fidisa beto na sika ya nge. Yandi kele muntu ya kudedama mpe ke zitisaka Nzambi. Ba-Zwife nyonso ke tubaka kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi. Mbazi mosi ya Nzambi zabisaka yandi na kubokila nge na yinzo ya yandi samu na kuwa mambu yina nge ke tubila yandi.»

23 Na yina, Pyele kotisaka bawu na yinzo, mpe pesaka bawu kisika ya kulala.

Na kilumbu yina landaka, Pyele telamaka mpe kwendaka na bawu. Bandimi ya nkaka ya mbanza Zafa kwendaka kintwadi na yandi.

24 Yandi kumaka na mbanza Sezale na kilumbu yina landaka. Koneye vwandaka vingila bawu kintwadi na dikanda ya yandi mpe bandiku ya yandi ya luzolo yina yandi bokilaka.

25 Ntangu Pyele vwandaka kota na yinzo, Koneye kwizaka bwabana yandi mpe fukamaka na ntwala ya Pyele.

26 Kasi Pyele telemisaka yandi mpe tubaka: «Telama samu ti munu mpe, mu kele kwandi muntu mutindu nge.»

27 Ntangu yandi vwandaka zonza na Koneye, yandi kotaka na yinzo, kisika yandi kutaka bantu mingi yina vukanaka kuna.

28 Yandi zabisaka bawu: «Beno zaba ti Zwife kele ve na muswa ya kuvwanda kintwadi na nzenza, to ya kukota na yinzo ya yandi. Kasi Nzambi vwandaka me lakisa munu ti mu fwana kutala ve muntu mutindu muntu ya kusumuka to ya kuvedila ve.

29 Ni yawu yina, ntangu beno me bokila munu, mu me manga ve na kukwiza. Na yina, mu zola kuzaba samu na yinki beno me bokila munu awa.»

30 Koneye vutulaka: «Bilumbu tatu me luta, mpe kaka na ngunga yayi ya kumi na tanu, mu vwandaka sambila na yinzo

ya munu. Na mpamukunu, muntu mosi yina lwataka bilele ya kulezima talanaka na munu,

31 mpe tubaka: “Koneye, Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu.

32 Na yina, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti ba kwenda kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.”

33 Na nswalu nyonso, mu fidisaka bantu na kwenda kubokila nge. Nge me sala mbote yina nge me kwiza. Ntangu yayi, beto nyonso kele na ntwala ya Nzambi samu na kuwa mambu nyonso yina Mfumu me tumisa nge na kuzabisa beto.»

Kinzonzi ya Pyele na yinzo ya Koneye

34 Na yina, Pyele bandaka na kuzonza mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu zaba ti Nzambi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi.

35 Ni yawu yina, na konso yinsi, muntu yina ke zitisaka Nzambi mpe ke salaka mambu ya kudedama ke yangidikaka Nzambi.

36 Nzambi zabisaka mambu ya yandi na bantu ya Isayeli. Yandi zabisaka bawu Nsangu ya Mbote ya kizunu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya bantu nyonso.

37 Beno zaba mambu nyonso yina lutaka na kizunga nyonso ya Zude, kubanda Ngalili na manima ya mbotokolo yina Yowane zabisaka.

38 Beno zaba wapi mutindu Nzambi tulaka ngolo ya Mpeve ya Longo na Yesu ya Nazaleti. Yandi tambulaka na yinsi nyonso na kusala mambu ya mbote, mpe na kubelusa bayina nyonso vwandaka na lutumu ya Satana. Ya tsyelika, Nzambi vwandaka na yandi.

39 Beto kele bambangi ya mambu nyonso yina yandi salaka na Yelusalemi mpe na bisika ya nkaka ya yinsi ya ba-Zwife. Ba kufwaka yandi na kukoma yandi na kulunsi.

40 Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa na kilumbu ya tatu na manima ya lufwa ya yandi, mpe pesaka yandi lulendo ya kutalana dyaka

41 na bantu nyonso ve, kasi na beto yina Nzambi soolaka ntete samu na kuvwanda bambangi. Beto kudyaka kintwadi na yandi na manima ya mvumbukulu ya yandi na lufwa.

42 Yesu tumisaka beto na kulongisa bantu, mpe na kuzabisa ti ni yandi Nzambi soolaka samu na kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa.

43 Mimbikudi nyonso zonzilaka yandi na kutuba ti konso
muntu yina ke kwikila Yesu, ke kuzwa mulemvo ya masumu
na Nkumbu ya yandi.»

Bayina kele ve ba-Zwife kuzwaka Mpeve ya Longo

44 Ntangu Pyele vwandaka zonza ntete, Mpeve ya Longo ku-
lumukaka na bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina.
45 Bandimi ya ba-Zwife yina kwizaka na Pyele yitukaka
na kutala ti Nzambi mwangisaka mpe dikabu ya Mpeve ya
Longo na bayina kele ve ba-Zwife.
46 Ya tsyelika, bawu vwandaka kuwa bayina kele ve ba-
Zwife kuzonza na bandinga ya nkaka, mpe kukembisa
Nzambi. Na yina, Pyele tubaka:
47 «Bantu yayi me kuzwa Mpeve ya Longo mutindu beto.
Beto lenda ve kuyimina bawu na kubotama na maza.»
48 Yandi tumisaka na kubotika bawu na Nkumbu ya Yesu-
Klisto. Na yina, bawu lombaka Pyele na kuvwanda dyaka
mwa bilumbu na bawu.

11

Bandimi ya ba-Zwife sololaka na Pyele

1 Bantumwa mpe bampangi ya kizunga ya Zude kuwaka ti
bayina kele ve ba-Zwife ndimaka mpe Mambu ya Nzambi.
2 Ntangu Pyele vutukaka na Yelusalemi, bandimi ya ba-
Zwife sololaka na yandi
3 na kutuba: «Nge me kota na sika ya bayina kele ve ba-
Zwife, mpe nge me kudya kintwadi na bawu.»

Pyele bangulaka nkadulu ya yandi

4 Na yina, Pyele zabisaka bawu mambu nyonso yina lutaka.
Yandi tubaka:
5 «Mu vwandaka na mbanza Zafa, mpe mu kuzwaka lumoni
ntangu mu vwandaka sambila. Mu talaka kima mosi yina
katukaka na zulu, mpe kulumukaka na sika ya munu. Ya
vwandaka mutindu lele ya nene yina ba me simba na ban-
songi yiya.
6 Na nkebolo nyonso, mu sikikaka meso na lele yina, mpe
na kati, mu talaka bibulu ya makulu yiya, bibulu ya mfinda,
banyoka, mpe bandeke ya mazulu.
7 Na yina, mu kuwaka ndinga yina zabisaka munu: “Pyele
telema, kufwa yawu mpe kudya yawu!”
8 Kasi mu vutulaka: “Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya
kima yina ba yiminaka, mpe yina kele ya kusumuka.”

10:43 Esa 53.5-6; Yel 31.34

9 Ndinga wakanaka dyaka na mazulu: “Nge fwana kutala
ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya
kuvedila.”
10 Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, yawu
vutukaka na zulu.
11 Kaka na ntangu yina, babakala tatu yina katukaka na
mbanza Sezale kwizaka na kisika yina beto vwandaka samu
na kubokila munu.
12 Mpeve ya Longo zabisaka munu na kukwenda na bawu
ata kusala ntembe. Bampangi sambanu yayi kwendaka na
munu, mpe beto kotaka na yinzo ya Koneye.
13 Yandi zabisaka beto wapi mutindu mbazi talanaka na
yinzo ya yandi, mpe zabisaka yandi: “Fidisa babakala na
mbanza Zafa samu na kubokila Simoni yina ba ke bokilaka
dyaka Pyele.
14 Yandi ke tubila nge mambu yina ke pesa mpulusu na nge
mpe na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya nge.”
15 Ntangu mu bandaka na kuzonza, Mpeve ya Longo ku-
lumukaka na bawu mutindu yawu kulumukaka na beto na
mbandukulu.
16 Na yina, mu bambukaka moyo na mambu yina Mfumu
zonzaka: “Yowane botikaka bantu na maza, kasi beno ke
kuzwa mbotokolo na Mpeve ya Longo.”
17 Kana Nzambi pesaka bawu dikabu ya mutindu mosi na
yina yandi pesaka beto yina kwikilaka MfumuYesu-Klisto,
nani mu vwandaka samu na kukangisa Nzambi nzila?»
18 Na manima ya kuwa mutindu yina, bawu lembaka mpe
kembilaka Nzambi na kutuba: «Nzambi me pesa mpe nzila na
bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu, samu ti bawu
kuzwa luzingu ya tsyelika.»

Dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose

19 Na manima ya lufwa ya Etyeni, bandimi mwanganaka
ntangu ba bandaka na kutalisa bawu mpasi. Bawu kwen-
daka tii na kizunga ya Finesi, na kisanga ya Sipele, mpe na
mbanza Antyose, kasi bawu vwandaka zabisa mambu ya
Nzambi kaka na ba-Zwife.
20 Kasi bandimi ya nkaka yina vwandaka bantu ya kisanga
ya Sipele mpe ya mbanza Silene kwendaka na mbanza An-
tyose. Bawu zabisaka mpe Nsangu ya Mbote ya Mfumu Yesu
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.
21 Lulendo ya Mfumu vwandaka na bawu. Ni yawu yina,
bantu mingi kwikilaka mpe sobaka nkadulu ya bawu samu
na kulanda Mfumu Yesu.

Banabase na mbanza Antyose

22 Dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi kuwaka nsangu
yina. Na yina, bawu fidisaka Banabase na mbanza Antyose.

23 Ntangu yandi kumaka mpe talaka mutindu bumbote ya
Nzambi vwandaka na bawu, yandi yangalalaka mpe kindis-
aka bawu nyonso na kuvwanda ya kukwikama na Mfumu.
24 Banabase vwandaka muntu ya mbote yina vwandaka ya
kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na kiminu. Bantu mingi
kwikilaka na Mfumu.
25 Na manima, Banabase kwendaka na mbanza Tase samu
na kusosa Sawuli.
26 Ntangu Banabase talaka Sawuli, yandi nataka yandi na
mbanza Antyose. Bawu lutisaka mvula ya muvimba na
kusala na kati ya dibuundu ya Nzambi, mpe bawu longisaka
bantu mingi. Ni na mbanza Antyose ba bokilaka na mbala ya
ntete bilandi ya Mfumu Yesu na nkumbu ya «ba-Klisto».

Bandimi ya mbanza Antyose sadisaka bampangi ya Zude

27 Na bilumbu yina, mimbikudi katukaka na Yelusalemi
mpe kwendaka na mbanza Antyose.
28 Mosi na kati ya bawu, Angabuse, yina Mpeve ya Longo
twadisaka, zabisaka ti nsatu ya nene ke vwanda na ntoto
ya muvimba. (Ya tsyelika, yawu salamaka ntangu Kolode
vwandaka mfumu.)
29 Na yina, bandimi bakaka lukanu ti konso muntu na kati
ya bawu fwana kupesa kima ni kima yina yandi lenda kuzwa
samu na kusadisa bampangi yina kele na Zude.
30 Bawu salaka mutindu yina, mpe bawu fidisaka yawu na
maboko ya Banabase mpe Sawuli, samu na kupesa yawu na
sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Zude.

12

Elode talisaka bandimi mpasi

1 Na ntangu yina, ntinu Elode bandaka na kutalisa mpasi
bandimi ya nkaka ya Dibuundu.
2 Yandi tumisaka ti ba kufwa Zaki mpangi ya Yowane, na
mbele ya yinda.
3 Ntangu Elode talaka ti mambu yina yangidikaka ba-Zwife,
yandi kangisaka Pyele na bilumbu ya mukembo ya Mampa
yina ba ke funisaka ve*.

Mbazi basisaka Pyele na boloko

4 Na manima ya kukangisa Pyele mpe ya kutula yandi na
boloko, Elode tulaka bankonga yiya ya binwani yiya-yiya
na kukeba Pyele. Yandi vwandaka zola kufundisa Pyele na
ntwala ya bantu nyonso na manima ya mukembo ya Paki.
5 Pyele vwandaka na boloko, kasi bampangi ya dibuundu
vwandaka tatamana na kusambila Nzambi samu na yandi.
6 Na mpimpa yina tekilaka kilumbu yina Elode zengaka
samu na kufundisa yandi, Pyele vwandaka ya kulala na

kati-kati ya binwani zole. Ba kangaka yandi na maboko ya binwani zole na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Binwani ya nkaka vwandaka kengila na ntwala ya mwelo ya boloko.

7 Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka, mpe nsemo lezimaka na kati ya kivinga nyonso. Mbazi ningisaka Pyele na bambanzi, mpe vumbulaka yandi. Yandi tubilaka Pyele: «Telama mbangu.» Na yina, basinga nyangukaka na maboko ya yandi.

8 Na manima, mbazi zabisaka yandi: «Kanga singa ya nge ya luketo mpe mapapa ya nge.» Pyele tumamaka, mpe mbazi tubaka dyaka: «Lwata kiyunga ya nge, mpe landa munu.»

9 Pyele basikaka na boloko na kutambula na manima ya mbazi. Yandi vwandaka zaba ve ti ya vwandaka tsyelika, yandi vwandaka banza ti ya vwandaka ndosi.

10 Na manima ya kuluta nkonga ya ntete mpe ya zole ya binwani, bawu kumaka na ntwala ya mwelo ya bisengo yina ba ke basikaka na boloko. Mwelo yina fungukaka yawu mosi na ntwala ya bawu, mpe bawu basikaka. Bawu kwendaka na nsuka ya bala-bala, mpe na mpamukunu, mbazi bikaka Pyele.

11 Na yina, Pyele bakulaka mambu yina salamaka mpe tubaka: «Ntangu yayi, mu me zaba ti ya tsyelika Mfumu me fidisa mbazi ya yandi. Yandi me kuula munu na maboko ya Elode, mpe na yimbi nyonso yina ba-Zwife zolaka sala munu.»

12 Na manima ya kuyindula, yandi kwendaka na yinzo ya Maliya, mama ya Yowane-Make. Bantu mingi vukanaka kuna samu na kusambila.

13 Ntangu Pyele konkotaka na mwelo, kisadi mosi ya kento na nkumbu Loda, kwizaka pene-pene ya mwelo samu na kuzaba nani vwandaka kuna.

14 Yandi zabaka ndinga ya Pyele, mpe yandi kumaka na kyese mingi, kasi yandi zimbanaka na kuzibula mwelo. Na nswalu nyonso, yandi kwendaka zabisa ntete bampangi ti Pyele vwandaka na ngaanda na ntwala ya mwelo.

15 Bawu zabisaka yandi: «Nge me lawuka.» Kasi yandi tatamanaka na kuzonza ti ya vwandaka yandi. Na yina, bawu tubaka: «Ya kele mbazi ya yandi.»

16 Kasi Pyele vwandaka tatamana na kukonkota. Ntangu bawu zibulaka mwelo, bawu talaka yandi, mpe bawu yi-tukaka mingi.

17 Na diboko ya yandi, yandi zabisaka bawu na kuvwanda swi. Yandi tubilaka bawu wapi mutindu Mfumu Yesu ba-sisaka yandi na boloko. Yandi tubaka dyaka: «Beno zabisa

yawu na Zaki mpe na bampangi ya nkaka.» Na manima, yandi basikaka mpe kwendaka na kisika ya nkaka.

Lufwa ya Elode

18 Ntangu bwisi kutsyaka, muvusu ya nene vwandaka na kati ya binwani. Bawu vwandaka sosa kuzaba wapi kisika kele Pyele.

19 Elode fidisaka bantu na kusosa yandi, kasi ba talaka yandi ve. Na yina, yandi sambisaka binwani yina vwandaka kengila Pyele, mpe pesaka muswa ya kufwa bawu. Na manima, Elode katukaka na Zude, mpe kwendaka na mbanza Sezale, kisika yandi zingaka mwa bilumbu.

20 Elode vwandaka na nkele mingi na bantu ya bambanza Tile mpe Sidone. Na yina, bawu wisanaka samu na kwenda tala yandi. Bawu salaka ti Balasuse, mfumu ya yinzo ya ntinu, kundima mpe bawu kwendaka lomba Elode na kusala kizunu, samu ti madya ya yinsi ya bawu vwandaka katuka na yinsi ya ntinu.

21 Na kilumbu yina bawu zengaka, Elode lwataka bilele ya yandi ya bumfumu, mpe kwendaka vwanda na kiti ya yandi ya bumfumu. Yandi salaka kinzonzi na ntwala ya bantu nyonso.

22 Bantu lookaka na ngolo nyonso: «Yandi ke na kuzonza mutindu Nzambi, kasi mutindu muntu ve.»

23 Kasi kaka na ntangu yina, mbazi mosi ya Mfumu bulaka Elode, samu ti yandi ndimaka na kuzwa nkembo yina bantu ke pesaka na Nzambi. Misyete kudyaka yandi mpe yandi kufwaka.

Nsangu ya Mbote mwanganaka

24 Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana, mpe bandimi kumaka mingi.

25 Na yina me tadila Banabase mpe Sawuli, na manima ya kumanisa kisalu ya bawu na Yelusalemi, bawu vutukaka mpe nataka Yowane yina ba ke bokilaka dyaka Make.

13

Mpeve ya Longo soolaka Banabase mpe Sawuli

1 Na kati ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose vwandaka na mimbikudi mpe milongisi: Banabase, Simewone yina ba ke bokilaka dyaka «Ndombe», Lusyuse ya mbanza Silene, Sawuli, mpe Manayene yina kulaka kisika mosi na ntinu Elode.

2 Kilumbu mosi, ntangu bawu vwandaka sambila mpe mangaka na kudya samu na Nzambi, Mpeve ya Longo zabisaka bawu: «Beno byeka Banabase mpe Sawuli, samu ti bawu sala kisalu yina mu bokilaka bawu.»

3 Na yina, na manima ya kusambila mpe ya kumanga na
kudya samu na Nzambi, ba tentikaka bawu maboko, mpe
bikaka bawu na kukwenda.

Banabase mpe Sawuli na kisanga ya Sipele

4 Mpeve ya Longo fidisaka Banabase mpe Sawuli. Bawu
kwendaka na mbanza Selesi, kisika bawu kuzwaka masuwa
yina nataka bawu na kisanga ya Sipele.
5 Ntangu bawu kumaka na mbanza Salamine, bawu
zabisaka mambu ya Nzambi na kati ya yinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife. Yowane-Make vwandaka kintwadi na bawu samu
na kusadisa bawu.
6 Bawu sabukaka kisanga nyonso, mpe kumaka na mbanza
Pafose, kisika bawu kutaka nganga-kisi na nkumbu Bale-
Yesu. Yandi vwandaka Zwife, mpe vwandaka lakisa ti yandi
kele mumbikudi.
7 Yandi vwandaka zinga na sika ya Seluse Puluse, mfumu
ya kisanga mpe muntu ya mayela. Seluse Puluse bokilaka
Banabase mpe Sawuli, samu ti yandi vwandaka na nsatu ya
kuwa Mambu ya Nzambi.
8 Kasi, nganga-kisi Elimase (nkumbu ya Bale-Yesu na
ndinga ya ba-Ngeleke) zolaka ve, mpe sosaka na kukangisa
mfumu Seluse Puluse nzila ya kukuma mundimi.
9 Na yina, Sawuli yina ba vwandaka bokila dyaka Polo, mpe
yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, sikikaka
meso ya yandi na sika ya nganga-kisi,
10 mpe tubaka: «Nge kele ya kufuluka na luvunu mpe na
banzila ya muyibi. Nge kele mwana ya Satana. Nge kele
mbeni ya mambu nyonso ya mbote. Nge ke bika ve na
kutengimisa banzila ya kusungama ya Mfumu?
11 Ntangu yayi, Mfumu ke semba nge. Nge ke kuma mpofo,
mpe nge ke lutisa mwa bilumbu ata kutala dyaka nsemo ya
ntangu.»
Kaka na ntangu yina, yandi kumaka mpofo. Yandi vwan-
daka baluka balweka nyonso samu na kusosa muntu yina ke
nata yandi na diboko.
12 Ntangu mfumu Seluse Puluse talaka mambu yina sala-
maka, yandi kumaka mundimi. Yandi yitukaka mingi na
ndongosolo yina me tadila Mfumu.

Polo mpe Banabase kwendaka na mbanza Antyose ya Pisidi

13 Polo na bandiku ya yandi kotaka masuwa na mbanza
Pafose, mpe kwendaka na mbanza Peze na kizunga ya Pam-
fili. Kuna, Yowane-Make kabwanaka na bawu, mpe vutukaka
na Yelusalemi.
14 Polo na Banabase katukaka na mbanza Peze, mpe kwen-
daka na mbanza Antyose ya Pisidi. Na kilumbu ya saba, bawu
kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka.

15 Na manima ya kutanga na kati ya Misiku ya Moyize mpe
dibuku ya Mimbikudi, bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife fidisaka bantu na kuzabisa bawu: «Bampangi, kana
beno kele na mwa dyambu ya kukindisa bantu, beno lenda
kuzonza ntangu yayi.»

16 Na yina, Polo telamaka. Yandi nangunaka diboko mpe
tubaka: «Beno bantu ya Isayeli, mpe beno yina ke zitisaka
Nzambi, beno kuwa!
17 Nzambi ya bantu ya Isayeli soolaka bankooko ya beto.
Yandi kumisaka bawu dikanda ya nene na Ngipiti. Na man-
ima, yandi basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya
yandi.
18 Yandi kebaka bawu bamvula makumi yiya na yinsi ya
kuyuma.
19 Na manima, yandi salaka ti ba kufwa makanda ya bi-
fumba nsambwadi ya yinsi ya Kaana, mpe pesaka yinsi ya
bawu na sika ya bantu ya Isayeli.
20 Mambu nyonso yina salaka keba ve bamvula bankama
yiya na makumi tanu (450). Na manima, yandi pesaka bawu
bikuudi tii na ntangu ya mumbikudi Samwele.
21 Na yina, bawu lombaka ntinu, mpe Nzambi pesaka
bawu Sawuli, mwana ya Kise, yina vwandaka na dikanda ya
Bezame. Yandi vwandaka ntinu bamvula makumi yiya.»
22 Kasi Nzambi mangaka yandi, mpe pesaka bawu Davidi
mutindu ntinu. Nzambi tubaka mutindu yayi samu na Da-
vidi: «“Mu me soola Davidi mwana ya Yese. Yandi ke na
kuyangidika munu, mpe yandi ke sala mambu nyonso yina
mu zola.”
23 Nzambi salaka ti Yesu yina kele Muvuukisi ya bantu ya
Isayeli butuka na dikanda ya Davidi mutindu yandi pesaka
nsilulu.
24 Ntete Yesu kwiza, Yowane longisaka bantu ya Isayeli na
kusoba nkadulu mpe na kubotama.
25 Ntangu Yowane kumaka na nsukunu ya kisalu ya yandi,
yandi tubaka: “Beno ke na kubanza ti mu kele nani? Mu
kele ve muntu yina beno ke na kuvingila. Kasi beno kuwa:
Muntu yina ke kwiza na manima ya munu, mpe mu kele ve
ya kulunga na kukatula yandi mapapa.”»

26 «Bampangi, beno bana ya Abalayami mpe beno yina ke
zitisaka Nzambi, ni na beto Nzambi me fidisa mambu yayi
samu na kuvuukisa beto.
27 Ya tsyelika, bantu ya Yelusalemi mpe bamfumu ya bawu
bakulaka ve nani vwandaka Yesu. Konso saba, bawu vwan-
daka tanga dibuku ya Mimbikudi ata kubakula yawu. Kasi
bawu nungisaka mambu yina na kuzengila Yesu lufwa.

28 Bawu kuzwaka ata dyambu ya yimbi na yandi samu
na kuzengila yandi lufwa. Kasi bawu lombaka na Pilate na
kufwa yandi.
29 Na manima ya kusala mambu nyonso yina kele ya ku-
sonama na Dibuku ya Nzambi na yina me tadila Yesu, ba
katulaka yandi na kulunsi, mpe tulaka yandi na ndyamu.
30 Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa.
31 Na bilumbu mingi, yandi talanaka na bayina tambulaka
kintwadi na yandi katuka Ngalili tii na Yelusalemi. Ntangu
yayi, bawu kele bambangi ya yandi na ntwala ya bantu ya
Isayeli,
32 mpe beto, beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote
yayi: Mambu yina Nzambi pesaka nsilulu na bankooko ya
beto,
33 yandi me nungisa yawu ntangu yayi samu na beto, bana
ya bawu, na kuvumbula Yesu na lufwa mutindu ba sonikaka
na kati ya Mukunga ya zole:
«“Nge kele mwana ya munu.
Bubu yayi, mu me buta nge.”»
34 «Nzambi tubaka ti yandi ke vumbula Yesu na lufwa, mpe
nzutu ya yandi ke vutuka ve na ndyamu samu ti yawu bola
ve. Ya tsyelika, yandi zonzaka:
“Mu ke pesa beno balusakumunu
ya longo mpe ya tsyelika
yina mu pesaka nsilulu na Davidi.”»
35 Ni yawu yina, ba sonikaka dyaka na kati ya Mikunga:
«“Nge ke bika ve kisadi ya nge bola na kati ya ndyamu.”»
36 Na luzingu ya yandi, Davidi vwandaka kisadi ya Nzambi.
Yandi salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi
kufwaka, ba zikaka yandi pene-pene na bankooko ya yandi,
mpe yandi bolaka.
37 Kasi Yesu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, bolaka ve.
38 «Bampangi, beno fwana kuzaba ti ni na Yesu ba ke na
kuzabisa beno mulemvo ya masumu. Misiku ya Moyize
lendaka ve na kukumisa beno bantu ya kudedama.
39 Kasi bayina nyonso ke na kukwikila na Yesu, ke na kuma
ya kudedama.»
40 Na yina, beno sala keba samu ti mambu yina mimbikudi
sonikaka kumina beno ve:
41 «“Beno tala, beno yina ke sekaka Nzambi.
Beno yituka, mpe beno zimbana.
Ntangu beno ke ntete moyo, mu ke sala mambu yina
beno ke kwikila ve kana muntu tubila beno yawu.”»

13:33 Mga 2.7 **13:34** Esa 55.3 **13:35** Mga 16.10 **13:41** Abk 1.5

42 Ntangu Polo na Banabase basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ba lombaka bawu na kuvutuka na kilumbu
ya Saba yina vwandaka landa samu na kuzonzila dyaka
mambu yina.
43 Na manima ya lukutakanu, ba-Zwife mingi mpe bantu
mingi ya nkaka yina kotaka na dibuundu ya ba-Zwife landaka bawu. Polo na Banabase vwandaka zonza na bawu,
mpe vwandaka kindisa bawu na kuvwanda ya kukwikama
na bumbote ya Nzambi.

Polo na Banabase bandaka na kulongisa bayina kele ve ba-Zwife

44 Na kilumbu ya saba yina landaka, bantu nyonso ya
mbanza yina vukanaka samu na kuwa mambu yina me tadila
Mfumu Yesu.
45 Ntangu ba-Zwife talaka bantu nyonso yina, bawu fulukaka na musoki. Bawu vwandaka tuba ti Polo vwandaka
vuna, mpe bawu vwandaka finga yandi.
46 Na yina, Polo mpe Banabase zabisaka bawu na pwelele
nyonso: «Ni na beno ya lungaka ntete na kuzabisa Mambu
ya Nzambi. Kasi, mutindu beno me manga yawu mpe beno
me tala ti beno kele ve ya kulunga na kuzwa luzingu ya
mankululu, ntangu yayi, beto ke kwenda na sika ya bayina
kele ve ba-Zwife.
47 Ya tsyelika, Mfumu Nzambi tumisaka beto mutindu yayi:
«“Mu soolaka nge samu ti nge vwanda
mutindu mwinda ya bayinsi nyonso,
samu ti bantu nyonso ya yinza kuzwa mpulusu!»
48 Ntangu bayina kele ve ba-Zwife kuwaka mutindu yina,
bawu yangalalaka mpe kembisaka Nzambi. Bayina nyonso
Nzambi soolaka samu na kuzwa luzingu ya mankululu kumaka bandimi.
49 Mambu ya Mfumu lutilaka dyaka na kumwangana na
kati ya kizunga yina.
50 Kasi ba-Zwife tumisaka bakento ya buzitu yina vwandaka zitisa Nzambi mpe bamvwama ya mbanza yina na
kusala muvusu. Bawu salaka ti ba talisa Polo na Banabase
mpasi, mpe bingisaka bawu na mbanza ya bawu.
51 Polo mpe Banabase ningisaka makulu na kukatula
fundu-fundu* ya bawu. Na manima, bawu kwendaka na
mbanza Ikoni.
52 Bilandi ya mbanza Antyose vwandaka ya kufuluka na
kyese mpe na Mpeve ya Longo.

13:47 Esa 49.6 * **13:51** *Ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu* ya kele samu na kulakisa ti kitumbu ya bantu ya mbanza yina kele na yintu ya bawu mosi.

14

Polo na Banabase na mbanza Ikoni

1 Na mbanza Ikoni, Polo na Banabase kotaka mpe na
yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu zabisaka mambu ya
Nzambi. Na yina, nkonga ya nene ya ba-Zwife mpe ya bayina
kele ve ba-Zwife kumaka bandimi.
2 Kasi ba-Zwife yina mangaka na kukwikila, kotisaka mu-
vusu na kati ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe salaka ti bawu
kuma bambeni ya bandimi.
3 Polo na Banabase lutisaka bilumbu mingi na mbanza
Ikoni. Bawu vwandaka zonza na pwelele nyonso, mpe na
kivuvu nyonso na yina me tadila Mfumu. Mfumu lakisaka
ti mambu yina bawu vwandaka zabisa na yina me tadila
bumbote ya yandi vwandaka ya tsyelika. Na yina, yandi
pesaka bawu lulendo ya kusala bidimbu mpe bimangu.
4 Bantu ya mbanza yina kabukaka na bandambu zole:
Ba ya nkaka vwandaka na ba-Zwife, mpe ba ya nkaka na
bantumwa.
5 Ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kubamaka kint-
wadi na bamfumu ya bawu samu na kutalisa Polo na Ban-
abase mpasi, mpe na kubula bawu matadi samu na kufwa
bawu.
6 Ntangu Polo na Banabase zabaka yawu, bawu kimaka na
bambanza Lisitele mpe Delebe ya kizunga ya Likawoni, mpe
na babwala yina kele pene-pene.
7 Kuna mpe, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote.

Polo belusaka mbevo na mbanza Lisitele

8 Na mbanza Lisitele vwandaka na bakala mosi yina vwan-
daka telama ve, samu ti yandi butukaka na makulu ya kufwa,
mpe vwandaka tambula ve.
9 Yandi vwandaka kuwa mambu yina Polo vwandaka
zonza. Polo sikikaka yandi meso mpe talaka ti yandi vwan-
daka na kiminu samu na kubeluka.
10 Na yina, Polo zabisaka yandi na ngolo nyonso: «Telama
mpe sikama!» Na mbala mosi, muntu yina telamaka mpe
bandaka na kutambula.
11 Ntangu bantu talaka kimangu yina Polo salaka, bawu
zangulaka ndinga mpe tubaka na ndinga ya bawu ya kizunga
ya Likawoni: «Banzambi me kulumuka na sika ya beto, mpe
me baka kifwani ya bantu!»
12 Bawu vwandaka bokila Banabase na nkumbu Zuse*,
mpe Polo na nkumbu Elemese†, samu ti ni Polo vwandaka
zonza.

---

* **14:12** *Zuse* vwandaka nzambi ya ntete na kati ya banzambi ya ba-Ngeleke.
† **14:12** *Elemese* vwandaka mosi na kati ya banzambi ya ba-Ngeleke. Yandi vwandaka monikisa banzambi ya nkaka, mpe vwandaka zonza na nkumbu ya bawu.

13 Nganga-nzambi ya Zuse yina yinzo ya lusambulu vwandaka na nkotolo ya mbanza, nataka na ntwala ya yinzo ya lusambulu, bangombe ya mbakala yina ba lwatisaka bifulu. Kintwadi na nkonga nyonso, yandi vwandaka zola kupesa munkayulu na Banabase mpe Polo.

14 Kasi ntangu bantumwa nyonso zole Banabase na Polo kuwaka mambu yina, bawu pasulaka binkuti‡ ya bawu. Bawu kotaka mbangu na kati ya nkonga, mpe vwandaka zonza na ngolo nyonso:

15 «Bampangi, samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina? Beto kele bantu mutindu beno, mpe beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yina ke na kulomba na beno na kubika biteki yina ya mpamba, samu ti beno baluka na sika ya Nzambi yina kele moyo: Nzambi yina yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu.

16 Na ntama, Nzambi bikaka bantu ya bayinsi nyonso na kulanda banzila yina bawu vwandaka zola.

17 Kasi, Nzambi bikaka ve na kulakisa beno luzolo ya yandi: Yandi ke nokisaka bamvula mpe ke pesaka beno bambuma na ntangu ya yawu, samu ti beno kuzwa madya, mpe bantima ya beno fuluka na kilengi.»

18 Ata na kuzonza mutindu yina, Polo na Banabase talaka mpasi samu na kuyimina nkonga na kupesa bawu ve munkayulu.

19 Ba-Zwife yina katukaka na mbanza Antyose mpe Ikoni kwizaka kuna, mpe wisaka nkonga na mabanza ya bawu ya yimbi. Na yina, ba bulaka Polo matadi, mpe basisaka yandi na mbanza, samu ti bawu banzaka ti yandi kufwaka.

20 Kasi, ntangu bilandi kwizaka zunga yandi, yandi telamaka mpe vutukaka na mbanza. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na Banabase na mbanza Delebe.

Mvutukulu ya Polo mpe Banabase na mbanza Antyose ya Sili

21 Na manima ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza yina, mpe ya kusala ti bantu mingi kuma bilandi ya Yesu, bawu vutukaka na bambanza Lisitele, Ikoni mpe Antyose ya Pisidi.

22 Polo na Banabase kindisaka bandimi, mpe lombaka bawu na ngolo nyonso na kuvwanda ya kukwikama na kiminu. Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kutala mpasi mingi samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.»

‡ **14:14** Ba-Zwife vwandaka pasula binkuti ya bawu ntangu bawu vwandaka na kyadi ya kulutila, mutindu ntangu muntu vwandaka finga to safula Nzambi, to ntangu muntu vwandaka kufwa.

23 Na konso dibuundu, Polo na Banabase soolaka bakuluntu ya dibuundu. Na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, Polo na Banabase bikaka bawu na maboko ya Mfumu Yesu yina bawu vwandaka kwikila.
24 Na manima ya kulutila na kizunga ya Pisidi, bawu kumaka na kizunga ya Pamfili.
25 Bawu zabisaka mambu ya Nzambi na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Atali.
26 Kuna, bawu kotaka na masuwa samu na kukwenda na mbanza Antyose ya Sili. Ni na mbanza yina ba tulaka bawu na maboko ya Nzambi samu na kusala kisalu yina bawu me sala.
27 Ntangu bawu kumaka na mbanza Antyose, bawu vukisaka bampangi ya dibuundu mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika yina bawu vwandaka, mpe wapi mutindu yandi zibulaka mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kuvwanda na kiminu.
28 Bawu lutisaka bilumbu mingi kuna kintwadi na bandimi.

15

Yinki beto fwana kusala na kuzwa mpulusu?

1 Ndambu ya bantu ya Zude kwizaka na mbanza Antyose. Bawu vwandaka pesa ndongosolo yayi na bampangi ya dibuundu: «Kana ba zenga beno ve bubakala mutindu ke tumisaka Misiku ya Moyize, beno lenda kuzwa ve mpulusu.»
2 Polo mpe Banabase mangaka mambu yina, mpe salaka ntembe ya ngolo na bantu yina. Na yina, dibuundu kuzwaka lukanu ya kufidisa Polo, Banabase, mpe mwa ndambu ya bandimi na kukwenda na Yelusalemi samu na kuzonzila kyuvu yina na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu.
3 Bandimi ya mbanza Antyose kwendaka fidisa bawu na nzila. Polo mpe Banabase lutilaka na bizunga ya Finisi mpe ya Samaliya. Na nzila, bawu vwandaka zabisa wapi mutindu bayina kele ve ba-Zwife vwandaka me ndima Yesu. Nsangu yina vwandaka pesa kyese mingi na bampangi nyonso.
4 Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu kintwadi na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu yambaka bawu. Polo mpe Banabase zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika nyonso yina bawu vwandaka.
5 Kasi ndambu ya bantu ya kimvuka ya ba-Falisye yina vwandaka me kuma bandimi telamaka mpe tubaka: «Ba fwana kuzenga bubakala na bandimi yina kele ve ba-Zwife, mpe kutumisa bawu na kulanda Misiku ya Moyize.»

Kuvukana ya bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu

6 Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu vukanaka samu
na kutala dyambu yina.
7 Na manima ya kuzonzila mingi na dyambu yina, Pyele
telamaka mpe zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti katuka
ntama, Nzambi soolaka munu na kati ya beno samu na
kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife,
samu ti bawu kuwa yawu, mpe bawu kwikila.
8 Nzambi yina zaba bantima ya bantu nyonso lakisaka ti
yandi ndimaka bayina kele ve ba-Zwife na kupesa bawu
Mpeve ya Longo mutindu yandi pesaka beto yawu.
9 Yandi salaka ve luswaswanu na kati ya beto na bawu, kasi
yandi vedisaka bantima ya bawu samu ti bawu kwikilaka.
10 Ntangu yayi, samu na yinki beno ke na kusombola
Nzambi na kutula na zulu ya bandimi kizitu yina bankooko
ya beto mpe beto mosi lendaka ve na kunata.
11 Kasi beto ke kwikila ti ni na bumbote ya Mfumu Yesu,
beto kuzwaka mpulusu mutindu mosi na bawu.»
12 Na yina, bantu nyonso vwandaka swii, mpe Polo na
Banabase zabisaka bawu bidimbu mpe bimangu nyonso yina
bawu salaka na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve
ba-Zwife.

Kinzonzi ya Zaki

13 Ntangu bawu manisaka na kuzonza, Zaki bakaka kin-
zonzi mpe tubaka: «Bampangi, beno kuwa munu!
14 Simoni me zabisa beto wapi mutindu katuka mban-
dukulu, Nzambi bakaka lukanu ya kusoola bantu yina kele
ve ba-Zwife, samu ti bawu kuma bantu ya yandi.»
15 Mambu yina me fwanakana na mambu yina zonzaka
mimbikudi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
16 «“Na manima ya mambu yina, mu ke vutuka,
mpe mu ke tunga dyaka yinzo ya Davidi yina kubwaka.
Mu ke telemisa bibaka yina mwanganaka,
mpe mu ke sungika dyaka yawu.
17 Na yina, bantu nyonso ya nkaka ke sosa Mfumu
mutindu mosi mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina mu
soolaka
samu na kuvwanda bantu ya dikanda ya munu.
Ni mambu yina tubaka Mfumu
18 yina zabisaka mabanza ya yandi katuka ntama.”»
19 Na yina, Zaki tubaka dyaka: «Mu banza ti ya kele ve mbote
na kutula bikaku na bayina kele ve ba-Zwife yina ke na
kukwikila Nzambi.

15:18 Amo 9.11-12

20 Kasi beto sonikina bawu ti ba fwana kudya ve kibulu
yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki.
Bawu fwana kusala ve kinsuza, mpe kudya ve mbisi ya
bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana mpe kudya ve
menga.
21 Ya tsyelika, katuka ntama, ya kele na bantu yina ke
longisaka Misiku ya Moyize na konso mbanza. Ba ke tangaka
yawu na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso
saba.»

Mukanda na sika ya dibuundu ya Nzambi ya Antyose

22 Na yina, bantumwa*, kintwadi na bakuluntu ya dibu-
undu mpe bandimi nyonso, bakaka lukanu ya kusoola na kati
ya bawu, bantu yina ba ke fidisa kintwadi na Polo mpe Ban-
abase na mbanza Antyose. Ba soolaka Silase mpe Yuda yina
ba ke bokilaka dyaka Basabase: bayina bampangi vwandaka
zitisa mingi.
23 Ba pesaka bawu mukanda yina ba sonikaka mutindu
yayi:
«Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ke na kupesa
mbote na bampangi yina kele ve ba-Zwife: bayina ke zingaka
na mbanza Antyose, na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi.
24 Beto kuwaka ti bantu ya nkaka yina katukaka na sika ya
beto kwizaka kotisa muvusu na kati ya beno na ndongosolo
ya bawu. Ni beto ve fidisaka bawu.
25 Ni yawu yina, beto nyonso me wisana na kusoola bantu
yina beto me fidisa beno. Bawu kele kintwadi na bampangi
ya beto ya luzolo, Banabase mpe Polo,
26 yina me pesa luzingu ya bawu na kisalu ya Mfumu ya
beto, Yesu Klisto.
27 Na yina, beto me fidisa Yuda na Silase. Bawu ke zonzila
beno, bawu mosi, mambu yina beto me sonika.
28 Mpeve ya Longo mpe beto mosi me tala ti ya kele mbote
ve na kupesa beno bizitu ya nkaka, kasi kaka misiku yina me
fwanakana na kulanda:
29 kudya ve bibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu
na banzambi ya biteki, kudya ve menga, to mbisi ya bibulu
yina menga me basika ve, mpe kusala ve kinsuza. Kana beno
bika mambu nyonso yina, beno ke sala mbote. Beno yamba
bambote ya beto.»

Mifidisi kumaka na mbanza Antyose

30 Na yina, bawu bikaka bayina ba soolaka na kukwenda
na mbanza Antyose. Kuna, bawu vukisaka bandimi nyonso,
mpe pesaka bawu mukanda.

15:20 Kbk 34.15-16; Knz 17.10-16

31 Bawu tangaka mukanda yina, mpe yangalalaka samu na
nkindusulu yina yawu vwandaka pesa bawu.
32 Yuda mpe Silase, yina vwandaka mimbikudi zonzaka
mingi samu na kukindisa bampangi, mpe kupesa bawu
ngolo.
33 Bawu lutisaka mwa bilumbu kuna. Na manima, bam-
pangi bikaka ti bawu vutuka na kizunu nyonso na sika ya
bayina fidisaka bawu. [
34 Kasi, Silase bakaka lukanu ya kubikana*.]
35 Polo na Banabase bikanaka na mbanza Antyose. Kint-
wadi na bandimi mingi ya nkaka, bawu vwandaka longisa
mpe zabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu.

Banabase na Polo kabulaka banzila

36 Na manima ya mwa bilumbu, Polo tubaka na Banabase:
«Beto vutuka na bambanza nyonso yina beto zabisaka nsangu
ya Mfumu Yesu samu na kutala wapi mutindu bampangi ke
na kudyatila.»
37 Banabase vwandaka zola kunata Yowane yina ba ke
bokilaka dyaka Make.
38 Kasi Polo zolaka ve na kunata yandi, samu ti yandi
bikaka bawu na kizunga ya Pamfili, mpe vwandaka ve kint-
wadi na bawu na kisalu yina bawu salaka.
39 Bawu swanaka mingi, mpe kabulaka banzila. Banabase
bakaka Yowane-Make. Bawu kotaka masuwa samu na kuk-
wenda na kisanga ya Sipele.
40 Polo soolaka Silase. Ntete bawu kwenda, bandimi tulaka
bawu na maboko ya Mfumu.
41 Polo lutaka na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi na
kukindisa bampangi ya dibuundu ya Nzambi.

16

Timote kwendaka kintwadi na Polo mpe Silase

1 Polo kumaka na mbanza Delebe. Na manima, yandi
kwendaka na mbanza Lisitele. Ya vwandaka kuna na
mundimi mosi na nkumbu Timote. Mama ya yandi vwan-
daka Zwife, mpe kumaka mundimi. Kasi tata ya yandi
vwandaka Ngeleke.
2 Bandimi ya bambanza Lisitele mpe Ikoni vwandaka tuba
kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi.

* **15:34** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

3 Polo vwandaka zola kunata yandi na nzyetolo. Na yina,
Polo bakaka yandi mpe zengaka yandi bubakala samu na ba-
Zwife ya bizunga yina. Ya tsyelika, bawu nyonso zabaka ti
tata ya yandi kele Ngeleke*.
4 Na bambanza yina bawu vwandaka lutila, bawu vwan-
daka zabisa na sika ya bandimi banzengolo yina bantumwa
mpe bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi
sonikaka. Bawu vwandaka lomba bandimi na kutumama na
yawu.
5 Kiminu ya bandimi na kati ya mabuundu ya Nzambi
vwandaka kuma ngolo, mpe kilumbu ni kilumbu, lutangu ya
nkaka ya bandimi vwandaka bwelama.

Polo kuzwaka lumoni ya kukwenda na Masedwane

6 Mpeve ya Longo yiminaka bawu na kuzabisa Mambu ya
Nzambi na kizunga ya Aziya. Na yina, bawu lutilaka na
bizunga ya Filizi mpe ya Ngalatiya.
7 Ntangu bawu kumaka pene-pene na kizunga ya Misi,
bawu zolaka kwenda na kizunga ya Bitini. Kasi Mpeve ya
Yesu pesaka ve bawu nzila ya kukwenda kuna.
8 Na yina, bawu lutilaka na Misi, mpe kumaka na dibungu
ya Towase.
9 Na mpimpa, Polo kuzwaka lumoni, mpe talaka muntu
ya yinsi ya Masedwane ya kutelama, yina vwandaka lomba
yandi na ngolo nyonso: «Kwiza na yinsi ya Masedwane, mpe
sadisa beto!»
10 Na manima ya lumoni yina, beto sosaka na nswalu
nyonso na kukwenda na yinsi yina, samu ti beto kwikilaka
ti Nzambi bokilaka beto na kuzabisa Nsangu ya Mbote kuna.
11 Beto kotaka masuwa na mbanza Towase, mpe kwendaka
na kisanga ya Samotase. Na kilumbu yina landaka, beto
kumaka na mbanza Neyapolise.
12 Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza
Filipe yina vwandaka mpe mbanza ya nene na yinsi ya
Masedwane, mpe yina bantu ya Loma tungaka. Beto lutisaka
bilumbu mingi kuna.

Mbotokolo ya Lidi

13 Na kilumbu ya saba, beto basikaka na mbanza, mpe
kwendaka pene-pene na mwila. Beto vwandaka banza ti beto
zolaka tala kuna kisika yina ba-Zwife ke sambilaka. Beto
vwandaka mpe zonzaka na bakento yina vukanaka kuna.
14 Na kati ya bawu, ya vwandaka na kento mosi na nkumbu
Lidi, muntu ya mbanza Tyatile. Yandi vwandaka tekisa bilele
ya kitoko ya mbwaki, mpe vwandaka zitisa Nzambi. Mfumu

* **16:3** Ba-Ngeleke vwandaka ve na kifu ya kuzengisa bana ya bawu bubakala.

zibulaka yandi ntima, samu ti yandi kwikama na mambu yina Polo vwandaka zonza.

15 Yandi botamaka kintwadi na bantu ya yinzo ya yandi, mpe bokilaka beto na yinzo ya yandi mutindu yayi: «Kana beno me tala ti mu me kwikila ya tsyelika Mfumu Yesu, beno kwiza na yinzo ya munu.» Yandi kwikisaka beto na kundima.

Polo belusaka kento yina vwandaka na mpeve ya kubikula

16 Kilumbu mosi, ntangu beto vwandaka kwenda na kisika ya lusambulu, kisadi mosi ya kento kwizaka bwabana beto. Yandi vwandaka na mpeve ya yimbi yina vwandaka sala ti yandi bikula mambu yina ke kwiza na mantwala. Bamfumu ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi na bambikululu ya yandi.

17 Yandi vwandaka tambula na manima ya beto na Polo, mpe vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Bantu yayi kele bisadi ya Nzambi-Mpungu. Bawu ke na kuzabisa beno nzila ya mpulusu.»

18 Yandi salaka mutindu yina bilumbu mingi. Polo da-sukaka. Yandi balukaka mpe tubaka na mpeve yina: «Mu ke na kutumisa nge na Nkumbu ya Yesu-Klisto: Basika na nzutu ya kento yayi!»

Kaka na ntangu yina, mpeve basikaka na nzutu ya kento yina.

19 Ntangu bamfumu ya yandi talaka ti bawu lenda kusadila dyaka yandi ve na kuzwa mbongo, bawu kangaka Polo na Silase, mpe nataka bawu na ntwala ya misambisi na kisika yina bantu ya mbanza ke vukanaka.

20 Ba nataka bawu na sika ya misambisi ya Loma, mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kusala muvusu na mbanza ya beto. Bawu kele ba-Zwife,

21 mpe bawu ke na kulongisa misiku yina beto bantu ya Loma kele ve na muswa ya kundima.»

22 Bantu nyonso dasukilaka bawu. Misambisi tumisaka na kukatula bawu bilele, mpe na kubula bawu bikoti.

23 Na manima ya kubula bawu bikoti, ba tulaka bawu na boloko, mpe tubaka na mukengi na kukeba bawu mbote.

24 Ntangu mukengi kuzwaka muswa yina, yandi tulaka bawu na kivinga ya nsuka ya boloko, mpe kangaka makulu ya bawu na bayinti ya nene.

Polo mpe Silase na kati ya boloko

25 Na kati-kati ya mpimpa, Polo na Silase vwandaka sambila mpe vwandaka yimbila samu na kukembisa Nzambi. Bankole ya nkaka vwandaka kuwa bawu.

26 Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso, mpe
ningisaka bibaka ya boloko. Na mbala mosi, myelo nyonso ya
boloko zibukaka, mpe bampanga ya bisengo yina ba kangaka
bankole nyonso zenganaka. 27 Mukengi vumbukaka, mpe
talaka myelo nyonso ya boloko ya kuzibuka. Na yina, yandi
bakaka mbele ya yandi samu na kufwa nzutu, samu ti yandi
banzaka ti bankole vwandaka me kima.
28 Kasi Polo lookaka na ngolo nyonso: «Kufwa nzutu ve. Beto
nyonso kele awa.»
29 Na yina, mukengi lombaka mwinda, mpe kotaka na
nswalu nyonso na boloko. Yandi vwandaka tekita na boma,
mpe kubwaka na makulu ya Polo mpe Silase.
30 Na manima, yandi basisaka bawu mpe yufulaka bawu:
«Batata, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa mpulusu?»
31 Bawu vutulaka: «Kwikila na Mfumu Yesu, mpe nge ke
kuzwa mpulusu, nge na dikanda nyonso ya nge.»
32 Na yina, bawu zabisaka yandi nsangu ya Mfumu Yesu
kintwadi na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya yandi.
33 Kaka na kati-kati ya mpimpa yina, mukengi nataka
bawu samu na kusukula bawu bamputa, mpe bawu botikaka
yandi, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya yinzo ya yandi.
34 Yandi kotisaka bawu na yinzo ya yandi, mpe pesaka
bawu madya. Yandi mpe dikanda nyonso ya yandi yan-
galalaka mingi, samu ti bawu kwikilaka na Nzambi.

Polo mpe Silase kuzwaka kimpwanza

35 Na suka, misambisi ya Loma fidisaka bisadi ya bawu na
kwenda kutuba na mukengi ya boloko: «Basisa bantu yina.»
36 Mukengi kumisaka nsangu yina na sika ya Polo na ku-
tuba: «Misambisi me pesa munu muswa ya kubasisa beno. Na
yina, beno lenda kubasika mpe kukwenda na kizunu.»
37 Kasi Polo tubaka na bisadi ya misambisi: «Ba me tumisa ti
ba bula beto bikoti na ntwala ya bantu nyonso ata kufundisa
beto, beto yina kele bantu ya Loma. Na manima, bawu
me tula beto na boloko, mpe ntangu yayi bawu ke na zola
kubasisa beto na mansweki? Ya lenda kusalama ve! Bawu
kwiza kubasisa beto, bawu mosi.»
38 Bisadi kumisaka mambu yina na sika ya misambisi.
Ntangu misambisi kuwaka ti Polo mpe Silase vwandaka
bantu ya Loma, bawu kumaka na boma.
39 Na yina, misambisi kwizaka lomba bawu mulemvo. Ba
basisaka bawu na boloko, mpe lombaka bawu na kukatuka
na mbanza.
40 Ntangu Polo mpe Silase basikaka na boloko, bawu kwen-
daka na yinzo ya Lidi. Na manima ya kutala mpe kukindisa
bampangi yina vwandaka kuna, bawu kwendaka.

17

Polo mpe Silase na mbanza Tesalonika

1 Na manima ya kulutila na bambanza Amfipoli mpe
Apoloni, Polo na Silase kumaka na mbanza Tesalonika, kisika
vwandaka yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
2 Mutindu vwandaka kifu ya yandi, Polo kotaka na yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife. Na basaba tatu yina landaka, yandi
vwandaka solola na ba-Zwife na yina me tadila Mambu ya
Nzambi.
3 Yandi vwandaka zabisa mpe lakisa bawu ti Masiya
fwanaka tala mpasi, mpe fwanaka vumbuka na lufwa. Yandi
vwandaka tuba: «Masiya, ni Yesu yina mu ke na kuzabisa
beno.»
4 Ndambu ya bantu na kati ya bawu kwikilaka mpe kumaka
kintwadi na Polo mpe Silase. Mutindu mosi mpe, ba-Ngeleke
mingi yina vwandaka zitisa Nzambi vukanaka na bawu,
kintwadi na bakento mingi ya buzitu.
5 Kasi ba-Zwife vwandaka na musoki. Bawu bakaka mwa
ndambu ya bantu ya ntima yimbi. Bawu vukisaka bawu, mpe
tumisaka bawu na kusala muvusu na kati ya mbanza. Bawu
kwendaka sosa Polo mpe Silase na yinzo ya Zasone samu na
kunata bawu na ntwala ya bantu nyonso.
6 Mutindu ba talaka ve bawu kuna, ba nataka Zasone mpe
bampangi ya nkaka ya dibuundu na ntwala ya bamfumu ya
mbanza, mpe tubaka: «Bantu yina me sala muvusu na yinza
ya muvimba me kuma awa.
7 Zasone me yamba bawu na yinzo ya yandi. Bawu nyonso
ke na kuzitisa ve misiku ya ntinu Sezale, mpe bawu ke na
kutuba ti ya kele na ntinu ya nkaka na nkumbu Yesu.»
8 Mambu yina talisaka nkonga mpe bamfumu ya mbanza
ntima mpasi.
9 Na yina, bamfumu ya mbanza futisaka Zasone mpe bam-
pangi ya nkaka lutangu ya mbongo ya kufwanana. Na man-
ima, ba bikaka bawu.

Polo mpe Silase na mbanza Bele

10 Ntangu mpimpa kumaka, bampangi ya dibuundu fidis-
aka Polo mpe Silase na mbanza Bele. Ntangu bawu kumaka
kuna, bawu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
11 Ba-Zwife ya mbanza yina vwandaka bantu ya mbote
kulutila ba-Zwife ya mbanza Tesalonika. Bawu vwandaka
kuwa Mambu ya Nzambi na kyese nyonso. Kilumbu ni
kilumbu, bawu vwandaka longoka Dibuku ya Nzambi samu
na kuzaba kana mambu yina Polo vwandaka longisa bawu
vwandaka ya tsyelika.

12 Bantu mingi na kati ya bawu kumaka bandimi. Na
kati ya ba-Ngeleke, mwa ndambu ya bakento ya buzitu mpe
babakala mingi kumaka mpe bandimi.
13 Kasi ntangu ba-Zwife ya Tesalonika kuwaka ti Polo
vwandaka zabisa Mambu ya Nzambi na mbanza Bele, bawu
kwendaka kuna, kotisaka muvusu, mpe tumisaka bantu na
kutomboka.
14 Na yina, bampangi ya dibuundu kimisaka Polo na
nswalu nyonso na lweka ya mubu. Kasi Silase na Timote
bikanaka na mbanza Bele.
15 Bayina nataka Polo, kwendaka na yandi tii na mbanza
Atene. Ntangu bawu vwandaka vutuka, Polo tumisaka bawu
na kuzabisa Silase mpe Timote na kukwiza na nswalu nyonso
na kisika yina yandi kele.

Polo na mbanza Atene

16 Ntangu Polo vwandaka vingila Silase mpe Timote na
mbanza Atene, yandi vwandaka na kyadi ya kulutila na
kutala ti mbanza yina vwandaka ya kufuluka na banzambi
ya biteki.
17 Ni yawu yina, yandi vwandaka solola na kati ya yinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife kintwadi na ba-Zwife mpe bay-
ina kele ve ba-Zwife yina vwandaka zitisa Nzambi. Konso
kilumbu, yandi vwandaka solola mpe na bayina vwandaka
luta na kisika yina bantu nyonso ke vukanaka.
18 Ndambu ya bantu ya mayela ya ba-Epikule* mpe ya
ba-Sotosye† vwandaka solola mpe na yandi. Ba ya nkaka
vwandaka tuba: «Muntu ya makelele yayi ke na zola kutuba
yinki?» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi ke na zola
kuzabisa banzambi ya nzenza.» Bawu tubaka mutindu yina,
samu ti Polo vwandaka zabisa mambu yina me tadila Yesu,
mpe mvumbukulu na lufwa.
19 Na yina, bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na ntwala
ya kimvuka ya luyalu yina vwandaka vukana na mongo ya
Alewopaze. Kuna, bawu yufulaka yandi: «Nge lenda kuzabisa
beto wapi mutindu ya ndongosolo ya malu-malu nge ke na
kuzabisa bantu?
20 Nge ke na kuzabisa beto mambu ya nzenza, mpe beto
zola kuzaba yinki yawu zola kutuba.»
21 (Ya tsyelika, bantu nyonso ya mbanza Atene, mpe
banzenza yina vwandaka zinga kuna, vwandaka lutisa

* **17:18** *Ba-Epikule* vwandaka bilandi ya Epikule (yandi kufwaka na mvula ya 270 tekila mbutukulu ya Yesu). Bawu vwandaka longisa ti nsayi mpe ndongosolo kele bima yina me lutila mfunu. † **17:18** *Ba-Sotosye* vwandaka bilandi ya muntu ya mayela na nkumbu Zenone (yandi kufwaka na mvula ya 265 tekila mbutukulu ya Yesu). Bawu vwandaka longisa bantu na kukangama ve na mabanza ya bawu, mikembo ya yinza, mpe bampasi samu na kuzwa kimpwanza ya mwela.

ntangu mingi ya bawu na kuzonza to na kuwa bansangu ya malu-malu.)

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya kimvuka ya luyalu ya mongo Ayelopaze

22 Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bantu yina vukanaka na mongo Alewopaze, mpe tubaka: «Bantu ya mbanza Atene, mu ke na kutala ti na mambu nyonso, beno kele bantu yina kele na kinzambi mingi.

23 Ntangu mu me tambula na mbanza ya beno, mu me tala biteki ya bisika yina beno ke sambilaka banzambi ya beno, mpe na biyokolo ya beno ya minkayulu, beno sonikaka: “Na nzambi mosi yina beto zaba ve”. Na yina, mu me kwiza kuzabisa beno Nzambi yina beno ke sambilaka ata kuzaba yandi.

24 Nzambi yina salaka yinza mpe bima nyonso yina kele na kati, kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Yandi ke vwandaka ve na kati ya bisika ya lusambulu yina bantu ke tungaka.

25 Yandi kele ve na nsatu ti bantu sadila yandi, mutindu ti yandi kele na nsatu ya kima. Kasi ni yandi ke pesaka luzingu, mpe bima nyonso.

26 Na muntu mosi, yandi yidikaka bantu ya makanda nyonso, mpe tulaka bawu na ntoto ya muvimba. Yandi kubikaka bantangu ya bawu ya luzingu, mpe bandilu ya bayinsi yina bawu fwanaka zinga.»

27 Nzambi salaka mutindu yina samu ti bantu sosa yandi, ata ti bawu kele na mpasi na kusosa yandi, bawu lenda kubakula yandi. Ya tsyelika, Nzambi kele ve ntama na konso muntu na kati ya beto,

28 samu ti:
«“ni na yandi beto ke zingaka,
ke tambulaka, mpe beto kele.”
Ni mutindu yina mpe tubaka bisoniki ya beno ya nkaka:
“Beto kele mpe bana ya yandi.”

29 Ya tsyelika, beto kele bana ya Nzambi. Na yina, beto lenda kubanza ve ti Nzambi kele mutindu kiteki ya wolo, ya palata, to ya ditadi yina kisadi-biteki me yidika na mayela mpe na mbanzulu ya yandi.

30 Nzambi ke na kutala dyaka ve bantangu yina bantu zabaka yandi ve. Kasi ntangu yayi, yandi ke na kuzabisa na bantu nyonso ya yinza na kusoba nkadulu.

31 Yandi zengaka kilumbu yina yandi ke fundisa bantu nyonso na mutindu ya kudedama na lulendo ya muntu yina yandi soolaka. Yandi lakisaka kimbangi na sika ya bantu nyonso na kuvumbula muntu yina na lufwa.»

17:25 1Bt 8.27; Esa 42.5

32 Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila mvumbukulu ya bantu na lufwa, bantu ya nkaka sekaka yandi, mpe ba ya nkaka dyaka tubaka: «Na dyambu yina, beto ke kuwa nge kilumbu ya nkaka.»
33 Na yina, Polo bikaka bawu.
34 Kasi mwa ndambu ya bantu ya nkaka kangamaka na yandi, mpe kwikilaka. Na kati ya bawu, vwandaka Denise yina kele mosi na kati ya kimvuka ya luyalu ya Ayelopaze, kento mosi na nkumbu Damalise, mpe bantu ya nkaka.

18

Polo na mbanza Kolinto
1 Na manima, Polo katukaka na mbanza Atene, mpe kwendaka na mbanza Kolinto.
2 Kuna, Polo kutaka Zwife mosi na nkumbu Akila yina kele muntu ya kizunga ya Ponte. Yandi vwandaka me katuka ntama mingi ve na yinsi ya Itali kintwadi na kento ya yandi Pisile, samu ti mfumu Kolode tumisaka ba-Zwife nyonso na kukatuka na mbanza Loma. Polo kwendaka na sika ya bawu.
3 Mutindu Polo vwandaka sala kisalu mosi na bawu, yandi kwendaka vwanda na sika ya bawu, mpe bawu vwandaka sala kintwadi. Kisalu ya bawu vwandaka ya kuyidika bayinzo ya lele.
4 Konso kilumbu ya saba, Polo vwandaka baka kinzonzi na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sosa na kundimisa ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife.
5 Ntangu Silase mpe Timote katukaka na yinsi ya Masedwane, mpe kwizaka na mbanza Kolinto, Polo bandaka na kulutisa ntangu nyonso ya yandi na kulongisa Mambu ya Nzambi. Yandi vwandaka tuba na ba-Zwife ti Yesu kele Masiya.
6 Kasi ba-Zwife mangaka mambu ya yandi, mpe fingaka yandi. Na yina, yandi ningisaka bilele ya yandi samu na kukatula fundu-fundu, mpe tubaka: «Kana beno kwenda na mbungulu, ya kele dyambu ya beno mosi. Ya kele dyaka ve dyambu ya munu. Ntangu yayi, mu ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.»
7 Yandi katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na sika ya bakala mosi na nkumbu Tituse Yutuse yina vwandaka zitisa Nzambi. Yinzo ya yandi vwandaka pene-pene na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.
8 Kilipuse, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kwikilaka Mfumu kintwadi na dikanda nyonso ya yandi. Bantu mingi mpe ya mbanza Kolinto yina vwandaka kuwa Polo, kwikilaka mpe botamaka.

9 Kilumbu mosi na mpimpa, Mfumu Nzambi talanaka na
Polo na kati ya lumoni, mpe tubaka: «Kuvwanda na boma ve,
kasi tatamana na kuzonza mpe kubika ve.
10 Ya tsyelika, mu kele kintwadi na nge. Ata muntu ke lenda
na kukanga nge samu na kutalisa nge mpasi, samu ti mu kele
na bantu mingi na kati ya mbanza yayi.»
11 Polo lutisaka kuna mvula mosi na ndambu na kulongisa
Mambu ya Nzambi.

12 Ntangu Ngalyone vwandaka mfumu ya Loma na kizunga
ya Akayi, ba-Zwife wisanaka samu na kusala Polo yimbi.
Bawu nataka yandi na yinzo ya lufundusu,
13 mpe tubaka: «Muntu yayi ke na sosa kundimisa bantu na
kusambila Nzambi na mutindu ya kuswaswana na Misiku.»
14 Ntangu Polo zolaka zonza, Ngalyone tubaka na ba-Zwife:
«Kana ya vwandaka dyambu ya nene to mavanga ya yimbi,
mu zolaka lutisa ntangu ya munu na kuwa beno ba-Zwife.
15 Kasi, mutindu ya kele mambu ya kuswana na yina me
tadila bampova, bankumbu, mpe Misiku ya beno, yawu me
tala beno. Mu me manga ya munu na kuvwanda zuzi ya
mambu yina.»
16 Na manima, yandi basisaka bawu na yinzo ya lufundusu.
17 Na yina, bawu nyonso bwilaka Sosetene, mfumu ya yinzo
ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bulaka yandi na ntwala ya
yinzo ya lufundusu. Kasi Ngalyone talaka yawu mpamba.

Polo vutukaka na mbanza Antyose ya Sili

18 Polo lutisaka bilumbu mingi na mbanza Kolinto. Na
manima, yandi bikaka bandimi, mpe kotaka masuwa samu
na kukwenda na yinsi ya Sili kintwadi na Pisile mpe Akila.
Ntete Polo katuka na dibungu ya Senkeli, ba katulaka yandi
bansuki ya yintu, samu ti yandi pesaka nsilulu na Nzambi.
19 Ntangu bawu kumaka na mbanza Efeso, Polo bikaka
Pisile mpe Akila. Yandi kwendaka na yinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife, mpe sololaka na ba-Zwife.
20 Bawu lombaka yandi na kulutisa bilumbu mingi kuna,
kasi yandi mangaka.
21 Yandi bikaka bawu, mpe tubaka: «Kana Nzambi zola, mu
ke vutuka na sika ya beno.»

Na yina, yandi kotaka na masuwa, mpe bikaka mbanza
Efeso.
22 Ntangu yandi kumaka na dibungu ya mbanza Sezale,
yandi kwendaka ntete na Yelusalemi samu na kupesa mbote
na dibuundu ya Nzambi. Na manima, yandi kwendaka na
mbanza Antyose.

23 Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna, mpe bikaka mbanza
yina. Yandi lutilaka na bizunga ya Ngalatiya mpe ya Filizi
samu na kukindisa bandimi nyonso.

Apolose na mbanza Efeso mpe Kolinto

24 Zwife mosi na nkumbu Apolose, muntu ya mbanza
Alezande, kwizaka na mbanza Efeso. Yandi vwandaka zonza
mbote, mpe zabaka mbote mingi Dibuku ya Nzambi.
25 Yandi kuzwaka ndongosolo na yina me tadila Nzila
ya Mfumu. Na ntima mosi, yandi vwandaka zabisa mpe
longisa Nsangu ya Mbote na butsyelika nyonso na yina me
tadila Yesu. Kasi yandi zabaka kaka mbotokolo yina Yowane
zabisaka.
26 Ntangu yandi vwandaka longisa na pwelele nyonso na
kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, Pisile na Akila
kuwaka yandi. Na yina, bawu bakaka yandi na kuvwanda
kintwadi na bawu samu na kubangudila yandi na butsyelika
nyonso nzila ya Nzambi.
27 Mutindu Apolose vwandaka zola kukwenda na kizunga
ya Akayi, bampangi kindisaka yandi, mpe fidisaka mukanda
na sika ya bilandi ya kuna samu na kuyamba yandi mbote.
Ntangu yandi kumaka kuna, yandi vwandaka mfunu mingi
na bayina vwandaka me kuma bandimi na lulendo ya
Nzambi.
28 Ya tsyelika, na ntwala ya bantu nyonso, yandi vwandaka
talisa ba-Zwife boma na binzonzi ya yandi ya ngolo, mpe
yandi vwandaka zabisa bawu mutindu Mambu ya Nzambi
vwandaka lakisa ti Yesu kele Masiya.

19

Polo na mbanza Efeso

1 Ntangu Apolose vwandaka na mbanza Kolinto, Polo lu-
taka na kizunga ya myongo ya Aziya, mpe yandi kumaka na
mbanza Efeso. Kuna, yandi bwabanaka ndambu ya bilandi,
2 mpe yandi yufulaka bawu: «Beno kuzwaka Mpeve ya
Longo ntangu beno kwikilaka?» Bawu vutulaka: «Nabunu
beto kuwa muntu ke na kuzonzila beto Mpeve ya Longo.»
3 Na yina, Polo yufulaka bawu: «Wapi mutindu ya
mbotokolo beno kuzwaka?» Bawu vutulaka: «Mbotokolo
yina Yowane zabisaka.»
4 Polo tubaka: «Yowane botikaka bantu yina vwandaka
ndima na kusoba nkadulu. Yandi vwandaka zabisa bawu
na kukwikila na muntu yina ke kwiza na manima ya yandi.
Muntu yango, ni Yesu.»

19:4 Mat 3.11; Mke 1.4,7-8

5 Na manima ya kuwa mambu yina, bawu botamaka na
nkumbu ya Mfumu Yesu.
6 Polo tentikaka bawu maboko, mpe Mpeve ya Longo kulu-
mukaka na bawu. Bawu bandaka na kuzonza na bandinga
ya kimpeve mpe na kubikula.
7 Bawu vwandaka keba ve bantu kumi na zole.
8 Polo vwandaka kwenda ntangu nyonso na yinzo ya
lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bangonda tatu, yandi vwan-
daka zonza na pwelele nyonso. Yandi vwandaka zonzila Kim-
fumu ya Nzambi, mpe vwandaka ndimisa bayina vwandaka
kuwa yandi.
9 Kasi bantu ya nkaka vwandaka kaka na ntima ya
kukangama. Bawu mangaka na kukwikila, mpe vwandaka
seka na ntwala ya bantu nyonso ndongosolo yina me tadila
Nzila. Na yina, Polo bikaka bawu, mpe nataka bilandi na
yinzo ya ndongosolo ya Tilanuse, kisika yandi vwandaka
longisa bawu bilumbu nyonso.
10 Yandi tatamanaka bamvula zole na kulongisa bawu. Na
yina, bantu ya kizunga ya Aziya, ba-Zwife mpe bayina kele ve
ba-Zwife kuwaka Mambu ya Mfumu Yesu.
11 Polo vwandaka sala bimangu ya ngitukulu na lulendo ya
Nzambi.
12 Ni yawu yina, bantu vwandaka nata na sika ya bambevo
bilele to bitambala yina vwandaka kuzwa nzutu ya Polo. Na
yina, bimbevo ya bawu vwandaka manisa, mpe bampeve ya
yimbi vwandaka basika na banzutu ya bawu.

Bana ya Seva

13 Ba-Zwife ya nkaka yina vwandaka kwenda kisika ni
kisika samu na kubingisa bampeve ya yimbi na kati ya bam-
bevo, vwandaka meka mpe na kusadila Nkumbu ya Mfumu
Yesu. Bawu vwandaka tuba: «Mu ke na kutumisa beno na
kubasika na nzutu ya muntu yayi na nkumbu ya Yesu yina
Polo ke na kulongisa.»
14 Bayina vwandaka sala mutindu yina, vwandaka bana
nsambwadi ya Seva yina kele mosi na kati ya bamfumu ya
banganga-Nzambi ya ba-Zwife.
15 Kasi kilumbu mosi, mpeve ya yimbi zabisaka bawu: «Mu
zaba Yesu, mpe mu zaba nani kele Polo. Kasi beno, beno kele
banani?»
16 Muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi nwanisaka
bawu, mpe lutilaka bawu nyonso ngolo. Yandi talisaka bawu
mpasi mingi. Na yina, bawu kimaka yinzo ya yandi kimpene
mpe ya kufuluka na bamputa na nzutu.
17 Bantu nyonso ya mbanza Efeso, ba-Zwife mpe bayina
kele ve ba-Zwife, kuwaka mambu yina salamaka. Bawu

nyonso kumaka na boma, mpe kembisaka nkumbu ya Mfumu Yesu.
18 Na kati ya bayina kumaka bandimi, mingi vwandaka
kwiza kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, yimbi yina bawu
salaka.
19 Lutangu ya nene ya bayina vwandaka sala bunganga
nataka mabuku ya bawu, mpe yokaka yawu na ntwala ya
bantu nyonso. Ba tangaka ntalu ya mabuku yina, mpe ba
kuzwaka mafunda makumi tanu (50 000) ya mbongo.
20 Na yina, Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na
kumwangana bisika nyonso na lulendo ya Mfumu, mpe
bantu mingi vwandaka kwikila.

Demeteleyuse tumisaka bantu na kusala muvusu

21 Na manima ya mambu nyonso yina, Polo bakaka lukanu
ya kulutila na yinsi ya Masedwane mpe na kizunga ya Akayi
samu na kukwenda na Yelusalemi. Yandi tubaka: «Ntangu mu
ke katuka kuna, mu fwana kukwenda na mbanza Loma.»
22 Na yina, yandi fidisaka bilandi zole yina vwandaka sala
na yandi, Timote mpe Elase, na yinsi ya Masedwane. Kasi
yandi mosi bikanaka dyaka mwa bilumbu na kizunga ya
Aziya.
23 Na ntangu yina, muvusu ya ngolo salamaka na mbanza
Efeso samu na ndongosolo yina me tadila Nzila.
24 Kisadi-palata, Demetelyuse, vwandaka yidika na
lusalusu ya palata bifwani ya yinzo ya nzambi ya kento
Aletemise. Na kisalu yina, yandi mpe bisadi ya yandi
vwandaka kuzwa mbongo mingi.
25 Yandi vukisaka bisadi ya yandi mpe bayina nyonso ke
salaka kisalu yina. Yandi zabisaka bawu: «Bampangi, beno
zaba ti beto ke kuzwaka kimvwama ya beto na kisalu yayi.
26 Beno ke na kutala mpe kuwa ti Polo ke na kutuba ti
banzambi yina bantu ke yidikaka na maboko ya bawu, kele
ve banzambi ya tsyelika. Na yina, yandi me ndimisa bantu
mingi ya mbanza yayi ya Efeso mpe ya kizunga nyonso ya
Aziya.
27 Ya lenda kunata bantu na kuyina kaka ve kisalu ya beto,
kasi mpe na kukatula buzitu na yinzo ya nzambi Aletemise.
Na yina, nzambi Aletemise yina bantu nyonso ya Aziya mpe
ya bayinsi nyonso ke sambilaka, ke vwanda dyaka ve na
mfunu.»
28 Ntangu bawu kuwaka mambu yina, bawu fulukaka na
nkele mpe lookaka: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!»
29 Na yina, mbanza nyonso kumaka na muvusu. Bantu
kangaka Ngayuse mpe Alisetake yina vwandaka bantu ya
yinsi ya Masedwane, mpe bampangi ya nzyetolo ya Polo. Ba

nataka bawu na nswalu nyonso na kisika yina vwandaka vukana bantu ya mbanza.
30 Polo vwandaka zola kutalana na ntwala ya nkonga, kasi bandimi yiminaka yandi.
31 Bamfumu ya nkaka ya Aziya yina vwandaka bandiku ya Polo fidisaka yandi bantu samu na kutuba «Kukwenda ve na kisika yina bantu nyonso ya mbanza ke vukanaka.»
32 Kaka na ntangu yina mpe, bantu yina vukanaka kuna vwandaka sala makelele mingi. Konso muntu vwandaka looka na mambu ya yandi, mpe bantu mingi na kati ya bawu zabaka ve samu na yinki bawu vukanaka.
33 Mwa ndambu ya bantu na kati ya nkonga zabisaka mambu yina na sika ya Alezande, yina ba-Zwife vwandaka tula na mantwala. Na yina, Alezande nangunaka diboko, samu ti yandi zonza samu na kunwanina ba-Zwife na ntwala ya nkonga.
34 Kasi ntangu bantu zabaka ti yandi vwandaka Zwife, bantu nyonso lookaka na ndinga mosi: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!»

Mfumu mosi ya Efeso dingimisaka nkonga
35 Na ntangu yina, kalaka ya mbanza dingimisaka nkonga nyonso mpe tubaka: «Beno bantu ya Efeso, nani zaba ve ti Efeso kele na lutumu ya kukeba yinzo ya nzambi Aletemise, mutindu mosi mpe kifwiti ya yandi yina katukaka na zulu?
36 Ata muntu lenda kusala ntembe na yawu. Na yina, beno fwana kudingama mpe beno sala buzoba ve.
37 Beno me nata bantu yayi awa. Kasi bawu me safula ve mpe me finga ve nzambi Aletemise.
38 Kana Demetelyuse na bampangi ya yandi ya kisalu kele na dyambu na muntu, bayinzo ya lufundusu kele, mpe bamfumu ya mbanza kele. Bika ti bawu kufundasana.
39 Kana beno kele dyaka na mambu ya nkaka ya kufunda, ba ke tala yawu na lukutakanu ya luyalu ya mbanza.
40 Ya tsyelika, bantu ya Loma lenda kufunda beto na muvusu yina me salama bubu yayi, mpe beto ke lenda ve na kutuba dyambu yina me sala ti beto nyonso yayi vukana awa.»
41 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi vutulaka bantu nyonso na bayinzo ya bawu.

20

Polo kwendaka na yinsi ya Masedwane mpe ya Ngelese
1 Ntangu muvusu manisaka, Polo vukisaka bandimi mpe kindisaka bawu. Na manima, yandi bikaka bawu, mpe kwendaka na yinsi ya Masedwane.

2 Mutindu yandi vwandaka lutila na yinsi yina, yandi
vwandaka kindisa bandimi. Na manima, yandi kwendaka na
yinsi ya Ngelese.
3 Yandi lutisaka bangonda tatu kuna. Ntangu yandi zolaka
baka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili, yandi
kuwaka ti ba-Zwife vwandaka zola kufwa yandi. Na yina,
yandi bakaka lukanu ya kulutila dyaka na yinsi ya Mased-
wane.
4 Sopatele, mwana ya Piluse ya mbanza Bele, kwendaka
kintwadi na yandi, mutindu mosi mpe Alisetake, Sekunduse
ya mbanza Tesalonika, Ngayuse ya mbanza Delebe, Tisike,
Tofime ya Aziya, mpe Timote.
5 Bawu tekilaka mpe kwendaka vingila beto na mbanza
Towase.
6 Kasi beto, na manima ya mukembo ya Mampa yina ba ke
funisaka ve, beto bakaka masuwa mpe bikaka mbanza Filipe.
Na manima ya bilumbu tanu, beto kutaka bawu na mbanza
Towase, kisika beto lutisaka bilumbu nsambwadi.

Polo vumbulaka muntu ya kufwa na mbanza Towase

7 Na nkokila ya kilumbu ya saba, beto vukanaka samu
na kudya madya ya Mfumu, mpe Polo vwandaka solola
na bampangi. Mutindu yandi zolaka kwenda na kilumbu
yina vwandaka landa, yandi salaka kinzonzi ya yandi tii na
ngunga ya kumi na zole ya mpimpa.
8 Minda vwandaka mingi na kati ya kivinga ya kibandu
kisika beto vukanaka.
9 Ditoko mosi na nkumbu Etikuse vwandaka ya kuvwanda
na nela. Yandi lalaka pongi ntangu Polo vwandaka tatamana
na kuzonza. Mutindu pongi lutilaka ngolo, yandi kubwaka
katuka kibandu ya tatu tii na ntoto. Ba nangunaka yandi, kasi
yandi vwandaka me kufwa.
10 Polo kulumukaka mpe kwendaka mbangu na sika ya
yandi. Yandi bakaka yandi mpe tubaka: «Beno vwanda na
boma ve. Yandi kele moyo.»
11 Na manima, beto yulukaka dyaka na kivinga. Beto
kabulaka dimpa mpe kudyaka yawu. Polo zonzaka dyaka tii
ntangu bwisi kutsyaka. Na manima, yandi kwendaka.
12 Ba nataka ditoko yina ya moyo na yinzo ya yandi, mpe
yawu pesaka kyese mingi na bawu nyonso.
13 Beto bakaka masuwa mpe tekilaka na dibungu ya Asose,
kisika beto fwanaka baka Polo, samu ti yandi bakaka lukanu
ya kutambula na makulu tii na dibungu ya Asose.
14 Ntangu yandi kwizaka kuta beto na Asose, beto bakaka
yandi, mpe beto kwendaka na masuwa na kisanga ya Miti-
lene.

15 Na kilumbu yina landaka, beto tatamanaka na kuzyeta
na masuwa, mpe beto kumaka na kisanga ya Kiyo. Na
kilumbu ya zole, beto kumaka na kisanga ya Samosi, mpe na
kilumbu ya tatu na dibungu ya Mile.
16 Polo bakaka lukanu ya kukangama ve na mbanza Efeso
samu na kulutisa ve ntangu na Aziya. Yandi vwandaka sosa
na kukuma mbangu na Yelusalemi kana ya lendaka salama
na kilumbu ya mukembo ya Pantekote.

Mbote ya nsuka ya Polo na sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Efeso

17 Ntangu Polo kumaka na dibungu ya Mile, yandi fidisaka
muntu na kwenda kubokila bakuluntu ya dibuundu ya Efeso.
18 Ntangu bawu kumaka na dibungu, Polo zabisaka bawu:
«Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka dyatila na kati ya
beno ntangu nyonso, katuka kilumbu ya ntete yina mu ku-
maka na Aziya.
19 Mu sadilaka Mfumu Yesu ata kusosa nkembo ya munu
mosi. Mu sadilaka yandi mpe na kudila, mpe na kati-kati ya
bampasi yina bamfumu ya ba-Zwife vwandaka talisa munu.
20 Beno zaba ti mu bumbaka ata dyambu yina vwandaka
mfunu na beno. Mu zabisaka mpe longisaka beno mambu
nyonso na ntwala ya bantu nyonso mpe na bayinzo ya beno.
21 Mu zabisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na
kusoba nkadulu samu na kuzaba Nzambi, mpe na kukwikila
na Yesu, Mfumu ya beto.
22 Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na Yelusalemi mutindu
Mpeve ya Longo ke na kutumisa munu, mpe mu zaba ve
mambu yina ke kumina munu kuna.
23 Mu zaba kaka ti na mbanza ni mbanza, Mpeve ya Longo
me zabisa munu ti boloko na bampasi ke na kuvingila munu.
24 Kasi samu na munu, luzingu ya munu kele na mfunu ve.
Mambu yina kele mfunu, ni kukuma na nsuka ya kisalu yina
Mfumu Yesu pesaka munu: kuzabisa Nsangu ya Mbote yina
me tadila bumbote ya Nzambi.
25 «Mu lutaka na sika ya beno na kuzabisa beno Kimfumu
ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, mu zaba ti beno ke tala dyaka
munu ve.
26 Ni yawu yina, na ngolo nyonso mu ke na kutubila beno
bubu yayi: Kana mosi na kati ya beno manga Nzambi, ya ke
vwanda ve dyambu ya munu.
27 Ya tsyelika, mu zabisaka beno mambu nyonso yina
Nzambi zolaka ti bantu bakula, mpe mu bumbaka ata
dyambu.
28 Beno keba mbote luzingu ya beno ya kimpeve, mpe ya
bandimi nyonso yina Mpeve ya Longo pesaka beno samu

na kutwadisa. Beno keba mbote dibuundu yina Nzambi kuulaka na lufwa ya mwana ya yandi, Yesu-Klisto.

29 Mu zaba ti, na manima ya munu, bantu mutindu bayingo ke kota na kati-kati ya beno, mpe ke sosa na kumwangisa bandimi.

30 Ba ya nkaka na kati-kati ya beno ke tuba mambu ya luvunu samu na kukabula dibuundu, mpe kunata bilandi na manima ya bawu.

31 Na yina, beno sala keba, mpe beno bambuka moyo ti na kati ya bamvula tatu yina mu me vwanda na beno, mpimpa na ntangu mu vwandaka bika ve na kulwengisa beno, mosi na mosi, mpe mansangasa vwandaka basika munu.

32 «Ntangu yayi, mu ke na kubika beno na maboko ya Nzambi mpe na lutumu ya mambu ya yandi ya bumbote. Yandi ke na lulendo ya kukulisa beno na kiminu, mpe na kupesa beno bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu nyonso yina kele ya kukangama na yandi.

33 Mu tulaka ve meso ya munu na mbongo, wolo, to bilele ya muntu.

34 Beno zaba beno mosi ti mu vwandaka sala na maboko ya munu mosi samu na kuzwa bima yina munu mpe bampangi ya munu vwandaka na yawu nsatu.

35 Na mambu nyonso, mu bikaka ve na kulakisa beno ti beno fwana kusala mutindu yina samu na kusadisa bamputu. Beno bambuka moyo na mambu yina yandi mosi Mfumu Yesu tubaka: “Kilengi ke vwandaka mingi na muntu yina ke kabulaka, kulutila muntu yina ke kuzwaka.” »

36 Ntangu Polo manisaka na kuzonza, bawu nyonso fukamaka, mpe yandi sambilaka.

37 Bawu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka bumbasana na Polo samu na kupesa yandi mbote ya nsuka.

38 Bawu vwandaka na kyadi ya kulutila, samu ti yandi zabisaka bawu ti bawu ke tala dyaka yandi ve. Na manima, bawu kwendaka fidisa yandi tii na masuwa.

21

Polo na mbanza Tile

1 Na manima ya kukabuka na bawu, beto kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya Kose. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na kisanga ya Lode. Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Patala.

2 Kuna, beto kutaka masuwa yina vwandaka kwenda na yinsi ya Finisi. Beto kotaka yawu, mpe beto kwendaka.

3 Ntangu beto kumaka pene-pene na kisanga ya Sipele, beto bikaka yawu na diboko ya kento samu na kukwenda na yinsi

ya Sili. Beto kangamaka na mbanza Tile, kisika ba fwanaka basisa bifunda yina vwandaka na kati ya masuwa.

4 Kuna, beto kutaka bandimi, mpe lutisaka bilumbu nsambwadi kintwadi na bawu. Na lusalusu ya Mpeve ya Longo, bawu vwandaka tuba na sika ya Polo na kukwenda ve na Yelusalemi.

5 Kasi na manima ya bilumbu nsambwadi, beto kwendaka, mpe bandimi nyonso kintwadi na bakento mpe bana ya bawu kwendaka fidisa beto tii na ngaanda ya mbanza. Ntangu beto kumaka na kumu ya mubu, beto fukamaka mpe sambilaka.

6 Na manima ya kupesana mbote ya nsuka na bandimi, beto kotaka na masuwa, mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu.

7 Beto manisaka nzyetolo ya beto na masuwa, katuka na mbanza Tile tii na mbanza Tolemayise. Kuna, beto pesaka bandimi mbote, mpe beto lutisaka kilumbu mosi kintwadi na bawu.

Polo na mbanza Sezale

8 Na kilumbu yina landaka, beto kwendaka mpe kumaka na mbanza Sezale. Kuna, beto kwendaka na yinzo ya Filipe, mpe zingaka na sika ya yandi. Filipe vwandaka mulongisi ya Nsangu ya Mbote mpe mosi na kati ya bantu nsambwadi yina ba soolaka na Yelusalemi.

9 Yandi vwandaka na bandumba yiya yina vwandaka me zaba ntete ve babakala, mpe yina vwandaka bikula.

10 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu kuna, mumbikudi mosi na nkumbu Angabuse katukaka na Zude, mpe kwizaka kuna.

11 Yandi kwizaka tala beto, mpe bakaka singa ya luketo ya Polo. Yandi kangaka makulu na maboko ya yandi, mpe tubaka: «Mpeve ya Longo ke na kuzabisa mutindu yayi: Ba-Zwife ya Yelusalemi ke kanga mutindu yayi muntu ya kuzwa singa yayi ya luketo, mpe bawu ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.»

12 Ntangu beto kuwaka mutindu yina, beto mpe bampangi ya mbanza Sezale bondilaka Polo na kukwenda ve na Yelusalemi.

13 Kasi Polo vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kudila mpe ke na zola kutalisa munu ntima mpasi? Mu kele ya kukubama kaka ve samu ti ba kanga munu basinga, kasi mpe na kufwa samu na nkumbu ya Mfumu Yesu.»

14 Mutindu beto vwandaka lenda ve na kusobisa yandi mabanza, beto bikaka mpe tubaka: «Bika mambu yina Mfumu ke na kuzola salama.»

Polo kumaka na Yelusalemi

15 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu, beto kubamaka
mpe kwendaka na Yelusalemi.
16 Ndambu ya bandimi ya mbanza Sezale kwizaka fidisa
beto. Bawu nataka beto na sika ya muntu mosi na nkumbu
Masone yina vwandaka muntu ya kisanga ya Sipele. Yandi
vwandaka mundimi katuka ntama, mpe ni na sika ya yandi
beto fwanaka lutisa mpimpa.
17 Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibu-
undu yambaka beto na kyese.
18 Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka kintwadi na
beto na yinzo ya Zaki, kisika bakuluntu nyonso ya dibuundu
vukanaka.
19 Polo pesaka bawu mbote, mpe zabisaka bawu mambu
nyonso yina yandi vwandaka me sala na lulendo ya Nzambi
na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.
20 Na manima ya kuwa yandi, bawu kembilaka Nzambi
mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya beto, tala mutindu mafunda
ya ba-Zwife me kuma bandimi, mpe bawu nyonso ke na
kulanda na mbote nyonso Misiku.
21 Kasi ba kuwaka ti nge ke longisaka ba-Zwife nyonso
ya bayinsi ya nkaka na kumanga Misiku ya Moyize, na
kuzengisa ve bana ya bawu bubakala, mpe na kulanda ve
bifu ya ba-Zwife.
22 Yinki beto fwana kusala! Bawu ke zaba ti nge kele awa.
23 Na yina, nge fwana kusala mambu yina beto ke zabisa
nge. Na kati ya beto kele na babakala yiya yina me sala
nsilulu na Nzambi.
24 Kwenda na bawu. Vedisa nzutu kintwadi na bawu, mpe
futila bawu mbongo samu ti ba katula bawu bansuki ya yintu.
Na yina, bantu nyonso ke zaba ti mambu yina ba zonzaka na
nzutu ya nge, kele ve ya tsyelika. Yawu ke lakisa ti nge mpe,
nge ke tumamaka na Misiku ya Moyize.
25 Na yina me tadila bayina kele ve ba-Zwife yina me
kuma bandimi, beto sonikinaka bawu samu na kupesa bawu
misiku yayi: Bawu fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa
mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. Bawu fwana
kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me basika
ve. Bawu fwana kusala ve kinsuza.»
26 Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka na bantu yiya
yina, mpe bawu bandaka na kuvedisa banzutu ya bawu. Na
manima, yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi samu na kuzabisa
na sika ya banganga-Nzambi kilumbu yina bawu ke manisa
na kuvedisa banzutu ya bawu, mpe kaka ni kilumbu yina,
mosi na mosi na kati ya bawu ke pesa munkayulu na Nzambi.

Ba-Zwife kangaka Polo

27 Ntangu bilumbu nsambwadi kumaka na kumanisa,
ndambu ya ba-Zwife ya Aziya talaka Polo na Yinzo ya
Nzambi. Bawu kotisaka muvusu na kati ya nkonga, mpe
kangaka Polo.
28 Bawu vwandaka looka: «Bantu ya Isayeli, beno kwiza
sadisa beto. Beno tala muntu yina ke kwendaka bisika
nyonso samu na kulongisa bantu nyonso na kuzitisa ve bantu
ya Isayeli, Musiku ya Moyize, mpe Yinzo ya Nzambi. Ntangu
yayi, yandi me kotisa bayina kele ve ba-Zwife na kati ya Yinzo
ya Nzambi, mpe yandi me safula kisika yayi ya longo!»
29 (Bawu tubaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka me
tala na kati ya mbanza, Polo yina vwandaka tambula kint-
wadi na Tofime, muntu ya mbanza Efeso. Bawu vwandaka
banza ti Polo kotisaka yandi na kati ya Yinzo ya Nzambi.)

30 Muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso, mpe bantu
vwandaka kwiza na mbangu na kisika yina. Ba simbaka Polo,
mpe basisaka yandi na ngaanda. Na nswalu nyonso, bawu
kangaka myelo ya Yinzo ya Nzambi.
31 Bawu vwandaka sosa kufwa Polo, kasi mfumu ya ntete
ya binwani ya Loma kuwaka nsangu ti muvusu kumaka na
kati ya mbanza nyonso ya Yelusalemi.
32 Na nswalu nyonso, yandi bakaka bamfumu ya binwani
nkama na binwani ya bawu, mpe bawu kwendaka kisika
vwandaka nkonga. Ntangu bantu talaka yandi kintwadi na
binwani, bawu bikaka na kubula Polo.
33 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-
pene ya Polo. Yandi kangisaka Polo mpe pesaka muswa ya
kukanga yandi na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo.
Na manima, yandi yufulaka bantu samu na kuzaba nani kele
muntu yina, mpe yinki yandi salaka.
34 Kasi na kati ya nkonga, konso muntu vwandaka looka
na mambu ya yandi. Mutindu makelele vwandaka mingi na
kati ya nkonga, mfumu ya ntete ya binwani lendaka ve na
kuwa mambu yina salamaka. Na yina, yandi pesaka muswa
ya kunata Polo na kivwandu ya binwani ya Loma.
35 Ntangu Polo kumaka pene-pene ya kikada ya kukota na
kisika ya binwani, binwani nangunaka yandi, samu ti bantu
vwandaka zola kusala yandi yimbi.
36 Ya tsyelika, nkonga nyonso vwandaka landa yandi na
kulooka: «Kufwa yandi!»

37 Ntangu ba zolaka kotisa yandi na kivwandu ya binwani
ya Loma, yandi tubaka na sika ya mfumu ya binwani: «Mu
lenda kuzabisa nge mwa dyambu?» Mfumu ya binwani
yufulaka yandi: «Nge zaba kuzonza ndinga ya ba-Ngeleke?

38 Nge kele ve muntu ya Ngipiti yina, ntama mingi ve,
salaka muvusu mpe nataka na yinsi ya kuyuma bimpumbulu
mafunda yiya (4 000) yina ke kufwaka bantu?»
39 Polo vutulaka: «Mu kele Zwife. Mu butukaka na
mbanza Talese ya kizunga ya Silisi, mbanza ya mfunu mingi.
Mulemvo ya nge, pesa munu muswa ya kuzonza na bantu
yayi.»
40 Mfumu ya binwani pesaka Polo muswa ya kuzonza. Polo
telamaka na kikalu ya kukota na kisika ya binwani. Yandi
nangunaka diboko samu ti bantu vwanda swi. Bantu nyonso
vwandaka swi, mpe Polo zonzaka na bawu na ndinga ya ba-
Ebeleyo:

22

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya ba-Zwife ya Yelusalemi

1 «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa ntangu yayi
mambu yina mu ke zabisa beno samu na kunwanina nzutu
ya munu.»
2 Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila bawu
na ndinga ya ba-Ebeleyo, bawu lutilaka dyaka na kuvwanda
swi. Na yina, Polo tubaka:
3 «Mu kele Zwife, mpe mu butukaka na mbanza Tase na
kizunga ya Silisi. Kasi mu kulaka awa na Yelusalemi, mpe
mu longokaka na sika ya Ngamalyele yina longisaka munu na
mutindu me fwanana Misiku ya bankooko ya beto. Mu vwan-
daka sadila Nzambi na ntima mosi mutindu beno nyonso ke
na kusala bubu yayi.
4 Mu talisaka mpasi tii na kusosa kufwa bantu yina ke
landaka Nzila. Mu kangaka mpe tulaka na boloko babakala
na bakento.
5 Nganga-Nzambi ya ntete mpe kimvuka ya bakuluntu kele
bambangi ya munu na mambu yina mu ke na kuzonza. Ya
tsyelika, bawu pesaka munu mikanda yina bawu fidisaka na
bampangi ya mbanza Damase. Na yina, mu kwendaka kuna
samu na kukanga ba-Klisto, mpe kunata bawu na Yelusalemi
samu na kupesa bawu kitumbu.»

Polo zabisaka mutindu yandi ndimaka Yesu
(Bis 9.1-19; 26.12-18)

6 «Mu vwandaka ntete na nzila, mpe mu kumaka pene-
pene na mbanza Damase. Na mpamukunu, nsemo ya nene
katukaka na zulu. Yawu lezimaka mpe zungaka munu. Ya
vwandaka keba ve ngunga ya midi.
7 Mu kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina
tubaka na munu: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na
kutalisa munu mpasi?”

8 Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Ndinga vutulaka:
“Mu kele Yesu ya Nazaleti yina nge ke na kutalisa mpasi.”
9 Bayina vwandaka na munu talaka nsemo, kasi bawu
kuwaka ve ndinga ya muntu yina vwandaka zonza na munu.
10 Na yina, mu yufulaka: “Mfumu! Yinki mu fwana
kusala?” Mfumu vutulaka: “Telama mpe kwenda na mbanza
Damase. Kuna, ba ke zabisa nge nyonso yina nge fwana
kusala.”
11 Mutindu nsemo vwandaka me kumisa munu mpofo,
bampangi ya munu ya nzyetolo simbaka munu na maboko,
mpe nataka munu na mbanza Damase.
12 «Kuna, ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu
Ananyase yina vwandaka muntu ya kuvedila mpe ya
kukwikama na Nzambi. Yandi vwandaka tumama na Misiku,
mpe ba-Zwife nyonso ya mbanza Damase vwandaka tuba
kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi.
13 Yandi kwizaka telama pene-pene ya munu mpe tubaka:
“Sawuli, mpangi ya munu, bika meso ya nge kuzibuka
dyaka.” Kaka na ntangu yina, meso ya munu zibukaka, mpe
mu talaka yandi.
14 Yandi tubaka dyaka: “Nzambi ya bankooko ya beto
soolaka nge samu na kuzaba luzolo ya yandi, kutala muntu
ya kudedama, mpe kuwa ndinga ya yandi.
15 Nge fwana kuvwanda mbangi ya yandi na ntwala ya
bantu nyonso samu na kuzabisa bawu mambu nyonso yina
nge me tala mpe kuwa.
16 Ntangu yayi, yinki nge ke na kuvingila! Telama, kuzwa
mbotokolo mpe mulemvo ya masumu ya nge na kusambila
Nkumbu ya yandi.”»
17 «Ntangu mu vutukaka na Yelusalemi, mu vwandaka sam-
bila na Yinzo ya Nzambi, mpe mu kuzwaka lumoni.
18 Mu talaka Mfumu, mpe yandi zabisaka munu: “Sala
mbangu, mpe basika nswalu na Yelusalemi! Bantu ya
mbanza yayi ke ndima ve mambu yina nge ke zonzila bawu
na Nkumbu ya munu.”
19 Mu vutulaka: “Mfumu, bawu zaba ti mu vwandaka
kwenda na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife samu na
kukangisa mpe kubula bayina ke kwikilaka nge.
20 Ntangu ba kufwaka Etyeni yina vwandaka mbangi ya
nge, mu vwandaka kuna. Mu ndimaka mambu yina salaka
bayina kufwaka yandi, mpe mu vwandaka simbila bawu
bilele.”
21 Na yina, Mfumu tubaka: “Kwenda! Mu ke fidisa nge
ntama na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.”»

Polo zabisaka ti yandi kele muntu ya Loma

22 Ba-Zwife kuwaka Polo tii ntangu yandi zonzaka mambu
yina. Na yina, bawu zangulaka ndinga, mpe lookaka: «Beno
kufwa muntu ya mutindu yayi! Yandi fwana kuvwanda ve
moyo.»
23 Bawu vwandaka lutila na kulooka. Bawu vwandaka losa
binkuti ya bawu, mpe vwandaka mwangisa fundu-fundu na
zulu.
24 Mfumu ya binwani pesaka muswa ya kukotisa Polo na
kivwandu ya binwani ya Loma, mpe ya kubula yandi bikoti
samu na kuzaba samu na yinki ba-Zwife vwandaka looka
mutindu yina.
25 Ntangu ba vwandaka kanga yandi basinga samu na
kubula yandi, Polo tubaka na mfumu ya binwani yina vwan-
daka kuna: «Beno kele na muswa ya kubula muntu ya Loma
ata kufundisa yandi?»
26 Na kuwa mutindu yina, mfumu ya binwani nkama
kwendaka kebisa mfumu ya ntete ya binwani, mpe tubaka:
«Yinki nge zola kusala? Yandi kele muntu ya Loma.»
27 Mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya
Polo, mpe tubaka: «Zabisa munu, nge kele muntu ya Loma?»
Polo vutulaka: «Ee, mu kele muntu ya Loma.»
28 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka: «Mu futaka
mbongo mingi samu na kukuma muntu ya Loma.» Kasi
Polo vutulaka: «Munu, mu kele muntu ya Loma katuka mbu-
tukulu.»
29 Kaka na ntangu yina, bayina zolaka bula Polo samu na
kuzonzisa yandi, katukaka pene-pene ya yandi. Mfumu ya
ntete ya binwani kumaka na boma ntangu yandi bakulaka ti
Polo kele muntu ya Loma, mpe ti yandi kangisaka yandi na
basinga yina ba yidikaka na bisengo.

Polo na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

30 Mfumu ya ntete ya binwani vwandaka zola kuzaba na
butsyelika nyonso samu na yinki ba-Zwife fundaka Polo.
Ni yawu yina, na kilumbu yina landaka, yandi nyangulaka
Polo basinga, mpe pesaka muswa ya kuvukisa bamfumu ya
banganga-Nzambi mpe bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya
ba-Zwife. Na manima, yandi tumisaka binwani na kunata
Polo, mpe tulaka yandi na ntwala ya bawu.

23

1 Polo sikikaka bawu meso mpe tubaka: «Bampangi, na kati
ya ntima ya munu, mu ke na kutala ti mu sadilaka Nzambi tii
bubu yayi na mutindu ya kusungama.»
2 Nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, tumisaka bayina
vwandaka pene-pene na Polo na kubula yandi na yinwa.

3 Na yina, Polo zabisaka yandi: «Nge kele muntu ya bantima zole. Ni Nzambi ke bula nge! Nge kele awa samu na kufundisa munu mutindu ke zabisaka Misiku. Kasi nge ke na kuzitisa ve Misiku na kutumisa ti ba bula munu.»
4 Bayina vwandaka kuna tubaka: «Nge me finga nganga-Nzambi ya ntete!»
5 Polo vutulaka: «Bampangi, mu vwandaka zaba ve ti yandi kele nganga-Nzambi ya ntete. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Nge ke siinga ve mfumu ya yinsi ya nge.".»
6 Polo zabaka ti na kati ya bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yina vukanaka, vwandaka na nkonga ya ba-Saduse mpe nkonga ya ba-Falisye. Ni yawu yina, yandi lookaka na ntwala ya bawu: «Bampangi, mu kele mu-Falisye, mwana ya ba-Falisye. Mu kele na ntwala ya lufundusu samu na kivuvu ya beto ti bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa.»
7 Ntangu yandi tubaka mutindu yina, ba-Falisye na ba-Saduse bandaka na kuswana, mpe kimvuka kabukaka na bandambu zole.
8 (Ba-Saduse ke tubaka ti mvumbukulu ya bantu ya kufwa kele ve. Bawu ke tubaka dyaka ti bambazi mpe bampeve kele ve. Kasi ba-Falisye ke kwikilaka mambu nyonso yina.)
9 Muvusu lutilaka ngolo, mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku ya kimvuka ya ba-Falisye telamaka mpe tubaka na ngolo nyonso: «Beto ke na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi. Beto zaba ve kana mpeve to mbazi zonzilaka yandi.»
10 Mutindu muvusu lutilaka dyaka ngolo, mfumu ya ntete ya binwani kumaka na boma ti ba pasula Polo. Ni yawu yina, yandi tumisaka nkonga ya binwani ya yandi na kukatula Polo na kati-kati ya kimvuka samu na kunata yandi na kivwandu ya binwani ya Loma.
11 Na mpimpa ya kilumbu yina, Mfumu Yesu talanaka na Polo mpe tubaka: «Vwanda na kibakala! Mutindu nge me tuba kimbangi ya munu awa na Yelusalemi, nge fwana kutuba yawu mpe na mbanza Loma.»

Ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Polo

12 Ntangu bwisi kutsyaka, ndambu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Polo. Bawu zengaka ndefi ti bawu ke kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa Polo.
13 Bayina salaka mfundu yina vwandaka ya kulutila lutangu ya bantu makumi yiya.
14 Bawu kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife samu na kuzabisa bawu: «Beto

23:5 Kbk 22.27 **23:8** Mat 22.23; Mke 12.18; Lke 20.27

me zenga ndefi na ntwala ya Nzambi na kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu beto ke kufwa Polo.

15 Na yina, na nkumbu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, beno lomba na mfumu ya ntete ya binwani na kunata Polo na ntwala ya beno. Beno zabisa yandi ti beno zola kutala mbote-mbote dyambu ya yandi. Beto me kubama na kufwa yandi ntete yandi kuma awa.»

16 Kasi mwana ya kibusi ya Polo zabaka mfundu yina. Yandi kwendaka na kivwandu ya binwani ya Loma. Yandi kotaka mpe zabisaka yawu na Polo.

17 Na yina, Polo bokilaka mfumu mosi ya binwani nkama, mpe tubaka: «Nata ditoko yayi na sika ya mfumu ya ntete ya binwani. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa mfumu.»

18 Mfumu ya binwani nkama nataka ditoko yina na sika ya mfumu ya ntete ya binwani, mpe tubaka: «Polo, muntu ya boloko, me bokila munu mpe me tumisa munu na kunata ditoko yayi na sika ya nge. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa nge.»

19 Mfumu ya ntete ya binwani simbaka ditoko na diboko, mpe nataka yandi na lweka. Yandi yufulaka yandi: «Yinki nge zola kuzabisa munu?»

20 Ditoko vutulaka: «Ba-Zwife me wisana na kulomba ti nge nata Polo mbasi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu. Bawu ke tubila nge ti bawu zola kutala mbote-mbote dyambu ya Polo.

21 Kasi kuwa bawu ve, samu ti lutangu ya kulutila makumi yiya ya bantu na kati ya bawu me bumbama mpe ke na kuvingila yandi. Bawu me zenga ndefi ya kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa yandi. Ntangu yayi, bawu me kubama mpe ke na kuvingila kaka mvutu ya nge.»

22 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka na ditoko yina: «Kuzabisa ve na muntu ti nge me tubila munu yawu. Na manima, yandi vutulaka yandi.»

Bantu ya Loma nataka Polo na mbanza Sezale

23 Na manima, mfumu ya ntete ya binwani bokilaka bamfumu zole ya binwani nkama, mpe zabisaka bawu: «Beno kutikisa binwani bankama zole (200), mutindu mosi mpe binwani makumi yina ke nataka bampunda, mpe binwani bankama zole (200) yina ke nwanaka na madyonga. Beno vwanda ya kukubama na kukwenda na mbanza Sezale na ngunga ya yivwa ya mpimpa.

24 Beno kubika mpe bampunda samu na kunata Polo na mbote nyonso na kisika ya Felikese, mfumu ya kizunga.»

25 Na manima, yandi sonikaka mukanda na mutindu yayi:

26 «Munu, Kolode Lisyase, ke na kupesa mbote na nge Felikese, mfumu ya Zude.
27 Ba-Zwife kangaka muntu yayi, mpe zolaka kufwa yandi. Kasi munu na binwani ya munu vuukisaka yandi ntangu beto kuwaka ti yandi kele muntu ya Loma.
28 Mutindu mu vwandaka zola kuzaba samu na yinki ba-Zwife fundaka yandi, mu nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu.
29 Mu talaka ti ba fundaka yandi samu na mambu yina me tadila Misiku ya bawu. Kasi ata dyambu ya yimbi vwandaka talana samu na kuzengila yandi lufwa to kutula yandi na boloko.
30 Ntangu ba me zabisa munu mfundu yina ba-Zwife me sala samu na kufwa yandi, mu me baka lukanu na nswalu nyonso na kufidisa yandi na kisika ya nge, mpe mu me zabisa na mifundi ya yandi na kwenda kufunda yandi na kisika ya nge.»
31 Binwani tumamaka na mambu yina mfumu ya bawu zabisaka bawu. Bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na mpimpa tii na mbanza Antipatelise.
32 Na kilumbu yina landaka, binwani yina vwandaka ve na bampunda vutukaka na Yelusalemi na kivwandu ya binwani ya Loma. Bayina vwandaka na bampunda landaka nzyetolo kintwadi na Polo.
33 Ntangu bawu kumaka na mbanza Sezale, bawu pesaka mukanda na mfumu ya kizunga, mpe bikaka Polo na maboko ya yandi.
34 Mfumu ya kizunga tangaka mukanda, mpe yufulaka Polo kizunga yina yandi katukaka. Ntangu yandi zabaka ti Polo katukaka na Silisi,
35 yandi tubaka: «Mu ke kuwa nge ntangu mifundi ya nge ke kwiza.» Na manima, yandi pesaka muswa ya kukeba Polo na yinzo ya kintinu yina ntinu Elode tungisaka.

24

Lufundusu ya Polo na ntwala ya Felikese, mfumu ya Zude

1 Na manima ya bilumbu tanu, nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, kwendaka na mbanza Sezale kintwadi na mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe muntu mosi na nkumbu Tetule yina ba nataka samu na kunwanina bawu na yina me tadila misiku ya Loma. Bawu kwendaka na kisika ya mfumu ya kizunga samu na kufunda Polo.
2 Ba tumisaka Polo, mpe Tetule bandaka na kufunda yandi mutindu yayi: «Mfumu ya nene, beto ke na kuzinga na kizunu samu na nge, mpe samu na bansobolo yina nge ke na kusala na yinsi yayi.

3 Beto ke tondaka nge mingi samu na mambu nyonso yina
beto ke kuzwaka ntangu nyonso mpe bisika nyonso.
4 Kasi mu zola ve kulutisa nge ntangu ya mpamba. Ni yawu
yina, mu ke lomba nge na bumbote ya nge na kuwa beto mwa
ntangu.
5 Beto me tala ti bakala yayi kele muntu ya yimbi mingi.
Yandi ke kotisaka muvusu na kati ya ba-Zwife nyonso na
yinza ya muvimba, mpe yandi kele mfumu ya kimvuka ya
bantu ya Nazaleti.
6 Yandi mekaka na kusafula mpe Yinzo ya Nzambi, mpe
beto kangaka yandi. [Beto zolaka fundisa yandi na misiku ya
beto,
7 kasi Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi,
kwizaka mpe katulaka yandi na ngolo nyonso na maboko ya
beto.
8 Na manima, mfumu Lisyase pesaka muswa na mifundi ya
bakala yayi na kukwiza na ntwala ya nge.] Kana nge yufula
yandi nge mosi, nge ke zaba ti mambu nyonso yina beto me
funda, kele ya tsyelika.»
9 Ba-Zwife ndimaka mambu yina Tetule zonzaka, mpe
bawu tubaka ti yawu kele ya tsyelika.

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya mfumu ya kizunga

10 Na yina, mfumu ya kizunga pesaka Polo muswa ya ku-
zonza, mpe Polo tubaka: «Mu zaba ti katuka bamvula mingi,
nge kele mufundisi na yinsi yayi. Ni yawu yina, mu lenda
kusala kivuvu na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya
nge.
11 Mutindu nge mosi, nge lenda kusosa na kuzaba yawu,
nabunu bilumbu kumi na zole luta katuka kilumbu yina mu
kumaka na Yelusalemi samu na kusambila.
12 Ata muntu talaka munu na kuswana na muntu to na
kukotisa muvusu na kati ya nkonga na Yinzo ya Nzambi, na
bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife to na kati ya mbanza.
13 Bantu yayi lenda kulakisa ve ti mambu nyonso yina
bawu ke na kuzonza ntangu yayi na nzutu ya munu, kele ya
tsyelika.
14 Kasi mu me ndima na ntwala ya nge ti mu ke sadilaka
Nzambi ya bankooko ya beto, na kulanda Nzila yina bawu
ke na kutala ti yawu kele kinzambi-nzambi. Mu ke kwikilaka
mpe na mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku ya Moyize
mpe dibuku ya Mimbikudi.
15 Mu kele na kivuvu na Nzambi mutindu bawu mpe kele
na yawu: Nzambi ke vumbula na lufwa bantu ya kudedama
mpe bantu yina kele ve ya kudedama.

16 Ni yawu yina, mu ke salaka ngolo ntangu ni ntangu na
kuvwanda ve na dyambu na kati ya ntima ya munu na ntwala
ya Nzambi mpe ya bantu.
17 «Na manima ya kuzinga bamvula mingi kisika ya nkaka,
mu vutukaka na Yelusalemi samu na kunatina bantu ya yinsi
ya munu mbongo* yina ba fidisaka bawu, mpe na kupesa
minkayulu na Nzambi.
18 Ni yawu yina, bawu kutaka munu na Yinzo ya Nzambi
ntangu mu manisaka na kuvedisa nzutu ya munu: Nkonga
to muvusu vwandaka ve kuna.
19 Kasi mwa ndambu ya ba-Zwife ya Aziya vwandaka kuna.
Ni bawu fwanaka kwiza na ntwala ya nge samu na kufunda
munu, kana bawu kele na dyambu ya kusemba munu.
20 To bika ti bantu yayi kuzabisa nge wapi dyambu ya yimbi
bawu kuzwaka na munu ntangu bawu fundisaka munu na
ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife.
21 Kana bawu ke na kufunda munu na ntwala ya nge,
ya lenda kuvwanda samu na mambu yina mu zonzaka na
ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ntangu mu
tubaka na ngolo nyonso: Mu ke kwikilaka ti Nzambi ke
vumbula bantu ya kufwa.»

Polo na kati ya boloko na mbanza Sezale

22 Felikese vwandaka zaba mbote mambu mingi na yina
me tadila Nzila. Na yina, yandi kabikisaka lufundusu, mpe
tubaka na mifundi ya Polo: «Mu ke tala dyambu ya beno
ntangu Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi ke
kwiza.»
23 Yandi pesaka muswa na mfumu ya binwani nkama na
kukeba Polo na boloko, mpe na kupesa yandi mwa kimp-
wanza na mambu ya nkaka. Yandi pesaka mpe nzila na
bandiku ya Polo na kusadisa Polo.

Polo na mantwala ya Felikese mpe Delusile

24 Na manima ya mwa bilumbu, Felikese kwizaka na kento
ya yandi, Delusile, yina vwandaka Zwife. Yandi tumisaka ti
ba nata Polo, mpe kuwaka yandi na yina me tadila kiminu na
Yesu-Klisto.
25 Kasi ntangu Polo zonzilaka yandi mambu yina me tadila
kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, kukutika nzutu, mpe
lufundusu ya bantu yina Nzambi ke sala, Felikese kumaka
na boma, mpe tubaka: «Ntangu yayi, nge lenda kukwenda.
Kilumbu mu ke kuzwa dyaka ntangu, mu ke bokila nge.»

---

* **24:17** Beto lenda kubanza ti mbongo yango ni makabu yina Polo kuzwaka na mabuundu ya Nzambi, ntangu yandi vwandaka na nzyetolo. **24:17** Bis 11.29; 1Ko 16.1-2; Lom 15.25-26

26 Mfumu Felikese vwandaka na kivuvu ti Polo ke pesa
yandi mbongo. Ni yawu yina, yandi vwandaka bokila Polo
konso ntangu samu na kusolola na yandi.
27 Na manima ya bamvula zole, Polesyuse Fesetuse ku-
maka mfumu na kisika yina vwandaka Felikese. Kasi Fe-
likese bikaka Polo na boloko samu ti yandi vwandaka zola
kuyangidika ba-Zwife.

25

Polo na ntwala ya Fesetuse

1 Bilumbu tatu na manima ya kukuma na Zude, Fesetuse
bikaka mbanza Sezale mpe kwendaka na Yelusalemi.
2 Kuna, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya
mfunu fundaka Polo na kisika ya yandi. Bawu tatamanaka
na kulomba yandi
3 na kuvutula Polo na Yelusalemi. Ya tsyelika, bawu lom-
baka yawu, samu ti bawu vwandaka me sala mfundu ya
kufwa Polo na nzila.
4 Kasi Fesetuse vutulaka: «Polo kele na boloko na mbanza
Sezale, mpe na mwa bilumbu, munu mosi ke vutuka kuna.
5 Bika ti bamfumu ya beno kukwenda kintwadi na munu,
mpe bawu funda yandi kana yandi salaka dyambu ya yimbi.»
6 Fesetuse salaka kaka bilumbu nana to kumi na
Yelusalemi. Na manima, yandi vutukaka na mbanza Sezale.
Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na yinzo ya
lufundusu, mpe tumisaka ti ba nata Polo.
7 Ntangu Polo kumaka, ba-Zwife yina vwandaka me katuka
na Yelusalemi zungaka yandi, mpe fundaka yandi na mambu
mingi ya ngolo. Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa ti
yawu kele ya tsyelika.
8 Polo nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba: «Mu salaka
ata dyambu ya yimbi na Misiku ya ba-Zwife, to na Yinzo ya
Nzambi, to na ntinu ya Loma.»
9 Kasi Fesetuse vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife.
Na yina, yandi tubaka na Polo: «Nge zola kukwenda na
Yelusalemi samu ti ba fundisa nge kuna na ntwala ya munu?»
10 Polo vutulaka: «Mu kele na ntwala ya lufundusu ya ntinu
ya Loma, mpe ni awa ba fwana kufundisa munu. Mu salaka
ata dyambu ya yimbi na sika ya ba-Zwife mutindu nge mosi
ke na kutala yawu mbote-mbote.
11 Kana mu salaka dyambu ya yimbi to yina me lunga na
kuzengila munu lufwa, mu ke manga ve na kufwa. Kana
butsyelika kele ve na mambu yina bawu ke na kufunda
munu, ata muntu kele na luve ya kuyekula munu na maboko
ya bawu. Mu ke lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu.»

12 Na manima ya kusolola na bayina ke pesaka yandi
malongi, Fesetuse tubaka: «Nge me lomba ti ntinu ya Loma
fundisa nge. Na yina, nge ke kwenda na ntwala ya yandi.»

Polo na ntwala ya ntinu Angilipa

13 Na manima ya mwa bilumbu, ntinu Angilipa na kibusi ya
yandi Belenise kwizaka na mbanza Sezale samu na kupesa
Fesetuse mbote.
14 Mutindu bawu lutisaka bilumbu mingi kuna, Fesetuse
zabisaka ntinu Angilipa dyambu ya Polo, mpe tubaka: «Ya
kele awa na muntu mosi yina Felikese bikaka na boloko.
15 Ntangu mu kwendaka na Yelusalemi, bamfumu ya
banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife fundaka
yandi, mpe lombaka ti mu pesa yandi kitumbu.
16 Mu zabisaka bawu ti bantu ya Loma ke yekulaka ve
muntu kana yandi me talana ntete ve na mifundi ya yandi,
mpe kana yandi me kuzwa ntete ve ntangu ya kunwanina
nzutu ya yandi na mambu yina ba ke na kufunda yandi.
17 Na yina, bawu kwizaka awa kintwadi na munu. Ata
kulutisa ntangu, na kilumbu yina landaka, mu kwendaka
vwanda na kiti ya lufundusu mpe mu tumisaka ti ba nata
muntu yina.
18 Mifundi ya yandi kwizaka. Kasi ba fundaka yandi ve na
mambu ya ngolo yina mu vwandaka vingila.
19 Bawu vwandaka swana kaka na yina me tadila mutindu
ya bawu ya kusambila Nzambi, mpe na muntu mosi na
nkumbu Yesu yina kufwaka, kasi yina Polo ke tubaka ti yandi
kele moyo.
20 Mu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kuzenga
dyambu yina. Ni yawu yina, mu yufulaka Polo kana yandi
lendaka kwenda na Yelusalemi samu ti ba fundisa yandi
kuna.
21 Kasi Polo lombaka ti ntinu ya Loma fundisa yandi. Na
yina, mu vutulaka yandi na boloko tii ntangu mu ke fidisa
yandi na sika ya ntinu.»
22 Angilipa tubaka na Fesetuse: «Munu mpe, mu zola kuwa
muntu yina.» Fesetuse vutulaka: «Nge ke kuwa yandi mbasi.»
23 Na kilumbu yina landaka, Angilipa mpe Belenise kwiz-
aka na bumfumu nyonso, mpe kotaka na yinzo ya lufundusu
kintwadi na bamfumu ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya
mbanza. Fesetuse pesaka muswa, mpe ba nataka Polo.
24 Fesetuse tubaka: «Ntinu Angilipa mpe beno nyonso yina
kele awa bubu yayi, beno tala muntu yayi. Ba-Zwife nyonso
kwizaka tala munu na Yelusalemi mpe awa samu na kufunda
yandi. Bawu vwandaka looka ti yandi fwana kuzinga dyaka
ve.

25 Munu, mu me tala ata dyambu yina me lunga na
kuzengila yandi lufwa. Kasi, yandi mosi me lomba ti ba
fundisa yandi na ntwala ya ntinu ya Loma. Na yina, mu me
baka lukanu ya kufidisa yandi kuna.
26 Kasi mu zaba ve yinki mu fwana kusonikina ntinu ya
Loma na dyambu ya muntu yayi. Ni yawu yina, mu me
bokila yandi na ntwala ya beno, mpe na ntwala ya nge mosi,
ntinu Angilipa, samu na kuzwa mwa mambu ya kusonika na
manima ya kuyufula yandi byuvu.
27 Ya tsyelika, ya kele buzoba na kufidisa muntu ya boloko
na Loma ata kuzabisa dyambu ya yimbi yina yandi me sala.»

26

1 Ntinu Angilipa tubaka na Polo: «Nge lenda kuzonza samu
na kunwanina nzutu ya nge.» Na yina, Polo nangunaka
diboko, mpe nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba mutindu
yayi:
2 «Ntinu Angilipa, bubu yayi, mu ke na kyese na kunwanina
nzutu ya munu na ntwala ya nge na mambu nyonso yina ba-
Zwife ke na kufunda munu.
3 Ya tsyelika, nge zaba mbote kinkulu ya ba-Zwife mpe
mambu nyonso yina bawu ke swanaka. Na yina, mu ke
lomba nge na kulemba ve na kuwa munu.
4 «Ba-Zwife nyonso zaba ndyatulu ya munu katuka
bumwana ya munu, samu ti mu kulaka na Yelusalemi na
kati-kati ya bantu ya yinsi ya munu.
5 Bawu zaba munu katuka ntama, mpe bawu lenda ku-
tuba kimbangi kana bawu zola, ti mu vwandaka muntu ya
kimvuka ya ba-Falisye, kimvuka yina me lutila misiku ya
ngolo.
6 Na ntangu yayi, ba ke na kufundisa munu samu na kivuvu
ya munu na nsilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya beto.
7 Bifumba kumi na zole ya beto kele na kivuvu ti Nzambi ke
sala nsilulu yina, mpe bawu ke na kusadila Nzambi mpimpa
na ntangu ata kulemba. Ntinu Angilipa, ni samu na kivuvu
yina ba-Zwife me funda munu.
8 Beno ba-Zwife, samu na yinki beno ke na kundima ve ti
Nzambi ke vumbulaka bantu ya kufwa?
9 Munu mpe, mu banzaka ti mu fwanaka nwanisa na
mitindu nyonso bilandi ya Yesu ya Nazaleti.
10 Ni mambu yina mu salaka na Yelusalemi. Mu kuzwaka
muswa na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe mu
tulaka bantu ya longo mingi na boloko. Ntangu ba vwandaka
zengila bawu lufwa, mu vwandaka ndima yawu.

26:5 Fil 3.5

11 Konso ntangu, mu vwandaka luta na bayinzo nyonso ya
lusambulu ya ba-Zwife. Mu vwandaka talisa bandimi mpasi,
mpe mu vwandaka tumisa bawu na ngolo nyonso na kubika
na kukwikila Yesu. Mu vwandaka na nkele mingi na bawu,
mpe mu vwandaka landa bawu tii na bambanza ya nzenza.»

Polo zabisaka wapi mutindu yandi sobaka nkadulu
(Bis 9.1-19; 22.6-16)

12 «Ni yawu yina, mu kwendaka na mbanza Damase na
lutumu mpe muswa yina bamfumu ya banganga-Nzambi
pesaka munu.
13 Ntinu, na ngunga ya midi, ntangu mu vwandaka na nzila,
mu talaka nsemo yina katukaka na zulu. Yawu lutilaka ngolo
na ntangu. Yawu lezimaka mpe zungaka munu na bampangi
ya munu ya nzyetolo.
14 Beto nyonso kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga
yina zonzaka na munu na ndinga ya ba-Ebeleyo: "Sawuli,
Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi? Nge
ke na kutala mpasi ya mpamba mutindu ngombe yina ke na
kunwana na yinti ya nsongi ya mfumu ya yandi."
15 Mu yufulaka: "Mfumu, nge kele nani?" Mfumu vutulaka:
"Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi.
16 Kasi vumbuka mpe telama. Mu me talana na nge samu
ti nge vwanda kisadi ya munu, mpe mbangi ya mambu yina
nge me tala mpe ya mambu nyonso yina mu ke lakisa dyaka
nge.
17 Mu ke kuula nge na maboko ya ba-Zwife mpe ya bayina
kele ve ya ba-Zwife, sika mu ke fidisa nge.
18 Mu ke na kufidisa nge samu ti nge zibula bawu meso. Nge
fwana kukatula bawu na kitombe samu na kutula bawu na
nsemo, mpe kukatula bawu na lulendo ya Satana samu na
kutula bawu na lulendo ya Nzambi. Kana bawu kwikila na
munu, bawu ke kuzwa mulemvo ya masumu mpe kisika na
kati ya bantu yina Nzambi soolaka."»

Polo zonzilaka kisalu ya yandi

19 «Na yina, ntinu Angilipa, mu tumamaka na lumoni yina
katukaka na zulu.
20 Kasi mu longisaka ntete na mbanza Damase, mpe na
manima, na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, mpe na
sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu longisaka bawu mambu
yayi: Beno fwana kusoba nkadulu, mpe beno baluka na sika
ya Nzambi. Beno sala bisalu ya mbote samu na kulakisa ti
beno me soba nkadulu.
21 Ni yawu yina, ba-Zwife kangaka munu na Yinzo ya
Nzambi, mpe sosaka na kufwa munu.

26:11 Bis 9.1-2; 22.4-5

22 Kasi tii bubu yayi Nzambi ke na kukeba munu, mpe mu
kele dyaka awa samu na kupesa kimbangi na ntwala ya bantu
nyonso: bantu ya mpamba mpe bantu ya mfunu. Mu ke na
kuzabisa kaka mambu yina mimbikudi mpe Moyize zabisaka
ti yawu ke salama:
23 Masiya fwana kutala mpasi. Yandi ke vwanda muntu ya
ntete yina ke vumbuka na lufwa, mpe yandi fwana kuzabisa
nsemo yina ke pesa mpulusu na ba-Zwife mpe bayina kele ve
ba-Zwife.»
24 Mutindu Polo vwandaka nwanina nzutu ya yandi na
mambu yina, Fesetuse tubaka na ngolo nyonso: «Polo, nge me
lawuka! Kulongoka mingi me kumisa nge kilawu!»
25 Polo vutulaka: «Mfumu, mu me lawuka ve. Mambu
nyonso yina mu ke na kuzonza, kele ya tsyelika mpe ya
kusungama.
26 Ntinu Angilipa zaba mambu nyonso yina. Na yina,
mu lenda kuzonza yawu na pwelele nyonso na ntwala ya
yandi. Mu ke na kukwikila ti yandi zaba mambu nyonso yina
mu ke na kuzonza, samu ti yawu salamaka ve na kisika ya
kubumbama to na mansweki.
27 Ntinu Angilipa, nge ke kwikilaka na mambu yina mim-
bikudi sonikaka? Mu zaba ti nge ke kwikilaka na yawu.»
28 Na yina, Angilipa tubaka na Polo: «Kaka ntangu fyoti me
bikana, mpe nge ke kumisa munu mu-Klisto.»
29 Polo vutulaka: «Ata ya vwanda mwa ntangu to ntangu
mingi, mu ke na kusambila Nzambi kaka samu na nge mosi
ve, kasi mpe samu ti beno nyonso yina ke na kuwa munu
bubu yayi, kuma mutindu munu. Kasi mu zola ve ti beno
vwanda ya kukangama na basinga yayi ya bisengo!»
30 Na manima ya kuwa mambu yina, ntinu Angilipa, mpe
mfumu ya kizunga kintwadi na Belenise mpe bayina nyonso
vwandaka fundisa telamaka.
31 Bawu kwendaka na lweka, mpe tubaka bawu na bawu:
«Muntu yayi me sala ata dyambu yina me lunga na kuzengila
yandi lufwa to na kutula yandi na boloko.»
32 Na yina, Angilipa tubaka na Fesetuse: «Kana muntu yayi
lombaka ve ti ntinu ya Loma fundisa yandi, beto lendaka
pesa yandi kimpwanza.»

27

Nkwendolo ya Polo na mbanza Loma

1 Ntangu ba bakaka lukanu ti beto kwenda na yinsi ya Itali
na masuwa, ba pesaka Polo mpe mwa bankole ya nkaka na
maboko ya Yulyuse, mfumu ya binwani nkama, ya nkonga
ya binwani ya ntinu ya Loma.

2 Beto kotaka na masuwa yina katukaka na mbanza Adelamite, mpe yina vwandaka landa nzyetolo na mabungu ya Aziya. Beto kwendaka, mpe Alisetake, muntu ya mbanza Tesalonika ya kizunga ya Masedwane, vwandaka na beto.

3 Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza Sidone. Yulyuse yina salaka Polo mambu ya mbote, pesaka yandi muswa ya kukwenda na sika ya bandiku ya yandi samu na kuzwa bima yina vwandaka na yandi nsatu.

4 Na manima ya kukatuka kuna, beto lutaka pene-pene ya simu ya kisanga ya Sipele, kisika mupepe vwandaka ngolo ve.

5 Beto sabukaka mubu na ntwala ya bizunga ya Silisi mpe ya Pamfili, mpe beto kumaka na mbanza Mila na kizunga ya Lisi.

6 Kuna, mfumu ya binwani nkama kutaka masuwa yina katukaka na mbanza Alezande samu na kukwenda na yinsi ya Itali. Yandi kotisaka beto na masuwa yina, mpe beto kwendaka.

7 Masuwa salaka bilumbu mingi na kutambula kaka malembe, mpe beto talaka mpasi mingi na kukuma na mantwala ya mbanza Kinide. Mutindu kitembo vwandaka ya ngolo, beto lutaka na nsongi ya kisanga ya Kelete yina ba ke bokilaka Salemone, mpe beto landaka simu ya kisanga ya Kelete, kisika mupepe vwandaka ngolo ve.

8 Masuwa vwandaka tambula na mpasi mingi na kulanda simu yina, mpe beto kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mabungu ya Kitoko» pene-pene na mbanza Lase.

9 Beto lutisaka bilumbu mingi, mpe kuzyeta na masuwa kumaka yimbi mingi, samu ti Kilumbu ya Kumina nsoki* vwandaka me luta†. Ni yawu yina, Polo kebisaka binwani mpe bayina vwandaka nata masuwa:

10 «Bampangi, mu ke na kutala ti nzyetolo yayi ke kuma yimbi mingi. Masuwa mpe bifunda nyonso yina kele na beto awa ke beba. Beto nyonso mpe lenda kufwa.»

11 Kasi mfumu ya binwani kuwaka ve mambu yina Polo tubaka. Yandi vwandaka kuwa kaka mambu yina kinati-masuwa mpe muntu ya masuwa vwandaka tuba.

12 Mutindu dibungu vwandaka ve mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo, bantu mingi na kati ya bayina

* **27:9** *Kilumbu ya Kumina nsoki:* Mukembo mosi ya ba-Zwife. Na kilumbu ya mukembo yina, ba-Zwife vwandaka pesa minkayulu na Nzambi, mpe bawu vwandaka manga na kudya samu na masumu ya bantu ya Isayeli. † **27:9** Kuzyeta na masuwa vwandaka me kuma yimbi mingi katuka kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya yivwa tii na kilumbu ya kumi na mosi ya ngonda ya kumi na mosi. Bantu bikaka na kuzyeta na masuwa na manima ya kilumbu ya kumi na mosi ya ngonda ya kumi na mosi. Kilumbu ya Kumanga na Kudya samu na Nzambi vwandaka na mbandukulu ya ngonda ya kumi pene-pene na nsuka ya bangonda ya kuzyeta na masuwa.

vwandaka na kati ya masuwa, bakaka lukanu ya kulanda nzyetolo. Bawu vwandaka zola, kana ya lendaka salama, kukuma na Finikese, dibungu ya kisanga ya Kelete. Yawu vwandaka tala na node-wesete, mpe na sude-wesete. Dibungu yina vwandaka mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo.

Masuwa dyamaka samu na kitembo ya ngolo

13 Mutindu mupepe ya malembe yina katukaka na sude vwandaka fula, bantu ya masuwa banzaka ti bawu lendaka sadila mabanza ya bawu. Bawu nangunaka kizundu yina vwandaka kangimisa masuwa, mpe masuwa landaka nzyetolo na kutambula pene-pene na simu ya kisanga ya Kelete.
14 Kasi na manima ya mwa ntangu, kitembo ya ngolo yina ba ke bokilaka «kitembo ya Node-Esete» katukaka na myongo ya kisanga, mpe fulaka na ngolo nyonso.
15 Kitembo nataka masuwa na ngolo nyonso. Mayela ya kunwana na kitembo vwandaka ve, mpe beto bikaka ti kitembo nata beto.
16 Beto lutaka na sude ya kisanga ya fyoti na nkumbu Koda yina bumbaka beto na mwa ntangu na kitembo. Na mpasi mingi, beto lendaka na kuyulukisa na masuwa bwatu yina beto vwandaka benda.
17 Na manima ya kuyulukisa yawu na masuwa, bisadi ya masuwa kangaka basinga na balweka nyonso ya masuwa samu na kukumisa masuwa ngolo. Mutindu bawu vwandaka na boma ya tuta munyenge ya simu ya yinsi ya Libi, bawu kulumunaka balele ya masuwa, mpe bikaka ti kitembo nata masuwa.
18 Mutindu kitembo vwandaka ningisa masuwa na ngolo nyonso, kilumbu yina landaka, bawu losaka bifunda ya nkaka na mubu.
19 Na kilumbu ya tatu, bisadi ya masuwa losaka, bawu mosi, bisalulu ya masuwa na mubu.
20 Beto salaka bilumbu mingi ata kutala ntangu to bambwetete, mpe kitembo vwandaka kaka ngolo. Beto vwandaka zaba dyaka ve ti beto ke vuuka.

21 Bayina vwandaka na kati ya masuwa kudyaka ata kima katuka bilumbu mingi. Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bawu, mpe tubaka: «Bampangi, kana beno vwandaka me ndima malongi ya munu na kubika ve kisanga ya Kelete, masuwa mpe bima nyonso zolaka beba ve.
22 Kasi ntangu yayi, mu ke lomba beno na kuvwanda na kibakala, samu ti ata mosi na kati ya beno ke kufwa, kaka ni masuwa ke dyama.

23 Na mpimpa, Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka,
fidisaka munu mbazi mosi ya yandi,
24 mpe tubaka: “Kuvwanda ve na boma Polo. Nge fwana
kufunduswa na ntwala ya ntinu ya Loma, mpe Nzambi na
bumbote ya yandi ke sala ti samu na nge, bayina nyonso ke
na kuzyeta na nge vuuka.”
25 Na yina bampangi, beno vwanda na kibakala. Ya tsye-
lika, mu ke na kiminu na Nzambi ti yawu ke salama mutindu
yandi me zabisa munu.
26 Kasi masuwa ya beto ke mwangana na simu ya kisanga
mosi.»
27 Ya kumaka mpimpa ya kumi na yiya, mpe kitembo
vwandaka nata beto na mubu ya Meditelane. Na kati-kati ya
mpimpa, bisadi ya masuwa vwandaka banza ti beto kumaka
pene-pene na ntoto.
28 Bawu tezaka ndilu ya maza (na luve ya singa yina ba
kangaka kisengo ya kilo), mpe bawu kuzwaka sunda ya
Babalase‡ makumi zole. Na mwa mantwala, bawu tezaka
dyaka ndilu ya maza, mpe bawu kuzwaka Babalase kumi na
tanu.
29 Bisadi ya masuwa vwandaka na boma ya kututa matadi
ya nene. Ni yawu yina, bawu losaka na maza ya bizundu
yiya na manima ya masuwa, mpe vingilaka ti bwisi kutsya
na mbangu.
30 Bisadi ya masuwa vwandaka sosa kukima. Bawu tulaka
bwatu na mubu mpe tubaka ti bawu vwandaka zola kukulu-
muna bizundu na mantwala ya masuwa.
31 Kasi Polo tubaka na mfumu ya binwani mpe na binwani:
«Kana bantu yayi vwanda ve na kati ya masuwa, beno ke
vuuka ve.»
32 Na yina, binwani zengaka basinga yina vwandaka simba
bwatu, mpe bwatu kwendaka.
33 Ntete bwisi kutsya, Polo kindisaka bawu nyonso na
kudya, mpe tubaka: «Bubu yayi ni kilumbu ya kumi na yiya
yina beno ke na kuvingila, mpe yina beno ke na kudya ve.
34 Ntangu yayi, mu ke na kukindisa beno na kudya, samu ti
yawu kele mfunu na beno samu na kuvuuka, mpe ata muntu
ke tala mpasi na kati ya beno.»
35 Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi bakaka
dimpa mpe tondaka Nzambi na ntwala ya bawu nyonso. Na
manima, yandi zengaka yawu, mpe bandaka na kudya.
36 Na yina, bawu nyonso kuzwaka dyaka kibakala, mpe
kudyaka.
37 Beto vwandaka bankama zole na makumi nsambwadi
na sambanu (276) ya bantu na kati ya masuwa.

‡ **27:28** *Balase* lenda vwanda metele mosi na ndambu.

38 Ntangu bawu nyonso yukutaka, ba losaka dyaka bifunda
ya nkaka na mubu samu na kukulula kilo na masuwa.
39 Ntangu bwisi kutsyaka, bisadi ya masuwa zabaka ve
kisika yina. Kasi bawu talaka simu ya ntoto yina zungaka
ndambu ya maza, mpe yina vwandaka na kumu ya mun-
yenge. Bawu bakaka lukanu ya kumeka na kukangimisa
masuwa kuna.
40 Na yina, bawu zengaka bizundu, mpe bikaka yawu
kubwa na mubu. Bawu nyangulaka mpe basinga ya bankafi
yina vwandaka twadisa masuwa. Na manima, bawu zibu-
laka balele ya nene yina vwandaka na mantwala ya masuwa,
mpe bawu kwendaka kisika vwandaka kumu ya munyenge.
41 Kasi bawu kwendaka tuta munyenge na kati ya mubu,
mpe masuwa kangamaka. Mantwala ya masuwa kotaka
na kati ya munyenge, mpe vwandaka ningana dyaka ve.
Kasi manima ya masuwa pasukaka, samu ti bimpo ya maza
lutilaka ngolo.
42 Binwani vwandaka zola kufwa bankole nyonso, samu ti
bawu vwandaka na boma ti mosi na kati ya bankole kima na
kutsaba.
43 Kasi mfumu ya binwani yina vwandaka zola kuvuukisa
Polo, yiminaka bawu na kusala mutindu yina. Yandi pesaka
muswa na bayina nyonso lendaka tsaba na kubwa na maza,
mpe kutsaba tii na ntoto.
44 Ba ya nkaka fwanaka landa bawu na mabaya to bibuku
ya masuwa. Ni na mutindu yina, bawu nyonso vuukaka mpe
kumaka na ntoto.

28

Polo na kisanga ya Mate

1 Ntangu beto kumaka na ntoto, beto kuwaka ti nkumbu ya
kisanga yina kele Malete.
2 Bantu ya kisanga yambaka beto mbote. Mutindu mvula
bandaka na kunoka mpe madidi vwandaka mingi, bawu
namisaka tiya ya nene, mpe bokilaka beto nyonso kuna.
3 Polo lokotaka mukuta ya bankuni samu na kutula yawu
na tiya, kasi mpidi basikaka samu na tiya. Yawu tatikaka
Polo, mpe kangamaka na diboko ya yandi.
4 Ntangu bantu ya kisanga talaka nyoka ya kukangama na
diboko ya Polo, bawu tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi
ke kufwaka bantu. Ya tsyelika, yandi me vuuka na mubu,
kasi lufundusu ya Nzambi ke na kupesa ve yandi muswa ya
kuzinga.»
5 Kasi Polo losaka nyoka na tiya na kuningisa diboko, mpe
yandi talaka ve mpasi.

6 Bantu vwandaka vingila na kutala kana nzutu ya Polo ke
vimba yandi to kana yandi ke kufwa na nswalu nyonso. Kasi
na manima ya kuvingila mingi, bawu talaka ti ata dyambu ya
yimbi kuzwaka yandi. Na yina, bawu sobaka mabanza, mpe
tubaka ti yandi kele nzambi.
7 Pene-pene na kisika yina, vwandaka lupangu ya nene
ya Pubelyuse, mfumu ya ntete ya kisanga. Yandi yambaka
beto na bunkundi nyonso, mpe beto lutisaka bilumbu tatu na
yinzo ya yandi.
8 Tata ya Pubelyuse vwandaka ya kulala na mfulu. Yandi
vwandaka na dibawu mpe pulu-pulu ya menga. Polo kwen-
daka tala yandi. Yandi sambidilaka yandi, tentikaka yandi
maboko, mpe belusaka yandi.
9 Na manima, bambevo ya nkaka ya kisanga kwizaka na
sika ya Polo, mpe yandi belusaka bawu.
10 Na yina, bawu zitisaka beto ya kulutila, mpe ntangu beto
kwendaka, bawu pesaka beto bima nyonso yina vwandaka
na beto nsatu samu na kulanda nzyetolo ya beto.

Polo kumaka na mbanza Loma

11 Na manima ya bangonda tatu, beto kwendaka na ma-
suwa yina ba ke bokilaka «Banzambi ya Mapasa.» Yawu
katukaka na mbanza Alezande, mpe lutisaka ntangu ya ma-
didi ya ngolo na dibungu mosi ya kisanga.
12 Ntangu beto kumaka na mbanza Silakuse, beto lutisaka
bilumbu tatu kuna.
13 Beto katukaka kuna, mpe masuwa vwandaka tambula
na kulanda simu ya mubu samu na kukuma na mbanza
Lezyo. Na kilumbu yina landaka, mupepe yina ke katukaka
na sude bandaka na kufula, mpe beto salaka bilumbu zole na
kukuma na mbanza Puzole.
14 Kuna, beto kutaka bampangi yina lombaka beto na
kuvwanda kintwadi na bawu bilumbu nsambwadi. Ni na
mutindu yina, beto manisaka nzyetolo, mpe kumaka na
mbanza Loma.
15 Bampangi ya dibuundu ya mbanza Loma kuzwaka
bansangu ti beto vwandaka kwiza. Ni yawu yina, bawu
kwizaka tii na zandu ya mbanza Apyuse mpe na «Bayinzo
Tatu ya Banzenza» samu na kubwabana beto. Ntangu Polo
talaka bawu, yandi tondaka Nzambi mpe kumaka na kibakala.
16 Ntangu beto kumaka na mbanza Loma, bamfumu ya
luyalu pesaka Polo muswa ya kuzwa yinzo, kisika yandi ke
vwanda yandi mosi na kinwani yina vwandaka keba yandi.

Polo vukanaka na ba-Zwife ya mbanza Loma

17 Na manima ya bilumbu tatu, Polo bokilaka bamfumu ya
ba-Zwife ya mbanza Loma. Ntangu bawu vukanaka, yandi

zabisaka bawu: «Bampangi, mu salaka ata dyambu ya yimbi
na bantu ya beto, mpe mu safulaka ve bifu ya bankooko ya
beto. Kasi ba kangaka munu na Yelusalemi, mpe ba yekulaka
munu na sika ya bantu ya Loma.
18 Na manima ya kuyufula munu byuvu, bawu zolaka pesa
munu kimpwanza, samu ti bawu talaka ata dyambu ya yimbi
na munu samu na kuzengila munu lufwa.
19 Kasi ba-Zwife mangaka. Na yina, mu fwanaka lomba ti
ntinu ya Loma fundisa munu. Kasi mu kele ve na dibanza ya
kufunda bantu ya yinsi ya munu.
20 Ni yawu yina, mu lombaka na kutala mpe kuzonza na
beno. Ya tsyelika, mu kele muntu ya boloko samu na muntu
yina bantu ya Isayeli ke salaka kivuvu.»
21 Bawu zabisaka yandi: «Beto kuzwaka ata mukanda yina
ba-Zwife ya Zude sonikaka, mpe ata muntu ya Zude kwizaka
zonza mambu ya yimbi na nzutu ya nge.
22 Kasi beto ke na zola kuwa na yinwa ya nge mambu yina
nge ke na kubanza, samu ti beto zaba ti bisika nyonso, bantu
ke na kumanga kimvuka yina nge kele.»

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya ba-Zwife ya mbanza Loma

23 Bawu zengaka kilumbu yina bawu lendaka vukana
dyaka. Na kilumbu yina, ba-Zwife yina kwizaka tala Polo
na yinzo ya yandi, lutilaka mingi. Kubanda suka tii nkokila,
Polo longisaka mpe bangulaka mambu nyonso yina me tadila
Kimfumu ya Nzambi. Na kuzonzila bawu mambu yina kele
na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, yandi
vwandaka sosa na kundimisa bawu mambu yina me tadila
Yesu.
24 Bantu ya nkaka ndimaka mambu yina Polo vwandaka
zonza, kasi ba ya nkaka mangaka na kukwikila.
25 Ntangu bawu vwandaka kabwana, bawu vwandaka
wisana kaka ve. Na yina, Polo tubaka mutindu yayi:
«Mpeve ya Longo tubaka butsyelika ntangu yandi zonzaka na
bankooko ya beno na yinwa ya mumbikudi Esaya!
26 Yandi tubaka:
«“Kwenda na sika ya bantu yina,
mpe zabisa bawu ti bawu ke kuwa mbote,
kasi bawu ke bakula ve.
Bawu ke zibula meso mbote samu na kutala,
kasi bawu ke tala ve.
27 Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo.
Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu,
samu ti bawu kuwa ve, bawu tala ve,
mpe mayela ya bawu bakula ve.
Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu,

samu ti mu belusa bawu.”»
28 Polo tubaka dyaka: «Beno fwana kuzaba ti Nzambi me
fidisa mpe nsangu ya mpulusu na sika ya bayina kele ve ba-
Zwife: Bawu ke kuwa yawu.»
[
29 Ntangu Polo zonzaka mutindu yina, ba-Zwife kwendaka
mpe vwandaka swana bawu na bawu na ngolo nyonso*.]
30 Polo zingaka bamvula zole ya muvimba na yinzo yina
yandi vwandaka futila. Yandi vwandaka yamba bayina
nyonso vwandaka kwiza kutala yandi.
31 Yandi vwandaka zabisa Kimfumu ya Nzambi, mpe vwan-
daka longisa mambu yina me tadila MfumuYesu-Klisto, na
kivuvu mpe kimpwanza nyonso.

28:27 Esa 6.9-10 * **28:29** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya LOMA
NKOTOLO

Bamvula fyoti na manima ya lufwa mpe mvumbukulu ya Yesu-Klisto, mwa ba-Zwife yina kumaka ba-Klisto mutindu Akila mpe Pisile bandaka na kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza Loma. Na yina, dibuundu ya ntete na Loma vwandaka me yilama. Kasi na ntangu yina, Polo vwandaka mwangisa Nsangu ya Mbote na yinsi ya Sili, na kizunga ya Aziya mpe ya Ngalatiya.

Nzambi pesaka Polo kisalu ya kumwangisa Nsangu ya Mbote tii na bandilu ya yinza. Na yina, yandi vwandaka zola kukwenda na yinsi ya Esepane, kasi yandi fwanaka lutila na mbanza Loma samu na kukubika nzyetolo yina. Ni yawu yina, yandi fidisaka mukanda na sika ya ba-Klisto ya Loma. Beto zaba ve kana yandi salaka nzyetolo ya Esepane to ve.

Na kati ya mukanda yayi, Polo ke na kubangula na ba-Klisto ya Loma wapi mutindu yandi ke na kuvisa kisalu ya yandi ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Ni na kati ya mukanda yayi, yandi zabisaka na pwelele nyonso ngudi ya dyambu ya yandi mutindu yayi: «Nsangu ya Mbote kele lulendo ya Nzambi samu na kuvuukisa bayina nyonso ke kwikilaka, kubanda na ba-Zwife tii na bayina kele ve ba-Zwife» (Lom 1.16).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Lom 1.1-7).
- Polo ke na kuzonzila dyambu ya kintwadi na kati ya ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife. Polo ke na kuzabisa mpe ti Nsangu ya Mbote pesamaka na bantu nyonso ata kusala luswaswanu (Lom 1.8-17).
- Polo ke na kubangula wapi mutindu Nzambi ke vuukisaka konso muntu ya masumu yina ke tulaka kivuvu ya yandi na Yesu-Klisto (Lom 1.18–8.39).
- Polo ke na kuzonzila nkwamusu yina ke na kunata bantu ya nkaka ya Isayeli na kumanga Klisto bantangu ya nkaka (Lom 9–11).
- Polo ke na kuzabisa ti na ntangu yayi, bantu fwana kubakula ti bumbote yina Nzambi ke na kulakisa na kisika ya bayina kele ve ba-Zwife, fwana kuvwanda mutindu mbokolo na luzingu ya tsyelika, luzingu ya malu-malu samu na Klisto (Lom 12.1–15.13).
- Polo ke na kuzabisa lukanu ya nzyetolo ya yandi na Loma, mpe yandi ke na kumanisa mukanda ya yandi na bambote (Lom 15.14–16.27).

Bayina ke sosaka na kuzaba mambu yina me tadila mpulusu yina Nzambi ke pesaka na bantu na lusalusu ya Yesu-Klisto, ke vwanda na nsayi mingi na kutanga mukanda yayi. Na yina, bawu ke vwanda bantu yina ke yangidikaka Nzambi (Lom 12.2).

Bambote

1 Ni munu Polo, kisadi ya Yesu-Klisto yina Nzambi bokilaka
na kuvwanda ntumwa mpe soolaka samu na kumwangisa
Nsangu ya yandi ya Mbote, ke na kufidisa beno mukanda
yayi.
2 Katuka ntama, Nzambi pesaka nsilulu ya Nsangu ya
Mbote yayi na kati ya mabuku ya longo na kusadila mim-
bikudi ya yandi.
3 Nsangu ya Mbote yango ke na kutadila Mwana ya yandi
Yesu-Klisto. Na yina me tadila kimuntu, yandi butukaka na
dikanda ya Davidi.
4 Kasi na yina me tadila Mpeve ya Longo, Nzambi lakisaka
na lulendo ti Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele Mwana ya
yandi ntangu yandi vumbukaka na lufwa.
5 Ni na yandi, Nzambi pesaka munu lusakumunu ya ku-
vwanda ntumwa samu na kunata na Nkumbu ya yandi bantu
ya bayinsi nyonso na kukwikila Yesu-Klisto mpe na kutu-
mama na yandi.
6 Beno mpe, beno kele na kati ya lutangu ya bantu yina,
samu ti Yesu-Klisto bokilaka beno.
7 Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya beno yina
kele na mbanza Loma, beno nyonso yina Nzambi ke zolaka
mingi mpe bokilaka na kuzinga samu na yandi. Bika ti Tata
ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno
mpe kupesa beno kizunu.

Polo ke na nsatu ya kwenda kutala ba-Klisto ya mbanza Loma

8 Ntete-ntete, mu ke na kuvutula matondo na Nzambi ya
munu na Nkumbu ya Yesu-Klisto samu na beno nyonso,
samu ti bantu ke na kuzonzila kiminu ya beno na yinza ya
muvimba.
9 Nzambi yina mu ke sadilaka na ntima nyonso ya munu
na kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Mwana ya yandi, kele
mbangi ya munu ti mu ke zimbanaka beno ve na kati ya
balusambulu ya munu.
10 Ntangu nyonso, mu ke sambilaka Nzambi na kupesa
munu ngolo ya kukwiza na sika ya beno kana ya kele luzolo
ya yandi.

1:2 Esa 52.7; 61.1

11 Ya tsyelika, mu ke na nsatu ya kulutila ya kutalana na
beno, samu ti mu natina beno makabu ya Mpeve ya Longo
samu na kukindisa beno.
12 Dyaka, mu ke na nsatu ya kuvwanda kintwadi na beno,
samu ti konso muntu kuzwa nkindusulu na kiminu yina
kele na beto nyonso: kiminu ya munu kuzwa nkindusulu na
kiminu ya beno, mpe beno na kiminu ya munu.
13 Bampangi! Mu zola beno zaba ti bambala mingi, mu
kuzwaka mabanza ya kukwiza na sika ya beno. Kasi tii
ntangu yayi, mu me lenda ve na kusadila yawu. Mu zolaka
ti kisalu ya munu basisa bambuma ya mbote na sika ya beno
mutindu yawu me basisa bambuma ya mbote na bayinsi ya
nkaka.
14 Mu fwana kusadila bantu nyonso: ya vwanda ba-
Ngeleke to basenzi, ya vwanda bayina longokaka to bayina
longokaka ve.
15 Ni yawu yina, mu kele mpe na nsatu ya kuzabisa Nsangu
ya Mbote na sika ya beno yina kele na mbanza Loma.
16 Mu kele ve na nsoni ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Yawu
kele lulendo ya Nzambi samu na kuvuukisa bayina nyonso
ke kwikilaka, kubanda na ba-Zwife tii na bayina kele ve ba-
Zwife.
17 Ya tsyelika, Nsangu ya Mbote ke lakisaka ti Nzambi ke
talaka ti bantu kele ya kudedama ntangu bawu ke kwikilaka
yandi, kubanda mbandukulu tii na nsukunu. Mutindu yawu
kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Muntu yina kele ya
kudedama ke zinga samu na kiminu ya yandi.»

Nkele ya Nzambi na sika ya bayina ke mangaka yandi

18 Katuka na mazulu, Nzambi ke lakisaka nkele ya yandi
na konso disumu mpe mambu ya kudedama ve yina bantu
ke salaka. Na mavanga ya bawu ya yimbi, bawu ke kangaka
butsyelika nzila.
19 Kasi mambu yina beto lenda kuzaba na Nzambi kele
pwelele samu na bawu, samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka
bawu yawu na pwelele nyonso.
20 Ya tsyelika, katuka ntangu yina Nzambi yidikaka yinza,
nkadulu ya yandi yina ke talanaka ve, yina kele lulendo
ya yandi ya bantangu nyonso mpe mutindu yandi kele, ke
zabanaka na kutala bisalu ya yandi. Na yina, bawu lenda
kutuba ve ti bawu zaba ve.
21 Bawu zaba Nzambi, kasi bawu ke kembisaka ve yandi
mpe ke vutulaka ve yandi matondo mutindu ya me lunga na
kusala yawu na ntwala ya Nzambi. Bawu kele na mabanza
ya yimbi, mpe bantima ya bawu ya mayela ve kele na kati ya
kitombe.

1:17 Abk 2.4

22 Bawu ke tubaka ti bawu kele bantu ya ndwenga, kasi
bawu kele bilawu.
23 Bawu me manga na kukembisa Nzambi yina ke kufwaka
ve samu na kukembisa biteki. Biteki yango ni bantu yina
ke kufwa, bandeke, bibulu yina kele na makulu yiya, mpe
banyoka.
24 Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu na kuzinga na busafu
mutindu kele bansatu ya bantima ya bawu. Na yina, bawu ke
safulaka bawu mosi banzutu ya bawu na kuzinga na mutindu
ya nsoni.
25 Bawu me balula butsyelika ya Nzambi na luvunu. Bawu
ke sambilaka mpe ke sadilaka bima yina Nzambi yidikaka.
Kasi bawu ke sambilaka ve, mpe ke sadilaka ve yandi mosi
Kiyidiki ya bima nyonso, yina bantu nyonso fwana kusiika
bamvula na bamvula. Ameni!
26 Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu, samu ti bawu sadila
bansatu ya bawu ya nsoni. Bakento ke na kuvukisa dyaka ve
mfulu na babakala, kasi bawu ke na kuvukisa mfulu bawu na
bawu.
27 Mutindu mosi mpe, babakala ke na kuvukisa dyaka ve
mfulu na bakento, mpe bawu ke na nsatu ya kulutila na
kuvukisa mfulu bakala na bakala. Bawu ke na kusala mambu
ya nsoni bawu na bawu, mpe na kusala mutindu yina, bawu
ke na kuzwa kitumbu yina me lunga na nkadulu ya bawu ya
yimbi.
28 Mutindu bawu mangaka na kuzaba Nzambi, Nzambi
bikaka bawu, samu ti bawu sadila mayela ya bawu ya
kutengama. Na yina, bawu ke salaka mambu yina me lunga
ve na kusala.
29 Bawu kele ya kufuluka na konso mutindu ya mambu
ya kudedama ve, ya yimbi, ya kuvwanda na nsatu ya bima
ya bampangi. Bawu kele bantu ya myangu, ya kufuluka na
musoki, mpe ke kufwaka bampangi. Bawu ke swanaka bawu
na bawu, ke vunaka bampangi, mpe ke salaka mambu ya
buzoba ya mutindu na mutindu. Bawu ke zonzaka mambu
ya luvunu na nzutu ya bampangi,
30 mpe ke tongaka bampangi. Bawu kele bambeni ya
Nzambi, mpe ke fingaka bampangi. Bawu ke salaka lunangu,
mpe ke zolaka talana na meso ya bantu. Bawu ke sosaka
banzila ya mutindu na mutindu samu na kusala mambu ya
yimbi, mpe bawu ke tumamaka ve na bibuti ya bawu.
31 Bawu ke na mayela ve mpe ke zitisaka ve bansilulu ya
bawu. Bawu kele na ntima-ngolo mpe ke talaka ve bampangi
kyadi.
32 Bawu zaba mbote nzengolo ya Nzambi: bayina ke zin-
gaka mutindu yina ke kuzwa kitumbu ya lufwa. Bawu

ke salaka kaka ve mambu ya mutindu yina, kasi bawu ke ndimaka bayina ke salaka yawu.

2

Lufundusu ya Nzambi

1 Na yina, ata nge vwanda nani, kana nge ke fundisaka bampangi, zaba ti nge mosi mpe kele muntu ya kufundisa. Ntangu nge ke fundisaka bampangi, mpe nge ke salaka mambu yina bawu ke salaka, nge ke na kupesa kitumbu na nge mosi.

2 Beto zaba ti Nzambi ke fundisaka na butsyelika nyonso bayina ke salaka mambu ya mutindu yina.

3 Nge muntu ke fundisaka bampangi na mambu yina nge mosi mpe ke salaka, zaba ti Nzambi ke fundisa nge.

4 Mpe nge muntu ke safulaka bunene ya bumbote ya Nzambi, ya mvibudulu ya yandi, mpe ya ntima yandi, nge zaba ve ti bumbote ya Nzambi ke na kunata nge na kusoba nkadulu?

5 Kasi nge ke na ntima ya kukangama, mpe nge ke na kumanga na kusoba nkadulu. Ni yawu yina, nge ke na kukubika nge mosi kitumbu ya ngolo samu na kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkele ya yandi mpe lufundusu ya yandi ya kudedama.

6 Ya tsyelika, Nzambi ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala.

7 Nzambi ke pesa luzingu ya mankululu na bayina ke tatamanaka na kusala mambu ya mbote. Bantu yina ke salaka yawu ke sosaka na kuzwa nkembo, buzitu, mpe luzingu yina ke manisaka ve.

8 Kasi Nzambi ke dasuka mpe ke vwanda na nkele na bayina ke tumamaka ve na yandi, ke mangaka butsyelika, mpe ke tumamaka na mambu ya kudedama ve.

9 Bampasi mpe mawa ke kumina bayina nyonso ke salaka mambu ya yimbi, kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na manima, bayina kele ve ba-Zwife.

10 Kasi Nzambi ke pesa nkembo, buzitu, mpe kizunu na sika ya bayina nyonso ke salaka mambu ya mbote, kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na manima, bayina kele ve ba-Zwife,

11 samu ti Nzambi ke swasikisaka ve bantu.

12 Bayina nyonso ke salaka masumu ata kuzaba Misiku, ke zimbisa myela ya bawu ata ti bawu zaba ve Misiku yina. Kasi bayina nyonso zaba Misiku yina, mpe ke salaka masumu, ke funduswa na yina me tadila Misiku yina.

13 Ya tsyelika, bayina ke kuwaka kaka Misiku kele ve ya kudedama na meso ya Nzambi, kasi ni bayina ke tumamaka na yawu.

14 Bayina kele ve ba-Zwife zaba ve Misiku. Kasi ba ya nkaka
ke salaka mutindu Misiku ke tumisaka. Bawu kele misiku
samu na bawu mosi, ata ti bawu kele na yawu ve.
15 Na kusala mutindu yina, bawu ke lakisaka ti mambu yina
Misiku ke tumisaka kele ya kusonama na kati ya bantima
ya bawu. Ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya
bawu kele mpe mbangi na mambu yina. Mutindu mosi mpe,
mabanza ya bawu yina bantangu ya nkaka ke fundaka bawu
to ke nwaninaka bawu
16 ke talana na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu na
lusalusu ya Yesu-Klisto. Yandi ke fundisa mambu nyonso
yina kele ya kubumbama na kati ya bantima ya bantu
mutindu ke zabisaka Nsangu ya Mbote yina mu ke longisaka.

Ba-Zwife mpe Misiku

17 Kasi nge yina kele Zwife, nge kele ya kukangama na
Misiku, mpe nge kele na lunangu samu na Nzambi ya nge.
18 Nge zaba mambu yina Nzambi ke zolaka, mpe Misiku me
longisa nge na kusoola mambu ya mfunu.
19 Nge ke kanisaka ti nge kele ntwadisi ya bampofo, nsemo
ya bayina kele na kati ya kitombe,
20 mulongisi ya bana ya fyoti mpe ya bantu ya mayela ve,
samu ti nge ke na kutala ti Misiku ke longisaka nge luzabu
mpe butsyelika.
21 Na yina, nge yina kele mulongisi ya bampangi, samu na
yinki nge kele ve mulongisi ya nge mosi? Nge ke longisaka ti
muntu fwana kulaba ve, kasi nge mosi ke labaka.
22 Nge ke yiminaka bantu na kusala kinsuza, kasi nge mosi
ke salaka yawu. Nge ke yinaka banzambi ya biteki, kasi nge
ke bakaka na ngolo bima yina kele na kati ya bayinzo ya bawu
ya lusambulu.
23 Nge ke na lunangu ya kuzaba Misiku, kasi nge ke safulaka
Nzambi ntangu nge ke tumamaka ve na Misiku.
24 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bayina kele
ve ba-Zwife ke na kusafulaka Nkumbu ya Nzambi samu na
beno.»
25 Kana nge ke tumamaka na Misiku, dyambu ya kuzenga
bubakala kele mfunu na nge. Kana nge ke tumamaka ve
na Misiku, nge kele mutindu muntu yina ba zengaka ve
bubakala.
26 Kasi kana muntu yina ba zengaka ve bubakala ke na
kutumama na Misiku, Nzambi ke tala yandi mutindu muntu
yina ba zengaka bubakala.
27 Muntu yina ba zengaka ve bubakala, kasi ke tumamaka
na Misiku, ke fundisa nge yina ke tumamaka ve na Misiku ata
ti nge zaba yawu, mpe ti ba zengaka nge bubakala.

2:24 Esa 52.5

28 Na yina, Zwife ya tsyelika kele ve muntu yina ke lakisaka
yawu na mambu yina ke talanaka meso, to muntu yina kele
ya kuzengisa bubakala kaka na kidimbu yina ba salaka na
bubakala ya yandi.
29 Kasi Zwife ya tsyelika, ni muntu yina kele ya kuzengisa
bubakala kati ya ntima. Yawu ke salamaka ve na misiku, kasi
na Mpeve ya Nzambi. Nkembo ya Zwife yina ke katukaka ve
na sika ya bantu, kasi na Nzambi.

3

Bantu nyonso kele misumuki na ntwala ya Nzambi

1 Na yina, na yinki kuvwanda Zwife me lutila bantu ya
nkaka? Wapi mfunu kele na kuzengisa muntu bubakala?
2 Ee! Ya ke na ndandu ya nene na mambu nyonso. Ntete-
ntete, Nzambi pesaka mambu ya yandi na sika ya ba-Zwife.
3 Kana ba-Zwife ya nkaka vwandaka ve ya kukwikama na
Nzambi, yawu lendaka sala ti Nzambi bika na kuvwanda ya
kukwikama?
4 Ve! Beto fwana kuzaba ti Nzambi ke tubaka butsyelika ata
ti bantu nyonso kele bantu ya luvunu, mutindu yawu kele ya
kusonama na Dibuku ya Nzambi:
«Bantu fwana kuzaba
ti nge Nzambi kele ya kudedama
na mambu yina nge ke zonzaka,
mpe kana bantu fundisa nge,
nge ke nunga.»
5 Yinki beto lenda kutuba kana yimbi yina beto ke salaka ke
na kulakisa ti Nzambi kele ya kudedama? Nzambi kele ve ya
kudedama ntangu yandi ke pesaka beto kitumbu? (Mu ke na
kuzonza mutindu bantu ke tubaka.)
6 Ni mutindu yina ve! Kana Nzambi kele ve ya kudedama,
wapi mutindu yandi ke lenda na kufundisa bantu?
7 Kana luvunu ya munu ke na kulakisa na pwelele nyonso
butsyelika ya Nzambi samu na kulakisa nkembo ya yandi,
samu na yinki mu lenda kuzwa dyaka kitumbu mutindu
musumuki?
8 Na yina, samu na yinki beto lenda kutuba ve ti beto
sala mambu ya yimbi, samu ti mambu ya mbote talana? Ya
tsyelika, samu na kufinga munu, bantu ya nkaka ke zonzaka
ti ni munu ke tubaka yawu. Ya me lunga na bantu yina ke
tubaka mutindu yina na kuzwa kitumbu ya bawu.
9 Kasi beto lenda kutuba ve ti beto ba-Zwife, beto me lutila
bantu ya nkaka mfunu. Mu vwandaka me zabisa beno yawu
ti ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kele bawu nyonso
bandongo ya masumu

3:4 Mga 51.6

10 mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi:
«Ya kele ve na muntu ya kudedama, ata mosi ve.
11 Ata muntu ke na mayela;
Ata muntu ke sosaka Nzambi.
12 Bantu nyonso me zimbana nzila,
mpe bawu me sumuka kintwadi.
Ya kele ve na muntu yina ke na kusala mambu ya mbote, ata mosi ve.
13 Balaka ya bawu kele mutindu bandyamu ya kuzibuka.
Bawu ke sadilaka baludimi ya bawu samu na kuvuna,
mpe bayinwa ya bawu ke basisaka misa ya nyoka.
14 Bayinwa ya bawu kele ya kufuluka na mambu ya nsiingulu mpe ya ndudi.
15 Bawu ke kwendaka mbangu samu na kufwa bantu.
16 Na bisika nyonso yina bawu ke lutaka,
bawu ke mwangisaka bima nyonso, mpe ke bikaka mawa.
17 Bawu me zaba ve nzila yina ke pesaka kizunu.
18 Bawu kele ve na boma ya Nzambi.»

19 Beto zaba ti mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku, kele samu na bayina kele na yisi ya lutumu ya Misiku. Na yina, ata muntu ke lenda na kutuba ti yandi kele ya kudedama, mpe bantu nyonso kele ya kusumuka na ntwala ya Nzambi.

20 Ni yawu yina, ata muntu ke vwanda ya kudedama na meso ya Nzambi na kusala mambu yina ke tumisaka Misiku. Ya tsyelika, Misiku kele samu na kulakisa na bantu ti bawu ke salaka masumu.

Muntu ke kumaka ya kudedama na kusala kiminu na Yesu

21 Kasi ntangu yayi, Nzambi me lakisa beto wapi mutindu yandi ke kumisaka beto ya kudedama na ntwala ya yandi ata kusadila Misiku. Mambu yina kele ya kusonama na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi ke zabisaka yawu:

22 Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama samu na kiminu ya bawu na Yesu-Klisto. Yandi ke salaka yawu samu na bayina nyonso ke kwikilaka Yesu-Klisto, samu ti bantu nyonso kele mutindu mosi:

23 Bantu nyonso me sumuka, mpe me kondwa nkembo ya Nzambi.
24 Kasi na bumbote ya yandi, Nzambi ke kumisaka bawu ya kudedama ya mpamba na lusalusu ya Yesu-Klisto yina ke na kukuula bawu na masumu.
25 Ni yandi Nzambi pesaka mutindu munkayulu, samu ti bantu kuzwa na lufwa ya yandi mulemvo ya masumu samu

3:18 Mga 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 140.4; 10.7; Mga 36.2; Esa 59.7-8

na kiminu ya bawu. Yandi salaka mutindu yina samu na kulakisa ti yandi kele ya kudedama, samu ti yandi sembaka ve masumu yina bantu salaka na ntama
26 ntangu yandi lakisaka mvibudulu ya yandi. Yandi ke na kulakisa ludedomo ya yandi ntangu yayi samu na kulakisa na mbala mosi ti yandi kele ya kudedama, mpe yandi ke kumisa ya kudedama bantu nyonso yina ke kwikilaka Yesu.
27 Na yina, ya ke dyaka ve na mfunu ya kusala lunangu, samu ti dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama ve na misiku, kasi kuvwanda na kiminu.
28 Ya tsyelika, beto ke na kutala ti Nzambi ke kumisaka muntu ya kudedama samu na kiminu ya muntu yina. Kasi ya kele ve na kutumama na Misiku.
29 To Nzambi kele kaka Nzambi ya ba-Zwife? Yandi kele ve Nzambi ya bayina kele ve ba-Zwife? Ee, yandi kele mpe Nzambi ya bayina kele ve ba-Zwife,
30 samu ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ni yandi ke kumisaka ya kudedama, na lusalusu ya kiminu, ba-Zwife mutindu mosi mpe bayina kele ve ba-Zwife.
31 Na yina, ya zola kutuba ve ti ntangu beto ke kwikilaka, beto ke manisaka Misiku mfunu, kasi beto ke pesaka yawu mfunu.

4

Abalayami, tata ya bayina kele ya kudedama samu na kiminu
1 Na yina, yinki beto lenda kutuba na yina me tadila nkooko ya beto, Abalayami? Yinki yandi kuzwaka na kimuntu ya yandi?
2 Kana Abalayami kumaka muntu ya kudedama na bisalu yina yandi salaka, yandi lendaka sala lunangu. Kasi yandi lenda kusala yawu ve na ntwala ya Nzambi.
3 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.»
4 Muntu yina ke salaka kisalu, ke kuzwaka difuta. Difuta yango kele ve dikabu. Kasi yawu kele musendo yina yandi fwana kuzwa.
5 Kana muntu ke salaka ve bisalu, kasi ke kwikilaka Nzambi yina ke salaka ti muntu ya masumu kuma muntu ya kudedama, Nzambi ke ndima yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi*.

4:3 Mba 15.6 * **4:5** Mbangululu ya nkaka: Kasi ntangu muntu ata kusala kisalu ke kwikilaka kaka ti Nzambi ke yambaka musumuki na mbote nyonso, Nzambi ke talaka kiminu ya yandi samu na kundima yandi mutindu muntu ya kudedama.

6 Ni na mutindu yina, Davidi ke na kuzonzila kyese
ya muntu yina Nzambi ke ndimaka mutindu muntu ya
kudedama ata kutala bisalu ya yandi:
7 «Kyese na bantu yina Nzambi me lemvokila yimbi ya bawu,
mpe me katula masumu!
8 Kyese na muntu yina Mfumu Nzambi ke talaka mutindu
muntu yina kele na masumu ve!»
9 Kyese yina kele kaka samu na bayina kele ba-Zwife? Ve!
Yawu kele mpe samu na bayina kele ve ba-Zwife. Beto me
tuba mbote ti «Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu
ya kudedama samu na kiminu ya yandi.»
10 Kasi wapi ntangu yawu salamaka? Ntete ba zenga Abal-
ayami bubakala to na manima ya kuzenga yandi bubakala?
Yawu salamaka ve na manima ya kuzenga bubakala, kasi
ntete ba zenga yandi bubakala.
11 Ntete ba zenga yandi bubakala, Nzambi ndimaka Abal-
ayami mutindu muntu ya kudedama, samu ti yandi vwan-
daka kwikila yandi. Na manima, yandi kuzwaka kidimbu ya
kuzengisa bubakala. Yawu vwandaka lakisa ti Nzambi ndi-
maka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu
ya yandi. Na yina, Abalayami me kuma tata ya bayina nyonso
ke kwikilaka Nzambi ata ti ba zengisaka ve bawu bubakala.
Bawu mpe, Nzambi ke ndimaka bawu mutindu bantu ya
kudedama.
12 Yandi kele mpe tata ya bayina ba zengaka bubakala:
Bayina kele kaka ve bantu ba zengaka bubakala, kasi ke
landaka mpe kifwani ya kiminu ya tata ya beto Abalayami
ntete ba zenga yandi bubakala.

Nsilulu ya Nzambi kele samu na bayina nyonso ke kwikilaka

13 Nzambi pesaka nsilulu ya kupesa yinza na sika ya Abal-
ayami mpe na sika ya bana ya dikanda ya yandi. Ya zola
kutuba ve ti Nzambi pesaka nsilulu yina, samu ti Abalayami
tumamaka na misiku, kasi, samu ti Nzambi ndimaka yandi
mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.
14 Kana kaka ni bayina ke tumamaka na Misiku fwanaka
kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu, kiminu zolaka
vwanda kima ya mpamba, mpe nsilulu ya Nzambi zolaka
vwanda ve na mfunu.
15 Ya tsyelika, Misiku ke salaka ti Nzambi dasuka na bantu.
Kana misiku kele ve, kumanga na kutumama na misiku lenda
kuvwanda ve.
16 Na yina, nsilulu salamaka samu na kiminu, samu ti yawu
vwanda dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, mpe

4:8 Mga 32.1-2 **4:13** Mba 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18

ti yawu salama samu na bana nyonso ya dikanda ya Abalayami. Yawu fwana kusalama kaka ve samu na bayina ke kwikilaka na Misiku, kasi mpe samu na bayina ke kwikilaka mutindu Abalayami kwikilaka. Abalayami kele tata ya beto nyonso
17 mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Mu tulaka nge tata ya makanda mingi ya bantu.» Yandi kele tata ya beto na ntwala ya Nzambi yina yandi kwikilaka, Nzambi yina ke vutulaka luzingu na bantu ya kufwa, mpe ke salaka ti bima yina kele ve na luzingu, kuzwa luzingu.
18 Na kusala kivuvu kisika yina ba lendaka sala ve kivuvu, Abalayami kwikilaka mpe kumaka «tata ya makanda mingi ya bantu» mutindu Nzambi zabisaka yandi yawu: «Bayina ke butuka na dikanda ya nge ke vwanda mingi mutindu bambwetete yayi.»
19 Abalayami vwandaka keba ve na bamvula nkama, kasi yandi lembaka ve na kusala kiminu ata ti nzutu ya yandi kumaka mutindu ya kufwa, mpe ti Saala lendaka buta ve.
20 Yandi vwandaka sala kaka kiminu, mpe salaka ve ntembe na nsilulu ya Nzambi. Kasi kiminu ya yandi vwandaka pesa yandi ngolo, mpe yandi kembisaka Nzambi.
21 Yandi zabaka ti ya tsyelika, Nzambi ke na lulendo ya kusala mambu yina yandi pesaka nsilulu.
22 Ni yawu yina, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.
23 Kasi mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama», yawu sonamaka ve kaka samu na yandi mosi.
24 Yawu sonamaka mpe samu na beto yina Nzambi ke ndima mutindu bantu ya kudedama, samu ti beto ke kwikilaka yandi yina vumbulaka Mfumu ya beto Yesu na lufwa.
25 Ba yekulaka yandi na lufwa samu na masumu ya beto, mpe Nzambi vumbulaka yandi na lufwa samu na kukitula beto bantu ya kudedama.

5

Kuvwanda na kizunu na Nzambi
1 Mutindu Nzambi me ndima beto bantu ya kudedama samu na kiminu ya beto, beto ke na kuzinga ntangu yayi na kizunu na yandi samu na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
2 Na lusalusu ya Yesu-Klisto, beto me lenda na kuzwa na kiminu dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ni na yawu beto ke na kuzinga ya kukwikama ntangu yayi, mpe

4:17 Mba 17.5 **4:18** Mba 15.5 **4:23** Mba 15.6

mambu yina ke na kuyangidika beto, ni kivuvu ya kukota na nkembo ya Nzambi.

3 Beto ke yangalalaka mpe na kati ya bampasi ya beto, kasi beto zaba ti bampasi ke pesaka mvibudulu,

4 mpe mvibudulu ke nataka muntu na kuvwanda ya kukwikama ata yandi ke na kutala mpasi. Kuvwanda ya kukwikama na kati ya bampasi ke pesaka kivuvu.

5 Kivuvu yayi lenda kuvuna beto ve, samu ti Nzambi tulaka luzolo ya yandi na kati ya bantima ya beto na ngolo ya Mpeve ya Longo yina yandi pesaka beto.

6 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka ntete ve na ngolo, Klisto kufwaka samu na bantu yina vwandaka na kitantu na Nzambi na ntangu yina Nzambi kubikaka.

7 Kundima na kufwa samu na muntu ya kudedama kele mpasi mingi. Kasi ntangu ya nkaka, muntu ke ndimaka na kufwa samu na muntu ya mbote.

8 Kasi Nzambi lakisaka beto wapi mutindu yandi ke zolaka beto: Klisto kufwaka samu na beto ntangu beto vwandaka ntete bantu ya masumu.

9 Ntangu yayi, na lufwa ya Klisto, beto me kuma bantu ya kudedama na ntwala ya Nzambi. Ni yawu yina, Klisto ke vuukisa beto na nkele ya Nzambi.

10 Ntangu beto vwandaka bambeni ya Nzambi, Nzambi vutulaka ngwisani ya yandi na beto na lufwa ya Mwana ya yandi. Mutindu ngwisani me vutuka, beto ke na kivuvu ti yandi ke vuukisa mpe beto, samu ti Klisto kele moyo.

11 Dyaka, beto ke na lunangu na Nzambi samu na Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, samu ti ni na yandi ngwisani ya beto na Nzambi me vutuka ntangu yayi.

Adami mpe Yesu-Klisto

12 Masumu kotaka na yinza samu na muntu mosi, Adami, mpe yawu pesaka lufwa. Na yina, lufwa me kumina bantu nyonso, samu ti bantu nyonso me sala masumu.

13 Ya tsyelika, ntete Nzambi pesa Moyize Misiku, masumu vwandaka na kati ya yinza. Kasi masumu lenda kunata ve muntu na kuzwa kitumbu kana misiku kele ve.

14 Kasi katuka ntangu ya Adami tii ya Moyize, lufwa vwandaka yala bantu, ata bayina vwandaka me sala ve masumu ya mutindu mosi na Adami ntangu yandi tumamaka ve na Nzambi.

Adami vwandaka kifwani ya muntu yina fwanaka kwiza.

15 Kasi beto lenda kufwanikisa ve bunene ya disumu ya Adami na bunene ya dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ya tsyelika, samu na disumu ya muntu mosi, lutangu ya nene ya bantu kufwaka. Kasi bumbote ya Nzambi

me lutila nene, mpe dikabu yina yandi pesaka ya mpamba na bantu mingi na lusalusu ya muntu mosi, Yesu-Klisto, me lutila mfunu.
16 Nsukunu ya dikabu ya Nzambi kele mutindu mosi ve na nsukunu ya disumu yina salaka muntu mosi. Nsukunu ya disumu yina salaka muntu mosi, ni kitumbu. Kasi nsukunu ya dikabu yina Nzambi pesaka ya mpamba na manima ya masumu ya bantu, ni kukatula kitumbu ya masumu.
17 Ya tsyelika, na disumu yina muntu mosi salaka, lufwa yalaka bantu nyonso ya yinza. Kasi kaka na Yesu-Klisto, bantu ke na kuzwa bima ya kulutila: Bayina nyonso ke na kuzwa bumbote ya yandi ya kulutila mpe ke na kukuma ya kudedama samu na yawu, ke zinga mpe ke yala na Yesu-Klisto.
18 Na yina, mutindu disumu ya muntu mosi pesaka kitumbu na bantu nyonso, mutindu mosi mpe, kisalu ya kudedama ya muntu mosi, Yesu-Klisto, ke katulaka kitumbu ya masumu ya bantu nyonso, mpe ke pesaka bawu luzingu.
19 Na muntu mosi yina tumamaka ve na Nzambi, bantu mingi kumaka misumuki. Mutindu mosi mpe, na muntu mosi yina tumamaka na Nzambi, bantu mingi me kuma ya kudedama.
20 Ntangu bantu kuzwaka Misiku, masumu kumaka dyaka mingi. Kasi kisika masumu kele ya kulutila, bumbote ya Nzambi kele ya kulutila dyaka mingi.
21 Na yina, mutindu masumu vwandaka na lulendo ya kufwa bantu, mutindu mosi mpe bumbote ya Nzambi yina ke kumisaka bantu ya kudedama, kele na lulendo ya kupesa luzingu ya mankululu na lusalusu ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.

6

Kubotama ni kufwa mpe kuzinga na Klisto

1 Na yina, yinki beto ke tuba? Beto fwana kutatamana na kusala masumu, samu ti bumbote ya Nzambi vwanda ya kulutila?
2 Ve! Na yina me tadila masumu beto kufwaka. Na yina, beto lenda kuzinga dyaka ve na kati ya masumu.
3 Beno zaba mbote ti ntangu beto kuzwaka mbotokolo, beto vwandaka ya kukangama na Yesu-Klisto. Ni yawu yina, beto me kufwa kintwadi na yandi.
4 Na mbotokolo, ba zikaka beto kintwadi na yandi. Kasi lulendo ya nkembo ya Tata Nzambi vumbulaka Klisto na lufwa, samu ti beto mpe, beto zinga luzingu ya malu-malu.
5 Ya tsyelika, beto vwandaka ya kukangama na yandi ntangu beto kufwaka na yandi. Mutindu mosi mpe, beto ke

vwanda ya kukangama na yandi na kuvumbuka na lufwa mutindu yandi.

6 Beto fwana kuzaba mbote mambu yayi: Ba komaka na kulunsi kintwadi na Klisto, nzutu yina vwandaka na beto na ntama, samu ti nzutu ya beto ya masumu kufwa, mpe ti beto vwanda dyaka ve bandongo ya masumu.

7 Ya tsyelika, muntu yina me kufwa ke dyaka ve na kitumbu ya masumu.

8 Kana beto ke kufwaka kintwadi na Klisto, beto ke na kukwikila ti beto ke zinga mpe kintwadi na yandi.

9 Beto zaba mbote: Lufwa lenda kuyala dyaka Klisto ve, samu ti yandi vumbukaka na lufwa, mpe lenda kufwa dyaka ve.

10 Na kufwa, yandi kufwaka mbala mosi na yina me tadila masumu. Kasi ntangu yayi, yandi kele moyo, mpe yandi ke na kuzinga samu na Nzambi.

11 Beno mpe mutindu mosi, beno fwana kutuba ti beno kele bantu ya kufwa na yina me tadila masumu, mpe bantu ya moyo samu na Nzambi na kintwadi na Yesu-Klisto.

12 Na yina, masumu fwana kuyala dyaka ve banzutu ya beno yina ke kufwa samu na kunata beno na kutumama na bansatu ya nzutu.

13 Beno sadila dyaka ve binama ya banzutu ya beno na masumu mutindu binwanunu ya kusala mambu ya kudedama ve. Kasi beno sadila Nzambi mutindu bantu ya moyo yina me vumbuka na lufwa samu na kusadila binama ya banzutu ya beno mutindu binwanunu ya kusala mambu ya kudedama.

14 Ya tsyelika, masumu lenda kuyala dyaka beno ve, samu ti ni Misiku ve ke na kuyala beno, kasi bumbote ya Nzambi.

Bandongo ya mambu ya kudedama

15 Yinki dyaka? Mutindu Misiku ke na kuyala dyaka beto ve, kasi bumbote ya Nzambi, ya zola kutuba ti beto fwana kusala masumu? Mpila yina ve!

16 Beno fwana kuzaba ti ntangu beno ke sadilaka muntu na kutumama na yandi mutindu bandongo, beno ke kumaka bandongo ya mfumu yina beno ke na kusadila. Beno lenda kukuma bandongo ya masumu, mpe masumu ke nata beno na lufwa, to beno lenda kukuma bayina ke tumamaka na Nzambi, mpe Nzambi ke kumisaka beno bantu ya kudedama.

17 Beto tonda Nzambi! Na ntama, beno vwandaka bandongo ya masumu. Kasi ntangu yayi, beno ke na kutumama na ntima mosi na ndongosolo yina beno kuzwaka.

18 Beno me basika na bundongo ya masumu, mpe beno me kuma bandongo ya mambu ya kudedama.

19 Mu ke na kuzonza mutindu bantu nyonso samu ti beno
ke lendaka ve na kuvisa na mbangu. Na ntama, beno sadilaka
banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo
ya mambu ya busafu mpe ya yimbi. Mutindu mosi mpe,
ntangu yayi, beno sadila banzutu ya beno na kukumisa yawu
mutindu bandongo ya mambu ya kudedama samu na ku-
vwanda na luzingu ya longo.
20 Ntangu beno vwandaka bandongo ya masumu, beno
vwandaka na kimpwanza ya kusadila ve mambu ya
kudedama.
21 Na yina, wapi ndandu beno kuzwaka na kusala mavanga
yina ke na kutalisa beno nsoni ntangu yayi? Mavanga ya
mutindu yina ke nataka na lufwa.
22 Kasi ntangu yayi, Nzambi me kuula beno na masumu,
mpe beno me kuma bandongo ya yandi. Ndandu yina beno
me kuzwa ni luzingu ya longo, mpe nsukunu ya yawu ni
luzingu ya mankululu.
23 Ya tsyelika, difuta ya masumu ni lufwa. Kasi dikabu yina
Nzambi ke pesaka ya mpamba, ni luzingu ya mankululu na
kintwadi ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

7

Beto sadila Nzambi na mutindu ya malu-malu

1 Bampangi! Beno zaba mbote mambu yina mu ke na
kuzabisa beno, samu ti beno me zaba misiku. Misiku ke
yalaka muntu ntangu muntu kele moyo.
2 Mutindu mosi, kento ya kukwela kele ya kukangama
na bakala ya yandi na luve ya misiku, kaka ntangu bakala
kele moyo. Kasi ntangu bakala ke kufwa, kento ke kuma
na kimpwanza na ntwala ya misiku yina vwandaka vukisa
yandi na bakala.
3 Kana yandi kuma kento ya muntu ya nkaka ntangu bakala
ya yandi ke ntete moyo, yandi ke vwanda kento ya kinsuza.
Kasi na manima ya lufwa ya bakala ya yandi, yandi ke na
kimpwanza na ntwala ya misiku, samu ti yandi ke vwanda
ve kento ya kinsuza na kukwela bakala ya nkaka.
4 Bampangi! Ya kele mpe mutindu mosi na beno. Beno kele
bantu ya kufwa na yina me tadila Misiku, samu ti beno kele
ya kukangama na nzutu ya Klisto. Na yina, beno me kuma
bantu ya muntu ya nkaka, muntu yina Nzambi vumbulaka
na lufwa, samu ti beto sala bisalu yina Nzambi ke zolaka.
5 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka zinga ntete na
kimuntu, bansatu ya yimbi yina Misiku ke tumisaka vwan-
daka sala na kati ya beto, samu ti beto sala bisalu yina ke
nataka na lufwa.

6 Kasi ntangu yayi, beto me kuma na kimpwanza na nt-
wala ya Misiku, samu ti beto me kabuka na mambu yina
vwandaka kanga beto mutindu bankole. Na yina, beto sadila
dyaka ve Nzambi na mutindu ya ntama yina Misiku ya Moy-
ize vwandaka twadisa, kasi na mutindu ya malu-malu yina
Mpeve ya Longo ke na kutwadisa.

Misiku mpe masumu

7 Yinki beto lenda kutuba? Misiku kele masumu? Ve! Kasi
mu zabaka masumu kaka samu na Misiku. Ya tsyelika, mu
zolaka zaba ve disumu ya kuvwanda na bansatu ya yimbi,
kana Misiku ke tubaka ve: «Nge fwana kuvwanda ve na
bansatu ya yimbi.»
8 Masumu me sadila nzila yina lutumu pesaka yandi samu
na kutula na nzutu ya munu bansatu ya yimbi ya konso
mutindu. Ya tsyelika, kana Misiku kele ve, disumu kele kima
ya kufwa.
9 Na ntama, ntangu lutumu vwandaka ve, mu vwandaka
moyo. Kasi ntangu Misiku sonamaka, disumu me vutuka na
luzingu,
10 mpe mu me kufwa. Lutumu yina fwanaka nata bantu na
luzingu, me nata munu na lufwa.
11 Ya tsyelika, disumu me kuzwa nzila ya kuvuna munu na
luve ya lutumu, mpe kaka ni na luve ya lutumu mpe, yawu
me kufwa munu.
12 Na yina, Misiku ya Moyize kele ya longo, mpe lutumu
nyonso kele ya longo, ya kudedama, mpe mbote.
13 Mambu ya mbote me kuma mambu yina lenda kunata
munu na lufwa? Mu banza ve! Kasi ni masumu me sadila
mambu ya mbote samu na kufwa munu, samu ti na luve ya
lutumu, masumu talanaka ti yawu kele dyambu ya kulutila
yimbi.

Bantu kele na kati ya bundongo ya masumu

14 Beto zaba ti Misiku kele mambu ya kimpeve. Kasi munu,
mu kele kaka na nzutu, mpe yawu kele na bundongo ya
masumu.
15 Ya tsyelika, mu ke bakulaka ve mambu yina mu ke
salaka. Mambu yina mu ke zolaka, mu ke salaka ve yawu,
mpe mambu yina mu ke yinaka, mu ke salaka yawu.
16 Kana mu ke salaka mambu yina mu ke zolaka ve, mu ke
ndimaka ti Misiku kele mbote.
17 Na yina, ni munu ve ke na kusala mutindu yina, kasi ni
masumu yina kele na kati ya munu.

7:7 Kbk 20.17; Mus 5.21

18 Ya tsyelika, mu zaba ti mambu ya mbote kele ve na kati
ya munu, na nzutu ya munu yayi. Nsatu ya kusala mambu ya
mbote ke na munu, kasi mu kele ve na ngolo ya kusala yawu.
19 Mu ke salaka ve mambu ya mbote yina mu ke zolaka.
Kasi mu ke salaka mambu ya yimbi yina mu ke zolaka ve.
20 Kana mu ke na kusala mambu yina mu ke zolaka ve, ya
zola kutuba ti ni munu ve ke na kusala yawu, kasi ni masumu
yina kele na kati ya munu.
21 Na yina, mu ke na kubakula Musiku yayi: Ntangu mu ke
zolaka sala mambu ya mbote, mu ke lendaka kaka na kusala
mambu ya yimbi.
22 Na kati ya ntima ya munu, mu ke yangalalaka na Misiku
ya Nzambi.
23 Kasi na kati ya nzutu ya munu, mu ke na kutala ti ya kele
na Musiku ya nkaka yina ke nwanisaka Musiku yina mayela
ya munu ke ndimaka. Yawu ke salaka ti mu vwanda nkole ya
Musiku ya masumu yina kele na munu.
24 Aa munu muntu ya mawa! Nani ke kuula munu na nzutu
yayi, yina ke na kunata munu na lufwa?
25 Beto tonda Nzambi na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya
beto!
Na yina, mu ke tumamaka na Musiku ya Nzambi na mayela
ya munu. Kasi na kimuntu ya munu, mu ke tumamaka na
Musiku ya masumu.

8

Mpeve ya Longo ke twadisaka beto

1 Ntangu yayi, bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto
lenda kuzwa dyaka ve kitumbu.
2 Ya tsyelika, Musiku ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka
luzingu na lusalusu ya Yesu-Klisto me kuula munu na Musiku
ya masumu mpe ya lufwa.
3 Mambu yina Misiku ya Moyize lendaka sala ve samu na
bubolo ya nzutu, Nzambi me nungisa yawu: Yandi fidisaka
Mwana ya yandi na kuzinga na nzutu ya masumu samu na
kupesa disumu kitumbu na kati ya nzutu.
4 Nzambi salaka mutindu yina, samu ti mambu ya
kudedama yina kele ya kusonama na Misiku salama na
beto yina ke dyaka ve na lutumu ya kimuntu, kasi ya Mpeve
ya Longo.
5 Ya tsyelika, bayina ke zingaka na lutumu ya kimuntu
ya bawu, ke sadilaka bansatu ya kimuntu. Kasi bayina ke
zingaka na lutumu ya Mpeve ya Longo, ke sadilaka mambu
yina Mpeve ya Longo ke zolaka.

6 Kusadila bansatu ya kimuntu ke pesaka lufwa. Kasi
kusadila mambu ya Mpeve ya Longo ke pesaka luzingu mpe
kizunu.
7 Ya tsyelika, bayina ke sadilaka bansatu ya kimuntu, kele
bambeni ya Nzambi. Bawu ke tumamaka ve na misiku ya
Nzambi, mpe bawu ke lendaka ve kutumama na yawu.
8 Bayina ke tumamaka na bansatu ya kimuntu lenda
kuyangidika ve Nzambi.
9 Kasi beno, beno ke na kutumama ve na bansatu ya beno
ya kimuntu. Beno ke na kuzinga mutindu Mpeve ke na
kutumisa beno, samu ti Mpeve ya Nzambi kele na beno.
Muntu yina kele ve na Mpeve ya Klisto, kele ya kukangama
ve na Klisto.
10 Kana Klisto kele na kati ya beno, nzutu ya beno kele
yimeni ya kufwa samu na masumu, kasi Mpeve ke na kupesa
beno luzingu, samu ti Nzambi me kumisa beno ya kudedama.
11 Mutindu Mpeve ya Nzambi yina vumbulaka Yesu na
lufwa kele na kati ya beno, Nzambi yina vumbulaka Klisto na
lufwa ke pesa mpe, na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina kele
na kati ya beno, luzingu na banzutu ya beno yina ke kufwa.
12 Bampangi! Na yina, beto ke na mfuka. Kasi ya kele ve
mfuka ya bansatu ya nzutu samu na kutumama na kimuntu.
13 Ya tsyelika, kana beno tumama na bansatu ya beno ya
kimuntu, beno ke kufwa. Kasi na lusalusu ya Mpeve ya
Longo, kana beno bika nkadulu ya beno ya kimuntu, beno ke
zinga.
14 Bantu nyonso yina Mpeve ya Nzambi ke twadisaka kele
bana ya Nzambi.
15 Ya tsyelika, Mpeve yina beno kuzwaka kele ve mpeve
yina ke kitulaka beno bandongo samu na kuvwanda dyaka
na boma. Kasi ni Mpeve ya Longo ke salaka ti beno vwanda
bana ya Nzambi, mpe ke salaka ti beto looka na sika ya
Nzambi: «Abba, Tata ya munu!»
16 Mpeve ya Nzambi ke tubaka yandi mosi na mpeve ya
beto ti beto kele bana ya Nzambi.
17 Na yina, kana beto kele bana ya Nzambi, beto ke kuzwa
mpe bima yina Nzambi pesaka nsilulu na dikanda ya yandi.
Beto ke kuzwa yawu kintwadi na Klisto, samu ti kana beto
tala mpasi kintwadi na yandi, beto ke vwanda mpe kintwadi
na yandi na kati ya nkembo ya yandi.

Nkembo yina ke kwiza

18 Mu banza ti bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi
lenda kufwanakana ve na nkembo yina Nzambi ke lakisa
beto.

19 Yinza ya muvimba me lemba na kuvingila kilumbu yina
Nzambi ke lakisa nkembo ya bana ya yandi.
20 Ya tsyelika, yinza me kuma na lutumu ya mambu yina
ke na mfunu ve. Yawu kele mutindu yina, samu ti yawu kele
luzolo ya Nzambi, kasi ya yinza ve. Ata yawu kele mutindu
yina, yinza ke na kivuvu na dyambu yayi:
21 Kilumbu kele, Nzambi ke kuula yinza na bundongo ya
mambu yina ke mwangisaka yawu, mpe ke pesa yawu kim-
pwanza mpe nkembo yina yandi ke pesa na bana ya yandi.
22 Ya tsyelika, beto zaba ti ntangu yayi, yinza nyonso yina
Nzambi yidikaka ke na kukunga mpe ke na kutala mpasi
mutindu kento yina ke na kubuta.
23 Kasi ya kele kaka yinza ve. Beto mpe yina me kuzwaka
Mpeve ya Longo mutindu kikunku ya ntete ya makabu yina
Nzambi pesaka nsilulu, ke na kukunga na kati ya bantima na
kuvingilaka ti Nzambi kitula beto bana ya yandi, mpe pesa
beto kimpwanza ya tsyelika.
24 Ya tsyelika, beto me kuzwaka mpulusu, kasi kaka na
kivuvu. Kana muntu ke na kivuvu na bima yina yandi ke
na kutala, ya ke dyaka ve kivuvu. Beto lenda kuvwanda na
kivuvu na bima yina beto ke na kutala?
25 Kana beto kele na kivuvu na bima yina beto ke na kutala
ve, beto ke vingila yawu na mvibudulu nyonso.
26 Mutindu mosi mpe, Mpeve ya Longo ke sadisaka beto,
samu ti beto kele bantu ya kulemba. Ya tsyelika, beto zaba ve
kusambila na mutindu me fwanana. Kasi yandi mosi Mpeve
ya Longo ke sambidilaka beto na bampova yina muntu lenda
kutuba ve.
27 Nzambi yina ke talaka na kati ya bantima, zaba mabanza
ya Mpeve, samu ti Mpeve ke sambidilaka bantu ya longo
mutindu kele luzolo ya Nzambi.
28 Beto zaba ti Nzambi ke salaka na kati ya mambu nyonso
samu na mbote ya bayina ke zolaka yandi, bayina yandi
bokilaka mutindu kele lukanu ya yandi.
29 Na bantu yina Nzambi soolaka ntete, yandi bakaka
katuka ntama lukanu ya kusala ti bawu fwanana na Mwana
ya yandi, samu ti Mwana ya yandi vwanda yaya ya bampangi
mingi.
30 Na bayina Nzambi soolaka ntete, yandi bokilaka mpe
bawu. Na bayina yandi bokilaka, yandi kumisaka mpe bawu
ya kudedama, mpe na bayina yandi kumisaka ya kudedama,
yandi pesaka bawu mpe nkembo ya yandi.

Bunene ya luzolo ya Nzambi

31 Yinki beto lenda kutuba dyaka? Kana Nzambi kele na
ndambu ya beto, nani lenda kusala beto yimbi?

32 Yandi salaka ve ti Mwana ya yandi mosi tala mpasi ve.
Kasi yandi yekulaka yandi samu na beto nyonso. Na yina,
wapi mutindu yandi ke pesa beto ve bima nyonso kintwadi
na Mwana ya yandi?
33 Nani lenda kufunda bayina Nzambi soolaka? Ata muntu
samu ti ni Nzambi ke na kukumisa bawu ya kudedama.
34 Nani lenda kupesa bawu kitumbu? Ata muntu samu ti
Yesu-Klisto yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa kele na
lubakala ya Nzambi. Ni yandi ke na kusambidila beto.
35 Nani lenda kukabula beto na luzolo ya Klisto? Bampasi,
mawa, mpasi yina bantu ke talisaka beto, nsatu, buwelo,
mambu yina ke kufwaka bantu, to lufwa? Ve, ata kima mosi
ve,
36 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Samu na nge, beto ke na kuzinga
konso kilumbu pene-pene na lufwa.
Beto me kuma mutindu mameme
yina ba ke na kunaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.»
37 Kasi na mambu nyonso yina, beto ke lutilaka na kununga
na luve ya Nzambi yina ke zolaka beto.
38 Ee, mu ke na kivuvu ti ata dyambu lenda kukabula beto na
luzolo ya yandi: lufwa, luzingu, bambazi, bampeve ya yimbi,
mambu ya ntangu yayi to yina ke kwiza, bayina nyonso ke na
lulendo,
39 balulendo ya mazulu mpe ya ntoto, to bima nyonso yina
Nzambi yidikaka lenda kukabula beto ve na luzolo yina
Nzambi lakisaka beto na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

9

Nzambi soolaka bantu ya Isayeli

1 Mambu yina mu ke na kuzonza kele ya tsyelika. Mu ke
na kuvuna ve, samu ti mu kele kintwadi na Klisto. Ndinga
yina ke zonzaka na ntima ya munu ke na kuzabisa munu na
lusalusu ya Mpeve ya Longo ti ya ke ya tsyelika ntangu mu ke
na kutuba ti
2 ntima ya munu kele ya kufuluka na manyongo, mpe na
mpasi ya kulutila yina ke na kumanisa ve.
3 Mu vwandaka zola ti munu mosi vwanda muntu yina
Nzambi singaka, mpe ya kukabuka na Klisto samu na mbote
ya bampangi ya munu, bayina beto kele yinsi mosi.
4 Bawu kele bantu ya yinsi ya Isayeli: Nzambi me sala ti
bawu vwanda bana ya yandi. Yandi me lakisa bawu nkembo
ya yandi, mpe me sala ngwisani na bawu. Yandi me pesaka
bawu misiku, lusambulu, mpe bansilulu.

8:36 Mga 44.23

5 Bawu kele mitekolo ya bankooko ya ntama. Ni na sika
ya bawu Klisto yina ke na kuyala bima nyonso butukaka
mutindu muntu. Bika ti Nzambi kuzwa masiika bantangu
nyonso. Ameni!

Nzambi mpe dikanda yina yandi soolaka

6 Ya zola kutuba ve ti nsilulu ya Nzambi ke dyaka ve na
mfunu. Ya tsyelika, bantu nyonso yina butukaka na Isayeli,
kele ve bawu nyonso bantu ya dikanda ya tsyelika ya Isayeli,
7 mpe mitekolo ya Abalayami kele ve bawu nyonso bana ya
yandi ya tsyelika, samu ti Nzambi tubaka na Abalayami: «Ni
na Isaaki nge ke kuzwa bana ya nge.»
8 Ya zola kutuba ti ni bana yina me butuka na luzolo
ya kento na bakala kele ve bana ya Nzambi, kasi kaka ni
bana yina me butuka na nsilulu ya Nzambi kele mitekolo ya
tsyelika.
9 Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu ya yandi na mambu
yayi: «Na mvula yina ke kwiza mu ke vutuka awa kaka na
ngonda yayi, mpe Saala ke buta mwana ya bakala.»

10 Kaka ni mambu yina ve. Ya kele mpe na Lebeka. Bana
nyonso zole ya yandi butukaka na tata mosi, Isaaki yina kele
nkooko ya beto.
11-12 Bana yina butukaka ntete ve, mpe vwandaka me sala
ntete ve dyambu ya mbote to ya yimbi, kasi Nzambi tubaka
na Lebeka: «Mwana ya nge ya kuluntu ke sadila leki ya
yandi.» Nzambi salaka mutindu yina, samu ti luzolo ya yandi
kusalama: Nsololo ya yandi kele ve samu na mavanga ya
bawu, kasi na mbokolo ya yandi.
13 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me zola
Yakobi, mpe mu me yina Esawu.»

14 Yinki beto lenda kutuba? Nzambi kele ve na ludedomo?
Ve!
15 Ya tsyelika, yandi tubaka na Moyize: «Mu ke tala kyadi na
muntu yina mu zola kutala kyadi, mpe mu ke sala mambu ya
mbote na muntu yina mu zola kusala mambu ya mbote.»
16 Na yina, bumbote ya Nzambi kele ve samu na mambu
yina bantu ke zolaka to ke salaka, kasi kaka samu na Nzambi
yina ke talaka bantu kyadi.
17 Na Dibuku ya Nzambi, Nzambi tubaka na ntinu ya yinsi
ya Ngipiti: «Mu tulaka nge ntinu, samu ti mu sadila nge na
kulakisa lulendo ya munu, mpe samu ti Nkumbu ya munu
kuzabakana na yinza nyonso.»

9:7 Mba 21.12 **9:9** Mba 18.10-14 **9:11-12** Mba 25.23 **9:13** Mal 1.2-3 **9:15** Kbk 33.19 **9:17** Kbk 9.16

18 Na yina, Nzambi ke talaka kyadi na muntu yina yandi
zola kutala kyadi, mpe ke kumisaka ntima ngolo na muntu
yina yandi zola kukumisa ntima ngolo.

Nzambi ke soolaka bantu na kimpwanza nyonso

19 Ya lenda kuvwanda ti muntu yufula munu: «Na yina,
samu na yinki Nzambi ke sembaka dyaka beto? Nani lenda
kumanga mambu yina Nzambi ke zolaka?»
20 Kasi nge, nani nge kele samu na kusala ntembe na
Nzambi? Nzungu ya ntoto lenda kuyufula na kiyidiki ya
yandi: «Samu na yinki nge me yidika munu mutindu yayi?»
21 Kisadi-bambinda kele mfumu ya ntoto yina yandi ke
sadilaka samu na kuyidika nzungu ya mfunu mingi mpe
nzungu ya mfunu mingi ve.
22 Nzambi zolaka lakisa nkele mpe lulendo ya yandi. Kasi
na mvibudulu mingi, yandi vibidilaka bayina vwandaka pesa
yandi nkele mpe lungaka na kuzwa lufwa.
23 Yandi zolaka mpe na kulakisa kimvwama ya nkembo
ya yandi na sika ya bayina yandi talaka kyadi, bayina yandi
kubikaka katuka ntama samu na nkembo ya yandi.
24 Bantu yango ni beto. Yandi bokilaka beto kaka ve na kati
ya ba-Zwife, kasi mpe na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.
25 Ni mambu yina Nzambi tubaka na dibuku ya mumbikudi
Oseya:
«Bayina vwandaka ve dikanda ya munu,
mu ke bokila bawu dikanda ya munu,
mpe yinsi yina mu vwandaka zola ve,
mu ke bokila yawu yinsi yina mu zolaka mingi.
26 Na bisika yina ba zabisaka bawu:
"Beno kele ve dikanda ya munu",
ba ke bokila bawu bana ya Nzambi ya moyo.»
27 Na yina me tadila bantu ya Isayeli, Esaya tubaka mpe: «Ata
ti bantu ya Isayeli kuma mingi mutindu munyenge ya mubu,
kaka bantu fyoti na kati ya bawu ke kuzwa mpulusu.
28 Mambu yina Mfumu tubaka, yandi ke sala yawu nyonso
mpe na nswalu awa na ntoto.»
29 Katuka ntama, Esaya tubaka mpe:
«Kana Mfumu ya yinza ya muvimba bikilaka ve
beto mwa mitekolo,
beto zolaka kuma mutindu Sodomi,
mpe beto zolaka fwanana na Ngomole.»

Nzambi ke kumisaka ya kudedama bantu yina ke kwikilaka Yesu-Klisto

9:26 Ose 2.1-3,25 **9:28** Esa 10.22-23 **9:29** Mba 19.23-28; Esa 1.9

30 Yinki beto lenda kutuba dyaka? Nzambi kumisaka ya
kudedama na ntwala ya yandi bantu ya bayinsi ya nkaka yina
vwandaka na kiminu, bayina vwandaka sosa ve na kukuma
bantu ya kudedama.
31 Kasi bantu ya Isayeli yina vwandaka sosa na kukuma
bantu ya kudedama na lusalusu ya Misiku, lembanaka na
kukuma bantu ya kudedama.
32 Yawu salamaka ve, samu ti bawu vwandaka sosa ve na
kukuma bantu ya kudedama na luve ya kiminu, kasi na luve
ya bisalu ya bawu. Bawu me bula dibaku na «ditadi yina ke
bwisaka bantu»,
33 mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi:
«Mu ke na kutula na mbanza Siyone,
ditadi yina ke sala ti bantu bula dibaku,
ditadi yango ke bwisaka bantu.
Kasi muntu yina ke sala kiminu na yandi
ke tala nsoni ve.»

10

1 Bampangi! Mambu yina mu ke zolaka na ntima nyonso ya
munu, mpe mu ke na kulomba na Nzambi samu na ba-Zwife,
kele ti Nzambi vuukisa bawu.
2 Ya tsyelika, mu lenda kupesa kimbangi ti bawu kele na
nsatu ya kulutila na kusadila Nzambi. Kasi bawu ke na kusala
yawu ve na kati ya luzabu ya tsyelika.
3 Bawu bakulaka ve wapi mutindu Nzambi ke kumisaka
bantu ya kudedama, mpe bawu sosaka na mutindu ya bawu
na kukuma bantu ya kudedama. Na yina, bawu tumamaka
ve na mambu yina Nzambi ke zolaka samu na kukumisa
bantu ya kudedama.
4 Ya tsyelika, Klisto lungisaka Misiku ya Moyize, samu ti
Nzambi kumisa ya kudedama bayina nyonso ke na kukwik-
ila.
5 Moyize sonikaka mutindu yayi na yina me tadila mutindu
ya kukuma muntu ya kudedama na lusalusu ya Misiku:
«Muntu yina ke tumamaka na Misiku ke zingaka na nzila ya
yawu.»
6 Kasi na yina me tadila mutindu Nzambi ke kumisaka
bantu ya kudedama samu na kiminu, Dibuku ya Nzambi ke
tubaka: «Kutuba ve na kati ya ntima ya nge ti nani ke kwenda
na zulu?» (Ya kele samu na kukulumuna Klisto.)
7 Dibuku ya Nzambi ke tubaka mpe: «Kutuba ve dyaka ti
nani ke kulumuka tii na yinza ya bantu ya kufwa?» (Ya kele
samu na kubasisa Klisto na kati ya bantu ya kufwa.)

9:33 Esa 28.16 **10:5** Knz 18.5

8 Na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka mutindu yayi:
«Mambu ya Nzambi kele kwandi pene-pene na beno, na bayinwa ya beno mpe na bantima ya beno.» Mambu yango, ni
nsangu ya kiminu yina beto ke na kulongisa.
9 Kana na ntwala ya bantu nyonso nge ke tubaka ti Yesu kele
Mfumu, mpe kana nge ke kwikilaka na kati ya ntima ya nge ti
Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, nge ke kuzwa mpulusu.
10 Ya tsyelika, ntangu beto ke kwikilaka na kati ya ntima,
Nzambi ke kumisaka beto ya kudedama. Ntangu beto ke
tubaka kimbangi yina, Nzambi ke vuukisaka beto.
11 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Konso muntu
yina ke kwikila na yandi, ke tala nsoni ve.»
12 Na yina, luswaswanu kele ve na kati ya ba-Zwife mpe
bayina kele ve ba-Zwife. Bawu nyonso kele kaka na Mfumu
mosi yina ke pesaka bimvwama ya yandi na bayina nyonso
ke sambilaka yandi.
13 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ni
muntu yina ke bokila Mfumu, ke kuzwa mpulusu.»

Kuzabisa Nsangu ya Mbote

14 Kasi wapi mutindu bantu lenda kubokila Nzambi kana
bawu me kwikila yandi ve? Wapi mutindu bantu lenda
kukwikila Nzambi kana bawu me kuwa ntete ve nsangu ya
yandi? Wapi mutindu bantu lenda kuwa nsangu ya Nzambi
kana muntu me zabisa bawu yawu ve?
15 Wapi mutindu ba lenda kuzabisa nsangu yina kana ba
me fidisa ve bantu? Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Ya ke kitoko na kutala nkwizulu ya bayina ke zabisaka
nsangu ya mbote.»
16 Kasi bantu nyonso ndimaka ve Nsangu ya Mbote. Ya
tsyelika, Esaya tubaka: «Mfumu! Ata muntu kwikilaka na
nsangu yina beto zabisaka?»
17 Kiminu ke katukaka na mambu yina beto ke kuwaka,
mpe mambu yina beto ke kuwaka ni mambu ya Klisto.
18 Na yina, mu ke na kuyufula kana ba-Zwife me kuwaka
ntete ve nsangu yina. Kasi mu banza ti bawu me kuwaka
yawu yimeni, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Ndinga ya bawu me wakana na ntoto ya muvimba,
mpe mambu yina bawu me longisa
me kuma tii na bandilu ya yinza.»
19 Mu ke na kuyufula dyaka kana bantu ya Isayeli me bakula
ntete ve. Na yina, Moyize zabisaka ntete mambu yina Nzambi
tubilaka yandi:
«Mu ke sala ti beno vwanda na kimbanda na ntwala

10:8 Mus 9.4; 30.12-14 **10:11** Esa 28.16 **10:13** Yow 3.5 **10:15** Esa 52.7
10:16 Esa 53.1 **10:18** Mga 19.5

ya bayina kele ve bana ya tsyelika ya dikanda ya munu.
Mu ke dasukila beno na ntwala
ya bantu yina ke na mayela ve.»
20 Esaya zabisaka na kibakala nyonso:
«Bantu yina vwandaka sosa munu ve, bawu me tala munu.
Mu me talana na sika ya bayina lombaka munu kima ve.»
21 Kasi na yina me tadila bantu ya Isayeli, yandi tubaka mpe:
«Kilumbu ya muvimba, mu me lambula maboko ya munu
na sika ya bantu yina ke tumamaka ve na munu,
mpe ke mangaka munu.»

11

Nzambi mangaka ve bantu ya Isayeli

1 Na yina, mu ke na kuyufula: Nzambi lenda kumanga bantu ya yandi? Ve! Ya tsyelika, munu mosi mpe, mu kele muntu ya Isayeli, mutekolo ya Abalayami, mpe ya kifumba ya Bezame.

2 Nzambi mangaka ve bantu ya yandi yina yandi soolaka katuka ntama. Beno zaba mbote mambu yina kele na bibuku ya mambu ya Nzambi yina Eli vwandaka nyonga na ntwala ya Nzambi samu na bantu ya Isayeli:

3 «Mfumu, bawu me kufwa mimbikudi ya nge, mpe bawu me mwangisa biyokolo ya nge ya minkayulu. Munu, mu me bikana kaka munu mosi, mpe ba ke na kusosa na kufwa munu.»

4 Kasi Nzambi vutulaka mutindu yayi: «Mu me bumba samu na munu mosi bantu mafunda nsambwadi (7 000) yina fukamaka ve na mantwala ya kiteki ya nzambi Baale.»

5 Mutindu mosi mpe ntangu yayi, ya me bikana kaka bantu fyoti yina Nzambi soolaka na bumbote ya yandi.

6 Nzambi soolaka bawu samu na bisalu ya bawu ve, kasi samu na bumbote ya yandi. Kana ni mutindu yina ve, bumbote ya yandi zolaka vwanda ve ya tsyelika bumbote.

7 Na yina, mu lenda kutuba dyaka ti bantu ya Isayeli kuzwaka ve bima yina bawu vwandaka sosa, kasi kaka ni bayina Nzambi soolaka, kuzwaka bima yango. Bantu ya nkaka kumaka na ntima ngolo

8 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nzambi yumisaka bantima ya bawu.
Tii ntangu yayi, meso ya bawu ke talaka ve,
makutu ya bawu ke kuwaka ve.»
9 Davidi tubaka mpe mutindu yayi:
«Bika ti mikembo ya bawu vwanda samu na bawu:
mutambu, mpwasa, to dyambu yina ke bwisa bawu,

10:19 Mus 32.21 **10:20** Esa 65.1 **10:21** Esa 65.2 **11:3** 1Bt 19.10,14 **11:4** 1Bt 19.18 **11:8** Mus 23.9; Esa 6.10

dyambu yina ke pesa bawu kitumbu yina me fwanana.
10 Bika ti meso ya bawu vwanda na kati ya kitombe,
samu ti bawu tala dyaka kima ve,
sala ti bawu vwanda ntangu nyonso
na mukongo ya kukondama.»

11 Na yina, mu ke na kuyufula: Ntangu ba-Zwife bulaka dibaku, bawu kubwaka seko? Mu banza ve! Kasi samu na masumu ya bawu, bayina kele ve ba-Zwife me kuzwa mpulusu samu na kusombola kimbanda ya ba-Zwife.

12 Kana masumu ya ba-Zwife me fulusa yinza na bimvwama, mpe kana kukuluka ya bawu me pesa bimvwama na bayina kele ve ba-Zwife, bimvwama yango ke lutila dyaka mingi ntangu ba-Zwife ke vutuka na nzila ya mpulusu.

Mpulusu ya bayina kele ve ba-Zwife

13 Ntangu yayi, mu ke na kutuba na beno yina kele ve ba-Zwife. Mu kele ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe mu ke na kuyangalala na kisalu ya munu.

14 Mu banza ti na kusala kisalu yina, mu ke na kusombola musoki ya bampangi ya munu ba-Zwife samu na kuvuukisa mwa ndambu ya bawu.

15 Ya tsyelika, ntangu Nzambi tulaka bawu na lweka, ng-wisani vutukaka na kati ya Nzambi na bantu. Na yina, ntangu yandi ke yamba dyaka bawu, ya ke vwanda mvutukulu ya tsyelika ya bantu ya kufwa na luzingu.

16 Kana ba me pesa kibuku ya ntete ya dimpa na Nzambi, dimpa nyonso mpe kele ya yandi. Kana ba me pesa myanzi ya yinti na Nzambi, bintala ya yinti mpe kele ya yandi.

17 Bantu ya Isayeli kele mutindu yinti ya olive yina muntu me kuna, mpe ba me zenga mwa bintala ya nkaka. Na bisika yina ba me zenga bintala, ba me namika nge yina kele ve Zwife, samu ti nge kele mutindu kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Na yina ntangu yayi, nge ke na kuzwa mpe madya yina myanzi ya yinti ya olive ke na kupesa.

18 Nge fwana kusala ve lunangu na bintala yina ba zengaka, samu ti ni nge ve ke na kunata myanzi, kasi ni myanzi ke na kunata nge.

19 Mu banza ti nge ke zabisa munu: «Ba zengaka bintala samu na kunamika munu kuna.»

20 Ya ke ya tsyelika. Ba zengaka yawu, samu ti yawu vwandaka ve na kiminu, mpe ba me namika nge na kisika yina samu na kiminu ya nge. Kasi bika lunangu, mpe sala keba.

11:10 Mga 69.23-24

21 Ya tsyelika, kana Nzambi zengaka bintala ya yinti yina ba
kunaka, nge fwana kusala keba, samu ti yandi lenda kusala
yawu mpe na sika ya nge.
22 Na yina, tala wapi mutindu Nzambi ke lakisaka bumbote
mpe nkele: Yandi ke lakisaka nkele ya yandi na sika ya
bayina me kubwaka, mpe ke lakisaka bumbote ya yandi na
sika ya nge. Kasi nge fwana kutatamana na kusala kivuvu
na bumbote ya yandi, kana ve, nge mpe ba ke zenga nge
mutindu kintala.
23 Kana ba-Zwife kwikila, Nzambi ke vutula bawu na bisika
yina bawu vwandaka ntete, samu ti yandi kele na lulendo ya
kunamika bawu dyaka na bisika yina.
24 Ya tsyelika, nge kele kintala ya yinti ya olive ya mfinda.
Ba me zenga nge mpe ba me namika nge na yinti ya olive
yina ba kunaka, mpe yina ke ya kuswaswana na yinti yina
ba katulaka nge. Kasi na yina me tadila ba-Zwife, bawu
kele bintala ya yinti ya olive yina ba kunaka. Na yina, ya
kele mpasi ve ti ba namika bawu dyaka na yinti yina bawu
vwandaka ntete.

Yinsi nyonso ya Isayeli ke kuzwa mpulusu

25 Bampangi! Mu zola kuzabisa beno mabanza ya man-
sweki ya Nzambi, samu ti beno tuba ve ti beno kele bantu ya
ndwenga. Ndambu ya nkaka ya bantu ya Isayeli ke lenda ve
na kubakula tii ntangu lutangu ya bayina kele ve ba-Zwife,
yina ke kuzwa mpulusu ke lunga.
26 Ni mutindu yina yinsi nyonso ya Isayeli ke kuzwa mpu-
lusu mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muvuukisi ke katuka na mbanza Siyone.
Yandi ke katula mambu nyonso ya yimbi ya bana ya Yakobi.
27 Ni ngwisani yina mu ke sala na bawu
ntangu mu ke katula masumu ya bawu.»
28 Na kundima ve Nsangu ya Mbote, ba-Zwife kele bambeni
ya Nzambi, mpe yawu kele ndandu samu na beno. Kana
beto tala nsololo ya Nzambi, yandi ke zolaka bawu samu na
bankooko ya bawu.
29 Ya tsyelika, Nzambi ke bakaka dyaka ve bima yina yandi
pesaka, mpe yandi ke sobaka ve mbokolo ya yandi.
30 Na ntama, beno tumamaka ve na Nzambi. Kasi ntangu
yayi, Nzambi me tala beno kyadi, samu ti ba-Zwife me manga
na kutumama.
31 Mutindu mosi mpe, kana kumanga na kutumama ya
bawu na ntangu yayi me sala ti Nzambi tala beno kyadi, ya
kele mpe, samu ti Nzambi tala bawu mpe kyadi.

11:27 Esa 27.9; 59.20-21

32 Ya tsyelika, Nzambi kangaka bantu nyonso na bundongo
ya kutumama ve, samu ti yandi tala bawu nyonso kyadi.
33 Kimvwama ya Nzambi kele nene mingi! Ndwenga mpe
luzabu ya yandi kele ya kulutila! Ata muntu lenda kuban-
gula banzengolo ya yandi, mpe lenda kubakula mabanza ya
yandi.
34 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nani zaba mabanza ya Mfumu?
Nani lenda pesa yandi malongi?
35 Nani pesaka ntete Nzambi kima,
samu ti Nzambi vutudila yandi yawu?»
36 Ya tsyelika, bima nyonso katukaka na sika ya Nzambi.
Yawu salamaka na yandi mpe samu na yandi. Bika ti nkembo
kuvwanda na yandi bantangu nyonso! Ameni.

12

Luzingu ya malu-malu na Klisto

1 Bampangi! Mutindu Nzambi ke talaka bantu kyadi,
mu ke na kukindisa beno na kupesa yandi banzutu ya
beno mutindu munkayulu ya moyo, ya longo, mpe yina ke
yangidikaka yandi. Ni mutindu yina me fwanana na kusadila
ya tsyelika Nzambi.
2 Beno landa ve bifu ya bantu ya yinza yayi. Kasi beno
bika ti Nzambi kukitula beno, mpe kupesa beno mayela ya
malu-malu. Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu
yina Nzambi ke zolaka: mambu ya mbote, ya kitoko, mpe ya
kudedama.
3 Ya tsyelika, samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu
na bumbote ya yandi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Beno
vwanda ve na mabanza yina ke na kulakisa ti beno me lutila
mutindu beno kele. Kasi konso muntu fwana kubanza na
mayela mutindu kele dikabu ya kiminu yina Nzambi pesaka
yandi.
4 Ya tsyelika, beto ke kaka na nzutu mosi yina kele na
binama mingi. Kasi konso kinama ke na kisalu ya yandi.
5 Mutindu mosi mpe, ata ti beto kele mingi, beto kele kaka
nzutu mosi na kuvwanda ya kukangama na Klisto, mpe beto
nyonso kele ya kukangama na nzutu yina mutindu binama
ya nzutu kaka mosi.
6 Beto kele na makabu ya kuswaswana yina beto fwana
kusadila mutindu Nzambi pesaka yawu ya mpamba na konso
muntu. Kana muntu ke na dikabu ya kubikula, yandi fwana
kusala yawu mutindu kiminu ke na kutumisa.

11:35 Esa 40.13; Yob 41.3

7 Kana muntu ke na dikabu ya kusadisa bantu, yandi
sadisa bawu. Muntu yina ke na dikabu ya kulongisa, fwana
kulongisa bampangi.
8 Muntu yina ke na dikabu ya kukindisa bampangi, fwana
kukindisa bawu. Muntu yina ke kabulaka, fwana kukabula
na ntima mosi. Muntu yina ke twadisaka, fwana kuvwanda
na nsatu ya kulutila na kutwadisa, mpe muntu yina ke talaka
bantu kyadi, fwana kusala yawu na kilengi nyonso.
9 Beno fwana kuvwanda na luzolo ya tsyelika. Beno fwana
kuyina mambu ya yimbi. Beno vwanda ya kukangama na
mambu ya mbote.
10 Beno vwanda na luzolo beno na beno mutindu bampangi
yina ke zolasanaka. Beno vwanda na nsatu ya kulutila ya
kuzitisa bampangi beno na beno.
11 Beno vwanda bantu ya bisalu, kasi bantu ya bubolo ve.
Beno sadila Mfumu na ngolo nyonso.
12 Beno yangalala na kivuvu yina ke na beno. Beno vwanda
na mvibudulu na ntangu ya bampasi, mpe beno vwanda ya
kukwikama na lusambulu.
13 Beno sadisa bampangi ya beno yina kele na kati ya
bansatu, mpe beno tatamana na kuyamba mbote bayina ke
kwizaka na sika ya beno.
14 Beno lomba na Nzambi na kusakumuna bayina ke tal-
isaka beno mpasi. Beno lomba ti yandi kusakumuna bawu,
kasi yandi singa bawu ve.
15 Beno yangalala na bayina ke na kilengi, mpe beno dila na
bayina ke na kudila.
16 Beno vwanda ve bantu ya lunangu kasi bantu ya kuku-
luka, samu ti beno zinga beno na beno na kati ya ngwisani ya
mbote. Beno bika na kubanza ti beno kele bantu ya ndwenga.
17 Beno fwana kuvutula ve yimbi na bantu yina me sala
beno yimbi. Kasi beno sosa na kusala mambu ya mbote na
ntwala ya bantu nyonso.
18 Mutindu yawu lenda kusalama, mpe kana yawu me tala
beno, beno zinga na kizunu na bantu nyonso.
19 Bampangi ya luzolo! Beno vutula ve yimbi na bantu yina
ke salaka beno yimbi. Kasi beno bika ti Nzambi lakisa nkele
ya yandi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ni munu ke
vutula yimbi, mpe ni munu ke pesa na konso muntu mvutu
yina me fwanana na yandi!»
20 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Kana mbeni ya
nge ke na nsatu, pesa yandi madya. Kana yandi ke na mpwila
ya maza, pesa yandi maza, samu ti na kusala mutindu yina,

12:19 Mus 32.35

ya ke mutindu ti nge me kutika makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi.»
21 Kubika ve ti mambu ya yimbi nunga nge. Kasi nge fwana kununga mambu ya yimbi na kusala mambu ya mbote.

13

Malongi samu na bantu ya luyalu

1 Konso muntu fwana kutumama na bantu ya luyalu. Ya tsyelika, bimfumu nyonso ke katukaka na Nzambi, mpe ni Nzambi ke pesaka kimfumu.
2 Na yina, muntu yina ke tumamaka ve na bantu ya luyalu, ke mangaka mambu yina Nzambi ke zolaka. Bayina ke tumamaka ve, ke kuzwa kitumbu.
3 Ya tsyelika, bayina ke salaka mambu ya mbote ke vwandaka ve na boma ya bazuzi, kasi ni bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kana nge zola ve kuvwanda na boma ya bantu ya luyalu, sala mambu ya mbote, mpe bawu ke pesa nge masiika
4 samu ti bawu kele mutindu bisadi ya Nzambi yina ke na kukindisa nge na kusala mambu ya mbote. Kana nge ke na kusala mambu ya yimbi, vwanda na boma ya bawu, samu ti bumfumu ya bawu samu na kusemba bantu, kele ya mpamba ve. Ntangu bawu ke sembaka, bawu ke sadilaka Nzambi samu na kulakisa nkele ya yandi na bayina ke salaka mambu ya yimbi.
5 Ni yawu yina, ya kele mfunu na kutumama na bantu ya luyalu samu na kukima kaka ve nkele ya Nzambi, kasi dyaka samu ti ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya beto ke tumisaka beto na kusala yawu.
6 Ni yawu yina mpe, beno ke futaka mpaku, samu ti bayina ke futisaka mpaku kele mutindu bisadi ya Nzambi na kisalu ya bawu.
7 Beno futa na konso muntu kima yina beno fwana kufuta yandi. Beno futa mpaku ya luyalu mpe ya mambu ya nkaka na muntu yina beno fwana kufuta yawu. Beno tala boma ya muntu yina beno fwana kutala boma, mpe beno zitisa muntu yina beno fwana kuzitisa.

Kuzola bampangi

8 Beno vwanda ve na mfuka na muntu, kana kaka ve luzolo yina beno fwana kulakisa beno na beno. Muntu yina ke zolaka bampangi, me lungisa mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku.
9 Ya tsyelika, na dibuku ya Misiku ba sonikaka: «Kusala kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve, kulula bima ya ngana ve.» Misiku yayi mutindu mosi mpe misiku nyonso ya nkaka

12:20 Bng 25.21-22

yina me bikana, kele ya kukangama na Musiku kaka mosi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.»
10 Muntu yina ke zolaka ke salaka ve yimbi na mpangi ya yandi. Na yina, kuzola bampangi ni kulungisa mambu nyonso ya Misiku.

Kuzinga na kati ya nsemo
11 Beno zaba wapi ntangu beto ke na kuzinga. Ni yawu yina, ngunga ya kuvumbuka na pongi me lunga, samu ti mpulusu me kuma pene-pene na beto, kulutila ntangu yina beto bandaka na kukwikila Yesu.
12 Mpimpa ke na kumanisa, mpe bwisi me banda na kutsya. Na yina, beto bika bisalu nyonso ya yimbi yina ke salamaka na mpimpa, mpe beto baka binwanunu yina beto lenda kusadila na kati ya nsemo.
13 Beto vwanda na nkadulu ya kudedama mutindu ya me lunga na kuzinga na nsemo. Beto fwana kudya ve ya kulutila to kukola malafu. Beto bika na kusala busafu, kuzinga kidi-kidi, kuswana, mpe kuvwanda na musoki.
14 Kasi beno fwanana na MfumuYesu-Klisto, mpe beno bika mabanza ya kusadila bansatu ya kimuntu.

14

Kufundisa mpangi ve
1 Beno yamba muntu yina kele ngolo ve na kiminu, mpe beno seka ve mabanza ya yandi.
2 Muntu mosi ke ndimaka ti yandi lenda kudya bima nyonso. Kasi muntu ya nkaka yina kele ve ngolo na kiminu ke kudyaka kaka ndunda.
3 Muntu yina ke kudyaka bima nyonso fwana kuyina ve muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso fwana kufundisa ve muntu yina ke kudyaka bima nyonso, samu ti Nzambi me yamba yandi mpe.
4 Nani nge kele samu na kufundisa kisadi ya muntu ya nkaka? Ata yandi vwanda ya kusikama to ya kubwa, ya ke na kutala kaka mfumu ya yandi. Yandi ke vwanda ya kusikama, samu ti Mfumu Nzambi ke na lulendo ya kusala ti yandi vwanda ya kusikama.
5 Muntu mosi ke banzaka ti ya kele na bilumbu yina me lutila bilumbu ya nkaka mfunu. Kasi samu na muntu ya nkaka, bilumbu nyonso kele mutindu mosi. Konso muntu fwana kuzaba samu na yinki yandi ke banzaka mutindu yina.
6 Muntu yina ke pesaka mfunu na bilumbu ya nkaka, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu. Muntu yina ke

13:9 Kbk 20.13-17; Knz 19.18; Mus 5.17-21

kudyaka bima nyonso, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi ke tondaka Nzambi na madya ya yandi. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso, ke salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi mpe ke tondaka Nzambi.

7 Ya tsyelika, ata muntu na kati ya beto ke zingaka samu na yandi mosi, mpe ata muntu ke kufwa samu na yandi mosi.

8 Kana beto ke na kuzinga, yawu kele samu na Mfumu, mpe kana beto ke na kufwa, yawu kele mpe samu na Mfumu. Na yina, ata ti beto zinga to kufwa, beto kele bantu ya Mfumu.

9 Ya tsyelika, Klisto kufwaka mpe vumbukaka na lufwa samu na kuvwanda Mfumu ya bantu ya kufwa mpe ya moyo.

10 Kasi nge, samu na yinki nge ke fundisaka mpangi ya nge? Nge mpe, samu na yinki nge ke yinaka mpangi ya nge? Beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu yina Nzambi ke sala,

11 samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

«Munu, Mfumu ya moyo, mu ke na kutuba:
Bantu nyonso ke fukama na ntwala ya munu,
mpe bawu nyonso ke pesa nkembo na Nzambi.»

12 Na yina, konso muntu na kati ya beto ke pesa mvutu na Nzambi na mambu nyonso yina yandi salaka.

Kubwisa ve mpangi na disumu

13 Beto bika na kufundisa bampangi, beto na beto. Kasi beno baka lukanu ya kusala ata kima yina lenda kubwisa mpangi, to lenda kunata yandi na kusala masumu.

14 Na luve ya Mfumu Yesu, mu zaba ti ata kima kele ve ya kuvedila na yawu mosi. Kasi kana muntu ke na kubanza ti ya kele na kima yina kele ve ya kuvedila, yawu ke vwanda ve ya kuvedila na meso ya yandi.

15 Kana nge ke na kutalisa mpangi ya nge ntima mpasi samu na bima yina nge ke na kudya, nge ke na kuzinga dyaka ve na luzolo. Na yina me tadila bima ya kudya, kubebisa ve mwela ya mpangi ya nge yina Klisto ndimaka na kufwa samu na yandi.

16 Mambu yina kele mbote na beno fwana kuvwanda ve mambu yina bantu ya nkaka ke zonzila beno yimbi.

17 Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi kele ve dyambu ya madya mpe ya malafu. Yawu kele ludedomo, kizunu mpe kilengi yina Mpeve ya Longo ke pesaka.

18 Muntu yina ke sadilaka Klisto na mutindu yina, ke yangidikaka Nzambi, mpe bantu ke ndimaka mambu ya yandi.

19 Na yina, beto sosa mambu yina ke tungaka kizunu mpe ke kulisaka beto na kiminu.

14:11 Esa 45.23

20 Kumwangisa ve kisalu ya Nzambi na dyambu ya madya.
Ya tsyelika, bima nyonso kele ya kuvedila. Kasi ya kele yimbi
na kudya kima yina ke na kubwisa mpangi na masumu.
21 Mambu ya mbote, ni kudya ve mbisi, kunwa ve vinu, to
kumanga bima nyonso yina lenda kubwisa mpangi ya nge na
masumu.
22 Mambu yina nge ke kwikilaka samu na dyambu yayi,
bumba yawu samu na nge mosi na ntwala ya Nzambi. Kyese
na muntu yina ntima ya yandi ke na kufundisa yandi ve na
banzengolo yina yandi ke bakaka.
23 Kasi muntu yina ke na maketi-keti na ntima na madya
yina yandi ke na kudya, ke kuzwa kitumbu na sika ya
Nzambi, samu ti nkadulu ya yandi kele ve ya kudedama na
kiminu. Mambu nyonso yina kele ve ya kudedama na kiminu
kele masumu.

15

Kulanda kifwani ya Klisto

1 Beto yina kele na kiminu ya ngolo, beto fwana kusadisa
bayina ke na yawu ve. Beto fwana kusosa kaka ve mambu
yina ke yangidikaka beto.
2 Konso muntu na kati ya beto fwana kusosa na
kuyangidika mpangi na kusala yandi mambu ya mbote
samu na kukulisa yandi na kiminu.
3 Ya tsyelika, Klisto sosaka ve mambu yina vwandaka
yangidika yandi. Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Bifingu yina ba vwandaka finga nge, me kuma bifingu yina
ba me finga munu.»
4 Mambu nyonso yina ke na Dibuku ya Nzambi sonamaka
samu na kulongisa beto, samu ti na lusalusu ya mvibudulu
mpe kibakala yina yawu ke pesaka beto, beto vwanda na
kivuvu.
5 Bika ti Nzambi yina ke pesaka mvibudulu mpe kibakala,
yandi kupesa beno ngolo ya kuwisana beno na beno na
kulandaka kifwani ya Yesu-Klisto.
6 Na yina, na ntima mosi mpe na ndinga mosi, beno nyonso
ke kembisa Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.

Nsangu ya Mbote samu na bantu nyonso

7 Beno yamba bampangi mutindu Klisto yambaka beno,
samu ti bantu kembisa Nzambi.
8 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno ti Klisto me kuma
kisadi ya ba-Zwife samu na kulungisa bansilulu yina Nzambi
pesaka na bankooko ya bawu, mpe samu na kulakisa ti
Nzambi kele ya kukwikama.

15:3 Mga 69.10

9 Kasi bayina kele ve ba-Zwife ke na kukembisa Nzambi
samu ti yandi ke talaka bantu kyadi, mutindu Dibuku ya
Nzambi ke tubaka:
«Ni yawu yina, mu ke kembisa nge
na kati ya bayina kele ve ba-Zwife,
mpe mu ke yimba samu na nkembo ya nge.»
10 Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka:
«Bayina kele ve ba-Zwife,
beno yangalala kintwadi na bantu ya Nzambi!»
11 Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka mpe:
«Bayina kele ve ba-Zwife, beno kembisa Mfumu,
mpe ti bantu nyonso pesa yandi masiika!»
12 Esaya tubaka mpe:
«Muntu ya dikanda ya Yese ke kwiza.
Yandi ke telama samu na kutwadisa
bayina kele ve ba-Zwife,
mpe bawu ke sala kivuvu ya bawu na yandi.»
13 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kivuvu, yandi kufulusa
beno na kilengi mpe kizunu samu na kiminu yina beno ke
salaka na yandi. Na yina, beno ke vwanda ya kufuluka na
kivuvu na ngolo ya Mpeve ya Longo.

Polo kele kisadi ya Klisto

14 Bampangi, mu ke na kivuvu ti beno kele ya kufuluka
na bumbote. Beno zaba mambu nyonso yina me lunga na
kuzaba, mpe beno kele ya kulunga na kulwengisa bampangi
beno na beno.
15 Kasi na bisika ya nkaka ya mukanda yayi, mu me
sonikina beno na ngolo nyonso, samu ti beno bambuka moyo
na mambu yina beno me longokaka. Mu me sonika mutindu
yina samu na bumbote yina Nzambi lakisaka munu
16 na kuvwanda kisadi ya Yesu-Klisto samu na bayina kele
ve ba-Zwife. Mu ke na kusala kisalu ya longo na kumwangisa
Nsangu ya Mbote ya Nzambi, samu ti bayina kele ve ba-Zwife
kuma munkayulu yina ke yangidikaka Nzambi, mpe yina
Mpeve ya Longo ke vedisaka samu na Nzambi.
17 Na yina, mu lenda kuyangalala na Yesu-Klisto samu na
kisalu yina mu ke na kusala samu na Nzambi.
18 Ya tsyelika, mu lendaka zabisa ve dyambu ya nkaka,
kana kaka ve mambu yina Klisto me sala na munu samu na
kunata bayina kele ve ba-Zwife na kutumama na Nzambi.
Yandi me sala yawu na lusalusu ya bampova mpe mavanga,
19 na lusalusu ya bidimbu, ya bimangu, mpe ya lulendo ya
Mpeve ya Longo. Ni mutindu yina, mu me longisa katuka

15:9 2Sa 22.50; Mga 18.50 **15:10** Mus 32.43 **15:11** Mga 117.1 **15:12** Esa 11.10

Yelusalemi tii na kizunga ya Ilili, mambu nyonso ya Nsangu ya Mbote ya Klisto.

20 Kasi mu me longisa Nsangu ya Mbote kaka na bizunga yina zabaka ntete ve Klisto. Mu me sala mutindu yina samu na kutunga ve na zulu ya lufulu yina muntu ya nkaka me yidika.

21 Na yina, mu me sala mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi:

«Bayina ba zabisaka ve nsangu ya yandi ke tala yandi,
mpe bayina kuwaka yawu ve ke bakula.»

22 Ni mambu yina vwandaka sala ti mu kwiza ve na sika ya beno.

23 Kasi ntangu yayi, mu me manisa kisalu ya munu na bizunga yina. Mutindu mu ke na nsatu mingi ya kukwiza na sika ya beno katuka bamvula mingi,

24 mu ke sala yawu ntangu mu ke kwenda na yinsi ya Esepani. Ya tsyelika, mu ke na kivuvu ya kutala beno ntangu mu ke luta, mpe ya kuzwa lusalusu ya beno samu na kukwenda na Esepani na manima ya kulutisa mwa bilumbu kintwadi na beno.

25 Kasi ntangu yayi, mu ke kwenda na Yelusalemi samu na kusadisa bantu ya longo yina ke kuna.

26 Ya tsyelika, ba-Klisto ya kizunga ya Masedwane mpe Akayi me baka lukanu ya kukutika mbongo samu na kusadisa bamputu ya dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi.

27 Bawu mosi bakaka lukanu ya kusala yawu. Kasi samu na bawu, yawu kele mutindu mfuka, samu ti ba-Klisto yina kele ba-Zwife me kabula bimvwama ya bawu ya kimpeve na bayina kele ve ba-Zwife. Na yina, bayina kele ve ba-Zwife fwana kusadisa mpe bawu na kupesa bawu bima yina ke na kukondwa bawu.

28 Ntangu mu ke manisa kisalu yina, mpe mu ke pesa mbongo yina na ba-Klisto ya Yelusalemi, mu ke kwenda na yinsi ya Esepani na kulutila na kisika ya beno.

29 Mu zaba ti ntangu mu ke kwiza na sika ya beno, mu ke natina beno lusakumunu nyonso ya Klisto.

30 Bampangi! Na luve ya Yesu-Klisto mpe ya luzolo yina Mpeve ya Longo ke pesaka, mu ke na kulomba beno na kunwana kintwadi na munu na kati ya balusambulu yina beno ke zabisa Nzambi samu na munu.

31 Beno sambila samu ti mu kubwa ve na maboko ya bantu ya kizunga ya Zude yina ke kwikilaka ve na Klisto, mpe ti bantu ya longo ya Yelusalemi yamba na ntima mosi lusalusu yina mu ke na kunatina bawu.

15:21 Esa 52.15

32 Na mutindu yina, mu ke kwiza na sika ya beno na kilengi
nyonso, mpe kana Nzambi zola, mu ke lutisa mwa bilumbu
kintwadi na beno samu na kupema.
33 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu kuvwanda na beno
nyonso. Ameni!

16

Bambote ya Polo

1 Mu ke na kufidisa beno Febe, mpangi ya beto ya kento yina
ke salaka bisalu na dibuundu ya Nzambi ya Senkelese*.
2 Beno yamba yandi na nkumbu ya Mfumu mutindu bantu
ya longo fwana kusala. Beno sadisa yandi na mambu nyonso
yina yandi ke na yawu nsatu. Ya tsyelika, yandi me sadisa
bantu mingi, na munu mosi mpe.
3 Beno pesa mbote na Pisile mpe Akila, bampangi yina ke
salaka na munu kisalu ya Yesu-Klisto.
4 Bawu zolaka kufwa samu na kuvuukisa munu. Mu ke
kaka munu mosi ve yina ke na kutonda bawu, kasi mpe
mabuundu nyonso ya Nzambi yina kele ve ya ba-Zwife.
5 Beno pesa mpe mbote na bandimi yina ke vukanaka
na yinzo ya bawu. Beno pesa mbote na nkundi ya munu,
Epanete, muntu ya ntete yina kwikilaka na Yesu na kizunga
ya Aziya.
6 Beno pesa mbote na Maliya yina me tala mpasi mingi
samu na beno.
7 Beno pesa mbote na Andonikuse mpe Yunyase. Bawu kele
bantu ya dikanda ya munu, mpe bawu vwandaka na boloko
kintwadi na munu. Ba ke zolaka bawu mingi na bantumwa,
mpe bawu tekilaka munu na kukwikila na Klisto.
8 Beno pesa mbote na Ampyatuse, nkundi ya munu ya
luzolo na kintwadi ya beto na Mfumu.
9 Beno pesa mbote na Yulubani yina ke salaka na beto na
kisalu ya Klisto, mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo,
Takise.
10 Beno pesa mbote na Apelese yina lakisaka bisalu ya
kiminu ya yandi na Klisto. Beno pesa mbote na bantu yina
ke vwandaka na yinzo ya Alisetobule.
11 Beno pesa mbote na Elodyone, muntu ya dikanda ya
munu. Beno pesa mpe mbote na bantu yina ke vwandaka na
yinzo ya Nalesise, bayina ke salaka kiminu na Mfumu.
12 Beno pesa mbote na bibusi ya beto Tifene mpe Tifose,
yina ke salaka samu na Mfumu. Beno pesa mpe mbote na
nkundi ya munu ya luzolo, Peleside, yina salaka mingi samu
na Mfumu.

* **16:1** *Senkelese* vwandaka mwelo mosi na kati ya myelo nyonso zole ya dibungu ya mbanza Kolinto.

13 Beno pesa mbote na Lufuse yina Mfumu soolaka, mpe na
mama ya yandi yina kele mpe mama ya munu.
14 Beno pesa mbote na Asinkite, Felengone, Elemese,
Patelobase, Elemase, mpe na bampangi yina kele kintwadi na
bawu.
15 Beno pesa mbote na Filoloke mpe Zuli, na Nele mpe
kibusi ya yandi, na Olimpase mpe na bantu nyonso ya longo
yina kele kintwadi na bawu.
16 Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bam-
pangi ya luzolo. Mabuundu nyonso ya Nzambi yina ke
kwikilaka na Klisto me fidisa beno bambote.
17 Bampangi! Mu ke na kulomba beno na kuvwanda na
nkebolo na ntwala ya bayina ke tulaka kitantu na kati ya
dibuundu, mpe ke bwisaka kiminu ya bandimi na kuzonza
mambu ya yimbi na ndongosolo yina beno kuzwaka. Beno
katuka pene-pene ya bawu,
18 samu ti bantu ya mutindu yina ke sadilaka ve Mfumu ya
beto, Yesu-Klisto. Kasi bawu ke sadilaka bivumu ya bawu. Na
binzonzi ya bawu ya kitoko mpe ya luvunu, bawu ke vunaka
bantu yina kele ve ya kusikama na kiminu.
19 Ya tsyelika, bantu nyonso zaba wapi mutindu beno ke
tumamaka na Mfumu. Na yina, mu ke na kuyangalala samu
na beno. Kasi mu zola ti beno vwanda bantu ya ndwenga
samu na kusala mambu ya mbote, mpe bantu ya kuvedila
samu na kukima mambu ya yimbi.
20 Kaka ntangu fyoti me bikana, Nzambi yina ke pesaka
kizunu ke dyata lulendo ya Satana na yinsi ya makulu ya
beno.
Bika ti Mfumu ya beto, Yesu kusakumuna beno!
21 Timote, mpangi ya munu ya kisalu, ke na kupesa
beno mbote, mutindu mosi mpe Lusyuse, Zasone, mpe Sosi-
patelose yina kele bantu ya dikanda ya munu.
22 Munu Teletyuse yina me sonika mambu yina Polo me
zabisa na mukanda yayi, ke na kupesa beno mbote na
nkumbu ya Mfumu.
23 Ngaleyuse ke na kupesa beno mbote. Ni na sika ya yandi
mu ke vwandaka, mpe ni na yinzo ya yandi dibuundu nyonso
ke vukanaka. Elase yina ke bumbaka mbongo ya mbanza,
mpe Katuse, mpangi ya beto, me fidisa beno mbote. [
24 Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno
nyonso! Ameni!†]
25 Nkembo na Nzambi! Yandi ke na lulendo ya kukindisa
beno na Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na kuz-
abisa beno Yesu-Klisto. Na Nsangu ya Mbote yango, Nzambi

† **16:24** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

ke na kuzabisa mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi bumbaka katuka ntama.
26 Kasi ntangu yayi, Nzambi me tumisa ti yawu talana na pwelele nyonso, mpe bantu lenda kubakula yawu na kati ya mambu ya mbikululu yina ke zabisaka yawu, samu ti bawu kwikila Klisto mpe tumama na yandi.
27 Nkembo na Nzambi yina ke kaka yandi mosi na ndwenga! Nkembo kuvwanda na yandi tii bantangu nyonso na Yesu-Klisto. Ameni!

Mukanda ya Ntete ya Polo na sika ya ba-Klisto ya KOLINTO

NKOTOLO

Ntangu Polo salaka nzyetolo ya yandi ya zole, yandi lutisaka mvula mosi na bangonda sambanu na mbanza Kolinto, mpe yidikaka dibuundu ya Nzambi ya mbanza yina (Bis 18.1-11).

Kolinto vwandaka mbanza ya mfunu, samu ti yawu vwandaka na mabuundu zole. Bantu mingi vwandaka sala mumbungu, mpe vwandaka landa mingi mambu ya yinza yayi. Mambu nyonso yayi vwandaka sala ti dibuundu ya malumalu ya Nzambi ya Kolinto kula mbote ve.

Ntangu Polo vwandaka na mbanza Efeso, yandi kuzwaka bambala mingi bansangu ya yimbi ya dibuundu ya Kolinto, mpe yawu vwandaka talisa yandi kyadi. Ni yawu yina, yandi fidisaka mikanda na dibuundu ya Kolinto. Na kati ya mikanda yina yandi sonikaka, zole kele na kati ya dibuku ya Ngwisani ya Malu-Malu. Kasi ba ke na kuzonzila mikanda ya nkaka yina na kati ya (1Ko 5.9-13; 2Ko 2.3; 7.8).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Ko 1.1-3).
- Polo ke na kusala lusambulu ya kuvutula matondo (1Ko 1.4-9).
- Polo ke na kulomba na ba-Klisto ya Kolinto na kusala ngolo samu na kuvutula kiwisa na kati ya bawu (1Ko 1.10–4.21).
- Polo ke na kuzabisa bawu na kubingisa na kati ya dibuundu bantu yina ke sadilaka busafu (1Ko 5).
- Polo ke na kuyimina bawu na kufundisa mambu ya bawu na sika ya bayina kele ve ba-Klisto (1Ko 6.1-11).
- Polo ke na kuzabisa bawu wapi mutindu mu-Klisto fwana kusadila nzutu ya yandi (1Ko 6.12-20).
- Mvutu na dyambu ya makwela (1Ko 7).
- Mvutu na dyambu ya kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, mpe mvutu na dyambu ya kimpwanza ya mu-Klisto (1Ko 8.1–11.1).
- Mvutu na dyambu yina me tadila nkadulu ya ba-Klisto ntangu bawu ke vukanaka mpe ke kudyaka madya ya Mfumu (1Ko 11.2-34).
- Mvutu na dyambu ya makabu ya kimpeve, mpe mutindu ya kusadila yawu (1Ko 12–14).
- Mvutu na dyambu ya mvumbukulu ya bantu na lufwa (1Ko 15).

- Polo ke na kupesa malongi ya mutindu na mutindu, mpe bambote na ba-Klisto ya Kolinto (1Ko 16).

Bambote

1 Ni munu Polo yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu yandi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Sosetene,

2 beto ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bandimi ya mabuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto. Beto ke na kufidisa yawu mpe na sika ya bayina kele ya kukangama na Nzambi samu na Yesu-Klisto, na bayina kele ya longo na mbokolo ya Nzambi, mpe na bayina nyonso ke sambilaka kisika ni kisika Yesu-Klisto, Mfumu ya bawu mpe ya beto.

3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Nzambi ke fulusaka beto na mambu nyonso ya yandi ya mbote

4 Ntangu nyonso, mu ke tondaka Nzambi samu na bumbote ya yandi yina yandi lakisaka beno na Yesu-Klisto.

5 Na kuvwanda ya kukangama na Yesu-Klisto, Nzambi fulusaka beno na mambu nyonso ya mbote: bampova ya kuzonza mpe luzabu.

6 Ba zabisaka beno nsangu ya Yesu-Klisto, mpe beno ke na kukwikila yawu na ngolo nyonso.

7 Ni yawu yina, ata dikabu mosi ya kimpeve ke na kukondwa na beno yina ke na kuvingila ntangu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka.

8 Ni yandi ke pesa beno ngolo tii na nsuka, samu ti beno vwanda bantu yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka.

9 Nzambi yina bokilaka beno na kuzinga kintwadi na Mwana ya yandi Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele ya kukwikama na bansilulu ya yandi.

Nkabwani na kati ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza Kolinto

10 Bampangi, na Nkumbu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, mu ke na kukindisa beno mutindu yayi: Beno wisana mpe beno kabwana ve. Beno vwanda mbote ya kukangama na kintwadi beno na beno na ntima mosi mpe mabanza mosi.

11 Ya tsyelika bampangi, bantu ya dikanda ya Kolowe zabisaka munu ti beno ke na kuswanaka beno na beno.

12 Mu ke na zola kutuba mutindu yayi: Konso muntu na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polo», mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose». Muntu ya nkaka dyaka

ke na kutuba ti yandi kele muntu ya Pyele, mpe ya nkaka dyaka ti yandi kele muntu ya Klisto.
13 Beno banza ti ba lenda kukabula Klisto? Ni Polo ve kufwaka na kulunsi samu na beno, mpe beno kuzwaka ve mbotokolo na nkumbu ya Polo.
14 Matondo na Nzambi samu ti mu botikaka ve muntu na kati ya beno, kana kaka ve Kilipuse mpe Ngayuse.
15 Na yina, ata muntu lenda kutuba ti yandi kuzwaka mbotokolo na Nkumbu ya munu.
16 Aa! Mu zolaka zimbana, mu botikaka mpe dikanda ya Sefanase. Kasi mu zaba dyaka ve kana mu botikaka dyaka muntu ya nkaka.
17 Klisto fidisaka munu samu na kubotika bantu ve, kasi samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Mu fwana kusala yawu ata kusadila nzonzolo ya ndwenga ya bantu, samu ti lufwa ya Klisto na kulunsi vwanda ve ya mpamba.

Yesu-Klisto kele lulendo mpe ndwenga ya Nzambi

18 Ya tsyelika, kuzabisa nsangu ya lufwa ya Yesu na kulunsi kele bulawu samu na bantu yina ke na kuzimbana. Kasi samu na beto yina kele na nzila ya mpulusu, yawu kele lulendo ya Nzambi.
19 Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Mu ke bebisa ndwenga ya bantu yina ke na ndwenga,
mpe mu ke manisa mayela ya bantu yina ke na mayela.»
20 Na yina, wapi sika kele bantu ya ndwenga, to milongisi ya Misiku, to bayina ke salaka ntembe na yinza yayi? Nzambi me kitula ndwenga ya yinza yayi na bulawu.
21 Ya tsyelika, na ndwenga ya yandi, Nzambi salaka ti bantu zaba yandi ve na lusalusu ya ndwenga ya bawu. Na yina, Nzambi bakaka lukanu ya kuvuukisa bayina ke kwikilaka na nsangu yina beto ke na kuzabisa, mpe nsangu yango ke na kutalana mutindu bulawu.
22 Ba-Zwife ke na kulomba bidimbu, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke na kusosa ndwenga.
23 Kasi beto, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto yina kufwaka na kulunsi. Yawu kele mabaku samu na ba-Zwife mpe bulawu samu na bayina kele ve ba-Zwife.
24 Kasi samu na bayina Nzambi bokilaka, ba-Zwife to bayina kele ve ba-Zwife, Klisto kele lulendo mpe ndwenga ya Nzambi.
25 Bulawu ya Nzambi ke na ndwenga kulutila ndwenga yina ke na bantu, mpe bubolo ya Nzambi ke na ngolo kulutila ngolo yina ke na bantu.
26 Bampangi, beno fwana kuzaba nani beno kele, beno yina Nzambi bokilaka: Na kati ya beno kele ve na bantu mingi ya

1:14 Bis 19.29 **1:19** Esa 29.14

ndwenga na yina me tadila kimuntu. Ya kele ve na bantu mingi yina ke na lulendo, mpe bantu mingi yina kele na makanda ya buzitu.

27 Kasi Nzambi soolaka mambu yina kele bulawu na meso ya bantu samu na kutalisa bantu ya ndwenga nsoni, mpe mambu ya bubolo samu na kutalisa bantu ya ngolo nsoni.

28 Nzambi soolaka bima ya fyoti, bima yina kele na mfunu ve, mpe bima ya mpamba samu na kuzimbisa bima yina kele mfunu na meso ya bantu.

29 Na yina, ata muntu lenda kusala mayama na ntwala ya Nzambi.

30 Ni na yandi beno kele ya kukangama na Yesu-Klisto yina me kuma samu na beto ndwenga yina katukaka na Nzambi. Ni yandi ke kumisaka beto ya kudedama, ke soolaka beto na kuvwanda dikanda ya yandi, mpe ke kuulaka beto na masumu.

31 Ni yawu yina, mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «Kana muntu ke na nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu ti yandi kele kintwadi na Mfumu.»

2

Polo zabisaka nsangu ya Klisto yina ba komaka na kulunsi

1 Bampangi, ntangu mu kwizaka zabisa beno mansweki ya mabanza ya Nzambi, mu sadilaka ve nzonzolo ya mpasi to ya muntu ya ndwenga mingi.

2 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuzaba ve dyambu ya nkaka na sika ya beno, kana kaka ve Yesu-Klisto: Yesu-Klisto yina kufwaka na kulunsi.

3 Ni yawu yina, mu vwandaka muntu ya ngolo ve na katikati ya beno, mpe mu vwandaka tekita na boma.

4 Mambu yina mu vwandaka longisa mpe zabisa, vwandaka ata na dyambu ya binzonzi yina bantu ke salaka na ndwenga ya bawu. Kasi ni ngolo ya Mpeve ya Nzambi vwandaka zabisa munu yawu,

5 samu ti kiminu ya beno vwanda ve ya kusikama na ndwenga yina kele na bantu, kasi na lulendo ya Nzambi.

Ndwenga ya Nzambi

6 Kasi beto ke na kulongisa ndwenga na sika ya bantu ya kukula na kimpeve. Ndwenga yango kele ve ya yinza yayi, to ya bamfumu ya yawu yina Nzambi ke mwangisa.

7 Mu ke na kulongisa ndwenga ya mansweki ya mabanza ya Nzambi yina bantu vwandaka zaba ve na ntama. Nzambi kubikaka yawu samu na nkembo ya beto, ntete yandi yidika yinza.

1:31 Yel 9.22-23

8 Ata mosi na kati ya bamfumu yina ke yalaka yinza yayi
zabaka ndwenga yina. Kana bawu zabaka yawu, bawu
zolaka koma ve Mfumu ya nkembo na kulunsi.
9 Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Mambu yina disu talaka ve,
makutu kuwaka ve,
mpe ntima kanisaka ve,
Nzambi kubikaka yawu
samu na bantu yina ke zolaka yandi.»
10 Kasi ni na beto Nzambi zabisaka mansweki yina na
lusalusu ya Mpeve ya Longo. Ya tsyelika, Mpeve ya Longo
lenda kubakula mambu nyonso, ata mabanza ya Nzambi
yina kele ya kubumbama ntama.
11 Na yina me tadila muntu, kaka ni mpeve ya yandi zaba
mabanza yina kele na yandi. Mutindu mosi mpe, kaka ni
Mpeve ya Nzambi zaba mabanza ya Nzambi.
12 Beto kuzwaka ve mpeve ya yinza yayi. Kasi beto kuzwaka
Mpeve yina ke katukaka na Nzambi, samu ti beto lenda na
kuzaba makabu yina Nzambi me pesa beto.
13 Beto ke zonzilaka ve makabu yina na bampova yina ke
katukaka na ndwenga ya bantu, kasi na bampova yina ke
katukaka na Mpeve ya Nzambi. Ni mutindu yina, beto ke
bangulaka mambu ya kimpeve na sika ya bantu ya kimpeve.
14 Na kimuntu, muntu ke ndimaka ve mambu ya Mpeve ya
Nzambi. Yawu kele bulawu na yandi. Yandi lenda kubakula
yawu ve, samu ti kaka ni muntu yina kele na Mpeve ya
Nzambi lenda kubakula yawu.
15 Muntu ya kimpeve ke bakulaka mfunu ya mambu
nyonso, kasi ata muntu lenda kubakula mfunu ya mambu ya
yandi.
16 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nani zaba mabanza ya Mfumu?
Nani lenda pesa yandi malongi?»
Kasi beto, beto kele na mabanza ya Klisto.

3

Kutunga na mutindu ya mbote

1 Bampangi! Na yina me tadila munu, mu vwandaka me
lenda ve na kuzonza na beno mutindu ti mu ke na kuzonza
na bantu yina kele na Mpeve ya Nzambi. Kasi mu zonzaka na
beno mutindu muntu yina ke na kuzonza na bantu ya yinza
yayi, mpe mutindu muntu yina ke na kuzonza na bantu yina
kele ntete bana ya fyoti na kiminu na Klisto.

2:9 Esa 52.15; 64.3 **2:16** Esa 40.13

2 Mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve mutindu
madya ya kilo, kasi mutindu miliki. Kana yawu vwandaka
mutindu madya ya kilo, beno zolaka lenda ve na kudya yawu.
Ata ntangu yayi, beno lenda kudya yawu ve,
3 samu ti beno ke na kuzinga ntete mutindu bantu ya yinza
yayi. Beno ke ntete na musoki na bampangi, mpe beno ke
swanaka beno na beno. Na yina, beno ke lakisaka ti beno
ke ntete bantu ya yinza yayi, mpe beno ke na kuzinga na
kimuntu.
4 Kana mosi na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu
ya Polo» mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose», ya ke na
kulakisa ve ti beno ke na kuzinga ntete na kimuntu?

5 Kasi nani kele Apolose? Nani kele Polo? Beto kele kaka
bisadi ya Nzambi yina yandi fidisaka samu na kuzabisa beno
mambu ya yandi samu ti beno kwikila. Konso muntu na kati
ya beto ke na kusala kisalu yina Mfumu pesaka yandi.
6 Munu, mu me kuna mbuma, mpe Apolose me tula maza.
Kasi ni Nzambi ke na kukulisa yawu.
7 Na yina, muntu yina ke kunaka mbuma mpe muntu yina
ke tulaka maza kele mfunu ve. Kasi ni Nzambi yina ke
kulisaka yawu kele mfunu.
8 Muntu yina ke kunaka mpe muntu yina ke tulaka maza
kele kaka muntu mosi. Kasi konso muntu ke kuzwa difuta na
kisalu ya yandi.
9 Beto ke na kusala kintwadi na kisalu ya Nzambi, mpe
beno, beno kele bilanga ya Nzambi. Beno kele mpe yinzo yina
Nzambi me tunga.

10 Na bumbote yina Nzambi lakisaka munu, mu me tula
lufulu mutindu kitungi ya ndwenga. Ntangu yayi, muntu
ya nkaka ke na kutunga na zulu ya lufulu yina. Kasi konso
muntu fwana kusala keba na mutindu yandi ke na kutunga.
11 Lufulu ya nkaka kele ve. Ni Yesu-Klisto kele lufulu, mpe
ata muntu lenda kutula dyaka lufulu ya nkaka.
12 Bantu ya nkaka ke sadila bima ya wolo, bima yina ba
ke yidikaka mbongo ya bisengo, matadi ya ntalu, mabaya, to
nyanga samu na kutunga na zulu ya lufulu.
13 Kasi kisalu ya konso muntu ke talana na kilumbu ya
lufundusu. Ya tsyelika, tiya ke talana na kilumbu yina, mpe
yawu ke meka kisalu ya konso muntu.
14 Kana kisalu yina muntu tungaka na zulu ya lufulu tata-
mana, muntu yina ke kuzwa difuta,
15 mpe muntu yina me sala kisalu yina ke kuya na tiya ke
kuzwa ve difuta. Kasi Nzambi ke vuukisa yandi mutindu
muntu yina me luta na kati-kati ya tiya.

16 Beno fwana kuzaba ti banzutu ya beno kele Yinzo ya
Nzambi, mpe Mpeve ya Nzambi ke vwandaka na kati ya beno.
17 Na yina, kana muntu mwangisa Yinzo ya Nzambi,
Nzambi mpe ke mwangisa yandi samu ti Yinzo ya Nzambi
kele ya longo, mpe Yinzo yango ni beno.
18 Beno vunama ve! Kana muntu na kati ya beno ke na
kubanza ti yandi kele muntu ya ndwenga na yinza yayi, ya
ke mbote ti yandi lawuka, samu ti yandi kuma muntu ya
ndwenga.
19 Mu ke na kutuba mutindu yina samu ti ndwenga yina
kele na bantu ya yinza kele bulawu na meso ya Nzambi. Ya
tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi ke kuzwaka
bantu ya ndwenga na mitambu ya bawu mosi na mambu ya
luvunu yina bawu ke tubaka.»
20 Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Mfumu zaba ma-
banza ya bantu ya ndwenga. Yandi zaba ti yawu kele
mpamba.»
21 Na yina, ata muntu fwana kusala mayama samu na
bantu. Beno fwana kuzaba ti bima nyonso kele ya beno:
22 Polo, Apolose, to Sefase, yinza, luzingu to lufwa, mambu
ya bantangu yayi to ya bantangu ke kwiza, nyonso kele ya
beno.
23 Kasi beno, beno kele na Klisto, mpe Klisto kele na
Nzambi.

4

Polo ke na kuzonzila bampasi ya bantumwa

1 Beno fwana kutala beto mutindu bisadi ya Klisto mpe
bantwadisi ya kuzabisa mansweki ya mabanza ya Nzambi.
2 Kasi dyambu yina ba ke lombaka na bantwadisi, ni ku-
vwanda ya kukwikama.
3 Samu na munu, ya ke sala munu kima ve kana mu
funduswa na beno to na misambisi. Mu ke na kusala mpe
lufundusu ya munu mosi ve.
4 Ndinga yina ke zonzaka na kati ya ntima ya munu ke na
kufundisa munu ve. Kasi ni yawu ve salaka ti mu vwanda ya
kudedama. Mufundisi ya munu, ni Mfumu.
5 Ni yawu yina, beno fundisa muntu ve ntete kuma ntangu
yina Nzambi kubikaka, ntete nkwizulu ya Mfumu salama: Ni
yandi ke tula na nsemo mambu yina kele ya kubumbama na
kati ya kitombe, mpe ke zabisa mabanza yina kele na kati ya
bantima ya bantu. Na yina, Nzambi ke pesa na konso muntu
masiika yina me fwanana.

3:19 Yob 5.13 **3:20** Mga 94.11

6 Bampangi, na yina me tadila mambu yina mu me
zabisa beno, mu me baka Apolose mpe munu mosi mutindu
bifwanusu samu na kusadisa beno na kubakula nsasa ya
kingana yayi: «Ya me lunga na kuzinga na kati ya bandilu
mutindu yawu kele ya kusonama.» Ata muntu na kati ya
beno fwana kusala mayama samu na muntu mosi, mpe
kusafula muntu ya nkaka.
7 Na yinki nge ke na kubanza ti nge lutila bampangi? Bima
nyonso yina ke na nge, ni Nzambi pesaka nge yawu. Kana nge
kuzwaka yawu, samu na yinki nge ke na kusala mayama na
bima yina nge kuzwaka mutindu ti nge kuzwaka yawu ve?
8 Beno me fuluka na bima nyonso, mpe beno me kuma
yimeni bamvwama! Beno me kuma bantinu, kasi beto, beto
kele ve bantinu. Ya tsyelika, mu zolaka ti beno vwanda
bantinu samu ti beto mpe, beto yala na beno.
9 Mu banza ti beto bantumwa, Nzambi me tula beto na
kisika ya nsuka mutindu bantu yina ba me zengila lufwa
samu na kufwa na yinza, na meso ya bambazi mpe ya bantu.
10 Beto kele bilawu samu na Klisto, kasi beno kele bantu
ya ndwenga na kintwadi ya beno na Klisto. Beto kele na
ngolo ve, kasi beno kele na ngolo. Beno kele bantu yina ba
ke zitisaka, kasi beto kele bantu yina ba ke safulaka.
11 Tii ntangu yayi, beto ke na kukondwa bima ya kudya, ya
kunwa, mpe bilele ya kulwata. Ba ke na kubula beto bikoti,
mpe beto kele ve na yinzo ya kuvwanda.
12 Beto ke na kutala mpasi na kusala na maboko ya beto.
Ntangu bantu ke fingaka beto, beto ke vutudilaka bawu
mambu ya buzitu, mpe ntangu ba ke talisaka beto mpasi, beto
ke vibidilaka.
13 Ntangu bantu ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me
tadila beto, beto ke kindisaka bampangi. Tii ntangu yayi,
bantu ke na kutala ti beto kele mutindu mazala ya yinza, mpe
mutindu bima ya mvindu yina bantu nyonso ke na kulosa.

Polo ke na kulwengisa dibuundu ya Kolinto

14 Mu me sonikina beno mutindu yina samu na kutalisa
ve beno nsoni, kasi samu na kulwengisa beno mutindu bana
yina mu ke zolaka mingi.
15 Ya tsyelika, ata beno vwanda na milongisi mafunda kumi
(10 000) yina ke twadisa beno na nzila ya Klisto, beno kele ve
na batata mingi. Ni munu pesaka beno luzingu na Yesu-Klisto
na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote.
16 Na yina, mu ke na kulomba beno na kulanda nkadulu ya
munu.
17 Ni yawu yina, mu me fidisa beno Timote yina kele
mwana ya munu ya luzolo, mpe yina kele ya kukwikama na
nzila ya Mfumu. Yandi ke bambula beno moyo wapi mutindu

mu ke na kuzinga na nzila ya Yesu-Klisto, mutindu mu ke na kulongisa yawu bisika nyonso na kati ya mabuundu nyonso ya Nzambi.

18 Bantu ya nkaka na kati ya beno me kuma na mayama,
samu ti bawu ke na kubanza ti mu ke kwiza kutala dyaka beno ve.
19 Kana Mfumu zola, mu ke kwiza kutala beno na bilumbu ke kwiza. Na yina, mu ke sosa ve na kuzaba mambu yina ke zonzaka bantu yayi ya mayama, kasi lulendo ya bawu.
20 Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi ke talanaka ve na bampova ya kuzonza, kasi na lulendo.
21 Yinki beno zola? Mu kwiza na sika ya beno na kikoti na maboko, to na ntima ya kufuluka na luzolo mpe lembami?

5

Nkadulu ya yimbi na kati ya dibuundu ya Kolinto

1 Na bisika nyonso, bantu ke na kutuba ti beno ke na kusadila busafu na kati ya beno. Busafu yango me lutila ngolo, mpe ata bayina zaba ve Nzambi lenda kusadila yawu ve. Ya tsyelika, ba ke na kutuba ti mosi na kati ya beno ke na kubasika na kento ya tata ya yandi.
2 Beno ke na kusala mayama! Beno zolaka vwanda ya kufuluka na kyadi, samu ti beno bingisa na kati ya beno muntu ya mavanga ya mutindu yina.
3-4 Samu na munu, mu kele ntama na beno na nzutu ya munu. Kasi na mpeve ya munu, mu kele kintwadi na beno, mpe na Nkumbu ya Yesu, Mfumu ya beto, mu me fundisa muntu yina me sala dyambu ya mutindu yina mutindu ti mu vwandaka kuna. Ntangu beno ke vukana, mu ke vwanda kintwadi na beno na kimpeve, mpe na lulendo ya Yesu, Mfumu ya beto,
5 beno yekula muntu ya mutindu yina na maboko ya Satana. Na yina, nzutu ya yandi ke beba, kasi mpeve ya yandi ke kuzwa mpulusu na kilumbu yina Mfumu ke vutuka.
6 Beno fwana kusala ve mayama! Beno zaba yawu mbote ti mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso.
7 Beno sala ti beno kuma ya kuvedila. Beno katula levule yayi ya ntama, samu ti beno kuma mutindu kiputi ya malumalu yina kele ve na levule. Ni mutindu yina beno kele. Ya tsyelika, Klisto yina kele dimeme ya beto ya Paki kufwaka mutindu munkayulu.
8 Na yina, beto kembila mukembo ya beto ya Paki na mampa yina ba me yidika ve na levule ya ntama, to ya

5:7 Kbk 12.21; 13.7

masumu mpe ya busafu. Kasi beto kudya mampa yina kele ve na levule, mampa ya kuvedila mpe ya butsyelika.

9 Na mukanda yina mu fidisaka beno ntete, mu zabisaka beno na kuvwanda ve kintwadi na bantu yina ke zingaka na busafu.

10 Na kutuba mutindu yina, mu vwandaka zonza ve samu na bantu yina ke zingaka na busafu na kati ya yinza yayi, bayina ke zolaka mbongo, bayina ke bakaka bima ya ngana to misambidi ya biteki. Kana ni mutindu yina, beno fwanaka katuka na yinza yayi.

11 Kasi na kati ya mukanda ya munu, mu vwandaka zola kuzabisa beno na kuvwanda ve kintwadi na muntu yina ke na kutuba ti yandi kele mundimi kana yandi ke na kuzinga na busafu, ke zolaka mbongo, kusambila biteki, kufinga bantu, kukola malafu, to bayina ke bakaka bima ya ngana. Beno meka ve na kudya ata fyoti na muntu ya mutindu yina.

12-13 Ya ke dyambu ya munu ve na kufundisa bayina kele ve bandimi. Ni Nzambi ke fundisa bawu. Kasi beno fwana kufundisa bayina beno kele dibuundu mosi. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno bingisa muntu ya myangu na kati-kati ya beno.»

6

Balufundusu na kati ya dibuundu ya Nzambi

1 Kana mosi na kati ya beno ke na dyambu na mpangi, samu na yinki yandi ke sosaka lufundusu na bayina zaba ve Nzambi? Samu na yinki yandi ke kwendaka ve na sika ya bayina kele bantu ya longo?

2 Beno fwana kuzaba ti bantu ya longo ke fundisa bantu ya yinza. Kana ni beno fwana kufundisa bantu ya yinza, wapi mutindu beno ke na kulenda ve na kufundisa mambu yayi ya mfunu ve?

3 Beno zaba ve ti ni beto ke fundisa bambazi? Na yina, beto lenda kufundisa mbote mambu ya luzingu yayi.

4 Kasi ntangu beno ke vwandaka na dyambu na bampangi samu na mambu ya luzingu yayi, beno ke bakaka bantu yina dibuundu ya Nzambi ke talaka mpamba.

5 Ya kele mambu ya nsoni samu na beno. Mu banza ti na kati ya beno, muntu ya ndwenga yina lenda kuyidika mambu ya bampangi lenda kukondwa ve.

6 Kasi ya ke mbote ve ti mpangi mosi fundasana na mpangi ya nkaka na sika ya misambisi yina kele ve bandimi.

7 Ya tsyelika, dyambu ya kufundisa bampangi beno na beno ke na kulakisa ti beno me vutuka na manima. Samu na yinki

5:12-13 Mus 17.7

beno ke vibidila ve mambu yina kele ya kudedama ve? Samu
na yinki beno ke bikaka ve ti ba baka beno bima?
8 Kasi ni beno ke salaka mambu yina kele ve ya kudedama
mpe ke na kubaka bima ya bampangi. Beno ke na kusala
yawu mpe na sika ya bampangi ya beno!
9 Beno fwana kuzaba ti bayina ke salaka mambu ya yimbi
ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. Muntu vuna beno ve!
Bayina ke zingaka na busafu, ke sambilaka biteki, bantu ya
kinsuza, babakala yina sadilaka mambu ya nsoni na banzutu
ya bawu, mpe babakala yina ke vukisaka mfulu bakala na
bakala, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi.
10 Mutindu mosi mpe, miyibi, bayina ke zolaka mbongo, ke
kolaka malafu, ke fingaka bampangi, mpe bayina ke bakaka
bima ya ngana, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi.
11 Ni mutindu yina vwandaka bantu ya nkaka na kati ya
beno. Kasi Nzambi vedisaka beno mpe soolaka beno, samu
ti beno vwanda bantu ya dikanda ya yandi. Yandi kumisaka
beno ya kudedama na nkumbu ya MfumuYesu-Klisto mpe na
lusalusu ya Mpeve ya Nzambi ya beto.

Nzutu kele Yinzo ya Mpeve ya Longo

12 Bantu ya nkaka ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala
mambu ni mambu.» Ya kele ya tsyelika, kasi mambu nyonso
ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika: «Mu ke na muswa ya kusala
mambu ni mambu,» kasi mu lenda kundima ve ti mu vwanda
mundongo ya mambu ni mambu.
13 Ba ke tubaka mpe: «Madya kele samu na nzutu, mpe nzutu
kele samu na madya.» Ya kele ya tsyelika! Kasi Nzambi ke
zimbisa madya mpe nzutu. Beno fwana kuzaba ti nzutu kele
ve samu na kindumba, kasi yawu kele samu na Mfumu, mpe
Mfumu kele samu na nzutu.
14 Nzambi vumbulaka Mfumu na lufwa, mpe yandi ke
vumbula beto mpe na lufwa na lulendo ya yandi.
15 Beno zaba ve ti banzutu ya beno kele binama ya nzutu
ya Klisto? Na yina, mu lenda kubaka binama ya nzutu ya
Klisto samu na kusala yawu binama ya nzutu ya kento ya
kindumba? Ya lenda kusalama ve.
16 To beno zaba ve ti bakala yina me vukisa mfulu na kento
ya kindumba, me kuma nzutu kaka mosi na kento yina? Ya
tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bawu nyonso zole ke
kuma kaka nzutu mosi.»
17 Kasi muntu yina me kangama na Mfumu, me kuma
mpeve mosi na yandi.
18 Beno bika na kusala kindumba. Masumu nyonso ya
nkaka yina muntu ke salaka, ke salamaka na ngaanda ya

6:16 Mba 2.24

nzutu. Kasi muntu yina ke salaka kindumba ke salaka disumu na nzutu ya yandi.

19 Beno fwana kuzaba ti nzutu ya beno kele Yinzo ya Mpeve ya Longo yina kele na beno: Mpeve yina Nzambi pesaka beno. Nzutu ya beno kele ve samu na beno mosi,

20 samu ti ba kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kembisa Nzambi na nzutu ya beno.

7

Mvutu ya Polo na mambu ya makwela

1 Ntangu yayi, mu ke pesa beno bamvutu samu na mambu yina beno sonikinaka munu. Ya kele mbote na bakala na kuvukisa ve mfulu na kento.

2 Kasi samu ti bantu kusadila ve kindumba, konso bakala fwana kuvwanda na kento ya yandi, mpe konso kento fwana kuvwanda na bakala ya yandi.

3 Bakala fwana kulungisa bansatu ya kento ya yandi. Mutindu mosi mpe, kento fwana kulungisa bansatu ya bakala ya yandi.

4 Kento lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na bakala ya yandi. Mutindu mosi mpe, bakala lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na kento ya yandi.

5 Beno fwana kumanga ve na kuvukisa mfulu. Beno lenda kusala yawu kana beno me wisana na kulutisa mwa bilumbu samu na kusambila. Kasi na manima, beno vutukila luzingu ya beno ya makwela, samu ti Satana tonta beno ve kana beno lenda dyaka ve na kukutika banzutu ya beno.

6 Na kuzabisa beno mutindu yina, mu ke na kupesa ve beno lutumu. Kasi mu ke na kupesa beno luve ya kusala yawu kana beno zola.

7 Mu zola ti bantu nyonso vwanda mutindu munu. Kasi konso muntu ke na dikabu yina Nzambi pesaka yandi: muntu yayi ke na dikabu ya mutindu ya nkaka, mpe muntu yina ke na dikabu ya mutindu ya nkaka mpe.

8 Na bayina kele ve ya kukwela mpe na mifwidi, mu ke na kutuba ti ya kele mbote ti beno tatamana na kuzinga mpila yina mutindu munu.

9 Kasi kana beno lenda ve kukutika banzutu ya beno, ya kele mbote ti beno kwela, samu ti bantima ya beno kuya ve na bansatu ya kindumba.

10 Na bayina kele ya kukwela, ni munu ve ke na kuzonza, kasi ni Mfumu ke na kutumisa bawu mutindu yayi: Kento fwana kukabuka ve na bakala ya yandi.

11 Kana yandi me kabuka na bakala ya yandi, yandi kwela
dyaka ve, to yandi fwana kuwisana dyaka na bakala ya yandi.
Bakala mpe fwana kukatula ve kento ya yandi na makwela.
12 Ntangu yayi, ni Mfumu ve ke na kuzonza, kasi munu
mosi. Na bantu ya nkaka, mu ke na kutuba mutindu yayi:
Kana mpangi mosi ke na kento yina kele ve mukwikisi, mpe
kana kento yina me ndima na kuzinga na yandi, yandi fwana
kukatula yandi ve na makwela.
13 Kento mpe, kana yandi ke na bakala yina kele ve muk-
wikisi, mpe kana bakala yina me ndima na kuzinga na yandi,
yandi fwana kumanga ve bakala yina.
14 Ya tsyelika, bakala yina kele ve mukwikisi kele ya longo,
samu ti yandi kele ya kukangama na kento ya yandi yina kele
mukwikisi. Mutindu mosi mpe, kento yina kele ve mukwikisi
kele ya longo, samu ti yandi kele ya kukangama na bakala ya
yandi yina kele mukwikisi. Kana ni mutindu yina ve, bana ya
beno zolaka vwanda ya kuvedila ve. Kasi bawu kele ya longo.
15 Kana muntu yina kele ve mukwikisi ke na nsatu ya
kukabuka na bakala to kento ya yandi, beno bika yandi sala
yawu. Na yina, ya vwanda kento to bakala, bawu kele na
kimpwanza, samu ti Nzambi bokilaka beno na kuzinga na
kizunu.
16 Nge kento, wapi mutindu nge lenda kuzaba ti nge ke
vuukisa bakala ya nge? Mutindu mosi mpe, nge bakala, wapi
mutindu nge lenda kuzaba ti nge ke vuukisa kento ya nge?

Kuzinga mutindu nge vwandaka ntangu Nzambi bokilaka nge

17 Dyambu ya nkaka kele ti konso muntu fwana kutata-
mana na mutindu ya kuzinga yina Mfumu pesaka yandi, mpe
na mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi.
Ni mambu yina mu ke na kutumisa na mabuundu nyonso ya
Nzambi.
18 Kana ba zengaka nge bubakala ntangu Nzambi boki-
laka nge, vwanda mutindu yina. Kana ba zengaka ve nge
bubakala, kusosa ve ti ba zenga nge yawu.
19 Kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu ve.
Kasi dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama na misiku
ya Nzambi.
20 Konso muntu fwana kutatamana na kuzinga mutindu
yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka yandi.
21 Kana nge vwandaka mundongo ntangu Nzambi bokilaka
nge, kunyonga ve. Kasi kana nge lenda kukuma muntu ya
kimpwanza, landa nzila yina.
22 Ya tsyelika, mundongo yina Mfumu bokilaka, kele muntu
ya kimpwanza samu na Mfumu. Mutindu mosi mpe, muntu

ya kimpwanza yina Mfumu bokilaka, kele mundongo ya Klisto.
23 Nzambi kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno
kuma dyaka ve bandongo ya bantu.
24 Bampangi, konso muntu fwana kutatamana na kuzinga
na ntwala ya Nzambi na mutindu yandi vwandaka ntangu
Nzambi bokilaka yandi.

Mabanza ya Polo samu na bayina kele ve ya kukwela

25 Mambu yina mu ke na kuzabisa na sika ya bayina kele ve
ya kukwela, me katuka ve na sika ya Mfumu. Kasi yawu kele
kaka mabanza ya munu mosi. Ya kele mabanza ya muntu
yina Nzambi talaka kyadi, mpe yina bantu lenda kusala
kivuvu.
26 Mu banza ti samu na bampasi yina beto ke na kutala
na ntima ntangu yayi, ya kele mbote na konso muntu na
kuvwanda kaka mutindu yandi kele.
27 Kana nge ke na kento, kukatula yandi ve na makwela.
Kana nge ke na kento ve, kusosa ve na kuvwanda na kento.
28 Ya zola kutuba ve ti kana nge kwela, nge me sala disumu
to kana ndumba me kwela, yandi me sala disumu. Kasi
bayina ke kwela ke vwanda na bankwamusu na luzingu ya
bawu, mpe mu zola kukatula beno na bankwamusu yina.
29 Bampangi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Ntangu me
kuma nkufi. Na yina, katuka ntangu yayi, babakala ya kuk-
wela fwana kuvwanda mutindu ti bawu kele ve na bakento.
30 Bayina ke na kudila fwana kuzinga mutindu bayina ke
na kudila ve. Bayina ke na kilengi fwana kuvwanda mutindu
bayina ke na kilengi ve, mpe bayina ke na kusumba fwana
kuvwanda mutindu ti bima yina kele ya bawu ve.
31 Bayina ke na kusadila bima ya yinza yayi fwana ku-
vwanda mutindu bantu yina ke na kusadila ve bima ya yinza
yayi, samu ti mambu ya yinza yayi ke luta.
32 Mu zola ti beno vwanda ve na manyongo. Bakala yina
kele ve ya kukwela ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya
Mfumu, mpe ke sosaka na kuyangidika Mfumu.
33 Kasi bakala yina kele ya kukwela ke pesaka nzutu ya
yandi na bima ya yinza. Yandi ke sosaka na kuyangidika
kento ya yandi,
34 mpe ntima ya yandi kele ya kukabuka na bandambu
zole. Mutindu mosi mpe, kento yina kele ve ya kukwela, mpe
ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke pesaka banzutu
ya bawu na bima ya Mfumu, samu ti bawu vwanda ya longo
na nzutu mpe na mpeve. Kasi kento yina kele ya kukwela, ke
pesaka nzutu ya yandi na bima ya yinza. Yandi ke sosaka na
kuyangidika bakala ya yandi.

35 Mu ke na kuzabisa beno yawu samu na kusadisa beno, kasi ve samu na kulebika beno mutambu. Mu zola ti beno sala mambu yina me fwanana, mpe ti beno vwanda ya kukangama na Mfumu na ntima mosi.

36 Kana muntu yina ke na bansatu ya kulutila na ndumba yina yandi pesaka nsilulu ya makwela, ke na kutala ti yandi lenda dyaka ve na kuvibidila, mpe ti yandi fwana kukwela yandi, ya ke mbote ti bawu kwelana mutindu yandi ke na kuzola. Na kusala mutindu yina, yandi ke na kusala ve disumu.

37 Kasi muntu yina lenda kubaka lukanu na kati ya ntima ya yandi na kukwela ve mpe na kuvukisa ve mfulu na ndumba yina yandi pesaka nsilulu ya makwela, ke na kusala mambu ya mbote kana ata muntu me tumisa yandi na kusala yawu, mpe kana yandi lenda kuyala bansatu ya nzutu.

38 Na yina, muntu yina me kwela ndumba yina yandi pesaka nsilulu ya makwela, me sala mambu ya mbote. Kasi muntu yina me manga na kukwela me lutila na kusala mambu ya mbote.

Malongi samu na mifwidi

39 Kento fwana kukabuka ve na bakala ya yandi kana bakala ke na kuzinga ntete. Kana bakala ya yandi me kufwa, yandi ke na kimpwanza ya kukwela bakala yina yandi zola, kasi yawu salama na luzolo ya Mfumu.

40 Na mabanza ya munu, yandi ke lutila na kuvwanda na kyese kana yandi kwela dyaka ve. Mu kanisa ti munu mpe, mu kele na Mpeve ya Nzambi.

8

Bibulu yina ba ke pesaka mutindu munkayulu na banzambi ya biteki

1 Ntangu yayi, mu ke pesa beno mvutu na dyambu ya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu minkayulu na sika ya banzambi ya biteki. Ya kele ya tsyelika beto nyonso zaba ti beto kele na luzabu. Luzabu ke salaka ti muntu vwanda na mayama, kasi luzolo ke kulisaka.

2 Kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba kima, yandi zaba yawu ntete ve mutindu me fwanana.

3 Kasi muntu yina ke zolaka Nzambi, Nzambi zaba yandi.

4 Na yina, beto lenda kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na sika ya banzambi ya biteki? Beto zaba ti nzambi ya kiteki kele ve na yinza, mpe ti Nzambi kele kaka mosi.

5 Bantu ya nkaka ke tubaka ti ya lenda kuvwanda na
banzambi mingi na mazulu to na ntoto. Ya kele ya tsyelika,
banzambi mpe bamfumu kele mingi.
6 Kasi samu na beto, ya kele kaka na Nzambi mosi, yina kele
Tata. Yandi yidikaka bima nyonso, mpe beto ke na kuzinga
samu na yandi. Mutindu mosi mpe, ya kele kaka na Mfumu
mosi, Yesu-Klisto. Ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso,
mpe beto ke zingaka na yandi.
7 Kasi bantu nyonso kele ve na luzabu yina. Ntangu bantu
yina vwandaka sambila banzambi ya biteki ke kudyaka
bibulu yina bantu ke pesaka mutindu minkayulu, bawu ke
banzaka na banzambi ya biteki. Ndinga yina ke zonzaka
na kati ya bantima ya bawu kele ngolo ve, mpe kele ya
kusumuka.
8 Ni madya ve ke salaka ti beto vwanda pene-pene na
Nzambi. Kana beto kudya yawu, beto ke bwela ve kima ya
nkaka, mpe kana beto kudya yawu ve, beto ke kondwa kima
ve.
9 Kasi beno sala keba samu ti kimpwanza yina ke na beno,
kubwisa ve bayina ke ntete ve ya kusikama mbote na kiminu.
10 Ya tsyelika, nge muntu ya luzabu! Kana muntu tala nge
na kudya na kati ya yinzo yina ba ke sambilaka biteki, yinki
yawu ke sala yandi? Yandi ke kuzwa ngolo ya kudya yawu,
samu ti ndinga yina ke zonzaka na kati ya ntima ya yandi kele
ntete ngolo ve.
11 Na yina, samu na luzabu ya nge, luzingu ya mpangi ya
nge ya kiminu ya fyoti yina Klisto kufwaka samu na yandi,
ke beba.
12 Na kusala masumu ya mutindu yina na bampangi ya
beno, mpe na kulwalisa bantima ya bawu yina kele na ngolo
ve, beno ke salaka masumu na yandi mosi Klisto.
13 Ni yawu yina, kana ya kele na madya yina ke na kusala ti
mpangi ya munu bula mabaku, mu ke kudya dyaka ve mbisi,
samu ti mpangi ya munu bula ve mabaku.

9

Wapi mutindu Polo ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote

1 Mu kele na kimpwanza ve? Mu kele ntumwa ve? Mu
talaka ve Mfumu ya beto, Yesu? Beno kele ve bambuma ya
kisalu ya munu samu na Mfumu?
2 Ata ti bantu ya nkaka ke na kundima munu ve mutindu
ntumwa, kasi na beno, mu kele ntumwa. Ya tsyelika, ni
beno kele kidimbu ya kisalu ya munu ya buntumwa samu na
Mfumu.
3 Mvutu ya munu na sika ya bantu ke fundaka munu, ni
yayi:

4 Na kisalu beto ke na kusala, beto kele ve na luve ya kudya
mpe kunwa?
5 Beto kele ve na luve ya kuzyeta na kento mutindu ke
salaka bantumwa ya nkaka, bampangi ya Mfumu, mpe Se-
fase?
6 Ya ke kaka munu na Banabase ke na kusala na maboko ya
beto mosi samu na kuzwa madya.
7 Ata kinwani ke futaka mbongo na kusala kisalu ya yandi.
Kisadi-bilanga ya vinu ke kudyaka bambuma ya bilanga yina
yandi ke kunaka, mpe muvungi ke kunwaka miliki ya bibulu
yina yandi ke yundulaka.
8 Mambu yina mu me tuba me katuka ve na mayela ya
kimuntu, samu ti Misiku mpe ke tubaka mutindu yina.
9 Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Moyize: «Beno fwana
kukanga ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala kisalu ya
kukabula bambuma na matiti ya yawu.» Nzambi ke na kutala
kyadi ya bangombe?
10 Ni samu na beto ve yandi ke na kutuba mutindu yina?
Ya tsyelika, mambu yayi sonamaka samu na beto, samu ti
muntu yina ke balulaka ntoto ya bilanga, kusala na kivuvu
mpe muntu yina ke bulaka matiti ya bambuma ya faline
samu na kukabula yawu na bambuma ya yawu, kusala kisalu
ya yandi na kivuvu ya kuzwa kikunku ya yandi.
11 Beto me kuna bambuma ya kimpeve na kati ya beno. Na
yina, ya kele dyambu ya nene kana beto kuzwa bimvwama
na sika ya beno mutindu musendo?
12 Kana bantu ya nkaka kele na muswa ya kusala yawu
na sika ya beno, beto mpe kele na muswa ya kusala yawu
kulutila bawu.
Kasi beto me sadila yawu ve. Beto ke na kuvibidila mambu
nyonso samu na kukanga ve bantu nzila na kuwa Nsangu ya
Mbote ya Klisto.
13 Beno zaba mbote ti bayina ke salaka na kati ya Yinzo
ya Nzambi ke kuzwaka madya na Yinzo ya Nzambi, mpe ti
bayina ke salaka kuna na kiyokolo ya minkayulu, ke kuzwaka
kikunku ya bawu na minkayulu yina.
14 Mutindu mosi mpe, Mfumu pesaka lutumu na bayina
ke zabisaka Nsangu ya Mbote na kuzwa madya ya bawu na
kisalu yina.
15 Kasi mu me lomba beno kima ve, mpe na kusonika yawu,
mu ke na kulomba ve ti beno pesa munu bima yina mu ke
na muswa ya kuzwa. Mu banda na kulomba beno yawu?
Ve, ya me lutila mbote na munu na kufwa. Ata muntu lenda
kukatula munu dyambu yayi yina mu ke na kusala mayama.

9:9 Mus 25.4; 1Ti 5.18 **9:14** Mat 10.10; Lke 10.7

16 Mu lenda kusala ve mayama samu ti mu ke na kuzabisa
Nsangu ya Mbote. Ya kele kisalu yina mu fwana kusala, mpe
kyadi na munu kana mu zabisa ve Nsangu ya Mbote.
17 Kana mu ke na kusala yawu na luzolo ya munu mosi, mu
fwana kuzwa difuta. Kasi kana mu ke na kusala yawu ve na
luzolo ya munu mosi, yawu kele kaka kisalu yina ba tumisaka
munu na kusala.
18 Na yina, wapi difuta ya munu? Ni kuzabisa Nsangu ya
Mbote ya mpamba ata kulomba bima yina mu fwana kuzwa
na kuzabisa Nsangu ya Mbote.

19 Mu kele muntu ya kimpwanza na meso ya bantu nyonso.
Kasi mu ndimaka na kuvwanda mundongo ya bantu nyonso,
samu ti mu nata lutangu ya kulutila ya bantu na sika ya Klisto.
20 Ntangu mu ke vwandaka na ba-Zwife, mu ke zingaka
mutindu Zwife samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Ya
tsyelika, mu zaba ti mu ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize,
kasi ntangu mu ke vwandaka na bayina ke tumamaka na
Misiku ya Moyize, mu ke zingaka mutindu bawu samu ti mu
nata bawu na sika ya Klisto.
21 Ntangu mu ke vwandaka na bayina zaba ve Misiku ya
Moyize, mu ke zingaka mutindu bawu, samu ti mu nata
bawu mpe na sika ya Klisto. Kasi ya zola kutuba ve ti mu ke
tumamaka ve na Musiku ya Nzambi, samu ti munu mosi, mu
kele ya kutumama na Musiku ya Klisto.
22 Ntangu mu ke vwandaka na bantu yina kele ve ya
kusikama na kiminu, mu ke zingaka mutindu bawu, samu
ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Na yina, mu ke salaka
mambu nyonso yina me fwanana na bantu nyonso samu na
kuvuukisa ndambu ya bantu.
23 Mu ke na kusala mambu nyonso yayi samu na Nsangu ya
Mbote, samu ti mu kuzwa ndandu yina yawu ke pesaka.

Kuzwa musendo yina ke bebaka ve

24 Beno zaba mbote ti bantu yina ke kimaka mbangu, ke
vwandaka mingi, kasi kaka muntu mosi ke nungaka. Na yina,
beno mpe, beno kima samu na kununga.
25 Bantu nyonso yina ke kimaka mbangu, ke kubikaka
yawu na kumanga bima ya nkaka. Bawu ke salaka mutindu
yina samu na kuzwa musendo yina ke bebaka mbangu. Kasi
beto, beto ke salaka yawu samu na kuzwa musendo yina ke
bebaka ve.
26 Ni yawu yina, mu ke na kukima ve kidi-kidi, mpe mu ke
na kubula ve makofi kisika kele kima ve.
27 Mu ke talisaka nzutu ya munu mpasi, mpe mu ke tulaka
yawu na bundongo, samu ti na manima ya kuzabisa Nsangu

ya Mbote na bantu ya nkaka, ba katula munu ve na lutangu ya bantu yina ke kuzwa musendo.

10

Kifwani ya bantu ya Isayeli na yinsi ya kuyuma

1 Bampangi, mu zola ti beno zimbana ve mambu yina kuminaka bankooko ya beto na ntangu ya Moyize. Matuti vwandaka keba bawu, mpe bawu nyonso sabukaka mubu.

2 Bawu kuzwaka mbotokolo na matuti mpe na mubu na kuvwanda kintwadi na Moyize.

3 Bawu nyonso kudyaka madya ya kimpeve ya mutindu mosi,

4 mpe kunwaka maza ya kimpeve ya mutindu mosi. Bawu vwandaka kunwa maza yina vwandaka basika na ditadi ya nene ya kimpeve yina vwandaka tambula kintwadi na bawu, mpe ni Klisto vwandaka ditadi yango ya nene.

5 Kasi bantu mingi na kati ya bawu vwandaka yangidika ve Nzambi. Ni yawu yina, bawu kufwaka na yinsi ya kuyuma.

6 Mambu yayi salamaka samu na kupesa beto kifwani, samu ti beto vwanda ve na bansatu ya kusala mambu ya yimbi mutindu bawu salaka.

7 Beno fwana kusambila ve biteki mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu. Ni na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bantu vukanaka samu na kudya mpe kunwa. Na manima, bawu telamaka samu na kusakana na mutindu ya yimbi.»

8 Beto fwana kusadila ve kindumba mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu, mpe bantu mafunda makumi zole na tatu (23 000) kufwaka na kilumbu mosi.

9 Beto fwana kutonta ve Klisto mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu. Na yina, banyoka tatikaka bawu, mpe bawu kufwaka.

10 Beno fwana kunyunguta ve mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu, mpe mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwaka bawu.

11 Mambu yina kuminaka bawu samu na kulakisa kifwani na bantu ya nkaka. Yawu kele ya kusonama samu na kukebisa beto, samu ti beto me kuma na ntangu ya nsuka.

12 Na yina, muntu yina ke na kubanza ti yandi kele ya kutelama, fwana kusala keba samu ti yandi kubwa ve.

13 Bantontolo yina kuminaka beno, vwandaka bantontolo yina ke kuminaka bantu. Nzambi ke zitisaka bansilulu ya yandi, mpe yandi lenda kusala ve ti bantontolo yina ke

10:1 Kbk 13.21-22; 14.19-20; 14.22-29 **10:4** Kbk 16.4-35; Mus 8.3; Ltg 20.8-11
10:5 Ltg 14.16,23,29-30 **10:7** Kbk 32.6 **10:8** Ltg 25.1-18

kumina beno, lutila beno ngolo. Kasi ntangu ntontolo ke kumina beno, Nzambi ke pesa beno ngolo ya kuvibidila yawu mpe ya kukatuka na yawu.

Kusambila ve banzambi ya biteki

14 Ni yawu yina bampangi ya luzolo, beno kima na kusambila banzambi ya biteki.

15 Mu ke na kuzonza na beno mutindu na bantu ya ndwenga. Na yina, beno tala beno mosi kana mambu yina mu ke na kuzonza kele mbote to yimbi.

16 Mbungu ya lusakumunu yina beto ke vutulaka matondo kele kintwadi ya beto na menga ya Klisto. Dimpa yina beto ke bukunaka kele kintwadi ya beto na nzutu ya Klisto.

17 Mutindu ya kele kaka na dimpa mosi, beto nyonso kele kaka nzutu mosi, samu ti beto nyonso ke na kukabula kaka dimpa mosi.

18 Beno tala mutindu kele bantu ya Isayeli: Bayina ke kudyaka bibulu yina ba ke pesaka mutindu minkayulu kele kintwadi na Nzambi na nzila ya kiyokolo ya minkayulu

19 Yinki mu ke na zola kutuba? Kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya kiteki to nzambi ya kiteki ke na mfunu?

20 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba ve Nzambi ke yokaka minkayulu ya bawu, bawu ke yokaka yawu samu na bampeve ya yimbi. Bawu ke yokaka ve yawu samu na Nzambi, mpe mu zola ve ti beno vwanda kintwadi na bampeve ya yimbi.

21 Beno lenda kunwa ve malafu yina kele na kati ya mbungu ya Mfumu kintwadi na malafu yina kele na kati ya mbungu ya bampeve ya yimbi. Mutindu mosi mpe, beno lenda kudya ve madya yina kele na mesa ya Mfumu kintwadi na madya yina kele na mesa ya bampeve ya yimbi.

22 To beto ke na sosa ti Mfumu kuzwa beto nkele? Beno ke na kubanza ti beto me lutila yandi ngolo?

Kusala mambu nyonso samu na nkembo ya Nzambi

23 Beno ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu.» Kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika, beno ke na muswa ya kusala mambu ni mambu, kasi mambu nyonso ke kulisaka ve bantu na bundimi.

24 Ata muntu fwana kusosa na kusala mambu yina kele ndandu samu na yandi mosi. Kasi beno sala mambu yina kele ndandu samu na bantu ya nkaka.

25 Beno kudya bima nyonso yina ba ke tekisaka na zandu ata kuyufula byuvu yina lenda kutalisa beno ntima mpasi.

26 Ya tsyelika, ntoto na bima nyonso ya yawu kele ya Mfumu.

27 Kana muntu yina kele ve mukwikisi bokila nge samu na
kudya kintwadi na yandi, mpe kana nge me ndima, kudya
bima nyonso yina yandi ke pesa nge ata kuyufula byuvu yina
lenda kutalisa nge ntima mpasi.
28 Kasi kana muntu zabisa nge ti mbisi yayi kele mbisi yina
ba pesaka mutindu munkayulu na nzambi ya kiteki, kudya
yawu ve samu na muntu yina me zabisa nge yawu, mpe samu
na kutalisa ve ntima mpasi.
29 Mu ke na kuzonzila ve ntima ya nge, kasi ntima ya muntu
yina me zabisa nge yawu.

Na yina, ntima ya muntu ya nkaka lenda kufundisa munu
ve na mambu yina mu ke na kusala na kimpwanza nyonso.
30 Kana mu ke na kutonda Nzambi na madya yina mu ke
na kudya ata muntu lenda kuzonzila munu yimbi na madya
yina mu ke na kutonda Nzambi.
31 Na yina, ata ti beno ke na kudya, kunwa, to ti beno ke na
kusala kima ni kima, beno sala nyonso samu na nkembo ya
Nzambi.
32 Beno vwanda na nkadulu yina lenda kubwisa ve ba-
Zwife, bayina kele ve ba-Zwife, to bantu ya dibuundu ya
Nzambi.
33 Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka na kuyangidika
bantu nyonso na mambu nyonso yina mu ke salaka. Mu ke
sosaka ve ndandu ya munu mosi, kasi ndandu ya lutangu ya
nene ya bantu samu ti Nzambi vuukisa bawu.

11

1 Beno landa ndyatulu ya munu mutindu mu ke na kulanda
ndyatulu ya Klisto.

Dyambu ya kukanga yintu na ntangu ya lusambulu

2 Mu ke na kupesa beno masiika, samu ti beno ke na
kubambukila munu moyo konso ntangu, mpe ti beno ke na
kulanda malongi yina mu zabisaka beno.
3 Kasi mu zola ti beno zaba mambu yayi: Klisto kele mfumu
ya bakala. Bakala kele mfumu ya kento, mpe Nzambi kele
mfumu ya Klisto.
4 Konso bakala yina ke sambilaka to ke bikulaka na yimpu
na zulu ya yintu ke zitisaka ve Klisto yina kele mfumu ya
yandi.
5 Kasi konso kento yina ke sambilaka to ke bikulaka ata
kukanga kitambala na yintu, ke zitisaka ve bakala yina kele
mfumu ya yandi. Yandi kele mutindu kento yina ba me zenga
bansuki.
6 Kana kento ke na zola ve kukanga yintu, yandi fwana
kuzenga bansuki ya yandi. Kasi mutindu ya kele nsoni na

kento na kuzenga bansuki to na kukatula yawu, ya me lunga ti yandi kanga kitambala na yintu.
7 Bakala fwana kulwata ve yimpu samu ti yandi kele kifwani mpe nkembo ya Nzambi. Kasi kento kele nkembo ya bakala.
8 Ya tsyelika, Nzambi yidikaka ve bakala na nzutu ya kento, kasi ni kento yandi yidikaka na nzutu ya bakala.
9 Yandi yidikaka ve bakala samu na kento, kasi ni kento yandi yidikaka samu na bakala.
10 Ni yawu yina samu na bambazi, kento fwana kuvwanda na kidimbu na yintu samu na kulakisa ti yandi kele na yisi ya lutumu.
11 Kasi na beto yina kele samu na Mfumu, kento kele na maboko ya bakala, mpe bakala kele na maboko ya kento.
12 Kana Nzambi yidikaka kento na nzutu ya bakala, bakala ke butukaka na kento, mpe nyonso ke katukaka na sika ya Nzambi.
13 Beno tala beno mosi. Ya kele mbote na kento na kukanga ve yintu ntangu yandi ke sambilaka Nzambi?
14 Mambu ya yinza ke lakisaka beno ti ya kele nsoni na bakala na kuvwanda na bansuki ya yinda.
15 Kasi ya kele nkembo samu na kento na kuvwanda na bansuki ya yinda. Nzambi pesaka kento bansuki ya yinda samu na kukanga yintu ya yandi.
16 Kana muntu ke na kumanga dyambu yayi, yandi fwana kuzaba ti beto mosi to mabuundu ya Nzambi kele ve na kifu ya nkaka.

Madya ya Mfumu
(Mat 26.26-29; Mke 14.22-25; Lke 22.15-20)
17 Na mambu yina mu ke zabisa beno, mu lenda kusiika beno ve samu ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke salaka ve mambu ya mbote, kasi mambu ya yimbi.
18 Ntete-ntete, mu kuwaka ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke vwandaka ya kukabuka, mpe mu ke na kundima ti ya lenda kuvwanda mambu ya tsyelika.
19 Ya tsyelika, bankabwanu fwana kuvwanda na kati ya beno, samu ti bayina kele ya kukwikama talana na kati-kati ya beno.
20 Ntangu beno ke vukanaka, beno ke kudyaka ve madya ya Mfumu.
21 Na ntangu ya kudya, konso muntu ke nwaninaka na kubaka madya ya yandi. Na yina, bantu ya nkaka ke vwandaka na nsatu, kasi ba ya nkaka ke kolaka malafu.
22 Beno kele ve na bayinzo samu na kudya mpe kunwa? To beno ke salaka mutindu yina samu na kusafula dibuundu ya Nzambi, mpe kutalisa nsoni na bayina kele ve na kima

ya kudya? Wapi mambu beno ke na kuvingila ti mu zabisa beno? Beno ke na kubanza ti mu ke siika beno? Ve, na mambu ya mutindu yina, mu lenda kusiika beno ve.

23 Ya tsyelika, ndongosolo yina mu kuzwaka na sika ya Mfumu, mpe yina mu zabisaka beno, kele mutindu yayi: Na mpimpa ya kilumbu yina ba yekulaka Mfumu Yesu, yandi bakaka dimpa,

24 mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe tubaka: «Yayi ni nzutu ya munu yina mu ke na kupesa samu na beno. Beno sala mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.»

25 Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi bakaka mbungu mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ngwisani ya malu-malu yina me salama na menga ya munu. Konso ntangu yina beno ke kunwa yawu, beno sala mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.»

26 Ya tsyelika, konso ntangu yina beno ke kudya dimpa yina, mpe beno ke kunwa mbungu yina, beno ke zabisa nsangu ya lufwa ya Mfumu tii ntangu yandi ke vutuka.

27 Ni yawu yina, muntu yina ke kudya dimpa to ke kunwa mbungu ya Mfumu ata kuvwanda na nkadulu ya kulunga, ke sala disumu na nzutu mpe menga ya Mfumu.

28 Na yina, konso muntu fwana kuyindula na kati ya ntima ya yandi wapi mutindu kele nkadulu ya yandi ntete na kudya dimpa mpe kunwa mbungu yina.

29 Ya tsyelika, muntu yina ke kudya dimpa mpe ke kunwa mbungu ya Mfumu ata kuzaba ti ya kele nzutu ya Mfumu, ke kuzwa kitumbu na sika ya Nzambi.

30 Ni yawu yina, na kati ya beno kele na bambevo mingi mpe bantu ya banzutu ya kulemba, mpe ti lutangu ya nene ya bantu me kufwaka.

31 Kana beto tala ntete na kati ya ntima ya beto wapi mutindu kele nkadulu ya beto, Nzambi ke fundisa beto ve.

32 Ntangu Mfumu ke fundisaka, yandi ke sembaka beto samu ti beto kuzwa ve kitumbu kintwadi na bantu ya yinza.

33 Bampangi! Na yina, beno fwana kuvingilaka bampangi ya beno ntangu beno ke vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu.

34 Kana muntu ke na nsatu, yandi fwana kudya ntete na yinzo ya yandi, samu ti Nzambi fundisa ve beno na balukutakanu ya beno. Na yina me tala mambu ya nkaka yina me bikana, mu ke yidika yawu ntangu mu ke kwiza.

12

Makabu ya Mpeve ya Longo

1 Bampangi, na yina me tadila lulendo yina ke katukaka na
Mpeve ya Longo, mu zola ti beno zaba butsyelika ya yawu.
2 Beno zaba ti ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve, ban-
zambi ya biteki yina ke zonzaka ve vwandaka benda beno,
mpe beno vwandaka lenda ve na kumanga.
3 Ni yawu yina, mu zola kuzabisa beno dyambu yayi:
Muntu yina ke na Mpeve ya Nzambi lenda kutuba ve: «Bika
Yesu vwanda ya kusinga», mpe ata muntu lenda kutuba:
«Yesu kele Mfumu» kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa
yandi ve.
4 Ya kele na mitindu mingi ya makabu ya kimpeve, kasi
kaka ni Mpeve mosi ke pesaka yawu.
5 Ya ke na mitindu mingi ya kusadila, kasi kaka ni Mfumu
mosi beto ke sadilaka.
6 Ya ke na mitindu mingi ya bisalu, kasi kaka ni Nzambi
mosi ke pesaka bantu ngolo ya kusala yawu.
7 Konso muntu ke kuzwaka lulendo ya Mpeve ya Longo
samu na mbote ya bantu nyonso.
8 Na muntu yayi, Mpeve ya Longo ke pesaka dikabu ya
kuzonza na ndwenga, mpe na muntu ya nkaka, kaka ni
Mpeve yina ke pesaka dikabu ya kuzonza na luzabu.
9 Kaka ni Mpeve mosi yina ke pesaka na muntu mosi dikabu
ya kiminu, mpe na muntu ya nkaka dikabu ya kubelusa
bambevo.
10 Na muntu ya nkaka, Mpeve ya Longo ke pesaka dikabu ya
kusala bimangu. Na muntu ya nkaka, yandi ke pesaka dikabu
ya kubikula, na muntu ya nkaka dikabu ya kuswasikisa
bampeve ya yimbi na Mpeve ya Nzambi, na muntu ya nkaka
dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, mpe na
muntu ya nkaka dyaka dikabu ya kubangula bandinga yina.
11 Kaka ni Mpeve mosi ke salaka mambu nyonso yina.
Mpeve ya Longo ke pesaka na konso muntu dikabu ya
kuswaswana na mpangi mutindu yandi zola.

Beno kele binama ya nzutu ya Klisto

12 Mutindu mosi mpe, nzutu kele kaka mosi, kasi yawu kele
na binama mingi. Ata ti binama yango kele mingi, yawu ke
yidikaka nzutu kaka mosi. Yawu kele mpe mutindu yina na
Klisto.
13 Ya tsyelika, beto nyonso: ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, ban-
dongo mpe bantu ya kimpwanza, beto kuzwaka mbotokolo
na lulendo ya Mpeve ya Longo kaka mosi samu na kuyidika
nzutu kaka mosi, mpe kaka ni Mpeve mosi kele na kati ya
bantima ya beto.
14 Nzutu kele kaka ve na kinama mosi, kasi na binama
mingi.

15 Kana dikulu tuba: «Mu kele ve diboko. Na yina, mu kele
ve kinama ya nzutu», yandi ke bika na kuvwanda kinama ya
nzutu?
16 Kana dikutu tuba: «Mu kele ve disu. Na yina, mu kele
ve kinama ya nzutu», yandi ke bika na kuvwanda kinama ya
nzutu?
17 Kana nzutu nyonso vwandaka kaka disu, wapi mutindu
muntu lendaka kuwa? Kana nzutu nyonso vwandaka kaka
dikutu, wapi mutindu muntu lendaka kuwa nsunga?
18 Kasi Nzambi yidikaka konso kinama ya nzutu mutindu
yandi zolaka.
19 Kana nyonso vwandaka kaka kinama mosi, nzutu zolaka
vwanda ve.
20 Ya tsyelika, binama kele mingi, kasi nzutu ke kaka mosi.

21 Na yina, disu lenda kutuba ve na diboko: «Mu kele ve na
nsatu ya nge!» To yintu lenda kutuba ve na makulu: «Mu kele
ve na nsatu ya beno!»
22 Kasi binama ya nzutu yina ke talanaka mutindu binama
yina ke na ngolo ve, kele mfunu.
23 Beto ke lutilaka na kuzitisa binama yina beto ke talaka
ti yawu ke na mfunu mingi ve, mpe beto ke lutilaka na
kubumba binama yina kele nsoni na meso ya bantu.
24 Binama yina kele ve nsoni na meso ya bantu ke na mfunu
ve na kubumba yawu mbote. Kasi Nzambi na kuyidika nzutu
ya muntu salaka ti bantu lutila na kuzitisa binama yina ke
kondwaka buzitu.
25 Na yina, nkabwani kele ve na kati ya nzutu. Kasi binama
nyonso ya nzutu ke salasanaka.
26 Kana kinama mosi ya nzutu ke na kutala mpasi, binama
nyonso ya nzutu mpe ke na kutala mpasi kintwadi na yandi.
Ntangu kinama mosi ya nzutu ke kuzwaka masiika, binama
nyonso ke yangalalaka kintwadi na yandi.

27 Kasi beno, beno kele nzutu ya Klisto, mpe konso muntu
na kati ya beno kele kinama ya nzutu yina.
28 Na kati ya dibuundu, Nzambi tulaka bantumwa na mu-
longa ya ntete. Na mulonga ya zole, yandi tulaka mimbikudi,
mpe na mulonga ya tatu milongisi. Na manima ya bawu
kele na bayina ke na dikabu ya kusala bimangu, bayina
ke na dikabu ya kubelusa bambevo, bayina ke na dikabu
ya kusadisa bampangi, bayina ke na dikabu ya kutwadisa
bampangi, mpe bayina ke na dikabu ya kuzonza na bandinga
yina bantu zaba ve.
29 Bantu nyonso kele bantumwa ve, to mimbikudi, to mi-
longisi. Bantu nyonso kele ve na dikabu ya kusala bimangu.

30 Bantu nyonso kele ve na dikabu ya kubelusa bambevo,
dikabu ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, to ya kuban-
gula yawu.
31 Na yina, beno sosa na kuzwa makabu yina me lutila
mfunu.
Kasi ntangu yayi, mu ke lakisa beno nzila yina me lutila
banzila nyonso mfunu.

13

Luzolo me lutila mambu nyonso

1 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kuzonza bandinga ya
bantu mpe ya bambazi. Kasi kana mu ke zolaka ve bampangi
ya munu, mu kele mutindu ngoma to ngunga yina ke salaka
makelele ya mpamba.
2 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kubikula, kuvwanda
na ndwenga mpe kuzaba mbote mansweki ya Nzambi, to
mu lenda kuvwanda na kiminu yina lenda kusala ti mu
katula myongo na bisika yawu kele, kana mu ke zolaka ve
bampangi, mu kele muntu ya mpamba.
3 Mu lenda kukabula bimvwama nyonso ya munu na sika
ya bamputu, mpe kupesa nzutu ya munu samu ti ba yoka
munu na tiya, kana mu ke zolaka ve bampangi, mambu
nyonso yina kele kaka mpamba.
4 Muntu yina ke zolaka bampangi ke vwandaka na
mvibudulu mpe ke salaka mambu ya mbote. Yandi ke
vwandaka ve na musoki, ke sosaka ve na kutalana, mpe
kele ve na mayama.
5 Yandi ke salaka ve mambu ya nsoni, mpe yandi kele ve
na munimi. Yandi ke dasukaka ve, mpe ke zimbanaka yimbi
yina ba ke salaka yandi.
6 Muntu yina ke zolaka bampangi ke yangalalaka ve na
mambu ya kudedama ve. Kasi yandi ke yangalalaka na
mambu ya butsyelika.
7 Muntu yina ke zolaka bampangi ke lemvokilaka mambu
nyonso. Yandi ke kwikilaka na mambu nyonso, ke salaka
kivuvu na mambu nyonso, mpe ke vibidilaka mambu
nyonso.
8 Luzolo kele seko. Kasi na bilumbu ke kwiza bambikululu
ke vwanda dyaka ve. Dikabu ya kuzonza bandinga yina
bantu zaba ve ke manisa, mpe dikabu ya luzabu ke zimbana.
9 Ya tsyelika, luzabu ya beto kele ya kulunga ve, mpe
mambu nyonso yina beto ke bikulaka ke vwandaka ve ya
kulunga.
10 Kasi ntangu mambu nyonso ke vwanda ya kulunga,
mambu yina kele ve ya kulunga ke zimbana.

11 Ntangu mu vwandaka mwana ya fyoti, mu vwandaka zonza mutindu mwana ya fyoti, mu vwandaka banza mutindu mwana ya fyoti, mpe mu vwandaka bakula mambu mutindu mwana ya fyoti. Kasi ntangu mu me kuma kuluntu, mu me bika mambu nyonso ya bana ya fyoti.

12 Ntangu yayi, mambu yina beto ke na kutala kele mutindu kizizi yina ke na kutalana mbote ve na kitala-tala. Kasi kilumbu kele yina beto ke tala na pwelele nyonso na meso ya beto mosi. Ntangu yayi, mu zaba mambu nyonso ve. Kasi kilumbu kele yina mu ke zaba mambu nyonso mutindu Nzambi zaba munu.

13 Ntangu yayi, ya ke na mambu tatu yina ke manisaka ve: kiminu, kivuvu, mpe luzolo. Kasi dyambu yina me lutila mfunu na mambu tatu yayi ni luzolo.

14

Mutindu ya kusadila makabu ya Mpeve ya Longo

1 Beno sosa ntete na kuzola bampangi ya beno. Beno sosa mpe na kuzwa lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo. Kasi beno sosa ya kulutila na kuzwa dikabu ya kubikula.

2 Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke zonzaka ve na sika ya bantu. Yandi ke zonzaka na Nzambi, samu ti ata muntu ke bakulaka mambu yina yandi ke zonzaka. Na lulendo ya Mpeve ya Longo, yandi ke zabisaka mansweki ya Nzambi.

3 Kasi muntu yina ke bikulaka, ke zonzaka na sika ya bantu samu na kukulisa kiminu ya bawu, kukindisa bawu, mpe kubomba bawu.

4 Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke kulisaka kiminu ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke bikulaka, ke kindisaka dibuundu nyonso.

5 Mu zola ti beno nyonso zonza bandinga yina. Kasi mu zola mingi ti beno vwanda na dikabu ya kubikula. Kana muntu mosi na kati ya beno ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya fwana kuvwanda na muntu yina ke bangula yawu, samu ti dibuundu nyonso kula na kiminu. Kana ni mutindu yina ve, muntu yina ke bikulaka me lutila mfunu na muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve.

6 Bampangi, kana ntangu yayi mu kwiza na sika ya beno, mpe mu zonzila beno na bandinga yina bantu zaba ve, yawu ke sadisa beno ve. Kasi mu fwana kunatina beno mambu yina Nzambi me zabisa munu, mambu ya ndwenga, mbikululu, to ndongosolo.

7 Ya kele mpe mutindu mosi samu na bisikulu ya muziiki mutindu dituutu mpe kisanzi. Kana yawu ke na kupesa

ve miningu ya kuswaswana, wapi mutindu muntu ke zaba
nzimbu ya dituutu to ya nsambi?
8 Kana kulumenta ke na kupesa ve muningu ya mbote, nani
ke kubama samu na kunwana muzingu?
9 Beno mpe, kana mambu yina beno ke na kuzonza kele na
ndinga yina bantu lenda kubakula ve, wapi mutindu bantu
lenda kuzaba mambu yina beno ke na kuzonza? Beno ke na
kuzonza na mupepe.
10 Ya kele na bandinga mingi na yinza, kasi konso ndinga
kele na nsasa ya yawu.
11 Kana mu zaba ve ndinga yina mu ke na kuwa, muntu
yina ke na kuzonza yawu kele nzenza na ntwala ya munu.
Munu mpe, mu kele nzenza na ntwala yandi.
12 Na yina, mutindu beno ke sosaka na ntima nyonso na
kuzwa lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo, beno
sosa na kuvwanda na makabu yina ke kulisaka dibuundu ya
Nzambi.
13 Ni yawu yina, muntu yina ke zonzaka bandinga yina
bantu zaba ve, fwana kusambila samu na kubangula yawu.
14 Kana mu ke na kusambila na bandinga yina bantu zaba
ve, mpeve ya munu ke na kusambila, kasi mayela ya munu
ke na kusala kima ve.
15 Na yina, yinki mu ke sala? Mu ke sambila na mpeve
ya munu, kasi mu ke sambila mpe na mayela ya munu. Mu
ke yimbila na mpeve ya munu, kasi mu ke yimbila mpe na
mayela ya munu.
16 Kana nge ke na kutonda Nzambi kaka na mpeve ya nge,
wapi mutindu muntu yina zaba ve mambu yina ke lenda na
kutuba «Ameni» na lusambulu ya nge ya kuvutula matondo?
Ya tsyelika, yandi zaba ve mambu yina nge ke na kuzonza.
17 Ata ti lusambulu ya nge ya kuvutula matondo kele mbote,
yawu ke kulisa ve kiminu ya mpangi ya nge.
18 Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti mu lutila beno nyonso
na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve.
19 Kasi na ntwala ya bandimi yina me vukana, ya me
lutila mbote na munu na kuzonza kaka bampova tanu yina
bantu lenda kubakula samu na kulongisa bampangi, kasi ve
mafunda ya bampova na bandinga ya kimpeve.
20 Bampangi, beno vwanda ve bana ya fyoti na nkadulu ya
beno. Beno vwanda bana ya fyoti na mambu ya yimbi, kasi
bantu ya kukula na nkadulu ya beno.
21 Ya kele ya kusonama na Misiku:
«Mu ke zonzila bantu yayi na lusalusu ya banzenza
yina ke zonzaka bandinga ya nkaka.
Kasi ata mu sala mutindu yina,

bawu ke kuwa munu ve.»
22 Na yina, kuzonza bandinga yina bantu zaba ve kele
kidimbu samu na bayina kele ve bandimi, kasi yawu kele
ve kidimbu na bandimi. Mutindu mosi mpe, kubikula kele
kidimbu samu na bandimi, kasi yawu kele ve kidimbu na
bayina kele ve bandimi.
23 Kana bandimi nyonso vukana, mpe ti bawu nyonso
zonza na bandinga yina bantu zaba ve, bayina zaba ve
mambu yina to bayina kele ve bandimi yina ke kota kuna ke
banza ti beno me lawuka.
24 Kana bawu nyonso ke na kubikula, mpe ti muntu yina
zaba ve mambu yina to yina kele ve mukwikisi kota kuna,
yandi ke bakula masumu ya yandi, mpe ke funduswa na
mambu yina bawu ke na kuzonza.
25 Mambu yina kele ya kubumbama na kati ya ntima ya
yandi ke zabana. Na yina, yandi ke fukama kizizi na ntoto,
mpe ke sambila Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, Nzambi kele
na kati-kati ya beno.»

Nzambi kele ve Nzambi ya muvusu

26 Na yina bampangi, beno fwana kusala mutindu yayi:
Ntangu beno ke vukanaka samu na kusambila, muntu mosi
na kati ya beno lenda kuyimba nzimbu, muntu ya nkaka
lenda kulongisa bampangi, muntu ya nkaka lenda kuz-
abisa mansweki ya Nzambi, muntu ya nkaka lenda kuzonza
bandinga yina bantu zaba ve, mpe muntu ya nkaka dyaka
lenda kubangula bandinga yina. Mambu nyonso yayi fwana
kusadisa bandimi na kukula na kiminu.
27 Kana bantu ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba
ve, ya me fwana ti bantu zole to tatu sala yawu. Bawu
fwana kuzonza mosi na mosi kana mpangi me manisa, mpe ti
muntu ya nkaka fwana kubangula yawu samu na bampangi.
28 Kana muntu yina ke bangula kele ve, bayina ke na
kuzonza bandinga yina fwana kuvwanda swi na kati ya
dibuundu. Bawu zonza kaka na kati ya bantima ya bawu mpe
na Nzambi.
29 Kasi na bayina kele na dikabu ya kubikula, bantu zole to
tatu fwana kuzonza, mpe bantu ya nkaka fwana kuwa mpe
kulanda kana yawu kele ya tsyelika.
30 Kana muntu ya nkaka me kuzwa mbikululu, ya me lunga
ti muntu yina ke na kuzonza vwanda swi.
31 Beno nyonso lenda kubikula. Kasi beno fwana kusala
yawu mosi na mosi, samu ti bantu nyonso longoka mpe
kuzwa kibakala.
32 Bayina ke na dikabu ya kubikula ke na lulendo ya kuku-
tika yawu.

14:21 Esa 28.11-12

33 Ya tsyelika, Nzambi kele ve Nzambi ya muvusu, kasi
Nzambi ya kizunu.
Mutindu mosi na kati ya mabuundu nyonso ya Nzambi,
34 bakento fwana kuvwanda swi na kati ya dibuundu.
Bawu kele ve na muswa ya kuzonza, mpe bawu fwana kutu-
mama mutindu Musiku ke tumisaka.
35 Kana ya ke na dyambu yina bawu ke na kubakula mbote
ve, bawu fwana kuyufula yawu na babakala ya bawu na
yinzo, samu ti ya kele mbote ve na kento na kuzonza na kati
ya dibuundu.
36 Beno banza ti mambu ya Nzambi katukaka na sika ya
beno? To beno banza ti kaka ni beno kuwaka yawu?
37 Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele mumbikudi
to yandi kele na dikabu ya kimpeve, yandi fwana kuzaba
ti mambu yina mu ke na kusonikina beno kele lutumu ya
Mfumu.
38 Kana yandi ke na kundima yawu ve, Nzambi mpe ke
ndima yandi ve.
39 Na yina bampangi, beno sosa na kuzwa dikabu ya ku-
bikula, mpe beno yimina ve bantu na kuzonza bandinga yina
bantu zaba ve.
40 Kasi mambu nyonso fwana kusalama na mutindu me
fwanana mpe na muvusu ve.

15

Mvumbukulu ya Klisto na lufwa

1 Bampangi, ntangu yayi mu ke na kubambula beno
Nsangu ya Mbote yina mu zabisaka beno. Beno ndimaka
yawu, mpe beno kele ya kukwikama na yawu.
2 Ni yawu ke sala ti beno kuzwa mpulusu kana beno tata-
mana na kukwikila na mambu yina mu zabisaka beno. Kana
ni mutindu yina ve, beno kwikilaka ya mpamba.
3 Mu pesaka beno ntete ndongosolo yina munu mosi
kuzwaka: Klisto kufwaka samu na masumu ya beto mutindu
yawu sonamaka na Dibuku ya Nzambi.
4 Ba tulaka yandi na ndyamu, mpe na kilumbu ya tatu,
yandi vumbukaka na lufwa mutindu yawu sonamaka na
Dibuku ya Nzambi.
5 Yandi talanaka na Sefase mpe na bantumwa ya nkaka*
6 Yandi talanaka mpe na lutangu ya bampangi kulutila
bankama tanu (500) yina vukanaka kisika mosi. Mingi na kati
ya bawu ke ntete moyo, kasi ba ya nkaka me kufwaka.

* **15:5** Na kibuku yayi ba sonikaka nkumbu ya bantumwa na lutangu ya kumi na zole. **15:5** Esa 53.5-12; Mga 16.10; Ose 6.2; Mat 28.16-17; Mke 16.14; Lke 24.34,36; Yne 20.19

7 Na manima, yandi talanaka na Zaki mpe na bantumwa
nyonso.
8 Na manima ya kutalana na bantu nyonso yina, yandi
talanaka mpe na munu yina kele mutindu mwana yina me
butuka na bangonda ya kulunga ve.
9 Ya tsyelika, bantumwa nyonso ya nkaka me lutila munu
mfunu. Na kutala mbote, mu kele ve na muswa ti ba bokila
munu ntumwa, samu ti mu me talisa dibuundu ya Nzambi
mpasi mingi.
10 Kasi ni bumbote ya Nzambi salaka ti mu kuma mutindu
mu kele ntangu yayi, mpe bumbote yango vwandaka ve ya
mpamba. Mu me sala kisalu ya munu kulutila bantumwa
nyonso ya nkaka. Ni munu ve vwandaka sala kisalu yango,
kasi ni bumbote yina Nzambi lakisaka munu.
11 Na yina, ata ya vwanda munu to ya vwanda bawu, ni
Nsangu ya Mbote yina beto ke na kulongisa, mpe ni yawu
beno kwikilaka.

Nzambi ke vumbula bantu na lufwa

12 Beto ke na kulongisa ti Klisto vumbukaka na lufwa. Na
yina, samu na yinki bantu ya nkaka na kati ya beno ke tubaka
ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa?
13 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, yawu zola
kutuba ti Klisto mpe vumbukaka ve na lufwa.
14 Kasi kana ya kele ya tsyelika ti Klisto vumbukaka ve na
lufwa, mambu yina beto ke na kulongisa kele ya mpamba,
mpe beno ke na kusala mpe kiminu ya mpamba.
15 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, ya zola
kutuba ti Nzambi mpe vumbulaka ve Klisto na lufwa. Na
yina, beto ke tubaka kimbangi ya luvunu na Nkumbu ya
Nzambi ntangu beto ke na kutuba ti yandi vumbulaka Klisto
na lufwa.
16 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, Klisto
mpe vumbukaka ve na lufwa.
17 Kana Klisto vumbukaka ve na lufwa, kiminu ya beno kele
mpamba, mpe beno ke na kuzinga ntete na kati ya masumu
ya beno.
18 Ya zola kutuba mpe ti bayina vwandaka kwikila Klisto
mpe kufwaka ke kuzwa ve mpulusu.
19 Kana beto kele na kivuvu na Klisto samu na mambu ya
yinza ya luzingu yayi kaka, beto me lutila bantu nyonso na
mawa.
20 Kasi ya tsyelika, Klisto vumbukaka na kati ya bantu ya
kufwa. Ni yandi Nzambi vumbulaka ntete na lufwa samu na
kulakisa ti bantu yina kufwaka ke vumbuka mpe na lufwa.

21 Ya tsyelika, mutindu lufwa kwizaka na muntu mosi,
mutindu mosi mpe, mvumbukulu na lufwa me kwiza na
muntu mosi.
22 Bantu nyonso ke kufwaka samu ti bawu kele ya
kukangama na Adami. Mutindu mosi mpe, bantu nyonso ke
kuzwa luzingu samu ti bawu kele ya kukangama na Klisto.
23 Kasi bawu nyonso ke vumbuka na ndandanu: ntete-
ntete Klisto, mpe na manima bantu nyonso yina kele ya
kukangama na Klisto.
24 Na manima ya mambu nyonso yayi, ke vwanda nsukunu
ya bima nyonso. Klisto ke mwangisa bimfumu nyonso,
bayina nyonso kele na bumfumu, mpe bayina nyonso ke na
lulendo. Ntangu yandi ke manisa na kusala mutindu yina,
yandi ke pesa Kimfumu ya yandi na sika ya Tata Nzambi.
25 Klisto fwana kuvwanda na bumfumu ya yandi tii ntangu
Nzambi ke nunga bambeni nyonso, mpe ke tula bawu na
yinsi ya makulu ya Klisto.
26 Mbeni ya nsuka yina yandi ke mwangisa, ni lufwa.
27 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bima nyonso
kele ya kutumama na yandi.» Kasi Nzambi kele ve na kati ya
lutangu ya bima nyonso yina.
28 Ntangu bima nyonso ke vwanda ya kutumama na yandi,
yandi mosi mpe Mwana ke tumama na Nzambi yina salaka
ti bima nyonso vwanda ya kutumama na yandi. Na yina,
Nzambi ke vwanda mfumu ya bantu mpe bima nyonso.
29 Kana ni mutindu yina ve, yinki ke sala bantu yina ke
kuzwaka mbotokolo samu na bantu ya kufwa? Samu na yinki
bawu ke kuzwaka mbotokolo yina kana bantu ya kufwa ke
vumbuka ve na lufwa?
30 Beto mosi mpe, samu na yinki konso ntangu beto ke
tambulaka pene-pene na lufwa?
31 Bampangi, konso kilumbu mu ke zingaka pene-pene na
lufwa. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti
mu ke salaka mayama samu na beno na bundiku yina kele
na beto na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
32 Na mbanza Efeso, mu nwanaka muzingu na bantu yina
kele na nkadulu ya bibulu ya mfinda. Kana yawu vwandaka
samu na mambu ya kimuntu, yawu zolaka vwanda muzingu
ya mpamba. Kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa,
beto tuba kwandi: «Beto kudya mpe kunwa samu ti mbasi
beto ke kufwa».
33 Beno sala keba! Muntu yina ke tambulaka na bandiku ya
yimbi ke kumaka muntu ya yimbi.
34 Beno vutukila mabanza ya mbote, mpe beno sala dyaka
ve masumu. Ya tsyelika, bantu ya nkaka na kati ya beno zaba

15:27 Mga 110.1 **15:32** Esa 22.13

Nzambi ve, mpe mu ke na kutuba yawu samu ti beno tala nsoni.

Nzutu yina ke vwanda na bantu yina ke vumbuka na lufwa

35 Kasi muntu lenda kuyufula: «Wapi mutindu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa? Wapi nzutu ke vwanda na bawu?»
36 Nge ke na mayela ve! Mbuma yina nge ke kunaka na ntoto ke bolaka, ntete yawu basisa yinti.
37 Kima yina nge ke kunaka kele kaka mbuma ya mpamba. Ya lenda kuvwanda mbuma ya disangu to ya kima ya nkaka.
Nge ke kunaka ve yinti yina ke basikaka na mbuma yina.
38 Na manima, Nzambi ke menisaka mbuma mutindu yandi ke zolaka. Konso mbuma ke basisaka yinti ya mutindu ya yawu.
39 Banzutu nyonso kele mutindu mosi ve. Musuni ya muntu kele ya kuswaswana na musuni ya kibulu. Mutindu mosi mpe, musuni ya ndeke kele ya kuswaswana na musuni ya mbisi.
40 Ya kele na bima yina ke talanaka na zulu, mpe bima yina ke talanaka na ntoto. Kasi bima yina ke talanaka na zulu kele na kitoko mosi ve na bima yina ke talanaka na ntoto.
41 Ntangu kele na mutindu ya yawu ya kulezima. Mutindu mosi mpe, ngonda na bambwetete ke lezimaka ve mutindu mosi, mpe konso mbwetete kele na mutindu ya yawu ya kulezima.
42 Ya ke vwanda mpe mutindu mosi samu na mvumbukulu ya bantu na lufwa. Ntangu ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke bolaka. Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke bola dyaka ve.
43 Ntangu ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke vwandaka dyaka ve na mfunu mpe yawu ke vwandaka dyaka ve na ngolo. Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke vwanda nzutu ya ngolo mpe ya nkembo.
44 Ntangu ba ke zikaka mvumbi, ya ke vwandaka nzutu ya kimuntu. Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, ya ke vwanda nzutu ya kimpeve. Na yina, ya kele na nzutu ya kimuntu mpe nzutu ya kimpeve.
45 Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ya ntete, Adami, kumaka muntu ya moyo.» Kasi Adami ya nsuka† kele ya kufuluka na Mpeve yina ke pesaka luzingu.
46 Ni nzutu ya kimpeve ve ke tekilaka, kasi nzutu ya kimuntu. Nzutu ya kimpeve ke kwizaka kaka na manima.
47 Muntu ya ntete yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, kele muntu ya ntoto. Kasi muntu ya zole yina yandi yidikaka, katukaka na mazulu.

† **15:45** *Adami ya nsuka:* Ni Yesu-Klisto.

48 Mutindu vwandaka muntu yina Nzambi yidikaka na
fundu-fundu, ni mutindu yina mpe kele bantu ya yinza.
Mutindu kele muntu yina katukaka na mazulu, ni mutindu
yina mpe kele bantu ya mazulu.
49 Mutindu beto kele na kifwani ya muntu yina Nzambi
yidikaka na fundu-fundu, beto ke vwanda mpe na kifwani ya
muntu yina katukaka na mazulu.
50 Bampangi, mu zola kuzabisa beno mutindu yayi:
Banzutu ya beto yina kele na musuni mpe menga lenda
kukota ve na Kimfumu ya Nzambi, mpe bima yina ke kufwa
lenda kukota ve kisika kele bima yina ke kufwa ve.
51 Mu ke zabisa beno mansweki yayi: Beto ke kufwa ve beto
nyonso. Kasi banzutu ya beto nyonso ke soba
52 na mpamukunu na mutindu ya mbwetolo ya meso.
Yawu ke salama ntangu muningu ya nsuka ya kulumenta ke
wakana. Ntangu muningu yina ke wakana, bantu ya kufwa
ke vumbuka na lufwa na banzutu yina ke bola dyaka ve. Kasi
samu na beto, Nzambi ke soba banzutu ya beto.
53 Ya tsyelika, nyonso yina ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe
nyonso yina ke kufwaka, ke kufwa dyaka ve.
54 Ntangu, nyonso yina ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe
nyonso yina ke kufwaka, ke kufwa dyaka ve, mambu yayi ya
Dibuku ya Nzambi ke salama: «Lufwa ke dyaka ve, Nzambi me
nunga yawu.»
55 «Lufwa! Wapi sika kele ngolo ya nge ya kununga?
Wapi sika nge me tula lulendo ya nge ya kufwa bantu?»
56 Lulendo ya lufwa ni disumu, mpe ni Misiku ke pesaka ngolo
na disumu.
57 Kasi beto tonda Nzambi yina ke pesaka beto ngolo ya
kununga na lusalusu ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.
58 Bampangi ya luzolo! Na yina, beno vwanda na ngolo
mpe beno vutuka manima ve. Beno tatamana na kusala na
ntima mosi kisalu ya Mfumu. Beno fwana kuzaba ti mpasi
yina beno ke na kutala na kusala kisalu ya Mfumu, ke vwanda
ve ya mpamba.

16

Kukutika mbongo samu na dibuundu ya Yelusalemi

1 Na yina me tadila mbongo ya kukutika samu na kusadisa
bantu ya longo, beno fwana kusala mutindu mu zabisaka na
mabuundu ya Nzambi yina kele na Ngalatiya.
2 Bilumbu nyonso ya lumingu, konso muntu na kati ya
beno fwana kukatula lutangu ya mbongo ya kufwanana na
mbongo yina yandi lenda kuzwa na lumingu nyonso. Beno

15:55 Esa 25.8; Ose 13.14

fwana kusala mutindu yina samu ti ntangu mu ke kwiza,
beno lutisa dyaka ve ntangu na kukutika mbongo.
3 Ntangu mu ke kwiza, mu ke fidisa na Yelusalemi bantu
yina beno ke soola. Mu ke pesa bawu mukanda yina bawu
ke nata kintwadi na makabu ya beno.
4 Kana yawu kele mfunu ti mu kwenda, bawu ke sala
nzyetolo kintwadi na munu.

Mabanza ya Polo na kusala nzyetolo

5 Mu ke lutila na kizunga ya Masedwane na kukwiza na sika
ya beno, samu ti mu fwana kulutila kuna.
6 Mu banza ti mu ke lutisa bilumbu mingi na sika ya beno,
to mu ke lutisa ntangu nyonso ya madidi ya ngolo na sika ya
beno, samu ti beno ke sadisa munu na kulanda nzyetolo ya
munu.
7 Mu zola ve ti mu talana na beno kaka ntangu mu ke luta.
Mu zola ti mu vwanda bilumbu mingi na beno kana Mfumu
zola.
8 Kasi mu ke vwanda na mbanza Efeso tii na mukembo ya
Pantekote.
9 Kuna, nzila kele ya kuzibuka na kusala kisalu ya nene ya
Nzambi ata ti bambeni kele mingi.
10 Kana Timote kwiza na sika ya beno, beno fwana kusala
nyonso na kuyamba yandi mbote, samu ti yandi ke na kusala
kisalu ya Mfumu mutindu munu.
11 Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa yandi. Kasi na
kizunu nyonso, beno sadisa yandi na kulanda nzyetolo ya
yandi, mpe yandi vutuka na mbote nyonso kisika mu kele,
samu ti munu na bampangi ke na kuvingila yandi.
12 Samu na mpangi ya beto, Apolose, mu me kindisa yandi
bambala mingi na kwiza kutala beno kintwadi na bampangi
ya nkaka. Kasi yandi zola ve kukwiza ntangu yayi. Yandi ke
kwiza kilumbu yina yandi ke kuzwa ntangu.

Bankindusulu ya nsuka mpe bambote

13 Beno zibula meso, mpe beno vwanda ya kusikama na
kiminu. Beno vwanda na kibakala mpe ngolo.
14 Beno fwana kusala mambu nyonso na kati ya luzolo.
15 Bampangi, beno zaba mbote ti Setefanase na dikanda
ya yandi kele bantu ya ntete na kukwikila Yesu-Klisto na
kizunga ya Akayi. Bawu ndimaka na kusadisa mpe bantu ya
longo. Na yina, mu ke na kulomba beno:
16 Beno tumama na bantu yina kele mutindu bawu, mpe na
bayina nyonso ke salaka kintwadi na bawu.
17 Mu ke na kuyangalala mingi na nkwizulu ya Setefanase,
Foletunatuse, mpe Akayikuse na sika ya munu. Bawu me
sadisa munu mutindu ti ni beno vwandaka sadisa munu.

18 Bawu bwisaka ntima ya munu mutindu bawu bwisaka
bantima ya beno. Beno fwana kuzaba na kusiika bantu ya
mutindu yina.
19 Mabuundu ya Nzambi ya Aziya me pesa beno mbote.
Akilase, Pisile, mpe bandimi yina ke vukanaka na bayinzo ya
bawu me pesa beno mbote na nkumbu ya Mfumu.
20 Bampangi nyonso yina kele awa me pesa beno mpe
mbote. Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bam-
pangi ya luzolo.
21 Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote. Mu me sonika
yawu munu mosi.
22 Bika ti muntu yina ke zolaka ve Mfumu vwanda ya
kusinga. *Malanata**
23 Bika ti Mfumu Yesu kusakumuna beno.
24 Mu ke zolaka beno nyonso, samu ti beto nyonso kele ya
kukangama na Yesu-Klisto.

* **16:22** *Malanata* zola kutuba: «Mfumu ke na kukwiza!»

Mukanda ya zole ya Polo na sika ya ba-Klisto ya KOLINTO NKOTOLO

Mukanda yayi ya zole ke na kulakisa ti bumpangi na kati ya Polo na ba-Klisto ya mbanza Kolinto ke na kulutila dyaka ngolo mingi. Kasi mwa bantu ya nkaka na kati ya bawu talisaka Polo mpasi ya kulutila na ntima, mpe vwandaka zola ve kundima bumfumu ya yandi ya kusala kisalu mutindu ntumwa. Na yawu, Polo sonikinaka bawu na nswalu nyonso ata kubumba na kulakisa bawu wapi mutindu yandi ke zolaka bawu, mpe nsatu ya kuvutula dyaka kiwisa ya yandi na bawu. Ni yawu yina, yandi lakisaka kilengi ya yandi ntangu Tite natinaka yandi bansangu ya mbote ya ba-Klisto ya Kolinto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Ko 1.1-2).
- Polo ke na kuzonzila bampasi ya lufwa yina yandi mosi talaka na mbanza Efeso (2Ko 1.3-11).
- Polo ke na kuzonzila bampasi mpe bankwamusu yina yandi talaka na kati ya bunkundi ya yandi na ba-Klisto ya Kolinto. Yandi ke na kuzonzila mpe mfunu ya kisalu ya ntumwa ya Yesu-Klisto. Yandi ke na kubangula samu na yinki yandi vwandaka na nzonzolo ya ngolo na mukanda yina yandi fidisaka bawu ntete, mpe wapi mutindu yandi ke na kilengi ya kulutila, samu ti nzonzolo yina me pesa bambuma ya mbote (2Ko 1.12–7.16).
- Polo ke na kuzonzila makabu yina ba-Klisto ke yonzika samu na kusadisa ba-Klisto ya kizunga ya Zude. Yandi ke na zabisa bawu mpe wapi mutindu ya kukabula na nsayi (2Ko 8–9).
- Polo ke na kusoba nzonzolo ya yandi. Yandi ke na kusemba na ngolo nyonso bayina ke na kutuba ti yandi kele ve ya tsyelika ntumwa (2Ko 10.1–13.10).
- Polo ke na kumanisa mukanda ya yandi na kuzonzila fyoti mambu ya kuzola bampangi (2Ko 13.11-13).

Mukanda yayi kele na nzonzolo ya yandi mosi Polo. Kasi yawu fwana kunata beto ve na kubanza ti Polo ke na sosa kunwanina nzutu ya yandi mosi, to dibanza ya yandi mosi. Kana Polo ke na kunwana na ngolo nyonso, yawu kele samu na kulakisa na bantu bumfumu ya kusala kisalu ya yandi mutindu ntumwa, samu ti bantu nyonso ndima Nsangu ya Mbote, mpe bawu zaba ti ya tsyelika Klisto kele Mfumu.

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu
Nzambi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Timote, beto
ke na kufidisa mukanda yayi na dibuundu ya Nzambi ya
mbanza Kolinto, mpe na bantu nyonso ya longo ya kizunga
ya Akayi.
2 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-
Klisto, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Polo ke na kusiika Nzambi

3 Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto.
Yandi kele Tata yina ke talaka bantu kyadi, mpe Nzambi yina
ke katulaka kyadi ya bantu nyonso.
4 Yandi ke katulaka beto kyadi na bampasi nyonso yina ke
kuminaka beto, samu ti beto mpe lenda na kukatula kyadi na
bayina nyonso ke talaka bampasi. Beto ke katula bawu kyadi
mutindu Nzambi katulaka beto yawu.
5 Ya tsyelika, na mutindu beto ke na kutala mingi bampasi
yina Klisto talaka, ni na mutindu yina mpe kyadi ya beto ke
lutila na kukatuka na kuvwanda ya kukangama na Klisto.
6 Kana beto ke na kutala mpasi, ya kele samu na kukatula
kyadi ya beno, mpe samu na kukeba ya beno. Kana Nzambi
ke na kukatula beto kyadi, ya kele samu na kukatula kyadi ya
beno, samu ti beno vibidila bampasi yina beto ke na kutala.
7 Na yina, beto kele na kivuvu ya ngolo, mpe beto zaba ti
kana beno ke na kukabula bampasi kintwadi na beto, Nzambi
mpe ke katula kyadi ya beno kintwadi na beto.
8 Bampangi, beno fwana kuzaba wapi mutindu kele bam-
pasi yina beto talaka ntangu beto lutaka na kizunga ya Aziya.
Bampasi yina beto talaka lutilaka ngolo, mpe beto vwandaka
lenda dyaka ve na kuvibidila yawu. Na yina, beto vwandaka
banza ti beto ke kufwa.
9 Beto vwandaka tala ti ntangu ya kufwa beto me kuma.
Kasi yawu salamaka mutindu yina, samu ti beto sala dyaka
ve kivuvu na beto mosi, kasi na Nzambi yina ke vumbulaka
bantu na lufwa.
10 Ni yandi vuukisaka beto na lufwa ya mutindu yina, mpe
ke vuukisa dyaka beto. Ya tsyelika, beto ke na kivuvu na
yandi ti yandi ke vuukisa dyaka beto.
11 Beno mpe ke na kusadisa beto na kusambidilaka beto.
Na yina, beto ke kuzwa lusakumunu na sika ya Nzambi samu
na balusambulu ya bantu mingi, mpe bantu mingi ke tonda
Nzambi samu na beto.

Polo sobaka mabanza samu na nzyetolo ya yandi

12 Dyambu yina beto lenda kusala mayama mutindu
ndinga yina ke zonzaka na yisi ya ntima ya beto ke na

kulakisa kimbangi ni kuzinga na ntwala ya bantu nyonso mpe mingi na ntwala ya beno na mutindu ya kukuluka mpe ya kuvedila yina Nzambi pesaka beto. Mutindu ya beto ya kuzinga vwandaka ve ya ndwenga ya bantu, kasi ya bumbote ya Nzambi.

13 Beto ke na kusonikina beno kaka mambu yina beno ke tangaka mpe ke bakulaka. Mu banza ti beno ke bakula yawu mbote,

14 samu ti beno bakulaka yawu fyoti ti beno lenda kusala mayama samu na beto, mutindu mosi mpe beto ke sala yawu samu na beno na kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu ke vutuka.

15 Mu vwandaka na kivuvu na mambu yina. Ni yawu yina, mu zolaka lutila ntete na sika ya beno samu na kupesa beno lusakumunu na mbala ya zole.

16 Mu vwandaka zola kulutila na sika ya beno ntete mu kwenda na kizunga ya Masedwane, mpe na manima, mu vutuka dyaka na sika ya beno. Na yina, beno zolaka sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu na kizunga ya Zude.

17 Na kutuba mutindu yina, ya zola kutuba ti mu zaba ve kubaka lukanu? To balukanu ya munu kele kaka balukanu ya kimuntu, samu ti na kati ya mambu ya munu kele na «kundima» mpe «kumanga?»

18 Yandi mosi Nzambi zaba ti mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga.»

19 Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi, yina Silase, Timote, mpe munu mosi zabisaka beno kele ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga» Kasi yandi kele kaka na mambu ya «kundima.»

20 Bansilulu nyonso ya Nzambi kele na mambu ya «kundima» na Yesu-Klisto. Ni na Yesu-Klisto mpe beto ke tubaka «Ameni» samu na kukembisa Nzambi.

21 Ni Nzambi ke pesaka beto na beno ngolo na kuzinga kintwadi na Klisto, mpe ni yandi pesaka beto kisalu yayi.

22 Ni Nzambi tulaka beto kidimbu ya yandi, mpe tulaka Mpeve ya yandi na kati ya bantima ya beto, mpe yawu kele kikunku ya ntete na bima yina yandi ke pesa beto.

23 Mu bakaka lukanu ya kuvutuka ve na mbanza Kolinto, samu ti mu zolaka ve kutalisa beno ntima mpasi. Mu ke na kutuba butsyelika, mpe Nzambi kele mbangi ya munu. Yandi kufwa munu kana mu ke na kuvuna.

24 Beto ke na kusosa ve na kuzabisa beno mambu yina beno fwana kukwikila, samu ti kiminu ya beno kele ngolo. Kasi beto ke na kusala kintwadi samu na kilengi ya beno.

2

1 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuvutuka dyaka ve na

sika ya beno samu na kutalisa ve beno kyadi.
2 Kana mu talisa beno kyadi, nani dyaka lenda kuyangidika
munu? Bantu yina mu ke talisa kyadi ke lenda dyaka na
kuyangidika munu?
3 Ni yawu yina, mu me sonikina beno mambu yango, samu
ti mu zolaka ve ti na kukuma na sika ya beno, bayina zolaka
yangidika munu, talisa munu kyadi. Mu ke na kivuvu ti
ntangu mu ke vwandaka na kilengi, beno nyonso mpe ke
vwandaka na kilengi.
4 Ya tsyelika, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi na
kati ya manyongo. Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi
mpe mu ke na kudila. Ya kele ve samu na kutalisa beno kyadi,
kasi samu ti beno bakula wapi mutindu mu ke zolaka beno ya
kulutila.

Kulemvokila muntu yina me sala yimbi

5 Kana muntu me talisa mpangi kyadi, ni munu ve yandi me
talisa kyadi, kasi ni beno nyonso. Na kuzonza mbote ni beno
nyonso ve, kasi ndambu ya bantu na kati ya beno.
6 Na muntu ya mutindu yina, masembo yina bantu mingi
me pesa yandi me lunga.
7 Ni yawu yina ntangu yayi, beno fwana kulemvokila mpe
kukindisa yandi, samu ti yandi vwanda ve na kati kyadi ya
kulutila.
8 Na yina, mu ke na kutumisa beno na kulakisa ti beno ke
zolaka yandi.
9 Ya tsyelika, mu me sonikina beno samu na kutala kana
beno kele kaka ya kukubama na kutumama na mambu
nyonso.
10 Na muntu yina beno ke lemvokila yimbi, munu mpe
ke lemvokila yandi. Kana mu lemvokilaka muntu, mpe ti
ya vwandaka na dyambu ya kulemvokila yandi, mu salaka
yawu samu na beno na ntwala ya Klisto.
11 Na yina, Satana lenda kuvuna beto ve samu ti beto zaba
ti yandi kele na mabanza ya yimbi.
12 Ntangu mu kumaka na mbanza Towase samu na ku-
longisa Nsangu ya Mbote ya Klisto, mu talaka ti Mfumu
zibudilaka munu nzila.
13 Kasi ntima ya munu vwandaka ve na kizunu samu ti mu
talaka ve Tite, mpangi ya munu. Ni yawu yina, mu bikaka
bantu ya mbanza Towase, mpe mu kwendaka na kizunga ya
Masedwane.

Yesu-Klisto ke nungisaka beto

14 Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti konso ntangu yandi
ke nataka beto na mulonga ya nkembo ya kununga ya
Klisto. Na beto, yandi ke zabisaka Nsangu ya Klisto na bisika

nyonso mutindu mananasi yina nsunga ke na kumwangana na bisika nyonso.
15 Ya tsyelika, beto kele mutindu mananasi ya nsunga ya mbote yina Klisto pesaka na Nzambi samu na bayina ke na kudyata na nzila ya mpulusu, mpe bayina ke na kuzimbana.
16 Kasi samu na bantu ya nkaka, ya kele nsunga ya lufwa yina ke kufwaka bantu, mpe samu na bantu ya nkaka dyaka, ya kele nsunga ya luzingu yina ke pesaka bantu luzingu. Na yina, nani lenda kusala kisalu ya mutindu yayi?
17 Beto kele ve mutindu bantu ya nkaka yina ke na kusala mumbungu na Mambu ya Nzambi. Kasi ni Nzambi fidisaka beto, mpe beto ke zonzaka na ntima ya kuvedila na meso ya Nzambi na kintwadi na Klisto.

3

Bisadi ya ngwisani ya malu-malu
1 Beto fwana kubanda dyaka na kusala masiika na beto mosi? To beto kele na nsatu mutindu bantu ya nkaka na kulakisa beno mikanda yina ke na kupesa beno muswa ya kuyamba beto, to na kulomba beno yawu?
2 Ni beno mosi kele mikanda ya beto yina kele ya kusonama na kati ya bantima ya beto, mpe yina bantu nyonso lenda kuzaba mpe kutanga.
3 Ya tsyelika, ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti beno kele mukanda yina Klisto sonikaka mpe pesaka beto na kisalu ya beto. Yawu kele ve ya kusonika na ntinta ya kisonokono, kasi na Mpeve ya Nzambi ya moyo. Yawu kele mpe ya kusonama ve na zulu ya bibuku ya matadi, kasi na kati ya bantima ya bantu.
4 Ni mutindu yina kele kivuvu ya beto na Nzambi na lusalusu ya Klisto.
5 Ni na ngolo ya beto mosi ve beto lenda kusala kisalu ya mutindu yina. Ni Nzambi ke pesaka beto ngolo ya kusala yawu.
6 Ni yandi pesaka beto ngolo ya kuvwanda bisadi ya kuzabisa ngwisani ya malu-malu yina kele ve na yisi ya lutumu ya misiku, kasi na yisi ya lutumu ya Mpeve ya Longo. Misiku ke kufwaka bantu, kasi Mpeve ya Longo ke pesaka luzingu.
7 Misiku yina vwandaka pesa lufwa mpe vwandaka ya kusonama na zulu ya bibuku ya matadi vwandaka na nkembo yina bantu ya Isayeli lendaka sikika ve meso na kizizi ya Moyize samu na nkembo ya mwa ntangu.
8 Kana yawu vwandaka mutindu yina, wapi mutindu kisalu ya Mpeve ya Longo ke vwanda ve na nkembo ya kulutila dyaka?

3:7 Kbk 34.29-35

9 Ya tsyelika, kana kisalu yina vwandaka pesa bantu nzengolo ya lufwa vwandaka na nkembo, kisalu yina ke kumisaka bantu ya kudedama na ntwala ya Nzambi ke vwanda na nkembo ya kulutila.
10 Beto lenda kutuba mpe ti nkembo yina lezimaka na ntama ke na kuzimbana na ntwala ya nkembo yayi ya kulutila nene.
11 Ya tsyelika, kana bima yina zingaka kaka mwa ntangu vwandaka na nkembo, bima yina ke zinga bantangu nyonso ke vwanda na nkembo ya kulutila.
12 Na kuvwanda na kivuvu ya mutindu yina, beto ke na kusala kivuvu ya nene.
13 Beto ke na kusala ve mutindu Moyize yina vwandaka kanga lele na kizizi, samu ti bantu ya Isayeli tala ve nsukunu ya nkembo yina lezimaka kaka ntangu fyoti.
14 Kasi bawu ke dyaka ve na mayela. Tii bubu yayi, meso ya bawu ke ntete ya kukangama na lele yina ntangu bawu ke tangaka Ngwisani ya Ntama. Kaka ni Klisto ke katulaka lele yina.
15 Tii bubu yayi dyaka, ntangu bawu ke tangaka mabuku ya Moyize, lele ke kangaka mayela ya bawu.
16 Ni kaka na kubaluka na sika ya Mfumu, lele yina ke katukaka.
17 Kasi Mfumu ni Mpeve, mpe kisika yina kele Mpeve ya Mfumu, kimpwanza mpe kele kuna.
18 Beto nyonso yina kele ve na lele na kizizi kele mutindu kitala-tala yina ke na kulakisa nkembo ya Mfumu. Na yina, Mfumu yina kele Mpeve me kitula beto samu na kufwanana na yandi, mpe nkembo ya beto ke tatamana na kukula.

4

Beto ke na kutala mpasi kintwadi na Yesu

1 Nzambi talaka beto kyadi mpe pesaka beto kisalu yayi. Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve.
2 Beto me manga bansalulu nyonso ya mansweki mpe ya nsoni. Beto ke na kusadila ve na kati ya mayuya, mpe beto ke na kubalula ve mambu ya Nzambi. Kasi ni na kuzabisa butsyelika na pwelele nyonso, beto ke salaka na ntwala ya Nzambi ti bantu nyonso ndima beto.
3 Kana Nsangu ya Mbote yina beto ke na kuzabisa kele pwelele ve, yawu kele pwelele ve samu na bayina ke na kuzimbana.
4 Bawu ke kwikilaka ve, samu ti Satana, nzambi ya mambu ya yimbi ya yinza yayi, kangaka mayela ya bawu. Yandi ke salaka ti bawu lenda ve na kutala nsemo ya Nsangu ya

Mbote yina ke lakisaka nkembo ya Klisto yina kele kifwani
ya Nzambi.
5 Beto ke zabisaka ve mambu ya beto mosi, kasi mambu ya
MfumuYesu-Klisto. Beto mosi kele bisadi ya beno samu na
Yesu.
6 Nzambi yina tubaka: «Bika nsemo kulezima na kati ya
mpimpa», kele mpe Nzambi yina salaka ti nsemo ya yandi
lezima na kati ya bantima ya beto samu na kulakisa beto
nkembo ya yandi yina lezimaka na kizizi ya Klisto.
7 Kasi beto ke nataka kimvwama yayi ya kimpeve na
banzutu ya beto mutindu na kati ya bambungu ya nene ya
ntoto ya kuyoka, samu ti ya talana na pwelele nyonso ti
lulendo yayi ya ngitukulu ke katukaka ve na beto, kasi na sika
ya Nzambi.
8 Ba ke na kukwamisa beto bisika nyonso, kasi beto ke na
kutatamana. Ba ke na kutalisa beto boma, kasi beto ke na
kusala kaka kivuvu.
9 Bantu ke na kutalisa beto mpasi, kasi Nzambi ke na kubika
beto ve. Bawu ke na kulosa beto na ntoto, kasi beto ke na
kufwa ve.
10 Beto ke na kubika ve na kunata bisika nyonso lufwa ya
Yesu na banzutu ya beto, samu ti luzingu ya yandi talana mpe
na banzutu ya beto.
11 Ya tsyelika, beto bantu ya moyo, beto kele konso ntangu
pene-pene na lufwa samu na Yesu, samu ti luzingu ya yandi
talana mpe na banzutu ya beto yina ke kufwa.
12 Na yina, beto ke na kunwana na lufwa samu ti beno
kuzwa luzingu.
13 Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me kwikila. Ni yawu
yina, mu me zonza.» Beto mpe, beto me kwikila. Ni yawu
yina, beto ke na kuzonza.
14 Beto zaba ti Nzambi yina vumbulaka Mfumu Yesu na
lufwa, ke vumbula beto mpe na lufwa, mpe ke tula beto na
beno pene-pene ya yandi.
15 Mambu nyonso yina ke na kukumina beto kele samu na
beno, samu ti bantu mingi kuzwa ya kulutila lusakumunu
ya Nzambi. Na yina, balusambulu ya kuvutula matondo
samu na kulakisa nkembo ya Nzambi ke lutila mingi samu na
balusakumunu yina bawu me kuzwa.

Kiminu ke na kutwadisa luzingu ya beto

16 Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve. Ata ti nzutu ya beto
ya musuni ke na kubeba fyoti-fyoti, nzutu ya beto ya kimpeve
ke na kukuma ya malu-malu konso kilumbu.

4:6 Mba 1.3 **4:13** Mga 116.10

17 Bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi kele ngolo ve
na yina me tadila bunene ya nkembo ya ngitukulu yina yawu
ke na kukubikila beto.
18 Beto ke sikikaka ve meso na bima yina ke talanaka,
kasi na bima yina ke talanaka ve. Ya tsyelika, bima yina ke
talanaka ke zingaka kaka ntangu fyoti. Kasi bima yina ke
talanaka ve, ke zingaka seko.

5

1 Beto zaba ti kana yinzo ya beto awa na ntoto yina kele
mutindu yinzo ya lele mwangana, beto kele na Yinzo yina
Nzambi yidikaka, Yinzo ya bantangu nyonso na mazulu yina
diboko ya muntu yidikaka ve.
2 Ntangu yayi, beto ke na kuyawula, samu ti beto ke na
nsatu ya kulutila na kulwata yinzo ya beto yina kele na
mazulu.
3 Na yina, Nzambi ke kuta ve beto kimpene, kasi ya kulwata.
4 Ya tsyelika, ntangu nyonso yina beto ke zinga awa na ntoto
na yinzo yayi ya lele, beto ke kunga mutindu bantu yina ke na
kunata kizitu ya nene. Ya kele ve ti beto ke na sosa kukatula
yinzo yayi ya lele. Kasi beto ke na nsatu ya kulwata yinzo ya
mazulu, samu ti luzingu dyamisa lufwa.
5 Ni yandi mosi Nzambi kubikaka beto na mambu yina.
Yandi pesaka beto Mpeve ya yandi mutindu kikunku ya ntete
ya bima yina yandi ke pesa beto.
6 Na yina, beto kele kaka ya kufuluka na kibakala. Beto
zaba ti ntangu beto ke na kuzinga na nzutu yina kele na beto
awa na ntoto, beto kele ntama na Mfumu.
7 Ya tsyelika, ni kiminu ke na kutwadisa luzingu ya beto,
kasi meso ya beto ve.
8 Beto kele ya kufuluka na kibakala, mpe beto zola kubika
nzutu yina kele na beto awa na ntoto samu na kwenda
kuzinga na sika ya Mfumu.
9 Kasi mambu yina beto ke na kuzola, ni kuyangidika
Nzambi ata beto vwanda kaka na nzutu yina kele na beto awa
na ntoto to beto bika yawu.
10 Ya tsyelika, beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu
yina Klisto ke sala. Na yina, konso muntu ke kuzwa musendo
na mbote to yimbi yina yandi salaka na kati ya luzingu ya
yandi awa na ntoto.

Kuvutula ngwisani ya beto na Nzambi na lusalusu ya Klisto

11 Mutindu beto ke zitisaka Mfumu, beto ke sosaka na
kundimisa bantu na kubakula mambu yina beto ke tubaka.
Nzambi zaba beto mbote, mpe mu banza ti beno mpe, beno
zaba beto mbote na kati ya bantima ya beno.

12 Beto ke na kusosa ve na kusala masiika na sika ya beno.
Kasi beto ke na zola kupesa beno nzila ya kusala mayama
samu na beto. Na yina, beno ke lenda na kupesa bamvutu na
sika ya bayina ke salaka ve mayama na mambu yina kele na
kati ya bantima ya bawu, kasi na bima yina ke talanaka.
13 Kana ya tsyelika ti beto vwandaka bilawu, yawu kele
samu na Nzambi. Kana beto kele ve bilawu, yawu kele samu
na beno.
14 Luzolo ya Klisto ke na kutwadisa beto na dibanza yayi ti
kaka muntu mosi kufwaka samu na bantu nyonso. Na yina,
bantu nyonso kele ya kufwa kintwadi na yandi.
15 Yandi kufwaka samu na bantu nyonso, samu ti bayina
kele moyo zinga dyaka ve samu na bawu mosi, kasi samu
na muntu yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa samu na
bawu.
16 Ni yawu yina, beto zaba dyaka ve muntu na mutindu ya
kimuntu. Ata ti beto zabaka Klisto na mutindu ya kimuntu,
kasi ntangu yayi, beto ke na kuzaba dyaka yandi ve na
mutindu yina.
17 Na yina, kana muntu kele kintwadi na Klisto, yandi kele
muntu ya malu-malu. Mambu ya ntama me luta, mpe yawu
me kuma ya malu-malu.
18 Mambu nyonso yayi ke katukaka na sika ya Nzambi yina
vutulaka ngwisani na kati ya beto na yandi na lusalusu ya
Klisto, mpe yina pesaka beto kisalu ya kuvutula ngwisani na
kati ya yandi na bantu ya nkaka.
19 Ya tsyelika, na Klisto, Nzambi salaka ti ngwisani vutuka
na kati ya yandi na bantu nyonso ata kutala masumu yina
bantu salaka. Yandi tumisaka beto na kuzabisa nsangu ya
ngwisani yina.
20 Na yina, beto kele bayina Klisto fidisaka, mpe ni na beto
yandi mosi Nzambi ke na kubokila beno. Na nkumbu ya
Klisto, beto ke na kutumisa beno: Beno vutula ngwisani ya
beno na Nzambi.
21 Klisto vwandaka na disumu ve. Kasi Nzambi pesaka
yandi kizitu ya masumu ya beto, samu ti na yandi, Nzambi
kumisa beto ya kudedama.

6

1 Mutindu beto ke na kusala kintwadi na Nzambi, beto
ke na kutumisa beno na kubika ve na kutala mfunu ya
lusakumunu yina beno kuzwaka na sika ya Nzambi.
2 Ya tsyelika, Nzambi tubaka:
«Na ntangu ya mbote, mu kuwaka nge,
mpe na kilumbu ya mpulusu, mu kwizaka sadisa nge.»

6:2 Esa 49.8

Kasi bubu yayi kele ntangu ya mbote, bubu yayi kele kilumbu ya mpulusu.

3 Beto ke na zola kusala ve ti muntu bula dibaku samu na
beto, samu ti bantu seka ve kisalu ya beto.
4 Kasi beto ke lakisaka na mambu nyonso ti beto kele bisadi
ya Nzambi. Na yina, beto kele na mvibudulu ya kulutila
na kuvibidila bampasi, bankwamusu, mpe mambu yina ke
talisaka beto mpasi na ntima.
5 Ba ke bulaka beto bikoti, ba ke tulaka beto na boloko, mpe
ba ke tumisaka ti bantu sala muvusu na kisalu ya beto. Beto
ke talaka mpasi na bisalu. Beto ke lalaka ve pongi mpe ke
mangaka na kudya samu na Nzambi.
6 Beto ke lakisaka ti beto kele ya kuvedila, mpe ti beto
kele na luzabu, mvibudulu, bumbote, Mpeve ya Longo, mpe
luzolo ya tsyelika.
7 Beto ke zabisaka butsyelika, mpe Nzambi ke pesaka beto
lulendo. Binwanunu ya beto samu na kunwana mpe kun-
wanina banzutu ya beto, ni kusala mambu ya kudedama.
8 Bantu ya nkaka ke zitisaka beto mpe bantu ya nkaka ke
talisaka beto nsoni. Ba ke tubaka mambu ya yimbi mpe ya
mbote samu na beto. Ba ke bakaka beto mutindu bantu ya
luvunu, kasi beto ke tubaka butsyelika.
9 Ba ke na kubaka beto mutindu bantu yina bawu zaba ve,
kasi bawu zaba beto. Ba ke na kutala beto mutindu bantu ya
kufwa, kasi beto kele bantu ya moyo. Ba ke na kupesa beto
bitumbu, kasi ba ke na kufwa beto ve.
10 Ba ke na kusala nyonso samu ti beto vwanda na kyadi,
kasi beto ke vwandaka kaka na kilengi. Ba ke talaka beto
mutindu bamputu, kasi beto ke salaka ti bantu mingi kuma
bamvwama. Beto ke talanaka na meso ya bawu mutindu
bantu yina kele na kima ve, kasi ya tsyelika, beto kele na bima
nyonso.

11 Bampangi ya mbanza Kolinto, beto me zonzila beno na
butsyelika nyonso, mpe beto me lakisa beno ti beto ke zolaka
beno na ntima nyonso.
12 Beto kangilaka beno ve bantima, kasi ni beno kangilaka
beto bantima.
13 Na yina, mu ke na kuzonza na beno mutindu na bana ya
munu. Beno mpe, beno zibudila beto mbote bantima ya beno.

Beno vwanda ya kukwikama na Nzambi

14 Beno vukana ve na bayina ke kwikilaka Nzambi ve.
Ya tsyelika, mambu ya kudedama lenda kuvukana ve na
mambu ya yimbi, to nsemo lenda kuvukana ve na mpimpa.

15 Mutindu mosi mpe, Klisto lenda kuwawana ve na Satana,
to ata kima lenda kuvukisa mukwikisi na muntu yina ke
kwikilaka ve Nzambi.
16 Ata kima lenda kuvukisa Yinzo ya Nzambi na ban-
zambi ya biteki, samu ti beto kele Yinzo ya Nzambi ya moyo
mutindu yandi mosi Nzambi tubaka:
«Mu ke zinga mpe mu ke tambula na kati-kati ya bawu.
Mu ke vwanda Nzambi ya bawu,
mpe bawu ke vwanda dikanda ya munu.»
17 Ni yawu yina,
«Beno katuka kisika kele bantu yina,
mpe beno kabuka na bawu.
Beno simba ve bima yina kele ya kusumuka,
mpe mu ke yamba beno. Ni Mfumu tubaka yawu.
18 Mu ke vwanda tata ya beno,
mpe beno ke vwanda bana ya munu.
Ni mutindu yina Mfumu Nzambi-Mpungu tubaka.»

7

1 Bampangi ya luzolo, mutindu beto kele na bansilulu yina,
beto vedisa banzutu ya beto na kukatula mvindu nyonso yina
ke bebisaka nzutu to mwela. Beto fwana kusala ngolo samu
na kuvwanda bantu ya longo na kulakisa ti beto ke zitisaka
Nzambi.

Kilengi ya Polo

2 Beno tula beto na kati ya bantima ya beno. Beto me sala
ata muntu yimbi. Beto me manisa ve bimvwama ya muntu,
mpe beto me sadila ve bimvwama ya muntu.
3 Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kuzabisa yimbi
ya beno. Ya tsyelika, mutindu mu zabisaka ntete yawu, beno
kele na kati ya bantima ya beto ata ti beto vwanda moyo to
kufwa.
4 Mu ke na kivuvu ya nene na beno, mpe mu ke salaka
mayama samu na beno. Mu kele ya kufuluka na kibakala
mpe kilengi na kati ya bampasi nyonso yina ke na kukumina
beto.
5 Ya tsyelika, ntangu beto kumaka na Masedwane, beto
kuzwaka ve ntangu ya kupema. Beto kutaka bampasi ya
konso mutindu, bamvita na balweka nyonso, mpe boma na
bantima ya beto.
6 Kasi Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu ya kukuluka,
katulaka kyadi ya beto ntangu Tite kwizaka.
7 Ni kaka nkwizulu ya yandi ve salaka ti beto vwanda
na kibakala, kasi mpe nsangu yina yandi pesaka beto na

6:18 Knz 26.12; 2Sa 7.14; Esa 52.11; Esa 43.6; Yel 31.9; Eze 37.27; Eze 20.34; Ose 2.1

mutindu beno katulaka yandi kyadi. Yandi zabisaka beto ti beno kele na nsatu ya kulutila ya kutala munu. Yandi zabisaka beto mpe bidilu ya beno, mpe ti beno kele na nsatu ya kulutila na kunwanina munu. Ni yawu yina, kilengi ya munu kele ya kulutila dyaka.

8 Mu ke na kunyonga yawu ve kana mu talisaka beno kyadi na mukanda yina mu fidisaka beno. Ata ti mu nyongaka samu na yawu, mu ke na kutala ti yawu talisaka beno kyadi kaka na mwa ntangu.

9 Kasi ntangu yayi, mu ke na kuyangalala. Kana mu ke na kuyangalala, yawu kele ve samu ti mu me talisa beno kyadi, kasi samu ti kyadi ya beno me nata beno na kuviluka. Kyadi ya beno vwandaka mutindu Nzambi vwandaka zola. Na yina, beto talisaka ve beno ntima mpasi.

10 Kyadi yina ke katukaka na Nzambi ke nataka muntu na kuviluka mpe kuzwa mpulusu. Yawu ke bikaka ve manyongo na muntu. Kasi kyadi yina kele na muntu samu na yinza yayi, ke nataka na lufwa.

11 Ntangu Nzambi salaka ti beno tala kyadi, kyadi yango pesaka beno mambu yayi ya mbote: kukuma na ngolo ya kusala bisalu, kulomba mulemvo, kundima ve mambu, kuvwanda na boma, kuvwanda na nsatu ya kutala munu, kuvwanda na nsatu ya kulutila na kubongisa mambu, mpe kusemba mambu ya yimbi. Beno me lakisa na konso mutindu ti beno me zaba mambu ve na kati ya dyambu yina.

12 Na yina, kana mu me sonikina beno, ya kele ve samu na muntu yina me sala yimbi, to samu na muntu yina ba me sala yimbi. Kasi ya kele samu na kulakisa beno na pwelele nyonso na meso ya Nzambi nsatu ya kulutila yina vwandaka na beno na kusadisa beto.

13 Ni mambu yina katulaka kyadi ya beto. Kaka ni kyadi ve yawu katulaka beto, kasi beto vwandaka mpe na kilengi ya kulutila na kyese yina vwandaka na Tite, samu ti beno tulaka kizunu na ntima ya yandi.

14 Kana mu salaka mwa mayama samu na beno na sika ya yandi, ya kele, samu ti beno me talisa munu nsoni ve. Kasi mutindu beto ke zabisaka beno kaka butsyelika, ni mutindu yina mpe masiika yina beto sadilaka beno na sika ya yandi kele ya tsyelika.

15 Na yina, luzolo ya yandi na sika ya beno ke na kulutila dyaka ntangu yandi ke na kubambuka moyo wapi mutindu beno tumamaka na yandi, mpe beno yambaka yandi na boma mpe buzitu nyonso.

16 Mu ke na kuyangalala, samu ti mu ke na kusala kivuvu na beno na mambu nyonso.

8

Mutindu ya kusadisa bampangi

1 Bampangi, beto zola kuzabisa beno wapi mutindu
Nzambi pesaka lusakumunu ya yandi na mabuundu ya
Nzambi ya Masedwane.
2 Mabuundu yina kuzwaka bantontolo mingi na bampasi
yina kuminaka bawu. Kasi kilengi ya bawu lutilaka, mpe
bawu lakisaka wapi mutindu bawu zaba kukabula na buwelo
ya bawu.
3 Mu kele mbangi ya mambu yina. Mabuundu yina vwan-
daka kabula na luzolo ya bawu na mutindu bawu vwandaka
lenda na kuzwa, mpe na mutindu ya kulutila.
4 Bawu tatamanaka na kulomba beto muswa, samu ti bawu
mpe fidisa lusalusu ya bawu na sika ya bantu ya longo ya
Yelusalemi.
5 Mambu yina bawu salaka lutilaka mambu yina beto
vwandaka vingila na sika ya bawu. Bawu pesaka ntete
banzutu ya bawu na Mfumu, mpe na manima na sika ya beto
mutindu Nzambi vwandaka zola.
6 Ni yawu yina, beto kindisaka Tite na kumanisa na mbote
nyonso na sika ya beno kisalu ya kuzaba na kukabula
mutindu yandi bandaka yawu.
7 Beno kele ya kufuluka na mambu nyonso. Beno kele na
kiminu, beno zaba kulongisa, beno kele na luzabu, beno kele
na nsatu ya kulutila na kusadisa bampangi, mpe beno zola
beto mbote. Na yina, beno sala mpe mbote kisalu yayi ya
kukabula.
8 Mu ke na kupesa ve beno lutumu. Kasi na kuzonzila beno
wapi mutindu mabuundu ya nkaka me kabula na luzolo ya
kulutila, mu ke na kupesa beno nzila ya kulakisa butsyelika
ya luzolo ya beno.
9 Ya tsyelika, beno zaba bumbote ya Yesu-Klisto, Mfumu
ya beto. Yandi vwandaka mvwama, kasi yandi ndimaka
na kuvwanda mputu samu na kukitula beno bamvwama na
buwelo ya yandi.
10 Na yina, mu ke na kuzabisa beno dibanza ya munu
samu na dyambu yayi: Ya kele mbote ti beno tatamana na
kusala mambu yina beno salaka na mvula yina me luta. Beno
vwandaka bantu ya ntete na kusala yawu mpe na kuzwa
dibanza yina.
11 Ntangu yayi, beno tatamana na kumanisa kisalu yina.
Mutindu beno vwandaka na luzolo ya kulutila na kubanda
yawu, beno vwanda mpe na luzolo ya kulutila na kusala
yawu, mpe beno sala yawu na bimvwama yina kele na beno.

12 Ntangu muntu ke kabulaka na luzolo yina kele na ntima
ya yandi, Nzambi ke ndimaka dikabu yina. Nzambi ke talaka
ve bima yina kele ve na muntu, kasi yina kele na yandi.
13 Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kukumisa
beno bamputu na kusadisa bantu ya nkaka. Kasi mu ke na
kutuba yawu, samu ti bantu nyonso vwanda mutindu mosi.
14 Ntangu yayi, beno kele na bima ya kulutila, mpe beno
sadisa bayina kele na kati ya bansatu. Beno mpe, ntangu
beno ke vwanda na kati ya bansatu, bayina ke vwanda na
bima ya kulutila ke sadisa beno. Na yina, beno nyonso ke
vwanda mutindu mosi
15 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muntu yina bukaka bambuma mingi
vwandaka na yawu ve ya kulutila,
mpe muntu yina bukaka bambuma fyoti
kondwaka kima ve.»

Tite na bampangi ya nkaka kwendaka na mabanza Kolinto

16 Beto tonda Nzambi yina me tula na ntima ya Tite luzolo
ya kulutila na kusadisa beno, mutindu munu mosi kele na
yawu.
17 Tite ndimaka ndombolo ya beto, mpe na luzolo ya kulu-
tila, yandi bakaka yandi mosi lukanu ya kukwiza na sika ya
beno.
18 Beto fidisaka yandi kintwadi na mpangi ya beto yina
mabuundu nyonso ya Nzambi ke na kusiika na kisalu ya
kumwangisa Nsangu ya Mbote.
19 Kasi dyaka, mabuundu soolaka yandi, samu ti yandi
vwanda nkundi ya beto ya nzyetolo na kisalu ya kukabula
lusalusu yina beto ke na kusala samu na nkembo ya Mfumu,
mpe samu na luzolo ya beto na kisalu yina.
20 Beto ke na kusala nyonso, samu ti bantu zonzila ve yimbi
na mutindu beto ke na kusadila lutangu ya nene ya mbongo
yina.
21 Beto zola kusala mambu ya mbote kaka na ntwala ya
Mfumu ve, kasi mpe na ntwala ya bantu.
22 Beto ke na kufidisa bawu kintwadi na mpangi ya beto ya
nkaka yina beto me talaka bambala mingi luzolo ya kulutila
na kusala bisalu. Kasi ntangu yayi, yandi ke na luzolo ya
kulutila dyaka na kusala yawu, samu ti yandi kele na kivuvu
ya nene na beno.
23 Na yina me tadila Tite, yandi kele nkundi ya munu ya
nzyetolo mpe mpangi ya munu ya kisalu samu na beno. Kasi
samu na bampangi yina ke kwiza kintwadi na yandi, bawu
kele bampangi yina mabuundu ya Nzambi me fidisa, mpe
bawu ke na kusala samu na nkembo ya Klisto.

8:15 Kbk 16.18

24 Beno lakisa bawu ti beno ke zolaka bawu, samu ti mabuundu ya Nzambi zaba ti beno kele na luzolo ya tsyelika, mpe ti mayama yina beto ke salaka samu na beno, kele ya mpamba ve.

9

Lusalusu samu na bandimi ya Yelusalemi

1 Ya ke na mfunu ve ti mu sonikina beno na yina me tadila lusalusu yina mabuundu ya Nzambi pesaka na bantu ya longo ya Yelusalemi.

2 Mu zaba mabanza ya beno, mpe mu me lakisa na bantu ya Masedwane mayama ya munu samu na beno na kutubila bawu: «Bampangi ya kizunga ya Akayi kele ya kukubama na kufidisa lusalusu ya bawu katuka mvula yina lutaka.» Nsatu ya kulutila yina kele na beno na kufidisa lusalusu ya beno, me pesa ngolo na mabuundu mingi na kati ya bawu na kusala mutindu beno.

3 Kasi mu ke na kufidisa beno bampangi ya beto, samu ti mayama yina beto me sala beno na sika ya bawu vwanda ve ya luvunu na yina me tadila dyambu yayi. Mu zola ti beno vwanda ya tsyelika ya kukubama mutindu mu me zabisa yawu.

4 Kasi mu ke na boma ti kana bantu ya Masedwane kwiza kintwadi na munu, mpe kuta ve beno ya kukubama, beto ke vwanda ya kufuluka na nsoni samu na kivuvu yina beto me sala na beno. Beno mpe, beno ke vwanda na nsoni.

5 Ni yawu yina, mu me tala ti ya kele mfunu na kufidisa beno bampangi yayi ntete mu kwiza, samu ti bawu kutika makabu yina beno pesaka nsilulu. Na yina, yawu ke vwanda ya kukubama ntangu mu ke kwiza, mpe yawu ke lakisa ti beno ke pesaka ve makabu na manyongo, kasi na ntima mosi.

6 Beno fwana kubambuka moyo na mambu yayi: Muntu yina ke kunaka bambuma ndambu, yandi ke yonzikaka mpe kaka ndambu, mpe muntu yina ke kunaka bambuma mingi, yandi ke yonzikaka mpe bambuma mingi.

7 Na yina, konso muntu fwana kukabula mutindu yandi me kanisa. Yandi fwana kusala yawu na manyongo ve to ti ba tumisa yandi, samu ti Nzambi ke zolaka muntu yina ke pesaka na kilengi nyonso.

8 Nzambi kele na lulendo ya kufulusa beno na bima nyonso ya mbote, samu ti beno kondwa ve bima yina kele na beno mfunu. Na yina, beno ke vwanda na yawu ya kulutila samu na kusala bisalu ya nkaka ya mbote.

9 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

«Yandi ke kabulaka.
Yandi ke pesaka na bamputu.

Ludedomo ya yandi kele bantangu nyonso.»
10 Nzambi yina ke pesaka kisadi-bilanga bambuma ya
kukuna mpe madya ya kudya, ke pesa mpe beno bambuma
ya kukuna, ke butisa yawu, mpe ke sala ti ludedomo ya beno
buta bambuma mingi.
11 Nzambi ke sala ti beno vwanda bamvwama na mambu
nyonso samu na kutatamana na kukabula na mambu
nyonso. Na yina, bantu mingi ke vutula matondo na Nzambi
samu na makabu ya beno yina beto ke pesa bawu.
12 Lusalusu yina beno ke na kupesa, ke na kusadisa kaka
ve bansatu ya bantu ya longo, kasi yawu ke na kusala mpe
ti balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi vwanda
mingi.
13 Na kutala mfunu ya lusalusu yina, bawu ke kembila
Nzambi, samu ti beno ke na kutumama na Nsangu ya Mbote
ya Klisto yina beno kwikilaka, mpe samu ti beno ke na kuk-
abula bimvwama ya beno na sika ya bawu mpe na bampangi
nyonso.
14 Bawu ke sambidila beno na kulakisa beno luzolo ya bawu
samu na bumbote ya nene yina Nzambi me lakisa beno.
15 Matondo na Nzambi samu na dikabu ya yandi yina beto
lenda kufwanikisa ve.

10

Polo ke na kunwanina kisalu ya yandi

1 Munu Polo, yina bantu ke tubaka ti mu kele muntu ya
kukuluka ntangu mu ke vwandaka na beno, kasi muntu ya
ngolo ntangu mu ke vwandaka ntama na beno, mu ke na
kukindisa beno na lembami mpe bumbote ya Klisto.
2 Mulemvo ya beno: Beno sosa ve ti mu sadila kibakala
ntangu mu ke vwanda na ntwala ya beno. Mu ke na kivuvu
ya kusadila kibakala na ntwala ya bayina ke banzaka ti beto
ke sadilaka na kimuntu.
3 Ya tsyelika, beto kele bantu, kasi beto ke na kunwana ve
na mutindu ya kimuntu.
4 Binwanunu yina beto ke na kusadila na muzingu ya beto,
kele ve ya kimuntu. Kasi lulendo ya yawu ke katukaka na
Nzambi samu na kumanisa ngolo ya bambeni. Beto ke na
kumanisa ngolo ya mabanza ya luvunu,
5 mpe balulendo nyonso ya mayama yina ke kangaka bantu
nzila na kuzaba Nzambi. Beto ke na kunata bantu nyonso na
kutumama na Klisto.
6 Ntangu beno ke tumama na mutindu me lunga, beto ke
vwanda ya kukubama samu na kusemba konso muntu yina
ke tumama ve.

9:9 Mga 112.9

7 Beno ke ndimaka kaka mambu yina beno ke talaka na
meso. Kana muntu me ndima ti yandi kele ya kukangama
na Klisto, yandi fwana kuzaba mpe ti beto mpe kele ya
kukangama na Klisto mutindu yandi.
8 Mu lenda kutala nsoni ve na kusala mwa mayama na
bumfumu yina Mfumu pesaka beto samu na kukulisa kiminu
ya beno, kasi ya kufwa yawu ve.
9 Mu zola kutalana ve mutindu muntu yina ke na kupesa
beno boma na mikanda ya munu.
10 Ya tsyelika, bantu ke tubaka mutindu yayi: «Mikanda ya
Polo kele mpasi mpe ngolo. Kasi ntangu yandi ke vwandaka
na ntwala ya beto, yandi ke kumaka muntu ya kulemba, mpe
mambu yina yandi ke zonzaka kele ya kufwanakana ve.»
11 Bika ti muntu yina ke na kuzonza mutindu yina kuzaba
mbote ti mambu yina beto ke na kusonika na mikanda ya
beto ntangu beto kele ntama na beno, ke vwanda ve ya
kuswaswana na mambu yina beto ke sala ntangu beto ke
vwanda na ntwala ya beno.

12 Ya tsyelika, beto ke sosaka ve na kuteza bankadulu ya
beto to na kufwanana na bantu ya nkaka yina ke salaka
masiika ya bawu mosi. Bawu ke bakaka kifwani ya bawu
mosi samu na kuteza bawu na bawu bankadulu ya bawu
mosi. Bawu kele bizoba.
13 Samu na beto, beto ke sala ve mayama na mambu yina
me luta ndilu ya kisalu ya beto. Kasi beto ke na kusala yawu
na mutindu Nzambi ke na kuteza yawu na kukumisa beto tii
na sika ya beno.
14 Beto ke na kuluta ve ndilu ya kisalu ya beto, mutindu
ya zolaka vwanda kana beto kwizaka ve na sika ya beno.
Beto kele bantu ya ntete yina me kuma na sika ya beno na
kunatina beno Nsangu ya Mbote ya Klisto.
15 Na yina, beto ke na kusala ve mayama na kuluta bandilu
yina Nzambi tezaka. Kasi beto ke na kivuvu ti kiminu ya beno
ke kula, mpe ti beto ke lenda na kukulisa na kati ya beno
kisalu ya beto ata kuluta bandilu yina Nzambi lakisaka beto.
16 Na manima, beto lenda kwenda kuzabisa Nsangu ya
Mbote na kati ya bizunga yina me lutila ntama na beno ata
kusala mayama na kisalu yina bantu ya nkaka me sala na
bisika yina Nzambi fidisaka bawu.

17 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kana muntu ke na
nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu na Mfumu.»
18 Ya tsyelika, ni muntu yina ve ke salaka masiika ya nzutu
ya yandi mosi kele ya kuzabana, kasi muntu yina ke kuzwaka
masiika na Mfumu.

11

Polo mpe bantumwa ya luvunu

1 Mu zola ti beno vibidila mwa bulawu ya munu. Ee! Beno
vibidila munu.
2 Mu ke na kusala beno kimbanda yina ke katukaka na
Nzambi. Mu pesaka nsilulu ya kukwelisa beno na bakala
kaka mosi, Klisto, mpe mu zola kulakisa beno na sika ya yandi
mutindu ndumba yina me zaba ntete ve babakala.
3 Kasi mutindu nyoka vunaka Eva, mu ke na boma ti
mabanza ya beno vunama, mpe ti beno vwanda dyaka ve ya
kukwikama mpe ya kukangama na Klisto.
4 Ya tsyelika, beno ke yambaka mbote bantu ya nkaka
yina ke zabisaka beno Yesu yina kele ya kuswaswana na
yina beto zabisaka beno. Beno kele mpe ya kukubama na
kuyamba mpeve yina kele ya kuswaswana na Mpeve yina
beno kuzwaka, mpe na kuyamba nsangu ya kuswaswana na
Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka.
5 Mu banza ti bayina beno ke bokilaka bantumwa ya nene
me lutila munu na ata dyambu.
6 Mu zaba ti mu zaba kuzonza ve, kasi samu na luzabu ya
kele mambu ya nkaka. Beto me lakisa beno yawu na pwelele
nyonso na mambu nyonso yina beto me sala.
7 Beno banza ti mu salaka yimbi na kukuluka na ntwala
ya beno, mpe na kuzangula beno ntangu mu zabisaka beno
Nsangu ya Mbote ya Nzambi ata kulomba beno kima?
8 Mu vwandaka kudya mbongo ya mpamba ya mabuundu
ya nkaka na kundima na kuzwa difuta samu na kusadisa
beno.
9 Ntangu mu vwandaka na sika ya beno, mu lombaka
ve na muntu na kusadisa munu ntangu mu vwandaka na
kati ya bansatu. Ya tsyelika, bampangi yina katukaka na
Masedwane natinaka munu bima nyonso yina vwandaka
na munu mfunu. Mu pesaka ata muntu kizitu ya kusadisa
munu, mpe mu ke tatamana na kusala mutindu yina.
10 Na butsyelika ya Klisto yina kele na munu, mu ke na
kutuba ti ata muntu na kati ya kizunga nyonso ya Akayi ke
lenda na kukatula munu dyambu yina mu ke na kusadila
mayama.
11 Samu na yinki mu ke na kutuba mutindu yina? Samu
ti mu ke zolaka beno ve? Nzambi yandi mosi zaba ti mu ke
zolaka beno.
12 Mu ke bika ve na kusala mambu yina mu ke na kusala
ntangu yayi samu na kupesa ve nzila na bayina ke sosaka
banzila ya konso mutindu samu na kusala mayama ya ku-
vwanda mutindu mosi na beto.

13 Bantu ya mutindu yina kele bantumwa ya luvunu, mpe
bisadi ya mayuya yina ke sosaka na kutalana mutindu bantumwa ya Klisto.
14 Ata dyambu ya ngitukulu kele na kati ya mambu yayi,
samu ti yandi mosi Satana ke sosaka na kutalana mutindu
mbazi yina ke lezimaka.
15 Beno lenda kuyituka ve, ti bisadi yina ke sosaka na
kutalana mutindu bisadi ya Nzambi ya kudedama. Kasi
nsukunu ya luzingu ya bawu ke vwanda mutindu kele bisalu
ya bawu.

Bampasi yina Polo talaka

16 Mu ke na kutuba dyaka yawu: Ata muntu fwana kubanza
ti mu kele kilawu. Kasi beno ndima munu mutindu kilawu
samu ti munu mpe, mu sala mwa mayama.
17 Ya tsyelika, na kusala mayama ya munu, mu ke na
kuzonza ve mutindu Mfumu ke na kuzola. Kasi mu ke na
kuzonza mutindu muntu yina kele kilawu.
18 Mutindu bantu mingi ke na kusala mayama samu na
mambu ya kimuntu, munu mpe, mu ke sala mayama.
19 Beno yina kele bantu ya ndwenga, beno ke ndimaka na
kuvibidila mambu ya bilawu.
20 Beno ke vibidilaka ti ba sadisa beno mutindu bandongo,
ba sadila bimvwama ya beno, ba baka beno bima nyonso
yina kele na beno, ba nyokola beno, mpe ba bula beno
bambata na kizizi.
21 Mu ke na nsoni na kutuba yawu: Beto vwandaka me
talana mutindu bantu yina ke na ngolo ve na mambu yina.

Kasi kisika yina bantu ya nkaka ke na kusala mayama,
munu mpe, mu ke sala yawu ata ti mu ke na kuzonza mutindu
kilawu.
22 Bawu kele ba-Ebeleyo, munu mpe, mu kele Ebeleyo.
Bawu kele bantu ya Isayeli, munu mpe, mu kele muntu ya
Isayeli. Bawu kele bantu ya kifumba ya Abalayami, munu
mpe, mu kele muntu ya kifumba ya Abalayami.
23 Kana bawu kele bisadi ya Klisto, mu ke tuba na bulawu
ya munu ti mu kele kisadi ya Klisto kulutila bawu. Mu me
sala kulutila bawu, mpe mu vwandaka kota konso ntangu
baboloko kulutila bawu. Mu vwandaka kuzwa bambala
mingi bikoti ya kulutila, mpe mu vwandaka konso ntangu
pene-pene na lufwa kulutila bawu.
24 Bambala tanu, ba-Zwife bulaka munu bikoti makumi
tatu na yivwa.
25 Bambala tatu, bantu ya Loma bulaka munu bikoti na
ngolo nyonso. Mbala mosi, bawu bulaka munu matadi. Bambala tatu, mu vwandaka na kati ya masuwa yina dyamaka,
mpe mu lutisaka kilumbu mosi mpe mpimpa mosi na mubu.

26 Na banzyetolo yina mu vwandaka sala na makulu, konso
ntangu, mu vwandaka tala lufwa na ntwala ya munu na
kati ya banzadi, na ntwala ya bimpumbulu, na ntwala ya
bampangi ya munu ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, na
kati ya mbanza mpe yinsi ya kuyuma, na kati ya mubu, mpe
na ntwala ya bampangi ya munu ya tsyelika ve.
27 Mu talaka mpasi na bisalu ya ngolo, mpe mu lembaka.
Bambala mingi, mu vwandaka kondwa ntangu ya kulala
pongi. Mu kondwaka mpe bambala mingi kima ya kudya
mpe ya kunwa. Mu ndimaka na kumanga na kudya samu na
Nzambi. Mu talaka mpasi samu na madidi, mpe samu ti mu
kondwaka bilele.
28 Mambu mingi me bikana na kuzonza. Kasi mu ke na
dyambu mosi yina ke na kukwamisa munu bilumbu nyonso:
manyongo ya munu samu na mabuundu nyonso ya Nzambi.
29 Kana muntu kele ya kulemba, munu mpe, mu kele ya
kulemba. Kana muntu me sala disumu, yawu ke salaka munu
mpasi mingi na ntima.
30 Kana ya kele mfunu na munu na kusala mayama, mu ke
sala yawu samu ti mu kele ve na ngolo.
31 Nzambi, Tata ya Mfumu Yesu zaba ti mu ke na vuna ve.
Bika ti Nkumbu ya yandi kuzwa nkembo ntangu nyonso.
32 Ntangu mu vwandaka na mbanza Damase, mfumu yina
vwandaka kimonikisi ya ntinu Aletase tulaka mikengi na
myelo ya mbanza samu na kukanga munu.
33 Kasi ba kotisaka munu na kitunga ya nene. Ba ba-
sisaka munu na nela, mpe kulumunaka munu na ngaanda ya
kibaka ya mbanza. Ni mutindu yina mu vuukaka na ntwala
ya yandi.

12

Mambu yina Polo talaka na kimpeve

1 Mu fwana kusala mayama! Kasi ya kele mfunu ve. Ntangu
yayi, mu ke zonzila beno na mambu yina Mfumu lakisaka
mpe zabisaka munu na kimpeve.
2 Mu zaba kilandi mosi ya Klisto yina Nzambi zangulaka na
mazulu ya me kuma bamvula kumi na yiya. Mu zaba ve kana
Nzambi zangulaka yandi na nzutu ya yandi, to kana na nzutu
ya yandi ve. Kasi kaka ni yandi mosi Nzambi zaba yawu.
3 Ee, mu zaba muntu yina. Kana ni na nzutu ya yandi to
na nzutu ya yandi ve Nzambi zangulaka yandi, mu zaba ve.
Nzambi zaba ti
4 yandi zangulaka muntu yina na paladiso. Kuna yandi
kuwaka mambu yina lenda kubasika ve na yinwa ya muntu,
mpe yina kele ve na bampova na kuzabisa yawu.

11:33 Bis 9.23-25

5 Mu ke sala mayama samu na muntu yina. Kasi na munu
mosi, mu ke sala kaka mayama samu ti mu kele na ngolo ve.
6 Kana mu zolaka na kusala mayama ya munu mosi, mu
zolaka vwanda ve kilawu samu ti mu zolaka tuba kaka but-
syelika. Kasi mu ke na kusala yawu ve, samu ti mu zola ve
ti bantu vwandaka na mabanza yina ke na kulutila mambu
yina bawu ke na kutala na munu, to yina bawu ke na kuwa
na yinwa ya munu.
7 Nzambi zabisaka munu mambu ya ngitukulu. Na yina,
samu ti mu vwanda ve ya kufuluka na mayama, ba tulaka
munu mpasi ya ngolo na nzutu mutindu mbazi mosi ya
Satana na kubula munu, samu ti mu sala ve mayama.
8 Mu sambilaka Mfumu bambala tatu, samu ti yandi katula
munu mpasi yina.
9 Kasi yandi zabisaka munu: «Bumbote ya munu me lunga
na nge. Lulendo ya munu ke talanaka ya kulutila na kati ya
nge ntangu nge ke vwandaka ve na ngolo.» Na yina, mu ke
lutila na kusala mayama ntangu mu ke vwandaka na ngolo
ve, samu ti lulendo ya Klisto vwanda na munu.
10 Ni yawu yina, mu ke yangalalaka ntangu mu ke vwan-
daka na ngolo ve, ntangu ba ke fingaka munu, ba ke
kwamisaka munu, ba ke talisaka munu mpasi, mpe mu ke
talaka mpasi na ntima samu na Klisto. Ya tsyelika, ntangu mu
ke vwandaka na ngolo ve, ni ntangu yina mu ke vwandaka na
lulendo.

Manyongo ya Polo samu na bantu ya dibuundu ya Kolinto

11 Mu ke na kuzonza mutindu kilawu, kasi ni beno me sala
ti mu kuma mutindu yayi. Ni beno zolaka sala masiika ya
munu. Ya tsyelika, bantumwa ya nkaka yina beno ke pesaka
mfunu ya kulutila me lutila munu ve ata ti mu kele muntu ya
mpamba.
12 Bidimbu yina ke na kulakisa ti mu kele ntumwa ta-
lanaka na kati-kati ya beno na mvibudulu nyonso: Mu salaka
bidimbu ya ngitukulu, bimangu, mpe mambu ya lulendo.
13 Wapi kima mu salaka na mabuundu ya nkaka yina mu
salaka ve na sika ya beno? Mu zaba kaka ti mu kudyaka ve
mbongo ya beno. Na yina, beno lemvokila munu na dyambu
ya yimbi yina.
14 Mu kele ya kukubama samu na kukwiza na sika ya beno
na mbala ya tatu, mpe mu ke lomba ve na muntu na kusadisa
munu. Mu kele na nsatu ya beno, kasi ya mbongo ya beno ve.
Ya tsyelika, ni bana ya fyoti ve ke kutikaka mbongo samu na
bibuti ya bawu, kasi ni bibuti ke kutikaka mbongo samu na
bana ya bawu.

15 Samu na munu, mu ke vwanda na kilengi na kubasisa
mbongo nyonso yina kele na munu samu na beno, mpe na
kupesa luzingu ya munu samu na beno. Kana mu ke zolaka
beno ya kulutila, beno ke zola munu kaka fyoti?
16 Na yina, beno zaba ti ya tsyelika, mu pesaka ata muntu
kizitu ya kusadisa munu. Kasi bantu ya nkaka ke na kutuba
ti mu kele muntu ya luvunu, mpe mu me kuzwa beno na
mitambu na mayela ya munu.
17 Nani lenda kuzabisa munu kana mu lombaka beno na
kusadisa bantu yina mu fidisaka beno?
18 Mu zabisaka Tite na kwiza kutala beno, mpe mu fidisaka
yandi kintwadi na mpangi mosi yina beno zaba. Tite sadilaka
bimvwama ya beno? Munu na Tite kele ve na mabanza mosi
mpe ke na kulanda ve nzila mosi?
19 Beno ke na kubanza ti katuka ntama beto ke na kunwan-
ina banzutu ya beto? Ve, na kintwadi na Klisto beto ke na
kuzonza na meso ya Nzambi. Bampangi ya luzolo, mambu
nyonso yayi kele samu na kukulisa beno na kiminu.
20 Mu ke na boma ti ntangu mu ke kwiza na sika ya beno,
mu kuta beno ve mutindu mu ke na kuzola, to mu vwanda
mutindu beno ke na kuzola ve. Mu kele mpe na boma ya
kubakula na kati ya beno mambu ya kuswana, ya musoki,
ya nkele, ya kimbanda, ya kuzonzila bampangi yimbi, ya ku-
tonga bampangi, ya kusala mayama, mpe ya kusala muvusu.
21 Mu ke dyaka na boma ti ntangu mu ke kwiza kutala beno,
Nzambi talisa munu nsoni samu na beno, mpe ti mu dila
ve samu na bantu mingi yina ke na kutatamana na kusala
masumu mutindu bawu salaka na ntama: bayina tii ntangu
yayi me soba ntete ve nkadulu ya bawu ya busafu, kindumba,
mpe kuzinga kidi-kidi.

13

Bankebosolo ya nsuka mpe bambote

1 Yayi ni mbala ya tatu yina mu ke kwiza na sika ya beno.
Na kupesa nzengolo ya konso dyambu, bantu fwana kuwa
kimbangi ya bantu zole to tatu.
2 Mu ke na mambu ya kukebisa na bayina salaka masumu
na ntama, mpe bayina nyonso ya nkaka. Mu zabisaka ntete
beno yawu ntangu mu kwizaka tala beno na mbala ya zole.
Kasi ntangu yayi, mu ke na kuzabisa dyaka beno yawu
ntangu mu ke ntete ntama na beno. Ntangu mu ke kwiza
dyaka kutala beno, mu ke tala muntu kyadi ve,
3 samu ti beno kele na nsatu mu lakisa beno ti Klisto ke
na kusadila yinwa ya munu na kuzonza. Yandi kele ve ya

13:1 Mus 19.15; Mat 18.16; 1Ti 5.19; Ebe 10.28

kulemba na ntwala ya beno, kasi yandi ke lakisaka lulendo ya yandi na kati ya beno.

4 Ya tsyelika, ntangu ba komaka yandi na kulunsi, yandi vwandaka ya kulemba. Kasi ntangu yayi, yandi ke na kuzinga na lulendo ya Nzambi. Na kuvwanda ya kukangama na yandi, beto mpe kele ya kulemba. Kasi na sika ya beno, beto ke zingaka kintwadi na yandi na lulendo ya Nzambi.

5 Beno tala beno mosi bankadulu ya beno samu na kuzaba kana beno ke na kununga na kiminu. Beno ke na kuzaba ve ti Klisto kele na kati-kati ya beno? Kana beno ke na kuzaba yawu ve, beno lenda kulakisa ve kununga ya beno.

6 Kasi mu banza ti beno ke zaba ti beto nungaka na kisalu ya beto na sika ya beno.

7 Beto ke na kusambila Nzambi, samu ti beno sala ve dyambu ya yimbi. Beto ke na kusosa ve na kulakisa ti beto me nunga. Kasi beto kele kaka na nsatu ya kutala ti beno sala mambu ya mbote, ata ti ya ke na zola kutalana ti beto nungaka ve.

8 Ya tsyelika, beto lenda kuyimina ve mambu ya tsyelika. Beto lenda kusala kaka samu na butsyelika.

9 Beto ke vwandaka na kilengi ntangu beto ke vwandaka na ngolo ve, mpe beno na ngolo. Na yina, beto ke lombaka na balusambulu ya beto ti beno kuma bantu ya kulunga.

10 Ni yawu yina, mu ke na kusonikina beno mambu nyonso yayi ntangu mu ke ntete ntama na beno. Ntangu mu ke vwanda na beno, mu zola ve kusemba beno na ngolo nyonso na bumfumu yina Mfumu pesaka munu. Bumfumu yango kele ve samu na kumwangisa dibuundu ya beno, kasi samu na kukulisa yawu.

11 Bampangi, na mambu yina me bikana, beno zinga na kati ya kilengi, beno sosa na kuvwanda ya kulunga. Beno kindisa bampangi beno na beno. Beno wisana, mpe beno zinga na kizunu. Na yina, Nzambi ya luzolo mpe ya kizunu ke vwanda na beno.

12 Beno pesana mbote beno na beno na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. Bantu nyonso ya longo me fidisa beno mbote.

13 Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu-Klisto, luzolo ya Nzambi, mpe kintwadi ya Mpeve ya Longo kuvwanda na beno nyonso.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya NGALATIYA NKOTOLO

Polo fidisaka mukanda yayi na mabuundu ya Nzambi ya kizunga Ngalatiya. Mabuundu yina vwandaka zinga na londe ya yinsi yina ba ke bokilaka na ntangu yayi Tiliki. Ya kele bantu yina kwikilaka na Nsangu ya Mbote ntangu Polo kwendaka tala mabuundu ya Nzambi na nzyetolo ya yandi ya zole mpe ya tatu (Bis 16.6; 18.23).

Kasi na manima ya Polo, bantu ya nkaka kwendaka longisa na kizunga ya Ngalatiya ti ba-Klisto yina kele ve ba-Zwife fwanaka tumama na misiku ya ba-Zwife. Bantu yina vwandaka na luzolo ya kulutila na kulongisa dyambu ya kuzengisa bubakala. Kasi samu na Polo, dyambu yina bawu vwandaka tumisa ba-Klisto ya Ngalatiya vwandaka ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote ya tsyelika ya Yesu-Klisto. Dyambu yina vwandaka tula ba-Klisto ya Ngalatiya na kati ya luzingu ya bundongo ya kimpeve. Ntangu Polo kuwaka ti ba-Klisto ya mabuundu ya Ngalatiya vwandaka zola kundima mambu yina vwandaka zabisa bawu bambeni ya yandi, yandi vwandaka na nsatu ya kulutila ya kufidisa bawu mukanda yayi samu na kuvutula bawu na nzila ya kudedama ya Nsangu ya Mbote.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Nga 1.1-5).
- Polo ke na kuzabisa mambu ya luzingu ya yandi, mpe ya kisalu yina Mfumu pesaka yandi (Nga 1.6–2.21).
- Polo ke na kusadila mambu ya dibuku ya Ngwisani ya Ntama samu na kuzabisa mpulusu yina beto lenda kuzwa na Yesu Klisto (Nga 3–4).
- Na kumanisa mukanda ya yandi, Polo ke na kubokila bantu na kuzinga na kimpwanza nyonso na lutumu ya Mpeve ya Nzambi (Nga 5–6).

Bambote

1 Ni munu Polo ke na kusonika mukanda yayi. Polo yina kele ntumwa na luve ya bantu ve to na lusalusu ya muntu ve, kasi na luve ya Yesu-Klisto mpe ya Tata Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa.

2 Kintwadi na bampangi nyonso yina kele awa, mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya mabuundu ya Nzambi yina kele na kizunga ya Ngalatiya.

3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe ti yandi kupesa beno kizunu.

4 Klisto ndimaka na kupesa luzingu ya yandi samu na
kuvuukisa beto na masumu ya beto, samu ti yandi kukatula
beto na yinza yayi ya yimbi mutindu Tata ya beto Nzambi
zolaka.
5 Bika ti nkembo kuvwanda na Nzambi tii seko. Ameni.

Nsangu ya Mbote kele kaka mosi

6 Mu ke na kuyituka na mutindu beno me bika na nswalu
nyonso Nzambi yina bokilaka beno na bumbote ya Klisto,
mpe beno ke na kulanda malongi ya nkaka.
7 Ya tsyelika, ya kele ve na nsangu ya mbote ya nkaka. Ya
kele kaka na bantu yina ke na kusala muvusu na kati ya beno,
mpe ke na zola kusoba Nsangu ya Mbote ya Klisto.
8 Kana beto to mbazi yina me katuka na mazulu, zabisa
beno nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beto
zabisaka beno, bika ti Nzambi kusinga yandi.
9 Beto zabisaka beno yawu, mpe mu ke na kuzabisa dyaka
yawu ntangu yayi: Kana muntu zabisa beno nsangu ya
kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka, bika ti
Nzambi kusinga yandi.
10 Ntangu yayi, beno ke na kubanza ti mu ke na kusosa
ti bantu kusiika munu? Ve, mu ke na kusosa ve ti bantu
kusiika munu, kasi Nzambi. Beno banza ve ti mu ke na kusosa
dyaka na kuyangidika bantu, samu ti kana mu vwandaka
sosa yawu, mu zolaka vwanda ve mundongo ya Klisto.

Nzambi soolaka Polo samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote

11 Bampangi, mu ke na kutubila beno ti Nsangu ya Mbote
yina mu zabisaka, katukaka ve na muntu.
12 Mu kuzwaka yawu to longokaka yawu na muntu ve. Kasi
ni Yesu-Klisto zabisaka munu yawu.
13 Beno kuwaka wapi mutindu vwandaka nkadulu ya
munu na ntama ntangu mu vwandaka ntete ya kukwikama
na misiku ya ba-Zwife. Beno zaba wapi mutindu mu vwan-
daka lutila na kutalisa mpasi dibuundu ya Nzambi, mpe mu
vwandaka sala samu na kumwangisa yawu.
14 Mu vwandaka lutila ba-Zwife mingi ya bamvula mosi
na munu na nsalulu ya misiku ya ba-Zwife. Mu vwandaka
lutila bawu na kunwanina mambu ya kinkulu ya bankooko
ya beto.
15 Kasi Nzambi soolaka munu ntete mu butuka, mpe boki-
laka munu na bumbote ya yandi.
16 Ntangu yandi bakaka lukanu ya kulakisa munu Mwana
ya yandi, samu ti mu zabisa Nkumbu ya yandi na sika ya
bayina kele ve ba-Zwife, mu lombaka malongi na muntu ve.
17 Mu kwendaka mpe ve na Yelusalemi na sika ya bayina
tekilaka munu na kuvwanda bantumwa. Kasi mu kwendaka

na yinsi ya Alabi, mpe na manima, mu vutukaka na mbanza Damase.
18 Na manima ya bamvula tatu, mu kwendaka na Yelusalemi samu na kuzabasana na Sefase, mpe mu lutisaka balumingu zole kintwadi na yandi.
19 Mu talaka ve bantumwa ya nkaka, kasi kaka Zaki, mpangi ya Mfumu.
20 Ya tsyelika na ntwala ya Nzambi, mambu yina mu ke na kusonikina beno kele ve ya luvunu.
21 Na manima, mu kwendaka na kizunga ya Sili mpe ya Silisi.
22 Kasi bantu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude vwandaka me tala munu ntete ve.
23 Bawu vwandaka kuwa kaka mutindu yayi: «Muntu yina vwandaka talisa beto mpasi na ntama, ke na kulongisa ntangu yayi mambu ya kiminu yina yandi vwandaka nwanisa.»
24 Na yina, bawu vwandaka kembila Nzambi samu na munu.

2

Polo vukanaka na bantumwa ya nkaka

1 Na manima ya bamvula kumi na yiya, mu vutukaka na Yelusalemi kintwadi na Banabase. Mu nataka mpe Tite.
2 Mu vutukaka na Yelusalemi samu ti Nzambi zabisaka munu na kukwenda kuna. Na lukutakanu yina mu kuzwaka na bamfumu ya dibuundu, mu zabisaka bawu Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu vwandaka zola ve ti kisalu yina mu salaka ntete, mpe yina mu ke na kusala ntangu yayi, vwanda kisalu ya mpamba.
3 Kuna, ba lombaka ve na Tite, mpangi ya munu ya nzyetolo yina kele mu-Ngeleke, na kuzengisa bubakala,
4 ata ti mwa bampangi ya yimbi vwandaka zola ti yandi zengisa bubakala. Bawu kotaka na mansweki na kati ya nkonga ya beto samu na kutala wapi mutindu beto ke sadilaka kimpwanza yina beto kuzwaka na Yesu-Klisto, mpe samu na kuvutula beto bandongo ya misiku.
5 Beto mangaka na kutumama ata fyoti na bawu, samu ti butsyelika ya Nsangu ya Mbote vwanda kaka na kati ya beno.
6 Bamfumu ya dibuundu vwandaka mpe kuna. Kasi ata ti bawu vwandaka bamfumu, ya vwandaka mfunu ve na munu, samu ti Nzambi ke swasikisaka ve bantu, mpe bawu tumisaka ve munu na kusala dyambu ya nkaka.
7 Kasi bawu talaka ti Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife,

mutindu yandi pesaka Pyele kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya ba-Zwife.

8 Nzambi salaka ti Pyele vwanda ntumwa ya ba-Zwife. Mutindu mosi mpe, yandi me sala ti mu vwanda ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife.

9 Zaki, Sefase, mpe Yowane yina bantu vwandaka tala mutindu bamfumu ya dibuundu, ndimaka ti Nzambi pesaka munu kisalu yina. Ni yawu yina, bawu pesaka munu mbote kintwadi na Banabase samu na kulakisa ti bawu me ndima beto. Na yina, Banabase na munu ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe bawu ke kwenda na sika ya ba-Zwife.

10 Bawu lombaka beto kaka na kubambuka moyo na bamputu ya dibuundu, mpe mu salaka yawu na ntima mosi.

11 Kasi ntangu Sefase kwizaka na mbanza Antyose, mu mangaka na ntwala ya bantu nyonso mambu yina yandi vwandaka tuba, samu ti yandi salaka mambu ya kudedama ve.

12 Ya tsyelika, ntete bantu yina Zaki fidisaka kwiza, Sefase vwandaka kudya kintwadi na bampangi yina kele ve ba-Zwife. Kasi ntangu bantu yina kwizaka, yandi katukaka pene-pene ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe bikaka na kudya kintwadi na bawu. Yandi vwandaka na boma ya bantu yina vwandaka nwanina kinkulu ya ba-Zwife.

13 Bampangi ya nkaka yina vwandaka ba-Zwife salaka mpe mutindu Sefase. Banabase landaka mpe nsalulu ya bawu ya bantima zole.

14 Kasi ntangu mu talaka ti bawu vwandaka ve na nkadulu ya kukwikama na butsyelika ya Nsangu ya Mbote, mu tubaka na Pyele mutindu yayi na mantwala ya bantu nyonso: «Nge kele Zwife, mpe nge me zinga ve mutindu ba-Zwife, kasi mutindu bayina kele ve ba-Zwife. Na yina, wapi mutindu nge lenda kutumisa bayina kele ve ba-Zwife na kuzinga mutindu ba-Zwife?»

Bantu nyonso ke kuzwa mpulusu na kukwikila na Klisto

15 Beto, beto kele ba-Zwife katuka mbutukulu ya beto. Beto kele ve bantu ya bayinsi yina zaba ve Nzambi, bayina beto ke bokilaka misumuki.

16 Beto zaba ti Nzambi ke kumisaka ve muntu ya kudedama, samu ti yandi ke tumamaka na Misiku ya Moyize, kasi kaka samu na kiminu ya yandi na Yesu-Klisto. Beto mpe, beto kwikilaka na Yesu-Klisto, samu ti Nzambi kumisaka beto ya kudedama samu na kiminu ya beto na Yesu-Klisto, kasi ve samu ti beto me tumama na Misiku. Ya tsyelika, Nzambi ke kumisa ve muntu ya kudedama samu na nsalulu ya Misiku.

17 Kasi kana na kusosa ti Nzambi kumisa beto bantu ya
kudedama samu na Klisto, beto mosi mpe ke na kutalana
misumuki. Ya zola kutuba ti Klisto ke na kusala samu na
masumu? Ve!
18 Ya tsyelika, kana mu vutukila misiku yina mu mangaka,
mu ke na kusala ti mu kuma dyaka musumuki.
19 Kasi munu, ni samu na Misiku mu kele ya kufwa na yina
me tadila Misiku, samu ti mu zinga samu na Nzambi. Mu kele
ya kufwa na kulunsi kintwadi na Klisto.
20 Ya ke dyaka ve munu ke na kuzinga, kasi ni Klisto ke na
kuzinga na kati ya munu. Ntangu yayi, mu ke na kuzinga na
kusala kiminu ya munu na Mwana ya Nzambi yina zolaka
munu, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na munu.
21 Mu ke na kumanga ve bumbote ya Nzambi. Ya tsyelika,
kana ni na Misiku Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama,
lufwa ya Klisto zolaka vwanda ya mpamba.

3

Misiku to kiminu

1 Bantu ya kizunga ya Ngalatiya, beno kele na mayela ve!
Nani siingaka beno? Ba lakisaka beno na pwelele nyonso
Yesu-Klisto yina kufwaka na kulunsi.
2 Mu zola ti beno pesa munu mvutu na mambu yayi: Beno
kuzwaka Mpeve ya Longo samu ti beno sadilaka Misiku? To
samu ti beno kuwaka Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka
yawu?
3 Wapi mutindu beno ke na kukondwa mayela na dyambu
yina! Beno bandaka na Mpeve ya Longo, beno ke na zola
kumanisa ntangu yayi na kimuntu ya beno?
4 Na yina, yawu lenda kuvwanda ve ti mambu yina beno
me bwabana vwanda ya mpamba.
5 Nzambi ke pesaka beno Mpeve ya Longo, mpe ke salaka
bimangu na kati ya beno. Na yina, beno fwana kubanza ve ti
yandi ke salaka yawu, samu ti beno ke sadilaka Misiku, kasi
samu ti beno kuwaka Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka
yawu.
6 Ni yawu yina, Abalayami salaka kiminu na Nzambi, mpe
Nzambi kumisaka yandi ya kudedama samu na kiminu ya
yandi.
7 Na yina, beno fwana kuzaba yawu ti bayina ke na kiminu
na Nzambi kele bana ya Abalayami.
8 Ya sonamaka na kati ya Dibuku ya Nzambi ti Nzambi
ke kumisa ya kudedama bayina kele ve ba-Zwife samu na
kiminu ya bawu. Ni yawu yina, Dibuku yango zabisaka ntete

3:6 Mba 15.6

nsangu ya mbote yayi na sika ya Abalayami: «Nzambi ke sakumuna bantu ya bayinsi nyonso samu na nge.»

9 Abalayami kwikilaka, mpe Nzambi pesaka yandi lusakumunu. Na yina, bayina nyonso ke kwikilaka, ke kuzwaka lusakumunu kintwadi na Abalayami.

10 Ya tsyelika, bayina ke tulaka ntima na kutumama na Misiku ke vwanda na kati ya nsiingulu, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ke tatamana ve na kusadila mambu nyonso yina kele na dibuku ya Misiku, ke kuzwa nsingulu.»

11 Ya kele ya tsyelika ti ata muntu lenda kuvwanda ya kudedama na meso ya Nzambi na kutumama na Misiku, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina kele ya kudedama samu na kiminu, ke zinga.»

12 Misiku ke na kintwadi ve na kiminu, kasi mutindu yawu kele ya kusonama: «Muntu yina ke sadilaka Misiku ke zingaka na nzila ya yawu.»

13 Na kundima na kuzwa nsiingulu yina beto zolaka kuzwa, Klisto kuulaka beto na nsiingulu yina Misiku vwandaka pesa beto. Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ba me ledika na yinti kele na nsiingulu.»

14 Ni na yina, lusakumunu yina Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami kumaka tii na bayina kele ve ba-Zwife samu na Yesu-Klisto. Yandi salaka mutindu yina, samu ti na lusalusu ya kiminu beto nyonso ke kuzwaka Mpeve yina Nzambi pesaka nsilulu.

Misiku mpe nsilulu

15 Bampangi, mu ke baka kifwani na kati ya luzingu ya beto ya konso kilumbu. Ntangu muntu ke lakisaka mambu yina bantu fwana kusadila na manima ya lufwa ya yandi, ata muntu lenda kukatula to kubwela dyambu ya nkaka.

16 Kasi Nzambi pesaka bansilulu ya yandi na Abalayami mpe na bana ya yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka ve: «mpe na bana ya yandi», mutindu ti ya vwandaka bantu mingi. Yawu ke tubaka: «Mpe na bana ya yandi», samu na kuzonzila kaka muntu mosi: Klisto.

17 Mu ke na kutuba mutindu yayi: Nzambi lakisaka mambu yina fwana kusalama, mpe pesaka nsilulu na kukabikisa yawu ve. Misiku yina sonamaka na manima ya bamvula bankama yiya na makumi tatu (430) lenda kukabikisa ve ngwisani yina, mpe kusala ti nsilulu yina Nzambi pesaka vwanda ya mpamba.

3:8 Mba 12.3 **3:10** Mus 27.26 **3:11** Abk 2.4 **3:12** Knz 18.5; Lom 10.5 **3:13** Mus 21.23 **3:16** Mba 12.7

18 Ya tsyelika, kana ni na Misiku bantu ke kuzwaka difwa
na sika ya Nzambi, yawu lenda kusalama dyaka ve na nsilulu.
Kasi ni na nsilulu, Nzambi pesaka Abalayami lusakumunu.
19 Na yina, wapi mfunu ya Misiku? Yawu kele samu na
kulakisa ti bantu vwandaka tumama ve na Nzambi. Yawu
fwanaka vwanda mutindu yina tii na nkwizulu ya mutekolo
ya Abalayami yina Nzambi pesaka nsilulu yina. Ni bambazi
zabisaka Misiku yango na kusadila nzonzi mosi.
20 Mfunu ya nzonzi ke vwandaka ve kana muntu kele yandi
mosi, mpe Nzambi ke kaka yandi mosi.
21 Na yina, ya zola kutuba ti Misiku ke nwanisaka bansilulu
ya Nzambi? Ve! Kana ya vwandaka na Musiku yina lendaka
pesa luzingu ya tsyelika na bantu, ni na Misiku zolaka katuka
ludedomo.
22 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti yinza ya muvimba
kele na yisi ya lutumu ya disumu, samu ti bandimi kuzwa
na lusalusu ya kiminu ya bawu na Yesu-Klisto dikabu yina
Nzambi pesaka nsilulu.

Mfunu ya Misiku

23 Ntete ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto kuma, beto
vwandaka bankole ya Misiku na kuvingilaka ntangu yina
Nzambi fwanaka lakisa beto kiminu yina.
24 Na yina, Misiku vwandaka mutindu mukengi ya beto tii
na nkwizulu ya Klisto, samu ti Nzambi kumisa beto bantu ya
kudedama na kiminu.
25 Kasi ntangu yayi, ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto
me kuma, beto ke dyaka ve na lutumu ya mukengi yina.
26 Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya Nzambi na kusala
kiminu na Yesu-Klisto.
27 Beno nyonso yina kuzwaka mbotokolo samu na kintwadi
na Klisto, beno me lwata Klisto.
28 Na yina, ya ke dyaka ve na ba-Zwife mpe ba-Ngeleke,
bandongo mpe bantu ya kimpwanza, babakala mpe bakento.
Ya tsyelika, beno nyonso me kuma kaka muntu mosi na
kintwadi na Yesu-Klisto.
29 Kana beno kele ya kukangama na Klisto, beno kele bana
ya Abalayami mpe bantu yina ke kuzwa difwa yina Nzambi
pesaka nsilulu.

4

1 Mu ke na kutuba dyaka mutindu yayi: Ntangu muntu yina
ke kuzwaka difwa ke vwandaka ntete mwana ya fyoti, yandi
ke vwandaka ve ya kuswaswana na mundongo, ata ti bima
nyonso ke vwanda ya yandi.

3:20 Mus 6.4

2 Kasi yandi fwana kutumama na bantu yina ke na kukulisa
yandi, mpe ke na kutwadisa bima ya yandi tii na ntangu yina
tata ya yandi kubikaka.
3 Mutindu mosi beto mpe, ntangu beto vwandaka ntete
bana, beto vwandaka bandongo ya lulendo ya bampeve ya
yinza.
4 Kasi ntangu kilumbu yina Nzambi kubikaka lungaka,
yandi fidisaka Mwana ya yandi. Yandi butukaka na kento
mpe tumamaka na Misiku
5 samu na kukuula bayina vwandaka na yisi ya lutumu ya
Misiku, samu ti beto kuma bana ya Nzambi.
6 Na kulakisa ti beno kele bana ya yandi, Nzambi fidisaka
na bantima ya beto Mpeve ya Mwana ya yandi yina ke
lookaka: «Abba, Tata ya munu!»
7 Na yina, nge ke dyaka ve mundongo, kasi mwana.
Mutindu nge kele mwana ya yandi, Nzambi ke pesa nge difwa
yina yandi pesaka nsilulu na bana ya yandi.

Polo ke na kutala mpasi na ntima samu na bantu ya Ngalatiya

8 Na ntama, beno vwandaka zaba ve Nzambi, mpe beno
vwandaka bandongo ya banzambi ya luvunu.
9 Kasi ntangu yayi, beno me zaba Nzambi, to Nzambi me
zaba beno. Na yina, wapi mutindu beno lenda kutumama
dyaka na mabanza yina kele ve na lulendo mpe mfunu? Beno
zola dyaka kuvwanda bandongo ya yawu?
10 Beno ke pesaka mfunu ya kulutila na bilumbu ya nkaka,
bangonda, bantangu, mpe bamvula ya nkaka!
11 Mu ke na boma ti kisalu yina mu me sala na sika ya beno
vwanda ya mpamba.
12 Bampangi, mu ke na kubondila beno ti beno vwanda
mutindu munu, samu ti mu me kuma mutindu beno. Beno
me sala munu ata dyambu ya yimbi.
13 Beno fwana kubambuka moyo ti ni na ntangu yina mu
vwandaka na kimbevo, mu zabisaka beno Nsangu ya Mbote
na mbala ya ntete.
14 Beno talaka mpasi mingi na ntima samu na kimbevo ya
munu, mpe beno nyokolaka ve munu to beno mangaka ve
munu. Kasi beno yambaka munu mutindu mbazi ya Nzambi,
to dyaka mutindu Yesu-Klisto.
15 Beno vwandaka na kyese ya kulutila! Kasi yinki me
kumina beno? Mu lenda kuzabisa beno kimbangi yayi: Kana
ya lendaka salama, beno zolaka katula meso ya beno samu
na kupesa munu yawu!
16 Ntangu yayi, mu me kuma mbeni ya beno, samu ti mu ke
na kuzabisa beno butsyelika?

17 Bantu yina ke sosaka na kusoba Nsangu ya Mbote ke na
nsatu ya kulutila ya kubenda beno, kasi mabanza ya bawu
kele mbote ve. Bawu ke na zola kukatula beno na maboko ya
munu, samu ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kulanda
bawu.
18 Ya kele mbote ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ya
kusala ntangu nyonso mambu ya mbote, kasi kaka ve ntangu
mu ke vwandaka na kati-kati ya beno.
19 Bana ya munu, mutindu kento yina ke na kubuta, mu
ke na kutala dyaka mpasi samu na beno tii ntangu Klisto ke
kitula beno mutindu yandi.
20 Mu ke na nsatu ya kuvwanda ntangu yayi kintwadi na
beno, samu ti mu zonzila beno na mutindu ya nkaka. Mu
zaba ve yinki mu fwana kusala samu na beno.

Ngwisani ya bundongo mpe ngwisani ya kimpwanza

21 Beno zabisa munu, beno yina zola kuvwanda na yisi ya
lutumu ya Misiku, beno ke kuwaka ve mambu yina kele ya
kusonama na Misiku?
22 Ya kele ya kusonama ti Abalayami butaka bana zole, mosi
na Angale yina vwandaka mundongo, mpe ya nkaka na Saala
yina vwandaka ve mundongo.
23 Mwana yina yandi butaka na kento ya mundongo, bu-
tukaka na luzolo ya kento na bakala. Kasi mwana yina yandi
butaka na kento yina vwandaka ve mundongo, butukaka
samu na nsilulu yina Nzambi pesaka na Abalayami.
24 Nongo yayi ke dyaka na nsasa ya kulutila mfunu: bak-
ento nyonso zole yina kele mutindu bangwisani zole. Mosi na
kati ya bangwisani zole yayi salamaka na mongo ya Sinayi,
mpe ke butaka bantu ya bundongo. Ngwisani yango ke na
kutalana na Angale.
25 Angale ni mongo ya Sinayi yina kele na yinsi ya Alabi.
Yandi ke na kufwanana na Yelusalemi ya ntangu yayi, samu
ti yawu ke zingaka na bundongo na bantu ya yandi nyonso.
26 Kasi Yelusalemi ya mazulu kele na kimpwanza, mpe ni
yawu kele mama ya beto.
27 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Vwanda na kyese, nge kento yina kele kisita, yina ke butaka
ve!
Sala milolo ya nsayi, nge kento yina me zaba ve bampasi ya
misongo,
samu ti kento yina bakala me manga ke lutila bana mingi na
kento ya kukwela.»
28 Kasi beno bampangi ya munu, beno kele bana yina
butukaka na nsilulu ya Nzambi mutindu mosi na Isaaki.

4:22 Mba 16.15; 21.2 **4:23** Mba 17.16 **4:27** Esa 54.1

29 Na ntama, mwana yina butukaka na luzolo ya kento
na bakala vwandaka talisa mpasi mwana yina butukaka na
luzolo ya Mpeve ya Nzambi, mpe yawu ke na kusalama dyaka
mutindu yina ntangu yayi.
30 Kasi yinki Dibuku ya Nzambi ke tubaka? Yawu ke na
kutuba mutindu yayi: «Bingisa mundongo ya kento na mwana
ya yandi, samu ti mwana ya mundongo fwana kubyadila ve
difwa na bimvwama ya tata kintwadi na mwana ya kento
yina kele ve mundongo.»
31 Na yina bampangi, beto kele ve bana ya kento ya
mundongo, kasi bana ya kento yina kele ve mundongo.

5

Klisto pesaka beto kimpwanza

1 Klisto kuulaka beto, samu ti beto vwanda ya tsyelika
bantu ya kimpwanza. Na yina, beno sikama! Beno ndima
dyaka ve ti beno vutuka na kati ya bundongo.
2 Beno kuwa munu! Munu Polo, mu ke na kuzabisa beno
butsyelika: Kana beno zengisa bubakala, Klisto ke vwanda
dyaka ve mfunu samu na beno.
3 Mbala mosi dyaka, mu ke na kutuba butsyelika na konso
muntu yina ke zengisa bubakala: Yandi fwana kutumama na
mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku.
4 Beno yina ke sosaka na kukuma bantu ya kudedama na
lusalusu ya Misiku, beno kele ya kukabuka na Klisto. Nzambi
ke lakisa beno ve bumbote ya yandi.
5 Kasi beto, na ngolo ya Mpeve ya Longo mpe na kiminu
ya beto, beto ke na kivuvu ti Nzambi ke kumisa beto ya
kudedama.
6 Ya tsyelika, samu na bayina kele ya kukangama na Yesu-
Klisto, kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu
ve. Mambu yina kele mfunu, ni kiminu yina ke na bisalu yina
ke salamaka na luzolo.
7 Beno vwandaka kwenda mbote na mantwala! Nani me
kanga beno nzila, samu ti beno tumama dyaka ve na butsye-
lika?
8 Nkadulu yina ya yimbi katukaka ve na Nzambi yina
bokilaka beno.
9 Bantu ke tubaka: «Mwa ndambu ya levule ke funisaka
kiputi nyonso.»
10 Kasi na kintwadi ya beto na Mfumu mu ke na kivuvu
na beno ti beno ke kanisa dyaka ve mambu ya nkaka. Kasi
muntu yina me sala muvusu na kati ya beno ke kuzwa
kitumbu ya Nzambi, ata yandi vwanda nani.

4:30 Mba 21.10

11 Bampangi! Na yina me tadila munu, kana ya vwandaka
ya tsyelika ti mu ke na kuzabisa ntete ti ya kele mfunu na
kuzengisa bubakala, samu na yinki ba ke na kutalisa munu
mpasi? Na yina, kuzabisa Klisto yina kufwaka na kulunsi
fwana kukwamisa dyaka muntu ve.
12 Kana ni mutindu yina, bika ti bayina ke salaka mu-
vusu na kati ya beno kukatula mpe bambuma ya bawu ya
bubakala.

Mpeve ya Longo fwana kutwadisa luzingu ya beno

13 Bampangi! Na yina me tadila beno, Nzambi bokilaka
beno samu na kuzinga na kimpwanza. Kimpwanza yango
fwana kunata beno ve na kusadila bansatu ya beno ya
kimuntu. Kasi beno salasana na luzolo.
14 Misiku nyonso ya Moyize kele ya kukangama kaka
na Musiku mosi yayi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge
mutindu nge mosi.»
15 Kasi kana beno ke na kutalisa bampangi mpasi mpe
kunwana beno na beno mutindu bibulu ya mfinda, beno sala
keba, kana ve beno ke kufwa bampangi.

16 Na yina, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno
bika ti Mpeve ya Longo kutwadisa luzingu ya beno, mpe beno
ke tumama dyaka ve na bansatu ya beno ya kimuntu.
17 Bansatu ya kimuntu ke nwanisaka Mpeve ya Longo, mpe
Mpeve ya Longo ke nwanisaka bansatu ya kimuntu. Yawu ke
nwanaka samu ti beno sala ve mambu yina beno zola.
18 Kasi kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa beno, beno
ke vwanda dyaka ve na lutumu ya Misiku.

19 Beto nyonso zaba mbote ti mambu yina ke salaka nzutu
ya beto ya kimuntu, ni kindumba, busafu, kuzinga kidi-kidi,
20 kusambila biteki, kusadila bunganga, kuyina bampangi,
kuswana, kuvwanda na musoki na bampangi, kudasuka,
kusala kimbanda, kukabwana,
21 kusosa na kubaka bima ya bampangi, kukola malafu,
kulutila na kudya, mpe mambu ya nkaka ya mutindu yina.
Mu ke na kukebisa beno ntangu yayi mutindu mu salaka
ntete yawu: Bayina ke salaka mutindu yina ke kota ve na
Kimfumu ya Nzambi.

22 Kasi mbuma yina Mpeve ya Longo ke pesaka, ni luzolo,
nsayi, kizunu, mvibudulu, bumbote, kusadisa bampangi,
kiminu,
23 lembami, mpe kuzaba na kukutika nzutu. Misiku ke
yiminaka ve mambu ya mutindu yina!

5:14 Knz 19.18

24 Bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto kufwaka nzutu
ya bawu ya kimuntu na kulunsi kintwadi na mambu yina
yawu ke zolaka mpe bansatu ya yawu.
25 Kana beto ke na kuzinga na Mpeve ya Longo, yandi
fwana kutwadisa luzingu ya beto.
26 Beto fwana kuvwanda ve na lunangu! Beto bika na
kusombola bampangi mpe na kuvwanda beto na beto na
musoki.

6

Kusala samu na mbote ya bampangi

1 Bampangi, kana muntu me sala dyambu ya yimbi, ni
beno yina kele na Mpeve ya Longo fwana kuvutula yandi na
lembami nyonso na nzila ya kudedama. Konso muntu na kati
ya beno fwana kusala keba, samu ti yandi mpe vwanda ve ya
kutonta.
2 Beno salasana na kunata bizitu ya beno. Na kusala
mutindu yina, beno ke tumama na Musiku ya Klisto.
3 Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele muntu ya mfunu,
kasi yandi kele kaka muntu ya mpamba, yandi ke na kuvu-
nama.
4 Konso muntu fwana kutala wapi mutindu kele nkadulu
ya yandi mosi. Kana yandi ke na dyambu ya kusala lunangu,
yandi ke sala yawu samu na yandi mosi. Kasi yandi sala yawu
ve samu ti yandi ke na kubanza ti yandi me lutila bantu ya
nkaka.
5 Ya tsyelika, konso muntu fwana kunata kizitu ya yandi.
6 Muntu yina ba ke na kulongisa Mambu ya Nzambi fwana
kukabula ndambu ya bima ya yandi na mulongisi.
7 Beno vunama ve: Nzambi ke ndimaka ve ti ba seka yandi.
Konso muntu ke yonzikaka bambuma ya bima yina yandi ke
kunaka.
8 Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka nzutu
ya kimuntu, yandi ke yonzika lufwa na nzutu ya kimuntu.
Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka Mpeve ya
Longo, yandi ke yonzika luzingu ya mankululu na Mpeve ya
Longo.
9 Beto fwana kubika ve na kusala mambu ya mbote. Ya
tsyelika kana beto lemba ve, kilumbu kele yina beto ke kuzwa
bambuma ya mbote.
10 Ni yawu yina, mutindu beto ke ntete na ntangu, beto sala
mambu ya mbote na bantu nyonso, mpe beto sala yawu ya
kulutila na bampangi ya beto bandimi.

Bankebosolo ya nsuka

11 Beno tala wapi mutindu mu ke na kusonikina beno na
diboko ya munu mosi bisono yayi ya nene.

12 Bayina ke zabisaka beno na kuzengisa bubakala kele
bayina ke sosaka na kutalana kaka na bima yina kele na
nzutu. Bawu ke zolaka ve ba talisa bawu mpasi samu na
lufwa ya Klisto na kulunsi.
13 Bayina zengisaka bubakala ke tumamaka ve bawu mosi
na Misiku. Bawu ke zolaka ti beno zengisa bubakala, samu
ti bawu vwanda na lunangu samu na beno na kidimbu yina
bawu me sala na nzutu ya beno.
14 Kasi munu, mu zola kusala lunangu kaka na lufwa ya
Mfumu ya beto Yesu-Klisto na kulunsi. Ya tsyelika, samu na
lufwa ya yandi, yinza kufwaka samu na munu, mpe munu
samu na yinza.
15 Ni yawu yina, kuzengisa bubakala to kuzengisa ve
bubakala kele mfunu ve. Dyambu yina me lutila mfunu, ni
kuvwanda muntu ya malu-malu.
16 Na bayina nyonso ke na kuzinga mutindu yina, bika
ti Nzambi kupesa beno kizunu mpe kutala beno kyadi,
mutindu mosi mpe na dikanda nyonso ya Nzambi.
17 Katuka ntangu yayi, ata muntu fwana kutalisa dyaka
munu mpasi, samu ti mu ke na kunata na nzutu ya munu
bidimbu ya bamputa ya Yesu.
18 Bampangi! Bika ti lusakumunu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya
beto, kuvwanda na beno nyonso. Ameni.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya Efeso
NKOTOLO

Na kati-kati ya bamvula nkama (100) ya ntete na manima ya mbutukulu ya Yesu, lutangu ya mabuundu ya Nzambi vwandaka kuma mingi na nswalu nyonso na kati ya kizunga ya Aziya. Kasi na kati ya mabuundu ya Nzambi yina, dibuundu ya mbanza Efeso vwandaka na mfunu ya kulutila. Polo zingaka kuna bamvula tatu ntangu yandi salaka nzyetolo ya yandi ya tatu ya kulongisa Nsangu ya Mbote (Bis 19.1–20.1).

Ntangu Polo fidisaka mukanda yayi na bantu ya Efeso, yandi vwandaka na boloko (Efe 3.1; 4.1). Ni yawu yina, mukanda yayi kele na kati ya mulonga ya mikanda yina ba ke bokilaka «mikanda ya Polo na kati ya boloko», mutindu mosi mpe mukanda yina yandi fidisaka na bantu ya mbanza Filipe, na bantu ya mbanza Kolose, mpe na Filemoni.

Ndongosolo yina kele na kati ya mukanda yayi ke na kutadila kaka ve ba-Klisto ya dibuundu ya Efeso, kasi mpe mabuundu nyonso ya kizunga yina. Dyambu ya mfunu yina kele na kati ya mukanda yayi, ni mabanza ya bantangu nyonso yina Nzambi kubikaka. Mabanza yango kele samu na kutula kisika mosi nyonso yina kele na mazulu mpe na ntoto na lutumu ya Klisto yina kele Mfumu kaka mosi (Efe 1.10).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Efe 1.1-2).
- Polo ke na kuyangalala na mambu yina Nzambi salaka samu na beto na lusalusu ya Yesu-Klisto. Na manima, yandi ke na kuzonzila dyambu ya kintwadi na luzingu ya ba-Klisto (Efe 1.3–3.21).
- Polo ke na kulakisa na bantu ya Efeso wapi mutindu bawu lenda kuzinga kintwadi (Efe 4–6).

Na kulakisa kifwani ya kintwadi ya dikanda ya Nzambi, Polo ke na kusadila bifwani tatu: kifwani ya nzutu kisika Yesu-Klisto kele yintu to mfumu ya dibuundu ya Nzambi, kifwani ya yinzo kisika Yesu-Klisto kele ditadi ya ntete ya ntungulu ya yinzo, mpe kifwani ya kento na bakala kisika dibuundu ya Nzambi kele kento ya Klisto.

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu ya longo ya mbanza Efeso yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto.

2 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Mambu ya mbote yina Nzambi salaka na bantu ya yandi

3 Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi sakumunaka beto na kupesa beto lusakumunu nyonso ya kimpeve na kati ya mazulu na Klisto.

4 Na kati ya kintwadi na Yesu-Klisto, Nzambi soolaka beto ntete yandi yidika yinza samu na kuvwanda bantu ya longo mpe yina ba lenda kusemba ve na ntwala ya yandi. Na luzolo ya yandi,

5 Nzambi bakaka lukanu katuka ntama na kusala ti beto vwanda bana ya yandi samu na Yesu-Klisto. Na bumbote ya yandi, yandi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina.

6 Na yina, beto kembisa Nzambi samu na bunene ya bumbote ya yandi yina yandi pesaka beto na Mwana ya yandi ya luzolo.

7 Ni na menga ya Klisto, Nzambi kuulaka beto mpe lemvokilaka beto masumu na bunene ya bumbote ya yandi

8 yina yandi fulusaka beto na kupesa beto ndwenga mpe mayela ya kulutila.

9 Yandi zabisaka beto mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi zolaka na kusala na bumbote ya yandi na lusalusu ya Yesu-Klisto.

10 Mansweki ya mabanza yina ke salama na ntangu yina Nzambi soolaka. Yandi ke vukisa nyonso yina kele na mazulu mpe na ntoto, samu ti yawu vwanda na lutumu ya mfumu kaka mosi, Klisto.

11 Ni na Klisto mpe, beto kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu, samu ti Nzambi vwandaka me soola ntete beto mutindu yandi vwandaka zola. Nzambi ke salaka mambu nyonso yina mutindu yawu kele ya kudedama na mambu yina yandi pesaka nsilulu mpe yina yandi ke zolaka.

12 Na yina, beto bayina kele bantu ya ntete na kusala kivuvu na Nzambi, beto siika nkembo ya yandi.

13 Beno mpe ni na Klisto, beno kuwaka mambu ya butsyelika, Nsangu ya Mbote yina me pesa beno mpulusu. Ni na yandi mpe beno kwikilaka, mpe Nzambi tulaka beno kidimbu ya yandi na kupesa beno Mpeve ya Longo yina yandi pesaka nsilulu.

14 Mpeve ya Longo kele kikunku ya ntete ya bima yina Nzambi ke pesa beto. Beto ke kuzwa yawu ntangu yandi ke kuula beto. Na yina, beto fwana kusiika nkembo ya Nzambi.

Polo ke na kusambila samu na bantu ya Efeso

15 Ni yawu yina munu mpe, katuka ntangu mu kuwaka
nsangu ya kiminu ya beno samu na Mfumu Yesu mpe luzolo
ya beno na bantu nyonso ya longo,
16 mu ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno.
Mu ke sambidilaka beno,
17 mpe mu ke lombaka na Nzambi ya Mfumu ya beto Yesu-
Klisto, Tata ya nkembo, na kupesa beno ndwenga yina ke
lakisa beno yandi, mpe ke sala ti beno zaba yandi ya tsyelika.
18 Bika ti yandi zibula bantima ya beno na nsemo ya yandi,
samu ti beno bakula kivuvu yina kele na kati ya mbokolo yina
yandi salaka na sika ya beno, mpe wapi mutindu kele bunene
ya nkembo ya yandi mpe ya difwa yina yandi ke pesa bantu
ya longo.
19 Beno ke bakula mpe wapi mutindu kele bunene ya kulu-
tila ya lulendo ya yandi samu na beto yina ke kwikilaka na
yandi. Lulendo yango, Nzambi lakisaka yawu na ngolo ya
yandi ya kulutila
20 ntangu yandi vumbulaka Klisto na lufwa, mpe vwandis-
aka yandi na mazulu na lubakala ya yandi.
21 Kuna, Klisto ke na kuyala bantinu nyonso, bimfumu
nyonso, bayina nyonso ke na lulendo, bayina ke yalaka yinza,
mpe konso nkumbu yina bantu lenda kuzonzila na ntangu
yayi mpe na ntangu ke kwiza.
22 Nzambi salaka ti bima nyonso vwanda na lutumu ya
Klisto, mpe tulaka yandi na kuvwanda yintu ya dibuundu.
23 Dibuundu kele nzutu ya Klisto, mpe yandi mosi Klisto ke
fulusaka nzutu na luzingu nyonso ya yandi.

2

Nzambi vumbulaka beto na lufwa samu na Yesu-Klisto

1 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu
na yimbi mpe masumu ya beno,
2 ntangu beno vwandaka landa nkadulu ya bantu ya yinza
yayi. Beno vwandaka tumama na mfumu ya bampeve ya
yimbi yina ke vwandaka na kati-kati ya zulu na ntoto. Mpeve
yango ke na kusala ntangu yayi na kati ya bayina ke mangaka
Nzambi.
3 Beto nyonso mpe vwandaka zinga mutindu bawu na
kusadilaka bansatu ya kimuntu mpe mambu yina vwandaka
zola banzutu mpe mabanza ya beto ya yimbi. Mutindu
beto kele bantu, mutindu bantu nyonso, na yina, Nzambi
vwandaka na nkele na beto mutindu yandi vwandaka na
nkele na bantu ya nkaka.

1:20 Mga 110.1 **1:22** Mga 8.7

4 Kasi Nzambi kele ya kufuluka na kyadi yina yandi ke
talaka bantu, samu na luzolo ya nene yina yandi zolaka beto,
5 ntangu beto vwandaka ya kufwa samu na masumu ya
beto. Yandi pesaka dyaka beto luzingu na Klisto. Ni na
bumbote ya yandi beno kuzwaka mpulusu.
6 Nzambi vumbulaka beto na lufwa kintwadi na Yesu-
Klisto, mpe vwandisaka beto na yandi na mazulu.
7 Na yina, na Yesu-Klisto, yandi ke lakisa beto na bantangu
ke kwiza, kimvwama ya kulutila ya bumbote ya yandi.
8 Ni na bumbote ya Nzambi, beno kuzwaka mpulusu na
lusalusu ya kiminu. Mpulusu yina katukaka ve na beno mosi,
kasi yawu kele dikabu ya Nzambi.
9 Beno kuzwaka yawu ve na bisalu ya beno mosi, samu ti
ata muntu sala lunangu.
10 Ni Nzambi yidikaka beto na kintwadi ya beto na Yesu-
Klisto samu na bisalu ya mbote yina yandi kubikaka katuka
ntama, samu ti beto sadila yawu.

Na lufwa ya Yesu-Klisto, bantu nyonso ke na kuyidika dikanda mosi

11 Na yina, beno fwana kubambuka moyo ti na ntama,
banzutu ya beno vwandaka lakisa ti beno kele ve ba-Zwife.
Ba-Zwife vwandaka bokila beno «bantu yina ba zengaka ve
bubakala», samu ti banzutu ya bawu mosi, vwandaka lakisa
ti ba zengaka bawu bubakala.
12 Beno fwana kubambuka moyo mpe ti na ntangu yina,
beno zabaka ve nani vwandaka Klisto. Beno vwandaka ve
bantu ya dikanda yina Nzambi soolaka, mpe beno vwandaka
banzenza. Beno vwandaka ve na kati ya bangwisani yina
Nzambi pesaka nsilulu. Beno vwandaka zinga ata kuvwanda
na kivuvu mpe kuzaba Nzambi.
13 Kasi na ntama, beno yina vwandaka ntama na Nzambi,
beno me kuma ntangu yayi, na kintwadi na Yesu-Klisto, pene-
pene na Nzambi samu na menga ya Klisto.
14 Ya tsyelika, ni yandi mosi Klisto natinaka beto kizunu.
Yandi vukisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na
dikanda mosi. Na kupesa nzutu ya yandi, yandi mwangisaka
kibaka yina vwandaka kabula bawu, mpe vwandaka sala
bawu bambeni.
15 Yandi kabikisaka Misiku ya ba-Zwife, lutumu mpe
bansalulu ya yawu samu na kuyidika dikanda kaka mosi ya
malu-malu na kintwadi na yandi, yina ke na kuvukisa ba-
Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife. Ni mutindu yina yandi
tulaka kizunu.
16 Na lufwa ya yandi na kulunsi, Klisto vukisaka bawu
nyonso na nzutu kaka mosi, mpe vutulaka ngwisani na kati

ya bawu na Nzambi. Na lufwa ya yandi, yandi manisaka kitantu ya bawu.
17 Na yina, Klisto kwizaka samu na kuzabisa nsangu ya kizunu na sika ya bayina vwandaka ntama na Nzambi, mpe na bayina kele pene-pene na Nzambi.
18 Ni na Klisto beto nyonso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, ke na kukuma na sika ya Tata Nzambi na lusalusu ya Mpeve kaka mosi.
19 Na yina, beno yina kele ve ba-Zwife, beno kele dyaka ve banzenza to bantu yina me katuka ndambu ya nkaka. Beno me kuma bantu ya yinsi mosi na bantu ya longo mpe bantu ya dikanda ya Nzambi.
20 Beno me kuma mutindu matadi yina ba ke na kutunga na zulu ya lufulu ya bantumwa mpe mimbikudi, mpe yandi mosi Yesu-Klisto kele ditadi ya mfunu yina ke na kusimba yinzo.
21 Ni na yandi Mfumu ya beto, matadi nyonso ya yinzo ke kangamaka mbote mpe ke telamaka samu na kukuma Yinzo ya longo ya Mfumu.
22 Na kuvwanda kintwadi na yandi, beno mpe, beno me kota na ntungulu ya yinzo samu na kukuma kintwadi na bantu nyonso ya nkaka kisika yina ke vwandaka Nzambi na kati ya Mpeve ya yandi.

3

Kisalu ya Polo samu na bayina kele ve ba-Zwife

1 Ni yawu yina, munu Polo, mu kele muntu ya boloko, samu ti mu ke na kusadila Yesu-Klisto samu na beno yina kele ve ba-Zwife.
2 Beno kuwaka ti Nzambi, na bumbote ya yandi, pesaka munu kisalu yayi samu na beno.
3 Nzambi lakisaka munu mansweki ya mabanza ya yandi, mpe mu me zabisa beno yawu na mwa bampova yina mu vwandaka me sonika.
4 Na kutanga yawu, beno ke lenda na kubakula luzabu ya munu na yina me tadila mansweki ya yandi samu na Klisto.
5 Nzambi lakisaka ve yawu na bantu ya mbandu ya ntama mutindu yandi me zabisa yawu ntangu yayi na lusalusu ya Mpeve ya yandi na bantumwa ya yandi ya longo mpe mimbikudi.
6 Mansweki yango kele mutindu yayi: Na Nsangu ya Mbote, bayina kele ve ba-Zwife mpe ba-Zwife ke kuzwa bima yina Nzambi bumbaka samu na dikanda ya yandi. Bawu nyonso me kuma binama ya nzutu kaka mosi, mpe ke kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto.

7 Mu me kuma kisadi ya Nsangu ya Mbote samu na dikabu
yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Yandi
sadilaka lulendo ya yandi ntangu yandi pesaka munu yawu.
8 Mu kele muntu ya nsuka na kati ya bantu nyonso ya longo.
Kasi Nzambi me pesa munu dikabu yina samu na kuzabisa
na sika ya bayina kele ve ba-Zwife kimvwama ya bantangu
nyonso ya Klisto.
9 Mu kuzwaka yawu mpe samu na kulakisa na pwelele
nyonso wapi mutindu Nzambi ke lungisaka mansweki ya
mambu yina. Nzambi, Kiyidiki ya bima nyonso bumbaka
mansweki yina katuka ntama,
10 samu ti bamfumu mpe bayina kele na lulendo na mazulu
bakula ndwenga ya Nzambi na konso mutindu ya yawu
ntangu bawu ke tala dibuundu.
11 Mambu nyonso yayi kele ya kudedama na mabanza ya
bantangu nyonso yina Nzambi kubikaka. Yandi me sala
yawu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
12 Mutindu beto kele ya kukangama na Klisto mpe ke na
kukwikila yandi, beto ke na kimpwanza ya kukuma pene-
pene na Nzambi na kivuvu nyonso.
13 Na yina, mu ke na kulomba beno na kuvwanda ve ya
kulemba samu na bampasi yina mu ke na kutala samu na
beno. Yawu kele samu na nkembo ya beno.

Luzolo ya Klisto

14 Ni yawu yina, mu ke na kufukama na ntwala ya Tata
Nzambi,
15 yina makanda nyonso na mazulu mpe na ntoto ke
kuzwaka Nkumbu na yandi.
16 Mu ke na kulomba yandi ti na lusalusu ya kimvwama ya
nkembo ya yandi, yandi kindisa bantima ya beno na ngolo ya
Mpeve ya yandi,
17 mpe ti Klisto vwanda na kati ya bantima ya beno na
kiminu. Mu ke na kulomba beno na kuvwanda ya kusikama
mpe ya kukangama na luzolo.
18 Na yina, beno ke lenda na kubakula kintwadi na bantu
nyonso ya longo luzolo ya Klisto yina kele nene mpe yinda ya
kulutila.
19 Ya tsyelika, beno ke lenda na kuzaba luzolo ya Klisto yina
me lutila konso mutindu ya luzabu, samu ti beno vwanda ya
kufuluka na luzingu ya Nzambi.

20 Nzambi yina ke salaka na lulendo na kati ya beto,
lenda kusala ya kulutila nyonso yina beto ke lombaka to ke
kanisaka.

21 Bika ti nkembo kuvwanda ya yandi bantangu nyonso tii
mankululu, na kati ya dibuundu na lusalusu ya Yesu-Klisto.
Ameni!

4

Kintwadi ya nzutu ya Klisto

1 Munu, muntu ya boloko samu na Mfumu, mu ke na
kukindisa beno yina Nzambi bokilaka na kuvwanda na
nkadulu ya kudedama na mbokolo ya Nzambi.
2 Beno fwana kutatamana na kuvwanda na ntima ya kuku-
luka, ya kufuluka na lembami, mpe mvibudulu. Beno fwana
kuvibidila bankadulu ya bampangi na luzolo.
3 Beno fwana kusala ngolo na kukeba kintwadi yina Mpeve
ke pesaka na kuzinga na kati ya kizunu na bampangi.
4 Ya kele kaka na nzutu mosi, mpe Mpeve mosi. Mutindu
mosi mpe, ya kele kaka na kivuvu mosi yina Nzambi bokilaka
beno.
5 Ya kele kaka na Mfumu mosi, kiminu mosi, mpe
mbotokolo mosi.
6 Nzambi kele kaka mosi, mpe yandi kele Tata ya bantu
nyonso. Yandi ke yalaka bima nyonso, ke salaka na bantu
nyonso, mpe yandi kele na kati ya bantu nyonso.
7 Kasi konso muntu na kati ya beto kuzwaka dikabu ya
yandi na mutindu Yesu-Klisto pesaka yandi yawu.
8 Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Ntangu yandi kwendaka na zulu,
yandi nataka bankole
mpe pesaka bantu makabu.»
9 Kasi yinki zola kutuba: «Yandi kwendaka na zulu?» Yawu
zola kutuba ti ntete yandi kwenda na zulu, yandi kulu-
mukaka tii na yisi ya ntoto.
10 Muntu yina kulumukaka kele mpe muntu yina kwendaka
na zulu, samu ti yandi vwanda na kati ya bima nyonso.
11 Ni yandi pesaka makabu ya konso mutindu na bantu.
Yandi salaka ba ya nkaka bantumwa, ba ya nkaka mim-
bikudi, mpe ba ya nkaka dyaka: milongi, mivungi, mpe
milongisi.
12 Na mutindu yina, yandi kubikaka bantu ya longo na kusala
kisalu ya Nzambi samu na kukulisa nzutu ya Klisto
13 tii ntangu beto nyonso ke vwanda ya kukangama na
kiminu, mpe ke zaba Mwana ya Nzambi. Beto ke vwanda
bantu ya kukula, mpe luzingu ya beto ke fuluka na Klisto.
14 Na yina, beto ke vwanda dyaka ve bana ya fyoti yina bantu
ke na kunata na mupepe ya konso ndongosolo ya bawu, mpe
yina malongi ya bawu ya luvunu ke na kubwisa na mitambu.

4:8 Mga 68.19

15 Kana beto tuba butsyelika na luzolo nyonso, beto ke kula na
mambu nyonso tii na kukuma pene-pene na Klisto yina kele
yintu ya dibuundu.
16 Ni na yandi, binama nyonso ya nzutu kele ya kukangama
kisika mosi na lusalusu ya misuni na misisa. Ntangu konso
ndambu ya nzutu ke salaka kisalu ya yawu na mutindu me
fwanana, nzutu nyonso ke kulaka mpe ke kumaka ngolo na
kati ya luzolo.

Luzingu ya malu-malu na Klisto

17 Na yina, mambu yina mu ke na kutatamana na kutumisa
beno na nkumbu ya Mfumu kele mutindu yayi: Beno vwanda
dyaka ve na nkadulu ya bantu yina zaba ve Nzambi. Ma-
banza ya bawu kele na mambu ya malonga ve.
18 Mayela ya bawu kele na kati ya kitombe. Bawu lenda
kuzwa ve luzingu yina Nzambi ke pesaka, samu ti bawu zaba
kima mosi ve, mpe bawu ke na ntima ngolo.
19 Bawu ke talaka dyaka ve nsoni na kusadila banzutu ya
bawu na kuzinga kidi-kidi, mpe na bansatu ya kulutila ya
kusala busafu.
20 Kasi beno, ni mutindu yina ve beno zabaka Klisto.
21 Mu banza ti beno kuwaka nsangu ya yandi, mpe ni na
yandi ba longisaka beno butsyelika yina kele na Yesu.
22 Na yina me tadila mutindu ya beno ya ntama ya kuzinga,
beno fwana kusoba nkadulu ya beno ya muntu ya ntama,
yina vwandaka nata beno na lufwa na kutumamaka na
bansatu ya luvunu.
23 Beno fwana kusoba na kati ya bantima mpe mabanza ya
beno.
24 Beno vwanda bantu ya malu-malu yina Nzambi yidikaka
na ludedomo mpe bulongo ya tsyelika.

25 Ni yawu yina, beno tuba dyaka ve mambu ya luvunu.
Bika ti konso muntu kutuba butsyelika na mpangi ya yandi,
samu ti beto nyonso kele binama ya nzutu kaka mosi.
26 Kana beno me dasuka, beno sala masumu ve. Nkele ya
beno fwana kumanisa ntete bwisi yila.
27 Beno pesa ve nzila na Satana.
28 Kana muntu vwandaka laba, yandi bika na kulaba. Yandi
fwana kusala na maboko ya yandi samu na kuzwa luzingu ya
yandi na mutindu ya kudedama, mpe kuzwa bima samu na
kusadisa bayina ke na nsatu ya lusalusu.
29 Beno zonza ve mambu yina ke lwalisaka bantu. Kasi
beno zonza mambu ya mbote yina ke kindisa bantu na
bansatu ya bawu, mpe ke pesa lusakumunu na bayina ke
kuwa beno.

30 Beno talisa ve kyadi na Mpeve ya Longo yina Nzambi
tulaka beno mutindu kidimbu samu na kilumbu yina Nzambi
ke vuukisa bantu.
31 Beno vwanda ve na nganzi na kati ya ntima. Beno dasuka
ve. Beno vwanda ve na nkele. Beno bika bimbwakila mpe
kufinga. Beno bika konso nkadulu ya myangu.
32 Beno vwanda mbote beno na beno, mpe beno zolasana
ya kulutila. Beno lakisa bumbote na bampangi mutindu
Nzambi lakisaka beno bumbote na Klisto.

5

Kuzinga na kati ya nsemo

1 Beno kele bana yina Nzambi ke zolaka. Na yina, beno sala
mutindu yandi.
2 Beno fwana kuzinga na luzolo ya bampangi mutindu
Klisto zolaka beno mpe pesaka luzingu ya yandi samu na
beto. Yandi pesaka yawu mutindu dikabu mpe munkayulu
ya nsunga ya kitoko yina Nzambi ke zolaka.
3 Kindumba, busafu, mpe bansatu ya kuzwa bimvwama
fwana kutalana ve na sika ya beno mutindu ya me lunga na
bantu ya longo.
4 Ya kele mbote ve ti beno zonza mpe mambu ya nsoni, ya
buzoba to ya yimbi. Kasi beno vutula matondo na Nzambi.
5 Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti bantu yina ke zingaka
na kusala kindumba, busafu, to ke vwandaka na nsatu ya
kuzwa bimvwama (yina kele mutindu kusambila biteki) ke
kota ve na Kimfumu ya Klisto mpe ya Nzambi.
6 Beno ndima ve ti muntu vuna beno na mambu ya luvunu.
Ni na mambu ya mutindu yina Nzambi ke kuzwaka nkele na
sika ya bayina ke tumamaka ve na yandi.
7 Na yina, beno sala ata kima kintwadi na bawu.
8 Na ntama, beno vwandaka na kati ya kitombe. Kasi
ntangu yayi, beno me kuma na kati ya nsemo, samu ti beno
kele ya kukangama na Mfumu. Ni yawu yina, beno dyatila
mutindu bantu yina ke na kuzinga na nsemo,
9 samu ti nsemo ke pesaka konso mutindu ya bumbote,
ludedomo, mpe butsyelika.
10 Beno sosa na kubakula mambu yina Mfumu ke zolaka.
11 Beno sala ata kima kintwadi na bayina ke salaka na kati
ya kitombe bisalu yina ke butaka ve bambuma ya mbote.
Kasi beno zabisa yawu.
12 Ya ke nsoni na kuzonzila mambu yina bantu yayi ke
salaka na mansweki.
13 Kasi nsemo ke na kulakisa mambu nyonso ya mansweki
na pwelele nyonso.

14 Ya tsyelika, nyonso yina ke talanaka na nsemo, kele
nsemo. Ni yawu yina, Ba ke tubaka:
«Vumbuka! Nge muntu ke na kulala.
Katuka na kati ya bantu ya kufwa,
mpe Klisto ke kyenzula nge.»
15 Na yina, beno sala keba na mutindu ya beno ya kuzinga.
Beno zinga ve mutindu bantu yina kele ve na ndwenga. Kasi
beno zinga mutindu bantu ya ndwenga
16 yina zaba kusadila mbote ntangu yina Nzambi me pesa
bawu, samu ti bilumbu yayi kele yimbi.
17 Ni yawu yina, beno vwanda ve mutindu bizoba. Kasi
beno sosa na kubakula mambu yina Mfumu ke zolaka.
18 Beno kola malafu ve, samu ti yawu ke nataka beno na
kusala muvusu. Kasi beno vwanda ya kufuluka na Mpeve ya
Longo.
19 Beno kindisa bampangi beno na beno na kuyimba
Mikunga, banzimbu ya masiika, mpe banzimbu ya kimpeve.
Beno yimba mpe kembisa Mfumu na ntima nyonso ya beno.
20 Na nkumbu ya Mfumu ya beto Klisto, beno tonda Tata
Nzambi ntangu nyonso, mpe samu na mambu nyonso.

Bakento mpe babakala

21 Beno fwana kutumama beno na beno samu na buzitu
yina beno ke pesaka Klisto.
22 Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu
beno ke tumamaka na Mfumu,
23 samu ti bakala kele mfumu ya kento, mutindu Klisto kele
mfumu ya dibuundu. Ya tsyelika, Klisto kele Muvuukisi ya
dibuundu yina kele nzutu ya yandi.
24 Na yina, bakento fwana kutumama na babakala ya
bawu na mambu nyonso mutindu dibuundu ke tumamaka
na Klisto.
25 Babakala! Beno zola bakento ya beno mutindu Klisto
zolaka dibuundu, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na
yawu.
26 Yandi salaka mutindu yina, samu ti dibuundu vwanda ya
longo mpe ya kuvedila na kusukula yawu na maza mpe na
bampova ya yandi.
27 Yandi zolaka ti dibuundu talana na nkembo na ntwala ya
yandi. Yawu kuvwanda mutindu kinkuti yina kele mvindu
ve, yina kele ve na mifutu, to yina kele ve na kima ya yimbi.
Kasi yawu vwanda ya longo, mpe yina ba lenda kuzwa ve
dyambu ya kusemba.
28 Na yina, babakala fwana kuzola bakento ya bawu
mutindu bawu ke zolaka banzutu ya bawu mosi. Muntu yina
ke zolaka kento ya yandi ke zolaka mpe nzutu ya yandi mosi.

29 Ya tsyelika, ata muntu ke yinaka nzutu ya yandi mosi.
Kasi yandi ke dikisaka yawu, mpe ke kebaka yawu mbote
mutindu Klisto ke salaka na dibuundu,
30 samu ti beto kele binama ya nzutu ya yandi.
31 Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bakala
ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga
kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka
nzutu mosi.»
32 Mansweki ya nene kele ya kubumbama na kati ya
mambu yina. Mu ke na kutuba ti yawu ke na kutadila Klisto
mpe dibuundu.
33 Kasi yawu kele mpe samu na beno: Konso bakala fwana
kuzola kento ya yandi mutindu yandi ke zolaka nzutu ya
yandi mosi, mpe kento fwana kuzitisa bakala ya yandi.

6

Bana mpe bibuti ya bawu

1 Bana! Beno tumama na bibuti ya beno samu na Mfumu,
samu ti yawu kele dyambu ya kudedama.
2 «Zitisa tata na mama ya nge.» Yawu kele Musiku ya ntete
yina kele na nsilulu yayi:
3 «samu ti nge vwanda na kyese, mpe ti nge zinga ntangu
mingi awa na ntoto.»
4 Beno batata! Beno dasukila ve bana ya beno. Kasi beno
yundula bawu na kupesa bawu malongi mpe na ndongosolo
yina Mfumu ke zolaka.

Bandongo mpe bamfumu ya bawu

5 Beno bandongo! Beno tumama na kati ya buzitu mpe
boma na bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno sala yawu
na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusadila Klisto.
6 Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya bawu
samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu
na ntima mosi mutindu bandongo ya Klisto yina ke salaka
mambu yina Nzambi ke zolaka.
7 Beno sadila bawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na
kusala kisalu ya Mfumu, kasi kisalu ya bantu ve.
8 Beno zaba ti konso muntu, ata yandi vwanda mundongo
to muntu ya kimpwanza, ke kuzwa musendo na sika ya
Mfumu samu na mambu ya mbote yina yandi ke na kusala.
9 Beno bamfumu! Beno sala mpe mutindu mosi na sika ya
bandongo ya beno. Beno bika na kutalisa bawu mpasi. Beno
zaba ti beno nyonso ke kaka na Mfumu mosi na mazulu, mpe
yandi ke swasikisaka bantu ve.

Binwanunu yina Nzambi ke pesaka

5:31 Mba 2.24 **6:3** Kbk 20.12; Mus 5.16

10 Na kumanisa, beno fwana kuzwa ngolo ya beno na
kintwadi na Mfumu mpe na lulendo ya yandi ya nene.
11 Beno baka binwanunu nyonso ya Nzambi samu na
kukanga nzila na mavanga ya Satana.
12 Beto ke na kunwana ve na bima ya kimuntu. Kasi beto
ke na kunwana na bima ya kimpeve: bamfumu, bayina
nyonso kele na lulendo, bantinu ya yinza yayi ya kitombe,
mpe bampeve ya yimbi yina kele na kati-kati ya zulu na ntoto.
13 Ni yawu yina, beno baka binwanunu nyonso ya Nzambi,
samu ti beno sikama ngolo na kilumbu ya yimbi, mpe ti na
manima ya kunwana tii na nsukunu, beno ke vwanda kaka
ya kusikama.
14 Na yina, beno vwanda ya kukubama mutindu kinwani.
Beno vwanda na butsyelika mutindu singa yina ba me kanga
na luketo, mpe beno vwanda na ludedomo mutindu kinkuti
ya kisengo yina ke kebaka ntulu.
15 Beno vwanda ya kukubama na kuzabisa Nsangu ya
Mbote ya kizunu mutindu mapapa yina beno me lwata.
16 Konso ntangu, beno fwana kusimba kiminu mutindu
kinwanunu yina ke kebaka nzutu. Yawu ke sadisa beno na
kufwa tiya ya madyonga nyonso ya Mfumu ya Yimbi.
17 Beno ndima mpulusu mutindu yimpu ya kisengo, mpe
Mambu ya Nzambi mutindu mbele ya yinda yina Mpeve ya
Longo ke pesaka.
18 Na balusambulu mpe bandombolo nyonso, beno sambila
na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Na yina, beno tatamana na
kukyelola meso, mpe beno sambidila bantu nyonso ya longo.
19 Beno sambidila mpe munu, samu ti Nzambi pesa munu
bampova ya kudedama ntangu mu ke zonzaka, mpe ti mu
lenda na kuzabisa na kibakala nyonso mansweki ya Nsangu
ya Mbote.
20 Ata ti ntangu yayi mu kele na boloko, mu kele ki-
monikisi ya Nsangu ya Mbote yayi. Na yina, beno sambidila
munu, samu ti mu zonzila mansweki yina na pwelele nyonso
mutindu mu fwana kusala yawu.

Bambote ya nsuka

21 Beno ke kuwa na sika ya Tisike, mpangi ya munu ya
luzolo, bansangu nyonso ya munu mpe nyonso yina mu ke
na kusala. Yandi kele kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya
munu na kisalu ya Mfumu.
22 Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno
wapi mutindu beto kele, mpe samu na kukindisa beno.
23 Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kupesa
kizunu, luzolo mpe kiminu na bampangi nyonso.

24 Bika mpe ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na bayina
nyonso ke zolaka MfumuYesu-Klisto na luzolo yina lenda
kumanisa ve.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya FILIPE NKOTOLO

Mbanza ya ntete ya Elopa kisika Polo longisaka Nsangu ya Mbote* kele mbanza Filipe. Ntangu Polo sonikaka mukanda yayi na ba-Klisto ya Filipe, yandi vwandaka na boloko. Ndambu ya bantu ke tubaka ti yandi vwandaka na boloko na mbanza Efeso. Kasi ndambu ya nkaka ke tubaka ti yandi vwandaka na boloko na mbanza Sezale to mbanza Loma.

Na mukanda yayi, Polo zolaka vutula matondo na ba-Klisto ya Filipe samu na makabu yina bawu fidisaka yandi na maboko ya Epafolodite. Polo zolaka mpe kukindisa bawu na kuvwanda ya kukwikama na Klisto*, mpe na kundima ve malongi ya luvunu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Fil 1.1-2).
- Polo ke na kulakisa kilengi ya yandi, mpe ke na kuvutula matondo konso ntangu yandi ke banzaka na ba-Klisto ya Filipe (Fil 1.3-11).
- Polo ke na kuzabisa bansangu ya yandi. Na ntwala ya mambu yina ke na kuvingila yandi, yandi kele ya kufuluka na kivuvu, samu ti yandi kele na bundiku na Yesu-Klisto (Fil 1.12-26).
- Polo ke na kukindisa ba-Klisto ya Filipe na kuvwanda ya kukubama na kiminu. Yandi ke na kuzabisa bawu na kuvwanda na dibanza mosi mpe na kukuluka mutindu Klisto kulukaka (Fil 1.27–2.18).
- Polo ke na kuzabisa bansangu ya Timote mpe Epafodite (Fil 2.19-30).
- Polo ke na kukebisa bampangi ya yandi na ngolo nyonso na bantu yina kele ve ya kukwikama na Nsangu ya Mbote, bayina ke salaka kaka lunangu ya bawu na nzengosolo ya bubakala. Yandi ke na kulomba na ba-Klisto ya Filipe na kulanda nkadulu ya yandi, mpe na kusosa na kufwanana na Yesu-Klisto (Fil 3).
- Polo ke na kupesa bankindusulu ya mutindu na mutindu. Yandi ke na kutonda bampangi ya Filipe samu na makabu ya bawu, mpe ke na kufidisa bawu bambote yina me katuka na bampangi ya nkaka (Fil 4).

Bantu ke bokilaka mukanda yayi «mukanda ya kilengi», samu ti Polo zonzilaka dyambu ya kilengi na mukanda nyonso.

Bambote

1 Ni munu Polo kintwadi na Timote, bayina kele bisadi
ya Yesu-Klisto, ke na kusonikina bantu nyonso ya longo*
ya mbanza Filipe yina ndimaka Yesu-Klisto, bakuluntu mpe
bisadisi ya dibuundu.
2 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto
kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu.

Polo ke na kuvutula matondo na Nzambi

3 Mu ke vutulaka matondo na Nzambi bantangu nyonso
yina mu ke banzaka beno.
4 Bantangu nyonso yina mu ke sambidilaka beno, mu ke
salaka yawu na kilengi,
5 samu ti beno sadisaka munu na kumwangisa Nsangu ya
Mbote* katuka kilumbu ya ntete tii ntangu yayi.
6 Mu ke na kukwikila ti Nzambi yina bandaka kisalu yayi
ya mbote na kati ya beno ke tatamana na kusala yawu tii na
kilumbu yina Yesu-Klisto ke vutuka.
7 Ya ke ya kulunga ti mu vwanda na mabanza ya mutindu
yina samu na beno nyonso. Ya tsyelika, mu ke zolaka beno
na ntima mosi, samu ti beno sadisaka munu na kisalu yina
Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Na yawu, beno
sadisaka munu kaka ve ntangu mu vwandaka na kimpwanza
ya kunwanina Nsangu ya Mbote mpe kuzabisa yawu, kasi
mpe ntangu yayi yina mu ke na boloko.
8 Nzambi zaba ti mu ke tubaka butsyelika ntangu mu ke
zonzaka ti mu ke zolaka beno na luzolo ya tsyelika yina ke
na Yesu-Klisto.
9 Ntangu mu ke sambidilaka beno, mu ke lombaka ti luzolo
ya beno vwanda ya kulutila, mpe yawu sala ti beno lutila na
kubakula butsyelika mpe mambu ya kudedama.
10 Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu ya mfunu
yina ke sala ti beno vwanda ya kuvedila, mpe ba semba beno
ve na kilumbu yina Yesu-Klisto ke vutuka.
11 Na lusalusu ya Yesu-Klisto, luzingu ya beno ke vwanda
ya kufuluka na bisalu ya kulunga, mpe yawu ke kembisa
Nzambi, mpe ke pesa yandi buzitu.

Kuzinga ni kusadila Klisto

12 Bampangi, mu zola ti beno zaba mambu yayi: Mambu
yina me kumina munu me sala ti Nsangu ya Mbote* mwan-
gana dyaka ya kulutila.
13 Ni yawu yina, mikengi nyonso ya mfumu mpe bantu
nyonso ya nkaka zaba ti mu ke na boloko, samu ti mu ke
sadilaka Klisto*.
14 Na kutala munu na boloko, bampangi mingi me kuma
na kiminu ya kulutila na Mfumu. Na yina, bawu me kuma

na kibakala samu na kulonga Mambu ya Nzambi ata kutala boma.
15 Ya kele ya tsyelika ti ba ya nkaka na kati ya bawu ke na kuzabisa Klisto na bantu. Kasi bawu ke na kusala yawu na kuvwanda na musoki na munu mpe na mabanza ya kuswana. Ya kele mpe na ba ya nkaka yina ke na kusala yawu na mabanza ya mbote.
16 Bawu yayi ke na kusala na luzolo, samu ti bawu zaba ti mu kele na boloko samu na kunwanina Nsangu ya Mbote*.
17 Ba ya nkaka ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto na ntima ya mbote ve, kasi na mabanza ya musoki. Bawu ke na kubanza ti ba ke na kubwela bampasi ya munu ntangu mu kele na boloko.
18 Ya ke na kutala munu ve! Ata mabanza ya bawu vwanda mbote to yimbi, mu ke na kilengi, samu ti bawu ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto, mpe mu ke na kuyangalala samu na yawu.
19 Mu zaba ti mambu nyonso yayi ke sala ti mu basika na boloko samu na balusambulu ya beno mpe samu na lusalusu ya Mpeve ya Yesu-Klisto.
20 Mambu yina mu ke na kuvingila mpe yina mu ke na kukwikila na ngolo nyonso, ni kuvwanda ve na nsoni, kasi kulakisa na kivuvu nyonso bunene ya Klisto na nzutu ya munu, ntangu yayi mutindu bantangu nyonso, na kuzinga to na kufwa.
21 Ya tsyelika samu na munu, kuzinga ni kusadila Klisto, mpe kufwa kele ndandu.
22 Kana mu lenda kusala dyaka kisalu ya mfunu na kuvwanda kaka na luzingu, mu zaba ve yinki mu fwana kusoola.
23 Mabanza ya munu me suka, mu zola kubika luzingu yayi samu na kuvwanda na Klisto. Ni yina me lutila mbote.
24 Kasi ya me lutila mfunu ti mu vwanda kaka na luzingu samu na beno.
25 Ni yawu yina, mu ke na kukwikila, mpe mu zaba ti mu ke zinga. Mu zaba ti mu ke zinga na beno nyonso samu na kusadisa beno na kukwenda na mantwala na kiminu na kilengi nyonso.
26 Na yina, ntangu mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno, beno ke vwanda dyaka na kilengi ya kulutila samu na munu, na luzingu ya beno na Yesu-Klisto.

Muzingu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote

27 Kasi beno dyatila mutindu me fwanana na Nsangu ya Mbote* ya Klisto. Na yina, kana mu kwiza kutala beno to kana mu kwiza ve, mu ke kuwa ti beno kele ya kukubama na mabanza mosi, mpe ti beno ke na kunwana kintwadi na

ntima mosi samu na kiminu yina ke katukaka na Nsangu ya Mbote.
28 Beno vwanda ve na boma ya mitantu ya beno. Samu na
bawu, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti bawu kele ya kuzim-
bana, mpe samu na beno, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti
beno kele na mpulusu, mpe yawu ke katukaka na Nzambi.
29 Na bumbote ya yandi, Nzambi pesaka beno luve ya
kusadila Klisto, kaka ve na kukwikila yandi, kasi mpe na
kutala mpasi samu na yandi.
30 Na yina, beno ke na kunwana kintwadi na munu
muzingu yina beno talaka munu na kunwana na ntama, mpe
beno zaba ti mu ke na kunwana ntete yawu.

2

*Kuvwanda ya kukuluka mutindu Klisto vwandaka ya kuku-
luka*
1 Beno zaba ti beno kele na kibakala, samu ti beno kele
ya kukwikama na Klisto*, mpe beno zaba mpe ti luzolo ya
Klisto ke kindisaka beno. Beno zaba ti bundiku ya beno na
bampangi ke katukaka na Mpeve ya Longo. Beno zaba mpe
ti ni Nzambi ke tulaka bumbote mpe kyadi na kati ya beno.
2 Mu ke na kulomba na beno na kuwisana. Beno zola
bampangi na mutindu mosi, beno vwanda na ntima mosi
mpe na mabanza mosi. Na kusala mutindu yina, beno ke
fulusa munu na kyese.
3 Beno sala kima ve na mabanza ya musoki to na nsatu ya
kutalana. Kasi beno kuluka na ntwala ya bampangi, mpe
beno tala bampangi mutindu bantu ya kulutila beno.
4 Beno sosa ve na kusadisa bansatu ya beno mosi, kasi beno
sosa na kusadisa bansatu ya bampangi.
5 Beno vwanda na kati ya beno na mabanza yina me
fwanana na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto:
6 Katuka mbandukulu, yandi vwandaka mutindu mosi na
Nzambi,
kasi yandi talaka yawu mutindu kima ya kunwanina ve.
7 Yandi mosi mangaka bandandu nyonso
yina vwandaka na yandi,
mpe kumaka mutindu mosi na kisadi
na kufwanana na bantu.
Na yina, yandi zingaka mutindu muntu.
8 Yandi kulukaka mpe tumamaka
tii na kundima na kufwa, kufwa na kulunsi.
9 Ni yawu yina, Nzambi vwandisaka yandi
na zangulaka yandi na kimfumu yina me lutila bimfumu
nyonso,
mpe pesaka yandi nkumbu

yina me lutila bankumbu nyonso mfunu.
10 Na yina, samu na buzitu na Nkumbu ya Yesu,
bambazi mpe bampeve nyonso na zulu,
bantu nyonso na ntoto,
mpe bantu nyonso ya kufwa na yisi ya ntoto ke fukama
11 mpe ke zabisa ti Yesu-Klisto kele Mfumu
samu na nkembo ya Tata Nzambi.

Beno ke na kutalana mutindu bambwetete ke lezimaka na zulu

12 Bampangi ya luzolo, beno vwandaka tumama na munu ntangu mu vwandaka na beno. Kasi ntangu yayi yina mu kele ntama na beno, ya me lutila dyaka mfunu ti beno tumama na munu. Beno sala na buzitu mpe boma mambu ya mbote yina me fwanana na bantu yina Nzambi vuukisaka.

13 Ya tsyelika, Nzambi ke na kusala konso ntangu na kati ya beno samu na kupesa beno ngolo ya kuzola mpe kusala mambu yina yandi ke zolaka.

14 Beno sala nyonso ata kunyunguta mpe kusala ntembe.

15 Na yina, ba ke lenda ve na kusemba beno, mpe beno ke vwanda bantu ya kuvedila. Beno ke vwanda bana ya Nzambi yina kele na masumu ve na kati ya bantu ya mayuya mpe ya yimbi ya yinza yayi. Beno ke na kutalana na kati ya bantu yina mutindu bambwetete ke lezimaka na zulu,

16 samu ti beno ke zabisaka nsangu yina ke pesaka luzingu. Na yina, na kilumbu yina Klisto ke vutuka, mu ke lenda na kuvwanda ya kufuluka na kilengi samu na beno. Yawu ke vwanda kidimbu yina ke lakisa ti mu me sala ve mpe me lemba ve ya mpamba.

17 Kana menga ya munu fwana kumwangana mutindu dikabu mpe munkayulu samu na kiminu ya beno na Nzambi, mu ke vwanda na nsayi, mpe mu ke yangalala kintwadi na beno nyonso.

18 Beno mpe, beno vwanda na kilengi, mpe beno yangalala kintwadi na munu.

Timote mpe Epafodite

19 Mu ke na kivuvu na Mfumu Yesu ti na bilumbu ke kwiza, mu ke fidisa beno Timote. Na yina, mu ke kuzwa bansangu ya beno, mpe yawu ke kindisa munu.

20 Kaka ni yandi ke na mabanza mosi na munu, mpe ke talaka ya tsyelika ntima mpasi samu na beno.

21 Bantu nyonso ya nkaka ke na kusadila kaka mambu ya bawu mosi, kasi mambu ya Yesu-Klisto ve.

22 Beno zaba nkadulu ya mbote yina me lakisa Timote. Mutindu mwana na kisika ya tata ya yandi, yandi salaka kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote*.

23 Na yina, ni yandi mu ke fidisa beno ntangu mu ke zaba
mambu yina ke na kuvingila munu.
24 Na yawu, Mfumu me pesa munu kivuvu ti kaka ntangu
fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza kutala beno, munu mosi.
25 Mu me banza ti ya kele mfunu na kuvutula beno
Epafodite, nkundi ya munu ya kisalu mpe ya muzingu. Beno
fidisaka yandi na sika ya munu samu na kupesa munu
lusalusu yina mu vwandaka na yawu nsatu.
26 Yandi ke na nsatu mingi ya kutala dyaka beno nyonso,
mpe yandi ke na kutala mpasi na ntima samu ti beno kuwaka
ti yandi vwandaka na kimbevo.
27 Ya tsyelika, yandi vwandaka na kimbevo, mpe ku-
maka pene-pene na kufwa, kasi Nzambi talaka yandi kyadi.
Nzambi talaka kaka yandi kyadi ve, kasi yandi talaka munu
mpe kyadi, samu ti mpasi ya nkaka kumina munu ve na zulu
ya bampasi ya munu.
28 Ni yawu yina, mu ke na kusala nswalu na kufidisa beno
yandi, samu ti beno yangalala ntangu beno ke tala yandi, mpe
samu ti kyadi ya munu manisa.
29 Na yina, beno vwanda na kilengi na kuyamba yandi,
samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Beno fwana
kuvwanda na buzitu na bantu yina kele mutindu yandi,
30 samu ti yandi zolaka kufwa na kusala kisalu ya Yesu-
Klisto. Yandi vwandaka pene-pene na kufwa samu na kupesa
munu lusalusu yina beno lendaka ve na kupesa munu, beno
mosi.

3

Kutula kiminu kaka na Yesu, kasi na bansalulu ya bantu ve

1 Bampangi! Na kumanisa, beno vwanda na kilengi na
kuvwanda ya kukwikama na Mfumu. Ya ke na kusala munu
ntima mpasi ve na kusonikina beno mambu yina mu soniki-
naka ntete beno. Samu na beno, ya kele samu ti beno vwanda
na nkebolo ya kulutila.
2 Beno sala keba na bayina ke salaka yimbi, bawu kele bay-
imbwa, bawu kele ya kukangama na nzengosolo ya bubakala
ya luvunu.
3 Kasi ni beto kele ya kukangama na nzengosolo ya tsyelika.
Ya kele ve samu ti beto kele na nzengosolo ya bubakala, kasi
samu ti beto ke sadilaka Nzambi na lusalusu ya Mpeve ya
Longo. Beto ke salaka lunangu ya beto na Yesu-Klisto, mpe
beto ke tulaka ve kivuvu na bansalulu yayi ya bantu.
4 Na kutala mbote, mu lendaka tula kivuvu ya munu na
bansalulu ya bantu. Ya tsyelika, kana muntu ke na kubanza ti

yandi lenda kutula kivuvu na bansalulu ya bantu, mu lenda kutula yawu ya kulutila.

5 Ba zengaka munu bubakala na kilumbu ya nana na manima ya mbutukulu. Mu kele muntu ya Isayeli ya kifumba ya Bezame. Mu kele mu-Ebeleyo mpe bankooko nyonso ya munu vwandaka ba-Ebeleyo. Na yina me tadila Misiku*, mu vwandaka mu-Falisye.

6 Mu vwandaka basisa ngolo nyonso ya munu na kutalisa bantu ya dibuundu mpasi. Mu vwandaka tumama na Misiku nyonso tii na kusala ti bantu lendaka kuzwa ve dyambu ya kusemba munu.

7 Kasi mambu yayi yina vwandaka ndandu samu na munu, mu ke na kutala yawu mambu ya mpamba samu na Klisto.

8 Ya tsyelika, mu ke na kutala mambu nyonso yayi mutindu mambu ya mpamba samu na kimvwama yayi ya kulutila mfunu: kuzaba Yesu-Klisto, Mfumu ya munu. Samu na yandi, mu me manga bima nyonso yina mu vwandaka tala mfunu, samu ti mu kuzwa bandandu ya kuvwanda kintwadi na Klisto,

9 mpe samu na kuvwanda ya tsyelika ya kukwikama na yandi. Mu ke na kubanza dyaka ve ti mu kele ya kudedama samu na kutumama ya munu na Misiku. Kasi mu zaba ti mu kele ya kudedama samu na kiminu na Klisto. Ni Nzambi me kumisa munu ya kudedama na kiminu.

10 Mambu yina mu ke na kuzola, ni kuzaba Yesu-Klisto mpe lulendo ya mvumbukulu ya yandi na lufwa, kutala mpasi mutindu yandi talaka mpasi, mpe kufwanana na yandi na lufwa.

11 Na yina, munu mpe ke na kivuvu ti mu ke vumbuka na lufwa.

Kukima mbangu samu na kuzwa musendo

12 Mu ke na kutuba ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina mu ke na kuzola, to mu me kuma yimeni muntu ya kulunga. Kasi mu ke na kukima mbangu samu na kuzwa mambu yina, samu ti Yesu-Klisto me kuzwa munu yimeni.

13 Bampangi, mu ke na kubanza ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina. Kasi mu ke na kusala kaka dyambu mosi: Mu ke na kubanza dyaka ve mambu yina lutaka, mpe mu ke na kusala ngolo samu na kuzwa mambu yina kele na mantwala.

14 Na yina, mu ke na kukima mbangu na mantwala samu na kuzwa na luve ya Yesu-Klisto musendo yina Nzambi ke na kubokila beto na kuzwa na mazulu.

15 Beto nyonso yina kele ya kukula na kimpeve, beto fwana kubanza mutindu yina. Kana bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kubanza mutindu ya nkaka, Nzambi ke lwengisa bawu.

16 Kasi samu na beto, beto tatamana na kudyatila kaka na
nzila yina beto me dyatila tii ntangu yayi.
17 Bampangi, beno landa nkadulu ya munu, mpe beno
sikika meso ya beno na bayina ke landaka kifwani yina beno
talaka na beto.
18 Mu zabisaka beno yawu, mpe ntangu yayi, mu ke na
kuzabisa dyaka beno yawu na bidilu: Bantu mingi kele
bambeni ya Klisto yina kufwaka na kulunsi.
19 Nsukunu ya luzingu ya bawu ni kuzimbana* samu ti
nzambi ya bawu ni kivumu ya bawu, mpe bawu ke na kuyan-
galala na mambu yina fwanaka talisa bawu nsoni. Bawu ke
banzaka kaka na bima ya yinza yayi.
20 Kasi beto, beto kele bantu ya mazulu, kisika ke katuka
Muvuukisi ya beto, MfumuYesu-Klisto, yina beto ke na
kuvingila.
21 Yandi ke kitula nzutu ya beto ya kulemba, samu ti yawu
kuma mutindu nzutu ya yandi ya nkembo na lulendo yina
yandi ke sadilaka samu na kutula bima nyonso na lutumu ya
yandi.

4

1 Bampangi ya munu ya luzolo yina mu zola kutala dyaka
ya kulutila, bandiku ya munu yina ke yangidikaka munu,
mpe ke kumbisaka munu, ni mutindu yina beno fwana kudy-
atila na luzingu ya beno na Mfumu.

Bankindusulu
2 Evodi mpe Sintike, mu ke na kukindisa beno, mpe mu ke
na kulomba beno na kuwisana beno na beno mutindu yawu
me lunga na bantu ya kukangama na Mfumu.
3 Mpe nge, nkundi ya munu ya kisalu, mu ke na kulomba ti
nge sadisa bawu. Bawu nwanaka kintwadi na munu samu
na kumwangisa Nsangu ya Mbote*, mutindu mosi Kelima,
mpe bampangi nyonso ya munu ya nkaka ya kisalu yina
bankumbu kele ya kusonama na dibuku ya luzingu.
4 Ntangu nyonso, beno vwanda na kilengi samu ti beno kele
ya kukangama na Mfumu. Mu ke na kutuba dyaka, beno
vwanda na kilengi.
5 Lembami ya beno fwana kuzabana na bantu nyonso.
Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe Mfumu ke kwiza.
6 Beno vwanda na manyongo ve. Kasi bantangu nyonso,
beno zabisa bansatu ya beno na Nzambi na kati ya balusam-
bulu nyonso, mpe na kuvutula yandi matondo.
7 Na yina, kizunu ya Nzambi yina me lutila nyonso yina
muntu lenda kuvisa ke bumba bantima mpe mabanza ya
beno, samu ti beno kele ya kukwikama na Yesu-Klisto.

8 Bampangi! Na kumanisa, beno banza kaka na mambu
nyonso yina kele mbote, mpe yina me lunga na kuzonzila
mbote na meso ya bantu: mambu nyonso ya tsyelika, ya
buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, ya kitoko, mpe ya nsoni
ve.
9 Malongi nyonso yina beno longokaka na munu, mpe bifu
nyonso yina beno kuzwaka na munu, beno sadila yawu.
Mambu nyonso yina beno kuwaka na munu, mpe yina beno
talaka munu na kusala, beno sala yawu. Na yina, Nzambi
yina ke pesaka beto kizunu ke vwanda na beno.

Matondo samu na makabu
10 Mu talaka kilengi mingi na Mfumu, samu ti beno me
lakisa dyaka luzolo ya beno samu na munu. Mu ke na
kutuba ve ti beno vwandaka banza dyaka munu ve, kasi beno
kondwaka luve ya kulakisa yawu.
11 Mu ke na kuzonza ve mutindu yina, samu ti mu kele na
kati ya bansatu. Ya tsyelika, mu longokaka na kuvwanda na
kilengi na bima yina kele na munu.
12 Mu zaba kuzinga na bumputu, mpe mu zaba kuzinga
na bumvwama. Mu zaba mpe wapi mutindu ya kuvibidila
mambu nyonso na bisika nyonso mpe bantangu nyonso, ata
mu vwanda ya kuyukuta to mu vwanda na nsatu, ata mu
vwanda na kati ya bimvwama to na kati ya bansatu.
13 Mu lenda kusala mambu nyonso yayi na lusalusu ya
muntu yina ke pesaka munu ngolo.
14 Kasi beno me sala mbote na kusadisa munu na bampasi
ya munu.
15 Beno bantu ya mbanza Filipe, beno zaba ti ntangu beno
kuwaka Nsangu ya Mbote na mbala ya ntete, ntangu mu
katukaka na kizunga ya Masedwane, ata dibuundu mosi
sadisaka munu. Kaka ni beno vwandaka banzila munu na
bampasi mpe kilengi ya munu.
16 Ntangu mu vwandaka na mbanza Tesalonika, beno pe-
saka munu lusalusu yina vwandaka na munu nsatu, kaka
mbala mosi ve.
17 Ya kele ve ti mu ke na kusosa na kuzwa makabu. Kasi
mambu yina mu ke na kusosa kele ti beno kuzwa ndandu ya
kulutila na kisalu ya beno.
18 Mu me kuzwa bima nyonso yina beno fidisaka munu,
mpe yawu me lutila. Na kuzwa makabu yina beno fidisaka
munu na maboko ya Epafodite, mu me kuma na bima nyonso
yina ke na munu nsatu. Makabu ya beno kele mutindu
munkayulu ya mbote na ntwala ya Nzambi, munkayulu yina
Nzambi ke ndimaka mpe ke yangidikaka yandi.
19 Nzambi ke pesa beno nyonso yina kele na beno nsatu na
kimvwama ya yandi ya nene yina kele na Yesu-Klisto.

20 Nkembo na Nzambi, Tata ya beto, tii seko! Ameni.

Bambote ya nsuka

21 Beno pesa mbote na bantu nyonso ya longo* yina kele
ya kukangama na Yesu-Klisto. Bampangi yina kele na munu
awa me pesa beno mbote.
22 Bantu nyonso ya longo me pesa beno mbote, bayina ke
salaka na yinzo ya ntinu Sezale ke na nsatu ya kulutila na
kupesa beno yawu.
23 Bika ti bumbote ya MfumuYesu-Klisto kuvwanda na
beno nyonso.

Mukanda ya Polo na sika ya ba-Klisto ya KOLOSE
NKOTOLO

Epafase yidikaka dibuundu ya Nzambi ya mbanza Kolose (Kolose vwandaka ya kukabuka na mbanza Efeso na bakilometele makumi zole). Epafase vwandaka mosi na kati ya bampangi ya kisalu ya Polo (Kol 1.7; 4.12), mpe ba ke tubaka ti Polo kumaka ve na Kolose samu na kulongisa ba-Klisto ya dibuundu ya mbanza yina.

Ntangu Polo vwandaka na boloko (Kol 4.3,10,18), Epafase kwizaka zabisa yandi ti bantu ya Kolose bandaka na kulanda nkadulu ya bantu yina ke longisaka ndongosolo ya luvunu mutindu: kusambila bampeve ya yinza mpe bamfumu ya bawu, kutumama na dyambu ya kuzengisa bubakala, mpe kuzitisa misiku ya ngolo yina me tadila bima ya kudya to ya kunwa, mpe mambu ya nkaka. Na yina, Polo fidisaka bawu mukanda yayi samu na kubambula bawu moyo ti mpulusu yina Nzambi ke pesaka na lusalusu ya Yesu-Klisto kele ya kudedama ve na mambu yina. Yandi fidisaka bawu mukanda yayi na maboko ya Tisike mpe Onezime (Efe 4.7-9).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Kol 1.1-2).
- Polo ke na kusala lusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi (Kol 1.3-14).
- Polo ke na kulakisa bumfumu ya Klisto yina me lutila mfunu na konso mutindu ya ngolo ya kimpeve. Kaka ni yandi mosi kele mfumu ya dibuundu ya Nzambi (Kol 1.15–2.3).
- Polo ke na kukebisa bantu ya Kolose na bandongosolo ya luvunu yina bantu ya nkaka ke na kulongisa bawu (Kol 2.4-23).
- Polo ke na kulakisa ti luzingu ya malu-malu yina beto ke zingaka ke talanaka na mutindu ya beto ya kuzinga na bundiku na Klisto, na kati ya dibuundu ya Nzambi, na kati ya dikanda, mpe na ntwala ya bantu nyonso (Kol 3.1–4.6).
- Polo ke na kumanisa mukanda yayi na bansangu ya yandi mosi, mpe na kupesa mbote yina yandi ke na kusonika yandi mosi (Kol 4.7-18).

Bandongosolo ya luvunu mpe mambu yina yawu ke zabisaka lenda kusoba konso mvula. Kasi ata yawu soba, nyonso ke sosaka kaka dyambu mosi: Yawu ke mekaka na kubalula ba-Klisto na kuvwanda dyaka ve na kiminu na Klisto. Ni yawu yina, mukanda yayi kele mukanda yina ke

na kuzabisa mambu yina ke na kuluta na bisika nyonso. Ya tsyelika, yawu ke na kuzonzila mingi bumfumu ya kulutila ya Klisto yina ke pesaka kimpwanza na konso mutindu ya bundongo ya kimpeve.

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa* ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu kele kintwadi na mpangi ya munu Timote.

2 Beto ke na kusonika na bantu ya longo* ya mbanza Kolose yina kele bampangi ya beto ya kukwikama na bundiku na Klisto: Bika ti Tata ya beto Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu.

Lusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi

3 Beto ke bikaka ve na kutonda Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, ntangu beto ke sambilaka samu na beno.

4 Ya tsyelika, beto kuwaka wapi mutindu kele kiminu ya beno na Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beno ke zolaka bantu nyonso ya longo*.

5 Ntangu beno kuwaka na mbala ya ntete Nsangu ya Mbote* yina kele Nsangu ya butsyelika, beno zabaka yinki Nzambi ke bumbilaka beno na mazulu. Kiminu mpe luzolo ya beno kele ya kukangama na kivuvu yina.

6 Nsangu ya Mbote ke na kumwangana na bisika nyonso na yinza, mpe ke na kubuta bambuma mutindu yawu salaka na kati ya beno, katuka kilumbu yina beno zabaka bumbote ya Nzambi, mpe beno bakulaka ti yawu kele ya tsyelika.

7 Epafase, nkundi ya beto ya luzolo, mpe mpangi ya beto ya kisalu, pesaka beno ndongosolo yina. Yandi ke na kusala samu na beno mutindu kisadi ya kukwikama na Klisto.

8 Yandi zabisaka beto luzolo yina Mpeve ya Nzambi pesaka beno.

9 Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambidila beno katuka kilumbu yina beto kuwaka nsangu ya kiminu ya beno na Yesu-Klisto. Beto ke na kulomba na Nzambi na kulakisa beno mambu yina yandi ke zolaka. Beno ke bakula yawu na ndwenga mpe mayela yina Mpeve ke pesaka.

10 Beno vwanda na luzingu ya kudedama na ntwala ya Mfumu na kusala mambu yina ke yangidikaka yandi. Beno ke sala bisalu ya mbote ya mutindu na mutindu, mpe beno ke kula na luzabu ya Nzambi.

11 Beto ke na kulomba na Nzambi na kukumisa beno ngolo na lulendo ya yandi ya nkembo. Na yina, beno ke lenda na kuvibidila mambu nyonso mpe kutelama na ngwi.

12 Beno tonda Tata Nzambi na kilengi nyonso. Yandi salaka
ti beno vwanda ya kulunga na kuzwa bima yina yandi pesaka
nsilulu na bantu ya longo yina kele na kati ya nsemo.
13 Yandi katulaka beto na lweka ya lulendo ya kitombe, mpe
kotisaka beto na Kimfumu ya Mwana ya yandi ya luzolo.
14 Ni na yandi Nzambi kuulaka beto, mpe lemvokilaka beto
masumu.

Kisalu ya Klisto

15 Yesu-Klisto kele kifwani ya Nzambi yina beto ke talaka
ve. Yandi kele mwana ya ntete na kati ya bantu mpe bima
nyonso yina Nzambi yidikaka.
16 Ya tsyelika, ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso
na zulu mpe na ntoto: bima yina ke talanaka mpe yina ke
talanaka ve, bima yina kele na lulendo ya kimpeve, bayina
ke yalaka yinza, bantinu, mpe bamfumu. Ni na yandi Nzambi
yidikaka bima nyonso, samu ti yawu vwanda ya yandi.
17 Yandi vwandaka ntete bima nyonso salama, mpe ni na
yandi bima nyonso kele ya kukangama na bisika ya yawu.
18 Yandi kele yintu ya dibuundu yina kele mutindu nzutu ya
yandi. Ni yandi kele mbandukulu. Yandi kele muntu ya ntete
yina vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa, samu ti yandi
vwanda na mantwala ya bantu mpe bima nyonso.
19 Ni na kati ya yandi, Nzambi bakaka lukanu ya kuvwanda
yandi nyonso.
20 Na lusalusu ya yandi, Nzambi vutulaka ngwisani ya
yandi na bantu nyonso. Ni na lufwa ya yandi na kulunsi,
Nzambi tulaka kizunu na ntoto to na zulu na kati ya bantu
nyonso.
21 Beno mpe na ntama, beno vwandaka ya kukabuka na
Nzambi. Beno vwandaka bambeni ya Nzambi samu na yimbi
nyonso yina beno vwandaka banza mpe sala.
22 Ntangu yayi, Nzambi me vutula ngwisani na beno, na
lufwa ya nzutu ya Mwana ya yandi, samu ti beno talana na
ntwala ya yandi mutindu bantu ya longo*, ya kuvedila, mpe
yina ba lenda ve kuzwa dyambu ya kusemba.
23 Kasi beno fwana kuzinga na kiminu, mpe beno fwana
kuvwanda mbote ya kusikama ata kubika kivuvu ya Nsangu
ya Mbote yina beno kuwaka. Nsangu ya Mbote yango, ba
zabisaka yawu na yinza ya muvimba, mpe ni na yawu munu
Polo, mu me kuma kisadi.

Kisalu ya Polo samu na dibuundu ya Nzambi

24 Ntangu yayi, mu ke na kuyangalala samu na bampasi
yina mu ke na kutala samu na beno. Ya tsyelika, na nzutu
ya munu, mu ke na kubwela bampasi yina ke na kukondwa

na bampasi ya Klisto samu na dibuundu yina kele nzutu ya yandi.
25 Mu me kuma kisadi ya dibuundu mutindu Nzambi pesaka munu kisalu yayi samu na beno. Yandi tumisaka munu na kuzabisa beno nsangu nyonso ya yandi.
26 Nsangu yango, ni mambu ya yandi ya mansweki yina vwandaka ya kubumbama katuka ntama samu na bambandu nyonso ya yinza. Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na sika ya bantu ya yandi ya longo*.
27 Nzambi me zola na kulakisa bawu wapi mutindu kele kimvwama mpe nkembo ya mansweki ya mambu yina na kati ya bantu nyonso. Mambu ya mansweki yina ni Klisto na kati ya beno, mpe yandi ke pesaka beno kivuvu ti beno ke kota na nkembo ya Nzambi.
28 Na yina, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto na sika ya bantu nyonso. Beto ke na kukebisa mpe kulongisa konso muntu na ndwenga nyonso, samu ti konso muntu vwanda ya kulunga na Klisto.
29 Ni yawu mu ke na kusala, mpe mu ke na kunwana na ngolo yina Klisto ke na kupesa munu, mpe yina ke na kusala na kati ya munu na lulendo nyonso.

2

1 Mu zola ti beno zaba wapi mutindu ya mvita ya ngolo mu ke na kunwana samu na beno, samu na bantu ya mbanza Lawodise, mpe bantu ya nkaka yina me zaba ntete munu ve.
2 Mu zola ti bawu vwanda na kibakala, mpe ti bawu vwanda ya kukangama na luzolo. Mu zola mpe ti bawu vwanda ya kufuluka na mayela ya tsyelika. Na yina, bawu ke lenda na kuzaba mansweki ya Nzambi. Mansweki yango, ni yandi mosi Klisto.
3 Ni na yandi kele ya kubumbama bimvwama nyonso ya ndwenga mpe ya luzabu ya Nzambi.
4 Mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti muntu vuna beno ve na banzonzolo ya kitoko.
5 Ata ti mu kele ntama na beno, kasi na ntima ya munu, mu kele kintwadi na beno. Mu ke na nsayi na kutala ti mambu nyonso ke na kuluta mbote na sika ya beno, mpe kiminu ya beno kele ya kukangama mbote na Klisto.

Kuvwanda ya kukangama na Klisto

6 Beno me ndima Yesu-Klisto mutindu Mfumu. Na yina, beno vwanda ya kukangama na yandi na luzingu ya beno.
7 Beno vwanda ya kusikama na yandi, mpe beno tunga luzingu ya beno na yandi. Beno vwanda kaka ya kukwikama

na kiminu mutindu ba longisaka beno, mpe beno fwana kuvutula matondo na Nzambi ntangu nyonso.

8 Beno sala keba samu ti muntu vuna beno ve na ban-
zonzolo yina ke katukaka na mabanza ya luvunu mpe ya
mpamba. Yawu kele ya kukangama na mambu ya bankooko
mpe ya bampeve ya yinza, kasi na Klisto ve,
9 samu ti Nzambi kele yandi nyonso na kati ya nzutu ya
Klisto.
10 Beno mpe ni na yandi, beno kele ya kufuluka na bima
nyonso. Ni yandi kele mfumu ya bampeve nyonso yina kele
na bumfumu mpe lulendo.
11 Beno me kuma bantu ya Nzambi samu na kintwadi ya
beno na Klisto. Beno kuzwaka ve nzengosolo ya bubakala na
banzutu ya beno na maboko ya bantu. Kasi beno kuzwaka
nzengosolo yina me katuka na Klisto yandi mosi.
12 Ya tsyelika, ntangu beno kuzwaka mbotokolo, ba zikaka
beno kintwadi na Klisto. Beno vumbukaka mpe kintwadi na
yandi, samu ti beno kwikilaka na lulendo ya Nzambi yina
vumbulaka yandi na lufwa.
13 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa
samu na masumu ya beno, mpe samu ti beno vwandaka
bantu yina ba zengaka ve bubakala*. Kasi ntangu yayi,
Nzambi me pesa dyaka beno luzingu na Klisto. Yandi me
lemvokila beto masumu nyonso.
14 Yandi me kabikisa mukanda yina vwandaka funda beto,
mpe yina vwandaka mbeni ya beto samu na misiku ya yawu.
Yandi me kabikisa yawu na kukoma yawu na kulunsi.
15 Ni na mutindu yina Nzambi manisaka ngolo ya bampeve
nyonso yina kele na bumfumu mpe lulendo. Yandi lakisaka
bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe nataka bawu mutindu
bankole na kimvuka ya Mwana ya yandi yina ke na kudyata
na nkembo.
16 Na yina, beno ndima ve ti muntu fundisa beno samu na
bima ya kudya to ya kunwa, to samu na dyambu ya mikembo,
ya kilumbu ya ntete ya ngonda, to ya kilumbu ya saba*.
17 Mambu nyonso yayi kele kaka mutindu kinsinsya ya
bima yina fwana kukwiza. Kasi butsyelika ni Klisto.
18 Beno ndima ve ti ba semba beno na bantu yina ke sosaka
na kutalana ya kukuluka, mpe ke sambilaka bambazi. Bawu
ke pesaka mfunu mingi na balumoni yina bawu ke kuzwaka.
Bantu ya mutindu yina kele ya kufuluka na lunangu ya
mpamba na kati ya mabanza ya bawu ya kimuntu.
19 Bawu kele ve ya kukangama na Klisto yina kele yintu
ya nzutu. Ni na Klisto, nzutu nyonso ke kuzwaka madya,

* **2:13** Na mulonga yayi, Polo ke na kuzola kutuba ti bayina ba zengaka ve bubakala ni bayina kele ve ba-Zwife.

mpe misuni na mikwa ke vwandaka ya kuvukana mbote. Ni Nzambi ke kulisaka yawu.

Kufwa mpe kuzinga kintwadi na Klisto

20 Beno kufwaka kintwadi na Klisto, mpe Nzambi katulaka
beno na lutumu ya lulendo ya bampeve ya yinza. Na yina,
samu na yinki beno ke na kuzinga mutindu bantu ya yinza
na kundima na kutumama na misiku ya mutindu yayi:
21 «Kubaka kima yayi ve», «Kudya kima yina ve», «Kusimba
kima ya mutindu yayi ve».
22 Nyonso yina kele kaka bima yina ke bebaka ntangu
bantu ke sadilaka yawu. Yawu kele misiku mpe bandon-
gosolo ya kimuntu.
23 Misiku yayi ke na kutalana mutindu misiku ya ndwenga,
samu ti yawu ke na kutuba: Nge fwana kusambila, kukuluka,
mpe kutalisa nzutu ya nge mpasi. Kasi yawu kele kaka samu
na kuyangidika bansatu ya kimuntu.

3

1 Beno vumbukaka na lufwa kintwadi na Klisto. Na yina,
beno sosa na kuzwa bima yina kele na mazulu kisika Klisto
kele ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi.
2 Beno sosa bima yina kele na mazulu, kasi bima yina kele
na ntoto ve.
3 Ya tsyelika, beno kele bantu ya kufwa, mpe luzingu ya
beno kele ya kubumbama na Klisto na sika ya Nzambi.
4 Klisto kele luzingu ya beno. Ntangu yandi ke talana, beno
mpe ke talana kintwadi na yandi na kati ya nkembo ya yandi.

Luzingu ya malu-malu

5 Na yina, beno bika mambu ya yinza yina kele na beno:
kindumba, busafu, bansatu ya kuzwa bima ya nsoni, bansatu
ya yimbi, mpe bansatu ya kuzwa bimvwama. (Ya tsyelika,
kuvwanda na nsatu ya kuzwa bimvwama kele kusambila
biteki).
6 Ni mambu yina ke pesaka Nzambi nkele samu na bayina
ke mangaka na kutumama na yandi.
7 Ni mutindu yina vwandaka nkadulu ya beno na ntama
ntangu beno vwandaka zinga na kati ya masumu.
8 Kasi ntangu yayi, beno bika mambu nyonso yayi: nkele,
musoki, mpe myangu. Beno basisa ve bifingu mpe mambu
ya nsoni na bayinwa ya beno.
9 Beno tuba dyaka ve mambu ya luvunu beno na beno,
samu ti beno me bika nkadulu ya beno ya ntama ya kimuntu
mpe bansalulu ya yawu.
10 Beno me kuma na nkadulu ya malu-malu. Beno me
kuma bantu ya malu-malu yina Kiyidiki ya beto Nzambi ke na

kusoba ntangu nyonso na kifwani ya yandi samu na kuzaba yandi mbote-mbote.

11 Ntangu yayi, ya ke dyaka ve na ba-Zwife to bayina kele ve ba-Zwife, bayina ba zengaka bubakala to bayina ba zengaka yawu ve, banzenza to bayina kele ve banzenza, bandongo to bantu ya kimpwanza. Kasi dyambu ya mfunu, ni Klisto yina kele mambu nyonso, mpe kele na kati ya bantu nyonso.

12 Beno kele bana ya Nzambi. Nzambi soolaka beno, mpe ke zolaka beno. Ni yawu yina, beno fwana kuvwanda na ntima ya kukuluka, ya kufuluka na mulemvo, bumbote, lembami mpe mvibudulu.

13 Beno fwana kuvibidila bankadulu ya bampangi. Kana mosi na kati ya beno kele na dyambu ya kufundisa mpangi, yandi lemvokila mpangi mutindu Mfumu lemvokilaka beno.

14 Dyambu ya kubwela ni kuzolasana, samu ti luzolo ke salaka ti beno vwanda ya kukangama na ntima mosi.

15 Bika ti kizunu ya Klisto kuvwanda na bantima ya beno. Ya tsyelika, ni na kizunu yina Nzambi bokilaka beno samu na kuyidika nzutu kaka mosi. Beno fwana kutonda yandi konso ntangu.

16 Bika ti mambu ya Klisto kuvwanda ya kufuluka na bantima ya beno. Beno longisa mpe kebisa bampangi beno na beno na ndwenga nyonso. Beno tonda Nzambi na ntima nyonso na Mikunga, banzimbu, mpe na banzimbu yina Mpeve ya Longo ke pesaka.

17 Mambu nyonso yina beno lenda kusala to kuzonza, beno sala yawu na Nkumbu ya Mfumu Yesu na kuvutulaka matondo na Tata Nzambi na lusalusu ya yandi.

Mutindu ya kuzinga na bantu ya nkaka

18 Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu ya me lunga na kusala na ntwala ya Mfumu.

19 Babakala! Beno zola bakento ya beno, mpe beno vwanda ve na ntima ngolo na ntwala ya bawu.

20 Bana! Beno tumama na bibuti ya beno na mambu nyonso, samu ti ni mambu yina Mfumu ke zolaka.

21 Bibuti! Beno sala ve ti bana ya beno dasuka, kana ve bawu ke lemba.

22 Beno bandongo! Beno tumama na mambu nyonso na bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya bawu samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu na ntima mosi samu na buzitu yina beno ke pesaka Mfumu.

23 Konso kisalu yina beno ke sala, beno sala yawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusala kisalu ya Mfumu, kasi ya bantu ve.

24 Beno bambuka moyo ti Mfumu ke pesa beno musendo.
Beno ke kuzwa bima yina yandi ke bumbilaka bantu ya
yandi, samu ti ni Klisto* kele Mfumu yina beno ke sadilaka.
25 Kasi muntu yina ke salaka yimbi, ke kuzwa musendo
samu na yimbi yina yandi ke salaka, samu ti Nzambi ke
swasikisaka bantu ve.

4

1 Beno bamfumu! Beno sala mambu ya mbote mpe ya
kudedama na bandongo ya beno. Beno fwana kuzaba ti beno
mpe kele na Mfumu na mazulu.

Bankebosolo ya nsuka

2 Beno tatamana na kusambila. Beno fwana kukyelola
meso na balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi.
3 Ntangu beno ke sambilaka, beno sambidilaka mpe beto,
samu ti Nzambi pesa beto nzila ya kuzabisa mambu ya yandi
mpe mansweki yina kele na kati ya Klisto. Ya tsyelika, ni
samu na yawu, mu kele na boloko.
4 Beno sambila samu ti mu zonzila mansweki yina na
pwelele nyonso mutindu mu fwana kusala yawu.
5 Beno fwana kudyatila na ndwenga nyonso na ntwala ya
bayina ke ve ba-Zwife. Beno fwana kusadila ntangu.
6 Mambu yina beno ke zonzaka fwana kuvwanda kitoko
mpe mbote na kuwa. Beno fwana kupesa mvutu na mpangi
na mutindu me fwanana.

Bambote ya nsuka

7 Beno ke kuwa bansangu nyonso ya munu na sika ya
Tisike, mpangi ya munu ya luzolo. Yandi kele kisadi ya
kukwikama, mpe nkundi ya munu na kisalu ya Mfumu.
8 Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno
wapi mutindu beto kele, mpe samu na kukindisa beno.
9 Yandi ke kwiza kintwadi na Onezime yina kele muntu
ya kukwikama, mpe mpangi ya beno. Bawu ke zabisa beno
mambu nyonso yina ke na kuluta awa.
10 Alisetake yina kele na boloko na munu, me pesa beno
mbote. Make, mpangi ya Banabase me pesa beno mpe mbote.
Beno kuwaka yinki beno fwana kusala samu na yandi. Kana
yandi kwiza kutala beno, beno yamba yandi mbote.
11 Yesu yina ba ke bokilaka Yutuse me pesa beno mpe
mbote. Kaka ni bantu tatu yayi na kati ya ba-Zwife ke salaka
na munu samu na Kimfumu ya Nzambi. Bawu vwandaka
kindisa munu mingi.
12 Mpangi ya beno, Epafase me pesa beno mbote. Kisadi
yayi ya Yesu-Klisto ke lembaka ve na kunwana na kati ya
lusambulu, samu ti beno vwanda ya kukwikama, ya kukula

na kimpeve, mpe samu ti na mambu nyonso, beno sala mambu yina Nzambi ke zolaka.

13 Mu ke na kutuba kimbangi ti yandi ke na kutala mpasi mingi na kisalu yina yandi ke na kusala samu na beno, mpe samu na bantu ya mbanza Lawodise mpe Yelapolise.

14 Luke, nkundi ya beto yina kele munganga, mpe Demase me pesa beno mbote.

15 Beno pesa mbote na bampangi yina kele na mbanza Lawodise. Beno pesa mpe mbote na Nimfa mpe na bampangi nyonso ya dibuundu yina ke sambilaka na yinzo ya yandi.

16 Ntangu beno ke manisa na kutanga mukanda yayi, beno fidisa yawu na mbanza Lawodise, samu ti bawu mpe tanga yawu na dibuundu ya bawu. Beno mpe, beno tanga mukanda yina ke katuka na sika ya bawu.

17 Beno tuba na Alesipe ti yandi keba mbote kisalu yina Mfumu pesaka yandi, mpe yandi sala yawu na mbote nyonso.

18 Mu ke na kusonika mambu yayi na maboko ya munu mosi: Munu Polo, mu me pesa beno mbote. Beno zimbana ve ti mu kele na boloko. Bika ti Nzambi kusakumuna beno.

Mukanda ya ntete ya Polo na sika ya ba-Klisto ya Tesalonika

NKOTOLO

Tesalonika vwandaka mbanza-kimfumu ya bantu ya Loma na kati ya kizunga ya Masedwane, na node-esete ya yinsi ya Ngelese. Polo kwendaka kuna na manima ya kubika mbanza Filipe, mpe yidikaka dibuundu ya Nzambi ya mbanza yina ntangu yandi salaka nzyetolo ya yandi ya zole ya kumwangisa Nsangu ya Mbote*. Kasi yandi lutisaka ve bilumbu mingi na Tesalonika samu ti ba-Zwife yina vwandaka kuna vwandaka kangisa yandi nzila na kusala kisalu ya yandi.

Polo sonikaka mukanda yayi kintwadi na Silase mpe Timote na manima ya bansangu yina mpangi ya yandi Timote zabisaka yandi na yina me tadila dibuundu ya Tesalonika. Bansangu yango yangidikaka Polo.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Te 1.1)
- Polo ke na kutonda Nzambi samu ti kimbangi ya nkadulu ya ba-Klisto ya Tesalonika me zabana na bisika nyonso (1Te 1.2-10)
- Yandi ke na kubambula bawu moyo na kisalu yina yandi mosi salaka na kati ya bawu, mpe ke na kuzabisa bawu wapi mutindu yandi ke na nsatu ya kulutila ya kutalana dyaka na bawu (1Te 2–3)
- Polo ke na kukindisa bawu kaka ve na kuvibidila, kasi dyaka na kukula na luzingu ya buklisto (1Te 4.1-12)
- Yandi ke na kupesa bawu bamvutu na byuvu yina bawu ke na kuyufula bawu na bawu na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, mpe nkwizulu ya Klisto* na kati ya nkembo (1Te 4.13–5.11)
- Yandi ke na kumanisa mukanda ya yandi na kupesa bawu malongi ya kusadila na luzingu, mpe bambote ya nsuka (1Te 5.12-28)

Mukanda yayi ke na kusadisa bantu na kubakula mambu yina me tadila nsukunu ya yinza

Bambote

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuundu ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundu ya Tata Nzambi mpe ya MfumuYesu-Klisto. Bika ti Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu.

Kiminu ya bantu ya mbanza Tesalonika

2 Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno
nyonso, mpe na kusambidila beno.
3 Beto ke bambukaka moyo na ntwala ya Tata ya beto
Nzambi wapi mutindu beno ke salaka bisalu samu na kiminu
ya beno, wapi mutindu beno ke salaka bisalu ya mpasi samu
na luzolo ya beno, mpe wapi mutindu beno kele na kivuvu na
kuvwanda ya kukwikama na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
4 Bampangi! Beto zaba ti Nzambi ke zolaka beno mpe
soolaka beno samu ti beno vwanda bantu ya yandi.
5 Ya tsyelika, ntangu beto zabisaka beno Nsangu ya Mbote*,
beto salaka yawu kaka ve na bampova, kasi beto salaka yawu
mpe na ngolo mpe lusalusu ya Mpeve ya Longo, mpe na
kivuvu nyonso. Beno zaba wapi mutindu beto zingaka na
kati ya beno samu na mbote ya beno.
6 Beno me landa kifwani ya beto mpe ya Mfumu. Beno me
tala mpasi mingi, kasi beno me ndima Mambu ya Nzambi na
kilengi yina Mpeve ya Longo ke pesaka.
7 Na yina, beno me kuma kifwani yina fwana kulanda
bandimi nyonso ya kizunga ya Masedwane mpe ya Akayi.
8 Ya tsyelika kubanda na sika ya beno, mambu ya Mfumu
me wakana tii na Masedwane mpe na Akayi. Kasi dyaka
nsangu ya kiminu ya beno na Nzambi me zabana na bisika
nyonso. Na yina, beto kele ve na nsatu ya kuzonzila yawu.
9 Bantu nyonso ke na kuzonzila wapi mutindu beno yam-
baka beto, mpe wapi mutindu beno me bika na kusambila
banzambi ya biteki samu na kubaluka na sika ya Nzambi ya
moyo mpe ya tsyelika samu na kusadila yandi.
10 Beno ke na kuvingila ti Mwana ya yandi, Yesu, katuka na
mazulu mpe kwiza. Ni yandi Nzambi vumbulaka na lufwa.
Yandi ke kuula beto na lufundusu ya Nzambi yina me kuma
pene-pene.

2

Kisalu ya Polo na mbanza Tesalonika

1 Bampangi! Beno me zaba yawu ti nkwizulu ya beto na
sika ya beno vwandaka ve ya mpamba.
2 Beno zaba mpe ti ba fingaka mpe nyokolaka beto na
mbanza Filipe. Kasi Nzambi pesaka beto kibakala ya kuz-
abisa beno Nsangu ya Mbote* ya yandi na kati ya mvita ya
nene.
3 Mambu yina beto longisaka beno kele ve ya luvunu. Yawu
ke katukaka ve na mabanza ya beto ya busafu, mpe beto ke
sosaka ve na kuvuna muntu.

2:2 Bis 16.19-24; 17.1-9

4 Kasi Nzambi talaka ti beto kele ya kulunga, mpe pesaka
beto kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Beto ke sosaka ve
na kuyangidika bantu, kasi Nzambi yina zaba mabanza ya
bantima ya beto.
5 Beno zaba mbote ti ata mbala mosi beto basisaka mambu
ya kitoko samu na kusosa na kuzwa bima, mpe ata mbala
mosi beto lakisaka beno mabanza ya nsatu ya mbongo. Na
mambu nyonso yina, Nzambi kele mbangi ya beto.
6 Beto sosaka ve na kuzwa masiika na sika ya bantu, ata na
sika ya beno to na bantu ya nkaka.
7 Na kutala mbote, beto lendaka lakisa beno bumfumu ya
beto ya kuvwanda bantumwa* ya Klisto. Kasi beto vwandaka
ya kufuluka na lembami na kati-kati ya beno mutindu mama
ke kebaka mbote bana ya yandi.
8 Beto zolaka beno ya kulutila. Ni yawu yina, beto vwan-
daka ya kukubama na kuzabisa beno kaka ve Nsangu ya
Mbote ya Nzambi, kasi mpe na kupesa luzingu ya beto samu
na beno samu ti beno kumaka bampangi ya beto ya luzolo.
9 Bampangi! Beno ke na kubambuka wapi mutindu beto
talaka mpasi mpe beto lembaka. Beto salaka mpimpa na
ntangu samu na kupesa ve muntu na kati ya beno kizitu ya
kusadisa beto. Kasi beto longisaka beno Nsangu ya Mbote ya
Nzambi.
10 Beno kele bambangi ya beto, mutindu mosi mpe Nzambi:
Nkadulu ya beto na sika ya beno, bandimi, vwandaka ya
longo*, ya kudedama, mpe yina ba lenda kusemba ve.
11 Beno zaba ti beto me sadisa konso muntu na kati ya beno
mutindu tata ke sadisaka bana ya yandi.
12 Beto pesaka beno masiika, mpe beto kindisaka beno.
Beto tatamanaka na kuzabisa beno ti beno fwana kuzinga
mutindu ke zolaka Nzambi yina bokilaka beno samu ti beno
kota na Kimfumu ya yandi, mpe na kati ya nkembo ya yandi.
13 Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu ti ntangu
beto zabisaka beno Mambu ya Nzambi, beno kuwaka yawu
mpe ndimaka yawu ve mutindu mambu ya mpamba yina
bantu ke tubaka, kasi mutindu mambu ya Nzambi. Ya tsye-
lika, yawu ke katukaka na Nzambi, mpe bisalu ya yawu ke
talanaka na beno yina ke kwikilaka.
14 Bampangi! Beno me landa nkadulu ya mabuundu ya
Nzambi ya kizunga ya Zude yina kele ya kukwikama na Yesu-
Klisto samu ti bampangi ya beno ya yinsi mosi talisaka beno
mpasi. Ni bampasi ya mutindu yina mpe talaka bandimi ya
mabuundu ya Nzambi ya Zude na sika ya ba-Zwife.
15 Ni bawu kufwaka Mfumu Yesu mpe mimbikudi*. Bawu

talisaka mpe beto mpasi. Bawu ke yangidikaka ve Nzambi, mpe bawu kele bambeni ya bantu nyonso.
16 Bawu ke na kukanga beto nzila na kulongisa mambu
ya Nzambi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife samu ti bawu
kuzwa ve mpulusu. Na yina, bawu ke fulusaka masumu ya
bawu yina bawu ke salaka konso ntangu. Kasi na nyonso
yina, Nzambi ke lakisa bawu nkele ya yandi.

Polo ke na nsatu ya kutala dyaka bandimi ya mbanza Kolinto
17 Bampangi! Beto kabukaka na beno samu na mwa ntangu
kaka. Beto kabukaka na banzutu, kasi na bantima ve. Ntangu
yayi, beto ke na nsatu ya kulutila na kwiza kutala beno, mpe
beto me sala dyaka ngolo samu ti yawu salama.
18 Ni yawu yina, beto vwandaka zola kuvutuka na sika ya
beno, mpe munu mosi Polo, mu mekaka na kusala yawu
bambala mingi. Kasi Satana kangaka beto nzila.
19 Ya tsyelika, ni bantu ya nkaka ve, kasi ni beno kele kivuvu
mpe kilengi ya beto. Ntangu Mfumu Yesu ke kwiza ni beno
ke vwanda kidimbu ya beto ya kununga, mpe beto ke sala na
mayama samu na beno na ntwala ya yandi.
20 Ee, ya tsyelika, ni beno kele nkembo mpe kilengi ya beto.

3

1 Ni yawu yina, mutindu beto vwandaka lenda dyaka ve
na kuvingila, beto bakaka lukanu ya kubikana beto mosi na
mbanza Atene.
2 Beto fidisaka beno Timote, mpangi ya beto yina ke na
kusala kintwadi na beto na kisalu ya Nzambi samu na kuz-
abisa Nsangu ya Mbote* ya Klisto. Yandi fwanaka pesa beno
ngolo mpe kukindisa beno na kiminu ya beno,
3 samu ti ata muntu kukondwa kizunu na ntima samu na
bampasi yina beto ke na kutala. Beno zaba yawu beno mosi
ti Nzambi kubikilaka beto bampasi ya mutindu yina.
4 Ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto zabisaka
beno ti bantu ke talisa beto mpasi. Ni mambu yina me
salama, mpe beno zaba yawu mbote.
5 Ni yawu yina, mutindu mu vwandaka lenda dyaka ve
na kuvingila, mu fidisaka beno Timote samu na kuzwa
bansangu ya kiminu ya beno. Mu vwandaka na boma ti
Satana tontaka beno, mpe kisalu ya beto zolaka vwanda
kisalu ya mpamba.
6 Kasi ntangu yayi, Timote me vutuka na sika ya beto, mpe
me pesa beto bansangu ya mbote ya kiminu mpe luzolo ya
beno. Yandi me zabisa beto ti beno ke na kubambukila beto
moyo na mbote nyonso, mpe ti beno ke na nsatu ya kulutila

2:15 Bis 9.23; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12

samu na kutala dyaka beto mutindu beto mpe kele na nsatu ya kutala dyaka beno.

7 Na yina bampangi, bansangu yina me katula kyadi ya beto na kati ya bantontolo mpe bampasi yina beto ke na kutala na ntima.

8 Ntangu yayi, beto ke na kuzinga samu ti beno kele ya kukangama mbote na Mfumu.

9 Wapi mutindu beto lenda kutonda Nzambi samu na beno na kilengi nyonso yina beno ke na kupesa beto na ntwala ya yandi?

10 Mpimpa na ntangu, beto ke tatamanaka na kulomba yandi na kupesa beto nzila ya kutalana dyaka na beno, mpe ya kubwela nyonso yina ke na kukondwa na kiminu ya beno.

11 Bika ti yandi mosi Nzambi Tata ya beto, mpe Mfumu ya beto Yesu kuzibudila beto nzila yina ke nata beto na sika ya beno.

12 Bika ti Mfumu kukulisa dyaka ya kulutila luzolo yina kele na beno samu na bampangi, mpe samu na bantu nyonso samu ti yawu vwanda mutindu luzolo yina kele na beto samu na beno.

13 Bika mpe ti yandi kindisa bantima ya beno samu ti beno vwanda bantu ya longo* mpe yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na ntwala ya Tata ya beto Nzambi na kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu, ke vutuka na bambazi nyonso ya yandi. Ameni.

4

Nkadulu yina Nzambi ke zolaka

1 Bampangi! Na kumanisa, beno longokaka na sika ya beto wapi mutindu beno fwana kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, mpe beno ke na kuzinga mutindu yina. Kasi ntangu yayi, beto ke na kulomba mpe kutumisa beno na nkumbu ya Mfumu Yesu, na kusala dyaka yina me lutila.

2 Beno zaba malongi yina beto pesaka beno, malongi yina katukaka na Mfumu Yesu.

3 Nzambi ke zolaka ti beno vwanda bantu ya longo*, mpe beno sala ve kindumba.

4 Konso muntu na kati ya beno fwana kuzaba na kukutika nzutu ya yandi samu na kuzinga na bulongo mpe buzitu.

5 Yandi fwana kulanda ve bansatu ya yimbi mutindu ke salaka bayina kele ve ba-Zwife yina zaba ve Nzambi.

6 Na dyambu yina, ata muntu fwana kusala yimbi na mpangi to kuvuna mpangi. Beto zabisaka mpe tubilaka beno yawu ti Mfumu ke pesa kitumbu na bayina ke salaka mambu ya mutindu yina.

7 Ya tsyelika, Nzambi bokilaka beto na kuzinga ve na kati
ya mambu ya busafu, kasi na bulongo.
8 Ni yawu yina, muntu yina ke na kumanga malongi yayi,
ke na kumanga ve muntu, kasi Nzambi yina ke pesaka beno
Mpeve ya yandi.
9 Na yina me tadila kuzola bampangi, beno kele ve na nsatu
ti ba sonikina beno yawu samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka
beno wapi mutindu beno fwana kuzolasana.
10 Mu zaba ti beno ke na kusala yawu na sika ya bampangi
nyonso ya kizunga ya Masedwane. Kasi beto ke na kukindisa
beno samu ti beno sala dyaka ya kulutila.
11 Beno sosa na kuzinga na kizunu, na kulanda ve mambu
ya ngana, mpe na kusala na maboko ya beno mosi mutindu
beto vwandaka me tumisa beno yawu.
12 Na yina, bayina kele ve mikwikisi ke zitisa nkadulu ya
beno, mpe beno ke vwanda ve kizitu samu na muntu ya
nkaka.

Nkwizulu ya Mfumu

13 Bampangi! Beto zola ti beno zaba butsyelika na yina
me tadila bantu ya kufwa samu ti beno vwanda ve na kyadi
mutindu bantu ya nkaka, bayina kele ve na kivuvu.
14 Kana beto ke na kukwikila ti Yesu kufwaka mpe vum-
bukaka na lufwa, Nzambi ke nata na sika ya yandi kintwadi
na Yesu bayina kufwaka na kukwikila yandi.
15 Beno kuwa mutindu beto ke na kuzabisa beno na yina me
tadila mambu yina zabisaka Mfumu: Bayina na kati ya beto
ke vwanda ntete moyo ntangu Mfumu ke vutuka, ke vwanda
ve na mantwala ya bayina kufwaka.
16 Beto ke kuwa makelele yina ke zabisa beto ti ntangu
yango me lunga. Makelele yango, ni ndinga ya mfumu ya
bambazi mpe muningu ya kulumenta ya Nzambi. Na yina,
yandi mosi Mfumu ke katuka na zulu mpe ke kulumuka.
Bayina kufwaka na kusala kiminu na Klisto* ke vumbuka
ntete na lufwa.
17 Na manima, beto yina ke vwanda ntete moyo na ntangu
yina, Nzambi ke katula beto na ntoto, mpe ke nata beto na kati
ya matuti kintwadi na bawu samu na kubwabana Mfumu na
mazulu. Ni na mutindu yina, beto ke zinga ya mankululu na
Mfumu.
18 Na yina, beno fwana kukindisa bampangi beno na beno
samu na mambu yayi.

5

1 Bampangi! Na yina me tadila ngunga mpe ntangu yina
mambu nyonso yina ke salama, beno kele ve na nsatu ti beto
sonikina beno yawu.

2 Beno zaba mbote beno mosi ti Kilumbu ya Mfumu ke
kwiza mutindu muyibi ke kwizaka na kati ya mpimpa.
3 Ntangu bantu ke tuba: «Beto kele na kizunu mpe luken-
golo», ni na ntangu yina mpe na mpamukunu, mpasi ya nene
ke kumina bawu mutindu misongo ke simbaka kento yina ke
na kivumu. Ata muntu ke lenda na kukima.
4 Kasi beno bampangi, beno kele ve na kati ya kitombe
samu ti kilumbu yina kumina beno ve na mpamukunu
mutindu muyibi.
5 Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya nsemo, bana yina
ke na kuzinga na ntangu. Beto kele ve bantu yina ke zingaka
na kati ya mpimpa to kitombe.
6 Na yina, beto lala pongi ve mutindu bantu ya nkaka. Kasi
beto kyelola meso mpe beto vwanda na nkebolo.
7 Bayina ke lalaka pongi ke lalaka na mpimpa, mpe bayina
ke kolaka malafu ke kolaka na mpimpa.
8 Kasi beto yina ke na kuzinga na ntangu, beto fwana ku-
vwanda na nkebolo. Beto fwana kuvwanda na kiminu mpe
luzolo mutindu muntu yina me lwata kinkuti ya kisengo yina
ke bumbisaka ntulu na ntangu ya mvita, mpe beto fwana ku-
vwanda na kivuvu yina ke pesaka mpulusu mutindu muntu
yina me lwata yimpu ya kisengo.
9 Nzambi bokilaka beto ve samu na kuzwa kitumbu ya
nkele ya yandi, kasi samu na kuzwa mpulusu na Yesu-Klisto,
Mfumu ya beto.
10 Yesu-Klisto kufwaka samu na beto samu ti beto zinga ya
kukangama na yandi ata ti beto vwanda moyo to ya kufwa.
11 Ni yawu yina, beno kindisa bampangi mpe beno salasana
na kukula na kiminu mutindu beno ke na kusala yawu.

Bankindusulu ya nsuka mpe bambote

12 Bampangi! Beto ke na kutumisa beno na kuzitisa bayina
ke na kusala na kati ya beno, bayina ke na kutwadisa beno na
luzingu na Mfumu, mpe ke na kulwengisa beno.
13 Beno lakisa bawu ti beno kele na buzitu mpe luzolo ya
kulutila samu na kisalu yina bawu ke na kusala. Beno zinga
na kizunu beno na beno.
14 Bampangi! Beto ke na kutumisa beno mutindu yayi:
Beno semba bayina ke zingaka kidi-kidi, beno kindisa bayina
ke na kibakala ve, beno sadisa bayina kele na ngolo ve, mpe
beno vwanda na mvibudulu na bantu nyonso.
15 Beno vwanda ya kukubama samu ti ata muntu vutula
yimbi na muntu yina me sala yandi yimbi. Kasi beno sosa
kaka na kusala mambu ya mbote beno na beno, mpe na bantu
nyonso.
16 Beno vwanda ntangu nyonso na kilengi.

17 Beno fwana kubika ve na kusambila,
18 mpe na kutonda Nzambi. Ni mambu yina Nzambi ke tumisaka beno, na luzingu ya beno na Yesu-Klisto.
19 Beno kanga ve nzila na kisalu ya Mpeve ya Longo.
20 Beno baka ve bambikululu mutindu mambu ya mpamba.
21 Beno tala mbote mambu nyonso: Beno ndima yina kele mbote,
22 mpe beno manga mambu nyonso ya yimbi.
23 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu, kusala ti beno vwanda ya longo* na luzingu nyonso ya beno. Yandi sala mpe ti mpeve, mwela, mpe nzutu ya beno vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba tii na kilumbu yina MfumuYesu-Klisto ke kwiza.
24 Muntu yina bokilaka beno kele ya kukwikama, mpe ni yandi ke sala yawu.
25 Bampangi! Beno sambila mpe samu na beto.
26 Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo.
27 Na nkumbu ya Mfumu, mu ke na kutumisa beno na kutanga mukanda yayi na bampangi nyonso.
28 Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno.

Mukanda ya zole ya Polo na sika ya ba-Klisto ya TESALONIKA NKOTOLO

Mukanda yayi ya zole yina Polo ke na kufidisa na ba-Klisto ya Tesalonika ke na kuzonzila dyaka dyambu yina yandi vwandaka me zonzila na mukanda ya yandi ya ntete: dyambu ya nkwizulu ya Klisto* na kati ya nkembo. Polo ke na kuzonzila dyaka yawu, samu ti yawu ke na kukotisa muvusu na kati ya ba-Klisto ya Tesalonika.

Ya tsyelika, mwa ndambu ya bantu na kati ya bawu ke na kutuba ti nkwizulu ya Klisto na kati ya nkembo me salamaka yimeni. Ba ya nkaka ke na kutuba ti ya kele mfunu ve na kuvwanda na kisalu, mpe bawu ke na kuzwa madya ya konso kilumbu na sika ya bayina ke salaka ntangu nyonso, samu ti bawu ke na kubanza ti ya tsyelika nsukunu ya yinza me kuma yimeni pene-pene. Na yina, mukanda yayi me sonama samu na kusungika malongi ya luvunu yina ke na kukotisa muvusu na kati ya ba-Klisto ya Tesalonika.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Te 1.1-2).
- Polo ke na kutonda Nzambi samu na kiminu mpe luzolo yina ba-Klisto ya Tesalonika ke na kulakisa. Yandi ke na kulomba mpe na sika ya Mfumu na kupesa bawu mvibudulu na kati ya kisalu yina Nzambi bokilaka bawu na kusala (2Te 1.3-12).
- Polo ke na kuzonzila dyambu ya ngudi ya mukanda ya yandi: nkwizulu ya Klisto na kati ya nkembo (2Te 2.1-12).
- Polo ke na kulomba bandimi na kuzinga ya kukwikama na Nsangu ya Mbote*, mpe na kulemba ve na kusambidila yandi (2Te 2.13–3.5).
- Yandi ke na kusemba na ngolo nyonso bayina ke salaka ve kisalu, mpe yandi ke na kukindisa nkadulu ya bayina ke salaka, samu ti bawu kuvwanda ve kizitu na bantu ya nkaka (2Te 3.6-15).
- Polo ke na kumanisa mukanda ya yandi na kulomba ti lusakumunu ya Mfumu vwanda na bawu, mpe yandi ke na kupesa bawu bambote (2Te 3.16-18).

Bambote

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuundu ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundu ya Nzambi Tata ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto.

2 Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna
beno, mpe kupesa beno kizunu.

Mfumu ke kwiza samu na kufundisa yinza

3 Bampangi! Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi
samu na beno. Ya kele ya kudedama ti beto sala yawu, samu ti
kiminu ya beno ke na kukula, mpe ti luzolo yina kele na konso
muntu samu na bampangi ke na kulutila na kukuma ngolo.
4 Ni yawu yina, beto ke na kusala mayama na kuzonzila
beno na kati ya mabuundu ya Nzambi samu na mvibudulu
mpe kiminu ya beno na kati ya bampasi mpe bankwamusu
nyonso yina beno ke na kutala.
5 Yawu kele kidimbu yina ke na kulakisa ti lufundusu ya
Nzambi kele ya kudedama, samu ti bampasi yina beno ke na
kuvibidila ke sala ti beno vwanda ya kulunga na kukota na
Kimfumu ya Nzambi. Ni samu na yawu beno ke na kutala
mpasi.
6 Ya tsyelika, Nzambi kele ya kudedama: Yandi ke talisa
mpasi na bayina ke na kutalisa beno mpasi.
7 Na beno yina ke na kutala mpasi, Nzambi ke pesa beno
mvundulu kintwadi na beto. Yawu ke salama ntangu Mfumu
Yesu ke katuka na mazulu, mpe ke kwiza na bambazi ya
yandi ya lulendo.
8 Yandi ke kwiza na kati ya tiya ya nene samu na kupesa
kitumbu na bayina zaba ve Nzambi mpe ke tumamaka ve na
Nsangu ya Mbote* ya Mfumu ya beto Yesu.
9 Kitumbu yina bawu ke kuzwa ke vwanda lufwa ya seko.
Bawu ke tala ve kizizi ya Mfumu mpe nkembo ya lulendo ya
yandi.
10 Yawu ke salama na kilumbu yina Mfumu ke kwiza. Na
yina, bayina kele ya kukangama na yandi ke kembisa yandi,
mpe bantu nyonso ya longo* ke yituka bayinwa mwasi na
nkembo ya yandi. Beno ke vwanda na kati ya lutangu ya
bantu yina, samu ti beno me kwikila na nsangu yina beto me
zabisa beno.
11 Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambila samu na
beno, samu ti Nzambi ya beto sala ti beno vwanda ya kulunga
na mbokolo yina yandi bokilaka beno. Beto ke na kulomba ti
na lulendo ya yandi, beno lungisa bansatu ya beno ya kusala
mambu ya mbote, mpe ti kiminu ya beno talana na bisalu.
12 Na yina, beno ke kembisa nkumbu ya Mfumu ya beto
Yesu, mpe yandi ke kembisa beno mpe. Ni mutindu yina ke
vwanda lusakumunu ya Nzambi ya beto mpe ya MfumuYesu-
Klisto.

2

Mambu yina ke tekila nkwizulu ya Mfumu

1 Bampangi! Na yina me tadila nkwizulu ya Mfumu ya beto
Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beto ke vukana na lweka ya
yandi, beto ke na kuzabisa beno mutindu yayi:
2 Beno bika ve ti mabanza ya beno kuma kidi-kidi, to beno
vwanda ve na boma ntangu bantu ke zabisa beno ti Kilumbu
ya Mfumu me kuma yimeni. Ata ti ba zabisa beno yawu
mutindu mbikululu to mutindu nsangu to mukanda yina me
katuka na sika ya beto, beno ndima yawu ve.
3 Ata muntu fwana kuvuna beno na konso mutindu, samu
ti kilumbu yango ke salama ve ntete bantu mingi manga
Nzambi, mpe talana Muntu ya Yimbi yina Nzambi ke zimbisa.
4 Yandi ke telama mpe ke manga bima nyonso yina bantu ke
sambilaka mpe ke talaka ti ya kele ya Nzambi. Yandi ke sala
yawu tii na kwenda kuvwanda na kati ya Yinzo ya Nzambi na
kutuba ti ni yandi kele Nzambi.
5 Beno ke na kubambuka dyaka ve ti mu zabisaka beno
yawu ntangu mu vwandaka na sika ya beno?
6 Kasi beno me zaba kima yina ke na kukanga yandi nzila
ntangu yayi, samu ti yandi talana na ntangu ya yandi.
7 Ya tsyelika, lulendo ya mansweki ya Muntu ya Yimbi ke na
kusala yimeni. Kasi yawu ke talana na pwelele nyonso, kaka
ntangu muntu yina ke na kukanga yandi nzila ke pesa yandi
kimpwanza ya kusala.
8 Na yina, Muntu ya Yimbi ke talana. Mfumu Yesu ke kufwa
yandi na mupepe ya yandi ya yinwa mpe ke zimbisa yandi na
lulendo ya nkwizulu ya yandi.
9 Muntu ya Yimbi ke kwiza na lulendo ya Satana. Yandi ke
sala konso mutindu ya bimangu ya luvunu mpe bidimbu ya
ngitukulu ya luvunu.
10 Yandi ke sadila konso mutindu ya yimbi samu na kuvuna
bayina ke zimbana. Bawu ke zimbana samu ti bawu ndimaka
ve mpe zolaka ve butsyelika yina zolaka vuukisa bawu.
11 Ni yawu yina, Nzambi ke na kufidisa bawu lulendo ya
kuvunama yina ke na kupesa bawu ngolo ya kukwikila na
mambu ya luvunu.
12 Na yina, bayina nyonso kwikilaka ve butsyelika, kasi
yangalalaka na kusadila yimbi, ke kuzwa kitumbu.

Beno vwanda bandimi ya kusikama

13 Bampangi! Samu na beto, beto fwana kutonda Nzambi
konso ntangu samu na beno yina Mfumu ke zolaka. Ya
tsyelika, Nzambi soolaka beno katuka mbandukulu, samu ti

2:4 Eze 28.2; Dan 11.36

beno kuzwa mpulusu na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka beno luzingu ya longo*, mpe samu ti beno ke kwikilaka na mambu ya tsyelika.

14 Ni na yawu Nzambi bokilaka beno na luve ya Nsangu ya Mbote* yina beto me zabisa beno, samu ti beno kota na nkembo ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

15 Bampangi! Na yina, beno tatamana mbote mpe beno bumba na bantima ya beno ndongosolo yina beto me zabisa beno na bampova to na mukanda.

16-17 Bika ti yandi mosi Mfumu ya beto Yesu-Klisto mpe Tata Nzambi kukatula kyadi ya beno mpe kukindisa beno na kusala mpe kuzonza mambu ya mbote. Nzambi yina ke zolaka beto mpe na lusakumunu ya yandi katulaka ya mankululu kyadi ya beto, mpe ke pesaka beto kivuvu ya mbote, ke sala yawu.

3

Mbokolo na lusambulu

1 Bampangi! Na kumanisa, beno sambidila beto, samu ti mambu ya Mfumu mwangana, mpe ti bantu kembisa yawu mutindu yawu me salama na sika ya beno.

2 Beno sambila mpe samu ti Nzambi katula beto na maboko ya bantu ya yimbi mpe ya myangu, samu ti ni bantu nyonso ve ke kwikilaka.

3 Kasi Mfumu kele ya kukwikama. Yandi ke pesa beno ngolo mpe ke keba beno, samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa beno ve.

4 Beto ke na kivuvu na Mfumu ti beno ke na kusala mambu yina beto ke na kutumisa beno, mpe beno ke bika ve na kusala yawu.

5 Bika ti Mfumu kutwadisa bantima ya beno samu ti beno zola Nzambi, mpe ti beno vwanda na mvibudulu ya Klisto*.

Mfunu ya kusala

6 Bampangi! Na nkumbu ya MfumuYesu-Klisto, beto ke na kutumisa beno mutindu yayi: Beno kima bandimi yina ke zingaka kidi-kidi, mpe ke tumamaka ve na ndongosolo yina beto zabisaka bawu.

7 Beno zaba mbote wapi mutindu beno fwana kudyatila samu na kulanda nkadulu ya beto, samu ti beto zingaka ve kidi-kidi ntangu beto vwandaka na sika ya beno.

8 Beto lombaka ve muntu na kupesa beto madya ya mpamba. Kasi beto vwandaka tala mpasi mpe vwandaka lemba samu na kisalu. Beto vwandaka sala mpimpa na ntangu samu na kupesa ve muntu na kati ya beno kizitu ya kusadisa beto.

9 Ya zola kutuba ve ti beto salaka mutindu yina, samu ti
beto kele ve na muswa ya kuzwa lusalusu ya beno, kasi beto
zolaka na kulakisa beno kifwani yina beno fwana kulanda.
10 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto
tumisaka beno mutindu yayi: Kana muntu zola kusala ve,
yandi fwana mpe kudya ve.
11 Kasi beto ke na kuwa ti bantu ya nkaka na kati ya beno
ke na kuzinga kidi-kidi ata kusala kisalu, mpe bawu ke na
kulanda kaka mambu yina me tala bawu ve.
12 Na bantu ya mutindu yina, beto ke na kuzabisa bawu
mpe ke na kutumisa bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto ti bawu
fwana kusala na kizunu mpe ti bawu kuzwa madya na ngolo
ya bawu mosi.
13 Kasi samu na beno bampangi, beno lemba ve na kusala
mambu ya mbote.
14 Kana muntu tumama ve na ndongosolo yina beto ke
na kupesa beno na kati ya mukanda yayi, beno zaba yandi
mbote mpe beno vwanda dyaka ve kintwadi na yandi samu
ti yandi tala nsoni.
15 Beno tala yandi ve mutindu mbeni ya beno. Kasi beno
semba yandi mutindu mpangi ya beno.
16 Bika ti yandi mosi Mfumu ya kizunu, kupesa beno kizunu
ntangu nyonso mpe na konso mutindu. Bika Mfumu ku-
vwanda na beno nyonso.
17 Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote na kusonika
yawu na diboko ya munu mosi. Ni mutindu yina mu ke tulaka
kinyemo na mikanda nyonso ya munu.
18 Bika ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno.

Mukanda ya ntete ya Polo na sika ya TIMOTE NKOTOLO

Polo kele na boloko na kizunga ya Masedwane. Yandi ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya Timote yina yandi bwabanaka na mbala ya ntete na mbanza Lisitele na kizunga ya Aziya, ntangu yandi salaka nzyetolo ya yandi ya zole ya kumwangisa Nsangu ya Mbote*.

Tata ya Timote vwandaka Ngeleke* mpe mama ya yandi vwandaka Zwife yina kumaka mu-Klisto. Timote vwandaka mosi na kati ya bankundi ya Polo ya ntima. Yandi vwandaka zyeta mingi na Polo samu na kulongisa Nsangu ya Mbote. Ni yawu yina, nkumbu ya yandi kele bambala mingi na kati ya dibuku ya Bisalu ya Bantumwa.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Ti 1.1-2).
- Polo ke na kupesa malongi na Timote, samu ti yandi kebisa dibuundu ya Nzambi na kuwa ve ndongosolo ya luvunu, mpe ke na kutonda Nzambi na bumbote yina Nzambi sadilaka yandi (1Ti 1.3-20).
- Yandi ke na kupesa malongi na yina me tadila lusambulu mpe ndyatulu ya babakala mpe bakento na kati ya dibuundu ya Nzambi (1Ti 2).
- Yandi ke na kuzabisa wapi mutindu fwana kuvwanda nsololo mpe ndyatulu ya bantwadisi ya ntete ya dibuundu ya Nzambi (1Ti 3).
- Yandi ke na kuzonzila dyaka milongisi ya luvunu yina ke na kuyimina makwela, mpe na kudya madya ya nkaka (1Ti 4.1-6).
- Yandi ke na kupesa malongi na Timote na yina me tadila mutindu ya kusala kisalu ya yandi, mpe na kusadisa konso mutindu ya nkonga ya mikwikisi, samu ti yandi vwanda kisadi ya mbote ya Yesu-Klisto (1Ti 4.7–6.2).
- Yandi ke na kuzabisa ntete Timote mambu yina me tadila malongi ya luvunu mpe bimvwama ya tsyelika. Na manima, yandi ke na kukindisa yandi (1Ti 6.3-21).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa* ya Yesu-Klisto na lutumu
ya Nzambi, Muvuukisi ya beto, mpe na lutumu ya Yesu-Klisto
kivuvu ya beto.
2 Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya
tsyelika na kiminu. Bika ti Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto,

Yesu-Klisto, kusakumuna nge, kutala nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu.

Kusala keba na bayina ke longisaka bandongosolo ya luvunu

3 Mutindu mu lombaka nge ntangu mu vwandaka kwenda na kizunga ya Masedwane: Bikana na mbanza Efeso samu na kuyimina bayina ke na kulongisa ndongosolo ya luvunu.

4 Zabisa bawu na kubika banongo ya luvunu mpe kutanga mikanda ya yinda ya bankumbu ya bankooko. Yawu ke swanisaka kaka beto, mpe ke sadisaka ve beto na kusala kisalu ya Nzambi na kiminu.

5 Mfunu ya lutumu yayi kele, samu ti bawu vwanda na luzolo yina ke katukaka na ntima ya kuvedila, na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na kati ya bantima, mpe na kiminu ya tsyelika.

6 Bantu ya nkaka mangaka nzila yayi, mpe landaka masolo yina ya mpamba.

7 Bawu ke zolaka na kuvwanda milongisi ya Misiku*. Kasi bawu ke visaka ve mambu yina bawu ke zonzaka to mambu yina bawu ke zabisaka ti yawu kele ya tsyelika.

8 Beto zaba ti Misiku* kele mbote kana beto sadila yawu na mutindu me fwanana.

9 Ya tsyelika, beto zaba ti Nzambi salaka ve misiku samu na bantu ya kulunga, kasi samu na bantu yina ke mangaka na kutumama, bimpumbulu, bantu ya ntima ya yimbi, misumuki, bantu yina ke zitisaka ve Nzambi to bima ya longo*, bayina ke kufwaka batata to bamama ya bawu to bantu ya nkaka.

10 Yawu kele mpe samu na bantu ya kindumba, babakala yina ke vukisaka mfulu bakala na bakala, bayina ke tekisaka bampangi na bundongo, bantu ya luvunu, bantu yina ke kudyaka bandefi ya luvunu, mpe bantu nyonso yina ke salaka mavanga ya kuswaswana na ndongosolo ya tsyelika.

11 Nzambi yina kele ya kufuluka na nkembo mpe na kyese pesaka munu kisalu ya kuzabisa ndongosolo yayi yina kele na kati ya Nsangu ya Mbote*.

Bumbote ya Yesu-Klisto samu na Polo

12 Mu ke na kutonda Mfumu ya beto Yesu-Klisto yina pesaka munu ngolo samu na kusala kisalu ya yandi. Ni yandi talaka ti mu kele ya kulunga na kusoola munu na kisalu ya yandi.

13 Mu zaba ti na ntama, mu vwandaka safula, nyokola, mpe finga yandi. Kasi yandi talaka munu kyadi, samu ti mu vwandaka ve na kiminu, mpe mu vwandaka zaba ve mambu yina mu vwandaka sala.

14 Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, lakisaka munu bumbote ya
yandi ya kulutila. Yandi pesaka munu kiminu mpe luzolo
yina beto kele na yawu na bundiku na yandi.
15 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe bantu nyonso fwana
kundima yawu: Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na ku-
vuukisa misumuki, mpe munu, mu me lutila bawu nyonso na
kusala masumu.
16 Kasi Yesu-Klisto talaka munu kyadi, munu yina me lutila
bantu nyonso na kusala masumu. Yandi salaka yawu samu
na kulakisa munu mvibudulu nyonso ya yandi mutindu
kifwani samu na bayina ke kwikila yandi, mpe ke kuzwa
luzingu ya seko.
17 Bika ti buzitu mpe nkembo kuvwanda bamvula na
bamvula na Ntinu ya seko, Nzambi kaka mosi yina ke
kufwaka ve, mpe ba ke talaka ve! Ameni.

Kunwana muzingu ya mbote

18 Mwana ya munu, Timote, mu ke na kulomba nge na
kusala yawu mutindu mimbikudi* ya Nzambi tubaka yawu
ntama samu na nge. Bika ti mambu ya bawu kupesa nge
kibakala, samu ti nge ke lenda na kunwana muzingu ya
mbote
19 na kiminu mpe na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na
kati ya bantima. Bantu ya nkaka mangaka na kuwa ndinga
yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu, mpe bawu
bebisaka kiminu ya bawu.
20 Imene mpe Alezande kele na kati ya lutangu ya bantu
yina. Mu pesaka bawu na maboko ya Satana, samu ti bawu
longoka ti bawu fwana kusafula ve Nzambi.

2

Malongi samu na kusambila

1 Dyambu ya ntete yina mu ke na kutumisa kele mutindu
yayi: Beno fwana kulomba na sika ya Nzambi, kusambila
yandi, kubondila yandi, mpe kutonda yandi samu na bantu
nyonso.
2 Beto fwana kusambidila bantinu mpe bamfumu nyonso
ya nkaka, samu ti beto vwanda na luzingu ya kizunu ya
kulutila, ya kukwikama na Nzambi, mpe nkadulu ya mbote.
3 Yina ni mambu ya mbote mpe ya kitoko na meso ya
Nzambi, Muvuukisi ya beto,
4 yina ke zolaka ti bantu nyonso kuzwa mpulusu mpe
bakula butsyelika.
5 Ya tsyelika, ya ke kaka na Nzambi mosi, mpe muntu yina
vutulaka bundiku na kati ya Nzambi na bantu kele kaka mosi.
Muntu yango ni Yesu-Klisto.

6 Yandi pesaka luzingu ya yandi mutindu ntalu ya kufuta
samu na kukatula bantu nyonso na bundongo ya masumu.
Yandi salaka yawu na ntangu ya kulunga yina Nzambi
soolaka.
7 Ni yawu yina, Nzambi soolaka munu na kuvwanda mu-
longisi mpe ntumwa* na sika ya bayina kele ve ba-Zwife
samu na kulongisa bawu nsangu ya kiminu mpe butsyelika.
Mu ke na kuvuna ve, kasi mu ke na kutuba butsyelika.

Nkadulu ya babakala mpe bakento na kati ya dibuundu

8 Mu zola ti babakala sambila Nzambi kisika ni kisika na
kunanguna na zulu maboko ya kuvedila, ata kuvwanda na
nkele to mabanza ya kuswana.

9 Mu zola mpe ti bakento vwanda na mvwatulu ya kulunga.
Bawu fwana kulwata binkuti ya buzitu mpe ya kufwanana.
Bawu fwana kukangisa bansuki na mutindu ya kulunga.
Bawu fwana kulwata ve misanga ya wolo to ya palata, to
binkuti ya kulutila ntalu.
10 Kasi bawu fwana kulakisa kitoko ya bawu na bisalu ya
mbote mutindu ya me lunga na bakento yina ke tubaka ti
bawu ke zitisaka Nzambi.
11 Na ntangu ya ndongosolo, bakento fwana kuvwanda swi
mpe kuwa na buzitu nyonso.
12 Mu ke na kupesa ve bakento muswa ya kulongisa to ya
kuyala babakala. Kasi bawu fwana kuvwanda swi.
13 Ya tsyelika, ntete na kuyidika Eva, Nzambi yidikaka ntete
Adami, mpe
14 ni Adami ve vunamaka na sika ya Satana. Kasi ni kento
vunamaka mpe mangaka na kutumama na Nzambi.
15 Kasi bakento ke kuzwa mpulusu na kubuta bana kana
bawu zinga na kiminu, na luzolo, na bulongo* mpe na ku-
vwanda na nkadulu ya kulunga.

3

Mikengi ya dibuundu

1 Dyambu mosi ya tsyelika ni yayi: Kana muntu zola
kuvwanda mukengi ya dibuundu, yandi me zola kisalu ya
mbote.
2 Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina ba
lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina ke
ya kukwela kaka kento mosi. Yandi fwana kuvwanda na
nkadulu ya kufwanana, ya buzitu mpe ya kulunga. Yandi
fwana kuyamba mbote banzenza. Yandi fwana kulenda mpe
na kulongisa.

3 Yandi fwana kuvwanda ve muntu yina ke kolaka malafu
to yina ke nwanaka, kasi muntu ya kulembama. Yandi fwana
kuvwanda ve muntu ya mindondo to yina ke zolaka mbongo.
4 Yandi fwana kutwadisa mbote dikanda ya yandi, mpe
bana ya yandi fwana kutumama na buzitu nyonso.
5 Ya tsyelika, kana muntu zaba ve kutwadisa dikanda ya
yandi, wapi mutindu yandi lenda kutwadisa dibuundu ya
Nzambi?
6 Yandi fwana kuvwanda ve mundimi ya malu-malu, kana
ve lunangu ke kumisa yandi mpofo*, mpe yandi ke kuzwa
kitumbu mutindu Satana.
7 Ya fwana mpe ti bayina kele ve bandimi tuba kimbangi ya
mbote na nzutu ya yandi, samu ti bawu tala yandi yimbi ve,
mpe yandi kubwa ve na mitambu ya Satana.

Bisadisi ya dibuundu

8 Bisadisi ya dibuundu mpe fwana kuvwanda bantu ya
buzitu mpe ya butsyelika. Bawu fwana kunwa ve malafu
mingi to kusosa ve na kuzwa mbongo na mayuya.
9 Na yina, bawu fwana kuvwanda ya kukangama na
kiminu ya tsyelika ata kuvwanda na dyambu ya yimbi na kati
ya bantima ya bawu.
10 Ba fwana kutala ntete nkadulu ya bawu. Na manima,
kana dyambu ya kusemba bawu kele ve, bawu lenda kusala
mutindu bisadisi ya dibuundu.
11 Bakento† mpe fwana kuvwanda na buzitu, mpe ku-
tonga ve bampangi. Bawu fwana kuvwanda na nkadulu ya
kufwanana, mpe bantu ya kukwikama na mambu nyonso.
12 Bisadisi ya dibuundu fwana kukwela kaka kento mosi,
mpe bawu fwana kulenda na kutwadisa bana ya bawu mpe
dikanda nyonso.
13 Bisadisi ya dibuundu, yina ke salaka mbote kisalu ya
bawu, ke kuzwaka nkembo. Bawu lenda kuzonzila na kivuvu
nyonso kiminu yina ke vukisaka beto na Yesu-Klisto.

Mansweki ya nene

14 Mu me sonika nge mukanda yayi na kivuvu ya kutalana
dyaka na nge na mwa bilumbu.
15 Kasi kana mu kwiza nswalu ve, mukanda yayi ke lak-
isa nge wapi mutindu nge fwana kudyatila na dikanda ya
Nzambi. Yawu kele dibuundu ya Nzambi ya moyo yina kele
dikunzi mpe lufulu ya butsyelika.
16 Ya tsyelika, ata muntu lenda kumanga ti mansweki ya
kiminu ya beto kele nene:

---

* **3:6** Ya kele «mpofo ya kimpeve». † **3:11** *Bakento:* Awa ya lenda kuvwanda bakento ya bisadisi ya dibuundu to bakento yina kele bisadisi ya dibuundu.

Klisto* kwizaka na yinza mutindu muntu.
Mpeve ya Longo zabisaka
ti yandi vwandaka ya kudedama.
Bambazi* talaka yandi,
mpe ba zabisaka nsangu ya yandi
na sika ya bifumba ya yinza.
Na ntoto, bantu kwikilaka yandi,
mpe Nzambi zangulaka yandi na nkembo.

4

Bayina ke longisaka malongi ya luvunu

1 Mpeve ya Longo ke tubaka na pwelele nyonso ti na
bilumbu ya nsuka, bantu ya nkaka ke bika na kusala kiminu.
Bawu ke landa bampeve ya luvunu mpe bandongosolo ya
bampeve ya yimbi.
2 Bantu ya bantima zole ke vuna bawu. Ndinga yina ke
zonzilaka bawu na kati ya bantima kele ya kubeba mutindu
ti ba yokaka yawu na kisengo ya tiya.
3 Bantu yango ke yimina makwela mpe madya ya nkaka.
Kasi Nzambi yidikaka yawu, samu ti mikwikisi yina zaba
butsyelika kudya yawu na manima ya kutonda Nzambi.
4 Bima nyonso yina Nzambi yidikaka kele mbote. Beto
fwana kulosa kima ve. Kasi beto fwana kundima bima
nyonso na kuvutula matondo na Nzambi.
5 Ya tsyelika, mambu ya Nzambi mpe lusambulu ke vedis-
aka yawu.

Kisadi ya mbote ya Yesu-Klisto

6 Kana nge zabisa malongi yina na bampangi, nge ke
vwanda kisadi ya mbote ya Yesu-Klisto. Nge ke lakisa ti
nge ke kudyaka madya yina kele mambu ya kiminu mpe na
ndongosolo ya tsyelika yina nge kuzwaka.
7 Kasi manga mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na
kiminu. Sala ngolo na kuvwanda kaka ya kukwikama na
Nzambi.
8 Bangalasise ya nzutu kele mfunu kaka na mambu fyoti.
Kasi kuvwanda ya kukwikama na Nzambi kele mfunu na
mambu nyonso, samu ti yawu kele nsilulu ya luzingu ya
bilumbu yayi mpe ya bilumbu ke kwiza.
9 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe bantu nyonso fwana
kundima yawu.
10 Ya tsyelika, beto ke na kusala na ngolo mpe kunwana,
samu ti beto tulaka kivuvu ya beto na Nzambi ya moyo.
Yandi kele Muvuukisi ya bantu nyonso, mingi ya bayina ke
kwikilaka.
11 Ni mambu yina nge fwana kutumisa mpe kulongisa.

12 Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa nge samu ti nge
kele ntwenya. Kasi lakisa kifwani ya mbote na mikwikisi na
mambu yina nge ke zonza, na nkadulu ya nge, na luzolo ya
nge, na kiminu ya nge mpe na ntima ya nge ya kuvedila.
13 Mu zola ti nge lutisa ntangu ya nge na kutangila bandimi
Mambu ya Nzambi, na kukindisa bawu, mpe kulongisa bawu
tii ntangu mu ke kwiza.
14 Kubika ve na kusadila dikabu yina Mpeve ya longo pe-
saka nge. Nge kuzwaka yawu ntangu mimbikudi* zonzaka,
mpe bakuluntu ya dibuundu tentikaka nge maboko.
15 Sadila dikabu yina na ntima mosi, mpe pesa luzingu
nyonso ya nge na yawu. Na yina, bantu nyonso ke tala ti nge
ke na kukwenda na mantwala.
16 Keba mbote nzutu ya nge mpe ndongosolo ya nge. Tata-
mana na mambu nyonso yina, samu ti kana nge sala mutindu
yina, nge ke sala ti Nzambi vuukisa nge mpe bayina nyonso
ke kuwaka nge.

5

1 Nge fwana kusemba ve kiboba na ngolo nyonso. Kasi
kindisa yandi mutindu nge ke kindisaka tata ya nge. Nge
fwana kubakila bantwenya mutindu bampangi ya nge,
2 bakento ya kukula mutindu bamama ya nge, mpe bakento
ya ntwenya mutindu bibusi ya nge. Sala yawu na nkadulu ya
kuvedila.

Mifwidi ya dibuundu

3 Nge fwana kusadisa, na buzitu nyonso, mifwidi ya bak-
ento yina kele ya tsyelika mifwidi.
4 Kana mufwidi kele na bana to mitekolo, bayayi fwana
kulakisa ntete na dikanda ya bawu kukwikama ya bawu na
Nzambi, mpe kuvutula na bibuti ya bawu lusalusu yina bawu
kuzwaka. Ni mambu yina ke yangidikaka Nzambi.
5 Kento yina kele ya tsyelika mufwidi mpe kele na muntu
ve samu na kusadisa yandi ke tulaka kivuvu ya yandi na
Nzambi. Yandi ke lembaka ve na kusambila Nzambi mpimpa
na ntangu, mpe na kulomba yandi lusalusu.
6 Kasi mufwidi yina ke sadilaka mikembo ya yinza kele
yimeni ya kufwa ata ti yandi kele moyo.
7 Ni mambu yina nge fwana kubambula bawu moyo, samu
ti bantu kuzwa ve dyambu ya kusemba bawu.
8 Kana muntu ke na kusadisa ve bampangi ya yandi, mingi
bayina ke dikanda mosi na yandi, yandi me manga nzila ya
kiminu, mpe yandi me lutila yimbi na muntu yina kele ve
mukwikisi.

9 Na mukanda ya mifwidi ya bakento, nge fwana kusonika
kaka bankumbu ya bakento yina me lungisaka bamvula
makumi sambanu, mpe kwelaka kaka bakala mosi.
10 Bantu fwana kuzaba yandi na bisalu ya yandi ya mbote.
Yandi fwana kuvwanda kento yina kulisaka mbote bana
ya yandi, vwandaka yamba banzenza na yinzo ya yandi,
vwandaka sukula makulu ya bantu ya longo*, vwandaka
sadisa bantu ya mpasi, mpe vwandaka sala bisalu ya mbote
ya mutindu na mutindu.
11 Kasi kusonika ve bankumbu ya mifwidi yina kele
ntwenya, samu ti ntangu bawu ke kuzwaka nsatu ya kukwela
dyaka, bawu ke mangaka Klisto.
12 Na yina, bawu ke kuzwa kitumbu samu ti bawu me
lungisa ve nsilulu ya bawu ya ntete.
13 Mutindu bawu ke na kisalu ya kusala ve, bawu ke tambu-
laka mpamba-mpamba na bayinzo ya bantu. Kasi dyambu ya
kulutila dyaka yimbi ni ya kusala lupedi, kukota mambu yina
me tala bawu ve, mpe kuzonza mambu yina me lunga ve na
kuzonza.
14 Ni yawu yina, mu zola ti mifwidi ya bakento ya ntwenya
kwela dyaka. Bawu buta mpe twadisa mbote makanda ya
bawu. Na yina, bawu ke pesa ve nzila na bambeni ya beto
na kutonga bandimi.
15 Ya tsyelika, ya kele na mifwidi ya nkaka ya bakento yina
me bikaka nzila ya Nzambi samu na kulanda Satana.
16 Kasi, kana mukwikisi ya kento ke na mifwidi na dikanda
ya yandi, yandi fwana kusadisa bawu. Yandi fwana kubika
bawu ve na maboko ya dibuundu, samu ti dibuundu sadisa
mifwidi yina kele na muntu ve yina lenda kusadisa bawu.

Bakuluntu ya dibuundu

17 Bakuluntu ya dibuundu yina ke twadisaka mbote dibu-
undu me lunga na kuzwa buzitu ya kulutila, mingi bayina ke
salaka kisalu ya kuzabisa Mambu ya Nzambi mpe kulongisa
bampangi.
18 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge ke
kanga ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala na ntangu ya
kuyonzika bambuma», mpe «Kisadi fwana kuzwa difuta ya
yandi.»
19 Kundima ve mambu yina ba me funda kuluntu ya dibu-
undu kana bambangi kele zole to tatu ve.
20 Kana muntu me sala disumu, semba yandi na ntwala ya
bantu nyonso, samu ti bantu ya nkaka mpe vwanda na boma.
21 Na ntwala ya Nzambi, ya Yesu-Klisto, mpe ya bam-
bazi ya Nzambi, mu ke na kutumisa nge mutindu yayi na

5:18 Mus 25.4; Mat 10.10; Lke 10.7; 1Ko 9.9

ngolo nyonso: Zitisa mambu nyonso yina na kuvwanda ya kudedama mpe ata kuswasikisa bantu.

22 Kutula ve muntu maboko na nswalu, mpe kukota ve na masumu ya bantu ya nkaka. Nge fwana kuvwanda ya kuvedila.

23 Nge fwana kunwa kaka ve maza, kasi kunwa mpe ndambu ya vinu samu na mputa ya kivumu mpe mwa bimbe-mvo ya nge.

24 Ya ke na masumu ya bantu ya nkaka yina ke zabanaka na nswalu nyonso ntete ba fundisa bawu. Kasi na bantu ya nkaka, yawu ke zabanaka kaka na manima.

25 Mutindu mosi mpe, bisalu ya mbote ke talanaka na nswalu nyonso. Ata yina ke talanaka ve na nswalu nyonso lenda kuvwanda ve ya kubumbama.

6

Bandongo

1 Bantu nyonso yina kele bandongo fwana kuzitisa bam-fumu ya bawu, samu ti ata muntu tuba yimbi ya Nkumbu ya Nzambi to ya ndongosolo ya beto.

2 Bandongo yina kele na bamfumu ya mikwikisi fwana kukondwa ve buzitu na bamfumu ya bawu, samu ti bawu kele bampangi. Kasi bawu fwana kusadila mbote bamfumu ya bawu, samu ti bayina bawu ke na kusadila kele mikwikisi mpe bampangi ya bawu ya luzolo.

Mambu ya yimbi yina ke katukaka na luzolo ya mbongo

Ni mambu yina nge fwana kulongisa mpe kutumisa.

3 Kana muntu ke na kulongisa malongi ya nkaka yina kele ya kuswaswana na mambu ya tsyelika ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto to na ndongosolo ya kiminu ya beto,

4 yandi kele muntu ya kufuluka na lunangu, mpe yandi zaba kima ve. Yandi kele na kimbevo ya kuswana mpe kunwana samu na bampova. Yawu ke nataka kaka musoki, nsatu ya kuswana, ya kufinga, mpe ya kubanza mambu ya yimbi yina mpangi me sala ve.

5 Yawu ke nataka mpe mambu ya kuswana yina ke man-isaka ve na kati ya bantu yina kele na mayela ya kutengama. Bawu zaba dyaka ve butsyelika. Bawu ke banzaka ti ku-vwanda na kiminu na Nzambi kele nzila ya kukuma na mbongo mingi.

6 Ya tsyelika, kuvwanda na kiminu na Nzambi kele kimvwama ya nene na muntu kana yandi ke na kuyangalala na bima yina kele na yandi.

7 Ntangu beto kwizaka na yinza, beto kwizaka maboko
mpamba, mpe ntangu beto ke bika yinza, beto ke kwenda
maboko mpamba.
8 Na yina, kana beto kele na madya mpe bilele, yawu me
lunga.
9 Kasi bantu yina ke sosaka na kukuma bamvwama, ke
kubwaka na ntontolo mpe na mitambu ya bansatu mingi ya
buzoba mpe ya yimbi. Yawu ke bebisaka mpe ke kufwaka
bantu.
10 Mwanzi ya mambu nyonso yayi ya yimbi ni kuzola
mbongo. Bantu mingi vwandaka dyaka ve ya kukwikama
na kiminu, mpe talisaka banzutu ya bawu bampasi ya konso
mutindu ntangu bawu tulaka ntima ya bawu na mbongo.

Kunwana muzingu ya mbote ya kiminu

11 Kasi samu na nge, muntu ya Nzambi, kusala ve mambu
nyonso yina. Sala ngolo samu ti nge vwanda muntu ya
kudedama, muntu yina ke zitisaka Nzambi, muntu yina kele
na kiminu, luzolo, mvibudulu, mpe lembami.
12 Nwana muzingu ya mbote ya kiminu. Kuzwa luzingu
ya mankululu samu ti Nzambi bokilaka nge na kuzaba yawu
ntangu nge tubaka kimbangi ya kiminu ya nge na ntwala ya
bambangi mingi.
13 Na meso ya Nzambi, yina ke pesaka bima nyonso luzingu,
mpe ya Yesu-Klisto yina pesaka kimbangi ya kitoko ya kiminu
na ntwala ya Pilate, mu ke na kutumisa nge mambu yayi:
14 Tumama na misiku yina nge kuzwaka samu ti nge zinga
ya kuvedila, mpe nge vwanda ve na dyambu yina ba lenda
kusemba nge tii na kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu-Klisto
ke vutuka.
15 Yandi ke vutuka na ntangu ya kulunga ngunga yina
Nzambi kubikaka: Nzambi ya lulendo nyonso, mpe ya kyese,
Ntinu ya bantinu, mpe Mfumu ya bamfumu.
16 Kaka ni yandi ke kufwa ve. Na kisika yina yandi ke
vwandaka kele na nsemo ya kulutila ngolo, kisika ata muntu
lenda kukwenda pene-pene. Ata muntu me talaka yandi,
mpe lenda kutala yandi. Bika ti nkembo mpe lulendo ku-
vwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni.

Malongi samu na bamvwama

17 Zabisa na bamvwama ya yinza yayi na kuvwanda ve na
lunangu, mpe na kutula ve kivuvu ya bawu na bimvwama,
samu ti yawu ke zinga ntangu mingi ve. Kasi bawu tula
kivuvu ya bawu na Nzambi yina ke pesaka beto bima nyonso
ya kulutila, samu ti beto vwanda na kilengi.
18 Bawu fwana kusala mambu ya mbote, kuvwanda ya
kufuluka na bisalu ya mbote, kuvwanda na ntima yina ke

lembaka ve na kusadisa, mpe bawu fwana kukabula na bampangi.
19 Na yina, bawu ke kutika bimvwama ya mbote mpe ya
ngolo na mantwala, mpe bawu ke lenda na kuzwa luzingu ya
tsyelika.

Bambote ya nsuka

20 Timote, bumba mbote kisalu yina Nzambi pesaka nge.
Bika na kuswana na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana
na kiminu. Kuswana ve na mambu yina me tadila ndon-
gosolo ya luzabu ya tsyelika ve.
21 Ya tsyelika, bantu ya nkaka ke banzaka ti bawu vwan-
daka na luzabu yina, mpe bawu vwandaka landa dyaka ve
nzila ya kiminu. Bika ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda
na beno.

Mukanda ya zole ya Polo na sika ya TIMOTE NKOTOLO

Na kusonika mukanda yayi ya zole, Polo kele na boloko na mbanza Loma. Yandi ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya Timote yina kele nkundi ya yandi ya luzolo. Mukanda yayi kele mutindu kimbangi ya kimpeve.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Ti 1.1-2).
- Polo ke na kuvutula matondo na Nzambi samu na luzolo mpe kiminu ya Timote. Yandi ke na kukindisa mpe Timote na kuvwanda ya kusikama na kati ya bantontolo mpe na kunwana na kibakala mutindu kinwani ya Yesu-Klisto (2Ti 1.3–2.13).
- Polo ke na kukindisa Timote na kusala keba na bayina ke mangaka butsyelika. Yandi ke na kuzabisa mpe Timote na kulanda nkadulu ya yandi Polo, mpe na kuvwanda ya kukwikama na ndongosolo ya kufwanana na Mambu ya Nzambi yina yandi longokaka katuka buntwenya (2Ti 2.14–4.5).
- Polo ke na kuzabisa ti yandi me nwana muzingu ya mbote, mpe yandi me manisa kisalu yina Nzambi pesaka yandi. Na kumanisa, yandi ke na kupesa bambote ya nsuka (2Ti 4.6-22).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa* ya Yesu-Klisto mutindu
Nzambi zolaka. Mu kele ntumwa samu na kuzabisa luzingu
ya mankululu yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya
kukangama na Yesu-Klisto.
2 Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya
luzolo. Bika ti Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto,
kusakumuna nge, kutala nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu.

Polo ke na kuvutula matondo na Nzambi samu na Timote

3 Mu ke sadilaka Nzambi ata kuvwanda na dyambu ya
yimbi na kati ya ntima mutindu bankooko ya munu salaka.
Mu ke bikaka ve na kutonda yandi mpimpa na ntangu na
kusambidila nge.
4 Mu ke na kubambuka moyo na mansangasa ya nge, mpe
mu ke na nsatu ya kulutila ya kutala dyaka nge, samu ti mu
vwanda ya kufuluka na kilengi.
5 Mu ke na kubambuka na kiminu ya tsyelika yina kele na
nge. Kiminu yina nkooko ya nge ya kento Loyise mpe mama

ya nge Enise tekilaka na kuzwa. Mu ke na kivuvu ti nge mpe kele na yawu.

6 Ni yawu yina, mu ke na kubambula nge moyo mambu yayi: Sadila na luzingu ya nge dikabu ya Nzambi yina nge kuzwaka ntangu mu tulaka nge maboko.

7 Ya tsyelika, Nzambi pesaka ve beto Mpeve ya boma, kasi Mpeve yina ke pesaka beto ngolo, luzolo, mpe mayela ya kuzaba na kukutika nzutu.

8 Na yina, kutala ve nsoni na kutuba kimbangi ya Mfumu ya beto, mpe nsoni ya munu yina kele na boloko samu na yandi. Kasi nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote* na ngolo yina Nzambi ke pesaka.

9 Ni Nzambi vuukisaka beto mpe bokilaka beto samu na kuvwanda dikanda ya yandi. Ya kele ve ti yandi salaka mutindu yina samu na bisalu ya beto, kasi samu ti yandi zolaka ti yawu salama mutindu yina samu na bumbote ya yandi. Ya kele bumbote yina Nzambi lakisaka beto na Yesu-Klisto, ntete mbandukulu ya yinza salama.

10 Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na meso ya bantu nyonso na nkwizulu ya Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto. Ni yandi mwangisaka ngolo ya lufwa, mpe zabisaka luzingu yina ke manisaka ve na lusalusu ya Nsangu ya Mbote.

11 Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote yina mutindu ntumwa* mpe mulongisi.

12 Ni samu na yawu mu ke na kutala bampasi yayi. Kasi mu ke na kutala ve nsoni, samu ti mu zaba ti mu me sala kiminu na Nzambi, mpe mu zaba ti yandi kele na ngolo ya kubumba kisalu yina yandi pesaka munu tii ntangu kilumbu yina ke kuma.

13 Baka mutindu kifwani mambu ya tsyelika yina mu zabisaka nge, mpe sikama mbote na kiminu mpe luzolo yina ke katukaka na Yesu-Klisto.

14 Bumba na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina kele na beto, malongi ya mbote yina nge kuzwaka.

15 Mutindu nge zaba yawu, bantu nyonso ya kizunga ya Aziya me kima munu. Na kati ya bawu kele Fizele mpe Emozene.

16 Bika ti Nzambi kutala dikanda ya Onezifole kyadi, samu ti yandi vwandaka kindisa munu konso ntangu. Yandi vwandaka ve na nsoni ya munu yina kele na boloko.

17 Kasi ntangu yandi kumaka na mbanza Loma, yandi vwandaka na luzolo ya kulutila na kusosa munu bisika nyonso, mpe yandi talaka munu.

18 Bika ti MfumuYesu-Klisto kusala ti Mfumu Nzambi tala yandi kyadi ntangu Kilumbu* yina ke kuma. Nge zaba mbote

kulutila bantu nyonso wapi mutindu yandi sadisaka munu na mbanza Efeso.

2

Kinwani ya kukwikama na Yesu-Klisto

1 Kasi na yina me tadila nge mwana ya munu, Timote, nge
fwana kuzwa ngolo ya nge na lusakumunu yina ke katukaka
na Yesu-Klisto.
2 Pesa na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto ndongosolo
yina nge kuzwaka na munu na ntwala ya bambangi mingi.
Bawu mpe fwana kuvwanda ya kulunga na kulongisa yawu
na bantu ya nkaka.
3 Nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu mutindu
kinwani ya mbote ya Yesu-Klisto.
4 Kinwani yina, ke salaka ntangu nyonso kisalu ya yandi,
lenda kulutisa ve ntangu ya yandi na kulanda mambu ya
bayina kele ve binwani, kana yandi zola kuyangidika mfumu
ya yandi.
5 Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kimaka mbangu lenda
kununga ve kana yandi zitisa ve misiku ya yawu.
6 Mpe kisadi-bilanga yina me sala mingi fwana kuvwanda
muntu ya ntete na kuzwa kikunku ya bambuma.
7 Yindula mbote mambu yina mu ke na kuzabisa nge, mpe
Mfumu ke pesa nge mayela ya kubakula mambu nyonso yina.
8 Bambuka moyo na Yesu-Klisto yina butukaka na dikanda
ya Davidi, mpe yina vumbukaka na kati ya bantu ya kufwa,
mutindu ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote* yina mu ke na
kulongisa.
9 Ni samu na yawu mu ke na kutala mpasi, mpe mu kele ya
kukangama na bisengo mutindu kimpumbulu. Kasi Mambu
ya Nzambi kele ya kukangama ve.
10 Ni yawu yina, mu ke na kutatamana na kundima bam-
pasi nyonso yayi samu na bayina Nzambi soolaka, samu ti
Yesu-Klisto vuukisa mpe bawu. Na yina, bawu ke kota na
nkembo ya seko.
11 Mambu yayi kele ya tsyelika:
Kana beto kufwa kintwadi na yandi,
beto ke zinga mpe kintwadi na yandi.
12 Kana beto tala mpasi kintwadi na yandi,
beto ke nunga mpe kintwadi na yandi.
Kana beto manga yandi,
yandi mpe ke manga beto.
13 Kana beto kele ve ya kukwikama na yandi,
yandi kele kaka ya kukwikama na beto
samu ti yandi lenda kumanga ve mambu ya yandi mosi.

Kisadi ya mbote na meso ya Nzambi

14 Nge fwana kubambula bantu nyonso moyo na mambu
nyonso yayi. Nge fwana mpe kuzabisa bawu na butsyelika
nyonso na meso ya Nzambi na kuswana ve na mambu yina
me tadila ndongosolo ya bampova, samu ti yawu kele mambu
ya mpamba. Yawu ke bebisaka bayina ke kuwaka yawu.
15 Nge fwana kusala ngolo na kutalana na meso ya Nzambi
mutindu muntu ya bisalu ya mbote. Vwanda mutindu kisadi
yina kele ve na nsoni ya kisalu ya yandi, mpe yina ke zabisaka
na mbote nyonso nsangu ya butsyelika.
16 Kuswana ve na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana
na kiminu, samu ti bayina ke swanaka na mambu ya mutindu
yina ke kabukaka na Nzambi.
17 Mambu yina bawu ke longisaka kele mutindu mputa ya
mafinya yina ke na kukuma nene. Na kuzonza mutindu yina,
mu ke na kubanza na Emene mpe Filete.
18 Bawu kele dyaka ve ya kukwikama na butsyelika, mpe
bawu ke na kusala ti bantu mingi vwanda dyaka ve ya
kukwikama na kiminu na kuzabisaka bawu ti mvumbukulu
na lufwa me salamaka yimeni.
19 Kasi lufulu ya ngolo yina Nzambi tungaka ke ninganaka
ve. Na zulu ya yawu kele ya kusonama mambu ya mutindu
yayi: «Mfumu zaba bantu ya yandi.» Mpe dyaka: «Muntu yina
ke tubaka ti yandi kele muntu ya Mfumu, fwana kubika na
kusala yimbi.»
20 Na kati ya yinzo ya kele kaka ve na bandonga ya wolo
to ya palata. Kasi ya kele mpe na bandonga ya mabaya to ya
kuyidika na ntoto ya kuyoka. Ba ke sadilaka yawu mutindu
mosi ve. Bandonga ya wolo mpe ya palata kele samu na
bilumbu ya mikembo, kasi ya nkaka kele samu na bilumbu
nyonso. 21 Kana muntu vedisa nzutu ya yandi na yimbi
nyonso yina mu me zabisa, yandi ke vwanda ya kulunga na
kusala bisalu ya mfunu. Yandi ke vwanda samu na kusadila
Mfumu ya yandi na mambu nyonso, mpe ke vwanda mfunu
samu na Mfumu ya yandi. Yandi kele muntu ya kukubama
na kusala konso kisalu ya mbote.
22 Bika bansatu ya yimbi ya buntwenya. Sadila mambu ya
kudedama, ya kiminu, ya luzolo, mpe ya kizunu kintwadi na
bayina ke sambilaka Mfumu na ntima ya kuvedila.
23 Kuswana ve na mambu ya mpamba mpe ya buzoba. Nge
zaba ti yawu ke nataka mizingu.
24 Kasi nge fwana kuzaba ti kisadi ya Mfumu ke swanaka
ve. Yandi fwana kuzola bantu nyonso, mpe yandi fwana ku-
vwanda ya kulunga na kulongisa mpe na kuvibidila bifingu.

2:19 Ltg 16.5

25 Yandi fwana kulongisa na lembami nyonso bayina kele
na mabanza ya kuswaswana na yandi, samu ti Nzambi lenda
kupesa bawu ngolo ya kusoba nkadulu ya bawu mpe ya
kuzaba butsyelika.
26 Na yina, bawu ke vutukila mabanza ya bawu ya mbote
samu na kuvuuka na mitambu ya Satana yina kangaka bawu,
mpe salaka ti bawu tumama na luzolo ya yandi.

3

Mambu yina ke salama na bilumbu ya nsuka

1 Nge fwana kuzaba mbote mambu yayi: Na bilumbu ya
nsuka, bampasi ke lutila.
2 Bantu ke vwanda na munimi. Bawu ke zola mbongo, ke
sala matalana, mpe ke vwanda na lunangu. Bawu ke vwanda
bantu ya bifingu, mpe ke manga na kutumama na bibuti ya
bawu. Bawu ke zimbana mambu ya mbote yina bampangi
salaka bawu, mpe bawu ke zitisa ve bima ya longo*.
3 Bawu ke vwanda na ntima ngolo, mpe ke tala ve bantu
kyadi. Bawu ke zonza mambu ya yimbi na nzutu ya bam-
pangi, mpe bawu ke lenda ve na kukutika banzutu ya bawu.
Bawu ke vwanda na myangu, mpe ke vwanda bambeni ya
mambu ya mbote.
4 Bawu ke funda bampangi. Bawu ke sala mambu ya kulu-
tila yimbi, mpe lunangu ke kumisa bawu bampofo. Bawu ke
zola mikembo ya yinza, kasi Nzambi ve.
5 Bawu ke lakisa ti bawu kele ya kukwikama na Nzambi,
kasi bawu ke manga lulendo ya yandi. Kuvwanda ve kint-
wadi na bantu ya mutindu yina.
6 Ba ya nkaka na kati ya bawu ke kwendaka na bayinzo
ya bantu ya nkaka samu na kuzwa na mitambu ya bawu
bakento ya bubolo yina kele na masumu ya kulutila, bayina
ke sadilaka bansatu ya konso mutindu.
7 Bawu ke sosaka kaka na kulongoka, kasi bawu ke baku-
laka ve mambu ya tsyelika.
8 Mutindu Zanese mpe Zambese* vwandaka zonza mambu
ya yimbi na nkumbu ya Moyize, ni mutindu yina mpe bantu
yayi ke na kuzonza mambu ya yimbi na yina me tadila
butsyelika. Bawu ke na mabanza ya kutengama, mpe kiminu
ya bawu kele mpamba.
9 Kasi bawu ke kwenda ntama mingi ve, samu ti bantu
nyonso ke tala bulawu ya bawu, mutindu na ntama bawu
talaka bulawu ya Zanese na Zambese.

---

* **3:8** Bankumbu ya Zanese mpe Zambese kele mutindu bantu vwandaka bokila banganga ya yinsi ya Ngipiti na kinkulu ya ba-Zwife. **3:8** Kbk 7.11,22

Bankindusulu ya nsuka

10 Kasi nge landaka munu na ndongosolo ya munu, na
nkadulu ya munu, na mabanza ya munu, na kiminu ya
munu, na mvibudulu ya munu, na luzolo ya munu, na
mutindu mu kele ya kukwikama,
11 na bampasi yina ba talisaka munu, mpe na bampasi ya
munu. Nge zaba mambu yina kuminaka munu na mbanza
Antyose, Ikoni, mpe Lisitele, mpe wapi mutindu ya bampasi
mu talaka. Kasi Mfumu katulaka munu na bampasi ya
mambu nyonso yina.
12 Ya tsyelika, bantu nyonso yina ke zola kuzinga kintwadi
na Yesu-Klisto na kuvwanda ya kukwikama na Nzambi, ke
tala mpasi mingi.
13 Bantu ya yimbi mpe ya luvunu ke lutila na kusala yimbi.
Bawu ke vuna bampangi mpe ke vuna mpe banzutu ya bawu
mosi.
14 Kasi samu na nge, vwanda ya kukwikama na mambu
yina nge longokaka mpe ndimaka na ntima mosi. Nge mosi
zaba na nani nge longokaka yawu.
15 Ya tsyelika, nge zaba Dibuku ya Nzambi katuka
bumwana ya nge. Yawu lenda kupesa nge ndwenga yina
ke nataka na mpulusu na kuvwanda na kiminu na Yesu-
Klisto.
16 Mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya
Nzambi, katukaka na Nzambi, mpe kele mfunu samu na
kulongisa, kungala, kukumisa ya kudedama, mpe kusungika
muntu na kuzinga na mutindu ya kudedama.
17 Na yina, muntu ya kukwikama na Nzambi ke vwanda ya
kukubama mpe ya kulunga na kusala konso kisalu ya mbote.

4

1 Na meso ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto yina ke fundisa
bantu ya moyo mpe ya kufwa, mpe yina ke kwiza na kati ya
Kimfumu ya yandi, mu ke na kutumisa nge mambu yayi:
2 Longisa Mambu ya Nzambi, mpe tatamana na kuzabisa
yawu ata ya vwanda ntangu ya mbote to ya yimbi. Ngala,
semba mpe kindisa bantu na kulongisa bawu na mvibudulu
nyonso.
3 Ya tsyelika, ntangu ke kwiza yina bantu ke zola dyaka
ve na kuwa ndongosolo ya tsyelika. Bawu ke sadila bansatu
ya bawu, mpe ke kutika pene-pene ya bawu, nkonga ya
milongisi yina ke zabisa bawu mambu yina bawu ke zolaka
na kuwa.
4 Bawu ke kanga makutu ya bawu samu na kuwa ve but-
syelika, mpe ke zibula yawu samu na kuwa bandongosolo ya
luvunu.

5 Kasi nge, tatamana na kukutika nzutu ya nge na mambu
nyonso. Vibidila bampasi, mwangisa Nsangu ya Mbote*, mpe
sala kisalu nyonso ya nge ya kisadi ya Nzambi.
6 Na yina me tadila munu, Polo, ngunga ya munu me
lunga samu na kupesa luzingu ya munu na Nzambi mutindu
munkayulu. Ntangu ya munu ya kufwa me kuma pene-pene.
7 Mu me nwana muzingu ya mbote. Mutindu muntu yina
ke kimaka mbangu, mu me manisa kisalu yina Nzambi pe-
saka munu, mpe mu me keba ndongosolo ya kiminu.
8 Katuka ntangu yayi, Nzambi me bumbila munu musendo
na mazulu, samu ti mu me sala mambu ya kulunga. Mfumu
yina ke fundisaka na mutindu ya kudedama ke pesa munu
yimpu ya mpulusu na kilumbu yina yandi ke fundisa bantu.
Yandi ke pesa yawu kaka na munu ve, kasi mpe na bayina
nyonso ke vingilaka na luzolo nyonso kilumbu yina yandi ke
vutuka.

Bansangu yina me tadila bantu ya nkaka

9 Sala ngolo na kukwiza nswalu kisika mu kele,
10 samu ti Demase me bika munu, munu mosi. Yandi ke
na kuzola mambu ya yinza ya ntangu yayi, mpe me kwenda
na mbanza Tesalonika. Kesense me kwenda na kizunga ya
Ngalatiya, mpe Tite na kizunga ya Dalematiya.
11 Kaka Luke me bikana awa na munu. Kwiza kintwadi na
Make, samu ti yandi lenda kusadisa munu na kisalu ya munu.
12 Mu fidisaka Tisike na mbanza Efeso.
13 Ntangu nge ke kwiza, lutila na mbanza Towase, mpe
natina munu kiyunga yina mu bikaka na sika ya Kalepuse.
Natina munu mpe mabuku, kasi mu ke na kuzola ya kulutila
mabuku yina kele ya kusonama na bampusu ya bibulu.
14 Alezande, yina kele kisadi-bisengo, me talisa munu
mpasi mingi. Kasi Mfumu ke pesa yandi musendo yina me
fwanana na mavanga ya yandi.
15 Nge mpe, sala keba na yandi, samu ti yandi ke na kuzola
ve mambu yina beto ke na kulongisa.
16 Ntangu ba nataka munu na yinzo ya lufundusu na mbala
ya ntete samu na kunwanina nzutu ya munu, ata muntu
sadisaka munu. Bawu nyonso kimaka munu. Bika ti Nzambi
kulemvokila bawu.
17 Kasi Mfumu bikaka munu mosi ve. Yandi pesaka munu
ngolo, samu ti mu zabisa ya kulutila Nsangu ya Mbote*, mpe
bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina vwandaka kuna kuwaka
yawu. Na yina, Mfumu kuulaka munu na lufwa na maboko
ya nkosi.

4:11 Bis 12.12,25; Kol 4.10; Flm 24 **4:12** Bis 20.4; Efe 6.21-22; Kol 4.7-8 **4:14** 1Ti 1.20

18 Mfumu ke kuula dyaka munu na mambu nyonso ya
yimbi, mpe ke kotisa munu na Kimfumu ya yandi na mazulu.
Bika ti nkembo kuvwanda bantangu nyonso ya Mfumu!
Ameni.

Bambote ya nsuka

19 Pesa mbote na Pisile, Akila, mpe na dikanda ya Onezifole.
20 Elase bikanaka na mbanza Kolinto, mpe mu bikaka
Tofime na mbanza Mile, samu ti yandi vwandaka na kim-
bevo.
21 Sala ngolo na kukwiza ntete beto kuma na ntangu ya
madidi ya ngolo. Ebuluse, Pudense, Linuse, Kolodya, mpe
bampangi nyonso ya nkaka me fidisa nge mbote.
22 Bika ti Mfumu kuvwanda na nge, mpe bika ti lusaku-
munu ya yandi kuvwanda na beno! Ameni.

Mukanda ya Polo na sika ya TITE NKOTOLO

Polo ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya Tite yina kele mosi na kati ya bampangi ya yandi ya kisalu. Tite vwandaka mu-Klisto yina butukaka ve Zwife (Nga 2.1-3), mpe yandi salaka kisalu ya mfunu samu na kuvutula ngwisani na kati ya bantu ya mbanza Kolinto na Polo (2Ko 7.6-16).

Ntangu Polo fidisaka yandi mukanda yayi, Tite vwandaka na kisanga ya Kelete kisika Polo pesaka yandi kisalu ya kumanisa na kubongisa mambu ya dibuundu ya Nzambi, mpe kuvwandisa bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Tit 1.1-4).
- Polo ke na kuzonzila mambu yina kele mfunu samu na bantwadisi ya dibuundu ya Nzambi (Tit 1.5-16).
- Polo ke na kupesa Tite malongi na yina me tadila konso mutindu ya bantu yina kele na kati ya dibuundu ya Nzambi mutindu: babakala na bakento ya kukula, bantwenya mpe bandongo (Tit 2).
- Polo ke na kubambula moyo na bisalu yina ba-Klisto fwana kusala, mpe mfunu ya kuzinga na kizunu mpe ya kumanga mambu yina ke kabulaka bantu. Na manima, yandi ke na kupesa na Tite malongi yina me tadila yandi. Na kumanisa, yandi ke na kupesa bambote ya nsuka (Tit 3).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele kisadi ya Nzambi mpe ntumwa* ya Yesu-Klisto samu na kunata na nzila ya kiminu bayina Nzambi soolaka, mpe na kuzabisa bawu butsyelika yina kele ya kudedama na kiminu ya bundimi,

2 samu ti bawu vwanda na kivuvu ya kuzwa luzingu ya seko. Nzambi yina ke vunaka ve pesaka beto nsilulu ya luzingu yango ntete yinza yilama.

3 Nzambi yina kele Muvuukisi ya beto zabisaka yawu na bantangu yina yandi kubikaka. Yandi zabisaka yawu na kati ya mambu ya yandi na lusalusu ya nsangu yina yandi pesaka munu, mpe tumisaka munu na kuzabisa.

4 Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Tite, mwana ya munu ya tsyelika na kiminu yina ke na kuvukisa beto. Bika ti Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto, kusakumuna nge, mpe kupesa nge kizunu.

Kisalu ya Tite na kisanga ya Kelete

5 Mu bikaka nge na kisanga ya Kelete, samu ti nge bongisa
mambu nyonso yina me bikana na kusala, mpe ti nge vwan-
disa bakuluntu ya dibuundu na konso mbanza. Nge fwana
kubambuka moyo mutindu mu zabisaka nge:
6 Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina bantu
lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina kele
ya kukwela kaka kento mosi. Bana ya yandi fwana ku-
vwanda bandimi, mpe bantu fwana kufunda bawu ve na
nkadulu ya yimbi mpe ya kumanga na kutumama.
7 Ya tsyelika, kuluntu ya dibuundu ke salaka bisalu ya
Nzambi. Ni yawu yina, yandi fwana kuvwanda ve muntu
yina bantu lenda kuzwa dyambu ya kusemba, muntu ya
lunangu, muntu ya nkele, muntu yina ke kunwaka malafu
mingi, muntu ya mindondo, to muntu yina ke sosaka na
kuzwa mbongo na mayuya.
8 Kasi mukengi fwana kuvwanda muntu yina ke yam-
baka mbote banzenza, mpe muntu yina ke zolaka na kusala
mambu ya mbote. Yandi fwana kuvwanda mpe muntu ya
buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, mpe muntu yina lenda
kukutika nzutu ya yandi.
9 Yandi fwana kuvwanda ya kukangama na mambu ya
tsyelika ya kiminu na kutumama na ndongosolo yina yandi
kuzwaka. Na yina, yandi ke lenda na kukindisa bantu ya
nkaka na lusalusu ya ndongosolo ya tsyelika, mpe na kulak-
isa luvunu ya bayina ke mangaka ndongosolo ya yandi.

Kusala keba na bandongosolo ya luvunu

10 Ya tsyelika, ya kele na bantu mingi yina ke mangaka na
kutumama, mpe ke vunaka bampangi na binzonzi ya bawu
yina kele na mambu ya mfunu ve. Na kati ya bawu, mingi
kele ba-Zwife yina me kuma bandimi.
11 Nge fwana kuyimina bawu na kuzonza, samu ti bawu
ke na kukotisa muvusu na kati ya makanda nyonso na ku-
longisaka mambu yina me lunga ve na kulongisa. Bawu ke
na kusala yawu samu na kuzwa ndandu na mayuya.
12 Mosi na kati ya mimbikudi* ya bawu tubaka mutindu
yayi: «Bantu ya Kelete, beno kele katuka ntama bantu ya
luvunu, bibulu ya myangu, mpe bayina zola kudya.»
13 Kimbangi yayi kele ya tsyelika. Ni yawu yina, nge fwana
kusemba bawu na ngolo nyonso, samu ti bawu vwanda na
kiminu ya kudedama,
14 mpe ti bawu vwanda dyaka ve ya kukangama na
banongo ya kinkulu ya ba-Zwife, mpe na misiku ya bantu
yina mangaka na kusadila butsyelika.

15 Bima nyonso kele ya kuvedila samu na bayina kele ya
kuvedila. Kasi ata kima kele ya kuvedila na bayina kele ve
ya kuvedila, mpe na bayina kele ve bandimi, samu ti mayela
ya bawu mpe ntima yina ke sembaka bawu kele ya kufuluka
na busafu.
16 Bawu ke tubaka ti bawu zaba Nzambi, kasi bisalu yina
bawu ke salaka ke lakisaka ti bawu zaba ve Nzambi. Bawu
kele bantu ya yimbi, bantu yina ke mangaka na kutumama,
mpe yina lenda kusala ve konso mutindu ya kisalu ya mbote.

2

Ndongosolo ya kudedama

1 Kasi nge fwana kulongisa mambu ya kulunga na ndon-
gosolo ya tsyelika.
2 Tuba na babakala ya kukula na kuvwanda na nkadulu
ya kufwanakana mpe ya buzitu. Bawu fwana kuvwanda na
nkadulu ya ndwenga, mpe bantu ya kusikama na kiminu ya
tsyelika, na luzolo, mpe na mvibudulu.
3 Mutindu mosi mpe, tuba na bakento ya kukula na ku-
vwanda na nkadulu yina Nzambi ke zolaka. Bawu fwana
kuzonzila ve yimbi ya bampangi, mpe kuvwanda ve bantu
yina ke kunwaka malafu mingi. Bawu fwana kupesa malongi
ya mbote,
4 mpe kulongisa bakento* ya ntwenya mutindu ya kuzola
babakala mpe bana ya bawu,
5 mutindu ya kuvwanda na nkadulu ya buzitu mpe ya
kuvedila, mpe mutindu ya kusala mbote bisalu na bayinzo
ya bawu ya makwela. Bawu fwana kulongisa bawu mpe na
kuvwanda bakento yina ke tumamaka na babakala ya bawu,
samu ti ata muntu tuba yimbi na mambu ya Nzambi.
6 Mutindu mosi mpe, kindisa matoko na kuvwanda na
nkadulu ya buzitu
7 na mambu nyonso. Nge fwana kulakisa nge mosi ti nge ke
salaka bisalu ya mbote na mambu nyonso. Vwanda muntu
ya butsyelika mpe ya buzitu na ndongosolo ya nge.
8 Mambu yina ke basikaka na yinwa ya nge, fwana ku-
vwanda mambu ya kudedama yina bantu lenda kuzwa ve
dyambu ya kusemba. Na yina, bambeni ya nge ke lenda ve
na kutuba yimbi ya beto, mpe bawu ke vwanda ya kufuluka
na nsoni.
9 Bandongo fwana kutumama na bamfumu ya bawu na
mambu nyonso. Bawu fwana kuyangidika bamfumu ya
bawu na mambu nyonso ata kuswana na bawu.

* **2:4** Na kibuku ya mambu yayi ya Nzambi, beto lenda kubakula ti Polo ke na kuzonzila na yina me tadila bakento yina me kwela ntama mingi ve, mpe bakento yina me lungisa bamvula ya kukwela.

10 Bawu fwana kulaba bawu bima ve. Kasi bawu fwana
kuvwanda kaka bantu ya mbote mpe ya kukwikama, samu
ti bawu pesa nkembo na mambu nyonso na ndongosolo ya
Nzambi, Muvuukisi ya beto.
11 Nzambi lakisaka bumbote ya yandi yina ke pesaka bantu
nyonso mpulusu.
12 Yawu ke longisaka beto na kubika na kuvwanda ya
kukwikama ve na Nzambi, mpe na kubika bansatu ya yinza
samu na kuvwanda na yinza yayi na luzingu ya buzitu, ya
kudedama, mpe ya kukwikama na Nzambi.
13 Ni na mutindu yina beto fwana kuvingila kilumbu ya
kyese yina beto ke na kusala kivuvu, mpe yina ke talana
nkembo ya Nzambi ya nene mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-
Klisto.
14 Yandi ndimaka yandi mosi na kupesa luzingu ya yandi
samu na beto, samu ti yandi kuula beto na nkadulu ya
kusafula misiku, mpe ti yandi kitula beto dikanda ya yandi
ya kuvedila, yina ke vwanda na nsatu ya kulutila na kusala
bisalu ya mbote.
15 Ni mambu yina nge fwana kulongisa na kusadila bum-
fumu nyonso ya nge samu na kukindisa mpe kusemba bayina
nyonso ke kuwaka nge. Kubika ve ti muntu safula nge.

3

Nkadulu ya bandimi

1 Bambula moyo na bandimi nyonso ti bawu fwana kutu-
mama na bantwadisi mpe bamfumu ya luyalu. Bawu fwana
kuzitisa bawu, mpe kuvwanda ya kukubama na kusala konso
kisalu ya mbote.
2 Bawu fwana kufinga muntu ve. Bawu fwana kuvwanda
bantu ya kizunu mpe ya mbote. Bawu fwana kutatamana na
kulakisa lembami ya bawu na bantu nyonso.
3 Beto mpe na ntama, beto vwandaka bantu yina vwandaka
bakula ve, bantu yina vwandaka tumama ve na Nzambi,
bantu yina vwandaka zinga na masumu, mpe bandongo ya
bansatu mpe mikembo ya yinza. Beto vwandaka zinga na
kati ya myangu mpe musoki. Bantu yinaka beto, mpe beto
yinaka mpe bampangi beto na beto.
4 Kasi Nzambi, Muvuukisi ya beto, vuukisaka beto ntangu
yandi lakisaka bumbote mpe luzolo ya yandi na bantu
nyonso.
5 Ya kele ve ti yandi vuukisaka beto samu na bisalu ya
kudedama yina beto salaka, kasi samu ti yandi talaka beto
kyadi. Yandi vuukisaka beto ntangu Mpeve ya Longo suku-
laka beto, mpe pesaka beto mbutukulu ya malu-malu.

6 Nzambi fulusaka beto na Mpeve ya Longo na lusalusu ya
Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto.
7 Na yina, na bumbote ya yandi, yandi kitulaka beto samu
ti beto kuma bantu ya kudedama na ntwala ya yandi, mpe ti
beto kuzwa luzingu ya mankululu yina beto ke na kivuvu.
8 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe mu zola ti nge tata-
mana mingi na kuzabisa yawu, samu ti bayina ke kwikilaka
Nzambi sala ngolo na kusala bisalu ya mbote. Ni mambu yina
kele mbote mpe mfunu na bantu nyonso.
9 Kasi manga na kuswana samu na mambu ya buzoba yina
me tadila bankumbu ya bankooko ya beno. Kunwana mpe
kuswana ve na mambu yina me tadila Misiku*. Yawu kele
mambu ya mfunu ve mpe ya mpamba.
10 Nge fwana kukebisa mbala ya ntete mpe ya zole muntu
yina ke tulaka kitantu na kati ya bantu, mpe na manima,
katula yandi na dibuundu.
11 Nge zaba ti muntu ya mutindu yina kele ve ya kuk-
wikama na nzila ya kudedama. Kasi yandi ke tatamanaka na
kuzinga na masumu, mpe ke na kupesa kitumbu na nzutu ya
yandi mosi.

Bankindusulu ya nsuka

12 Sala ngolo na kwiza kutala munu na mbanza Nikopolise
ntangu mu ke fidisa nge Aletemase to Tisike, samu ti mu me
baka lukanu ya kulutisa kuna bangonda ya madidi ya ngolo.
13 Nge fwana kusadisa mbote Zenase yina kele mulongisi
ya Misiku, mpe Apolose na kulanda nzyetolo ya bawu. Sala
nyonso samu ti bawu kondwa kima ve.
14 Bantu ya beto mpe fwana kulongoka na kusala bisalu ya
mbote samu na kupesa lusalusu na mambu ya mfunu, mpe
na kuvwanda ve na luzingu yina ke na kulakisa ve bisalu.
15 Bantu nyonso yina kele na munu awa me fidisa nge
bambote ya bawu. Pesa mpe mbote na bampangi ya beto ya
kiminu. Bika ti Nzambi kusakumuna beno nyonso.

Mukanda ya Polo na sika ya FILEMONI NKOTOLO

Filemoni vwandaka nkundi ya Polo. Yandi vwandaka muntu ya mfunu yina kumaka mu-Klisto. Yandi vwandaka na mundongo na nkumbu Onezime yina kimaka yandi. Beto zaba ve wapi mutindu Onezime kutanaka na Polo yina vwandaka na boloko. Kasi dyambu ya mfunu kele ti Onezime kumaka mu-Klisto.

Na yina, Polo ke na kubaka lukanu ya kuvutula yandi na sika ya mfumu ya yandi Filemoni. Ni yawu yina, Polo ke na kusonika mukanda yayi, samu ti Filemoni yamba ve Onezime mutindu mundongo, kasi mutindu mpangi ya yandi na buklisto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Flm 1-3).
- Polo ke na kutonda Nzambi samu na kiminu mpe luzolo ya kulutila yina kele na Filemoni (Flm 4-7).
- Polo ke na kulomba Filemoni yina kele mfumu ya Onezime na kuyamba Onezime yina yandi ke na kuvutula na sika ya yandi (Flm 8-22).
- Na kumanisa, yandi ke na kupesa dyaka bambote (Flm 23-25).

Bambote

1 Ni munu Polo yina kele na boloko samu ti mu ke sadilaka
Yesu-Klisto, mpe mpangi ya munu Timote, ke na kufidisa
mukanda yayi na sika ya nge, Filemoni, mpangi ya beto ya
luzolo na kisalu.
2 Beto ke na kufidisa yawu mpe na dibuundu yina ke
vukanaka na yinzo ya nge, na kibusi ya beto Apiya, mpe na
Alesipe yina ke na kunwana kintwadi na beto.
3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-
Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.

Luzolo mpe kiminu ya Filemoni

4 Mu ke bikaka ve na kutonda Nzambi na kuzonzilaka
nkumbu ya nge ntangu mu ke sambilaka,
5 samu ti bantu ke na kuzonzila wapi mutindu kele kiminu
ya nge na Mfumu Yesu, mpe wapi mutindu nge ke zolaka
bantu nyonso ya longo.
6 Bika ti kintwadi yina kele na beto mutindu mvutu ya
kiminu ya beto na sika ya Yesu kusala kisalu. Na yina, nge

1:2 Kol 4.17

ke zaba bima nyonso ya mbote yina beto ke kuzwaka samu na Klisto.
7 Mpangi ya munu! Luzolo yina kele na nge me yangidika munu mingi, mpe me pesa munu kibakala, samu ti nge me kindisa bantima ya bantu ya longo.

Polo ke na kusala ndombolo na sika ya Filemoni

8 Ni yawu yina, ata ti na kintwadi ya beto na Klisto mu ke na kimpwanza ya kutumisa nge mambu yina nge fwana kusala,
9 munu Polo, kiboba mpe muntu ya boloko samu na Yesu-Klisto, ke na kulomba nge dyambu mosi samu na luzolo ya beto.
10 Mu ke na kulomba nge lusalusu samu na Onezime. Yandi me kuma mwana ya munu awa na boloko.
11 Na ntama, yandi vwandaka ve na mfunu na nge. Kasi ntangu yayi, yandi me kuma na mfunu na nge mpe na munu.
12 Yandi me kuma mutindu ntima ya munu, mpe mu ke na kuvutula yandi na sika ya nge.
13 Mu vwandaka zola ti yandi vwanda kaka na munu awa ntangu mu kele na boloko samu na Nsangu ya Mbote, samu ti yandi baka kisika ya nge na kusadisa munu.
14 Kasi mu me zola ve kusala yawu ata kuzwa muswa nge, samu ti mu zola ve kundimisa nge yawu na ngolo nyonso. Kasi mu zola ti nge sala yawu, samu ti nge me zola yawu.
15 Ya lenda kuvwanda ti Onezime kabukaka na nge samu na mwa ntangu kaka, samu ti yandi vwanda dyaka bantangu nyonso na nge.
16 Ya tsyelika, ntangu yayi, yandi ke dyaka ve mundongo ya mpamba. Kasi yandi me lutila mundongo mfunu mingi. Yandi me kuma mpangi ya beto ya luzolo. Mu ke na kuzola yandi ya kulutila. Kasi nge mpe, nge fwana kuzola yandi ya kulutila dyaka mutindu mundongo mpe mpangi ya nge na kintwadi na Mfumu.
17 Na yina, kana mu kele ndiku ya nge, yamba yandi mutindu ti nge ke na kuyamba munu.
18 Kana yandi salaka nge yimbi to defaka nge kima, tula yawu na nkumbu ya munu.
19 Ni munu mosi, Polo, ke na kusonika yawu ti mu ke futa nge yawu. Mu ke na nsatu ve ya kubambula nge moyo ti nge ke na mfuka ya munu. Mfuka yango ni luzingu ya nge.
20 Ee, mpangi ya munu, sadisa munu na dyambu yayi samu na luzolo ya beto na Mfumu. Tula kizunu na ntima ya munu samu na kintwadi ya beto na Klisto.
21 Na kusonika mukanda yayi, mu ke na kivuvu ti nge ke sala mambu yina mu ke na kuzabisa nge. Mu zaba ti nge ke sala dyaka yina me lutila.

22 Mu ke na kulomba dyaka nge na kuyidikila munu kisika
ya kulala. Ya tsyelika, samu na balusambulu ya beno, mu ke
na kivuvu ti mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno.

Bambote ya nsuka

23 Epafase yina kele na munu na kati ya boloko samu na
Yesu-Klisto, me fidisa nge mbote,
24 mutindu mosi mpe bampangi ya munu ya kisalu: Make,
Alisetake, Demase, mpe Luke.
25 Bika ti MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno.

Mukanda na sika ya BA-EBELEYO NKOTOLO

Beto zaba ve nani sonikaka mukanda yayi na sika ya bayina ba ke bokilaka «ba-Ebeleyo». Ba-Ebeleyo vwandaka nkumbu ya ntama samu na bantu ya Isayeli. Na kati ya bantu yina ba ke talaka mutindu bisoniki ya mukanda yayi kele Polo, Banabase, Luke, mpe Apolo. Ya tsyelika, ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti kisoniki ya mukanda yayi ke na luzabu ya mbote ya mambu yina kele ya kusonama na dibuku ya Ngwisani ya Ntama.

Konso muntu yina ke tanga na mbote nyonso mukanda yayi, ke banza ti yandi kele na ntwala ya muntu yina ke na kulongisa Mambu ya Nzambi to na ntwala ya muntu yina ke na kusala kinzonzi. Yandi ke banza ve ti ya kele mukanda yina ba me sonika. Kaka ni bambote yina kele na kibuku ya nsuka ya mukanda ke na kulakisa ti ya kele nsuka ya mukanda. Ata ti beto zaba ve nkumbu ya kisoniki ya mukanda yayi mpe bayina ba fidisaka yawu, kibuku ya nsuka (Ebe 13.24) ke na kupesa bantu dibanza ti mukanda yayi katukaka na yinsi ya Itali.

Ba sonikaka mukanda yayi samu na ba-Klisto yina ba ke yinaka mpe ba ke na kutalisa mpasi mingi, yina ke na kusala ti bawu ke na lenda ya kubika kiminu ya bawu. Na kulakisa bawu bunene ya Klisto mpe ya kisalu ya yandi samu na mambu nyonso yina ke pesaka bantu mpulusu, kisoniki ke na kukindisa bawu na kuvwanda ya kukangama na kiminu na Klisto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Nzambi talanaka na sika ya bantu na nzutu ya Mwana ya yandi Yesu (Ebe 1.1-3).
- Klisto me lutila bambazi (Ebe 1.4–2.18).
- Klisto me lutila Moyize mpe Yeswa (Ebe 3.1–4.13).
- Klisto yina kele nganga-Nzambi ya ntete ya ngwisani ya malu-malu me lutila banganga-Nzambi ya ntete ya ngwisani ya ntama (Ebe 4.14–7.28).
- Munkayulu ya Klisto yina yandi pesaka kaka mbala mosi samu na mambu nyonso me lutila minkayulu nyonso yina banganga-Nzambi vwandaka pesa bambala mingi na yinsi ya Isayeli ya ntama (Ebe 8.1–10.18).
- Bankindusulu na sika ya bantu yina ke tanga mukanda yayi na kutatamana na kiminu (Ebe 10.19-39).
- Kiminu ya bandimi na ntangu ya ngwisani ya Ntama (Ebe 11).

- Mbokolo na kusikika meso na Yesu-Klisto samu na ku-vibidila bantontolo (Ebe 12.1-11).
- Bankindusulu ya nsuka mpe malongi ya kusadila (Ebe 12.12–13.19).
- Lusakumunu mpe bambote (Ebe 13.20-25).

Nzambi sadilaka Mwana ya yandi samu na kuzonza na bantu

1 Na bantangu ya ntama, Nzambi sadilaka mimbikudi
samu na kuzonza bambala mingi mpe na mitindu mingi na
bankooko ya beto.
2 Kasi bantangu yayi, na bilumbu yayi ya nsuka, Nzambi
me sadila Mwana ya yandi samu na kuzonza na beto. Ni na
yandi Nzambi yidikaka yinza nyonso, mpe ni yandi Nzambi
soolaka, samu ti yandi vwanda mfumu ya bima nyonso.
3 Ni na Mwana ke talanaka nkembo ya Nzambi. Mutindu
kele Nzambi ni mutindu yina mpe yandi kele. Ndinga ya
yandi kele na lulendo yina ke salaka ti bima nyonso tatamana
na kuvwanda. Na manima ya kuvedisa masumu ya bantu,
yandi kwendaka vwanda na mazulu na lubakala ya Nzambi-
Mpungu.

Mwana ya Nzambi me lutila bambazi mfunu

4 Mwana me kuma na mfunu ya kulutila bambazi, mpe
Nzambi me pesa yandi nkumbu yina me lutila mfunu na
nkumbu ya bambazi.
5 Ya tsyelika, Nzambi me tubaka ntete ve na mbazi mosi:
«Nge kele mwana ya munu.
Bubu yayi, mu me buta nge.»
To dyaka:
«Mu ke vwanda Tata ya yandi,
mpe yandi ke vwanda Mwana ya munu»
6 Kasi ntangu Nzambi vwandaka fidisa Mwana ya yandi ya
ntete na yinza, yandi tubaka:
«Bambazi nyonso ya Nzambi fwana kufukama na ntwala ya
yandi.»
7 Na yina me tadila bambazi, ya kele ya kusonama:
«Yandi salaka ti bambazi ya yandi vwanda mipepe
mpe bisadi ya yandi milaka ya tiya.»
8 Kasi na yina me tadila Mwana ya yandi, ya sonamaka:
«O Nzambi, kiti ya nge ya kintinu kele ya bantangu nyonso.
Nge ke twadisaka bantu ya nge na mutindu ya kusungama.
9 Nge ke zolaka mambu ya kudedama,
mpe nge ke mangaka mambu ya yimbi.
Ni yawu yina, Nzambi yina kele Nzambi ya nge

1:5 2Sa 7.14; 1Bt 17.13; Mga 2.7 **1:6** Mus 32.43 **1:7** Mga 104.4

me byeka nge na mafuta ya kyese,
mpe me soola nge na kati ya bampangi ya nge.»
10 Ya sonamaka mpe:
«Mfumu! Na mbandukulu, ni nge yidikaka ntoto,
mpe zulu kele kisalu ya maboko ya nge.
11 Nyonso yina ke zimbana, kasi nge, nge ke vwanda seko.
Ee, nyonso yina ke beba mutindu ke bebaka bilele ya ntama.
12 Nge ke futika yawu mutindu kiyunga,
mpe nge ke losa yawu mutindu kinkuti ya ntama.
Kasi nge, nge ke vwanda kaka mutindu nge kele,
mpe luzingu ya nge kele na nsuka ve».
13 Ata na mbazi mosi yandi me tubaka:
«Vwanda na lubakala ya munu
tii ntangu mu ke sala ti nge vwandisa makulu ya nge
na zulu ya bambeni ya nge.»
14 Ya tsyelika, bambazi kele kaka bampeve yina ke sadilaka Nzambi. Nzambi ke fidisaka bawu samu na kusadisa bayina fwana kuzwa mpulusu.

2

Mpulusu yina kele na mfunu ya kulutila

1 Ni yawu yina, beto fwana kuvwanda ya kukwikama na bandongosolo yina beto me kuwa, samu ti beto kuzimbana ve nzila ya mbote.

2 Mambu yina bambazi zabisaka na ntama me lakisa mfunu ya yawu, mpe konso muntu yina zitisaka ve yawu, mpe mangaka na kutumama na yawu, kuzwaka kitumbu yina fwananaka na yandi.

3 Na yina kana bawu kuzwaka kitumbu, beto mpe ke kuzwa kitumbu kana beto ke na kutala ve mfunu ya mpulusu yina. Yandi mosi Mfumu zabisaka ntete mpulusu yina, mpe na manima, bayina kuwaka Mfumu lakisaka beto mfunu ya yawu.

4 Na kulakisa ti kimbangi ya bawu kele ya tsyelika, Nzambi salaka bidimbu, mambu ya ngitukulu mpe bimangu ya konso mutindu, mutindu mosi mpe na makabu ya Mpeve ya Longo yina yandi kabulaka mutindu yandi zolaka.

Yesu ke nataka beto na mpulusu

5 Ya tsyelika, ni na lutumu ya bambazi ve Nzambi tulaka yinza ya malu-malu yina beto ke na kuzonzila.

6 Kasi na kati ya kibuku mosi ya Mambu ya Nzambi, muntu mosi tubaka:
«Nzambi ya munu,
nani kele muntu samu ti nge bambukila yandi moyo?

1:9 Mga 45.7-8 **1:12** Mga 102.26-28 **1:13** Mga 110.1

To nani yandi kele samu ti nge sadisa yandi mbote?
7 Na mwa ntangu ya fyoti,
nge kululaka yandi na ntwala ya bambazi.
Na manima, nge fulusaka yandi
na nkembo mpe buzitu.
8 Nge tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi.»
Na kutula bima nyonso na lutumu ya muntu, ya zola kutuba ti ya ke dyaka ve na kima yina lenda kutumama ve na muntu. Kasi ntangu yayi, beto ke na kutala ti bima nyonso kele ve na lutumu ya muntu.
9 Kasi yinki beto ke na kutala: Nzambi kululaka Yesu samu na mwa ntangu ya fyoti na ntwala ya bambazi, samu ti na bumbote ya Nzambi yandi kufwa samu na bantu nyonso. Ntangu yayi, beto ke na kutala ti yandi kele ya kufuluka na nkembo mpe buzitu samu na lufwa yina yandi tadilaka mpasi.
10 Ya fwanaka ti Nzambi, Kiyidiki ya bima nyonso mpe ke salaka ti bima nyonso vwanda, kumisa Yesu ya kulunga na bampasi yina yandi talaka samu na kukotisa bantu mingi na nkembo ya yandi. Ni Yesu ke na kunata bawu na mpulusu.

11 Kasi Yesu yina ke vedisaka bantu kele na Tata mosi na bayina yandi ke vedisaka. Ni yawu yina, yandi kele ve na nsoni ya kubokila bawu bampangi.

12 Yandi tubaka:
«Mu ke zabisa Nkumbu ya nge
na sika ya bampangi ya munu.
Mu ke kembisa nge
na kati ya nkonga ya bantu.»
13 Yandi tubaka mpe: «Mu ke sala kivuvu ya munu na yandi.» Mpe dyaka: «Mu kele awa na bana yina Nzambi pesaka munu.»

14 Mutindu bana yayi kele na banzutu yina kele na musuni mpe menga, Yesu mpe me kuma mutindu bawu. Yandi zingaka kintwadi na bawu, samu ti na lufwa ya yandi, yandi manisa lulendo ya Satana yina kele na ngolo ya kufwa bantu.

15 Yandi me lenda mpe na kukuula na mutindu yina, bayina na luzingu nyonso ya bawu vwandaka zinga na bundongo samu na boma ya lufwa.

16 Ya tsyelika, ni bambazi ve yandi kwizaka sadisa, kasi bana ya dikanda ya Abalayami.

17 Ni yawu yina, yandi fwanaka kuma mutindu mosi na bampangi ya yandi na mambu nyonso, samu ti yandi vwanda nganga-Nzambi ya bawu ya ntete, nganga-Nzambi yina ke

2:8 Mga 8.5-7 **2:12** Mga 22.23 **2:13** Esa 8.17-18

talaka bantu kyadi mpe kele ya kukwikama na kisalu ya Nzambi samu na kukatula masumu ya bantu nyonso.

18 Ntangu yayi, yandi lenda kusadisa bayina ba ke na kutonta, samu ti yandi mosi talaka bampasi ya bantontolo.

3

Yesu me lutila Moyize mfunu

1 Na yina bampangi ya munu, bantu ya longo yina Nzambi bokilaka, beno sikika meso ya beno na Yesu yina kele ntumwa mpe nganga-Nzambi ya ntete ya kiminu.

2 Yandi vwandaka ya kukwikama na kisalu yina Nzambi pesaka yandi, mutindu Moyize vwandaka ya kukwikama na kusala kisalu ya yandi na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi yina kele bantu ya Isayeli.

3 Ya tsyelika, nkembo yina yandi ke na kuzwa me lutila nkembo yina kuzwaka Moyize, samu ti muntu yina ke tungaka yinzo ke lutilaka yinzo na kuzwa nkembo.

4 Ya tsyelika, konso yinzo kele na muntu yina ke tungaka yawu, mpe kitungi ya bima nyonso ni Nzambi.

5 Moyize vwandaka ya kukwikama na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi mutindu kisadi ya kuzabisa mambu yina Nzambi fwanaka zabisa.

6 Kasi Klisto kele ya kukwikama mutindu Mwana ya Nzambi yina ke na kutwadisa Yinzo ya Nzambi. Yinzo ya yandi ni beto kana beto keba mbote kivuvu mpe vwanda na kyese na mambu yina beto ke na kusadila kivuvu.

Mvundulu yina Nzambi ke pesaka na bayina ke kwikilaka

7 Ni yawu yina, mutindu Mpeve ya Longo ke na kutuba:
«Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi,
8 beno kanga ve bantima ya beno
mutindu bankooko ya beno salaka na yinsi ya kuyuma
ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi
na kilumbu yina ba tontaka yandi.
9 Ni kuna bankooko ya beno tontaka munu
samu na kumeka munu,
ata ti bawu talaka mambu nyonso yina mu salaka
10 na bamvula makumi yiya.
Ni yawu yina, mu dasukaka na bantu yina, mpe mu tubaka:
“Bawu ke na kumanga na kulanda nzila ya munu ntangu nyonso.
Bawu me bakula ve banzila ya munu.”
11 Na kati ya nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi:
Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.»

3:11 Mga 95.7-11

12 Bampangi, beno vwanda na nkebolo, samu ti ata muntu
na kati ya beno vwanda na ntima ya yimbi, yina ke kwikilaka
ve, mpe yina ke nataka yandi na kumanga Nzambi ya moyo.
13 Kasi mutindu ya kele ya kusonama «bubu yayi», beno
kindisa bampangi beno na beno konso kilumbu, samu ti
masumu nata ve muntu mosi na kati ya beno na kukuma na
ntima ngolo.
14 Ya tsyelika, beto me kuma bantu ya Klisto kana beto
vwanda ya kukangama tii na nsukunu na kivuvu yina vwan-
daka na beto na mbandukulu.
15 Mutindu ya kele ya kusonama:
«Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi,
beno kanga ve bantima ya beno
mutindu bankooko ya beno salaka
ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi.»
16 Banani kangaka bantima ya bawu mpe mangaka na kutu-
mama na Nzambi? Ya kele bayina Moyize basisaka na yinsi
ya Ngipiti.
17 Na banani Nzambi kuzwaka nkele na bamvula makumi
yiya? Ya kele bantu yina salaka masumu mpe kufwaka na
yinsi ya kuyuma.
18 Na banani yandi zengaka ndefi yayi: «Bawu ke kota ve na
yinsi ya munu ya mvundulu»? Ya kele bayina mangaka na
kutumama na yandi.
19 Ya tsyelika, beto ke na kutala ti bawu lendaka ve na kukota
kuna, samu ti bawu mangaka na kukwikila.

4

1 Nzambi pesaka beto nsilulu ya kukota na kisika ya yandi
ya mvundulu. Na yina, beto vwanda na nkebolo ya kulutila,
samu ti ata muntu na kati ya beno lembana na kukota.
2 Ya tsyelika, beto kuwaka mpe mambu ya mbote mutindu
bankooko ya beto. Kasi mambu yina bawu kuwaka sadisaka
bawu ve, samu ti ntangu bawu kuwaka yawu, bawu kwiki-
laka ve.
3 Beto yina ke kwikilaka, beto ke kota na kisika ya yandi ya
mvundulu yina yandi zabisaka:
«Na kati nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi:
Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu!»
Yandi tubaka yawu ata ti yandi manisaka kisalu ya yandi
katuka mbandukulu ya yinza.
4 Ya tsyelika na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka mutindu yayi
samu na kilumbu ya nsambwadi: «Na kilumbu ya nsamb-
wadi, Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka.»

3:15 Mga 95.7-8 **3:18** Ltg 14.1-35; Mga 95.11 **4:4** Mba 2.2

5 Ya kele mpe ya kusonama na kisika ya nkaka: «Bawu ke kota
ve na kisika ya munu ya mvundulu.»
6 Bantu ya ntete yina kuwaka mambu ya mbote kotaka kuna
ve, samu ti bawu mangaka na kutumama. Na yina, ya ke na
kutalana ti bantu ya nkaka ke kota kuna.
7 Ni yawu yina, Nzambi ke na kuzenga dyaka kilumbu ya
nkaka yina yandi ke na kubokila «bubu yayi». Yandi zonzilaka
yawu na manima ya bamvula mingi na yinwa ya Davidi
mutindu mu vwandaka me zabisa beno:
«Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi,
beno kanga ve bantima ya beno.»
8 Ya tsyelika, kana Yeswa kumisaka dikanda ya Isayeli
na kisika ya mvundulu, Nzambi zolaka zonzila dyaka ve
kilumbu ya nkaka.
9 Na yina, dikanda ya Nzambi ke kuzwa mvundulu
mutindu Nzambi kuzwaka mvundulu na kilumbu ya saba.
10 Ya tsyelika, muntu yina ke kota na kisika ya mvundulu
ya Nzambi, ke pema na kisalu ya yandi mutindu Nzambi
pemaka na kisalu yina yandi salaka.
11 Na yina, beto fwana kusala ngolo na kukota na kisika
yina ya mvundulu. Beto sala nyonso yina me fwanana, samu
ti ata muntu na kati ya beto kubwa na masumu na kumanga
na kutumama mutindu salaka bankooko ya beto.
12 Ya tsyelika, mambu ya Nzambi kele moyo mpe ngolo.
Yawu me lutila meno na mbele ya mvita yina kele na meno
balweka nyonso zole. Yawu ke kotaka na nzutu ya muntu
tii na kukabula mwela na mpeve, mpe mikwa na mafuta
yina kele na kati ya mikwa. Yawu ke fundisaka bansatu mpe
mabanza yina kele na ntima ya muntu.
13 Ata kima na kati ya yinza kele ya kubumbama na meso
ya Nzambi. Bima nyonso ke talanaka na pwelele nyonso
na meso ya yandi, mpe ni na ntwala ya yandi beto ke pesa
bamvutu na mambu nyonso yina beto ke salaka.

Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete yina me lutila mfunu

14 Na yina, beno fwana kuvwanda ya kukwikama na
mambu ya kiminu yina beto ke na kuzabisa. Ya tsyelika, beto
kele na nganga-Nzambi ya ntete ya nene yina kumaka tii na
Nzambi. Ni Yesu, Mwana ya Nzambi.
15 Beto kele na nganga-Nzambi ya ntete yina ke talaka beto
kyadi na mambu yina ke lembisaka beto. Ba tontaka yandi na
mambu nyonso mutindu beto, kasi yandi salaka ve disumu.
16 Na yina, beto kwenda na kivuvu nyonso pene-pene ya
kiti ya kintinu ya Nzambi kisika kele bumbote ya yandi. Kuna
yandi ke tala beto kyadi, mpe beto ke kuzwa bumbote ya
yandi, samu ti yandi sadisa beto na ntangu ya kufwanana.

5

1 Konso nganga-Nzambi ya ntete yina ba soolaka na kati
ya bantu, ke salaka kisalu ya Nzambi samu na bantu. Yandi
ke pesaka makabu mpe minkayulu na Nzambi samu na
masumu ya bantu.
2 Yandi zaba wapi mutindu ya kusala mambu ya mbote na
bayina zaba ve nzila ya mbote mpe ke landaka yawu ve, samu
ti yandi mosi mpe ke bwabanaka mambu yina ke lembisaka
yandi.
3 Mutindu yandi mosi mpe kele na mambu yina ke lem-
bisaka yandi, yandi fwana kupesa minkayulu na Nzambi
kaka ve samu na masumu ya bantu, kasi mpe samu na
masumu ya yandi mosi.
4 Ata muntu lenda kubaka yandi mosi kisika ya nganga-
Nzambi ya ntete. Kasi ni Nzambi ke bokilaka muntu na
kukuma nganga-Nzambi ya ntete mutindu yandi salaka na
Aloni.
5 Mutindu mosi mpe, Klisto salaka ve yandi mosi ti yandi
kuzwa nkembo ya kuvwanda nganga-Nzambi ya ntete. Kasi
yandi kuzwaka yawu na yandi yina zabisaka yandi:
«Nge kele mwana ya munu.
Bubu yayi, mu me buta nge.»
6 Na kisika ya nkaka ya sonamaka mpe:
«Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso
na mutindu ya Melekisedeke.»
7 Na luzingu ya yandi awa na ntoto, Klisto vwandaka sam-
bila mpe vwandaka lomba na kulooka mpe kudila na sika
ya Nzambi yina lendaka vuukisa yandi na lufwa. Nzambi
ndimaka balusambulu ya yandi, samu ti yandi vwandaka
tumama na mambu nyonso.
8 Ata ti yandi vwandaka Mwana ya Nzambi, yandi lon-
gokaka na kutumama samu na mambu nyonso yina yandi
talaka mpasi.
9 Na manima ya kuzangula yandi na kisika ya kulunga,
yandi me kuma muntu yina ke pesaka mpulusu ya bantangu
nyonso na bayina nyonso ke tumamaka na yandi.
10 Ya tsyelika, Nzambi tulaka yandi nganga-Nzambi ya
ntete na mutindu ya Melekisedeke.

Kuvwanda na kiminu ya kusikama

11 Beto kele na mambu mingi ya kutuba na yina me tadila
dyambu yina. Kasi ya kele mpasi mingi na kupesa beno
bambangululu, samu ti beno ke na kubakula dyaka ve na
nswalu.

5:5 Mga 2.7 **5:6** Mga 2.7; 110.4

12 Beno zolaka kuma milongisi katuka ntama. Kasi beno
kele ntete na nsatu ti ba longisa beno bandongosolo ya ntete
ya mambu ya Nzambi. Beno me kuma na nsatu ya kunwa
mabene, kasi ya kudya ve madya ya dema.
13 Muntu yina ke kunwaka kaka mabene, kele mwana ya
fyoti. Yandi kele ve na luzabu na yina me tadila mambu ya
kudedama.
14 Kasi madya ya dema kele samu na bantu ya kukula. Na
nsalulu ya bawu, bawu zaba kusala luswaswanu na kati ya
mambu ya mbote mpe ya yimbi.

6

1 Na yina, beto tatamana ve na bandongosolo ya ntete yina
beto kuzwaka na yina me tadila Klisto, samu ti beto landa
ndongosolo yina me tadila bantu ya kukula. Beto vutukila
dyaka ve ndongosolo ya ntete yayi: Kuviluka na bisalu ya
yimbi yina ke nataka na lufwa, mpe kukwikila na Nzambi,
2 ndongosolo na yina me tadila bambotokolo mpe kuten-
tika bantu maboko, mvumbukulu ya bantu na lufwa mpe
lufundusu ya nsuka.
3 Ni mutindu yina beto fwana kusala kana Nzambi pesa
beto muswa.
4 Tala kifwani ya bayina me vutukila luzingu ya bawu
ya ntama: Bawu vwandaka me kuzwa nsemo ya Nzambi,
makabu ya mazulu mpe Mpeve ya Longo.
5 Bawu talaka ti mambu ya Nzambi kele mbote mpe talaka
lulendo ya bampeve ya yinza yina ke kwiza,
6 kasi bawu me vutukila luzingu ya bawu ya ntama. Bantu
yina lenda kusoba dyaka ve na mbala ya zole luzingu ya
bawu. Bawu ke komaka dyaka Mwana ya Nzambi na kulunsi,
mpe ke pesaka nzila ti ba finga Mwana ya Nzambi na ntwala
ya bantu.
7 Ya tsyelika, ntangu ntoto ke kuzwaka maza ya mvula yina
ke kubwaka konso ntangu, mpe ke basisaka bayinti yina kele
mfunu na bisadi-bilanga, Nzambi ke sakumunaka ntoto.
8 Kasi kana yawu ke na kubasisa matiti ya bansende mpe
bansolokoto, yawu ke dyaka mfunu ve. Nzambi ke vingila
dyaka mingi ve na kusinga yawu, mpe ke yoka yawu.
9 Bampangi ya luzolo, ata beto ke na kuzonza mutindu yina,
beto ke na kivuvu ti beno ke na kulanda nzila ya mbote, nzila
ya mpulusu.
10 Nzambi kele ya kudedama. Yandi lenda kuzimbana ve
kisalu ya beno mpe luzolo yina beno lakisaka mpe yina beno
ke na kulakisa dyaka na Nkumbu ya yandi na kusadisa bantu
ya longo.

11 Kasi beto ke na kuzola ti konso muntu na kati ya beno
tatamana na kusala mutindu yina tii na nsukunu, samu ti
kivuvu yina kele na beno vwanda ya kulunga.
12 Na yina, beno vwanda ve bantu ya kulemba. Kasi
beno landa kifwani ya bayina na kiminu mpe mvibudulu ke
kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu.

Nsilulu ya Nzambi

13 Ntangu Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami, Nzambi
kudyaka ndefi na Nkumbu ya yandi mosi, samu ti ya vwan-
daka ve na muntu ya kulutila samu na kudya ndefi na
Nkumbu ya Nzambi.
14 Yandi tubaka:
«Ya tsyelika, mu ke sakumuna nge ya kulutila.
Mu ke funisa dikanda ya nge samu ti yawu kuma bantu
mingi.»
15 Abalayami vingilaka na mvibudulu nyonso, mpe kuzwaka
nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu.
16 Ntangu bantu ke kudyaka ndefi, bawu ke salaka yawu na
nkumbu ya muntu yina me lutila bawu mfunu. Kudya ndefi
kele kidimbu yina ke kumisaka ya kudedama mambu nyonso
na kati ya bantu.
17 Nzambi mpe vwandaka na nsatu ya kulakisa dyaka na sika
ya bayina fwanaka kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu ti
yandi ke sobaka ve lukanu ya yandi. Ni yawu yina, yandi
bwelaka na nsilulu, dyambu ya kudya ndefi.
18 Nsilulu mpe ndefi kele bima zole yina bantu lenda kusoba
ve, mpe ya zola kulakisa ti Nzambi lenda kuvuna ve. Yawu
ke kindisaka mingi beto yina me bika bima nyonso samu na
kuvwanda na kivuvu ya kukangama na bansilulu ya Nzambi.
19 Samu na beto, kivuvu yina ke sikikaka luzingu ya beto
mutindu kizundu ke sikikaka masuwa. Yawu kele ya
kukangama na ngolo nyonso, mpe ke kotaka tii na kisika
ya kulutila longo na manima ya lele ya Yinzo ya Nzambi ya
mazulu.
20 Ni kuna Yesu tekilaka beto na kukota. Yandi kotaka kuna
samu na beto, mpe me kuma ya mankululu nganga-Nzambi
ya ntete na mutindu ya Melekisedeke.

7

Melekisedeke, ntinu mpe nganga-Nzambi

1 Ni Melekisedeke yina vwandaka ntinu Saleme mpe
nganga-Nzambi ya Nzambi-Mpungu. Ni yandi kwendaka
bwabana Abalayami mpe sakumunaka yandi ntangu Abal-
ayami katukaka na muzingu yina yandi nungaka bantinu.

6:14 Mba 22.16-17

2 Abalayami pesaka yandi dime ya bima nyonso yina yandi kuzwaka. Nkumbu ya Melekisedeke zola kutuba «ntinu ya ludedomo», mpe dyaka, yandi vwandaka ntinu ya Saleme yina zola kutuba «ntinu ya kizunu.»

3 Ata muntu zaba tata ya yandi, mama ya yandi, to bankooko ya yandi. Ata muntu zaba mbutukulu mpe nsukunu ya yandi. Yandi kele mutindu Mwana ya Nzambi: Yandi kele nganga-Nzambi tii seko.

4 Beno tala mfunu ya Melekisedeke yina Abalayami, nkooko ya beto, pesaka dime na bima yina yandi kuzwaka.

5 Kasi bantu ya dikanda ya Levi yina kele banganga-Nzambi, kele na luve ya Misiku na kubaka dime ya bima nyonso na sika ya bantu ya Isayeli yina kele bampangi ya bawu ya yinsi mosi, ata ti bawu mpe kele bana ya dikanda ya Abalayami.

6 Melekisedeke vwandaka ve muntu ya dikanda ya Levi. Kasi yandi kuzwaka dime na sika ya Abalayami, mpe sakumunaka Abalayami, muntu yina Nzambi pesaka bansilulu.

7 Beto lenda kusala ve ntembe ti muntu yina ke sakumunaka me lutila mfunu na muntu yina ke kuzwaka lusakumunu.

8 Banganga-Nzambi yina ke kuzwaka dime kele bantu yina ke kufwa. Kasi na yina me tadila Melekisedeke yina kuzwaka dime, yandi kele muntu yina ke ntete moyo mutindu yawu kele ya kusonama.

9 Ni bantu ya dikanda ya Levi ke kuzwaka dime. Kasi beto lenda kutuba mpe ti Levi pesaka mpe dime ntangu Abalayami pesaka yawu.

10 Ata ti Levi vwandaka me butuka ntete ve, yandi vwandaka yimeni na menga ya nkooko ya yandi, Abalayami, ntangu Melekisedeke kwendaka bwabana Abalayami.

11 Banganga-Nzambi ya dikanda ya Levi vwandaka sala kisalu ya bawu mutindu Misiku ya Moyize vwandaka zabisa. Mutindu kisalu yina bawu vwandaka sala vwandaka ve ya kulunga, ya vwandaka mfunu ti nganga-Nzambi ya nkaka basika na mutindu ya Melekisedeke, kasi ve na mutindu ya Aloni.

12 Kana mutindu ya kuvwanda nganga-Nzambi me soba, misiku mpe fwana kusoba.

13 Mambu yayi kele ya kusonama samu na Mfumu ya beto. Yandi kele na dikanda yina ata muntu me salaka kisalu ya bunganga-Nzambi na kiyokolo ya minkayulu.

14 Yawu kele ya kuzabana ti Mfumu ya beto butukaka na dikanda ya Yuda yina Moyize tubaka ata dyambu samu na kisalu ya bunganga-Nzambi.

7:2 Mba 14.17-20

Nganga-Nzambi ya nkaka ya kufwanana na Melekisedeke

15 Ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti nganga-Nzambi
ya nkaka yina kwizaka kele mutindu Melekisedeke.
16 Ya kele ve ti yandi me kuma nganga-Nzambi na luve
ya misiku ya bantu, kasi na lulendo ya luzingu yina lenda
kumanisa ve.
17 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso
na mutindu ya Melekisedeke.»
18 Na yina, Nzambi katulaka Misiku ya ntama, samu ti yawu
vwandaka kondwa ngolo mpe mfunu.
19 Misiku vwandaka ve na lulendo ya kukumisa bantu ya
kudedama. Kasi ntangu yayi, beto me kuzwa kivuvu ya
mbote yina ke na kunata beto pene-pene na Nzambi.
20 Ntangu bantu ya nkaka kumaka banganga-Nzambi, ata
muntu zengaka ve ndefi.
21 Kasi Yesu kumaka nganga-Nzambi na luve ya ndefi yina
Nzambi zengaka ntangu Nzambi tubaka:
«Mfumu me zenga ndefi,
mpe yandi ke soba ve mabanza ya yandi:
nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso.»
22 Na yina, Yesu kumaka muntu yina ke na kusala ti beto
vwanda na kati ya ngwisani ya nkaka ya kulutila mbote.
23 Dyaka, banganga-Nzambi yango vwandaka mingi, samu
ti lufwa vwandaka sala ti bawu sala ve kisalu yina tii seko.
24 Kasi Yesu ke zingaka seko, mpe kisalu ya yandi ya
bunganga-Nzambi ke manisa ve.
25 Ni yawu yina, yandi lenda kuvuukisa ya mankululu
bayina ke kumaka pene-pene ya Nzambi na luve ya yandi,
samu ti yandi kele kaka moyo samu na kusambidilaka bawu.
26 Na yina, Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete yina lungaka
na beto. Yandi kele ya longo, ke na dyambu ya yimbi ve,
mpe ke na disumu ve. Nzambi katulaka yandi kisika kele
misumuki mpe zangulaka yandi na mazulu. 27 Yandi kele ve
mutindu banganga-Nzambi ya ntete ya nkaka yina ke pesaka
bilumbu nyonso minkayulu ntete samu na masumu ya bawu
mosi, mpe na manima samu na masumu ya bantu nyonso.
Yandi pesaka munkayulu kaka mbala mosi, ntangu yandi
pesaka nzutu ya yandi mosi.
28 Bantu yina Misiku vwandaka pesa muswa ya kuvwanda
banganga-Nzambi ya ntete, vwandaka bantu ya kulunga
ve. Kasi ndefi yina Nzambi zengaka na manima ya Misiku
tulaka Mwana ya yandi nganga-Nzambi ya ntete yina yandi
kumisaka ya mankululu muntu ya kulunga.

7:17 Mga 110.4 **7:21** Mga 110.4

8

Yesu kele nganga-Nzambi ya ntete ya beto

1 Dyambu ya kulutila mfunu na mambu nyonso yina beto
ke na kutuba, ni dyambu yayi: Beto kele na nganga-Nzambi
ya ntete ya mutindu yina. Yandi kele ya kuvwanda na
lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi-Mpungu.
2 Yandi ke salaka kisalu ya yandi na kati ya kivinga ya
longo. Kivinga yango kele ya tsyelika Yinzo ya longo yina
tungamaka na muntu ve, kasi na Mfumu.
3 Ya tsyelika, konso nganga-Nzambi ya ntete ke solamaka
samu na kupesa makabu mpe minkayulu na Nzambi. Na
yina, nganga-Nzambi ya ntete ya beto fwana kuvwanda mpe
na kima ya kupesa na Nzambi.
4 Bubu yayi, kana Yesu vwandaka awa na ntoto, yandi
zolaka vwanda ve nganga-Nzambi, samu ti ya kele na
banganga-Nzambi awa na ntoto yina ke pesaka makabu
mutindu Misiku ke tumisaka yawu.
5 Kisalu yina banganga-Nzambi yayi ke salaka kele kaka
kifwani mpe kinsinsya ya bima ya tsyelika yina kele na
mazulu. Ya ke na kufwanana na mambu yina Nzambi
kebisaka Moyize samu na kutunga Yinzo ya longo ya lele.
Nzambi tubilaka yandi: «Nge fwana kusala keba na Yinzo
ya longo ya lele yina nge ke tunga, samu ti yawu kuvwanda
mutindu kifwani yina mu lakisaka nge na zulu ya mongo.»
6 Kasi ntangu yayi, Yesu ke na kusala kisalu yina me lutila
kisalu ya banganga-Nzambi, samu ti yandi kele muntu yina
vutulaka bundiku na lusalusu ya ngwisani ya malu-malu
ya kulutila mbote, yina me salama na bansilulu ya kulutila
kitoko.
7 Kana ya tsyelika ngwisani ya ntete vwandaka ya
kudedama, ya zolaka vwanda dyaka ve na mfunu ya kusala
ngwisani ya zole.
8 Kasi Nzambi ke na kusemba bantu ya yandi na kutuba:
«Mfumu me tuba ti na bilumbu ke kwiza
mu ke sala ngwisani ya malu-malu
na dikanda ya Isayeli mpe ya Yuda.
9 Yawu ke vwanda ve mutindu ngwisani yina
mu salaka na bankooko ya bawu
ntangu mu bakaka bawu
mpe basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti.
Bawu vwandaka ve ya kukwikama na ngwisani yina.
Ni yawu yina munu mpe, mu bikaka bawu.
Ni mambu yina Mfumu tubaka.
10 Mfumu me tuba dyaka:

8:5 Kbk 25.40

Ngwisani yina mu ke sala na bantu ya Isayeli
kele mutindu yayi:
Mu ke tula misiku ya munu
na kati ya mabanza ya bawu,
mpe mu ke sonika yawu na bantima ya bawu.
Mu ke vwanda Nzambi ya bawu,
mpe bawu ke vwanda bantu ya munu.
11 Ata muntu na kati ya bawu
ke vwanda dyaka na nsatu ya kulongisa
nkundi ya yandi to mpangi ya yandi na kuzaba munu.
Ya tsyelika, bantu nyonso ke zaba munu,
kubanda na bana ya fyoti tii na bantu ya kukula.
12 Mu ke lemvokila bawu yimbi ya bawu,
mpe mu ke bambukila dyaka ve
moyo masumu ya bawu.»
13 Na kuzonzila ngwisani ya malu-malu, Nzambi me sala ti ngwisani ya ntete kuma ngwisani ya ntama. Kasi kima yina kele ya ntama mpe nuna ke kumaka pene-pene na kuzimbana.

9

Minkayulu ya ngwisani ya ntete

1 Ngwisani ya ntete vwandaka na misiku samu na kubondila Nzambi, mpe Yinzo ya longo samu na kubondila yandi awa na ntoto.

2 Na kati ya Yinzo yango ya lele, ba tulaka ntete kivinga yina ba ke bokilaka kivinga ya longo kisika vwandaka kitentokolo ya mwinda, mesa mpe mampa yina ba pesaka na Nzambi.

3 Na manima ya lele ya nkaka vwandaka na kivinga yina ba ke bokilaka kisika ya kulutila longo.

4 Kuna, ya vwandaka na mesa ya wolo kisika ba vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote, mpe Sanduku ya Ngwisani yina ba lengaka na wolo. Na kati ya sanduku yina vwandaka na ndonga ya wolo ya kufuluka na mani, yinti ya Aloni yina basisaka bifulu, mpe bibuku ya matadi kisika vwandaka ya kusonama Misiku ya ngwisani.

5 Na zulu ya sanduku vwandaka na biteki ya bakeluba ya nkembo yina vwandaka lakisa ti Nzambi kele na kisika yina. Mapapu ya bawu vwandaka fuka kisika yina ba ke pesaka munkayulu ya menga, samu ti Nzambi lemvokila bantu masumu. Kasi ntangu me lunga ntete ve na kuzonzila yawu nyonso.

6 Ni mutindu yina ba bongisaka bima nyonso. Banganga-Nzambi vwandaka kota bilumbu nyonso na kivinga ya ntete ya lele samu na kusala kisalu ya bawu.

8:12 Yel 31.31-34

7 Kasi kaka nganga-Nzambi ya ntete vwandaka kota na
kivinga ya zole. Yandi vwandaka kota kuna kaka mbala mosi
na mvula ya muvimba. Yandi fwanaka nata menga ya kibulu
samu na kupesa yawu mutindu munkayulu na Nzambi samu
na masumu ya yandi mosi mpe masumu ya bantu nyonso.
8 Na yina, Mpeve ya Longo ke na kulakisa ti nzila ya kukota
na kivinga ya kulutila longo ke ntete ya kukangama kana
Yinzo ya ntete ya longo ke ntete mfunu.
9 Yawu kele kifwani ya mambu ya ntangu yayi. Yawu
zola kutuba ti makabu mpe minkayulu ya bibulu yina ba ke
pesaka na Nzambi lenda kusala ve ti muntu yina ke na kupesa
yawu kuma na ntima ya kuvedila.
10 Yawu kele kaka mambu ya misiku ya kimuntu na yina me
tadila kudya, kunwa, mpe konso mutindu ya kuvedisa nzutu.
Yawu vwandaka kaka bifu yina bantu sadilaka mwa ntangu
tii na ntangu yina Nzambi sobaka mambu nyonso.

Munkayulu ya Klisto

11 Kasi Klisto kwizaka mutindu nganga-Nzambi ya ntete ya
bima ya mbote yina ke kwiza. Yandi kotaka na kati ya kivinga
ya longo ya kulutila nene mpe kudedama yina bantu tungaka
ve. Ya zola kutuba ti kivinga ya longo yango kele ve awa na
ntoto.
12 Klisto kotaka kaka mbala mosi na kivinga ya longo. Yandi
pesaka ve menga ya nkombo to ya ngombe. Kasi yandi
pesaka menga ya yandi mosi, mpe ni na mutindu yina yandi
kuulaka beto yimeni na masumu ya beto.
13 Ba vwandaka mwanga menga ya nkombo mpe ya
ngombe na bantu ya kuvedila ve. Ba vwandaka pakula bawu
mpe bombi ya kibulu yina ba me nyengisa. Nsalulu yina
vwandaka vedisa bawu kaka nzutu.
14 Kana ni mutindu yina, menga ya Klisto kele dyaka ya
kulutila ngolo. Na Mpeve ya seko, Klisto pesaka nzutu ya
yandi mosi na Nzambi mutindu munkayulu ya kuvedila.
Menga ya yandi ke vedisa bantima ya beto na bisalu ya yimbi,
samu ti beto lenda na kusadila Nzambi yina kele moyo.
15 Ni yawu yina, Klisto kele muntu yina vutulaka bundiku
na lusalusu ya ngwisani ya malu-malu, samu ti bayina
Nzambi bokilaka lenda na kuzwa bima ya bantangu nyonso
yina Nzambi pesaka nsilulu na bantu ya yandi. Bawu lenda
kuzwa yawu samu ti Klisto kufwaka, mpe ti lufwa ya yandi
kuulaka bantu na masumu yina bawu salaka ntangu bawu
vwandaka tumama ntete na ngwisani ya ntete.
16 Kana muntu me bika mukanda ya mambu ya kusadila na
manima ya lufwa ya yandi, bantu fwana kuzitisa yawu kaka
na manima ya lufwa ya yandi.

17 Ya tsyelika, mukanda yina kele ve na mfunu kana muntu
yina me sonika yawu ke ntete moyo. Yawu ke vwandaka na
mfunu kana muntu ya yawu me kufwa.
18 Ni yawu yina, ntete na kuzonzila ngwisani ya ntete,
menga mwanganaka.
19 Na mantwala ya bantu nyonso, Moyize tangaka ntete
misiku nyonso mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku
ya Misiku. Na manima, yandi bakaka menga ya bana ya
ngombe mpe ya nkombo, mpe yandi vukisaka yawu na maza.
Yandi sadilaka mwa kintala ya mukwisa mpe mika ya mb-
waki ya kibulu samu na kumwanga yawu na zulu ya dibuku
yina mpe na bantu nyonso.
20 Yandi tubaka: «Yayi ni menga yina ke na kulakisa ng-
wisani yina Nzambi ke na kutumisa beno na kuzitisa.»
21 Na manima, Moyize mwangaka mpe menga na Yinzo ya
lele, mpe na bima nyonso yina bawu vwandaka sadila na
lusambulu.
22 Na yina me tadila Misiku, ni na menga ba ke vedisaka
bima nyonso, mpe mulemvo ya masumu kele ve kana menga
me basika ve.

Munkayulu ya Klisto ke katulaka masumu

23 Kana bifwani ya bima yina kele na mazulu fwanaka
kuma ya kuvedila na mutindu yina, ya kele mfunu ti bima
ya tsyelika yina kele na mazulu kuma ya kuvedila na
munkayulu ya kulutila mbote.
24 Ya tsyelika, Klisto kotaka ve na kivinga ya longo yina
bantu tungaka, mpe yina kele kaka kifwani ya kivinga ya
tsyelika ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu kisika yandi
kele ntangu yayi na ntwala ya Nzambi samu na beto.
25 Mvula ni mvula, nganga-Nzambi ya ntete ya ba-Zwife ke
kotaka na menga ya kibulu na kati ya kivinga ya longo. Kasi
Klisto kotaka na mazulu samu na kupesa ve bambala mingi
nzutu ya yandi mutindu munkayulu.
26 Kana ve, yandi zolaka tala mpasi bambala mingi katuka
mbandukulu ya yinza. Ya tsyelika, yandi me kwiza kaka
mbala mosi na ntangu yayi ya nsuka samu na kukatula
masumu na kupesa nzutu ya yandi mutindu munkayulu.
27 Konso muntu ke kufwa kaka mbala mosi, mpe na man-
ima, Nzambi ke fundisa yandi.
28 Mutindu mosi mpe, Klisto pesaka kaka mbala mosi nzutu
ya yandi mutindu munkayulu samu na kukatula masumu ya
bantu mingi. Yandi ke kwiza dyaka mbala ya zole samu na
kukatula ve masumu ya bantu, kasi samu na kupesa mpulusu
na bayina ke vingilaka nkwizulu ya yandi.

9:19 Knz 14.4-7 **9:20** Kbk 24.3-8

10

Klisto kabikisaka minkayulu ya ntama

1 Misiku ya Moyize kele kaka kinsinsya ya bima yina ke
kwiza. Yawu ke lakisaka ve kifwani ya tsyelika ya bima yina.
Yawu lenda kusala ve ti bayina ke na kukwenda na sika ya
Nzambi kuma ya kulunga. Ni yawu yina, yawu ke tumisaka
ti bantu pesa konso mvula minkayulu ya mutindu mosi.
2 Kana bayina ke sambilaka Nzambi na mutindu yina ku-
maka ya kuvedila na mbala mosi, bawu zolaka zaba ti bawu
ke dyaka ve na masumu. Na yina, bantu zolaka pesa dyaka
ve minkayulu.
3 Kasi na minkayulu yina, bantu ke bambukilaka masumu
ya bawu moyo konso mvula,
4 samu ti menga ya bangombe mpe ya bankombo lenda
kukatula ata fyoti masumu ya bantu.
5 Ni yawu yina, ntangu Klisto vwandaka kwiza na yinza,
yandi tubaka na Nzambi:
«Nge me zola ve minkayulu mpe makabu,
kasi nge me pesa munu nzutu.
6 Nge me yangalala ve na bibulu
yina ba me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu,
mpe minkayulu yina bantu ke pesaka
samu na kuzwa mulemvo ya masumu.
7 Na yina, mu tubaka: Nzambi ya munu, munu yandi yayi!
Mu me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola
mutindu ya kele ya kusonama samu na munu na dibuku ya
nge.»
8 Klisto tubaka ntete: «Minkayulu, makabu, bibulu yina ba
me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu, mpe minkayulu
samu na kuzwa mulemvo ya masumu, nge me zola yawu ve
mpe nge me yangalala na yawu ve.» Kasi beto zaba ti ba ke
pesaka yawu mutindu Misiku ke tumisaka.
9 Na manima, Klisto tubaka dyaka: «Munu yandi yayi! Mu
me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola.» Na yina,
yandi katulaka mutindu ya ntete ya kupesa munkayulu, mpe
sobaka yawu na mutindu ya zole.
10 Yesu-Klisto salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola.
Yandi pesaka nzutu ya yandi kaka na mbala mosi, mpe yawu
salaka ti beto kuma bantu ya longo.
11 Konso nganga-Nzambi ke telamaka konso kilumbu samu
na kusala kisalu ya yandi. Yandi ke pesaka konso ntangu
minkayulu ya mutindu mosi yina ke lendaka ata fyoti na
kukatula masumu ya bantu.

10:7 Mga 40.7-9

12 Kasi Klisto, na manima ya kupesa munkayulu kaka mosi
samu na masumu ya bantu, yandi kwendaka vwanda ya
mankululu na lubakala ya Nzambi.
13 Ntangu yayi, Klisto ke na kuvingila ntangu yina Nzambi
ke vwandisa makulu ya yandi na zulu ya bambeni ya yandi.
14 Na yina, na munkayulu kaka mosi, yandi me sala ti
bayina yandi me kumisa bantu ya longo vwanda ya kulunga
tii seko.
15 Mpeve ya Longo mpe ke zabisaka beto yawu. Ya tsyelika,
yandi ke tubaka:
16 «Mfumu tubaka: Ngwisani yina mu ke sala na bawu kele
mutindu yayi: Mu ke tula misiku ya munu na kati ya bantima
ya bawu, mpe mu ke sonika yawu na mabanza ya bawu.»
17 Yandi tubaka dyaka: «Mu ke bambukila dyaka ve moyo
masumu ya bawu mpe mambu ya bawu ya yimbi.»
18 Kisika yina ba me lemvokila masumu, ya ke dyaka ve
mfunu na kupesa munkayulu samu na kuzwa mulemvo ya
masumu.

Klisto zibudilaka beto nzila ya malu-malu

19 Na yina bampangi, beto ke na kimpwanza ya kukota na
kivinga ya kulutila longo na lusalusu ya menga ya Yesu.
20 Na lusalusu ya lele ya nene yina kele nzutu ya yandi mosi,
yandi me zibudila beto nzila ya malu-malu mpe ya luzingu.
21 Beto kele na nganga-Nzambi yina me lutila bawu nyonso.
Yandi ke na kutwadisa dikanda ya Nzambi.
22 Na yina, beto kwenda pene-pene ya Nzambi na ntima
ya butsyelika, mpe ya kufuluka na kiminu. Bantima fwana
kuvwanda ya kuvedila na mambu nyonso ya yimbi, mpe
banzutu fwana kuvwanda ya kusukula na maza ya kuvedila.
23 Beto tatamana na kuzabisa na pwelele ti beto ke salaka
kivuvu ya beto na sika ya Nzambi. Beto lemba ve samu ti
Nzambi ke lungisaka bansilulu ya yandi.
24 Beto salasana samu na kutwadisa beto na kuzola bam-
pangi mpe na kusala bisalu ya mbote.
25 Beto manga ve na kwenda kuvukana kintwadi na bam-
pangi ya dibuundu mutindu bantu ya nkaka me kuma na kifu
ya kusala yawu. Kasi konso muntu na kati ya beto fwana
kukindisa bampangi. Ya me lunga mutindu yina samu ti beno
zaba ti Kilumbu ya Mfumu me kuma pene-pene.
26 Ya tsyelika, kana na manima ya kuzaba butsyelika, beto
tatamana na kusala masumu na luzolo ya beto, ya ke dyaka
ve na munkayulu ya nkaka yina lenda kukatula masumu.

10:17 Yel 31.33-34

27 Ya me bikana kaka ni kuvingila na boma nyonso, lufundusu yina Nzambi ke sala, mpe tiya ya ngolo yina ke nyengisa bambeni ya yandi.
28 Konso muntu yina ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize,
ke kuzwaka kitumbu ya lufwa ata kutala yandi kyadi, kana
bantu zole to tatu tuba kimbangi na mambu ya yimbi yina
yandi me sala.
29 Kana ni mutindu yina, wapi mutindu ya kitumbu ke
kuzwa muntu yina ke vwezaka Mwana ya Nzambi? Wapi
mutindu ya kitumbu ke kuzwa muntu yina ke talaka ve
mfunu ya menga ya ngwisani yina kumisaka yandi muntu
ya longo, mpe ke fingaka Mpeve yina ke lakisaka bumbote?
Beno kanisa wapi mutindu kitumbu yina ke lutila ngolo!
30 Ya tsyelika, beto zaba muntu yina tubaka: «Ni munu ke
vutula yimbi, mpe ni munu ke pesa na konso muntu mvutu
yina me fwanana na yandi!» Yandi tubaka mpe: «Mfumu ke
fundisa bantu nyonso.»
31 Ya kele dyambu ya mpasi mingi na muntu yina me
kubwa na maboko ya Nzambi ya moyo.
32 Beno bambuka moyo na mambu yina salamaka bilumbu
ya ntete ntangu nsemo ya Nzambi lezimaka na sika ya beno.
Beno talaka mpasi mingi, mpe beno vibidilaka na kunwana
muzingu ya ngolo.
33 Ntangu ya nkaka ba vwandaka finga mpe nyokola beno
na ntwala ya bantu nyonso. Ntangu ya nkaka dyaka beno
vwandaka lakisa kintwadi ya beno na bayina ba vwandaka
sala mutindu yina.
34 Ya tsyelika, beno talaka mpasi kintwadi na bayina vwandaka na boloko. Na kilengi nyonso, beno vwandaka ndima
mpe ti ba baka bimvwama ya beno, samu ti beno zaba ti beno
kele na bimvwama ya kulutila kitoko mpe yina ke bebaka ve.
35 Na yina, beno bika ve kivuvu ya beno. Ni na yawu, beto
ke kuzwa musendo ya nene.
36 Beno fwana kuvwanda na mvibudulu mpe kusala
mambu yina Nzambi ke zolaka, samu na kuzwa nyonso yina
yandi pesaka nsilulu.
37 Ya tsyelika, ya kele ya kusonama:
«Kaka ntangu fyoti me bikana, kaka ya kulutila fyoti,
mpe muntu yina fwana kukwiza, ke kwiza.
Yandi ke lutisa dyaka ve ntangu mingi.
38 Muntu ya kudedama na ntwala ya munu
ke zinga na kiminu.
Kana yandi vutuka na manima,
mu ke yangalala dyaka na yandi ve.»

10:28 Mus 19.15 **10:30** Mus 32.35-36 **10:38** Abk 2.3-4

39 Na yina me tadila beto, beto kele ve bayina ke vutukaka
na manima mpe ke kwendaka na kuzimbana. Kasi beto kele
bantu yina ke kwikilaka mpe ke kuzwa mpulusu.

11

Kiminu

1 Kuvwanda na kiminu ni kukwikila ti beto ke kuzwa
mambu yina beto ke sadilaka kivuvu, mpe kundima butsye-
lika ya mambu yina ke talanaka ve na meso ya beto.
2 Ba sadilaka bakuluntu ya ntama kimbangi ya mbote samu
na kiminu ya bawu.
3 Samu na kiminu, beto ke bakulaka ti Nzambi yidikaka
yinza ya muvimba na kusadila ndinga ya yandi. Na yina,
bima yina ke talanaka katukaka na bima yina ke talanaka ve.
4 Samu na kiminu, Abele pesaka na Nzambi munkayulu ya
kulutila mbote na yina pesaka Kayini. Ni samu na kiminu
Nzambi sadilaka Abele kimbangi ti yandi kele muntu ya
kudedama, samu ti yandi mosi Nzambi ndimaka makabu ya
yandi. Abele kufwaka kasi samu na kiminu ya yandi, yandi
ke na kuzonza ntete.
5 Samu na kiminu, Enoki kwendaka na mazulu samu ti
yandi kufwa ve. Ata muntu lendaka tala dyaka yandi, samu ti
Nzambi bakaka yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti ntete
Enoki kwenda na mazulu, Nzambi sadilaka yandi kimbangi
ti yandi vwandaka yangidika yandi.
6 Kasi ata muntu lenda kuyangidika Nzambi kana yandi
kele ve na kiminu. Ya tsyelika, muntu yina ke na kukuma
pene-pene na Nzambi, fwana kukwikila ti Nzambi kele, mpe
ti yandi ke pesaka musendo na bayina ke sosaka yandi.
7 Samu na kiminu, Nowe kuwaka mambu yina Nzambi
zabisaka yandi, mambu yina fwanaka salama mpe yina
vwandaka talana ntete ve. Nowe tumamaka na mambu yina
Nzambi zabisaka yandi, mpe yandi tungaka nzaza samu na
kuvuukisa nzutu ya yandi mpe dikanda ya yandi. Na kusala
mutindu yina, yandi lakisaka yimbi ya bantu ya yinza mpe
kumaka muntu ya kudedama na meso ya Nzambi samu na
kiminu ya yandi.
8 Samu na kiminu, Abalayami tumamaka ntangu Nzambi
bokilaka yandi. Yandi kwendaka na yinsi yina Nzambi
fwanaka pesa yandi, samu ti yawu kuma ya yandi. Yandi
kwendaka ata kuzaba kisika yandi vwandaka kwenda.
9 Samu na kiminu, yandi zingaka mutindu nzenza na yinsi
yina Nzambi pesaka yandi nsilulu. Yandi zingaka na kati ya
yinzo ya lele mutindu mosi mpe na manima ya yandi Isaaki
na Yakobi yina Nzambi pesaka mpe nsilulu yina.

11:5 Mba 5.18-24

10 Ya tsyelika, Abalayami vwandaka vingila mbanza yina
kele na bayinzo yina lendaka kubwa ve, mpe yina Nzambi
kele yandi mosi Kiyidiki mpe Kitungi.
11 Samu na kiminu, Saala kuzwaka mwana na lulendo
ya Nzambi, ata ti yandi vwandaka buta ve mpe ti yandi
vwandaka me nuna. Yandi vwandaka na kivuvu ti nsilulu
yina Nzambi pesaka yandi ke salama.
12 Ni yawu yina, na muntu kaka mosi ya kiboba yina
kumaka pene-pene na kufwa, butukaka bana mingi. Bawu
vwandaka mingi mutindu bambwetete ya zulu mpe mutindu
munyenge ya kumu ya mubu yina ba lenda zaba ve lutangu.
13 Bantu nyonso yina kufwaka na kati ya kiminu. Bawu
kuzwaka ve bima yina Nzambi pesaka bawu nsilulu, kasi
bawu vwandaka zaba ti mambu nyonso yina fwanaka
salama, mpe bawu yangalalaka na yawu. Bawu ndimaka ti
bawu vwandaka banzenza mpe bizyeti awa na ntoto.
14 Ya tsyelika, bayina ke zonzaka mutindu yina ke lakisaka
na pwelele nyonso ti bawu ke na kusosa yinsi ya bawu mosi.
15 Kana bawu vwandaka banza yinsi yina bawu katukaka,
bawu zolaka kuzwa nzila ya kuvutuka kuna.
16 Ya tsyelika, bawu vwandaka sosa yinsi ya kulutila kitoko.
Yinsi yango, ni yinsi ya mazulu. Ni yawu yina, Nzambi kele
ve na nsoni ti ba bokila yandi Nzambi ya bawu. Ya tsyelika,
yandi kubikilaka bawu mbanza.
17 Samu na kiminu, Abalayami pesaka Isaaki mutindu
munkayulu na Nzambi ntangu Nzambi mekaka yandi. Abal-
ayami vwandaka ya kukubama na kupesa mwana ya yandi
kaka mosi Isaaki mutindu munkayulu, ata ti yandi kuzwaka
bansilulu samu na mwana yina.
18 Nzambi zabisaka yandi: «Ni na Isaaki nge ke kuzwa
bana.»
19 Kasi Abalayami vwandaka na kivuvu ti Nzambi kele
na lulendo ya kuvumbula Isaaki na lufwa. Ni yawu yina,
Nzambi vutulaka yandi mwana ya yandi mutindu muntu
yina me vumbuka na lufwa.
20 Samu na kiminu, Isaaki pesaka lusakumunu na Yakobi
mpe Esawu samu na mambu yina ke kwiza na mantwala.
21 Samu na kiminu, Yakobi sakumunaka bana nyonso ya
Yosefi ntangu yandi kumaka pene-pene na kufwa. Yandi
fukamaka ya kuyekama na nsongi ya yinti ya yandi, mpe
sambilaka Nzambi.
22 Samu na kiminu, ntangu Yosefi kumaka pene-pene ya
kufwa, yandi tubaka ti bana ya Isayeli ke basika na yinsi ya
Ngipiti, mpe zabisaka yinki bawu fwanaka sala na mikwa ya
nzutu ya yandi.

11:18 Mba 21.12; 22.1-14

23 Samu na kiminu, bibuti ya Moyize bumbaka Moyize
bangonda tatu na manima ya mbutukulu ya yandi. Bawu
salaka mutindu yina, samu ti yandi vwandaka mwana ya
kitoko, mpe bawu vwandaka ve na boma na kumanga na
kutumama na Musiku ya ntinu.
24 Samu na kiminu, ntangu Moyize kumaka muntu ya
kukula, yandi mangaka ti ba bokila yandi mwana ya mwana
ya Falawo.
25 Yandi soolaka na kutala mpasi kintwadi na bantu ya
dikanda ya Nzambi, kasi ve kuzinga mwa ntangu na kati ya
mikembo ya masumu.
26 Yandi talaka ti kuvweza yandi, mutindu ba vwezaka
Masiya, kele kimvwama ya kulutila nene na bimvwama ya
yinsi ya Ngipiti. Ya tsyelika, yandi sikikaka meso ya yandi na
musendo yina ke kwiza.
27 Samu na kiminu, Moyize katukaka na yinsi ya Ngipiti
ata kuvwanda na boma ya ntinu. Yandi vwandaka ya kuk-
wikama mutindu ti yandi vwandaka tala Nzambi yina ke
talanaka ve.
28 Samu na kiminu, Moyize salaka mukembo ya Paki, mpe
pesaka muswa ya kutula menga na myelo ya bayinzo, samu
ti mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwa ve mwana ya ntete ya
konso dikanda ya Isayeli.
29 Samu na kiminu, bantu ya Isayeli sabukaka mubu ya
mbwaki mutindu ti ya vwandaka ntoto ya kuyuma. Kasi
ntangu bantu ya Ngipiti mekaka na kusala mpe mutindu
mosi, bawu dyamaka.
30 Samu na kiminu, bibaka ya lupangu ya mbanza Yeliko
kubwaka, ntangu bantu ya Isayeli tambulaka pene-pene ya
yawu bilumbu nsambwadi na kwendaka zunga yawu.
31 Samu na kiminu, Layabe, kento ya kindumba kufwaka
ve kintwadi na bayina mangaka na kutumama na Nzambi,
samu ti yandi yambaka na mbote nyonso bantu ya Isayeli
yina kwizaka na mansweki.
32 Yinki mu lenda kutuba dyaka? Ntangu kele ve samu na
kuzonzila beno Zedewone, Balake, Samisoni, Zefete, Davidi,
Samwele, mpe mimbikudi.
33 Na luve ya kiminu, bawu nungaka bayinsi mingi. Bawu
sadilaka mambu ya kudedama, mpe bawu kuzwaka bima
yina Nzambi pesaka nsilulu. Bawu kangaka bayinwa ya
bankosi,
34 bawu kufwaka tiya ya ngolo, mpe vuukaka na lufwa ya
mbele. Bawu kuzwaka bimbemvo, kasi bawu kumaka dyaka
na ngolo. Bawu lakisaka ngolo ya bawu na muzingu, mpe
bawu kimisaka bankonga ya binwani ya bayinsi ya nkaka.

35 Na luve ya kiminu, bakento talaka bantu ya bawu yina
vumbukaka na lufwa.
Kasi ba talisaka bantu ya nkaka mpasi ya kulutila. Bawu
mangaka ti ba katula bawu na kati ya bampasi yina ya lufwa.
Bawu vwandaka na kivuvu ti Nzambi ke vumbula bawu na
lufwa samu na kuzwa luzingu ya kulutila mbote.
36 Bantu ya nkaka dyaka vibidilaka bifingu mpe bikoti. Ba
kangaka bantu ya nkaka basinga ya bisengo, mpe ba tulaka
bawu na boloko.
37 Ba kufwaka bantu ya nkaka na kubula bawu matadi.
Ba zengaka ba ya nkaka na dingwengwe na bandambu zole
to na kufwa bawu na mbele. Ba ya nkaka vwandaka soba
konso ntangu kisika ya kuzinga. Bawu vwandaka lwata bilele
ya mpusu ya mameme to ya bankombo. Bawu vwandaka
bamputu. Ba vwandaka nyokola mpe talisa bawu mpasi
mingi.
38 Yinza zolaka ve bantu yina! Bawu vwandaka tambula
kisika ni kisika na bayinsi ya kuyuma mpe na myongo. Bawu
vwandaka zinga na kati ya bibumbamanu ya nene ya matadi,
mpe na kati ya mabulu.
39 Bawu nyonso yina, ba ke sadilaka bawu kimbangi ya
mbote samu na kiminu ya bawu. Kasi bawu kuzwaka ve
bima yina Nzambi pesaka nsilulu.
40 Mutindu Nzambi kanisaka dyambu ya kulutila dyaka
mfunu samu na beto, yandi zolaka ve ti bawu kuzwa bima
yina kana beto kele ve na bawu.

12

Nzambi ke sungikaka beto

1 Na yina me tadila beto, beto kele ya kuzunga na nkonga
yayi ya nene ya bambangi. Na yina, beto losa dema mpe
masumu yina me simba beto. Beto vwanda na kibakala samu
na kukima tii na nsukunu, mbangu yina Nzambi me zabisa
beto na kukima.
2 Beto sikika meso ya beto na sika ya Yesu samu ti yandi
kele mbandukulu mpe nsukunu ya kiminu ya beto. Yandi
ndimaka na kufwa na kulunsi ata kutala nsoni ya lufwa yina,
samu ti yandi zabaka kilengi yina vwandaka vingila yandi.
Ntangu yayi, yandi kele ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya
kintinu ya Nzambi.
3 Beto banza wapi mutindu yandi vibidilaka bampasi yina
ba talisaka yandi na misumuki yina vwandaka yina yandi.
Na yina, beno vutuka ve na manima mpe beno lemba ve.
4 Nabunu beno vibidila tii na lufwa muzingu yina beno ke
na kunwana na masumu.

5 Beno me zimbana nkindusulu yina Nzambi zabisaka beno
mutindu bana ya yandi:
«Mwana ya munu, yindula mbote
kana Mfumu ke na kusungika nge,
mpe kuvwanda ve ya kulemba
ntangu yandi ke sembaka nge.
6 Ya tsyelika, Mfumu ke sungikaka
muntu yina yandi ke zolaka,
mpe ke pesaka kitumbu
konso mwana yina yandi ke yambaka.»
7 Ni samu na kusungika beno, Nzambi ke sembaka beno.
Nzambi ke na kubakila beno mutindu bana ya yandi. Ya kele
na mwana yina tata ke sungikaka ve?
8 Kana Nzambi ke sungikaka beno ve mutindu ya kele samu
na bana nyonso ya yandi, beno kele ve bana ya yandi ya
tsyelika, kasi bana ya makangu.
9 Beto fwana kubambuka moyo na batata ya beto awa na
ntoto. Bawu ke sungikaka beto, mpe beto ke zitisaka bawu.
Na yina, beto fwana kutumama ya kulutila na Tata ya beto ya
mazulu, mpe beto ke zinga.
10 Batata ya beto ke salaka yawu kaka na mwa ntangu
mutindu bawu zola. Kasi Tata ya beto ya mazulu ke
sungikaka beto samu na mbote ya beto, samu ti yandi sadisa
beto na kukuma bantu ya longo mutindu yandi.
11 Ba ke na sungika beto ntangu yayi, mpe yawu ke na
kupesa ve beto nsayi, kasi mawa. Kasi na bantangu ke kwiza,
bayina ndimaka masembo ke kuzwa kizunu mpe ke zinga na
ludedomo.

Bankindusulu mpe bankebosolo

12 Na yina, beno lambula maboko ya beno yina me lemba,
mpe beno pesa ngolo na makoto ya beno yina ke na kutekita!
13 Beno tambula na banzila ya kutengama ve, samu ti
dikulu ya muntu ya kifuuma kufisuka ve, kasi yawu beluka.
14 Beno sala ngolo na kuvwanda na kizunu na bantu
nyonso, mpe na kuzinga na bulongo, kana ve muntu lenda
kutala ve Mfumu.
15 Beno sala keba, samu ti ata muntu kondwa bumbote ya
Nzambi. Beno sala mpe keba, samu ti ata muntu vwanda
mutindu myanzi ya ndudi yina ke na kukula mpe ke na
kubebisa bantu mingi.
16 Beno sala keba, samu ti ata muntu zinga na kindumba to
safula bima ya Nzambi mutindu Esawu yina tekisaka buyaya
ya yandi samu na madya.

12:6 Bng 3.11-12

17 Beno zaba yawu ti na manima, Esawu zolaka kuzwa
lusakumunu ya tata ya yandi, kasi tata mangaka. Yandi
lendaka ve na kusobisa tata ya yandi mabanza na dyambu
yina ata ti yandi vwandaka dila na kusosa na kubaka dyaka
buyaya ya yandi.
18 Beno me kuma ve pene-pene ya kima yina bantu ke
lendaka na kusimba mutindu mongo ya Sinayi yina vwan-
daka na tiya ya nene, mpimpa, kitombe, mupepe ya ngolo,
19 makelele ya kulumenta, mpe muningu ya ndinga.
Ntangu bantu ya Isayeli kuwaka ndinga yina, bawu mangaka
ti ba zabisa bawu dyaka mambu ya nkaka.
20 Ya tsyelika, bawu vibidilaka ve na kuwa mambu yayi:
«Konso muntu yina ke simba mongo yina, ata ya vwanda
kibulu, ba ke kufwa yandi na matadi.»
21 Mambu yina ba talaka vwandaka pesa boma ya kulutila.
Na yina, Moyize tubaka: «Mu ke na boma, mpe mu ke na
kutekita.»
22 Kasi beno me kuma pene-pene na mongo ya Siyone
mpe na mbanza ya Nzambi ya moyo. Mbanza yango, ni
Yelusalemi ya mazulu kisika mafunda mingi ya bambazi ke
na kuyangalala na kati ya mukembo.
23 Beno me kuma pene-pene ya kisika yina me vukana bana
ya ntete ya Nzambi, mpe yina bankumbu kele ya kusonama
na mazulu. Beno me kuma pene-pene na Nzambi yina kele
mufundisi ya bantu nyonso, mpe pene-pene ya bampeve
ya bantu ya kudedama yina Nzambi me kumisa bantu ya
kulunga.
24 Beno me kuma pene-pene na Yesu yina vutulaka
bundiku na kati ya ngwisani ya malu-malu, mpe pene-pene
na menga ya yandi yina yandi me mwanga beno. Menga
yango ke na kulakisa dyambu yina me lutila dyambu yina
lakisaka menga ya Abele.
25 Beno sala keba! Beno manga ve na kuwa muntu yina ke
na kuzonzila beno. Bayina mangaka na kuwa muntu yina
vwandaka kebisa bawu awa na ntoto, kuzwaka kitumbu ya
Nzambi. Na yina, kana bawu kuzwaka kitumbu, beto mpe ke
kuzwa kitumbu kana beto manga na kuwa muntu yina kele
na mazulu mpe ke na kuzonzila beto.
26 Na ntama, ndinga ya yandi ningisaka ntoto. Kasi ntangu
yayi, yandi me pesa beto nsilulu yayi: «Mbala mosi dyaka, mu
ke ningisa kaka ntoto ve, kasi mu ke ningisa mpe zulu.»
27 Bampova «mbala mosi dyaka» ke na kulakisa ti bima yina
Nzambi yidikaka ke ningana mpe ke zimbana, samu ti bima
yina lenda kuningana ve tatamana na kuvwanda.

12:21 Kbk 19.12-13; Mus 9.19 **12:26** Aze 2.6

28 Na yina, beto tonda Nzambi, samu ti yandi me pesa beto
Kimfumu yina ba lenda kuningisa ve. Beto sambila yandi na
mutindu yina ke yangidikaka yandi, na kivuvu mpe buzitu.
29 Ya tsyelika, Nzambi ya beto kele tiya yina ke nyengisaka.

13

Nkadulu yina ke yangidikaka Nzambi

1 Beno tatamana na kuzolasana mutindu bampangi.
2 Beno zimbana ve na kuyamba banzenza na bayinzo ya
beno. Ya tsyelika, na kusala mutindu yina, bantu ya nkaka
yambaka bambazi ata kuzaba.
3 Beno fwana kubambuka moyo na bayina kele na boloko
mutindu ti beno kele na boloko kintwadi na bawu. Beno
bambuka moyo mpe na bayina ba ke na kutalisa mpasi, samu
ti beno mpe kele na nzutu mutindu bawu.
4 Bantu nyonso fwana kuzitisa makwela. Bakala fwana
kusala ve kinsunza, mutindu mosi mpe kento ya yandi.
Nzambi ke fundisa bantu ya kindumba mpe ya kinsuza.
5 Beno fwana kuvwanda ve na nkadulu ya kuzola mbongo.
Beno yangalala na bima yina kele na beno, samu ti yandi mosi
Nzambi tubaka: «Mu ke bika nge ve, mu ke kabuka ve na nge.»
6 Na yina, beto lenda kutuba na kivuvu nyonso:
«Mfumu kele kisadisi ya munu
mpe mu ke vwanda ve na boma ya kima.
Yinki muntu lenda kusala munu?»
7 Beno fwana kubambuka moyo na bantwadisi ya beno
yina zabisaka beno mambu ya Nzambi. Beno kanisa wapi
mutindu luzingu ya bawu sukaka, mpe beno landa ndyatulu
ya bawu na kiminu.
8 Yesu-Klisto ke kaka mutindu mosi mazono, bubu yayi,
mpe bantangu nyonso.
9 Beno bika ve ti ba vuna beno na konso mutindu ya
bandongosolo ya malu-malu. Ya kele mbote ti bumbote ya
Nzambi kindisa bantima ya beno, kasi ve misiku yina me
tadila madya. Bayina ke sadilaka misiku yina, ke kuzwa ve
ndandu na yawu.
10 Banganga-Nzambi ke salaka kisalu ya bawu na kati ya
kivinga ya longo. Kasi bawu kele ve na muswa ya kudya bima
yina ba ke pesaka mutindu munkayulu na mesa ya kuyoka
minkayulu.
11 Nganga-Nzambi ya ntete ke nataka menga ya bibulu
na kati ya kivinga ya kulutila longo samu na mulemvo
ya masumu. Kasi ba ke basisaka banzutu ya bibulu yina

13:5 Mus 31.6,8; Ywa 1.5 **13:6** Mga 118.6

na ngaanda ya mbanza samu na kuyoka yawu, ntama na kivwandu.
12 Ni yawu yina, Yesu mpe kufwaka na ngaanda ya mbanza
samu na kuvedisa bantu nyonso na menga ya yandi mosi.
13 Na yina, beto basika na mbanza, ntama na kivwandu
mpe beto kwenda kubwabana yandi, samu ti ba vweza beto
mutindu ba vwezaka yandi.
14 Ya tsyelika, awa na ntoto beto kele ve na mbanza yina ke
vwanda seko. Kasi beto ke na kusosa mbanza yina ke kwiza
na mantwala.
15 Na yina, na luve ya Yesu, beto bika ve na kupesa na
Nzambi masiika mutindu munkayulu. Ya zola kutuba: Bam-
pova ya yinwa ya beto yina ke na kukembisa Nkumbu ya
yandi.
16 Beno fwana kuzimbana ve na kusala mambu ya mbote,
mpe na kusalasana. Ni minkayulu ya mutindu yina Nzambi
ke zolaka.
17 Beno zitisa bantwadisi ya beno, mpe beno tumama na
bawu. Ya tsyelika, bawu ke bikaka ve na kukeba beno mbote,
samu ti bawu ke zabisa na sika ya Nzambi wapi mutindu
bawu kebaka beno. Beno fwana kusala nyonso yina me
lunga, samu ti bawu sala kisalu ya bawu na kilengi. Bawu
fwana kusala yawu ve na manyongo, kana ve beno ke kuzwa
ndandu ve.
18 Beno sambidila beto. Beto ke na kivuvu ti beto kele ve na
dyambu ya yimbi na kati ya bantima ya beto, samu ti beto ke
sosaka kaka na kuvwanda na nkadulu ya mbote na mambu
nyonso.
19 Mu ke na kulomba beno na kusambila Nzambi, samu ti
yandi pesa munu nzila ya kuvutuka na nswalu nyonso na
sika ya beno.

Bambote mpe mambu ya nsuka

20 Nzambi yina ke pesaka kizunu, vumbulaka Mfumu ya
beto Yesu na kati ya bantu ya kufwa. Nzambi me kumisa
yandi muvungi ya nene ya mameme, na lusalusu ya menga
ya yandi yina salaka ngwisani ya bantangu nyonso na beto.
21 Bika ti Nzambi kupesa beno ngolo ya kusala mambu
ya mbote, samu ti beno lungisa luzolo ya yandi. Bika ti na
lusalusu ya Yesu-Klisto, yandi sala na beto mambu yina ke
yangidikaka yandi. Nkembo kuvwanda na Yesu-Klisto tii
seko! Ameni.
22 Bampangi, mu ke na kutumisa beno na kuwa na
mvibudulu nyonso mambu ya nkindusulu yina mu me zabisa
beno. Na kutala mbote, mukanda ya munu kele yinda mingi
ve.

23 Mu ke na kuzabisa beno nsangu yayi: Mpangi ya beto
Timote ke dyaka ve na boloko. Kana yandi kuma mbangu
awa, mu ke kwiza na yandi samu na kutala beno.
24 Beno pesa mbote na sika ya bantwadisi nyonso ya beno,
mpe na bantu nyonso ya longo. Bampangi ya yinsi ya Itali me
fidisa beno bambote.
25 Bika ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na beno
nyonso.

Mukanda ya ZAKI NKOTOLO

Zaki sonikaka mukanda yayi samu na kupesa malongi ya kudyatila na «bifumba kumi na zole ya kumwangana na yinza nyonso» (Zak 1.1). Yandi ke na kuzonzila bankadulu ya yimbi ya ba-Klisto na sika ya bampangi ya bawu ba-Klisto mpe na sika ya bayina kele ve ba-Klisto.

Bantu mingi ke banzaka ti Zaki, kisoniki ya mukanda yayi, vwandaka mpangi ya Yesu (Mat 13.55; Mke 6.3).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Zak 1.1).
- Zaki ke na kuzonzila dyambu ya ndwenga (Zak 1.2-8*).
- Malongi samu na bumputu, kimvwama, bampasi, bantontolo, mpe buklisto ya tsyelika (Zak 1.9-27).
- Yandi ke na kusemba ba-Klisto yina ke swasikisaka bantu (Zak 2.1-13).
- Yandi ke na kuzonzila dyambu ya ngudi: ni kulakisa kiminu na lusalusu ya bisalu ya mbote (Zak 2.14-26).
- Zaki ke na kusadila bifwani mingi samu na kulakisa yimbi nyonso yina ke katukaka na yinwa (Zak 3.1-12).
- Yandi ke na kuzonzila dyaka ndwenga ya tsyelika (Zak 3.13-18).
- Yandi ke na kusemba na ngolo nyonso bayina ke zolaka kuswana mpe kunwana, bayina ke zolaka mambu ya yinza, bayina ke fundisaka bampangi ya bawu, mpe bamvwama yina ke nyokolaka bisadi ya bawu (Zak 4.1–5.6).
- Zaki ke na kukindisa ba-Klisto na kuvwanda na mvibudulu, na kutatamana na lusambulu, mpe na kusalasana (Zak 5.7-20).

Bambote

1 Ni munu Zaki yina kele kisadi ya Nzambi mpe ya MfumuYesu-Klisto, mu ke na kusonika mukanda yayi na sika bifumba kumi na zole ya kumwangana na yinza nyonso. Mbote ya beto!

Mvibudulu na kati ya bantontolo

2 Bampangi, beno yangalala mingi na konso ntotolo yina ke kuminaka beno.

3 Beno bambuka moyo ti, ntangu kiminu ya beno ke nungaka bantontolo, yawu ke pesaka beno mvibudulu.

4 Kasi mvibudulu ya beno fwana kuvwanda ya kulunga. Na
yina, beno ke vwanda bantu ya kulunga mpe ya kudedama,
mpe beno ke kondwa kima ve.
5 Kana muntu na kati ya beno ke na kukondwa ndwenga,
yandi lomba yawu na Nzambi, mpe Nzambi ke pesa yandi
yawu, samu ti Nzambi ke pesaka na bantu nyonso na ntima
ya mbote mpe ata kupesa masembo.
6 Kasi yandi lomba yawu na kiminu ata kusala ntembe.
Muntu yina ke na kusala ntembe kele mutindu maza ya mubu
yina mupepe ke na kuningisa mpe kunanguna.
7 Muntu ya mutindu yina fwana kubanza ve ti yandi ke
kuzwa kima na Mfumu.
8 Yandi kele muntu ya ntembe yina ke sobaka mabanza
mpe nkadulu ya yandi konso ntangu.

Muwelo mpe mvwama

9 Mpangi yina kele muwelo fwana kuvwanda na nsayi,
samu ti Nzambi ke zangula yandi.
10 Mpangi yina kele mvwama fwana kuvwanda na nsayi
ntangu Nzambi ke kulula yandi. Mutindu kifulu ya mfinda,
mvwama ke zinga ntangu mingi ve.
11 Ntangu ke basikaka, mpe tiya ya yawu ya kulutila ke
yumisaka matiti. Kifulu ke kubwaka, mpe kitoko ya yawu ke
manisaka. Ni mutindu yayi mvwama ke kufwa mpe ke bika
bisalu ya yandi.

Kununga bantontolo

12 Kyese na muntu yina ke vibidilaka bantontolo. Na man-
ima ya kununga yawu, yandi ke kuzwa luzingu ya mankululu
mutindu Nzambi salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi.
13 Ntangu bantontolo ke kuminaka muntu, yandi bikaka
na kutuba: «Nzambi ke na kutonta munu.» Mambu ya yimbi
lenda kutonta Nzambi ve, mpe Nzambi lenda kutonta muntu
ve.
14 Kasi muntu ni muntu kele ya kutonta ntangu yandi ke
vwandaka na bansatu ya yimbi, mpe ke landaka yawu.
15 Ntangu beto ke sadilaka bansatu ya yimbi, yawu ke
kumaka disumu, mpe ntangu disumu ke kumaka kifu ya
konso ntangu, yawu ke pesaka lufwa.
16 Bampangi ya munu ya luzolo, muntu vuna beno ve.
17 Makabu nyonso ya kulutila mbote ke katukaka na zulu,
na sika ya Nzambi, Kiyidiki ya bansemo ya zulu. Mpe na
sika ya yandi, nsobolo ke vwandaka ve. Yandi ke sobaka ve
mutindu mpewo ke sobaka bisika.
18 Na luzolo ya yandi mpe na lusalusu ya mambu ya yandi
ya butsyelika, Nzambi pesaka beto luzingu, samu ti beto
vwanda na mantwala ya bima nyonso yina yandi yidikaka.

Kuwa mpe kusadila Mambu ya Nzambi

19 Bampangi ya munu ya luzolo, beno bambuka moyo na
mambu yayi: Konso muntu fwana kuvwanda ya kukubama
na kuwa, kasi yandi fwana kuzonza mpe kudasuka na
nswalu ve,
20 samu ti muntu ya kudasuka ke salaka ve mambu ya
kulunga na ntwala ya Nzambi.
21 Ni yawu yina, beno bika mambu nyonso ya busafu mpe
mavanga nyonso ya yimbi. Beno ndima na lembami mambu
yina Nzambi tulaka na bantima ya beno, samu ti yawu lenda
kuvuukisa beno.
22 Ya me lunga ve na kuwa kaka mambu ya Nzambi, kasi
beno fwana kusadila yawu. Kana beno sadila yawu ve, beno
ke na kuvuna banzutu ya beno mosi.
23 Muntu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke
sadilaka yawu ve me fwanana na muntu yina ke na kutala
kizizi ya yandi na kitala-tala.
24 Na manima ya kutala kizizi ya yandi, yandi ke kwenda
mpe ke zaba dyaka ve wapi mutindu yandi kele.
25 Kasi muntu yina ke yindulaka na Musiku ya kulunga yina
ke pesaka beto kimpwanza, ke vwandaka ya kwikama na
mambu yina. Yandi ke sosaka kaka ve na kuwa yawu, kasi
ke sadilaka yawu. Muntu ya mutindu yina ke tala nsayi na
bisalu ya yandi.
26 Kana muntu ke na kukanisa ti yandi ke sambilaka ya
tsyelika, kasi yandi zaba ve kukutika yinwa ya yandi, yandi
ke na kuvunama, mpe kusambila ya yandi kele mpamba.
27 Kusambila ya kuvedila mpe ya tsyelika na ntwala ya Tata
Nzambi, ni kusadisa bansaana mpe mifwidi na bampasi ya
bawu, mpe kusumuka ve na mambu ya yimbi ya yinza.

2

Kubika na kuswasikisa bantu

1 Bampangi, beno ke na kuzinga na kiminu na Mfumu ya
beto ya nkembo Yesu-Klisto. Na yina, beno fwana kuswasik-
isa bantu ve.
2 Beno tala kifwani yayi: Mvwama yina me lwata bake
ya wolo mpe kinkuti ya ntalu me kota na kimvuka ya beno.
Mputu yina me lwata kinkuti ya yimbi me kota kuna mpe.
3 Beno ke pesa buzitu mingi na muntu yina me lwata
kinkuti ya ntalu, mpe beno ke tubila yandi: «Kwiza vwanda
awa na kisika ya buzitu.» Kasi beno ke tuba na mputu:
«Vwanda ya kutelama awa!» To «Vwanda awa, pene-pene na
kisika ya kutula makulu ya munu.»

4 Kana beno ke salaka mutindu yina, beno ke swasikisaka
bantu, mpe beno ke fundisaka bantu na mabanza ya beno ya
yimbi.
5 Bampangi ya munu ya luzolo, beno kuwa! Nzambi
soolaka bamputu ya yinza, samu ti bawu vwanda
bamvwama na kiminu, mpe kuzwa Kimfumu yina yandi
salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi.
6 Kasi beno ke yinaka bamputu. Beno ke zitisaka
bamvwama yina ke nyokolaka beno, mpe ke nataka beno na
ntwala ya mifundisi.
7 Ni bawu mpe ke safulaka nkumbu ya mbote yina Nzambi
pesaka beno.
8 Dibuku ya Nzambi ke zabisaka: «Zola mpangi ya nge
mutindu nge mosi.» Ya kele Musiku ya Kimfumu ya Nzambi.
Kana beno ke sadilaka yawu, beno ke salaka mambu ya
mbote.
9 Kasi, kana beno ke swasikisaka bantu, beno ke salaka
disumu, mpe Musiku ke bedisaka beno, samu ti beno ke
tumamaka na yawu ve.
10 Kana muntu me tumama na Misiku nyonso, kasi yandi
me lembana na kutumama na mosi, yandi me sumuka na
Misiku nyonso.
11 Nzambi yina tubaka «Kusala kinsuza ve», tubaka mpe
«Kufwa muntu ve.» Na yina, kana muntu me sala kinsuza ve,
kasi yandi me kufwa muntu, yandi me tumama ve na Misiku.
12 Na yina, beno fwana kuzonza mpe kudyatila mutindu
bantu yina Musiku ya kimpwanza ke fundisa.
13 Ntangu Nzambi ke fundisa bantu, yandi ke tala ve kyadi
na bayina ke talaka ve bampangi kyadi. Kasi bayina ke talaka
bampangi kyadi, ke nunga lufundusu.

Kulakisa kiminu na bisalu ya mbote

14 Bampangi, wapi mfunu na kutuba «Mu ke na kiminu»
kana yawu lenda kutalana ve na bisalu ya mbote? Kiminu
ya mutindu yina lenda kuvuukisa ve.
15 Kana mpangi ya beno kele ve na lele ya kulwata, to ke na
madya ve,
16 samu na yinki beno ke tubila yandi: «Kwenda mbote!
Lwata binkuti ya madidi, mpe kudya mbote!» Kuzabisa
yandi mutindu yina kele mambu ya mpamba kana beno pesa
yandi ve bima yina ke na yandi nsatu.
17 Mutindu mosi, kana kiminu ke na kutalana ve na bisalu
ya mbote, yawu kele ya kufwa.
18 Kasi muntu ke tubila munu: «Nge, nge ke na kiminu, mpe
munu, mu ke salaka bisalu ya mbote.» Mu ke vutula yandi:

2:11 Kbk 20.13-14; Mus 5.17-18

«Lakisa munu kiminu ya nge ata bisalu, mpe mu ke lakisa nge kiminu ya munu na bisalu ya munu.»

19 Nge ke kwikilaka ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ya ke mambu ya mbote. Bampeve ya yimbi mpe ke kwikilaka yawu, mpe ba ke tekitaka na boma.

20 Muntu ya ndwenga ve! Mu ke lakisa nge ti kiminu ata bisalu kele mpamba.

21 Nzambi talaka ya kudedama nkooko ya beto Abalayami samu na bisalu ya yandi ntangu yandi pesaka mwana ya yandi Isaaki mutindu munkayulu na zulu ya kiyokolo ya minkayulu.

22 Nge ke na kutala ti kiminu ya yandi vwandaka na bisalu, mpe kiminu ya yandi kumaka ya kudedama samu na bisalu yina yandi salaka.

23 Na yina, mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi salamaka: «Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe Nzambi talaka yandi muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi», mpe ba bokilaka yandi ndiku ya Nzambi.

24 Beno me tala! Muntu kele ya kudedama na meso ya Nzambi samu na kiminu kaka ve, kasi mpe samu na bisalu ya yandi.

25 Mutindu mosi mpe Layabe kento ya kinsuza talanaka ya kudedama na meso ya Nzambi samu na bisalu ya yandi ntangu yandi yambaka bantumwa ya Isayeli, mpe vutulaka bawu na nzila ya nkaka.

26 Na yina, mutindu nzutu kele ya kufwa kana mwela kele ve, mutindu mosi mpe, kiminu kele ya kufwa kana bisalu kele ve.

3

Kusungika nzonzolo

1 Bampangi, beno vwanda milongisi mingi ve ya Mambu ya Nzambi. Beno zaba ti beto milongisi ke lutila bantu ya nkaka na kuzwa lufundusu ya kulutila ngolo.

2 Beto nyonso ke kubwaka na masumu bambala mingi. Kana muntu ke kubwaka ve na nzonzolo ya yandi, yandi kele muntu ya kulunga yina lenda kukutika nzutu ya yandi nyonso.

3 Beto ke tulaka kisengo ya fyoti na yinwa ya bampunda, samu ti bawu tumama na beto. Na kisengo yina, beto lenda kutwadisa mpe nzutu nyonso ya bawu.

4 Beno tala masuwa: Yawu kele nene mingi, mpe bitembo ke nataka yawu, kasi ni dibaya ya fyoti ke twadisaka yawu, mpe yawu ke kwendaka kisika kinati-masuwa ke zolaka.

2:23 Mba 15.6 **2:25** Ywa 2.1-21

5 Mutindu mosi, yinwa kele kinama ya fyoti ya nzutu, kasi
yawu lenda lakisa lulendo ya nene. Beno tala wapi mutindu
tiya ya fyoti lenda kuyoka mfinda ya nene.
6 Yinwa kele mutindu tiya. Kinama yayi ya nzutu kele ya
kufuluka na yimbi, mpe ke bebisaka nzutu nyonso ya beto.
Yawu ke fulusaka luzingu nyonso ya beto na tiya yina ke
katukaka na mbungulu.

7 Muntu lenda kuyala mitindu mingi ya bibulu ya mfinda,
ya bandeke, ya banyoka mpe ya bambisi ya maza, mpe yandi
ke yalaka bawu.
8 Kasi ata muntu ke lendaka na kuyala yinwa, samu ti yawu
kele kima ya yimbi yina muntu lenda kukutika ve. Yawu ke
ya kufuluka na misa yina ke kufwaka bantu.
9 Na yawu, beto ke kembilaka Mfumu Nzambi Tata ya beto,
mpe kaka ni na yawu, beto ke singaka bantu yina Nzambi
yidikaka na kifwani ya yandi.

10 Mambu ya kukembila mpe ya kusinga ke basikaka na
yinwa kaka mosi. Bampangi, ya fwana kuvwanda mpila yina
ve.
11 Mukelo mosi lenda kubasisa ve maza ya mbote mpe ya
ndudi.
12 Bampangi, yinti ya fike lenda kubuta ve bambuma ya
olive, mpe yinti ya vinu lenda kubuta ve bafike. Mukelo ya
maza ya mungwa lenda kubasisa ve maza ya mbote.

Ndwenga ya tsyelika

13 Kana na kati ya beno kele na muntu ya ndwenga mpe
ya mayela, yandi lakisa yawu na ndyatulu ya mbote, mpe na
kusala bisalu na lembami mpe na ndwenga.
14 Kasi, kana beno kele na musoki mpe ke zolaka kuswana,
beno bika na kuzonza na lunangu mpe beno bika na ku-
manga butsyelika.
15 Ndwenga ya mutindu yina ke katukaka ve na zulu, kasi
yawu kele ya yinza mpe ya kimuntu. Ya ke katukaka na
Satana.
16 Kisika kele musoki mpe bansatu ya kuswana, muvusu na
mambu nyonso ya yimbi kele kuna mpe.
17 Kasi muntu yina ke na ndwenga yina ke katukaka na zulu
ke ntete-ntete na ntima ya kuvedila. Yandi ke zolaka kizunu,
lembami mpe bundiku. Yandi ke talaka bantu kyadi, mpe ke
salaka bisalu mingi ya mbote. Yandi ke talaka bantu nyonso
mutindu mosi, mpe ke na bantima zole ve.
18 Bantu yina ke zolaka kizunu ke kunaka yawu na kizunga
ya bawu, mpe mbuma yina bawu ke bukaka ni ludedomo.

4

Bambeni ya Nzambi

1 Beno ke nwanaka mpe ke swanaka, samu ti bantima
ya beno ke ya kufuluka na bansatu ya yimbi ya kusadila
mabanza ya beno ya munimi.
2 Beno ke vwandaka na nsatu ya kima, kasi beno ke lendaka
ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke kubamaka na kufwa
mpangi. Beno ke vwandaka na nsatu ya kima ya nkaka,
kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke
swanaka mpe ke nwanaka. Beno ke kuzwaka ve bima yina ke
na beno nsatu, samu ti beno ke lombaka yawu ve na Nzambi.
3 Beno ke lombaka, kasi beno ke kuzwaka kima ve, samu
ti beno ke lombaka na mutindu ya yimbi. Beno ke lombaka
samu na kusadila bansatu ya beno ya yimbi.
4 Bantu ya masumu! Beno zaba ve ti kuzola mambu ya
yinza, ni kuyina Nzambi? Muntu yina ke zolaka kuvwanda
nkundi ya yinza ke kumaka mbeni ya Nzambi.
5 Na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka: «Nzambi ke salaka
beto kimbanda samu na mpeve yina yandi tulaka na beto.»
Beno banza ti mambu yayi kele ya mpamba?
6 Kasi Nzambi ke pesaka beto lusakumunu ya kulutila
nene. Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «Nzambi ke mangaka
bantu ya lunangu, kasi yandi ke pesaka bantu ya mpamba
lusakumunu.»
7 Na yina, beno tumama na Nzambi. Beno tatamana na
kumanga Satana, mpe yandi ke kima ntama na beno.
8 Beno kwiza pene-pene na Nzambi, mpe yandi ke kwiza
pene-pene na beno. Beno misumuki, beno sukula maboko ya
beno, mpe beno bantu ya bantima zole, beno vedisa bantima
ya beno.
9 Beno vwanda na kyadi. Beno dila, mpe beno nyonga.
Beno balula kuseka ya beno na kudila, mpe kyese ya beno na
kyadi.
10 Beno kuluka na ntwala ya Nzambi, mpe yandi ke zangula
beno.

Kufundisa mpangi ve

11 Bampangi, beno bika na kuzonza mambu ya yimbi beno
na beno. Ya tsyelika, muntu yina ke na kuzonza mambu ya
yimbi na nzutu ya mpangi, to yina ke na kufundisa mpangi ke
na kuzonza mambu ya yimbi na Misiku mpe ke na kufundisa
yawu. Kasi, kana nge ke na kufundisa Misiku, nge kele ve
muntu yina ke tumamaka na Misiku, kasi nge kele mufundisi
ya yawu.

4:6 Bng 3.34

12 Kaka ni Nzambi ke pesaka misiku, mpe kele mufundisi.
Kaka ni yandi lenda kuvuukisa to kufwa. Kasi nge, nani nge
kele samu na kufundisa mpangi ya nge?

Kusala lunangu ve

13 Ntangu yayi, beno kuwa munu mbote, beno bayina ke
tubaka: «Bubu yayi to mbasi, beto ke kwenda na mbanza
yayi, mpe beto ke lutisa mvula mosi kuna samu na kusala
mumbungu, mpe kuzwa mbongo.»
14 Beno zaba ve yinki ke salama mbasi na luzingu ya beno,
samu ti beno kele mutindu dibungi yina ke basikaka mpe ke
zimbanaka na manima ya mwa ntangu.
15 Beno tala wapi mutindu beno fwana kuzonza: «Kana
Mfumu zola, beto ke zinga, mpe beto ke sala mambu yayi, to
mambu yina.»
16 Kasi beno ke na kusala lunangu mpe matalana. Lunangu
ya mutindu yina kele yimbi.
17 Na yina, muntu yina zaba kusala mambu ya mbote, kasi
ke na kusala yawu ve ke na kusala disumu.

5

Masembo samu na bamvwama

1 Ntangu yayi, beno kuwa munu, beno bamvwama! Beno
nyonga, mpe beno dila samu na bampasi yina ke kumina
beno.
2 Bimvwama ya beno me bola, mpe banselele me kudya
binkuti ya beno.
3 Wolo mpe mbongo ya beno kele ya kufuluka na mbungi,
mpe mbungi yayi ke vwanda mutindu mbangi na nzutu ya
beno, mpe ke yoka beno nzutu nyonso mutindu tiya. Beno
me kutika bimvwama na bilumbu yayi ya nsuka.
4 Beno me pesa ve difuta na biyonziki ya bambuma ya
beno. Beno kuwa manyongo ya bawu! Bidilu ya biyonziki ya
bambuma me kuma tii na Nzambi, Mfumu ya yinza nyonso.
5 Beno vwandaka zinga na ntoto na kati ya kyese mpe na
kati ya bimvwama, mpe beno vwandaka kudya mpe yukuta
mingi na kilumbu yina ba ke kufwaka bibulu.
6 Beno vwandaka fundisa bantu ya kudedama, mpe vwan-
daka kufwa bawu ata kupesa bawu luve ya kunwanina nzutu
ya bawu.

Kuvwanda na mvibudulu tii na mvutukulu ya Mfumu

7 Bampangi, beno vwanda na mvibudulu tii na kilumbu
yina Mfumu ke vutuka. Beno tala kisadi-bilanga! Yandi ke
vingilaka na mvibudulu nyonso bambuma ya mbote ya ntoto
katuka bamvula ya ntete tii na bamvula ya nsuka.

8 Beno mpe, beno vwanda na mvibudulu. Beno kindisa
bantima ya beno, samu ti Mfumu ke vutuka na mwa ntangu.
9 Bampangi, beno bika na kunyongasanaka samu ti Nzambi
fundisa beno ve. Na mwa ntangu, mufundisi ke kwiza.
10 Bampangi, mimbikudi yina vwandaka zonza na nkumbu
ya Mfumu vwandaka na mvibudulu ntangu ba vwandaka
tala mpasi. Beno dyatila mutindu bawu.
11 Beto ke tubaka ti Mfumu sakumunaka bawu, samu ti
ba vwandaka na mvibudulu tii na nsukunu. Beno kuwaka
mvibudulu ya Yobi, mpe beno zaba yinki Mfumu salaka na
nsuka samu na yandi, samu ti Mfumu kele ya kufuluka na
mbote mpe na kyadi.

Bankindusulu ya nsuka

12 Bampangi, ntete-ntete, beno bika na kudya ndefi na zulu,
to na ntoto, to na kima ya nkaka. Kasi, kundima ya beno
vwanda «Ee», mpe kumanga ya beno vwanda «Ve». Na yina,
Nzambi ke fundisa beno ve.
13 Kana muntu ke na kutala mpasi na kati ya beno, yandi
sambila Nzambi. Kana muntu ke na kyese, yandi yimba
banzimbu ya kusiika Nzambi.
14 Kana muntu na kati ya beno ke na kubeela, yandi bokila
bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi. Bawu ke sambidila
yandi, mpe ke tula yandi mafuta na nkumbu ya Mfumu.
15 Lusambulu ya kiminu ke vuukisa mbevo. Mfumu ke pesa
yandi mavimpi ya mbote, mpe kana yandi salaka masumu,
Nzambi ke lemvokila yandi yawu.
16 Na yina, beno fungula masumu beno na beno, mpe
beno sambidila bampangi beno na beno samu na kubeluka.
Lusambulu ya muntu ya kudedama ke na lulendo mingi.
17 Eli vwandaka muntu mutindu beto, kasi yandi tata-
manaka na kusambila, samu ti mvula noka dyaka ve. Na
yina, bamvula tatu na bangonda sambanu lutaka, mpe mvula
nokaka ve.
18 Na manima, yandi sambilaka dyaka, mpe mvula ban-
daka na kunoka, mpe ntoto basisaka bambuma.
19 Bampangi, kana muntu na kati ya beno me zimbana
nzila ya butsyelika, mpe kana muntu ya nkaka vutula yandi,
20 beno fwana kuzaba ti muntu yina ke katula musumuki
na nzila ya yimbi ke vuukisa yandi na lufwa, mpe Nzambi ke
lemvokila masumu mingi.

Mukanda ya ntete ya
PYELE
NKOTOLO

Pyele fidisaka mukanda yayi ya ntete na sika ya ba-Klisto ya kumwangana na bizunga tanu yayi: Ponte, Ngalatiya, Kapadose, Aziya, mpe Bitini. Bantu yina vwandaka kwikila na Klisto ve ya bizunga yina vwandaka safula mpe funda ba-Klisto na mambu ya konso mutindu, mpe vwandaka sosa na kutalisa bawu mpasi. Ni yawu yina, Pyele fidisaka bawu mukanda yayi samu na kupesa dyaka bawu kibakala na kusikika meso ya bawu na Yesu-Klisto, yina talaka mpasi yina bawu vwandaka tala.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (1Py 1.1-2).
- Pyele ke na kubambula moyo na ba-Klisto wapi mutindu Nzambi vuukisaka bawu mpe pesaka bawu kivuvu ya tsyelika na lufwa mpe mvumbukulu ya Yesu-Klisto (1Py 1.3-12).
- Pyele ke na kukindisa bawu na kuvwanda ya kukubama, na kufungula meso mpe na kuzinga na kati ya bulongo na bundiku na Klisto (1Py 1.13–2.10).
- Pyele ke na kukindisa bawu na kubaka kifwani ya Klisto. Yandi ke na kupesa bawu malongi ya kusadila na yina me tadila bisalu ya yinsi, kintwadi na kati ya bisadi mpe bamfumu, buzitu na makwela na kati ya kento na bakala, luzingu ya kintwadi, mpe mutindu ya kudyatila na ntwala ya bayina zaba ve Nzambi (1Py 2.11–4.19).
- Pyele ke na kukindisa bakuluntu to bantwadisi ya dibu-undu, bantwenya mpe mikwikisi nyonso na kutatamana na kutula kivuvu ya bawu na bansilulu ya Nzambi ata ti bampasi kele (1Py 5.1-11).
- Bambote ya nsuka (1Py 5.12-14).

Bambote

1 Ni munu, Pyele, yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na
kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu yina Nzambi soolaka
mpe ke zingaka na bayinsi ya nzenza na kati ya bizunga ya
Ponte, ya Ngalatiya, ya Kapadose, ya Aziya, mpe ya Bitini.
2 Tata Nzambi soolaka beno mutindu yandi kubikaka yawu
ntete na mabanza ya yandi. Yandi salaka ti beno vwanda
dikanda ya longo na lusalusu ya Mpeve ya yandi, samu ti
beno tumama na Yesu-Klisto, mpe menga ya yandi vedisa
beno. Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno
kizunu ya kulutila.

Kivuvu yina ke katukaka na luzingu ya malu-malu

3 Beto kembila Nzambi, Tata ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.
Na bunene ya kyadi yina yandi ke talaka bantu, yandi pesaka
beto luzingu ya malu-malu ntangu yandi vumbulaka Yesu na
lufwa. Na yina, beto kele na Kivuvu yina katukaka na luzingu
yina
4 samu na kuzwa kimvwama yina lenda ve kubeba,
kukuma mvindu to kumanisa kitoko. Nzambi ke na
kubumba yawu na mazulu samu na beno.
5 Lulendo ya yandi ke kebaka beno na lusalusu ya kiminu
tii ntangu ke kwiza mpulusu yina yandi me kubika samu na
kilumbu ya nsuka.

6 Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka na kilengi ata ti
bantontolo ya konso mutindu fwana kutalisa beno kyadi na
mwa ntangu fyoti.
7 Yawu kele samu na kutala bunene ya kiminu ya beno.
Ata ti wolo ke bebaka, ba ke tulaka yawu na tiya samu na
kutala kana yawu kele mbote. Kasi kiminu yina ke nungaka
bantontolo me lutila kitoko na wolo yina ke bebaka. Yawu
ke sala ti beno kuzwa masiika, nkembo, mpe buzitu ntangu
Yesu-Klisto ke vutuka.
8 Beno ke zolaka yandi ata ti beno talaka yandi ve. Beno ke
kwikilaka yandi ata ti nabunu beno tala yandi. Ni yawu yina,
beno kele ya kufuluka na kilengi ya nene yina ata muntu
lenda kuzonzila.
9 Beno kele na kilengi yina samu ti beno me kuzwa mpu-
lusu. Ni yawu kele musendo ya beno na kuvwanda na kiminu
na Yesu-Klisto.
10 Mimbikudi sosaka mingi na kuzaba mpe kubakula mpu-
lusu yina. Bawu bikulaka na yina me tadila dikabu yina
Nzambi pesaka beno nsilulu.
11 Bawu vwandaka sala ngolo samu na kubakula wapi
ntangu mpe wapi mutindu fwanaka salama mambu yina
Mpeve ya Klisto zabisaka. Mpeve yango vwandaka na bawu,
mpe vwandaka zabisa bawu bampasi yina Klisto fwanaka
tala, mpe nkembo yina ke kwiza na manima ya bampasi yina.
12 Nzambi tubaka na mimbikudi ti mambu yina yandi
zabisaka bawu vwandaka ve samu na bawu mosi, kasi samu
na beno. Ntangu yayi, ba me zabisa beno mambu yango na
lusalusu ya milongisi ya Nsangu ya Mbote yina me zonzila
yawu na lulendo ya Mpeve ya Longo yina katukaka na zulu.
Bambazi, bawu mosi mpe, ke zolaka mingi na kuzaba mambu
yina.

Kuvwanda na nkadulu ya bulongo

13 Ni yawu yina, beno vwanda ya kukubama mpe beno
fungula meso. Beno tula kivuvu ya beno na dikabu yina beno
ke kuzwa ntangu Yesu-Klisto ke vutuka.
14 Beno tumama na Nzambi, mpe beno bika na kusadila
bansatu ya kimuntu yina vwandaka na beno na ntama
ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve.
15 Mutindu Nzambi yina bokilaka beno kele ya longo, beno
mpe, beno kuma bantu ya longo na nkadulu ya beno.
16 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno vwanda
bantu ya longo, samu ti mu kele ya longo.»
17 Ntangu beno ke sambilaka, beno ke bokilaka «Tata»,
Nzambi yina ke salaka ve luswaswanu ntangu yandi ke
fundisaka konso muntu na mambu yina yandi me sala. Ni
yawu yina, ntangu nyonso yina me bikana na beno awa na
ntoto, beno vwanda na boma ya Nzambi na nkadulu ya beno.
18 Beno zaba wapi mutindu Nzambi kuulaka beno na
nkadulu ya buzoba yina bankooko ya beno pesaka beno. Ya
kele ve na lusalusu ya bima yina ke bebaka mutindu mbongo
to wolo.
19 Kasi yandi kuulaka beno na menga ya kitoko ya Klisto
yina kele mutindu menga ya mwana ya dimeme yina kele ve
na kifuuma to mvindu.
20 Nzambi soolaka Klisto ntete yandi yidika yinza. Mpe
samu na mbote ya beno, Klisto me talana na yinza na ntangu
yayi ya nsuka.
21 Ni na yandi beno ke kwikilaka Nzambi yina vumbulaka
yandi na lufwa, mpe pesaka yandi nkembo. Ni yawu yina,
beno ke salaka kiminu mpe Kivuvu na Nzambi.

Beno zolasana

22 Na kutumama ya beno na butsyelika, beno me kuma ya
kuvedila samu na kuzolasana na butsyelika mutindu bam-
pangi. Na yina, beno zolasana ya kulutila na ntima mosi.
23 Beno me kuzwa luzingu ya malu-malu. Beno me kuzwa
yawu ve na lulendo ya mbuma yina lenda kufwa, kasi na
lulendo ya mbuma yina ke kufwaka ve. Mbuma yango kele
ndinga ya moyo mpe ya bantangu nyonso ya Nzambi.
24 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Bantu nyonso kele mutindu matiti,
mpe nkembo ya bawu mutindu bifulu ya matiti.
Matiti ke yuma mpe bifulu ke kubwa.
25 Kasi ndinga ya Mfumu kele ya bantangu nyonso.»
Ndinga yango, ni Nsangu ya Mbote yina ba zabisaka beno.

1:16 Knz 19.2 **1:25** Esa 40.6-8

2

Ditadi ya longo mpe dikanda ya Nzambi

1 Na yina, beno bika mambu nyonso ya yimbi. Beno bika
luvunu, mpe beno vwanda ve na bantima zole. Beno bika
musoki mpe kutonga bampangi.
2 Mutindu bana yina me butuka malu-malu yayi, beno sosa
mingi na kunwa mabene ya kuvedila ya Mambu ya Nzambi,
samu ti beno kula mpe beno kuzwa mpulusu,
3 kana «beno me zaba ti Mfumu kele mbote.»
4 Beno kwiza pene-pene ya Mfumu. Yandi kele ditadi ya
moyo yina bantu losaka, kasi yina Nzambi soolaka, samu ti
yawu kele na mfunu mingi.
5 Mutindu mosi beno mpe, beno kele matadi ya moyo ya
ntungulu ya yinzo ya kimpeve samu na kuyidika kimvuka
ya banganga-Nzambi ya longo yina ke pesa minkayulu ya
kimpeve na Nzambi, mpe Nzambi ke ndima yawu samu na
Yesu-Klisto.
6 Ya tsyelika, ya sonamaka na Dibuku ya Nzambi:
«Mu me soola ditadi ya ntalu mingi
yina mu ke tula na mbanza Siyone
mutindu ditadi ya kulutila mfunu.
Muntu yina ke sala kivuvu na yawu
ke tala nsoni ve.»
7 Ditadi yango ke pesaka buzitu na beno yina ke kwikilaka.
Kasi samu na bayina ke kwikilaka ve,
«Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka
me kuma ditadi ya mfunu
yina ke na kusimba yinzo nyonso.»
8 Na kisika ya nkaka na kati ya Dibuku ya Nzambi, ba
sonikaka:
«Ya kele ditadi yina bantu ke bulaka dibaku.
Ditadi ya nene yina ke bwisaka bantu.»
Bantu me bula dibaku, samu ti bawu me manga na kukwikila
na Mambu ya Nzambi, mpe ni mambu yina fwanaka kumina
bawu.
9 Kasi beno, beno kele dikanda yina Nzambi soolaka,
dikanda ya banganga-Nzambi ya Ntinu, yinsi ya longo, mpe
bana ya Nzambi. Nzambi bokilaka beno samu ti beno zabisa
bisalu ya yandi ya kitoko. Ni yawu yina, yandi katulaka beno
na mpimpa samu na kulutisa beno na nsemo ya ngitukulu.
10 Na ntama, beno vwandaka ve dikanda ya Nzambi. Kasi
ntangu yayi, beno me kuma dikanda ya yandi. Na ntama,
Nzambi talaka ve beno kyadi. Kasi ntangu yayi, yandi me tala
beno kyadi.

2:3 Mga 34.9 **2:6** Esa 28.16 **2:8** Mga 118.22; Esa 8.14

Kuvwanda ya kutumama mutindu mundongo ya Nzambi

11 Bampangi ya luzolo, beno ke na kuzinga na yinza yayi
mutindu banzenza mpe bantu yina ke luta. Ni yawu yina, mu
ke na kukindisa beno na kubika bansatu ya beno ya kimuntu.
Yawu ke nwanisaka mwela.
12 Beno vwanda na nkadulu ya mbote na ntwala ya bantu
yina zaba ve Nzambi. Na yina, ata bawu zonza mambu ya
yimbi na yina me tadila beno ti beno kele bantu ya yimbi,
bawu ke zaba bisalu ya beno ya mbote, mpe ke kembisa
Nzambi na kilumbu yina yandi ke kwiza.
13 Samu na Mfumu Nzambi, beno tumama na bamfumu
nyonso. Beno tumama na ntinu yina kele mfumu ya bantu
nyonso,
14 mpe na bilandi ya yandi yina yandi ke fidisaka samu
na kusemba bimpumbulu mpe kupesa masiika na bayina ke
salaka mambu ya mbote.
15 Ya tsyelika, Nzambi zola ti beno sala mambu ya mbote
samu na kukangisa yinwa na bizoba yina zaba ve mambu
yina bawu ke salaka.
16 Beno dyatila mutindu bantu ya kimpwanza. Kimpwanza
ya beno fwana kuvwanda ve mutindu lele yina ke bumbaka
yimbi ya beno. Kasi beno vwanda bandongo ya Nzambi.
17 Beno zitisa bantu nyonso, mpe beno zola bampangi ya
beno ya kiminu. Beno vwanda na boma ya Nzambi, mpe
beno zitisa ntinu.

Mutindu ya kuvibidila bampasi

18 Beno bisadi, beno tumama na buzitu nyonso na bam-
fumu ya beno. Beno tumama kaka ve na bamfumu yina ke
na ntima ya mbote mpe ya kulembama, kasi mpe na bayina
ke na ntima ya yimbi.
19 Ya tsyelika, ya kele mbote na kuvibidila bampasi yina ba
ke talisaka beno ata kusala dyambu ya yimbi, samu ti beno
ke na kutumama na Nzambi.
20 Wapi ndandu kele na kuvibidila bikoti yina ba ke na
kubula nge kana nge me sala mambu ya yimbi? Kana nge ke
na kuvibidila yawu samu na mambu ya mbote yina nge me
sala, ya kele mbote na ntwala ya Nzambi.
21 Ni samu na yawu Nzambi bokilaka beno, samu ti Klisto
mpe talaka mpasi samu na beno. Na yina, yandi bikilaka
beno kifwani yina, samu ti beno landa nzila ya yandi.
22 Yandi salaka ve disumu, mpe ata dyambu ya luvunu
basikaka na yinwa ya yandi.
23 Ntangu ba fingaka yandi, yandi vutulaka ve bifingu.
Ntangu ba talisaka yandi mpasi, yandi sosaka ve na kun-
wana. Kasi yandi tulaka mambu ya yandi na maboko ya
Nzambi yina ke fundisaka bantu na mutindu ya kudedama.

24 Klisto nataka masumu ya beto na nzutu ya yandi, mpe
ndimaka na kufwa na kulunsi, samu ti beto vwanda mutindu
bantu ya kufwa na yina me tadila masumu, mpe beto kuzwa
luzingu ya kudedama. Ni na bamputa ya yandi, beno
belukaka.
25 Ya tsyelika, beno vwandaka mutindu mameme yina
zimbanaka. Kasi ntangu yayi, beno me vutuka na sika ya
muvungi mpe mukengi ya beno.

3

Bakento mpe babakala

1 Beno bakento mpe, beno tumama na babakala ya beno,
samu ti kana babakala ya nkaka ke na kukwikila ve na
Mambu ya Nzambi, bawu ke soba mabanza ya bawu, mpe ke
vwanda ya kukwikama na kiminu samu na nkadulu ya beno
ata kuzabisa bawu dyambu.
2 Bawu ke tala wapi mutindu nkadulu ya beno kele ya
kuvedila mpe ya buzitu.
3 Kitoko ya beno fwana kutalana ve na bima yina ke na
nzutu mutindu kukanga bansuki, kulwata misanga ya wolo
to binkuti ya kitoko mingi.
4 Kasi kitoko ya beno fwana kuvwanda na kati ya ntima:
Kitoko yina ke bebaka ve ya ntima ya kulembama mpe ya
kizunu. Ni yawu kele ntalu mingi na meso ya Nzambi.
5 Ni mutindu yina na ntama, bakento ya longo yina vwan-
daka sala kivuvu na Nzambi vwandaka lakisa kitoko ya
bawu. Bawu vwandaka tumama na babakala ya bawu.
6 Ni mutindu yina mpe vwandaka Saala. Yandi vwandaka
tumama na Abalayami, mpe vwandaka bokila yandi «mfumu
ya munu». Ntangu yayi, beno kele bana ya yandi kana beno
ke na kusala mambu ya mbote ata kuvwanda na boma ya
kima.
7 Beno babakala mpe, beno zinga kintwadi na bakento ya
beno, mpe beno fwana kuzaba ti bawu kele na ngolo mingi
ve mutindu beno. Beno zitisa bawu, samu ti bawu fwana
kuzwa kintwadi na beno dikabu ya luzingu ya tsyelika ya
Nzambi. Beno sala mutindu yina, samu ti ata kima kangisa
balusambulu ya beno.

Kutala mpasi samu na mambu ya mbote

8 Na yina, beno wisana mpe beno kabula na bampangi yina
ke na mpasi. Beno zolasana mutindu bampangi. Beno tala
bampangi kyadi, mpe beno vwanda bantu ya kukuluka na
ntwala ya bampangi.
9 Beno vutula ve yimbi na bayina ke salaka beno yimbi to
bifingu na bayina ke fingaka beno. Kasi beno vutula: «Bika ti

Nzambi kusakumuna beno!» Samu ti Nzambi bokilaka beno
samu na kupesa beno lusakumunu.
10 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Muntu yina zola kuvwanda na luzingu
ya kitoko mpe kuzinga na kyese,
fwana kuzonza ve mambu ya yimbi mpe ya luvunu.
11 Yandi fwana kukima mambu ya yimbi
mpe kusala mambu ya mbote.
Yandi sosa kizunu mpe yandi tatamana na kutunga yawu.
12 Ya tsyelika, meso ya Mfumu
kele ya kusikika na bantu ya kudedama,
mpe makutu ya yandi kele ya kukubama
na kuwa balusambulu ya bawu.
Kasi yandi ke pesaka manima
na bantu yina ke salaka yimbi.»
13 Nani lenda kusala beno yimbi kana beno ke na luzolo ya
kulutila ya kusala mambu ya mbote?
14 Ata ti beno ke na kutala mpasi, samu ti beno ke na kusala
mambu ya kudedama, beno vwanda na kyese. Beno tala
muntu boma ve, mpe beno vwanda ve na mabanza ya kidi-
kidi.
15 Kasi beno zitisa Klisto na bantima ya beno mutindu
Mfumu ya beno ya longo. Beno fwana kuvwanda ya
kukubama na kubangula mfunu ya Kivuvu ya beno na bay-
ina nyonso ke yufula beno yawu.
16 Kasi beno fwana kusala yawu na lembami nyonso mpe
na buzitu. Beno vwanda na nkadulu ya mbote, samu ti
bayina ke tubaka yimbi na nkadulu ya beno ya bantu ya
Klisto kufwa nsoni na mambu ya yimbi yina ba ke zonzaka
na yina me tadila beno.
17 Ya me lutila mbote na kutala mpasi samu na mambu ya
mbote yina nge ke salaka kana yawu kele luzolo ya Nzambi,
kasi na mambu ya yimbi ve yina nge ke salaka.
18 Ya tsyelika, yandi mosi Klisto kufwaka yimeni mbala
mosi samu na masumu ya bantu nyonso. Yandi vwandaka ya
kudedama. Kasi yandi kufwaka samu na bantu ya kudedama
ve, samu ti yandi nata beno na sika ya Nzambi. Ba kufwaka
yandi na nzutu ya yandi ya kimuntu, kasi Mpeve ya Longo
pesaka dyaka yandi luzingu.
19 Na ngolo ya Mpeve yina, yandi kwendaka na yinsi ya
bantu ya kufwa samu na kulongisa bawu.
20 Ya kele bayina na ntama Nzambi lakisaka mvibudulu ya
yandi ntangu Nowe vwandaka tunga nzaza, ata ti bawu man-
gaka na kutumama na Nzambi. Na yina, maza vuukisaka

3:12 Mga 34.13-17

kaka bantu ndambu yina kotaka na nzaza, bawu vwandaka bantu nana.
21 Maza yango kele kifwani ya mbotokolo yina ke na ku-
vuukisa beno ntangu yayi. Yawu kele ve samu na kusukula
masumu ya banzutu ya beno, kasi samu na kundima
mbokolo ya Nzambi na ntima ya kuvedila. Yawu ke na
kuvuukisa beno, samu ti Yesu-Klisto vumbukaka na lufwa.
22 Yandi kwendaka na zulu, mpe kele ya kuvwanda na
lubakala ya Nzambi kisika bambazi, mpe bampeve yina kele
na bumfumu mpe lulendo kele na yinsi ya lutumu ya yandi.

4

Kuzinga mutindu Nzambi ke zolaka

1 Klisto talaka mpasi na nzutu ya yandi. Beno mpe, beno
vwanda na kibakala na dibanza yayi: Muntu yina ke na
kutala mpasi na nzutu, ke na kusala dyaka ve masumu.
2 Katuka ntangu yayi, na bilumbu yina me bikana na beno,
beno fwana kuzinga ve mutindu ke na kuzola bansatu ya
beno ya kimuntu, kasi mutindu Nzambi ke na kuzola.
3 Ya tsyelika, na ntama beno lutisaka ntangu mingi na ku-
sadila mambu yina ke zolaka bayina zaba Nzambi ve. Beno
vwandaka zinga na kinsuza, na bansatu ya yimbi, na kukola
malafu, na kudya mpe kunwa mingi, mpe na kusambila
biteki.
4 Ntangu yayi, bayina zaba Nzambi ve ke na kupamuka,
samu ti beno ke na kusadila dyaka ve kintwadi na bawu
bankadulu ya yimbi. Na yina, bawu ke na kufinga beno.
5 Kasi bawu ke zabisa mavanga ya bawu ya yimbi na
Nzambi yina kele ya kukubama na kufundisa bantu ya moyo
mpe ya kufwa.
6 Ni samu na yawu ba zabisaka Nsangu ya Mbote na sika ya
bantu ya kufwa. Na yina, ata ti ba fundisaka bawu mutindu
bantu nyonso na luzingu ya bawu awa na ntoto, bawu lenda
kuzinga mutindu Nzambi na lulendo ya Mpeve ya yandi.

Kusadila makabu yina Nzambi pesaka beno

7 Nsukunu ya yinza me kuma pene-pene. Na yina, beno
zinga na mutindu me fwanana, mpe beno lala pongi ve, samu
ti beno lenda na kusambila.
8 Ntete-ntete, beno zolasana mingi, samu ti luzolo ke salaka
ti Nzambi lemvokila lutangu ya nene ya masumu.
9 Beno yamba bampangi na bayinzo ya beno ata kun-
yunguta.
10 Konso muntu na kati ya beno kele na dikabu yina Nzambi
pesaka yandi. Bika ti yandi sadila yawu samu na bampangi

mutindu bisadi ya mbote na yina me tadila makabu ya kuswaswana ya Nzambi.
11 Muntu yina ke na dikabu ya kuzonza, fwana kuzabisa mambu ya Nzambi na bampangi. Muntu yina ke na dikabu ya kusadila bampangi, sadila yawu na ngolo yina Nzambi ke pesaka yandi. Ya me fwana ti Nzambi kuzwa nkembo na bima nyonso na lusalusu ya Yesu-Klisto. Bika ti nkembo mpe lulendo kuvwanda na yandi tii seko! Ameni.

Kutala mpasi mutindu mu-Klisto
12 Bampangi ya luzolo, beno yituka ve na kuvwanda na kati ya tiya ya nene ya bantontolo mutindu ti dyambu ya ngitukulu me kumina beno.
13 Kasi beno yangalala na kutala bampasi yina Klisto talaka, samu ti beno vwanda mpe ya kufuluka na kilengi ntangu yandi ke talana na nkembo ya yandi.
14 Beno vwanda na kyese kana bantu ke na kufinga beno, samu ti beno kele bilandi ya Klisto samu ti Mpeve ya Nzambi yina kele na nkembo kele na beno.
15 Ata muntu na kati ya beno fwana kutala mpasi samu na mambu ya yimbi mutindu: kufwa muntu, kulaba, kusala muntu yimbi, to kukota na mambu ya ngana.
16 Kasi kana yandi ke na kutala mpasi samu ti yandi kele mu-Klisto, yandi fwana kutala ve nsoni. Yandi fwana kukembisa Nzambi, samu ti yandi ke na nkumbu ya mu-Klisto.
17 Ya tsyelika, ngunga yina ke salama lufundusu me lunga, mpe yawu ke banda na dikanda ya Nzambi. Kana yawu ke banda ntete na beto, yinki ke kumina bayina ke mangaka na kukwikila Nsangu ya Mbote ya Nzambi?
18 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka:
«Kana ya kele mpasi na muntu ya kudedama na kuzwa mpulusu,
wapi mutindu ke vwanda musendo ya bantu ya yimbi mpe ya masumu?»
19 Na yina, bayina ke talaka mpasi, samu ti bawu ke tumamaka na luzolo ya Nzambi, fwana kutatamana na kusala mambu ya mbote. Bawu fwana kupesa luzingu ya bawu na Kiyidiki ya bawu yina kele ya kukwikama na bansilulu ya yandi.

5

Bankindusulu na sika ya bakuluntu ya dibuundu
1 Ntangu yayi, mu ke na kukindisa bakuluntu ya dibuundu yina kele na kati ya beno. Munu mpe, mu kele kuluntu ya dibuundu mutindu bawu. Mu kele mbangi ya bampasi yina

4:18 Bng 11.31

Klisto talaka, mpe mu fwana kuzwa nkembo yina ke talana. Mu ke na kutumisa beno mambu yayi:

2 Mutindu mivungi, beno keba mbote nkonga ya mameme yina Nzambi me pesa beno. Beno sala yawu ve mutindu ti ba ke na kutumisa beno na kusala yawu na ngolo nyonso. Kasi beno sala yawu na ntima mosi mutindu Nzambi ke zolaka. Beno sala kisalu yayi samu na kuzwa mbongo ve, kasi na luzolo ya kulutila.

3 Beno sosa ve na kuyala bayina ba pesaka beno na kukeba. Kasi beno vwanda na nkadulu ya mbote yina nkonga ya mameme fwana kulanda.

4 Na yina, ntangu Muvungi ya nene ke kwiza, beno ke kuzwa yimpu ya nkembo yina ke manisaka ve kitoko.

Malongi samu na ba-Klisto

5 Beno mpe bantwenya, beno tumama na bakuluntu ya dibuundu. Na kati ya bunkundi ya beno, beno fwana kukuluka na ntwala ya bampangi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi ke mangaka bantu ya lunangu, kasi yandi ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu yina kele na ntima ya kukuluka.»

6 Na yina, beno kuluka na ntwala ya diboko ya lulendo ya Nzambi, samu ti yandi zangula beno ntangu ngunga yina yandi kubikaka ke lunga.

7 Beno pesa manyongo nyonso ya beno na sika ya Nzambi, samu ti yandi ke sadisaka beno.

8 Beno vwanda na nkebolo, mpe beno lala pongi ve, samu ti mutantu ya beno, Satana, kele mutindu nkosi yina ke na nsatu, mpe ke na kutambula bisika nyonso samu na kusosa muntu yina yandi ke kudya.

9 Beno vwanda ya kukwikama na kiminu, mpe beno kubwa ve na bantontolo ya Satana. Beno fwana kubambuka moyo ti bampangi ya beno yina kele na yinza ya muvimba ke na kutala mpe bampasi ya mutindu yayi.

10 Beno ke lutisa dyaka mwa ntangu na kati ya bampasi. Kasi Nzambi yina ke lakisaka bumbote ya mutindu na mutindu bokilaka beno na kukota na nkembo ya yandi ya bantangu nyonso na kuvwanda kintwadi na Klisto. Yandi mosi ke lungisa beno, ke kindisa beno, ke pesa beno ngolo, mpe ke sala ti beno vwanda ya kusikama.

11 Bika ti lulendo kuvwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni.

Bambote ya nsuka

12 Mu me sonikina beno mukanda yayi na lusalusu ya Silase yina kele mpangi ya munu ya kukwikama. Mu me sonika

5:5 Bng 3.34

yawu samu na kukindisa beno mpe na kuzabisa beno ti ni na bumbote ya tsyelika ya Nzambi beno kele ya kukwikama mbote.

13 Dibuundu ya Nzambi yina kele awa na mbanza Babilone, mpe yina Nzambi soolaka mutindu beno me fidisa beno mbote. Make, mwana ya munu, me fidisa beno mpe mbote.

14 Beno pesana mbote na kubumbasana na luzolo nyonso. Bika ti kizunu kuvwanda na beno nyonso yina kele bantu ya Klisto.

Mukanda ya Zole ya
PYELE
NKOTOLO

Pyele fidisaka mukanda ya yandi ya zole na ba-Klisto nyonso. Yandi fidisaka yawu samu na kukanga nzila na bantu yina kotaka na mansweki na dibuundu samu na ku-longisa malongi ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote ya tsyelika.

Na mukanda yayi, Pyele ke na kulakisa ti na kukanga nzila na bantu yina, ya me lunga na kuvwanda ya kukangama na luzabu ya tsyelika ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Py 1.1-2).
- Pyele ke na kuzabisa bifu ya mbote yina kele mfunu na luzingu ya buklisto. Yandi ke na kutuba ti bifu yina kele mfunu samu na kuvwanda ya kukwikama na mbokolo yina beto ndimaka na sika ya Nzambi, mutindu ya kele ya kufwanana na kimbangi yina tubaka bayina talaka Mfumu (2Py 1.3-21).
- Yandi ke na kuzabisa, na ngolo nyonso, yimbi ya kisalu mpe ya nkadulu ya bayina ke longisaka malongi ya lu-vunu (2Py 2).
- Pyele ke na kukebisa ba-Klisto samu na bantu yina ke sekaka bandimi yina ke vingilaka nkwizulu ya Klisto (2Py 3).

Mambu yina kele na kati ya mukanda ya zole ya Pyele kele ya bantangu nyonso, samu ti bantu yina ke longisaka malongi ya luvunu ke kondwaka ve na yinza.

Bambote

1 Ni munu Simoni Pyele yina kele kisadi mpe ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bayina me kuzwa kiminu ya mfunu mingi mutindu mosi na ya beto na luzolo ya Yesu-Klisto, Nzambi mpe Muvuukisi ya beto.

2 Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu ya kulutila, samu ti beno me zaba yandi mpe Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

Nkadulu ya bantu yina ke kwikilaka Klisto

3 Nzambi pesaka beto bima nyonso yina kele na beto nsatu samu na kuvwanda na luzingu ya kukwikama na Mfumu. Ni yandi lakisaka beto muntu yina bokilaka beto samu na kuvwanda na dikanda ya yandi na lusalusu ya nkembo mpe nkadulu ya yandi ya kulutila mbote.

4 Ni mutindu yina, Nzambi pesaka nsilulu ya kusala bima
ya kulutila mbote mpe mfunu samu na beto. Yandi pesaka
nsilulu ya kusala yawu, samu ti beno katuka na bansatu ya
kusala mambu ya yimbi yina ke na kumwangisa yinza, mpe
samu ti beno kuma mbote mutindu Nzambi.
5 Na yina, beno sala ngolo samu na kubwela na kiminu ya
beno nkadulu ya mbote. Na nkadulu ya mbote, beno bwela
luzabu ya tsyelika.
6 Na luzabu ya tsyelika, beno bwela mutindu ya kuku-
tika nzutu. Na mutindu ya kukutika nzutu, beno bwela
mvibudulu. Na mvibudulu, beno bwela luzingu ya kuk-
wikama na Nzambi.
7 Na luzingu ya kukwikama na Nzambi, beno bwela
bundiku ya buklisto, mpe na bundiku ya buklisto, beno bwela
luzolo.
8 Ni bankadulu yina fwana kuvwanda na beno, mpe kana
beno vwanda na yawu ya kulutila, yawu ke kumisa beno
bantu yina ke salaka bisalu. Na yina, beno ke lenda na kuzaba
ya tsyelika Mfumu ya beto, Yesu-Klisto.
9 Kasi muntu yina ke na yawu ve, kele mutindu muntu yina
ke talaka mbote ve to muntu yina kele mpofo. Yandi me
zimbana ti Nzambi vedisaka yandi na masumu yina yandi
salaka na ntama.
10 Ni yawu yina bampangi, beno sala dyaka ngolo ya
kulutila, samu ti beno vwanda ya kukwikama na mbokolo
ya Nzambi, mpe na nsololo yina Nzambi salaka samu na
beno. Kana beno zinga mutindu yina, beno ke kubwa ve na
masumu.
11 Ni na mutindu yina, Nzambi ke zibudila beno mwelo
nyonso ya Kimfumu ya seko, ya Mfumu mpe Muvuukisi ya
beto, Yesu-Klisto.

Kuvwanda ya kukwikama na ndongosolo yina beno kuzwaka

12 Ni yawu yina, mu ke tatamana na kubambulaka beno
moyo na mambu yina ata ti beno me zabaka yawu, mpe ti
beno kele ya kukangama na mambu ya butsyelika yina beno
longokaka.
13 Kasi ntangu mu ke na kuzinga ntete, mu banza ti ya kele
ya kudedama ti mu kebisa beno na kubambulaka beno moyo
na mambu yina.
14 Ee, mu zaba ti lufwa ya munu me kuma pene-pene
mutindu Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, zabisaka munu yawu.
15 Kasi mu ke sala nyonso yina me lunga, samu ti beno
lenda na kubambuka moyo na bandongosolo yayi ata ti mu
me kufwa.

Bayina talaka bunene ya Yesu-Klisto

16 Ya tsyelika, beto me zabisa beno ti Mfumu ya beto, Yesu-
Klisto, ke kwiza na nkembo, mpe yawu kele ya tsyelika.
Beto me sadila ve banongo ya luvunu yina ke katukaka na
mabanza ya muntu samu na kuzabisa beno yawu. Kasi beto
me zabisa beno yawu, samu ti beto talaka na meso ya beto
bunene ya yandi.
17 Ee, yandi kuzwaka buzitu mpe nkembo na sika ya Tata
Nzambi na ntangu ndinga ya Nzambi yina ke na nkembo ya
kulutila tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke
zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.»
18 Beto, beto kuwaka ndinga yango yina katukaka na
mazulu ntangu beto vwandaka na yandi na mongo ya longo.
19 Dyaka, beto kele na mambu yina mimbikudi sonikaka.
Yawu kele ya tsyelika, mpe beno ke na kusala mbote na
kuwa yawu na nkebolo nyonso, samu ti yawu kele mutindu
mwinda yina ke na kulezima na kisika ya mpimpa tii ntangu
bwisi ke kutsya, mpe mbwetete ya suka-suka* kyenzula ban-
tima ya beno.
20 Beno fwana kuzaba ntete ti ata muntu fwana kubangula
na mabanza ya yandi mosi bambikululu yina kele na Dibuku
ya Nzambi.
21 Ya tsyelika, ata muntu tubaka mbikululu na lusalusu ya
luzolo ya kimuntu. Kasi ni Mpeve ya Longo tumisaka bantu
na kuzonza na Nkumbu ya Nzambi.

2

Milongisi ya bandongosolo ya luvunu
(Yud 4-13)

1 Na ntangu ya ntama, ya vwandaka na mimbikudi ya
luvunu na kati ya bantu ya Isayeli. Mutindu mosi mpe, ya
ke vwanda na milongisi ya luvunu na kati ya beno. Bawu ke
longisa bandongosolo ya luvunu yina ke mwangisa bantima
ya bantu yina ke kwikilaka yawu. Milongisi yango ke manga
na kulanda Klisto yina kele Mulongisi ya bawu yina vuuk-
isaka bawu. Na yina, bawu ke sala ti kuzimbana ya bawu
salama na mpamukunu.
2 Bantu mingi ke landa bawu na nkadulu ya bawu ya
busafu, mpe samu na bawu, bantu ke safula nzila ya butsye-
lika*.
3 Na nsatu ya kuzwa mbongo mingi, milongisi yayi ya
luvunu ke vuna beno na kuzonzilaka beno bandongosolo ya
luvunu yina ke katukaka na mabanza ya bawu. Kasi katuka

1:18 Mat 17.1-5; Mke 9.2-7; Lke 9.28-35 * **1:19** *Mbwetete ya suka-suka:* Ni Yesu-Klisto. * **2:2** *Nzila ya butsyelika* zola kutuba kiminu to kukwikila.

ntama, nzengolo ya kitumbu ya bawu kele ya kukubika, mpe kuzimbana ya bawu ke salama na mpamukunu.

4 Beno zaba mbote ti Nzambi bikaka ve na kupesa kitumbu na bambazi yina salaka masumu. Yandi losaka bawu na kisika ya bampasi kisika bawu kele ya kukangama na basinga ya bisengo na kati ya kitombe tii na kilumbu yina Nzambi ke sala lufundusu.

5 Beno zaba mpe wapi mutindu Nzambi bikaka ve na kupesa kitumbu na bantu ya yinza ya ntama, ntangu yandi dyamisaka yinza yina vwandaka ya kufuluka na bantu ya yimbi. Yandi vuukisaka Nowe na kati ya bantu nana yina vuukaka. Nowe vwandaka zabisa bantu na kuvwanda na luzingu ya kudedama.

6 Nzambi pesaka mpe kitumbu na bantu ya mbanza Sodomi mpe Ngomole. Yandi mwangisaka bambanza yina na kuyoka yawu nyonso na tiya. Na kusala mutindu yina, yandi lakisaka mambu yina ke kumina bayina ke zitisaka ve Nzambi.

7 Kasi ntete na kumwangisa bambanza yina, yandi vuukisaka Loti, muntu ya kudedama, yina vwandaka tala ntima mpasi samu na nkadulu ya busafu ya bantu yina vwandaka zinga ata kutumama na misiku.

8 Na kutala mpe kuwa mambu ya yimbi yina bantu yina vwandaka sala bilumbu nyonso, Loti, muntu ya kudedama, vwandaka tala ntima mpasi samu na mavanga ya bawu ya yimbi.

9 Na yina, Mfumu Nzambi zaba wapi mutindu yandi lenda kukatula na bantontolo bayina kele ya kukwikama na yandi, mpe ke tula na lweka bantu yina kele ve ya kudedama samu na kupesa bawu kitumbu na kilumbu yina yandi ke sala lufundusu.

10 Yandi ke pesa kitumbu na bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kasi yandi ke lutila dyaka na kupesa kitumbu na bayina ke sadilaka bansatu ya busafu ya kimuntu, mpe ke talaka ve bumfumu ya Nzambi.

Milongisi yayi ya luvunu kele bantu ya matalana mpe ya lunangu yina kele ve na boma ya kusala mambu yina bawu zola. Bawu ke kimaka ve na kufinga bima ya mazulu yina kele na lulendo.

11 Ata bambazi yina ke na lulendo mpe ngolo ke fingaka bawu ve na kufunda bawu na ntwala ya Mfumu Nzambi.

12 Kasi milongisi yayi ya luvunu kele mutindu bibulu yina ke yindulaka ve na mambu yina bawu ke salaka. Bibulu yina Nzambi yidikaka samu na kubwila na mitambu mpe kufwa bawu. Mutindu milongisi yayi me fwanana na bibulu yina,

2:5 Mba 6.1–7.24 **2:6** Mba 19.24

bawu ke fingaka bima yina bawu zaba ve, mpe Nzambi ke kufwa bawu mutindu bantu ke kufwaka bibulu.
13 Ni musendo yina Nzambi ke pesa bawu. Yandi ke talisa bawu mpasi, samu ti bawu talisaka bampangi mpasi. Bawu ke zolaka na kusadila bansatu ya bawu ya yimbi na ntangu. Ntangu bawu ke salaka mikembo na beno, bawu ke tata-manaka na kuyangalala na nkadulu ya bawu ya luvunu. Na kusala mutindu yina, bawu ke bebisaka nsangu ya beno, mpe ke talisaka beno nsoni.
14 Konso ntangu, bawu ke sosaka bakento. Bawu ke bikaka ve na kusala masumu. Bawu ke bendaka na mitambu bayina kele ve ya kusikama na kiminu. Bantima ya bawu kele na lukoso ya mbongo, mpe nsingulu me kumaka na bawu.
15 Bawu me bika nzila ya butsyelika, mpe me landa nzila ya yimbi mutindu Balaame, mwana ya Bosole, yina zolaka mbongo samu na kusala mambu ya yimbi.
16 Kasi mbuluku, kibulu yina ke zonzaka ve, zonzaka na ndinga ya muntu, mpe kangisaka Balami nzila ya kusala mavanga ya buzoba na ntangu yina.
17 Milongisi yina ya luvunu kele mutindu mikelo ya maza yina ke basisaka dyaka ve maza, mpe mutindu matuti ya ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Nzambi me bumbila bawu kisika na kati ya kitombe ya kulutila mpimpa.
18 Bawu ke longisaka mambu yina bawu ke tubaka ti yawu kele na mfunu ya nene. Kasi yawu kele mambu ya mpamba. Bawu ke sadilaka bansatu ya busafu ya banzutu ya bawu samu na kubenda bayina me bika na kuzinga na nzila ya luvunu.
19 Bawu ke pesaka nsilulu ya kupesa kimpwanza na bantu. Kasi bawu mosi kele bandongo ya bansatu ya yimbi yina ke nata bawu na lufwa, samu ti konso muntu kele mundongo ya mambu yina ke yalaka yandi.
20 Ya tsyelika, ya kele na bantu yina bikaka na kusala mambu ya yimbi yina ke yalaka yinza, samu ti bawu zabaka mbote Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto. Kasi bawu ke bikaka dyaka ti bawu vutuka na mambu yina ya yimbi, mpe ti yawu yala bawu. Na yina, mvwandulu ya bawu ya zole me lutila dyaka yimbi na mvwandulu ya ntete ntangu bawu zabaka ve Klisto.
21 Kuzaba ve nzila ya butsyelika mpe kutumama ve na misiku ya Nzambi yina ba longisaka bawu, lutilaka mbote samu na bawu na kuzaba nzila yina mpe kutumama na misiku ya Nzambi.
22 Mambu yina me kumina bawu kele butsyelika yina kele na bingana zole yayi: «Yimbwa me vutukila madya yina yandi

2:15 Ltg 31.16

me luka» Mpe: «Ngulu yina me yobila malu-malu yayi me vutuka na kati ya poto-poto.»

3

Pyele ke na kulongisa na yina me tadila mvutukulu ya Yesu-Klisto

1 Bampangi ya munu ya ntima, yayi ni mukanda ya zole mu
me fidisa beno. Na mikanda nyonso zole, mu ke na kutumisa
beno na kuvwanda na mabanza ya kulunga na kubambulaka
beno moyo na ndongosolo yina beno kuzwaka.
2 Beno bambuka moyo na mambu yina zonzaka na ntama
mimbikudi ya longo yina Nzambi bokilaka mpe tulaka na
lweka samu na kusala kisalu ya yandi, mpe na Musiku ya
Mfumu mpe Muvuukisi yina bantumwa longisaka beno.
3 Beno fwana kuzaba ntete ti na bilumbu ya nsuka ke talana
bantu yina ke zinga mutindu bansatu ya bawu ya yimbi ke
zolaka. Bawu ke seka beno,
4 mpe ke tuba: «Yesu pesaka nsilulu ti yandi ke vutuka!
Ni mutindu yina ve, kasi wapi yandi? Ba-Klisto ya ntete me
kufwaka, kasi ata kima me sobaka katuka mbandukulu ya
yinza.»
5 Na kutuba mutindu yina, bawu ke zimbanaka ti katuka
ntama Nzambi yidikaka zulu na ntoto na ndinga ya yandi.
Yandi kabulaka ntoto na maza, mpe basisaka ntoto na kati ya
maza.
6 Mutindu mosi mpe, yinza ya ntama dyamaka na maza.
7 Ni yina me tadila zulu na ntoto ya ntangu yayi, kaka ni
na ndinga yina mpe Nzambi ke na kubumba yawu samu
na kumwangisa yawu na tiya na kilumbu yina yandi ke
sala lufundusu, mpe ke mwangisa bantima ya bantu yina ke
zitisaka ve yandi.
8 Kasi bampangi ya munu ya ntima, ya kele na dyambu
yina beno fwana kuzaba mbote: Samu na Mfumu, kilumbu
mosi kele mutindu bamvula funda, mpe bamvula funda kele
mutindu kilumbu mosi.
9 Mfumu ke na kulutisa ve ntangu samu na kulungisa
nsilulu ya yandi mutindu bantu ya nkaka ke na kubanza.
Yandi ke na mvibudulu samu na beno. Ya tsyelika, yandi zola
ve ti yandi mwangisa bantima ya bantu ya nkaka. Kasi yandi
zola ti bantu nyonso bika nkadulu ya yimbi.
10 Kilumbu yina Mfumu ke kwiza ke talana mutindu muy-
ibi. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana na kati ya makelele
ya ngolo, tiya ke mwangisa bima yina ke na zulu, mpe ntoto
na bima nyonso ya yawu ke nyenga.

2:22 Bng 26.11 **3:6** Mba 1.6-9; 7.11 **3:8** Mga 90.4

11 Mutindu bima nyonso ke zimbana, beno fwana kuvisa
mbote wapi mutindu beno fwana kuzinga. Na luzingu
nyonso ya beno, beno fwana kuvwanda na bankadulu yina
Nzambi ke zolaka, mpe beno vwanda ya kukwikama na
yandi.
12 Beno ke na kuvingila ti kilumbu yina Nzambi soolaka
samu na mvutukulu ya Klisto kuma, mpe beno ke na kusala
nyonso, samu ti yawu kwiza nswalu. Na kilumbu yina, zulu
ke mwangana, mpe bima yina kele na zulu ke nyenga na tiya.
13 Kasi beto, mutindu Nzambi pesaka nsilulu, beto ke na
kuvingila zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu kisika
ke vwanda mambu ya kudedama mutindu Nzambi ke zolaka.
14 Ni yawu yina bampangi ya ntima, na kuvingilaka
kilumbu yina, beno fwana kusala ngolo, samu ti beno zinga
na kizunu, mpe ti Nzambi kuta beno bantu ya kuvedila mpe
bayina yandi lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na ntwala
ya yandi.
15 Beno fwana kuzaba mbote ti mvibudulu ya Mfumu kele
mpulusu ya bantu. Ni mutindu yina mpe mpangi ya beto,
Polo, sonikinaka beno yawu na ndwenga yina Nzambi pe-
saka yandi.
16 Ni mambu yina Polo sonikaka na mikanda nyonso ya
yandi ntangu yandi zonzilaka dyambu yayi. Na kati ya
mikanda ya yandi kele na bandambu yina kele mpasi na
kuvisa. Na yina, bayina zaba mbote ve nzila ya Nzambi,
mpe kele ve ya kusikama na kiminu ke balulaka nsasa ya
yawu. Bawu ke salaka mpe mutindu mosi na bibuku ya
nkaka ya Mambu ya Nzambi. Na kusala mutindu yina, bawu
ke fungulaka nzila ya kuzimbana ya bawu.

Bankindusulu ya nsuka

17 Kasi beno bampangi ya munu ya ntima, beno me zaba
mambu nyonso yayi. Beno sala keba! Beno ndima ve ti
bayina ke zitisaka ve Nzambi vuna beno, mpe beno vwanda
kaka ya kusikama na kiminu.
18 Bika ti bumbote mpe luzabu ya Mfumu mpe Muvuukisi
ya beto, Yesu-Klisto, kukula na beno. Nkembo kuvwanda ya
yandi katuka ntangu yayi tii bantangu nyonso! Ameni.

3:13 Esa 65.17; 66.22

Mukanda ya ntete ya YOWANE NKOTOLO

Mukanda yayi ke na kulakisa ve na pwelele nani sonikaka yawu, mpe na sika ya nani ba fidisaka yawu. Kasi bantu mingi ke kanisaka ti ni Yowane, ntumwa ya Yesu-Klisto, sonikaka mpe fidisaka yawu na ba-Klisto ya kizunga yina bantu ya Loma vwandaka bokila kizunga ya Aziya. Kisoniki vwandaka na mabanza ya kukindisa ba-Klisto na kuzinga na bundiku ya tsyelika na Nzambi mpe na Yesu-Klisto. Yandi ke na kutumisa bawu mpe na kuzinga na luzolo mpe kunwana muzingu na milongisi ya luvunu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Ndinga ya Nzambi ke pesaka luzingu (1Yn 1.1-4).
- Kisoniki ke na kulomba na ba-Klisto na kuzinga na nsemo (1Yn 1.5–2.17).
- Kisoniki ke na kuzabisa nkwizulu ya bambeni ya nene ya Klisto, bantu ya luvunu yina ke na kumanga ti Yesu kele Masiya (1Yn 2.18-29).
- Kisoniki ke na kubambula bantu moyo na bankadulu ya mbote ya ba-Klisto (1Yn 3).
- Kisoniki ke na kulakisa ntete wapi mutindu muntu lenda kuswasikisa mambu ya luvunu na mambu ya tsyelika. Na manima, yandi ke na kuvutukila dyaka dyambu ya luzolo (1Yn 4).
- Kisoniki ke na kumanisa mukanda ya yandi na kulakisa ti kiminu ke nungaka, mpe yandi ke na kuvutukila na nkufi mambu ya ngudi ya mukanda ya yandi (1Yn 5).

Ndinga ya Nzambi ke pesaka luzingu

1 Beto ke na kuzabisa beno mambu yina me tadila Ndinga* yina ke pesaka luzingu. Ndinga yina vwandaka katuka mbandukulu ya bima nyonso. Beto kuwaka yandi mpe talaka yandi. Beto sikikaka meso ya beto na yandi, mpe beto simbaka yandi na maboko ya beto.

2 Ya tsyelika, luzingu yina talanaka. Beto talaka yawu, mpe beto kele bambangi ya yawu. Ni yawu yina, beto ke na kuzonzila mpe kuzabisa beno luzingu ya mankululu yina katukaka na sika ya Tata, mpe yina talanaka na beto.

3 Mambu yina beto talaka mpe kuwaka, beto ke na kuzabisa beno yawu mpe, samu ti beno vwanda ya kukangama na beto

* **1:1** *Ndinga:* Ni Yesu-Klisto. **1:1** Yne 1.1

na kintwadi yina ke na beto na Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi.

4 Beto ke na kusonikina beno mambu yayi, samu ti kilengi ya beto vwanda ya kulunga.

Nzambi kele nsemo ya bantu

5 Mambu yina beto kuwaka na sika ya Yesu-Klisto, mpe yina beto ke na kuzabisa beno, ni yayi: «Nzambi kele nsemo, mpe ata mpimpa kele na kati ya yandi.»

6 Kana beto ke tubaka ti beto kele kintwadi na yandi, kasi beto ke zingaka na mpimpa, beto kele bantu ya luvunu mpe beto ke sadilaka ve butsyelika.

7 Kana beto ke zingaka na kati ya nsemo mutindu yandi mosi Nzambi kele nsemo, beto kele na kintwadi na bampangi, mpe menga ya Mwana ya yandi, Yesu, ke vedisaka beto na masumu nyonso.

8 Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu, beto ke vunaka banzutu ya beto mosi, mpe beto kele ve na butsyelika.

9 Nzambi ke lungisaka mambu yina yandi pesaka nsilulu, mpe yandi kele ya kudedama. Na yina, kana beto fungula masumu ya beto, yandi ke lemvokila beto masumu mpe ke vedisa beto na yimbi nyonso.

10 Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu, beto ke kumisaka Nzambi muntu ya luvunu, mpe mambu ya yandi kele ve na kati ya bantima ya beto.

2

Yesu-Klisto kele kisadisi ya beto

1 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mambu yayi, samu ti beno sala ve masumu. Kasi kana muntu sala masumu, beto kele na nzonzi na ntwala ya Tata, ni Yesu-Klisto yina kele ya kudedama.

2 Yandi ndimaka na kufwa mutindu munkayulu, samu ti Nzambi lemvokila masumu ya beto. Nzambi ke lemvokila kaka ve masumu ya beto, kasi mpe masumu ya bantu nyonso.

Musiku ya luzolo

3 Kana beto ke na kutumama na misiku ya Nzambi, yawu ke na kulakisa ti beto zaba Nzambi.

4 Muntu yina ke tubaka: «Mu zaba Nzambi», kasi ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, kele muntu ya luvunu, mpe butsyelika kele ve na yandi.

5 Kasi muntu yina ke tumamaka na mambu ya Nzambi, luzolo ya yandi na sika ya Nzambi kele ya kulunga. Ni mutindu yina beto zaba ti beto kele ya kukangama na Nzambi.

6 Kana muntu ke na kutuba: «Mu kele ya kukangama na Nzambi», yandi fwana kuzinga mutindu Yesu-Klisto zingaka.

7 Bampangi ya munu ya luzolo, mu ke na kusonikina beno
ve Musiku ya malu-malu, kasi Musiku ya ntama yina beno
kuzwaka katuka mbandukulu. Musiku yango ya ntama ni
mambu yina beno me kuwa.
8 Kasi ya kele mpe Musiku ya malu-malu mu ke na ku-
sonikina beno, mpe butsyelika ya yawu ke na kutalana na
Klisto mpe na beno. Ya tsyelika, kitombe ke na kuzimbana,
mpe nsemo ya tsyelika ke na kulezima yimeni.
9 Kana muntu tuba ti yandi ke na kuzinga na kati ya nsemo,
kasi yandi ke na kuyina mpangi ya yandi, muntu yina kele
ntete na kati ya mpimpa.
10 Muntu yina ke zolaka mpangi ya yandi, ke zingaka na
kati ya nsemo, mpe yandi kele ve na dyambu yina lenda
kubwisa muntu ya nkaka na disumu.
11 Kasi muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi, ke zingaka
na kati ya kitombe. Yandi ke tambulaka na kati ya kitombe,
mpe ke zabaka ve kisika yandi ke kwendaka, samu ti kitombe
me kumisaka yandi mpofo*.

Kuzola ve mambu ya yinza

12 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi,
samu ti Nzambi me lemvokila beno masumu na Nkumbu ya
Yesu-Klisto.
13 Batata, mu ke na kusonikina beno, samu ti beno me
zaba muntu yina vwandaka katuka mbandukulu. Beno
bantwenya, mu ke na kusonikina beno, samu ti beno me
nunga Mfumu ya Yimbi†.
14 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno samu ti beno
me zaba Tata. Beno batata, mu ke na kusonikina beno samu
ti beno me zaba muntu yina vwandaka katuka mbandukulu.
Beno bantwenya, mu ke na kusonikina beno samu ti beno
kele na ngolo. Mambu ya Nzambi kele na kati ya bantima ya
beno, mpe beno me nunga Mfumu ya Yimbi.
15 Beno zola ve yinza mpe bima yina kele na yinza. Kana
muntu ke zolaka yinza, yandi ke zolaka ve Tata.
16 Nyonso yina kele na yinza: bansatu ya yimbi ya kimuntu,
bansatu ya kuzwa bima yina beto ke talaka, mpe lunangu ya
kuvwanda na bimvwama ya yinza ke katukaka ve na Tata,
kasi na yinza.
17 Yinza ke na kuzimbana, mutindu mosi mpe bima nyonso
ya yinza yina bantu ke zolaka. Kasi muntu yina ke salaka
mambu yina Nzambi ke zolaka ke zinga seko.

Bambeni ya Klisto

* **2:11** *Mpofo:* Mpofo ya kimpeve. † **2:13** *Mfumu ya Yimbi:* Ni Satana.

18 Bana ya munu, beto me kuma pene-pene na kilumbu ya
nsuka. Beno kuwaka ti Mbeni ya Klisto ke kwiza, mpe ntangu
yayi beto me zaba ti bambeni mingi ya Klisto me talana. Ni
yawu yina, beto ke na kuzaba ti kilumbu ya nsuka me kuma
pene-pene.
19 Bantu yina vwandaka me bika beto, kasi bawu vwan-
daka ve bampangi ya beto ya tsyelika. Ee, kana bawu vwan-
daka bampangi ya beto ya tsyelika, bawu zolaka vwanda
kaka kintwadi na beto. Kasi bawu me bika beto samu ti
ya talana na pwelele ti ata mosi na kati ya bawu vwandaka
mpangi ya beto.
20 Kasi beno, beno kuzwaka Mpeve yina Muntu ya Longo
pesaka beno, mpe beno nyonso zaba butsyelika.
21 Na yina, kana mu me sonikina beno mukanda yayi, ya
kele ve samu ti beno zaba ve butsyelika, kasi samu ti beno
zaba yawu, mpe beno zaba ti ata dyambu ya luvunu lenda
kukatuka na butsyelika.
22 Nani kele muntu ya luvunu? Ya kele muntu yina ke
tubaka ti Yesu kele ve Klisto‡. Ni muntu yina kele mbeni ya
Klisto. Yandi ke mangaka Tata mpe Mwana.
23 Ya tsyelika, muntu yina ke manga Mwana, ke manga mpe
Tata. Muntu yina ke ndima Mwana, ke ndima mpe Tata.
24 Ni yawu yina, beno bumba na kati ya bantima ya
beno mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu. Kana
mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu vwanda ya
kukangama na bantima ya beno, beno mpe ke vwanda ya
kukangama na Mwana mpe na Tata.
25 Ya tsyelika, Klisto pesaka beto nsilulu yayi: Beto ke
kuzwa luzingu ya seko.
26 Mu me sonikina beno mambu yayi samu na bayina ke
sosaka na kuvuna beno.
27 Kasi beno, Mpeve yina beno kuzwaka na sika ya Klisto
kele na kati ya beno. Beno kele ve na nsatu ya mulongisi ya
nkaka, samu ti Mpeve ya Longo ke longisaka beno mambu
nyonso, mpe mambu yina yandi ke longisaka beno kele ya
tsyelika. Yawu kele ya luvunu ve. Ni yawu yina, beno vwanda
ya kukangama na Klisto mutindu Mpeve ya Longo longisaka
beno.
28 Ya tsyelika bana ya munu, beno vwanda ya kukangama
na Klisto, samu ti beto vwanda na kivuvu ya kulutila ntangu
yandi ke talana. Beto ke tala nsoni ve na ntwala ya yandi na
kilumbu yina yandi ke vutuka.
29 Mutindu beno zaba ti Klisto kele ya kudedama, beno
fwana kuzaba mpe ti konso muntu yina ke salaka mambu ya
kudedama, butukaka na Nzambi.

‡ **2:22** *Klisto:* To Masiya.

3

Beto kele bana ya Nzambi

1 Beno tala wapi mutindu Tata ke zolaka beto mingi! Yandi
ke bokilaka beto bana ya yandi. Ya tsyelika, beto kele bana ya
Nzambi. Ni yawu yina, bantu ya yinza zaba beto ve, samu ti
bawu zaba Nzambi ve.
2 Bampangi ya munu ya luzolo, ntangu yayi beto kele bana
ya Nzambi. Kasi beto zaba mbote ve wapi mutindu beto ke
vwanda na mantwala. Beto zaba kaka ti ntangu Klisto ke
talana, beto ke vwanda mutindu yandi, samu ti beto ke tala
yandi mutindu yandi kele.
3 Konso muntu yina kele na Kivuvu yina, ke vedisaka ntima
ya yandi mutindu Yesu-Klisto kele ya kuvedila.
4 Konso muntu yina ke salaka masumu, ke tumamaka ve na
misiku ya Nzambi, samu ti kusala masumu ni kutumama ve
na misiku ya Nzambi.
5 Beno zaba ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na kukat-
ula masumu ya bantu, mpe yandi kele ata na disumu mosi.
6 Na yina, muntu yina kele ya kukangama na yandi, ke
salaka dyaka ve masumu. Kasi muntu yina ke salaka ma-
sumu me tala ntete ve Yesu mpe me zaba yandi ve.
7 Bana ya munu, beno ndima ve ti muntu vuna beno.
Muntu yina ke salaka mambu ya kudedama, kele ya
kudedama mutindu Yesu kele ya kudedama.
8 Muntu yina ke salaka masumu, kele mwana ya Satana
samu ti Satana bandaka na kusala masumu katuka mban-
dukulu. Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza samu na
kumwangisa bisalu ya Satana.
9 Konso muntu yina butukaka na Nzambi, ke salaka dyaka
ve masumu, samu ti mbuma ya luzingu ya Nzambi kele na
luzingu ya yandi. Yandi lenda kusala ve masumu samu ti
yandi butukaka na Nzambi.
10 Tala wapi mutindu beto lenda kusala luswaswanu na
kati ya bana ya Nzambi mpe bana ya Satana: Konso muntu
yina ke salaka ve mambu ya kudedama to ke zolaka ve
mpangi ya yandi kele ve mwana ya Nzambi.

Kusadila luzolo

11 Mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu ke na
kutuba mutindu yayi: «Beto zolasana beto na beto.»
12 Beto vwanda ve mutindu Kayini. Yandi vwandaka
muntu ya Mfumu ya Yimbi, mpe yandi kufwaka leki ya yandi.
Samu na yinki yandi kufwaka yandi? Yandi kufwaka leki
ya yandi, samu ti mavanga ya yandi vwandaka yimbi, mpe
mavanga ya leki ya yandi vwandaka ya kudedama.

13 Bampangi, beno yituka ve kana bantu ya yinza yayi ke na
kuyina beno.
14 Beto zaba ti beto katukaka na lufwa mpe kumaka moyo,
samu ti beto ke zolaka bampangi ya beto. Ya tsyelika, muntu
yina kele ve na luzolo, kele ntete muntu ya kufwa*.
15 Muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi, kele mutindu
muntu yina ke kufwaka bantu. Beno zaba ti muntu yina ke
kufwaka bantu kele ve na luzingu ya seko.
16 Beto zabaka yinki kele luzolo na mambu yayi: Yesu-Klisto
pesaka luzingu ya yandi samu na beto. Ni yawu yina, beto
mpe fwana kupesa luzingu ya beto samu na bampangi ya
beto.
17 Kana muntu yina ke na bimvwama tala mpangi yina kele
na nsatu ya kima, mpe kanga ntima na kusadisa yandi, wapi
mutindu yandi lenda kutuba ti yandi ke zolaka Nzambi?
18 Bana ya munu, beto vwanda ve na luzolo ya yinwa to ya
binzonzi. Kasi beto fwana kuvwanda na luzolo ya tsyelika
yina ke na kutalana na bisalu.
19 Ni mutindu yina beto ke zaba ti beto kele na kati ya
butsyelika, mpe ni mutindu yina bantima ya beto ke vwanda
na kizunu na ntwala ya Nzambi.
20 Ya tsyelika, kana bantima ya beto ke na kufunda beto,
beto zaba ti Nzambi me lutila bantima ya beto nene, mpe ti
yandi zaba mambu nyonso.
21 Bampangi ya munu ya luzolo, kana bantima ya beto ke na
kufunda beto ve, beto kele ya kufuluka na kivuvu na ntwala
ya Nzambi.
22 Beto ke kuzwaka bima nyonso yina beto ke lombaka
yandi, samu ti beto ke tumamaka na misiku ya yandi, mpe
beto ke salaka mambu yina yandi ke zolaka.
23 Musiku yina Nzambi ke pesaka beto ni kukwikila na
Mwana ya yandi Yesu-Klisto mpe kuzolasana beto na beto
mutindu Klisto tumisaka beto.
24 Muntu yina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, kele ya
kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na
yandi. Beto zaba ti Nzambi kele ya kukangama na beto samu
na Mpeve yina yandi pesaka beto.

4

Mpeve ya Nzambi mpe mpeve ya Mbeni

1 Bampangi ya munu ya luzolo, beno kwikila ve na konso
mpeve. Kasi beno tonta yawu samu na kuzaba kana mpeve
yina katukaka na Nzambi, samu ti mimbikudi mingi ya lu-
vunu me mwangana na yinza.

* **3:14** *Kufwa:* Lufwa ya kimpeve.

2 Tala mutindu beno lenda kuzaba kana ya kele Mpeve ya
Nzambi: Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu-Klisto kumaka
muntu, kele na Mpeve ya Nzambi.
3 Kasi muntu yina ke tubaka yawu ve, kele ve na Mpeve ya
Nzambi. Mpeve yina ke na yandi, kele ya Mbeni ya Klisto.
Beno kuwaka ti Mbeni ya Klisto fwanaka kwiza, mpe ntangu
yayi, yandi me kumaka na yinza.
4 Kasi beno bana ya munu, beno kele bana ya Nzambi, mpe
beno me nunga mimbikudi ya luvunu, samu ti Mpeve yina ke
na beno me lutila ngolo na mpeve yina ke na bantu ya yinza.
5 Bawu ke zonzaka mutindu bantu ya yinza, mpe bantu ya
yinza ke kuwaka bawu, samu ti mimbikudi yina kele mpe
bantu ya yinza.
6 Kasi beto, beto kele bana ya Nzambi. Muntu yina zaba
Nzambi, ke kuwaka beto. Muntu yina kele ve mwana ya
Nzambi, ke kuwaka beto ve. Ni mutindu yina beto lenda
kuswasikisa Mpeve ya butsyelika ya Nzambi na mpeve ya
luvunu.

Luzolo ke katukaka na Nzambi

7 Bampangi ya munu ya luzolo, beto zolasana samu ti luzolo
ke katukaka na Nzambi. Muntu yina ke zolaka bampangi
butukaka na Nzambi, mpe yandi zaba Nzambi.
8 Muntu yina ke zolaka ve bampangi, zaba Nzambi ve samu
ti Nzambi kele luzolo.
9 Beno tala wapi mutindu Nzambi lakisaka beto luzolo ya
yandi. Yandi fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi na yinza,
samu ti beto kuzwa luzingu na yandi.
10 Luzolo kele mutindu yayi: Ya kele ve ti ni beto zolaka
Nzambi. Kasi ni yandi zolaka beto mpe fidisaka Mwana ya
yandi, samu ti yandi kufwa samu na kukatula masumu ya
beto.
11 Bampangi ya munu ya luzolo, kana ni mutindu yina
Nzambi zolaka beto, beto mpe beto fwana kuzolasana.
12 Ata muntu me talaka Nzambi. Kana beto zolasana,
Nzambi kele ya kukangama na beto, mpe bantima ya beto
kele ya kufuluka na luzolo ya yandi.
13 Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto kele ya
kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na
beto: Yandi pesaka beto Mpeve ya yandi.
14 Beto talaka mpe beto ke na kutuba kimbangi ti Tata
fidisaka Mwana ya yandi samu na kuvuukisa yinza.
15 Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu kele Mwana ya
Nzambi, Nzambi kele ya kukangama na yandi, mpe yandi
mpe kele ya kukangama na Nzambi.
16 Beto zaba wapi mutindu Nzambi ke zolaka beto, mpe
beto ke kwikilaka yawu. Nzambi kele luzolo, muntu yina ke

zingaka na luzolo, kele kintwadi na Nzambi, mpe Nzambi kele mpe kintwadi na yandi.

17 Kana bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo, beto ke vwanda na kivuvu ya kulutila na kilumbu yina yandi ke fundisa bantu, samu ti beto ke na kuzinga na yinza yayi mutindu Yesu-Klisto zingaka.

18 Na kati ya luzolo, boma ke vwandaka dyaka ve. Kasi luzolo ya kulunga ke katulaka boma, samu ti kuvwanda na boma ke lakisaka ti beto ke kuzwa kitumbu. Luzolo kele ve ya kufuluka na kati ya ntima ya muntu yina ke na boma.

19 Kasi beto, beto kele na luzolo, samu ti ni Nzambi zolaka ntete beto.

20 Kana muntu ke na kutuba: «Mu ke zolaka Nzambi», mpe ti ke yinaka mpangi ya yandi, yandi kele muntu ya luvunu. Ya tsyelika, yandi lenda kuzola ve Nzambi yina yandi ke talaka ve kana yandi zola ve mpangi ya yandi yina yandi ke talaka.

21 Musiku yina Klisto pesaka beto ke tubaka mutindu yayi: Muntu yina zola Nzambi, fwana kuzola mpe mpangi ya yandi.

5

Kukwikila na Mwana ya Nzambi

1 Muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Klisto, butukaka na Nzambi, mpe muntu yina ke zolaka Tata, ke zolaka mpe mwana yina butukaka na tata yina.

2 Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto ke zolaka bana ya Nzambi. Ya kele samu ti beto ke zolaka Nzambi mpe ke tumamaka na misiku ya yandi.

3 Ya tsyelika, kuzola Nzambi ni kutumama na misiku ya yandi. Misiku ya yandi kele mpasi ve samu na beto,

4 samu ti konso mwana ya Nzambi lenda kununga mambu ya yinza. Ni kiminu ya beto ke nungisaka beto na mambu ya yinza.

5 Kaka ni muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Mwana ya Nzambi, lenda kununga mambu ya yinza.

6 Yesu-Klisto kele muntu yina kwizaka na kidimbu ya maza mpe ya menga. Yandi kwizaka kaka ve na kidimbu ya maza, kasi na kidimbu ya maza mpe ya menga. Mpeve ya Nzambi ke tubaka kimbangi ti yawu kele ya tsyelika, samu ti Mpeve ya Nzambi kele butsyelika.

7 Bambangi kele tatu:

8 Mpeve ya Longo, maza, mpe menga. Bawu nyonso tatu ke tubaka kaka kimbangi mosi.

9 Beto ke ndimaka kimbangi yina bantu ke tubaka. Kasi
kimbangi ya Nzambi me lutila nene. Kimbangi yango, ni yina
Nzambi tubaka na yina me tadila Mwana ya yandi.
10 Muntu yina ke kwikilaka Mwana ya Nzambi, kele na kim-
bangi yina na ntima ya yandi. Kasi muntu yina ke kwikilaka
ve Nzambi, ke salaka ti Nzambi vwanda muntu ya luvunu,
samu ti yandi me kwikila ve na kimbangi yina Nzambi tubaka
na yina me tadila Mwana ya yandi.
11 Beno kuwa kimbangi yango: «Nzambi pesaka beto
luzingu ya mankululu, mpe luzingu yango kele na Mwana ya
yandi.»
12 Muntu yina kele ya kukangama na Mwana, kele na
luzingu. Kasi muntu yina kele ve ya kukangama na Mwana,
kele ve na luzingu.

Luzingu ya mankululu

13 Mu me sonikina beno mukanda yayi, samu ti beno zaba
mambu yayi: beno kele na luzingu ya mankululu, beno
bayina ke kwikilaka na nkumbu ya Mwana ya Nzambi.
14 Beno tala samu na yinki beto ke vwandaka na kivuvu na
ntwala ya Nzambi: beto zaba ti yandi ke kuwaka beto kana
beto lomba yandi kima yina kele ya kudedama na luzolo ya
yandi.
15 Na yina, mutindu beto zaba ti yandi ke kuwaka beto
ntangu beto ke lombaka yandi kima, beto zaba mpe ti beto
ke kuzwaka yina beto ke lombaka yandi.
16 Kana muntu tala mpangi ya yandi yina me sala dis-
umu yina ke nataka ve na lufwa, yandi sambila Nzambi,
mpe Nzambi ke pesa luzingu na mpangi yina. Yawu lenda
kusalama kaka na masumu yina ke nataka ve na lufwa. Kasi
ya kele na masumu ya nkaka yina ke nataka na lufwa, mpe
mu me tuba ve na kusambila Nzambi samu na bantu yina ke
salaka masumu ya mutindu yina.
17 Konso dyambu yina kele ve ya kudedama kele disumu.
Kasi masumu nyonso ke nataka ve na lufwa.
18 Beto zaba ti muntu yina butukaka na Nzambi ke salaka
dyaka ve masumu, samu ti Mwana ya Nzambi ke kebaka
yandi, mpe Mfumu ya Yimbi lenda kusala yandi ata kima.
19 Beto zaba ti beto kele bana ya Nzambi. Kasi yinza nyonso
kele na lutumu ya Mfumu ya Yimbi.
20 Beto zaba ti Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza, mpe
yandi pesaka beto mayela, samu ti beto zaba Nzambi ya
tsyelika. Beto kele ya kukangama na Nzambi ya tsyelika na
luve ya Mwana ya yandi, Yesu-Klisto. Yandi kele Nzambi ya
tsyelika mpe ke pesaka luzingu ya seko.
21 Bana ya munu, beno sala keba na banzambi ya biteki.

Mukanda ya zole ya YOWANE NKOTOLO

Kisoniki ya mukanda yayi ke na kuzabana kaka na nkumbu ya «Kuluntu». Bantu mingi ke na kundima ti ni Yowane kele «Kuluntu», samu ti nsonokono ya mukanda yayi kele mutindu mosi na Nsangu ya Mbote ya Yowane, mpe mikanda ya nkaka ya yandi.

Yandi ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya «Kento yina Nzambi soolaka, mpe na bana ya yandi.» Bantu ke banzaka ti «Kento mpe bana ya yandi», zola kutuba dibuundu mpe ba-Klisto ya yawu.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (2Yn 1.1-3).
- Kisoniki ke na kukindisa ba-Klisto na kuzinga na butsyelika mpe na luzolo (2Yn 1.4-6).
- Kisoniki ke na kukebisa bawu samu na bantu yina ke zonzaka mambu ya luvunu (2Yn 1.7-11).
- Bambote ya nsuka (2Yn 1.12-13).

Bambote

1 Ni munu Kuluntu* ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Kento yina Nzambi soolaka, mpe na sika ya bana† ya nge yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso. Kaka ni munu mosi ve ke zolaka beno, kasi mpe bantu nyonso yina zaba butsyelika,

2 samu ti butsyelika kele na kati ya bantima ya beto, mpe yawu ke vwanda bantangu nyonso na beto.

3 Bika ti lusakumunu, kyadi mpe kizunu ya Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi, kuvwanda na beto, samu ti beto zinga na butsyelika mpe na luzolo.

Butsyelika mpe luzolo

4 Mu yangalalaka mingi ntangu mu kuwaka ti bana ya nge ke na kuzinga na butsyelika. Na yawu, bawu ke tumamaka na lutumu yina Tata pesaka beto.

5 Kento, ntangu yayi, mu ke na kuzabisa nge mambu yayi: Beto fwana kuzolasana. Mu ke na kusonikina nge ve Musiku ya malu-malu, kasi Musiku yina beto kuwaka katuka mbandukulu.

---

* **1:1** Tala mbangululu ya nkumbu yayi na nkotolo ya dibuku yayi. † **1:1** Bantu mingi ke banzaka ti «Kento yina Nzambi soolaka» kele dibuundu ya mbanza mosi, mpe ti «bana» ya yandi kele ba-Klisto ya dibuundu yina. **1:5** Yne 13.34; 15.12,17

6 Kuzolasana ni kuzinga mutindu misiku ya Nzambi ke
zabisaka, mpe Musiku yina beno kuwaka katuka mban-
dukulu ke na kutuba ti beno zinga na luzolo.

Beno sala keba na bantu ya luvunu

7 Bantu mingi ya luvunu me mwangana na yinza. Bawu
ke ndimaka ve ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza na nzutu ya
mutindu mosi na beto. Ni na mutindu yina ke talanaka
muntu ya luvunu mpe mbeni ya Klisto.
8 Na yina, beno sala keba, samu ti beno bebisa ve ndandu
ya beno yina me katuka na kisalu ya beto. Kasi beno kuzwa
mbote musendo ya beno ya kulunga.
9 Konso muntu yina kele ve ya kukangama na ndongosolo
ya Klisto, kasi ke bwelaka mambu ya nkaka, kele na Nzambi
ve. Muntu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya Klisto,
kele na Tata mpe Mwana.
10 Na yina, kana muntu kwiza na sika ya beno, mpe longisa
ve beno ndongosolo yina, beno yamba yandi ve, mpe beno
pesa yandi mbote ve.
11 Kana muntu pesa yandi mbote, yandi mpe ke na kukab-
ula mavanga ya yimbi ya muntu yina.

Bambote ya nsuka

12 Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa beno. Kasi mu
me zola ve kusonika yawu na mukanda. Ya tsyelika, mu
ke na kivuvu ti mu ke kwiza na sika ya beno, mpe mu ke
zonza mbombo na mbombo na beno, samu ti kilengi ya beto
vwanda ya kulunga.
13 Bana ya Kibusi ya nge yina Nzambi soolaka me pesa nge
mbote.

Mukanda ya tatu ya YOWANE NKOTOLO

Mutindu Mukanda ya Zole ya Yowane, mukanda yayi sonamaka na muntu yina zabanaka kaka na nkumbu ya «Kuluntu».

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (3Yn 1.1-4).
- Kisoniki ke na kutuba mambu ya mbote na mu-Klisto na nkumbu Ngayuse, samu ti yandi kele ya kukwikama na butsyelika (3Yn 1.5-8).
- Yandi ke na kunyonga samu na nkadulu ya Dyotefe yina ke mangaka lutumu ya «Kuluntu» mpe ke yambaka ve bampangi. Mpe yandi ke na kuzonzila nkadulu ya mbote ya mu-Klisto na nkumbu Demeteleyuse (3Yn 1.9-12).
- Bambote ya nsuka (3Yn 1.13-15).

Bambote

1 Ni munu Kuluntu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Ngayuse yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso.

2 Mpangi ya munu, mu zola ti mambu nyonso vwanda mbote samu na nge, mpe ti nzutu ya nge vwanda na mavimpi ya mbote mutindu mwela ya nge.

3 Mu vwandaka na kilengi ya kulutila ntangu bampangi yina kwizaka awa tubilaka munu kimbangi yayi: Nge kele ya kukwikama na butsyelika, mpe nge ke zingaka mutindu ke zabisaka butsyelika yina.

4 Kilengi ya munu ya kulutila, ni kuwa ti bana ya munu ke na kuzinga na butsyelika.

Nkadulu ya mbote ya Ngayuse

5 Mpangi ya munu ya luzolo, nge ke sadilaka kiminu ntangu nge ke sadisaka bampangi mpe banzenza.

6 Na ntwala ya bampangi ya dibuundu, bawu me tuba kimbangi ya mbote na nzutu ya nge samu na luzolo ya nge. Sadisa bawu na mutindu me fwanana na meso ya Nzambi, samu na kulanda nzyetolo ya bawu.

7 Bawu ke na kuzyeta samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Klisto ata kubaka kima na maboko ya bayina kele bandimi ve.

8 Na yina, beto fwana kuyamba bantu ya mutindu yina, samu ti beto sala kintwadi na bawu na kisalu ya kuzabisa butsyelika.

1:1 Bis 19.29; Lom 16.23; 1Ko 1.14

Nkadulu ya yimbi ya Dyotefe

9 Mu me sonika mukanda ya nkufi na dibuundu, kasi Dyotelefese yina ke zolaka na kuvwanda mfumu ya bampangi ke ndimaka ve mambu yina beto ke tubaka.

10 Ni yawu yina, ntangu mu ke kwiza, mu ke zabisa bampangi mambu nyonso yina yandi ke salaka, mambu ya yimbi mpe ya luvunu yina yandi ke zonzaka na banzutu ya beto. Kaka ni mambu yina ve, kasi dyaka, yandi ke mangaka na kuyamba bandimi yina ke na kuzyeta samu na butsyelika. Na yawu, ntangu bampangi ke zolaka yamba bawu, yandi ke yiminaka bawu mpe ke bingisaka bawu na dibuundu.

11 Mpangi ya munu ya luzolo, kulanda ve kifwani ya bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kasi landa kifwani ya bayina ke salaka mambu ya mbote. Muntu yina ke salaka mambu ya mbote kele mwana ya Nzambi. Kasi muntu yina ke salaka mambu ya yimbi zaba Nzambi ve.

12 Bantu nyonso ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya Demeteleyuse, mpe kimbangi yina kele ya tsyelika. Beto mpe ke na kutuba kimbangi ya mbote na nzutu ya yandi, mpe nge zaba ti mambu yina beto ke tubaka kele ya tsyelika.

Bambote ya nsuka

13 Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa nge. Kasi mu zola ve kusonika yawu na mukanda,

14 samu ti mu ke na kivuvu ya kutalana na nge na bilumbu ke kwiza, mpe beto ke solola mbombo na mbombo.

15 Bika ti kizunu kuvwanda na nge. Bampangi ya nge me pesa nge mbote. Pesa mpe mbote na mosi-mosi na kati ya bampangi ya beto.

Mukanda ya YUDE NKOTOLO

Mukanda ya Yude sonamaka ve samu na dibuundu mosi ya Nzambi, kasi samu na ba-Klisto nyonso. Mambu mingi yina kele na mukanda yayi kele mutindu mosi na mambu yina kele na Mukanda ya Zole ya Pyele. Yawu kele na mambu mingi yina kele na dibuku ya Ngwisani ya Ntama samu na kupesa malongi na ba-Klisto ya ntangu yayi. Yawu kele na bampova ya ngolo samu na kukanga nzila na bayina ke zabisaka malongi ya yimbi, mpe ke zingaka kidi-kidi.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bambote (Yud 1-2).
- Yude ke na kukebisa ba-Klisto samu na bantu ke longisaka malongi ya luvunu (Yud 3-16).
- Yandi ke na kukindisa ba-Klisto na kuvwanda ya kukwikama na kiminu (Yud 17-23).
- Yandi ke na kukembisa Nzambi, samu ti yandi ke sadisaka ba-Klisto (Yud 24-25).

Mukanda yayi ke na kulakisa beto yimbi ya bantu yina ke na kubalula nsangu ya bumbote ya Nzambi na mambu ya luvunu. Kasi yawu ke na kulakisa mpe lusalusu mpe kivuvu yina Nzambi, Yesu-Klisto mpe Mpeve ya Longo ke pesaka na ba-Klisto.

Bambote

1 Ni munu Yude yina kele mundongo ya Yesu-Klisto mpe
leki ya Zaki, ke na kusonika mukanda yayi na bayina Tata
Nzambi bokilaka, bayina yandi ke zolaka mpe ke bumbaka
samu na Yesu-Klisto.
2 Bika ti Nzambi kutala beno kyadi mpe ti yandi kupesa
beno kizunu na luzolo ya kulutila.

Milongisi ya luvunu
(2Py 2.1-17)

3 Bampangi ya munu ya ntima, mu vwandaka na nsatu ya
kulutila samu na kusonikina beno na yina me tadila wapi
mutindu Nzambi vuukisaka beto. Kasi mu me tala ti mu
fwana kusala yawu ntangu yayi, samu ti mu kindisa beno na
kunwana samu na kiminu yina Nzambi pesaka mbala mosi
na bayina kele bantu ya yandi.
4 Mu ke na kusonikina beno, samu ti ya kele na bantu ya
yimbi yina me kota na mansweki na kati ya beno. Bawu ke
na kubalula nsangu ya bumbote ya Nzambi ya beto, samu
ti bawu kuzwa nzila ya kuzinga na kindumba. Bawu ke

mangaka mpe Yesu-Klisto, Mulongisi mpe Mfumu kaka mosi
ya beto. Katuka ntama, Dibuku ya Nzambi zabisaka kitumbu
yina bawu ke kuzwa.
5 Ata ti beno me zaba mbote mambu nyonso yina, mu zola
kubambula beno moyo ti Mfumu vuukisaka bantu ya Isayeli
na kubasisa bawu na yinsi ya Ngipiti. Kasi na manima, yandi
salaka ti bayina vwandaka zola ve kukwikila yandi kufwa.
6 Beno bambuka moyo na mwa bambazi yina vwandaka
zola ve kuvwanda na bisika yina Nzambi pesaka bawu, mpe
bikaka kisika yina Nzambi tulaka bawu. Na yina, Nzambi me
kangaka bawu ya mankululu na basinga ya bisengo na kati ya
kitombe tii na kilumbu ya nene yina yandi ke sala lufundusu.
7 Beno bambuka moyo mpe na Sodomi, Ngomole, mpe na
bambanza ya nkaka yina vwandaka pene-pene. (Mutindu
mosi na bambazi yina salaka mambu ya yimbi), bantu ya
bambanza yina salaka kindumba, mpe sosaka na kuvukisa
mfulu na bambazi. Ntangu yayi, bawu ke na kutala mpasi
na kati ya tiya ya mankululu, mpe yawu fwana kuvwanda
kifwani samu na bantu nyonso.
8 Mutindu mosi mpe, bantu yina kotaka na mansweki na
kati ya beno ke lotaka bandosi yina ke nataka bawu na
kusumuna banzutu ya bawu. Bawu ke safulaka bumfumu ya
Nzambi, mpe ke fingaka bambazi yina kele na nkembo mingi
na mazulu.
9 Mikayele, mfumu ya bambazi, salaka ve mutindu yina.
Ata ntangu yandi vwandaka nwanina nzutu ya Moyize na
Satana, yandi zengilaka yandi ve kitumbu na bifingu, kasi
yandi tubaka kaka: «Bika Nzambi kupesa nge kitumbu*.»
10 Kasi bantu yayi ke fingaka bima yina bawu zaba ve.
Mambu yina bawu zaba, bawu zaba yawu kaka na kimuntu
mutindu bibulu yina ke yindulaka ve. Mambu ya mutindu
yina ke kufwa kaka bawu.
11 Kyadi na bawu, samu ti bawu me landa nzila yina Kayini
landaka. Kyadi na bawu, samu ti bawu me katuka na nzila
ya kulunga samu na lukoso ya mbongo, mutindu salaka
Balaame, mpe bawu me kufwa samu ti bawu tumamaka ve,
mutindu salaka mpe Kole.
12 Ni bawu ke manisaka buzitu ya madya ya beno ya
bunkundi ntangu bawu ke kudyaka mpe ke kunwaka ya
kulutila ata kutala nsoni, mpe ke banzilaka kaka banzutu
ya bawu mosi. Bawu kele mutindu matuti ya ndombe yina
ke nokisaka ve mvula. Mupepe ke fulaka mpe ke bingisaka

1:5 Ltg 14.26-38 **1:7** Mba 19.1-29 **1:8** 2Py 2.10 * **1:9** Awa, Yude ke na kuzonzila mambu yina kele ve na Dibuku ya Nzambi. **1:11** Mba 4.3-8 **1:11** Ltg 31.16 **1:11** Ltg 16.1-35

yawu. Bawu kele mutindu bayinti yina ke butaka ve bambuma na ntangu ya kubuta bambuma, bayinti ya kutimuka mpe yina kele bambala zole ya kufwa.

13 Bawu kele mutindu bimpo ya ngolo ya maza ya mubu,
mpe bawu ke mwangisaka mavanga ya bawu ya nsoni
mutindu mafulu yina mubu ke losaka na kumu.
Bawu kele mutindu bambwetete yina me zimbana nzila ya bawu.
Nzambi me bumbila bawu kisika ya bantangu nyonso na kati
ya kitombe ya kulutila.

14 Enoki, nkooko ya beto ya nsambwadi katuka Adami,
bikulaka na yina me tadila bantu yina na kutuba: «Beno
kuwa! Mfumu ke na kukwiza na lutangu ya kulutila mafunda
mingi ya bambazi ya yandi ya longo.

15 Yandi ke fundisa bantu nyonso, mpe ke bedisa bantu
nyonso ya yimbi na mavanga ya bawu ya yimbi yina bawu
salaka Nzambi, mpe na bifingu yina misumuki yayi ya buzitu
ve tubaka na Nzambi.»

16 Bantu yango ke vwandaka ve na kilengi, mpe ke
nyungutaka konso ntangu. Bawu ke sadilaka bansatu nyonso
ya bawu ya yimbi. Bawu ke zonzaka na lunangu, mpe ke
zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya bantu samu na kuzwa
ndandu.

Kutatamana na kukula na kiminu

17 Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno bambuka
moyo na mambu yina bantumwa ya Mfumu ya beto Yesu-
Klisto zabisaka beno na ntama.

18 Bawu zabisaka beno ti na bilumbu ya nsuka, ya ke
vwanda na bantu ya yimbi yina ke seka beno, mpe ke zinga
na bansatu ya bawu ya yimbi.

19 Ni bawu ke kabulaka bantu. Bawu kele na mabanza ya
kimuntu, mpe Mpeve ya Nzambi kele na bawu ve.

20 Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno tatamana
na kukula na kiminu ya beno ya longo. Beno sambila na
Mpeve ya Longo.

21 Beno tatamana na kuvwanda na kati ya luzolo ya
Nzambi, mpe beno vingila ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto tala
beno kyadi samu na kuzwa luzingu ya seko.

22 Beno tala kyadi na bantu yina ke na maketi-keti.

23 Beno vuukisa bawu na kukatula bawu na tiya ya lufun-
dusu. Beno tala mpe kyadi na bantu ya nkaka. Kasi na
kutala bawu kyadi, beno fwana kusala keba tii na kuyina mpe
binkuti ya bawu ya kusumuka na mavanga ya yimbi ya bawu.

Nkembo na Nzambi

24 Nzambi kele na lulendo ya kukeba beno, samu ti beno
kubwa ve na masumu. Na yina, yandi ke sala ti beno talana

bantu ya kuvedila mpe ya kufuluka na kilengi na ntwala ya nkembo ya yandi.

25 Yandi kele Nzambi mosi kaka yina vuukisaka beto na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Bika ti nkembo, bunene, lulendo, mpe bumfumu kuvwanda ya yandi ntete yinza yilama, ntangu yayi, mpe tii bantangu nyonso! Ameni!

Dibuku ya
LUZABUSU
NKOTOLO

Kisoniki ya dibuku yayi ke na nkumbu ya Yowane. Yandi ke na kulakisa wapi mutindu ke na kulandana mazabusu ya Yesu-Klisto. Yandi ke na kuzabisa mambu yina yandi talaka ntangu Mpeve ya Longo kuzwaka yandi. Ntangu Yowane ke na kusonika dibuku yayi, yandi kele na kisanga ya Patemose, kisika yandi ke na kuzinga mutindu nkole, samu ti yandi longisaka Nsangu ya Mbote na ntangu ntinu ya mbanza Loma vwandaka talisa ba-Klisto mpasi. Ba vwandaka talisa bawu mpasi, samu ti bawu vwandaka kwikila kaka na Mfumu mosi, Yesu-Klisto.

Na kati ya dibuku yayi, kele na mikanda yina Yesu tumisaka Yowane na kufidisa na mabuundu ya Nzambi, yina kele na kizunga ya Aziya yina ba ke na kubokila ntangu yayi Tiliki.

Dibuku yayi kele mpe ya kufuluka na balumoni mpe mazabusu yina ba ke na kuzonzila na bidimbu mpe bifwani mingi. Bantu lenda kubakula na mutindu ya kuswaswana mambu ya fyoti-fyoti yina kele na kati ya dibuku yayi. Kasi dyambu ya ngudi ya dibuku yayi kele pwelele: Yesu-Klisto, yina kele kaka Mfumu mosi, ke nungaka mambu nyonso bantangu nyonso.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Yowane ke na kuzabisa wapi mutindu yandi kuzwaka lumoni ya yandi ya ntete. Na kati ya lumoni yango, Yesu ke na kupesa yandi kisalu ya kusonika mikanda na mabuundu ya Nzambi (Luz 1–3).
- Yowane ke na kutala na balumoni nkembo ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto na mazulu (Luz 4–5).
- Yowane ke na kuzonzila dibuku mpe bikangulu (Luz 6–8).
- Yowane ke na kuzonzila bakulumenta (Luz 9–11).
- Yowane ke na kuzonzila Dalango mpe bibulu zole ya ngitukulu (Luz 13).
- Yowane ke na kuzonzila Dimeme ya Nzambi mpe nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda (144 000) ya bantu yina ke kuzwa mpulusu, mpe lufundusu yina bambazi zabisaka (Luz 14).
- Yowane ke na kuzonzila bambungu ya nkele ya Nzambi (Luz 15–16).
- Yowane ke na kuzonzila wapi mutindu ke mwangana mbanza Babilone, mpe wapi mutindu kibulu,

mumbikudi ya luvunu mpe Satana ke lembana na ku-
nunga (Luz 17–20).
- Yowane ke na kuzonzila zulu ya malu-malu, ntoto ya
malu-malu, mpe mbanza Yelusalemi ya malu-malu (Luz
21.1–22.5).
- Yowane ke na kukebisa bantu, na pwelele nyonso, na
mambu nyonso yina yandi me zonzila. Yandi ke na ku-
zonzila mpe nsilulu ya Klisto yina vumbukaka na lufwa:
«Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza!» (Luz
22.6-21).

Mbandukulu

1 Dibuku yayi ke na kuzabisa mambu ya kubumbama yina
Nzambi lakisaka na Yesu-Klisto, samu ti yandi lakisa na
bisadi ya yandi mambu yina ke salama na bilumbu ke na
kukwiza. Klisto fidisaka mbazi ya yandi samu na kulakisa
yawu na sika ya kisadi ya yandi Yowane.
2 Mutindu mbangi, Yowane ke na kuzabisa mambu ya
Nzambi mpe kimbangi ya Yesu-Klisto na mambu nyonso yina
yandi talaka.
3 Kyese na muntu yina ke na kutanga yawu. Kyese na
bayina ke na kuwa mambu ya bambikululu, mpe ke na
kubumba mambu yina kele ya kusonama na kati ya dibuku
yayi. Ya tsyelika, ntangu ya mambu yayi me kuma pene-pene.

Bambote na mabuundu nsambwadi ya Nzambi

4 Munu Yowane, mu ke na kuzabisa mambu yayi na sika ya
mabuundu nsambwadi ya kizunga ya Aziya.
Bika ti Nzambi yina kele, yina kele bantangu nyonso, mpe
yina ke kwiza, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu.
Bika mpe ti bampeve nsambwadi yina kele na ntwala ya kiti
ya yandi ya kintinu kupesa beno yawu,
5 mpe ti Yesu-Klisto, mbangi ya kukwikama, kupesa mpe
beno yawu. Ni yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka
na lufwa. Yandi kele mpe mfumu ya bantinu ya yinza.
Yesu-Klisto ke zolaka beto mpe kuulaka beto na masumu ya
beto na menga ya yandi.
6 Yandi kumisaka beto bantu ya yinsi ya ntinu mosi,
dikanda ya banganga-Nzambi, samu na kusadila Tata ya
yandi Nzambi. Nkembo mpe lulendo kuvwanda ya yandi tii
bantangu nyonso! Ameni.
7 Beno tala! Yandi ke na kukwiza na kati ya matuti. Bantu
nyonso ke tala yandi, ata bayina tobolaka yandi bambanzi.
Bifumba nyonso ya ntoto ya muvimba ke looka mpe ke dila
samu na yandi. Ya tsyelika, yawu ke vwanda mutindu yina!
Ameni.

8 Mfumu Nzambi ke na kutuba: «Mu kele Alafa mpe
Omenga*. Munu kele, mu kele bantangu nyonso, mpe mu ke
kwiza. Mu kele Nzambi-Mpungu.»

Yowane talaka Klisto na lumoni

9 Munu Yowane, mu kele mpangi ya beno. Mu ke na
kukabula bampasi, Kimfumu ya Nzambi, mpe mvibudulu
kintwadi na beno na kuvwanda ya kukangama na Yesu. Mu
vwandaka na kisanga ya Patemose, samu ti mu zabisaka
mambu ya Nzambi mpe kimbangi ya Yesu.
10 Na Kilumbu ya Mfumu†, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi
mpe mu kuwaka na manima ya munu ndinga ya ngolo yina
wakanaka mutindu kulumenta.
11 Yawu tubaka: «Sonika na kati ya dibuku mambu nyonso
yina nge ke na kuwa, mpe fidisa dibuku yango na mabu-
undu nsambwadi yayi: dibuundu ya Efeso, ya Semilene, ya
Pelengame, ya Tyatile, ya Saledese, ya Filadelefi, mpe ya
Lawodise.»
12 Mu balukaka samu na kutala nani vwandaka zonza,
mpe mu talaka bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda.
13 Na kati-kati ya bitentokolo nsambwadi yina ya minda, mu
talaka muntu mutindu Mwana ya muntu. Yandi vwandaka
ya kulwata dizwela ya yinda, mpe kangaka na ntulu singa ya
luketo ya wolo.
14 Bansuki ya yandi ya yintu vwandaka mpembe mutindu
mika ya dimeme to mpembe ya kulutila, mpe meso ya yandi
vwandaka lezima mutindu tiya.
15 Makulu ya yandi vwandaka lezima mutindu kisengo
ya mbwaki yina ba me tula na tiya, mpe ndinga ya yandi
vwandaka wakana mutindu makelele ya bimpo ya maza ya
mubu.
16 Yandi vwandaka ya kusimba bambwetete nsambwadi na
lubakala, mpe mbele ya mvita yina kele na meno balweka
nyonso zole vwandaka basika na yinwa ya yandi. Kizizi
ya yandi vwandaka lezima mutindu ke lezimaka ntangu na
ngunga ya midi.
17 Ntangu mu talaka yandi, mu kubwaka na ntwala ya
makulu ya yandi mutindu muntu ya kufwa. Yandi tentikaka
munu diboko ya yandi ya lubakala, mpe zabisaka munu:
«Kuvwanda na boma ve! Mu kele muntu ya ntete mpe ya
nsuka.
18 Mu kele muntu ya moyo. Mu vwandaka ya kufwa, kasi
ntangu yayi mu kele moyo tii seko. Mu kele na lulendo na
lufwa mpe ya yinsi ya bantu ya kufwa.

---

* **1:8** *Alafa mpe Omenga:* Alafa kele kisono ya ntete, mpe Omenga kele kisono ya nsuka na bisono nyonso ya ndinga ya ba-Ngeleke. † **1:10** *Kilumbu ya Mfumu:* Na mulonga yayi ya zola kutuba kilumbu ya lumingu.

19 Na yina, sonika mambu yina nge ke na kutala: mambu
yina ke na kusalama ntangu yayi, mpe yina ke salama na
bilumbu ke kwiza.
20 Nsasa ya mansweki ya bambwetete nsambwadi yina nge
me tala na diboko ya munu ya lubakala, mpe bitentokolo
nsambwadi ya wolo ya minda kele mutindu yayi: Bam-
bwetete ni bambazi ya mabuundu nsambwadi, mpe biten-
tokolo nsambwadi ya wolo ya minda ni mabuundu nsam-
bwadi yina.»

2

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Efeso

1 Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Efeso:
«Muntu yina me simba bambwetete nsambwadi na diboko
ya yandi ya lubakala, mpe ke na kutambula na kati-kati ya
bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda ke na kutuba:
2 Mu zaba kisalu ya nge, bampasi yina nge me tala, mpe
mvibudulu yina nge me lakisa. Mu zaba ti nge lenda ku-
vibidila ve bantu ya myangu. Nge me meka bayina ke tubaka
ti bawu kele bantumwa kasi bawu kele ve bantumwa, mpe
nge me bakula ti bawu kele bantu ya luvunu.
3 Nge kele na mvibudulu. Nge me tala mpasi samu na
Nkumbu ya munu, mpe nge me lemba ve.
4 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Nge ke na kuzola
dyaka munu ve mutindu nge vwandaka zola munu ntete.
5 Na yina, nge fwana kubambuka moyo kisika nge me
kubwa. Viluka mpe sala mutindu nge vwandaka sala na
ntama. Kana nge viluka ve, mu ke kwiza na sika ya nge, mpe
mu ke katula kitentokolo ya mwinda ya nge kisika yawu kele.
6 Kasi mutindu mosi na munu, nge ke zolaka ve bisalu yina
ke salaka ba-Nikolayi*. Yina ni dyambu ya mbote yina kele
na nge.
7 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina
Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Na muntu
yina ke nunga, mu ke pesa yandi bambuma ya yinti ya
luzingu, samu ti yandi kudya yawu. Yinti yango kele na kati
ya paladiso ya Nzambi.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Semilene

8 Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Semilene:
«Muntu ya ntete mpe ya nsuka, yina kufwaka mpe vum-
bukaka na lufwa ke na kutuba:
9 Mu zaba bampasi mpe bumputu ya nge. Kasi ya tsyelika,
nge kele mvwama! Mu zaba mambu ya yimbi yina bantu ke

* **2:6** *ba-Nikolayi:* Ni bilandi ya Nikola. Bawu vwandaka longisa malongi ya yimbi, mpe vwandaka kwamisa mabuundu ya Nzambi na mbanza Efeso mpe Pelengame.

zonzaka na yina me tadila nge. Bawu ke tubaka ti bawu kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, bawu kele dibuundu ya Satana».

10 Kuvwanda na boma ve na bampasi yina nge ke tala. Kuwa mbote! Satana ke tonta bantu mingi na kati ya beno na kutula bawu na boloko, mpe beno ke lutisa bilumbu kumi na kati ya bantontolo. Vwanda ya kukwikama tii na lufwa, mpe nge ke kuzwa musendo ya luzingu ya seko.

11 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Muntu yina ke nunga ke kufwa dyaka ve na mbala ya zole.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Pelengame

12 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Pelengame:

«Muntu yina kele na mbele ya yinda yina ke na meno na balweka nyonso zole, ke na kutuba:

13 Mu zaba wapi sika nge ke zingaka, ni kuna kele kiti ya kintinu ya Satana. Kasi nge kele ya kukangama na munu. Nge bikaka ve na kutula kiminu ya nge na munu ata na ntangu yina ba kufwaka mbangi ya munu ya kukwikama, Antipase, na kati ya mbanza ya beno. Ni kuna ke zingaka Satana.

14 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Na kati ya dibuundu ya nge ke na bantu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya Balaame†. Yandi vwandaka longisa Balake na kubwisa bantu ya Isayeli na masumu na kudya bibulu yina bantu vwandaka pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, mpe na kutumisa bawu na kusadila kindumba.

15 Na kati ya dibuundu ya nge, kele mpe na bantu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya ba-Nikolayi.

16 Na yina, nge fwana kuviluka. Kana ve, mu ke kwiza nswalu na sika ya nge, mpe mu ke nwanisa bantu yina na mbele ya yinda yina ke basikaka na yinwa ya munu.

17 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi. Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi mane ya kubumbama. Mu ke pesa yandi mpe ditadi ya mpembe yina kele ya kusonama nkumbu ya malu-malu yina ata muntu zaba, kana kaka ve muntu yina ke kuzwa yawu.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Tyatile

18 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Tyatile:

«Mwana ya Nzambi yina meso ke lezimaka mutindu tiya, mpe makulu mutindu kisengo ya mbwaki yina ba me tula na tiya, ke na kutuba:

† **2:14** Awa, nkumbu ya Balaame ke na kulakisa muntu yina ke pesaka malongi ya yimbi. **2:14** Ltg 22–24 **2:14** Ltg 25.1-2; 31.16 **2:16** Luz 2.6

19 Mu zaba bisalu yina nge me sala, luzolo yina kele na nge,
kiminu, kisalu mpe mvibudulu ya nge. Mu zaba ti bisalu yina
nge ke na kusala ntangu yayi me lutila bisalu yina nge salaka
ntete.
20 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba nge. Nge ke na
kundima ndongosolo ya Yezabele, kento yina ke tubaka ti
yandi kele mumbikudi. Yandi ke na kuvuna bisadi ya munu
na kulongisa bawu na kusala kindumba, mpe na kudya
bibulu yina bantu ke pesaka mutindu munkayulu na ban-
zambi ya biteki.
21 Mu me pesa yandi ntangu mingi, samu ti yandi viluka.
Kasi yandi ke na zola kuviluka ve na kindumba ya yandi.
22 Ni yawu yina, mu ke losa yandi mpe bayina me sala
kinsuza na yandi na mfulu, kisika bawu ke tala mpasi ya
kulutila, kana bawu viluka ve na bisalu ya yimbi yina bawu
me sala.
23 Mu ke kufwa bana ya yandi. Na yina, mabuundu nyonso
ya Nzambi ke zaba ti mu kele muntu yina ke talaka na kati
ya ntima mpe zaba mabanza ya bantu. Mu ke pesa konso
muntu na kati ya beno musendo yina me fwanana na bisalu
yina yandi me sala.»
24 «Kasi samu na bantu ya nkaka ya mbanza Tyatile, beno
yina me kwikila ve na ndongosolo yina, mpe me sosa ve na
kuzaba mambu yina bawu ke bokilaka “mansweki ya nene
ya Satana”, mu ke na kuzabisa beno ti mu ke pesa beno ve
kizitu ya nkaka.
25 Kasi beno bumba mbote mambu nyonso yina kele na
beno tii ntangu mu ke kwiza.»
26 «Na muntu yina ke nunga mpe ke bumba bisalu ya munu
tii na nsukunu, mu ke pesa yandi bumfumu ya kuyala bayinsi
nyonso.
27 Yandi ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na
diboko mutindu ba ke pasulaka bambungu ya nene ya ntoto
ya kuyoka.
28 Mutindu munu mpe kuzwaka kimfumu na sika ya Tata
ya munu, mu ke pesa yandi mbwetete ya suka-suka.
29 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina
Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

3

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Saledese

1 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Saledese:
«Muntu yina ke na bampeve nsambwadi ya Nzambi mpe
bambwetete nsambwadi ke na kutuba: Mu zaba bisalu ya

2:20 1Bt 16.31; 19.1-2; 2Bt 9.22,30 **2:28** Luz 22.16

nge. Nsangu ya nge ke ya kumwangana ti nge kele moyo, kasi nge kele ya kufwa.

2 Zibula meso! Kindisa nyonso yina kele pene-pene na kufwa. Ya tsyelika, mu me tala ti bisalu ya nge kele ya kudedama ve na meso ya Nzambi ya munu.

3 Na yina, nge fwana kubambuka moyo na ndongosolo yina nge kuzwaka mpe kuwaka. Kwikama na yawu, mpe viluka. Kana nge zibula meso ve, mu ke kwiza na sika ya nge mutindu muyibi, ata kuzaba ngunga yina mu ke kwiza.

4 Kasi na kati ya dibuundu ya mbanza Saledese kele na mwa bantu ya nkaka yina me sumuna ve bilele ya bawu. Bawu ke tambula kintwadi na munu na bilele ya mpembe yina bawu me lwata, samu ti bawu kele bantu ya kulunga.

5 Na yina, muntu yina ke nunga ke lwata bilele ya mpembe, mpe mu ke katula ve nkumbu ya yandi na kati ya dibuku ya luzingu. Mu ke tuba na ntwala ya Tata ya munu mpe na ntwala ya bambazi ya yandi ti mu zaba yandi.

6 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Filadelefi

7 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Filadelefi:

«Muntu ya longo mpe ya tsyelika yina kele na fungula ya Davidi, muntu yina ke zibulaka mwelo yina ata muntu lenda kanga, mpe ke kangaka mwelo yina ata muntu lenda fungula ke na kutuba:

8 Mu zaba bisalu ya nge. Nge ke na ngolo mingi ve, kasi nge me tumama na mambu ya munu, mpe nge me vwanda ya kukwikama na munu. Na yina, mu me zibula na ntwala ya nge mwelo yina ata muntu lenda kukanga.

9 Na bantu ya dibuundu ya Satana yina ke vunaka na kutuba ti bawu kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, mu ke sala bawu mutindu yayi: Mu ke sala ti bawu kwiza kufukama na ntwala ya nge samu na kuzitisa nge, mpe bawu ke zaba ti mu ke zolaka nge.

10 Mutindu nge me bumba mambu ya munu na mvibudulu nyonso, munu mpe, mu ke bumba nge na ntangu ya bampasi yina ke salama na yinza ya muvimba samu na kumeka bantu nyonso ya ntoto.

11 Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza. Bumba mbote nyonso yina nge ke na yawu, samu ti ata muntu kubaka yimpu ya nge ya lunungu.

12 Na muntu yina ke nunga, mu ke kumisa yandi dikunzi na kati ya Yinzo ya Nzambi ya munu, mpe yandi ke basika dyaka ve. Mu ke sonika Nkumbu ya Nzambi ya munu mpe ya mbanza ya Nzambi ya munu na nzutu ya yandi. Mbanza

yango, ni Yelusalemi ya malu-malu yina ke katuka na zulu na sika ya Nzambi ya munu, mpe ke kulumuka. Mu ke sonika mpe Nkumbu ya munu ya malu-malu na nzutu ya yandi.

13 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

Mukanda na dibuundu ya Nzambi ya mbanza Lawodise

14 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Lawodise:

«Muntu yina ba ke bokilaka Ameni, mbangi ya kukwikama mpe ya tsyelika, yina kele mfumu ya bima nyonso yina Nzambi yidikaka, ke na kutuba:

15 Mu zaba bisalu ya nge, nge ke na madidi ve, mpe nge kele tiya ve. Ya vwandaka mbote nge vwanda madidi to tiya!

16 Kasi mutindu nge kele kaka mwa tiya ndambu, madidi ve to tiya ve, mu ke luka nge.

17 Nge ke tubaka ti nge kele mvwama, nge kele na bimvwama mingi mpe nge ke kondwaka kima ve. Kasi nge zaba ve ti nge ke na kuzinga na kyadi mpe na kati ya bampasi! Nge kele mputu, mpofo mpe kimpene.

18 Ni yawu yina, mu ke na kulonga nge na kusumba na sika ya munu wolo yina ba me meka na tiya, samu ti nge kuma ya tsyelika mvwama. Sumba mpe bilele ya mpembe yina nge ke lwata, mpe nge tala dyaka ve nsoni na kimpene ya nge. Mutindu mosi mpe, sumba manganga ya kutula na meso ya nge, samu ti nge tala mbote.

19 Mu ke sungikaka mpe ke sembaka bayina nyonso mu ke zolaka. Na yina, sala ya kulutila bisalu ya mbote, mpe viluka.

20 Kuwa mbote! Mu kele ya kutelama na mwelo, mpe mu ke na kukonkota. Kana muntu kuwa ndinga ya munu mpe fungula mwelo, mu ke kota na yinzo ya yandi. Mu ke kudya kintwadi na yandi, mpe yandi kintwadi na munu.

21 Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi muswa ya kuvwanda na munu na kiti ya munu ya kintinu. Mutindu mosi munu mpe, na manima ya kununga, mu kwendaka vwanda na Tata ya munu na kiti ya yandi ya kintinu.

22 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

4

Mwelo ya kuzibuka na mazulu

1 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka mwelo ya kuzibuka na mazulu. Ndinga yina mu kuwaka ntete, mpe yina vwandaka wakana mutindu kulumenta zabisaka munu: «Yuluka awa, mpe mu ke lakisa nge mambu yina ke salama na bilumbu ke kwiza.»

2 Kaka na ntangu yina, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi.
Mu talaka kiti ya kintinu na mazulu mpe muntu mosi ya
kuvwanda na kiti yango.
3 Muntu yango vwandaka lezima mingi mutindu matadi ya
ntalu yina ba ke bokilaka zape mpe sandwani. Kiti ya kintinu
vwandaka ya kuzunga na mukyama yina vwandaka lezima
mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka emelode.
4 Bakiti ya nkaka ya kintinu makumi zole na yiya zungaka
kiti yina ya kintinu, mpe na zulu ya yawu vwandaka na baku-
luntu makumi zole na yiya yina lwataka bilele ya mpembe
mpe bayimpu ya wolo.
5 Na kiti ya kintinu vwandaka basika ndinga, bansemo mpe
bidumu. Minda nsambwadi vwandaka lezima na mantwala
ya kiti ya kintinu. Minda yango, ni bampeve ya nsambwadi
ya Nzambi.
6 Na ntwala ya kiti ya kintinu vwandaka mutindu mubu
yina vwandaka talana mutindu kitala-tala yina vwandaka
lezima.
Na kati-kati ya kiti ya kintinu mpe na balweka ya yawu
vwandaka na bima yiya ya moyo yina vwandaka ya kufuluka
na meso na mantwala mpe na manima.
7 Kima ya ntete vwandaka mutindu nkosi, mpe kima ya zole
mutindu ngombe ya mbakala yina kele ntete ntwenya. Kima
ya tatu vwandaka na kizizi ya kufwanana na muntu, mpe
kima ya yiya vwandaka mutindu mbemba yina ke na kupepa.
8 Konso kima vwandaka na mapapu sambanu, mpe yawu
vwandaka ya kufuluka na meso na ngaanda mpe na kati.
Mpimpa na ntangu, bawu vwandaka bika ve na kuyimba
mutindu yayi:
«Nge kele ya longo! Ya longo! Ya longo!
Mfumu Nzambi-Mpungu,
yina kele, yina vwandaka, mpe yina ke kwiza.»
9 Bima ya moyo yiya vwandaka yimba samu na kupesa
nkembo, buzitu, mpe matondo na muntu yina kele ya ku-
vwanda na kiti ya kintinu mpe yina ke na kuzinga seko.
Bambala nyonso yina bawu vwandaka sala mutindu yina,
10 bakuluntu makumi zole na yiya vwandaka fukama na
ntwala ya yandi, mpe vwandaka sambila muntu yina ke na
kuzinga seko. Bawu vwandaka losa bayimpu ya bawu ya
kintinu na ntwala ya kiti ya kintinu na kutuba:
11 «Mfumu Nzambi ya beto,
nge kele ya kulunga na kuzwa
nkembo, masiika, mpe lulendo.
Ya tsyelika, ni nge yidikaka bima nyonso,
mpe ni na luzolo ya nge
yawu kele mpe yawu salamaka.»

5

Dibuku mpe Dimeme

1 Mu talaka na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya kintinu, dibuku mosi yina vwandaka fwanana na mukanda yina ba me zinga. Yawu vwandaka ya kusonika na balweka nyonso zole. Ba kangaka yawu na makolo nsambwadi, mpe ba tulaka kinyemo na konso singa.

2 Mu talaka mpe mbazi mosi ya lulendo yina vwandaka tuba na ndinga ya ngolo: «Nani kele ya kulunga na kukatula basinga mpe kufungula dibuku?»

3 Kasi ata muntu na zulu, na ntoto mpe na yisi ya ntoto vwandaka na lulendo ya kufungula dibuku yina, mpe kutala na kati.

4 Mu dilaka mingi, samu ti ata muntu vwandaka ya kulunga na kufungula dibuku mpe na kutala na kati.

5 Kasi mosi na kati ya bakuluntu zabisaka munu: «Kudila ve! Tala: Nkosi ya kifumba ya Yuda, muntu ya dikanda ya Davidi, me nunga. Yandi lenda nyangula makolo nsambwadi mpe kuzibula dibuku.»

6 Na yina, mu talaka Dimeme ya kutelama na kati ya kiti ya kintinu mpe bima yiya ya moyo, na kati-kati ya bakuluntu. Yandi vwandaka talana mutindu kibulu yina ba me zenga laka. Yandi vwandaka na mampoka nsambwadi mpe meso nsambwadi. Meso yina kele bampeve nsambwadi ya Nzambi yina yandi fidisaka na ntoto ya muvimba.

7 Dimeme kwendaka pene-pene ya kiti ya kintinu, mpe bakaka dibuku na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya kintinu.

8 Ntangu yandi bakaka yawu, bima yiya ya moyo yina mpe bakuluntu makumi zole na yiya fukamaka na ntwala ya Dimeme. Bawu nyonso vwandaka ya kusimba bisanzi mpe bambungu ya wolo ya kufuluka na mananasi yina kele balusambulu ya bantu ya longo.

9 Bawu vwandaka yimba nzimbu ya malu-malu:

«Nge kele ya kulunga na kubaka dibuku
mpe na kukatula basinga.
Ya tsyelika, ba kufwaka nge,
mpe na menga ya nge,
nge me vuukisa samu na Nzambi bantu
ya bifumba nyonso, bandinga nyonso,
makanda nyonso, mpe bayinsi nyonso.
10 Nge me sala ti bawu vwanda bantu
ya yinsi ya ntinu mosi mpe banganga-Nzambi
samu na kusadila Nzambi ya beto,

mpe bawu ke yala yinza nyonso.»
11 Na manima, mu vwandaka tatamana na kutala, mpe
kuwaka ndinga ya nkonga ya nene ya bambazi. Bawu vwan-
daka lutangu ya mafunda na mafunda ya kulutila, mpe bawu
zungaka kiti ya kintinu, bima yiya ya moyo, mpe bakuluntu.
12 Bawu vwandaka yimba na ngolo nyonso:
«Dimeme yina ba kufwaka
kele ya kulunga na kuzwa lulendo,
bimvwama, ndwenga, ngolo,
buzitu, nkembo mpe masiika!»
13 Mu kuwaka mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka na
yinza: bima nyonso yina kele na mazulu, na ntoto, na yisi
ya ntoto, mpe na kati ya mubu. Yawu vwandaka yimbila
mutindu yayi:
«Masiika, buzitu, nkembo, mpe lulendo
kuvwanda ya bantangu nyonso na muntu yina
kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe na Dimeme!»
14 Bima yiya yina ya moyo vutulaka: «Ameni!» Mpe bakuluntu
fukamaka mpe sambilaka.

6

Dimeme fungulaka bikangulu sambanu

1 Na manima, mu talaka Dimeme yina fungulaka kikangulu
ya ntete na kati ya makolo nsambwadi, mpe mu kuwaka mosi
na kati ya bima yiya ya moyo na kuzonza na ngolo nyonso
mutindu kidumu: «Kwiza!»
2 Mu talaka mpunda ya mpembe. Muntu yina vwandaka
na zulu ya yawu simbaka munani na diboko, mpe ba pesaka
yandi yimpu ya ntinu. Yandi kwendaka mutindu muntu me
nunga, mpe samu na kununga dyaka.
3 Ntangu Dimeme zibulaka kikangulu ya zole, mu kuwaka
kima ya zole ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!»
4 Na yina, mpunda ya nkaka basikaka. Yawu vwandaka
mbwaki mutindu tiya, mpe muntu yina vwandaka na zulu ya
yawu kuzwaka kimfumu ya kukatula kizunu na ntoto, samu
ti bantu kufwa bampangi bawu na bawu. Ba pesaka muntu
yango mbele ya yinda.
5 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tatu, mu kuwaka
kima ya tatu ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» Mu
talaka mpunda ya ndombe. Muntu yina vwandaka na zulu
ya yawu simbaka kitezolo na diboko.
6 Mu kuwaka ndinga mutindu ndinga yina vwandaka
basika na kati-kati ya bima yiya ya moyo, mpe tubaka:
«Senise* mosi ya faline samu na Denalya mosi, mpe bakilo

* **6:6** *Senise* lenda vwanda keba ve balitele 52. **6:6** Mat 18.28

tatu ya oloze† samu na Denalya mosi. Kasi kubebisa ve mafuta mpe vinu.»

7 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya yiya, mu
kuwaka kima ya yiya ya moyo kulooka mutindu yayi:
«Kwiza!»
8 Mu talaka mpunda na mwa ntinta ya kufwanana na maza
ya saka-saka. Nkumbu ya muntu yina vwandaka na zulu ya
yawu Lufwa, mpe yinza ya bantu ya kufwa vwandaka na
manima ya yandi. Bawu kuzwaka kimfumu ya kuyala mwa
ndambu ya ntoto samu na kufwa bantu na mbele, na nsatu,
na bimbevo ya ngolo, mpe na bibulu ya myangu yina kele na
ntoto.
9 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tanu, mu ta-
laka na yisi ya kiyokolo ya minkayulu, myela ya bayina ba
kufwaka samu na mambu ya Nzambi mpe samu kimbangi ya
bawu yina bawu tubaka.
10 Bawu lookaka na ngolo nyonso:
«Mfumu ya longo mpe ya tsyelika,
tii wapi ntangu nge ke vingila
na kufundisa bantu ya ntoto,
mpe kupesa bawu kitumbu,
samu ti bawu kufwaka beto?»
11 Ba pesaka na konso muntu na kati ya bawu dizwela ya
yinda ya mpembe. Ba zabisaka bawu na kuvibidila dyaka
fyoti tii ntangu ke lunga lutangu ya bampangi mpe bankundi
ya bawu ya kisalu, yina ba fwana kufwa mutindu bawu.
12 Na manima, mu talaka dyaka Dimeme yina fungulaka
kikangulu ya sambanu. Ntangu yandi fungulaka yawu,
ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ntangu kumaka ndombe
mutindu makala, mpe ngonda nyonso kumaka mbwaki
mutindu menga.
13 Bambwetete kubwaka na ntoto mutindu ke kubwaka
bambuma ya mubisu ntangu mupepe ya ngolo ke ningisaka
yinti ya yawu.
14 Zulu futamaka mutindu ba ke futikaka mukanda. My-
ongo nyonso mpe bisanga nyonso katukaka na bisika yina
yawu kele.
15 Bantinu ya yinza, bantu ya mfunu, bamfumu ya binwani,
bamvwama, bantu ya lulendo, mpe bantu nyonso ya nkaka,
bandongo to bantu ya kimpwanza, bumbamaka na kati ya
biswamunu mpe na kati ya matadi ya nene na zulu ya my-
ongo.
16 Bawu tubaka na myongo mpe na matadi ya nene: «Beno
kubwa na zulu ya beto, mpe beno bumba beto ntama na kizizi

† **6:6** *Oloze:* Kele mutindu ya mbuma yina bantu ke nikaka samu na kuzwa fundu-fundu ya kuyidika kiputi ya mampa.

ya muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu, mpe ntama na nkele ya Dimeme.
17 Ya tsyelika, kilumbu ya nene yina bawu ke lakisa nkele
ya bawu me kuma, mpe nani lenda kutelama na ntwala ya
bawu?»

7

Bifumba ya yinsi ya Isayeli

1 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka bambazi yiya ya kutelama na bansongi yiya ya ntoto. Bawu vwandaka kanga bitembo nyonso yiya, samu ti ata kitembo kufula na ntoto, na mubu, to na bayinti.
2 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina vwandaka basika na lweka yina ke basikaka ntangu, mpe vwandaka ya kusimba kinyemo ya Nzambi ya moyo. Na ndinga ya ngolo, yandi lookaka na sika ya bambazi yiya yina Nzambi pesaka lulendo ya kusala yimbi na bima nyonso yina kele na ntoto mpe na mubu:
3 «Beno bebisa ve ntoto, mubu to bayinti, ntete beto tula binyemo na mbunzu ya bisadi ya Nzambi ya beto.»
4 Na yina, ba zabisaka munu lutangu ya bayina ba tulaka kinyemo ya Nzambi na mbunzu: nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda (144 000) ya bantu ya bifumba nyonso ya yinsi ya Isayeli.
5 Na kati ya lutangu yina, ya vwandaka na bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Yuda, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Lubene, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Ngade,
6 bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Asele, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Nefetali, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Manase,
7 bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Simewone, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Levi, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Isakale,
8 bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Zabulone, bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Yosefi, mpe bantu mafunda kumi na zole (12 000) ya kifumba ya Bezame.

Bantu ya bayinsi nyonso

9 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka nkonga ya nene ya bantu yina ata muntu lendaka pesa lutangu. Ya vwandaka bantu ya bayinsi nyonso, ya bifumba nyonso, ya makanda nyonso, mpe ya bandinga nyonso. Bawu vwandaka

6:17 Ose 10.8; Sof 2.2-3; Yow 2.11; Lke 23.30

ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu mpe Dimeme. Bawu lwataka mazwela ya mpembe ya yinda, mpe simbaka mandala na maboko.
10 Bawu vwandaka looka na ngolo nyonso:
«Mpulusu kele na Nzambi ya beto
yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu,
mpe na Dimeme!»
11 Bambazi nyonso zungaka kiti ya kintinu, bakuluntu, mpe bima yiya ya moyo. Bawu fukamaka kizizi na ntoto na ntwala ya kiti ya kintinu mpe sambilaka Nzambi
12 na kutuba:
«Ameni! Masiika, nkembo, ndwenga,
matondo, buzitu, lulendo, mpe ngolo
kele ya bantangu nyonso ya Nzambi ya beto! Ameni.»
13 Na yina, mosi na kati ya bakuluntu yufulaka munu: «Bantu yina me lwata mazwela ya yinda ya mpembe kele banani, mpe wapi kisika bawu me katuka?»
14 Mu vutulaka: «Mfumu, ni nge zaba yawu.» Na yina, yandi zabisaka munu: «Ya kele bayina ba talisaka mpasi mingi. Bawu me sukula mazwela ya bawu, mpe me kumisa yawu mpembe na menga ya Dimeme.
15 Ni yawu yina, bawu kele na ntwala ya kiti ya Nzambi, mpe ke na kusadila yandi mpimpa na ntangu na kati ya Yinzo ya yandi. Muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu ke keba bawu mpe ke sala nyonso samu na mbote ya bawu.
16 Bawu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya kudya mpe ya kunwa. Ntangu mpe tiya ya ngolo ke yoka dyaka ve bawu.
17 Ya tsyelika, Dimeme yina kele na kati-kati ya kiti ya kintinu ke keba bawu mutindu muvungi. Yandi ke nata bawu kisika kele mikelo ya maza yina ke pesaka luzingu, mpe Nzambi ke kusuna mansangasa nyonso ya bawu.»

8

Kikangulu ya nsambwadi

1 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya nsambwadi, zulu nyonso kumaka swi, mpe yawu vwandaka mutindu yina baminiti makumi tatu.
2 Na manima, mu talaka bambazi nsambwadi yina ke vwandaka na ntwala ya Nzambi. Ba pesaka bawu bakulumenta nsambwadi.
3 Mbazi ya nkaka kwizaka telama pene-pene ya kiyokolo ya maaka, mpe vwandaka ya kusimba dikuku ya wolo yina ba ke yokilaka maaka. Ba pesaka yandi mananasi mingi samu ti yandi yoka yawu samu na Nzambi, kintwadi na balusambulu ya bantu nyonso ya longo, na kiyokolo ya minkayulu yina kele na mantwala ya kiti ya kintinu.

4 Mulinga ya mananasi vwandaka katuka na maboko ya
mbazi mpe vwandaka kwenda na ntwala ya Nzambi, kint-
wadi na balusambulu ya bantu ya longo.
5 Na manima, mbazi bakaka ndonga yina ba ke yoki-
laka mananasi. Yandi fulusaka yawu na tiya yina yandi
bakaka na kiyokolo ya minkayulu, mpe yandi losaka yawu na
ntoto. Kaka na ntangu yina, bidumu mpe ndinga wakanaka,
balusyemo basikaka, mpe ntoto ninganaka.

Bakulumenta sambanu ya ntete

6 Na yina, bambazi nsambwadi yina simbaka bakulumenta
nsambwadi kubamaka samu na kusika yawu.
7 Mbazi ya ntete wakisaka muningu ya kulumenta. Mvula
ya matadi mpe tiya ya kuvukana na menga kubwaka na
ntoto. Na yina, mwa ndambu ya ntoto mpe ya bayinti kuyaka,
mutindu mosi mpe matiti nyonso yina ke ntete ve ya kuyuma.
8 Na manima, mbazi ya zole wakisaka muningu ya kulu-
menta. Kifwani ya mongo ya nene yina ke na kuya tiya
kubwaka na kati ya mubu, mpe mwa ndambu ya mubu
kumaka menga.
9 Mwa ndambu ya bambisi nyonso ya mubu kufwaka, mpe
mwa ndambu ya masuwa mwanganaka.
10 Mbazi ya tatu wakisaka muningu ya kulumenta. Mb-
wetete ya nene yina vwandaka kuya tiya mutindu kisisi ya
tiya, katukaka na zulu mpe kubwaka. Yawu kubwaka na zulu
ya mwa ndambu ya banzadi mpe ya mikelo ya maza.
11 Nkumbu ya mbwetete yango «Ndudi». Na yina, mwa
ndambu ya maza kumaka ndudi, mpe bantu mingi kufwaka,
samu ti bawu kunwaka maza yina ya ndudi.
12 Mbazi ya yiya wakisaka muningu ya kulumenta. Mwa
ndambu ya ntangu, ya ngonda, mpe ya bambwetete vwan-
daka dyaka ve na nsemo, mutindu mosi mpe, mwa ndambu
ya kilumbu mpe ya mpimpa vwandaka mpe dyaka ve na
nsemo.
13 Mu talaka mbemba yina vwandaka dumuka na kati-kati
ya zulu. Yandi vwandaka looka na ndinga ya ngolo: «Kyadi!
Kyadi! Kyadi mingi na bantu yina ke na kuzinga na ntoto
ntangu bambazi tatu yina me bikana ke sika bakulumenta ya
bawu!»

9

Kulumenta ya tanu

1 Na manima, mbazi ya tanu sikaka kulumenta, mpe mu
talaka mbwetete yina katukaka na zulu mpe kubwaka na
ntoto. Ba pesaka yandi fungula ya dibenga ya yinda.

8:12 Kbk 10.21-23; Esa 14.12; Yel 9.14

2 Yandi fungulaka dibenga ya yinda, mpe mulinga yina
basikaka kuna vwandaka mutindu mulinga yina ke basikaka
ntangu ba ke yokaka kifuule ya nene ya bibiliki. Ntangu mpe
mupepe kumaka ndombe samu na mulinga yina.
3 Makonko basikaka na kati ya mulinga yina mpe mwan-
ganaka na yinza nyonso. Ba pesaka bawu lulendo mutindu
lulendo yina kele na bankala-nseke.
4 Ba yiminaka bawu na kusala yimbi na matiti, na bayinti
ya nene to ya fyoti-fyoti. Kasi ba zabisaka bawu na kusala
yimbi kaka na bantu yina kele ve na kinyemo ya Nzambi na
mbunzu.
5 Bawu kuzwaka ve muswa ya kufwa bantu yina, kasi kaka
muswa ya kutalisa bawu mpasi mingi na kati ya bangonda
tanu. Mpasi yina bawu ke talisa bantu kele mutindu mpasi
yina muntu ke talaka kana nkala-nseke me tatika yandi.
6 Na kati ya bangonda tanu yina, bantu ke sosa lufwa, kasi
bawu ke kuzwa yawu ve. Bawu ke zola na kufwa, kasi lufwa
ke kima bawu.
7 Makonko yango vwandaka mutindu bampunda yina kele
ya kukubama samu na kunwana muzingu. Na zulu ya bay-
intu ya bawu, vwandaka na bima mutindu bayimpu ya wolo
ya kintinu, mpe bizizi ya bawu vwandaka mutindu bizizi ya
bantu.
8 Bawu vwandaka na bansuki mutindu bansuki ya bak-
ento, mpe meno ya bawu mutindu meno ya nkosi.
9 Bawu vwandaka na bima na ntulu mutindu binkuti
ya kisengo, mpe makelele ya mapapu ya bawu vwandaka
mutindu makelele ya bipusu ya binwanunu ya binwani
yina bampunda mingi ke na kunata samu na kukwenda na
muzingu. 10 Bawu vwandaka na bantumbu na mikila ya
bawu mutindu mikila ya bankala-nseke, mpe ni na mikila
yina, bawu vwandaka na lulendo ya kutalisa bantu mpasi
mingi na kati ya bangonda tanu.
11 Ntinu yina ke twadisaka bawu, ni mbazi ya dibenga
ya yinda. Na ndinga ya ba-Ebeleyo, ba ke bokilaka yandi
«Abadone», mpe na ndinga ya ba-Ngeleke, «Apolyone» yina zola
kutuba «Kimwangisi».
12 Kyadi ya ntete me luta. Na manima ya yawu, mambu zole
ya kyadi fwana kukwiza dyaka.

Kulumenta ya sambanu

13 Mbazi ya sambanu sikaka kulumenta, mpe mu kuwaka
ndinga yina basikaka na bansongi yiya ya kiyokolo ya wolo
ya minkayulu yina kele na ntwala ya Nzambi.

9:11 Ebe 9.1

14 Ndinga yango tubaka mutindu yayi na mbazi ya sambanu yina simbaka kulumenta: «Fungula bambazi yiya yina kele ya kukangama pene-pene na nzadi ya nene ya Efalate.»
15 Ba fungulaka bambazi yiya yina. Bawu vwandaka ya kukubama na kufwa kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza na ngunga yina, na kilumbu yina, ya ngonda yina, mpe ya mvula yina.
16 Ba zabisaka munu lutangu ya binwani yina vwandaka na zulu ya bampunda: bankama zole ya bankama ya mafunda (200 000 000).
17 Na lumoni, mu talaka mutindu yayi bampunda na binati ya bawu: Bawu lwataka binkuti ya kisengo ya kukeba ntulu. Binkuti yango vwandaka na ntinta ya tiya. Yawu vwandaka mpe na ntinta ya yasinte mpe ya sufe. Bayintu ya bawu vwandaka mutindu bayintu ya bankosi, mpe bayinwa ya bawu vwandaka basisa tiya, mulinga, mpe sufe.
18 Kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza kufwaka samu na bampasi tatu yayi: tiya, mulinga, mpe sufe yina vwandaka basika na yinwa ya bampunda.
19 Ya tsyelika, ngolo ya bampunda kele na kati ya bayinwa mpe mikila ya bawu. Mikila ya bawu kele mutindu banyoka. Yawu kele na bayintu yina yawu ke sadilaka samu na kutalisa bantu mpasi.
20 Bantu yina bikanaka na yinza, bayina nyonso kufwaka ve na bampasi tatu yina, vilukaka ve na bisalu ya maboko ya bawu. Bawu tatamanaka na kusambila bampeve ya yimbi, biteki ya wolo, ya palata, ya kisengo ya mbwaki, ya matadi, mpe ya mabaya yina lenda kutala ve, kuwa ve, to kutambula ve.
21 Bawu vilukaka ve na kufwa bantu, kusala bunganga, kusala kindumba, mpe kulaba.

10

Mbazi mpe dibuku ya fyoti

1 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka ya lulendo yina vwandaka kulumuka na ntoto. Matuti vwandaka me fuka yandi, mpe mukyama vwandaka me zunga yintu ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka mutindu ntangu, mpe makulu mutindu makunzi ya tiya.
2 Yandi simbaka dibuku ya fyoti ya kuzibuka. Yandi tulaka dikulu ya lubakala na zulu ya mubu, mpe dikulu ya lumoso na ntoto.

9:17 sufe Lke 17.29

3 Yandi lookaka na ndinga ya ngolo mutindu nkosi ke
lookaka. Ntangu yandi manisaka na kulooka, bidumu
nsambwadi wakanaka.
4 Na manima, mu zolaka sonika mambu yina mu kuwaka
na bidumu. Kasi mu kuwaka ndinga yina katukaka na
mazulu mpe zabisaka munu: «Bumba mansweki ya bidumu
nsambwadi yina. Kusonika yawu ve.»
5 Na yina, mbazi yina mu talaka ya kutelama na zulu ya
mubu mpe na ntoto nangunaka diboko ya yandi ya lubakala
na zulu.
6 Yandi zengaka ndefi na Nkumbu ya Nzambi yina ke
zingaka seko, Nzambi yina yidikaka zulu na bima nyonso
yina kele kuna, ntoto na bima nyonso yina kele kuna, mpe
mubu na bima nyonso yina kele na kati ya mubu. Na kuzenga
ndefi, Mbazi tubaka: «Ntangu yayi, nyonso fwana kusalama!
7 Kasi ntangu mbazi ya nsambwadi ke sika kulumenta,
Nzambi ke nungisa mabanza ya mansweki ya yandi mutindu
yandi zabisaka yawu na bisadi ya yandi, mimbikudi.»
8 Mbala mosi dyaka, ndinga yina katukaka na mazulu
mpe yina mu kuwaka ntete, zabisaka munu mutindu yayi:
«Kwenda baka dibuku ya kuzibuka yina kele na maboko ya
mbazi yina me telama na zulu ya mubu mpe ntoto.»
9 Mu kwendaka pene-pene ya mbazi, mpe mu zabisaka
yandi na kupesa munu dibuku yango. Mbazi zabisaka munu:
«Baka mpe kudya yawu. Yawu ke vwanda ndudi na kati
ya kivumu ya nge. Kasi na kati ya yinwa ya nge, yawu ke
vwanda kitoko mutindu mafuta ya nyosi.»
10 Mu bakaka mwa dibuku yango na maboko ya mbazi,
mpe mu kudyaka yawu. Na kati ya yinwa ya munu, yawu
vwandaka kitoko mutindu mafuta ya nyosi. Kasi ntangu mu
minaka yawu, yawu kumaka ndudi na kati ya kivumu ya
munu.
11 Na yina, ba zabisaka dyaka munu: «Nge fwana kubikula
dyaka mambu yina Nzambi ke na kutuba samu na bayinsi,
bandinga, mpe bantinu mingi.»

11

Bambangi zole

1 Na manima, ba pesaka munu kidyadya yina vwandaka
mutindu dibaya ya kutezila yinda, mpe ba zabisaka munu:
«Kwenda kuteza bametele na yinda ya Yinzo ya Nzambi, mpe
ya kiyokolo ya minkayulu. Tanga mpe lutangu ya bayina ke
sambilaka na Yinzo ya Nzambi.
2 Kasi bika na kuteza bametele ya ngaanda ya Yinzo ya
Nzambi. Ba bikaka yawu samu na bayina kele ve ba-Zwife

yina ke mwangisa mbanza ya longo na bangonda makumi yiya na zole.
3 Mu ke fidisa bambangi zole ya munu yina ke lwata bilele ya mafwa, mpe bawu ke zabisa beno nsangu ya Nzambi na bilumbu funda mosi na bankama zole na makumi sambanu.» (1 260)
4 Bambangi zole yina ni bayinti zole ya olive mpe bitentokolo ya minda zole yina kele na ntwala ya Mfumu ya ntoto.
5 Kana muntu sosa na kusala bawu yimbi, bawu ke basisa tiya na bayinwa ya bawu, mpe ke yoka bambeni ya bawu. Ya tsyelika, ni mutindu yina ke kufwa muntu yina ke sosa na kusala bawu yimbi.
6 Bambangi yango kele na lulendo ya kukanga zulu, samu ti mvula kunoka ve na bilumbu nyonso yina bawu ke lutisa na kubikula. Bawu kele mpe na lulendo ya kusoba maza na menga, mpe konso ntangu yina bawu zola, bawu ke na lulendo ya kutula mambu ya mpasi na ntoto.
7 Ntangu bawu ke manisa na kuzabisa mambu yina kele na bawu, kibulu yina ke basikaka na dibenga ya yinda ke nwanisa bawu. Yandi ke nunga bawu mpe ke kufwa bawu.
8 Ba ke tula bamvumbi ya bawu na kisika ya nsangu ya mbanza ya nene, kisika ba komaka Mfumu ya bawu na kulunsi. Ba ke bokilaka mbanza yina Sodome mpe Ngipiti.
9 Bantu ya makanda nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe bayinsi nyonso ke tala bamvumbi yina bilumbu tatu na ndambu, mpe ba ke pesa ve muswa ya kuzika yawu.
10 Bantu ya yinza ke vwanda na kyese samu na lufwa ya bambangi zole yina. Bawu ke yangalala mpe ke pesana makabu, samu ti mimbikudi zole yina talisaka bantu bampasi ya kulutila.
11 Kasi na manima ya bilumbu tatu yina na ndambu, mupepe yina ke pesaka luzingu katukaka na sika ya Nzambi mpe kotaka na banzutu ya mimbikudi yina. Bawu vumbukaka, mpe bantu nyonso yina vwandaka tala bawu kumaka na boma mingi.
12 Na yina, mimbikudi zole yayi kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu. Yawu zabisaka bawu na ngolo nyonso: «Beno yuluka awa!» Bawu yulukaka na mazulu na kati ya matuti na meso ya bambeni ya bawu.
13 Kaka na ntangu yina, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ndambu mosi ya bandambu kumi ya mbanza mwanganaka, mpe bantu mafunda nsambwadi (7 000) kufwaka na kuningana ya ntoto yina. Bantu yina kufwaka ve kumaka na boma, mpe kembisaka Nzambi ya mazulu.
14 Kyadi ya zole me luta. Kasi kyadi ya tatu ke na kukwiza.

11:7 Luz 9.1

Kulumenta ya nsambwadi

15 Na manima, mbazi ya nsambwadi sikaka kulumenta,
mpe bandinga ya ngolo wakanaka na mazulu mpe tubaka:
«Lutumu ya kuyala yinza me kuma ntangu yayi
na maboko ya Mfumu ya beto
mpe na Masiya ya yandi.
Yandi ke yala seko!»
16 Bakuluntu makumi zole na yiya yina kele ya kuvwanda na
bakiti ya bawu ya kintinu na ntwala ya Nzambi fukamaka
kizizi na ntoto. Bawu sambilaka Nzambi
17 na kutuba:
«Mfumu Nzambi-Mpungu,
yina kele mpe yina vwandaka,
beto ke na kutonda nge,
samu ti nge me sadila lulendo ya nge ya nene,
samu na kuvwandisa Kimfumu ya nge.
18 Bantu kumaka na nkele ya kulutila.
Kasi ntangu yayi, ni nkele ya nge ke na kutalana,
mpe ntangu ya kufundisa bantu ya kufwa me lunga.
Yayi ni ntangu ya kupesa musendo na bisadi ya nge,
mimbikudi mpe bantu ya longo
mpe bayina nyonso ke zitisaka Nkumbu ya nge: bakuluntu
mpe bana ya fyoti.
Ntangu yayi, nge ke kufwa bayina ke bebisaka yinza.»
19 Yinzo ya Nzambi zibukaka na mazulu, mpe Sanduku
ya Ngwisani talanaka na kati ya Yinzo yina. Na yina,
bansemo basikaka, bandinga mpe bidumu wakanaka, ntoto
ninganaka, mpe mvula ya nene ya matadi nokaka.

12

Kento mpe dalango

1 Kidimbu ya nene talanaka na mazulu: Kento mosi
lwataka ntangu mutindu kinkuti. Yandi telamaka na zulu ya
ngonda, mpe lwataka yimpu ya kintinu yina vwandaka na
bambwetete kumi na zole.
2 Yandi vwandaka na kivumu. Yandi vwandaka looka samu
na mpasi ya misongo mpe mpasi ya kubuta.
3 Kidimbu ya nkaka talanaka na mazulu: Ya vwandaka
dalango* ya mbwaki mutindu tiya. Yandi vwandaka na
bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. Konso yintu vwan-
daka na bayimpu ya kintinu nsambwadi.
4 Na mukila ya yandi, yandi kombolaka kikunku mosi na
kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bambwetete nyonso,
mpe losaka yawu na ntoto. Yandi telamaka na ntwala ya

* **12:3** Na banongo ya ntama, dalango vwandaka mutindu kibulu ya ngitukulu, ya nene mpe ya myangu mingi.

kento yina kumaka pene-pene na kubuta samu na kudya
mwana ntangu yandi ke butuka.
5 Kento butaka mwana ya bakala. Ni mwana yina ke
twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko. Na
nswalu nyonso, Nzambi zangulaka mwana pene-pene ya
yandi mpe ya kiti ya yandi ya kintinu.
6 Kasi samu na kento, yandi kimaka na yinsi ya kuyuma,
kisika Nzambi yidikilaka yandi kisika, samu ti yandi kuzwa
madya kuna na bilumbu funda mosi na bankama zole na
makumi sambanu (1 260).
7 Na yina, muzingu salamaka na mazulu. Mikayele na
bambazi ya yandi nwanisaka dalango. Dalango na bambazi
ya yandi nwanaka na ngolo nyonso.
8 Kasi dalango nungaka ve, mpe yandi na bambazi ya yandi
vwandaka dyaka ve na kisika ya kuvwanda na mazulu.
9 Ba losaka dalango na ngaanda. Ni yandi kele nyoka yina
talanaka na ntama. Ba ke bokilaka yandi Dyabulu to Satana
yina ke vunaka bantu nyonso. Ba losaka yandi na ntoto
kintwadi na bambazi ya yandi.
10 Na manima, mu kuwaka ndinga yina wakanaka na ngolo
nyonso na mazulu, mpe tubaka:
«Yayi ni ntangu ya mpulusu.
Ntangu yayi, Nzambi ya beto
me lakisa lulendo
mpe Kimfumu ya yandi!
Ntangu yayi, lutumu me kuma
na maboko ya Masiya ya yandi!
Ya tsyelika, ba me losa na ngaanda,
mufundi ya bampangi ya beto
yina vwandaka funda bawu mpimpa na ntangu
na ntwala ya Nzambi.
11 Kasi bampangi ya beto me nunga yandi
na lusalusu ya menga ya Dimeme
mpe na kimbangi ya mambu ya Nzambi
yina bawu zabisaka.
Bawu pesaka luzingu ya bawu
tii na kundima na kufwa.
12 Ni yawu yina, mazulu mpe
beno nyonso yina ke zingaka kuna,
beno yangalala!
Kasi kyadi na ntoto mpe na mubu!
Ya tsyelika, Satana me kulumuka
na sika ya beno,
mpe kele ya kufuluka na nkele,
samu ti yandi me zaba ti kaka ntangu fyoti

12:7 Yud 1.9

me bikana na yandi.»
13 Ntangu dalango talaka ti ba losaka yandi na ntoto, yandi
bandaka na kulanda kento yina butaka mwana ya bakala.
14 Kasi kento kuzwaka mapapu zole ya ndeke ya nene
mutindu mbemba samu na kudumuka tii na kisika yina ba
bumbilaka yandi na yinsi ya kuyuma ntama na nyoka, samu
ti ba dikila yandi kuna na bamvula tatu na ndambu.
15 Na yina, nyoka lukaka maza mutindu nzadi na manima
ya kento, samu ti nyamba dyamisa kento yina.
16 Kasi ntoto sadisaka kento yina. Ntoto zibukaka mpe
minaka maza nyonso yina dalango lukaka.
17 Na nkele ya yandi samu na kento yina, dalango kwen-
daka nwanisa bayina bikanaka na kifumba ya kento yina,
bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele ya
kukwikama na butsyelika yina Yesu zabisaka.
18 Na manima, dalango kwendaka telama na kumu ya
mubu.

13

Kibulu ya ngitukulu yina basikaka na mubu

1 Na manima, mu talaka kibulu mosi ya ngitukulu yina
basikaka na mubu. Kibulu yango vwandaka na mampoka
kumi mpe bayintu nsambwadi. Yandi vwandaka na yimpu
ya kintinu na konso dimpoka, mpe bankumbu ya bifingu na
Nzambi na konso yintu.
2 Kibulu yina mu talaka vwandaka mutindu yingo. Makulu
ya yandi vwandaka mutindu makulu ya uluse, mpe yinwa
ya yandi mutindu yinwa ya nkosi. Dalango pesaka yandi
lulendo ya yandi, kiti ya yandi kintinu, mpe lutumu ya nene.
3 Mosi ya bayintu ya yandi vwandaka talana mutindu ti
yawu lwalaka mputa yina lendaka pesa yandi lufwa, kasi
yawu belukaka. Na yina, bantu nyonso ya yinza yitukaka
mpe landaka kibulu ya ngitukulu.
4 Bantu nyonso bandaka na kusambila dalango, samu ti
yandi pesaka lulendo na kibulu ya ngitukulu. Bawu nyonso
sambilaka mpe kibulu na kutuba: «Nani lenda kufwanana na
kibulu ya ngitukulu? Nani lenda kunwanisa yandi?»
5 Kibulu kuzwaka muswa ya kuzonza mambu ya lunangu
mpe ya bifingu na sika ya Nzambi. Yandi kuzwaka lutumu ya
kusala kisalu ya yandi na bangonda makumi yiya na zole.
6 Yandi bandaka na kusafula Nzambi, Nkumbu ya Nzambi
mpe kisika yina Nzambi ke vwandaka, mutindu mosi mpe
bayina nyonso ke zingaka na mazulu.

13:2 Luz 12.3

7 Yandi kuzwaka muswa ya kunwanisa bantu ya longo mpe
ya kununga bawu. Yandi kuzwaka mpe lutumu ya kuyala
bifumba nyonso, makanda nyonso, bandinga nyonso, mpe
bayinsi nyonso.
8 Bantu nyonso ya yinza ke sambila yandi, bayina nyonso
kele ve na bankumbu ya kusonama katuka mbandukulu ya
yinza na kati ya dibuku ya luzingu, yina kele dibuku ya
Dimeme yina ba kufwaka.
9 «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!
10 Muntu yina Nzambi kubikaka na kuvwanda nkole,
ke vwanda nkole;
mpe muntu yina Nzambi kubikaka na kufwa mpangi na
mbele,
ke kufwa na mbele.
Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda
na mvibudulu mpe kiminu.»

Kibulu ya ngitukulu yina basikaka na yisi ya ntoto

11 Na manima, mu talaka dyaka kibulu ya nkaka ya ngi-
tukulu yina basikaka na yisi ya ntoto. Yawu vwandaka na
mampoka zole mutindu mampoka ya mwana ya dimeme,
mpe vwandaka zonza mutindu dalango.
12 Na ntwala ya kibulu ya ntete, yandi vwandaka sadila lu-
tumu nyonso yina vwandaka na kibulu yina. Yandi tumisaka
yinza mpe bantu nyonso yina kele na yinza na kusambila
kibulu ya ntete yina belukaka na mputa yina lendaka pesa
yandi lufwa.
13 Kibulu yayi ya zole vwandaka sala bimangu ya nene. Na
meso ya bantu nyonso, yandi salaka ti tiya katuka na zulu
mpe kulumuka na ntoto.
14 Yandi vwandaka vuna bantu na bimangu yina yandi
vwandaka sala na ntwala ya kibulu ya ntete. Yandi
ndimisaka bantu na kuyidika kifwani samu na kuzitisa
kibulu yina lwalaka na mbele ya yinda, mpe kufwaka ve.
15 Kibulu ya zole kuzwaka lulendo ya kupesa luzingu na
kifwani ya kibulu ya ntete samu mpe ti yawu zonza mpe
kufwa bayina nyonso ke sambila yawu ve.
16 Yandi salaka ti ba tula kidimbu na bantu nyonso, na
diboko ya lubakala to na mbunzu: bantu ya kukula mpe bana
ya fyoti, bamvwama mpe bamputu, bandongo mpe bantu
yina ke na kimpwanza.
17 Ata muntu lendaka sumba to tekisa kima kana yandi
vwandaka ve na kidimbu. Kidimbu yango, ni nkumbu ya
kibulu to lutangu ya nkumbu ya yandi.

13:11 Luz 12.3

18 Samu na dyambu yayi, konso muntu fwana kuvwanda
na ndwenga. Muntu yina ke na mayela lenda kubakula nsasa
ya lutangu ya kibulu, samu ti yawu ke na kufwanana na
nkumbu ya muntu. Lutangu yango kele bankama sambanu
na makumi sambanu na sambanu (666).

14

Bantu yina Dimeme kuulaka

1 Mu talaka Dimeme ya kutelama na mongo ya Siyone.
Kintwadi na yandi vwandaka na nkama mosi na makumi
yiya na yiya ya mafunda (144 000) ya bantu yina vwandaka
na Nkumbu ya Dimeme mpe ya Tata ya yandi ya kusonama
na mbunzu.
2 Mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu, mpe
wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya nene ya maza ya
mubu, mpe mutindu makelele ya ngolo ya kidumu. Ndinga
yina mu kuwaka vwandaka mutindu muningu ya bansambi
yina bantu ke na kusika.
3 Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya malu-malu na ntwala
ya kiti ya kintinu ya Nzambi, na ntwala ya bibulu yiya mpe
bakuluntu. Ata muntu lendaka longoka nzimbu yina kana
kaka ve nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda
(144 000) ya bantu yina Nzambi kuulaka na ntoto.
4 Bawu sumunaka ve banzutu ya bawu na kutambula na
bakento. Bawu kele ya kuvedila, mpe ke na kulanda Dimeme
konso kisika yandi ke na kukwenda. Ba kuulaka bawu na
kati ya bantu ya yinza, samu ti bawu vwandaka bantu ya
ntete yina ba me pesa mutindu munkayulu na Nzambi mpe
na Dimeme.
5 Ata mbala mosi bawu zonzaka mambu ya luvunu. Bawu
kele ve na dyambu yina ba lenda kusemba bawu.

Bambazi tatu

6 Mu talaka mbazi ya nkaka yina vwandaka pepa na zulu.
Yandi vwandaka na Nsangu ya Mbote ya bantangu nyonso
ya kuzabisa na bantu yina kele na ntoto, na bantu ya bayinsi
nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe makanda
nyonso.
7 Yandi vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Beno zitisa
Nzambi, mpe beno kembisa yandi, samu ti ngunga yina
yandi ke fundisa yinza me lunga. Beno sambila Nzambi yina
yidikaka zulu na ntoto, mubu mpe mikelo.»
8 Na manima, mbazi ya zole yina landaka mbazi ya ntete
tubaka: «Yawu me mwangana! Babilone Mbanza ya nene me
mwangana! Yawu nwikisaka bantu ya bayinsi nyonso vinu
ya kindumba ya yandi ya ngolo!»

9 Mbazi ya nkaka, ya tatu, landaka bambazi zole yina
tekilaka. Yandi tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu
sambila kibulu na kifwani ya yandi, mpe kana yandi kuzwa
kidimbu na mbunzu to na diboko,
10 yandi ke kunwa mpe vinu ya nkele ya Nzambi. Ya kele
vinu yina ba me vukisa ve na kima ya nkaka, mpe Nzambi
ke tula yandi yawu na kati ya mbungu ya yandi ya nkele.
Bayina nyonso ke sala mutindu yina ke tala mpasi ya kulutila
na kati ya sufe mpe tiya na ntwala ya bambazi ya longo mpe
Dimeme.
11 Mulinga ya tiya yina ke na kutalisa bawu mpasi ke
manisa dyaka ve. Mpimpa na ntangu mvundulu kele ve na
bayina ke na kutumama na kibulu mpe na kiteki ya yandi,
mpe na konso muntu yina me kuzwa kidimbu ya nkumbu ya
kibulu.»
12 Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda na
mvibudulu, bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe
kele na kiminu na Yesu.
13 Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na
mazulu mpe zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Katuka
ntangu yayi, kyese na bayina me kufwa ya kukangama na
Mfumu! Ya tsyelika, Mpeve ya Longo ke na kutuba ti bawu
ke na kyese. Bawu fwana kuzwa mvundulu samu na bisalu
ya ngolo yina bawu me sala, samu ti bisalu ya bawu ya mbote
ke na kulanda bawu.»

Kuyonzika bambuma na ntoto

14 Mu talaka dituti ya mpembe. Na zulu ya dituti yango
vwandaka na kifwani ya muntu ya kuvwanda. Yandi vwan-
daka ya kulwata yimpu ya wolo, mpe ya kusimba mukwati
ya yinda ya meno ya kuyonzika bambuma.
15 Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele
na mazulu, mpe lookaka na ngolo nyonso na muntu yina
vwandaka ya kuvwanda na zulu ya dituti: «Baka mukwati ya
nge mpe yonzika bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika
bambuma me lunga. Bambuma ya ntoto me yela samu na
kuyonzika yawu.»
16 Na yina, muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu
ya dituti lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika
bambuma, mpe ba yonzikaka bambuma nyonso ya ntoto.
17 Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele
na mazulu. Yandi vwandaka mpe ya kusimba munkwati ya
yinda ya meno.
18 Na manima, mbazi ya nkaka dyaka yina kele na bum-
fumu na tiya basikaka na kiyokolo ya minkayulu. Na ngolo
nyonso, yandi lookaka na mbazi yina simbaka munkwati ya

14:10 sufe Lke 17.29

yinda ya meno: «Baka munkwati ya nge ya meno, mpe zenga byazi ya bayinti ya vinu yina kele na ntoto! Bambuma ya vinu me bwaka!»
19 Na yina, mbazi lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika bambuma. Yandi zengaka byazi ya bambuma ya vinu, mpe tulaka yawu na kati ya kitutulu ya nene yina ke lakisaka nkele ya Nzambi.
20 Kitutulu yina ya kukamuna bambuma vwandaka na ngaanda ya mbanza. Menga basikaka na kitutulu yina mpe mwanganaka na Basitade funda mosi na bankama sambanu (1 600). Yawu fulukaka mpe kuzwaka ntela ya yinwa ya mpunda.

15

Bambazi mpe bampasi ya nsuka

1 Na manima, mu talaka na mazulu kidimbu ya nkaka ya nene mpe ya ngitukulu: bambazi nsambwadi simbaka bampasi nsambwadi. Ya kele bampasi ya nsuka yina ke lungisa nkele ya Nzambi.
2 Na manima, mu talaka mubu yina vwandaka talana mutindu kitala-tala ya kuvukisa na tiya. Bayina nyonso nungaka kibulu ya ngitukulu, kifwani ya yandi, mpe lutangu ya nkumbu ya yandi vwandaka ya kutelama na mubu ya kitala-tala. Bawu simbaka bisanzi yina Nzambi pesaka bawu.
3 Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya Moyize yina kele kisadi ya Nzambi, mpe nzimbu ya Dimeme:
«Mfumu Nzambi-Mpungu,
bisalu ya nge kele nene mpe kitoko.
Nge kele Ntinu ya bantu nyonso.
Banzila ya nge kele ya kudedama mpe ya tsyelika.
4 Mfumu! Nani lenda kumanga na kuzitisa nge?
Nani lenda kumanga na kuyimba nkembo ya nge?
Ya tsyelika, kaka ni nge mosi kele ya longo,
mpe bantu nyonso ya yinza ke fukama na ntwala ya nge,
samu ti bisalu ya nge ya kudedama
me talana na pwelele nyonso.»
5 Na manima, mu talaka Yinzo ya Nzambi yina zibukaka na mazulu, mpe na kati vwandaka na Yinzo ya mbwabanu.
6 Bambazi nsambwadi yina vwandaka ya kusimba bampasi nsambwadi basikaka na Yinzo ya Nzambi. Bawu lwataka bilele ya mpembe ya lino yina vwandaka lezima, mpe vwandaka na basinga ya wolo na luketo.

14:20 Lke 24.13

7 Mosi na kati ya bibulu yiya pesaka bambazi nsambwadi
yina bambungu nsambwadi ya wolo ya kufuluka na nkele ya
Nzambi yina ke zingaka seko.
8 Yinzo ya Nzambi fulukaka na mulinga samu na nkembo
mpe lulendo ya Nzambi. Ata muntu lendaka kota na kati tii
ntangu ke manisa bampasi nsambwadi yina nataka bambazi
nsambwadi.

16

Bambungu ya nkele ya Nzambi

1 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina basikaka
na Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka na bambazi nsambwadi:
«Beno kwenda kumwangisa na ntoto bambungu nsambwadi
ya nkele ya Nzambi!»
2 Mbazi ya ntete kwendaka mpe mwangisaka mbungu
ya yandi na ntoto. Bantu yina vwandaka na kidimbu ya
kibulu ya ngitukulu mpe vwandaka sambila kifwani ya yandi
kuzwaka bamputa ya yimbi mpe ya mpasi.
3 Mbazi ya zole mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya
mubu. Maza kumaka mutindu menga ya muntu ya kufwa,
mpe bima nyonso yina vwandaka zinga na mubu kufwaka.
4 Mbazi ya tatu mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya
banzadi mpe mikelo, mpe yawu kumaka menga na menga.
5 Na yina, mu kuwaka mbazi yina vwandaka na lutumu na
maza kutuba:
«Nzambi ya longo yina ke na kuzinga mpe zingaka ntete,
nge kele ya kudedama na kufundisa mutindu yina.
6 Ya tsyelika, bawu kufwaka bantu ya longo mpe mimbikudi.
Ntangu yayi, nge me pesa bawu menga samu na kunwa.
Bawu me kuzwa mvutu ya mambu yina bawu salaka.»
7 Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na kiyokolo
ya minkayulu, mpe tubaka:
«Ee, Mfumu Nzambi-Mpungu!
Balufundusu ya nge kele ya tsyelika
mpe ya kudedama.»
8 Mbazi ya yiya mwangisaka mbungu ya yandi na ntangu,
mpe ntangu kuzwaka muswa ya kuyoka bantu na tiya ya
yawu.
9 Bantu kuyaka na tiya ya ntangu ya kulutila, mpe bawu
fingaka Nkumbu ya Nzambi yina kele na lulendo ya kufidisa
bampasi ya mutindu yina. Kasi bawu mangaka na kuviluka
samu na kukembisa Nzambi.
10 Mbazi ya tanu mwangisaka mbungu ya yandi na kiti ya
kintinu ya kibulu, mpe yinsi ya kintinu ya kibulu kumaka na
kati ya mpimpa. Bantu vwandaka tatika baludimi ya bawu,
samu ti bawu vwandaka tala mpasi.

11 Bawu fingaka Nzambi ya mazulu samu na bampasi mpe
bamputa ya bawu. Kasi bawu vilukaka ve na mavanga ya
bawu ya yimbi.
12 Mbazi ya sambanu mwangisaka mbungu ya yandi na
nzadi ya nene ya Efalate. Nzadi nyonso yumaka samu na
kukubika nzila ya bantinu yina ke na kukatuka na lweka yina
ntangu ke basikaka.
13 Na manima, mu talaka bampeve tatu ya yimbi. Yawu
vwandaka mutindu bisyoto, mpe basikaka na yinwa ya
dalango, na yinwa ya kibulu, mpe na yinwa ya mumbikudi
ya luvunu.
14 Ya kele bampeve ya Satana yina ke salaka bimangu.
Bawu ke na kukwenda na sika ya bantinu nyonso ya yinza
samu na kuvukisa bawu kisika mosi na kunwana muzingu
na kilumbu ya nene ya Nzambi-Mpungu.
15 Mfumu tubaka: «Beno kuwa, mu ke kwiza mutindu
muyibi! Kyese na muntu yina ke lala pongi ve, mpe ke bumba
bilele ya yandi, samu ti yandi tambula ve kimpene mpe tala
ve nsoni na meso ya bantu.»
16 Bampeve tatu yina vukisaka bantinu na kisika yina ba ke
bokilaka na ndinga ya ba-Ebeleyo, «Alemangedone»*.
17 Mbazi ya nsambwadi mwangisaka mbungu ya yandi na
mupepe. Ndinga ya ngolo wakanaka na Yinzo ya Nzambi.
Yawu vwandaka basika na kisika yina kele kiti ya kintinu,
mpe tubaka: «Yimeni!»
18 Na yina, bansemo lezimaka. Makelele ya bandinga mpe
ya bidumu wakanaka, mpe ntoto nyonso ninganaka na ngolo
nyonso. Katuka mbandukulu ya yinza, ntoto vwandaka me
ningana ntete ve mutindu yina.
19 Mbanza ya nene kabukaka na bandambu tatu, mpe
bambanza ya bayinsi nyonso mwanganaka. Na yina, Nzambi
bambukaka moyo na mbanza ya nene ya Babilone. Yandi
nwikisaka yawu mbungu ya kufuluka na vinu ya nkele ya
yandi ya kulutila.
20 Bisanga nyonso zimbanaka, mpe myongo vwandaka
dyaka ve.
21 Mvula ya matadi ya nene mpe ya dema katukaka na zulu
mpe kubwaka na bantu. Bantu fingaka Nzambi samu na
mpasi yina. Yawu vwandaka mpasi ya kulutila ngolo.

17

Lufundusu ya mbanza Babilone

16:13 Luz 12.3 * **16:16** *Alemangedone:* Ya zola kutuba: Mongo ya Mengido (mbanza ya bantu ya Kaana). **16:16** Bik 5.19; 2Bt 23.29

1 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi zabisaka munu: «Kwiza mpe
mu ke lakisa nge wapi mutindu Nzambi ke pesa kitumbu na
kento ya kindumba ya nene yina zingaka na kumu ya maza
ya nene.
2 Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi, mpe bantu
ya ntoto me kola vinu ya yandi ya kindumba.»
3 Na manima, mbazi nataka munu na kimpeve na yinsi
ya kuyuma. Kuna, mu talaka kento mosi ya kuvwanda na
zulu ya kibulu ya mbwaki yina vwandaka ya kufuluka na
bankumbu ya kufinga Nzambi. Kibulu yango vwandaka na
bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi.
4 Kento lwataka bilele ya kitoko ya mbwaki ya kulutila.
Yandi lwataka mpe misanga ya wolo, ya matadi ya ntalu,
mpe ya palata. Na maboko ya yandi, yandi simbaka mbungu
ya wolo ya kufuluka na mambu ya busafu mingi, busafu ya
kindumba ya yandi.
5 Na mbunzu ya yandi vwandaka ya kusonama nkumbu ya
mansweki: «Mbanza ya nene ya Babilone, mama ya bakento
ya kindumba mpe ya mambu ya busafu mingi na kati ya
yinza.»
6 Mu talaka ti kento yango vwandaka ya kukola na menga
ya bantu ya longo mpe ya bambangi ya Yesu.
Ntangu mu talaka yandi, mu yitukaka mingi.
7 Na yina, mbazi zabisaka munu: «Samu na yinki nge ke na
kuyituka? Mu ke tubila nge mansweki ya kento yayi, mpe ya
kibulu yina ke na kunata yandi. Kibulu yina kele na bayintu
nsambwadi mpe mampoka kumi.
8 Kibulu yina nge me tala, vwandaka moyo na ntama. Kasi
ntangu yayi, yandi ke dyaka ve moyo. Yandi fwana kubasika
na dibenga ya yinda samu na kuzimbana seko. Bantu ya
yinza yina kele ve na bankumbu ya bawu ya kusonama na
dibuku ya luzingu katuka mbandukulu ya yinza, ke yituka na
kutala yandi. Ya tsyelika, yandi vwandaka moyo, kasi yandi
kele dyaka ve moyo mpe ke talana dyaka.
9 «Awa, konso muntu fwana kuvwanda na mayela mpe
ndwenga. Bayintu nsambwadi kele myongo nsambwadi,
kisika kento yina kele ya kuvwanda. Yawu kele mpe bantinu
nsambwadi.
10 Tanu na kati ya bawu me kufwa yimeni. Ntinu ya
sambanu ke na kuyala ntangu yayi, mpe ntinu ya me kwiza
ntete ve. Kasi ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zinga kaka
ntangu fyoti.
11 Kibulu yina vwandaka moyo na ntama mpe ke dyaka ve
moyo kele ntinu ya nana. Yandi kele mpe na kati ya lutangu

17:8 Luz 9.1

ya bantinu nsambwadi, mpe yandi ke na kukwenda samu na kuzimbana seko.
12 «Mampoka kumi yina nge talaka, kele bantinu kumi yina me banda ntete ve na kuyala. Kasi bawu ke yala kaka ngunga mosi kintwadi na kibulu ya ngitukulu.
13 Bawu nyonso kumi kele kaka na dibanza mosi: kusadila lulendo mpe kimfumu ya bawu samu na kibulu.
14 Bawu ke nwanisa Dimeme, kasi Dimeme ke nunga bawu, samu ti yandi kele Mfumu ya bamfumu, mpe Ntinu ya bantinu. Yandi ke nunga bawu kintwadi na bayina yandi bokilaka mpe soolaka, bayina kele ya kukwikama na yandi.»
15 Mbazi zabisaka dyaka munu: «Maza yina nge talaka kisika kele kento ya kindumba kele makanda ya bantu, bankonga ya bantu, bantu ya bayinsi nyonso mpe ya bandinga nyonso.
16 Mampoka kumi yina nge me tala mpe kibulu ke manga kento ya kindumba. Bawu ke katula yandi bima nyonso yina kele na yandi, mpe ke tula yandi kimpene. Bawu ke kudya nzutu ya yandi, mpe ke yoka na tiya ndambu yina ke bikana.
17 Ya tsyelika, Nzambi tulaka na bantima ya bawu luzolo ya kusadila dibanza ya yandi. Bawu nyonso kumi ke wisana na kusadila lulendo ya kintinu ya bawu samu na kibulu ya ngitukulu tii ntangu mambu yina Nzambi tubaka ke salama.
18 «Kento yina nge me tala, ni mbanza ya nene yina ke yalaka bantinu nyonso ya yinza.»

18

Kumwangana ya mbanza Babilone

1 Na manima, mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina kulumukaka na ntoto. Yandi vwandaka na lutumu ya nene, mpe nkembo ya yandi vwandaka pesa nsemo na ntoto nyonso.
2 Na ngolo nyonso, yandi lookaka:
«Yawu me mwangana!
Babilone Mbanza ya nene me mwangana!
Ntangu yayi, yawu me kuma
kisika ke bumbamaka bampeve ya yimbi.
Yawu me kuma kisika yina ke na kuzinga
bandeke nyonso ya kuvedila ve mpe ya yimbi.
3 Bantu ya bayinsi nyonso me kunwa vinu
ya kindumba ya yandi ya ngolo.
Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi,
mpe bantu ya mumbungu awa na ntoto
me vwama na lulendo ya bimvwama ya yandi.»
4 Na manima, mu kuwaka dyaka ndinga ya nkaka yina katukaka na mazulu, mpe tubaka:

«Bantu ya dikanda ya munu!
Beno basika na mbanza yayi,
samu ti beno kota ve na masumu ya yandi,
mpe ti beno kuzwa ve bampasi yina yandi ke kuzwa.
5 Masumu ya yandi me fuluka tii na mazulu,
mpe Nzambi me zimbana ve
mambu ya kudedama ve yina yandi salaka.
6 Beno sala yandi mutindu yandi salaka bantu ya nkaka,
mpe beno vutula yandi bambala zole
yimbi yina yandi salaka.
Beno fulusa mbungu ya yandi na vinu ya kulutila
bambala zole ngolo na vinu
yina yandi nwikisaka bantu ya nkaka.
7 Na mutindu yandi zolaka mingi nkembo mpe bimvwama,
ni na mutindu yina mpe beno ke talisa yandi mpasi mingi,
mpe ke tula yandi na kati ya mawa ya ngolo.
Yandi ke na kutuba na ntima ya yandi:
“Mu ke na kuyala mutindu ntinu mpe mu kele ve mufwidi.
Mu ke vwanda ve na kati ya mawa ya lufwa ata kilumbu mosi.”
8 Ni yawu yina, bampasi nyonso yayi
ke kumina yandi na kilumbu mosi:
lufwa, mawa, mpe nsatu.
Tiya ke mwangisa yandi.
Ya tsyelika, Mfumu Nzambi
yina me fundisa yandi kele na lulendo.»

9 Bantinu ya yinza yina salaka kindumba na yandi, mpe sadilaka bimvwama ya yandi ke dila mpe ke vwanda na kyadi samu na mbanza yina ntangu bawu ke tala mulinga ya tiya yina ke na kuyoka yandi.

10 Bawu ke vwanda ve pene-pene na mbanza yina na boma ti bampasi yina kumina bawu, mpe bawu ke tuba:
«Kyadi! Kyadi na nge Babilone,
mbanza ya nene mpe ya lulendo!
Nge me kuzwa kitumbu ya nge
kaka na ngunga mosi!»

11 Bantu ya mumbungu awa na ntoto ke na kudila mpe ke na kati ya mawa samu na mbanza yina, samu ti ata muntu ke na kusumba dyaka bima ya bawu:

12 wolo mpe kisengo ya mpembe, matadi ya ntalu mpe palata, bilele ya lino, bilele ya swa, bilele ya kitoko ya mbwaki, mabaya ya mutindu na mutindu, meno ya nzawu, bima yina ba yidikaka na mabaya ya ntalu, na bisengo ya mbwaki, na bisengo ya nkaka, mpe na matadi ya kitoko.

13 Bawu vwandaka tekisa mpe bampusu ya bayinti mpe
bima ya nkaka ya nsunga ya kitoko, mananasi, mile, maaka
ya nsunga ya mbote, vinu, mafuta, faline, masangu, bangombe, mameme, bampunda na bipusu-pusu ya bawu, bandongo mpe bankole.
14 Bawu tubaka na mbanza:
«Bima nyonso yina nge vwandaka zola kuzwa
me zimbana na ntwala ya nge.
Bimvwama nyonso ya nge mpe kitoko ya nge me zimbana,
mpe beto lenda kuzwa dyaka yawu ve.»
15 Bantu ya mumbungu yina kuzwaka bimvwama ya bawu
na kusala mumbungu na mbanza yayi, ke vwanda ve penepene na mbanza yina na boma ti bampasi yina kumina bawu.
Bawu ke dila mpe ke vwanda na kyadi.
16 Bawu ke tuba:
«Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene!
Yawu vwandaka kitoko mutindu muntu
yina me lwata bilele ya kitoko ya lino,
mpe bilele ya ntalu mpe ya mbwaki ya kitoko.
Yawu vwandaka mpe mutindu kento
yina me lwata misanga ya wolo,
ya matadi ya ntalu, mpe ya palata.
17 Bimvwama nyonso yayi
me mwangana kaka na ngunga mosi!»

Binati nyonso ya masuwa mpe bizyeti ya bawu, mutindu mosi mpe bisadi ya maza mpe bayina nyonso ke kuzwaka luzingu ya bawu na mubu vwandaka ya kutelama ntama na mbanza.
18 Ntangu bawu talaka mulinga ya tiya yina vwandaka yoka mbanza, bawu lookaka: «Ata mbanza lendaka fwanana na mbanza yayi ya nene!»
19 Bawu vwandaka losa fundu-fundu na bayintu ya bawu, mpe vwandaka dila. Bawu nyongaka mpe lookaka:
«Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene!
Ni bimvwama ya yandi me sala
ti bantu nyonso yina ke na masuwa
vwanda na bimvwama.
Kasi yawu me mwangana kaka na ngunga mosi!»
20 Zulu fwana kuyangalala samu ti mbanza yina me mwangana! Beno mpe, bantu ya longo, bantumwa mpe mimbikudi, beno fwana kuyangalala, samu ti Nzambi me fundisa mbanza yina samu na yimbi yina yandi salaka beno.
21 Na yina, mbazi mosi ya lulendo bakaka ditadi ya nene mutindu ditadi ya dema ya kunika bambuma ya faline, mpe losaka yawu na mubu na kutuba:
«Ni mutindu yayi ba ke bwisa

mbanza ya nene ya Babilone na ngolo nyonso,
mpe bantu ke tala dyaka yawu ve.
22 Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge
miziiki ya bansambi mpe ya bayina ke yimbaka,
mutindu mosi mpe miziiki ya matuutu mpe ya bakulumenta.
Ba ke lenda dyaka ve kutala na sika ya nge
bisadi ya bisalu ya maboko.
Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge
makelele ya ditadi yina ke na kunika bambuma.
23 Nsemo ya mwinda ke lezima dyaka ve na sika ya nge,
mpe ndinga ya bantwenya yina me kwelana
ke wakana dyaka ve na sika ya nge.
Bitekisi ya nge vwandaka
bitekisi ya kulutila mfunu na yinza,
mpe na bundoki ya nge,
nge me nata bantu nyonso na nzila ya yimbi.
24 Ni na sika ya nge ba kuzwaka menga ya mimbikudi,
ya bantu ya longo, mpe ya bayina nyonso ba kufwaka awa na ntoto.»

19

Nzimbu ya kununga wakanaka na mazulu

1 Na manima ya mambu yayi, mu kuwaka na mazulu ndinga ya nkonga ya nene yina lookaka na ngolo nyonso:
«Aleluya!
Mpulusu, nkembo mpe lulendo
kele na Nzambi ya beto!
2 Balufundusu ya yandi kele ya tsyelika
mpe ya kudedama.
Yandi me fundisa kento ya kindumba ya nene*
yina vwandaka vuna bantu nyonso
ya ntoto na kindumba ya yandi.
Nzambi me pesa yandi kitumbu
samu na bisadi ya Nzambi yina yandi kufwaka.»
3 Bawu tubaka dyaka:
«Aleluya!
Mulinga ya mbanza ya nene
yina ba me yoka ke na kunanguka,
mpe yawu ke vwanda seko.»
4 Bakuluntu makumi zole na yiya mpe bibulu yiya yina zungaka kiti ya Nzambi fukamaka mpe sambilaka Nzambi yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu. Bawu tubaka: «Ameni! Aleluya!»

* **19:2** *Kento ya kindumba ya nene:* mbanza Babilone.

5 Na yina, ndinga wakanaka kisika vwandaka kiti ya
kintinu, mpe tubaka:
«Beno kembisa Nzambi ya beto,
beno nyonso yina kele bisadi ya yandi
mpe ke zitisaka yandi ata beno vwanda
bakuluntu to bana ya fyoti!»
6 Na manima, mu kuwaka ndinga ya nkonga ya nene yina
wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu,
mpe ya bidumu ya ngolo. Ndinga yango tubaka:
«Aleluya!
Mfumu ya beto, Nzambi-Mpungu,
me lakisa kintinu ya yandi.
7 Beto yangalala mpe beto vwanda na kyese.
Beto pesa yandi nkembo,
samu ti ntangu ya makwela ya Dimeme me lunga,
mpe kento ya yandi me kubama.
8 Ba me pesa yandi kinkuti ya kitoko
ya lino yina ke na kulezima mpe kele ya kuvedila.
Kinkuti ya lino kele bisalu ya kudedama ya bantu ya longo.»
9 Mbazi zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Kyese na
bayina ba me bokila na kubaka kisika na mukembo ya mak-
wela ya Dimeme.» Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya kele
mambu ya tsyelika yina yandi mosi Nzambi me zonza.»
10 Na yina, mu zolaka fukama na ntwala ya yandi samu na
kusambila yandi, kasi yandi zabisaka munu: «Kusala mutindu
yina ve! Mu kele kisadi mutindu nge mpe mutindu bampangi
ya nge yina kele ya kukwikama na kimbangi ya Yesu. Ni
Nzambi nge fwana kusambila.»
Ya tsyelika, kimbangi ya Yesu kele ya kudedama na mambu
yina mimbikudi zabisaka na kimpeve.

Muntu yina yulukaka na mpunda ya mpembe

11 Na yina, mu talaka zulu ya kuzibuka, mpe mpunda ya
mpembe basikaka. Nkumbu ya muntu yina yulukaka yawu
kele «Kukwikama mpe Butsyelika.» Yandi ke fundisaka mpe ke
nwanaka na ludedomo.
12 Meso ya yandi vwandaka lezima mutindu tiya, mpe
yandi vwandaka na bayimpu mingi na yintu. Nkumbu mosi
vwandaka ya kusonama na yandi, mpe ata muntu zabaka
yawu kana kaka yandi mosi ve.
13 Yandi lwataka kiyunga ya kubola na menga, mpe
Nkumbu ya yandi: «Mambu ya Nzambi.»
14 Bankonga ya binwani ya mazulu vwandaka na manima
ya yandi. Bawu vwandaka na zulu ya bampunda ya mpembe,
mpe lwataka bilele ya kitoko ya lino ya mpembe mpe ya
kuvedila.

15 Na yinwa ya yandi basikaka mbele ya yinda ya meno
yina yandi ke bula bantu. Yandi ke twadisa bantu nyonso
na yinti ya kisengo na diboko, mpe ke kamuna bambuma
ya vinu na kima ya kukamuna bambuma yina kele samu na
nkele ya kulutila ya Nzambi-Mpungu.
16 Na zulu ya kiyunga mpe ya dibunda ya yandi, nkumbu
ya mutindu yayi vwandaka ya kusonama: «Ntinu ya bantinu,
mpe Mfumu ya bamfumu.»
17 Na manima, mu talaka mbazi mosi ya kutelama na
kati ya ntangu. Na ngolo nyonso, yandi lookaka na sika ya
bandeke nyonso yina vwandaka pepa na zulu: «Beno kwiza,
beno vukana samu na mukembo ya nene ya Nzambi!
18 Beno kwiza kudya musuni ya bantinu, ya bamfumu
ya binwani, ya bantu ya lulendo, ya bampunda mpe binati
ya yawu, musuni ya bantu nyonso: bandongo to bantu ya
kimpwanza, bakuluntu to bana ya fyoti.»
19 Na manima, mu talaka kibulu ya ngitukulu mpe bantinu
ya ntoto na bankonga ya binwani ya bawu. Bawu vukanaka
samu na kunwanisa muntu yina vwandaka na zulu ya
mpunda, mpe nkonga ya binwani ya yandi.
20 Ba kangaka kibulu mpe mumbikudi ya luvunu yina
vwandaka sala bimangu na ntwala ya yandi samu na kunata
na nzila ya yimbi bayina kuzwaka kidimbu ya kibulu, mpe
vwandaka sambila kifwani ya yandi. Ba losaka bawu nyonso
zole ya moyo na kati ya dyanga ya sufe yina vwandaka kuya
tiya.
21 Mbele yina vwandaka basika na yinwa ya muntu yina
vwandaka na zulu ya mpunda kufwaka bayina nyonso
bikanaka, mpe bandeke nyonso kudyaka misuni ya bawu.

20

Kimfumu yina ke zinga bamvula funda

1 Na manima ya mambu yina, mu talaka mbazi mosi yina
katukaka na mazulu mpe kulumukaka na ntoto. Yandi vwan-
daka ya kusimba fungula ya dibenga ya yinda mpe singa ya
nene ya kisengo.
2 Yandi nataka dalango, nyoka ya ntama, yina kele Dyabulu
mpe Satana, mpe kangaka yandi bamvula funda mosi (1 000).
3 Mbazi losaka dalango na kati ya dibenga ya yinda. Yandi
kangaka yawu na fungula mpe tulaka bisengo samu na kanga
yawu mbote, samu ti dalango vuna dyaka ve bantu tii ntangu
ke lunga bamvula funda. Na manima ya bamvula funda
mosi (1 000) yina, ba fwana kupesa yandi mwa ntangu ya
kimpwanza.

19:20 sufe Lke 17.29 **20:1** Luz 9.1 **20:2** Luz 12.3

4 Na manima, mu talaka bakiti ya bantinu. Bayina vwandaka na zulu ya yawu, kuzwaka lutumu ya kufundisa. Mu talaka mpe myela ya bayina ba kufwaka, samu ti bawu vwandaka bambangi ya Yesu mpe zabisaka mambu ya Nzambi. Bawu sambilaka ve kibulu ya ngitukulu to kifwani ya yandi, mpe bawu kuzwaka ve kidimbu ya yandi na mbunzu to na diboko. Bawu vutukaka na luzingu, mpe vwandaka yala na Klisto na bamvula funda mosi (1 000).
5 Bantu ya nkaka yina kufwaka vutukaka ve na luzingu ntete bamvula funda mosi (1 000) lunga. Yayi ni mvumbukulu ya ntete ya bantu na lufwa.
6 Kyese na bayina kele na kati ya nkonga ya mvumbukulu ya ntete yayi! Bawu kele bantu ya longo, mpe lufwa ya zole lenda kuzwa bawu ve. Bawu ke vwanda banganga-Nzambi yina ke sadila Nzambi mpe Klisto, mpe bawu ke yala na Klisto na bamvula funda mosi (1 000).

Muzingu ya nsuka

7 Ntangu bamvula funda mosi (1 000) ke lunga, ba ke basisa Satana na boloko.
8 Yandi ke kwenda kuvuna bayinsi yina kele na yinza nyonso, yina zola kutuba Ngonge mpe Mangonge. Yandi ke vukisa bawu kisika mosi samu na muzingu, mpe bawu ke vwanda mingi mutindu matadi ya munyenge ya kumu ya mubu.
9 Bawu vwandaka ya kumwangana na bisika nyonso, na kati ya yinza, mpe bawu zungaka kivwandu ya bantu ya longo mpe mbanza yina Nzambi ke zolaka mingi. Kasi tiya katukaka na zulu, mpe yawu yokaka bawu.
10 Na yina, ba losaka na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe, Satana yina vwandaka vuna bawu. Kibulu mpe mumbikudi ya luvunu vwandaka mpe kuna na kati ya dyanga yina ya tiya. Kuna bawu ke tala mpasi ya mankululu mpimpa na ntangu.

Lufundusu ya nsuka

11 Na yina, mu talaka kiti ya nene ya mpembe ya kintinu. Muntu vwandaka na zulu ya yawu. Zulu na ntoto kimaka ntama na ntwala ya yandi, mpe yawu talanaka dyaka ve.
12 Na manima, mu talaka bantu ya kufwa, bakuluntu mpe bana ya fyoti ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu. Mu talaka mpe mabuku ya kufunguka. Dibuku mosi dyaka ya nkaka zibukaka, ya kele dibuku ya luzingu. Bantu ya kufwa kuzwaka lufundusu na mambu yina bawu salaka mutindu yawu vwandaka ya kusonama na mabuku.

20:8 Eze 38–39 **20:10** sufe Lke 17.29

13 Mubu basisaka bantu yina kufwaka na kati ya mubu.
Lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa basisaka mpe bantu ya
bawu ya kufwa, mpe bawu nyonso kuzwaka lufundusu na
yina me tadila mambu yina bawu salaka.
14 Na manima, ba losaka lufwa mpe yinza ya bantu ya
kufwa na kati ya dyanga ya tiya. Dyanga yina ya tiya, ni lufwa
ya zole.
15 Ba losaka mpe na kati ya dyanga ya tiya konso muntu
yina nkumbu vwandaka ve ya kusonama na dibuku ya
luzingu.

21

Zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu

1 Na yina, mu talaka zulu ya malu-malu mpe ntoto ya
malu-malu. Zulu ya ntete mpe ntoto ya ntete vwandaka me
zimbana, mpe mubu vwandaka dyaka ve.
2 Mu talaka mpe mbanza ya longo, Yelusalemi ya malu-
malu, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi mpe kulu-
mukaka na ntoto. Yawu vwandaka ya kukubama mutindu
kento yina me bongisa nzutu samu na bakala ya yandi.
3 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina wakanaka
kisika vwandaka kiti ya kintinu. Yawu tubaka: «Ntangu yayi,
Nzambi ke zinga na kati-kati ya bantu! Yandi ke zinga na
bawu, mpe bawu ke vwanda bantu ya yandi. Yandi mosi
Nzambi ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe ke vwanda kint-
wadi na bawu.
4 Yandi ke kusuna mansangasa nyonso yina kele na meso
ya bawu. Bantu ke kufwa dyaka ve, ke vwanda dyaka ve na
mawa, ke dila dyaka ve, to ke tala dyaka ve mpasi, samu ti
mambu nyonso ya yinza ya ntama ke zimbana.»
5 Na yina, muntu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya
kiti ya kintinu tubaka: «Ntangu yayi, mu ke sala ti bima nyonso
kuma ya malu-malu.» Na manima, yandi zabisaka munu:
«Sonika mambu yayi, samu ti mambu ya munu kele ya tsyelika
mpe ya kudedama.»
6 Yandi bwelaka dyaka: «Nyonso me salama! Mu kele Alafa
mpe Omenga, mbandukulu mpe nsukunu. Kana muntu kele
na nsatu ya maza, mu ke pesa yandi maza ya mpamba na
mukelo ya maza yina ke pesaka luzingu.
7 Mu ke pesa difwa yina na muntu yina ke nunga. Mu ke
vwanda Nzambi ya yandi, mpe yandi ke vwanda mwana ya
munu.
8 Samu na bayina kele na boma, bayina kele ve ya kuk-
wikama, bayina kele na bifu ya yimbi, bayina ke kufwaka

21:6 Luz 1.8

bampangi, ke salaka busafu, ke salaka bunganga, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina nyonso ke vunaka, kisika ya bawu kele na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe. Yawu kele lufwa ya zole samu na bawu.»

Yelusalemi ya malu-malu

9 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi ya kufuluka na bampasi nsambwadi ya nsuka zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge kento yina Dimeme ke kwela.»

10 Mbazi nataka munu na kimpeve na zulu ya mongo ya nene mpe yinda. Yandi lakisaka munu mbanza ya longo, Yelusalemi, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi, mpe kulumukaka na ntoto.

11 Yawu vwandaka lezima na nkembo ya Nzambi. Yawu vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu, ditadi ya zape yina vwandaka lezima mutindu kitala-tala.

12 Mbanza yango vwandaka na bibaka ya yinda mingi. Yawu vwandaka na myelo kumi na zole, mpe bambazi kumi na zole vwandaka keba myelo yina. Bankumbu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli vwandaka ya kusonama na myelo yina.

13 Konso lweka vwandaka na myelo tatu: myelo tatu na esete, myelo tatu na node, myelo tatu na sude, mpe myelo tatu na wesete.

14 Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na zulu ya balufulu kumi na zole, mpe na zulu ya yawu ba sonikaka bankumbu ya bantumwa kumi na zole ya Dimeme.

15 Mbazi yina vwandaka zonza na munu simbaka kima ya kuteza yinda: Ya vwandaka kidyadya ya wolo samu na kuteza yinda ya mbanza, ya myelo, mpe ya bibaka ya mbanza.

16 Balweka nyonso yiya ya mbanza vwandaka yinda mutindu mosi. Mbazi tezaka mbanza na kidyadya ya yandi, mpe kuzwaka Basitade mafunda kumi na zole na yinda. Yinda ya mbanza na balweka nyonso yiya mpe yinda ya ntela ya yawu vwandaka mutindu mosi.

17 Yandi tezaka mpe mutela ya bibaka, yawu salaka Bakude nkama na makumi yiya na yiya. Mbazi sadilaka mutindu ya kuteza yina bantu nyonso ke sadilaka na kutanga yinda.

18 Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na matadi ya ntalu ya zape, mpe mbanza vwandaka ya kutunga na wolo ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala.

19 Matadi yina ba tungaka balufulu ya bibaka ya mbanza vwandaka ya kubongisa na matadi ya ntalu ya konso

21:8 sufe Lke 17.29 **21:16** Lke 24.13

mutindu. Lufulu ya ntete vwandaka na ditadi ya zasepe, ya zole na ditadi ya safile, ya tatu na ditadi ya angate, ya yiya na ditadi ya emelode,

20 ya tanu na ditadi ya onise, ya sambanu na ditadi ya sandwani, ya nsambwadi na ditadi ya kizolite, ya nana na ditadi ya belile, ya yivwa na ditadi ya topaze, ya kumi na ditadi ya kizopase, ya kumi na mosi na ditadi ya tikwase, mpe ya kumi na zole na ditadi ya ametite.

21 Myelo kumi na zole ya mbanza vwandaka ya bapalata kumi na zole, mpe konso mwelo vwandaka ya kuyidika na palata mosi. Kisika ya mfunu ya mbanza vwandaka ya kubongisa na wolo ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala.

22 Mu talaka ve Yinzo ya Nzambi na kati ya mbanza yina, samu ti ni Mfumu Nzambi-Mpungu mpe Dimeme kele Yinzo ya Nzambi ya mbanza yina.

23 Mbanza vwandaka ve na nsatu ya nsemo ya ntangu to ya ngonda, samu ti nkembo ya Nzambi vwandaka pesa yawu nsemo, mpe Dimeme kele mwinda ya mbanza yina.

24 Bantu nyonso ya yinza ke tambula na nsemo ya yandi, mpe bantinu ya yinza ke nata bimvwama ya bawu kuna.

25 Myelo ya mbanza ke vwanda kaka ya kufunguka, samu ti mpimpa ke vwanda dyaka ve na kati ya mbanza yina.

26 Bawu ke nata kuna nkembo mpe bimvwama ya bayinsi nyonso.

27 Ata kima ya busafu ke kota na mbanza yina, mutindu mosi mpe, bantu yina ke salaka mambu ya busafu mingi, mpe bantu ya luvunu. Kasi kaka bantu yina kele na bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku ya luzingu yina kele dibuku ya Dimeme, ke kota na mbanza yina.

22

1 Mbazi lakisaka munu mpe nzadi yina kele na maza yina ke pesaka luzingu. Yawu vwandaka lezima mutindu kitala-tala, mpe vwandaka basika na kiti ya kintinu ya Nzambi mpe ya Dimeme.

2 Nzadi yango vwandaka lutila na kisika ya mfunu ya mbanza. Na konso lweka ya nzadi vwandaka na yinti ya luzingu yina ke butaka bambuma bambala kumi na zole na mvula, mbala mosi konso ngonda. Makasa ya yawu kele samu na kubelusa bantu ya bayinsi nyonso.

3 Nsingulu ke vwanda dyaka ve.

Kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe ya Dimeme ke vwanda na kati ya mbanza, mpe bisadi ya Nzambi ke sambila yandi.

4 Bawu ke tala kizizi ya yandi, mpe Nkumbu ya yandi ke vwanda ya kusonama na bambunzu ya bawu.

5 Mpimpa ke vwanda dyaka ve, mpe bawu ke vwanda
dyaka ve na nsatu ya nsemo ya mwinda to ya ntangu, samu ti
Mfumu Nzambi ke pesa bawu nsemo ya yandi, mpe bawu ke
yala seko.

Nkwizulu ya Yesu

6 Na manima, mbazi zabisaka munu: «Mambu yayi kele
ya tsyelika mpe ya kusadila kivuvu. Mfumu Nzambi yina
ke zonzaka na kimpeve na mumbikudi ya yandi, me fidisa
mbazi ya yandi samu na kulakisa na bisadi ya yandi mambu
yina ke salama na bilumbu ke na kukwiza.»

7 Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu
ke kwiza! Kyese na bayina ke kebaka nsangu ya bambikululu
yina kele na kati ya dibuku yayi!»

8 Munu Yowane, mu kuwaka mpe talaka yawu. Na manima
ya kuwa mpe kutala yawu, mu fukamaka na ntwala ya mbazi
yina lakisaka munu yawu samu na kusambila yandi.

9 Kasi mbazi zabisaka munu: «Ve! Kusala mutindu yina
ve! Mu kele kisadi mutindu nge, mutindu bampangi ya
nge mimbikudi mpe bayina nyonso ke sadilaka mambu yina
kele na kati ya dibuku yayi. Kaka ni Nzambi nge fwana
kusambila.»

10 Na manima, yandi tubaka dyaka: «Kubumba ve nsangu
ya bambikululu yina kele na kati ya dibuku yayi, samu ti
ntangu yina Nzambi kubikaka samu na mambu nyonso yina
me kuma pene-pene.

11 Bika ti muntu yina ke na kusala mambu ya yimbi ku-
tatamana na kusala mambu ya yimbi. Muntu yina kele ve
ya kuvedila tatamana na kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi
muntu yina kele ya kudedama tatamana na kuvwanda ya
kudedama, mpe muntu yina kele ya longo kula dyaka na
bulongo.»

12 Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu
ke kwiza! Mu ke kwiza na musendo yina mu ke pesa konso
muntu na yina me tadila bisalu yina yandi me sala.

13 Mu kele Alafa mpe Omenga, muntu ya ntete mpe ya
nsuka. Mu kele mbandukulu mpe nsukunu.

14 Kyese na bayina ke sukulaka bilele ya bawu. Bawu ke
vwanda na luve ya kudya bambuma ya yinti ya luzingu, mpe
ya kukota na mbanza na myelo ya yawu.

15 Kasi ba ke basisa na mbanza bayina ke zingaka kidi-kidi,
bayina ke sadilaka bunganga, ke salaka busafu, ke kufwaka
bantu, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina ke
zolaka mpe ke sadilaka luvunu.»

22:13 Luz 1.8

16 «Munu Yesu, mu me fidisa mbazi ya munu samu na
kuzabisa beno mambu nyonso yayi na kati ya mabuundu ya
Nzambi. Mu butukaka na dikanda ya ntinu Davidi, mpe mu
kele mbwetete yina ke lezimaka na suka-suka.»
17 Mpeve mpe kento* ke na kutuba: «Kwiza!» Muntu yina
ke na kuwa yawu fwana kutuba mpe: «Kwiza!» Bika ti muntu
yina ke na mpwila kukwiza, mpe kuzwa ya mpamba maza
yina ke pesaka luzingu.

Nsukunu ya dibuku

18 Munu Yowane, mu ke na kukebisa bayina ke na kuwa
mambu ya bambikululu yina ke na kati ya dibuku yayi. Kana
muntu bwela mwa dyambu na mambu nyonso yayi, Nzambi
mpe ke bwela na kitumbu yina yandi ke kuzwa, bampasi yina
kele ya kusonama na dibuku yayi.
19 Kana muntu katula mwa dyambu na mambu ya bam-
bikululu ya dibuku yayi, Nzambi mpe ke katula yandi
kikunku ya yandi na bambuma ya yinti ya luzingu. Nzambi
ke katula yandi mpe kisika ya yandi na mbanza ya longo yina
ba me zonzila na kati ya dibuku yayi.
20 Mbangi yina ke na kuzabisa beno butsyelika ya mambu
nyonso yayi ke na kutuba: «Ee, kaka ntangu fyoti me bikana,
mpe mu ke kwiza.» Ameni! Kwiza Mfumu Yesu!
21 Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu kuvwanda na beno
nyonso.

* **22:17** Kento ni dibuundu ya Nzambi.